Dario Carmelita

TROPHOEVM Israeliticum Triregiũ: Mysticam uitiorum stragẽ significãs: quod Secunda pars, Sursum corda prae nota.

Bibliothecae tur. S. Marie Transpontine

Joannes Darius libro nunc utit' isto Parthenope natũ Virgis ordo tenet

APPROBATVM.

Parthenope Darium sublimat nobile signũ Liliũ ac stellas uendicat occiduas.

Censu dono patrone empto.

TROPHOEVM
Israeliticum Triregium:
Mysticam unctionem
Israeli significans:
quod Secunda
pars Sursum
corda prae
notat

Frater Antonius de Monelia Genuensis or. mi. reg. obser.
Author opis gloriosissime virgini Marie opus
suum humiliter offert: atqz reueren
ter ascribit.

QUum sepenumero: virginum Virgo gloriosissima: omnipoten
tisqz dei genitrix purissima mecū ipse reuoluerē: cui pñs opu
sculum rectius dedicarem: admirandam celsitudinis tue virtu
tem contemplans: post eterni patris verbum: tuiqz purissimi vētris vni
genitum: illud soli tuo numini consecrare decreui. Etenim que tuo sunt
congesta suffragio: nulli nisi tibi prorsus ascribenda decerno. Accipe igit
sanctissima dei mater: angelorumqz dña: ac mūdi totius imperatrix & re
gina: quātulūcūqz operis huius munusculū: quod ante celsitudinis tue
pedes humiliter offero. & tue laudi congaudenter ascribo. In quo si qd
boni prudens lector me descripsisse conspiciet: lustrationi tue mecū ipse
contribuet. Si vero quid erroris in eo me contraxisse diiudicabit: igno
rantie atqz imperitie mee contribuens: stylo charitatis emendare stude
bit. Oia itaqz que scripsi: recto sancte matris ecclesie iudicio: & discreto vi
ri peritioris arbitrio examinanda corrigendaqz proposui. Vale igitur
valde decora: humaniqz generis aduocata piissima: & pro me dulcissimū
filiū tuum indesinenter exorans: aiam meam tuis benedictionibus sem
per accumula.

Frater Jacobus Regiensis or. mi. reg. obser. sacrarum litte
rarum professor: fratri Archangelo Placentino
sacre theologie lectori: conserta
neo suo. S. P. D.

SAlue Vene. in xpo pater. Salue (inquā) in eo: cuius templum
magis exornat purus aius vitєqz inocentia: q̄ aurū aut expolitū
ebur indicū. Diomedes ille Aetholie Rex: quū iuxta Troiam pu
gnaret: pugnātiqz tenebras & caligině pallas detersisset ab oculis: quo
erga beneficū pallados numē ingratitudini minus foret obnoxius: apud
grecos tēplū cognomēto Oxidercus. i. acute vidēs benefice construxit dee.
Sed id ad nr̄os cōuertamus vsus. Vsu itaqz venit: Archāgele pater do
ctissime: Antonio nostro Genuēsi: qd Diomedi Aetholorū Regi. Naz
dū 3 vitia decertaret: dū bellū 3 pposteras voluptates coronatus victor
gereret: pugnacissimo Athlete suo xps sapia patris despuēs in terrā vel
tenebras vel caliginē ab oculis eius ita detersit: vt oia in re literaria citra
ignorationē acute puideret. Quāobrē vt minime ingratitudinis: qua
nullū cū apud hoies tum apud deos crimen maius est: argueret: adhuc
in humanis agēs: xpo seipsum cōsecrauit tēplū. Adeo: vt oi quauis virgine
charitate esset gratior: cui nostri Socrates: fama & gloria academie no
stre: diuitiarū contēptor: sapientie magister: honestatis specimē: os dei:
preco Christi: destructor diaboli: eterni fundator edificii: lumen ecclesie

murus militie christiane imperuius: ac demū seculi sui iubar presulgi- dum. Hinc fit Archāgele doctissime: vt tāti patris nō cessem laudare in geniū: admirari doctrinā: amplecti innuētionem: suauissimos mores ex- osculari: magnifacere diligētiam: ac indolem admodū egregiā inspice- re. Hinc inq̄ Antoniū Genue. cim vel mortuum tm̄ amo: quātum aliū neminē. Cuius vel sola recordatione totus recreor: q̄si animi illius sui spōsiq̄ religiosissimi memoriā reliquit immortalem: que oī ere ac pyrami- dibus regū erit viuacior. Quo circa te oro: ac p amenissimi illius ingenii tui dotes obsecro Archāgele pr̄: vt postq̄ Reuerēdus hic pater Anto nius ita vixit: ut eū uixisse nō peniteat: oes opam pro virili: quo eundē Antoniū oēs a solis ortu usq̄ ad occasum uixisse sciāt. Quod olo feces- ris: si opa eius vel citissime uel recte imprimēda curaueris. Qua una re sanctissimos Antonii manes ac posteros iuxta & p̄sentes ppetuo deuin cies beneficio. Reliquū est poprime pater Archāgele: ut ita in dn̄o viua mus: ut dictis factisq̄ nostris debeatur eternitas. Uale & coora. Uale inq̄ in eo: qui erga pios indulgētissimus ē pater: erga uero ipsos equis simus iudex. Fauentia. xv. Cal. Quintilis. 1529.

Frater Archangelus placētinus. R. P. F. Jacobo Regiē. S. P. D.

Litere tue. R. P. his proximis elapsisq̄ diebus ad me delate: qui bus. R. P. nostrum Antonium plurimis laudū p̄conis extulis- sti: & ad p̄fectam operū ipsius impssionē me psuasisti: pergrate mi hi summope extiterūtmeq̄ indicibili cordis letitia repleuerūt. Laudasti equidē pater Jacobe uirū laudandū: omniq̄ ueneratione ac imitatio- ne dignissimū. Ad ipsius aūt operū impressionē pficiēdam tuis ita me literis accēdisti: ut tum suaui scriptorū tuorum pertractus adhortatio- ne: tum p̄ficua patrum nostrorum astrictus iussione: tū (qd̄ oībus pre pōderat) indissolubili gloriosissime Uirginis Marie matris dei: cuius sacro numini Antonii nostri consecrata sunt opera coniuratus amore: oneris huius labores nullatenus subterfugere queaz. Superest igitur Reuerē. ac peroptime pater Jacobe: vt pro me dnm̄ Jesum eiusq̄ dul cissimam matrem assiduis precibus defatiges. Etenim quod in hmōi la bore pro meis uiribus exequi nequeo: celesti suffultus presidio: penitus adimplebo. valebis meq̄ in xp̄o unice te diligētē: pari dilectiōe p̄sequere.

Fratris Archangeli placentini Prologus.

Immensa altissimi dei bonitas atq̄ clementia: etsi cunctos bo- nos actus charitate formatos eterne mētis oculo respi- ciat: & in conspectu sue maiestatis admittat: nullū tn̄ crea- ture rationalis obsequium ita sibi gratum existit: q̄ quod humane salu tis opus

tis opus concernit. Hinc etenim unigenitus eterni patris filius huma-
nam carnẽ intra purissima Uirginalis uteri claustra suscipiẽs: morta-
lis homo fieri uoluit. Hinc insuper in hac uita mortali sex tẽporum in
stra pcurrẽs: multimodis onerũ laboribus ꝑdurauit. Hinc deniq3 qui
totius mortis destructor extitit: in cruce preciosum sanguinem fundẽs:
morti succubuit. Quod sepenumero secum recogitans animoq3 reuol-
uens noster hic. R. P. Antonius: quũ per plures annos ꝑdicationis ac
lectionis officio ꝑfunctus esset: ac opus illud egregiũ: directoriũ infla-
mande mẽtis in abyssum diuini luminis nuncupatũ: peregisset: sancti
spiritus imbre ꝑfusus: ac Uirginis gloriosissime matris dei: cuius de-
uotioni totus erat ui mẽtis intẽtus: uisitatione lustratus: ut ⁊ gratum
maiestati diuine pro viribus obsequium gereret: ⁊ aliorum salutẽ hũa-
no generi ꝓnũciare volẽtibus viã modũq3 salutificũ proꝛsus insinuaret:
opus aliud celeberrimũ nouem libros cõtinens in lucem protulit ⁊ ip-
sumq3 Tropheum israeliticum septiregium intitulauit. In quo sacri
canonis ordinẽ textumq3 prosecutus: dura septẽ malignorũ spirituum
necnõ ⁊ viciorũ capitalium rõnalem spũm ad celestis patrie sedes ascen-
dentẽ insultantiũ certamina: iuxta septẽnarium barbarorũ regũ nume-
rũ Israeliticũ populũ ad ꝓmissam terrã ꝓperãtẽ ꝑpediẽtiũ: ꝓmisso tñ
mystici belli signaculo: ⁊ adiũcto demum Arioli Magiq3 ac falsi ꝓphe-
te vaticinio: mystico stylo descripsit. Aliquanto aũt temporis elapso spa-
cio: ad prouincie Bononie regimen ministeriatus assumptus: prefatũ
opus (sacro patrũ capituli generalis approbante consensu) impressioni
demandare curauit: sed nec dum primi libri impressione perfecta: morte
preuentus: reliquorum impressionẽ perficere nequiuit. Uerum ne cele-
stes huius opis flores tãto labore collectos ꝑ incuriã deꝑdi: ⁊ tali popu-
los spũali poculo priuari cõtingeret: ꝑñb⁹ (maturo ꝓhabito cõsilio) qđ
deerat impressionis exitui debito demandare cõplacuit. At vero vt res op-
timum sortiretur effectũ: mihi q virũ hunc indicibili deuotionis semper
sum prosecutus affectu: huiõi grauamen (obedientie tñ precedẽte man-
dato) tradiderunt. Ego aũt nullo quouis obliquo respectu pertractus:
sed ardẽti virginis gloriosissime cui ꝓsens est dedicatũ opus deuotione
succẽsus: suffragioq3 cõfisus: oneris huius prouinciã subiẽs: opus ip-
sum ab Authore suo vnica pte cõclusum: ne voluminis ꝓlixitas tedium
legẽtibus afferret: in duas diuisi: ⁊ earum vnã sic intitulaui. Tropheũ
Israeliticum triregium. Hec est secũda pars Sursum corda: quatuor
libros cõtinẽs. Quorũ primus est de Mystico bello: asperrimos viciorũ
cõflictus gñales designãte. Sc̃ds aũt est de Pharaone egyptiorũ rege:
elatissimũ suꝑbie ꝓncipẽ Luciferũ ipsamq3 suꝑbiã misterialiter ꝓtẽdẽ-
te. Tertius vero ẽ de Agag amalechitarum rege: nephandissimũ luxu-
rie tyrãnũ Asmodeũ ipsamq3 luxuriã mystice ꝓfigurãte. Quartus aũt
⁊ vltimus est de Edom siue Esau idumeorũ rege: somnolentũ accidie

ductorem Beemoth ipsamq; accidiam figuraliter demonstrante. Hanc
itaq; partem omni qua potui diligentia examinaui: supernoq; mihi fa=
uente presidio: ⁊ fidelium opitulante suffragio: impressione perfeci. Alte
ram aūt sic intitulaui. Tropheum Israeliticū quatriregium. Hec etenim
est tertia pars Sursum corda: quinq; libros continens. Quorū primus
est de Arad Cananeorū rege: sitibundū auaritie principē Mamonā ip=
samque auaritiam misterialiter p̄tendente. Scd's aūt ē de Seon amor=
reorum rege: liuidum inuidie rectorem Beelzebub ipsamq; inuidiā my
stice prefigurante. Tertius vero est de Og rege Basan: insaciabilesq; gule
ductorem Beelphegor ipsamq; gulā figuraliter demonstrante. Quar=
tus aūt est de Balaac madianitarum rege: furibundum ire ducem Sa=
thanam ipsamq; iram moraliter designante. Quintus vero ⁊ vltimus ē
de Balaam ariolo magoq; ac falso propheta: malignū scandali atq; ma=
li exempli spūm ipsumq; scandalum atq; malum exemplū spiritualiter
effigiante. Hanc aūt partem patres impresentiarū penes se conseruan=
tes: impressioni demandabunt: si alterā iā impressam lectoribus placuis=
se videbunt. Huius itaq; celeberrima operis editio: quū scientie ꝓfundi
tate in sui lectione: ⁊ ingenii subtilitate in sui examinatione: ac verborū
maturitate in sui cōsideratione permaxime polleat: aliene laudis testimo
nio ipsam nō indigere constat. Hic siquidē liber velut alter Scipio na=
sica: vrbiū mores nō muros spectabiles esse demonstrat. Hec nēpe do=
ctrina: animarū templa non pario marmore nec auro aut argēto inter=
lucentibusq; gēmis: velut egyptiaca templa: sed moribus ac virtutibus
construenda perornandaq; fore proclamat. Hec profecto eloquentia: le=
ctoribus suis: velut illa Demosthenis greci: Ciceronis latini: vnius alte
riusq; Grachi. M. Antonii: atq; Nasonis Ouidii: miserrimū exitium
nullatenus p̄stat: sed vitā q̄ nescit aboleri ꝓnūciat. Hic mystica vtriusq;
diuine legis eloquia: non enigmatico quidē: sed faciali sensu denudata
conspicies. Hic rectam iuste beateq; viuendi normam: fidelissimis om
niū fere doctorū: ⁊ iprimis Alex. de alis magri irrefragabilis: diui Tho
me aquinatis angelici doctoris: ⁊ Joānis Scoti theologorū subtilissimi
principis: testimoniis cōprobatā reperies. Hic deniq; viam modumq;:
quibus post Christū curras: ⁊ ad montē diuine contēplationis ascen=
das inuenies. Eia igitur studiose ac deuote lector: qui sacris literis: qua
rum cultu nihil humanam vitā cultius exornat: limpide fulciri perop
tas: qui morum honestatem: mundi contemptum: ⁊ proximi dilectionē
perfecte consequi flagitas: qui de vitiorum stercoribus erigi: ⁊ ad celestiū
amorem subleuari: ac diuinus tandem effici desideras: hūc nostrum. R.
P. Antonium velut itineris tui currum ⁊ aurigam ductoremq; tutissi
mum: assiduo mentis studio prosequi: sibiq; adiungi: ac eius doctrinam
pariter ⁊ vitam consectari contende. Quod si feceris: thesauros cunctis
Mide Cresi atq; Crassi diuitiis lōge p̄ciosiores te repisse cōprobabis.

Frater Franciſcus Gādinus or. mi. reg. obſer. Lectoribus.

Sentibus ex duris traxiſſe refertur ubiq;
Spirantes Maro carmina clara roſas.
Hunc lætis ſeptum doctorum turba Camœnis
Miratur dulces promere rite ſonos.
Certatim molles ſequitur ſic emula cantus:
Vt non indignos ædat ubiq; modos.
Verum hic non doctor tantū: ſed ſanctus habēdus
Floribus ex miris lilia lecta dedit:
Hunc ſocios ſecum doctos habuiſſe, prophetas
Sacras et leges: hoc manifeſtat opus:
Sparſuros igitur deinceps pia uerba per orbem
Sumere cor ſurſum carmina noſtra monent.
Cætera te quoq; plebs pia: cui eſt cura ſalutis:
Namq; omnes fidus ductor in aſtra feret.

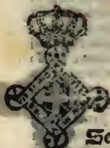
Frater Chriſtophorus placidus Siculus or. mi. reg. obſer. Lectori.

Fulcit q̄ duris humeris, et uertice cœlum
Stellarum ſæuo pondere flexus Atlas.
Hoc ſimul et Liguris fulcit perlucida uirtus:
Scripturæ intexens myſtica uerba ſacræ.
Indice monſtrat iter ſummi ad pallacia regis.
Hortatur cunctos ſcandere celſa Iouis.
Infames ſtygii ſcopulos, et uulnera ditis:
Nigraq; tartarei tecta ſubire uetat.
Qui cupis ergo ſacri contingere limina regni:
Imbutus ſancto dogmate, tutus eris.

Operis huius materia.

Crimina namq; refert, et Mystica prœlia primus.
Dura Superborum, et Pharaonis bella secundus.
Luxurię atq; Amalech mouet horrida tertius arma.
Accidiæ atq; Edom, certamina quartus adaptat.

Liber primus Secūde Partis Sursū corda: Mystici belli materiam concernens: editus a. R. P. F. Antonio Ligure de Monelia or. mi. reg. obs. prouincie Bono. Ministro benemerito: ⁊ sacre Theologie lectore cōsumato: ac sacrarū litterarum interprete eximio: feliciter incipit.

Secunde partis Sursum corda Liber primus

¶ De exterioribus rationalem spiritum ascendentem prepedientibus Caput primum.

VENITE ascendamus ad montē dn̄i: ⁊ docebit nos vias suas. ¶ Scribūtur hec verba. Exo. p°. Hec sunt nomina filiorū israel qui ingressi sunt in egyptū cū Jacob. Singuli cū domibus suis introierūt. Ruben: Symeon: Leui: Judas: Ysachar: zabulon ⁊ beniamin: Dan. ⁊ Neptalim: Gad ⁊ Aser. Erāt igit̄ omnes anime eorū qui egressi sūt de femore Jacob septuagintaquinq3. Joseph aūt in egypto erat. Quo mortuo: ⁊ vniuersis fratribꝰ eius: oīq3 cognatione sua: filij Jsrael creuerunt: ⁊ quasi germinantes multiplicati sunt: ac roborati nimis impleuerūt terrā. Surrexit interea Rex nouus ꝗ ignorabat Joseph: ⁊ ait ad populum suū. Ecce populꝰ Jsrael multus ⁊ fortior nobis ē. Venite sapiēter opprimamꝰ eū. hec ibi. ¶ Posteaq3 in prima huius operis parte multipliciter declaratū est: quō rationalis spiritus ꝑ animę desertum peregrinando: per morales vrtutes ⁊ mysticos scripture sensus ad promissionis terrā ⁊ ad montem cōtemplationis ascendit: reliquū est: de impedimentis ⁊ in egypto ⁊ in deserto ⁊ in itinere occurrentibus sagaciter indagare. De egypti nāq3 ergastulo egredi cupientibus ⁊ ad promissionis terrā ꝑperātibus: tria robustissima se obstacula opposuerunt. ¶ Primo siquidē loco. Rubrum mare de Egypto recedentibus occurrit. Exo. 14. qđ salutaris penitētie duritiem ⁊ amaritudinem prefigurat. q3 Arcta est via que ducit ad vitam: ⁊ pauci sunt qui ingrediuntur per eam. Math. 7. ¶ Secundo. Septē potētissimi ⁊ robustissimi Reges insurgūt. sicut patet Exo. 14. ⁊. 17. ⁊ Numeri. 20. 21. ⁊. 22. Qui septem tenebrarū principes capitalibus vitijs presidentes effigiant: q3 nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinem3 sed aduersus principes ⁊ potestates: aduersus rectores tenebrarū harū: con-

tra spiritualia nequitie in celestibus sicut dicit Paulus apl'us ad Eph:.6. ¶ Tertio Balaam ariolus cũ suis se cautelis opponit. Num.22.ꝛ.31. Et il los mystice demõstrat:qui suis puer sis moribus simplices inficiunt:ꝛ scã dalum sunt ecclesie:quia modicũ fer mentum totam massam corrumpit. ad Gal.5. Sed vt hec omnia nobis cla rius innotescãt:tria discutienda pri mitus proponuntur.

¶ P^m. Quis sit spũs impugnatus.
¶ 2^m. Quis sit impugnationis locus.
¶ 3^m. Que sit impugnandi causa.

Quo ad p^m. dico. ꝙ ille q̃ a malignis spiritib^9 impugnatur: est spiritus rõnalis siue liberum hominis arbitriũ: cuius ꝓpriũ est tentari. Nam vt dicit Alex. de alis in.2.parte.q.117.membro.3.ar.1. Cũ tentatio sit quedam experientia pote statis ad permanendum in bono vel cadendũ in peccatũ: cũ deus ꝛ angeli boni sint ad bonum determinati: nec possint amplius cadere: ꝛ angeli mali sint ad malũ determinati: nec ampli^9 in bono possint ꝑmanere: nec istorum nec illorum proprie est tentatio. Sed tentatio est solius hominis: qui per li berũ arbitriũ ꝛ in bono ꝑmanere ꝛ i peccatum cadere põt. ¶ Huius ergo hominis liberũ arbitriũ vel rõnalis spũs in Jacob figurat̃. Nam Jacob supplantator vel supplãtatio interp̃tat̃. Et cũ angelo luctaꝫ hab uit. Gen. 32. Et p̃ Jacob postmodũ Israel vo catus est. Gene.29.ꝛ.30. ¶ Quo ad moralẽ ꝛ mysticũ sensum. Sicut Ja cob supplãtator interpretat̃: sic rõna lis spũs ꝛ liberũ hominis arbitrium vitia ꝛ bestiales corporis motus sup plãtare ꝛ suppeditare debet: ꝛ eis do minari. iuxta illud Gen.1. Dñamini piscibus maris ꝛ volatilib^9 celi: ꝛ vni uersis animãtib^9: que mouent̃ super terrã. Et illđ Gen.4. Sub te erit ap petitus tu^9: ꝛ tu dñaberis illius. Et sicut Jacob cũ angelo luctam habuit Gen.32. sic ꝛ rõnalis spũs implacabi liter cũ carne luctatur. dicente Paulo ad Gal.5. Caro concupiscit aduersus spiritum: spiritus aũt aduersus car nẽ. Hec.n. sibi inuicem aduersantur. Et sicut Jacob prius Jacob deinde Israel vocatus fuit: sic ꝛ spiritus ra tionalis p̃ contra vitia in actiua vita luctari dꝫ: vt postmodum Israel vo cari: ꝛ deũ videre possit in cõtẽplati ua. Et sic Jacob duas vxores Lyã vꝫ ꝛ Rachel habuit. Gen.29. sic ꝛ ra tionalis spũs duas vitas quasi duas vxores sibi cõiungit: actiuã.s. ꝛ cõtem platiuã. Quaꝝ contẽplatiua eternis regulis intendit: ꝛ eterna cõsiderat. sꝫ actiua temporalibus intendit: ꝛ respi cit temporalia. ꝓut declarat Sco. in prologo .1.q.3.ꝛ.4.ꝛ in.2.di.24. De quaꝝ ẽt officiis ꝛ operibus plurima disputat.s. Tho. s^a s^e.q.180.ꝛ.181. Et sicut Jacob ex his duabus vxoribus magnam filiorũ multitudinẽ genuit: prout patet. Gen.30. Et sunt numero septuagintaquinqꝫ. sꝫ septuaginta in terpretũ translationẽ. ꝛ habet̃ Exo.1. vel sunt numero septuaginta ꝫm te xtum hebraicum. Et de ista varia tione vide Lyram super Gen.46.ꝛ super Act.7. sic ꝛ rationalis spiri tus quasi alter Jacob cũ actiua ꝛ cõ tẽplatiua vita septuagintaquinqꝫ fi lios generat: qui de femore ei^9 egredi unt̃. Hi aũtẽ septuaginta quinqꝫ filii Jacob sunt sexaginta rõnalis anime vires: de quibus supra in.6.c.tertii li bri diffuse ꝑtractatũ est. ꝛ decẽ di

uinoꝝ pceptoꝝ decē opationes sūt. ꝛ quinqꝫ exterioꝝ sensuū quinqꝫ operationes regulate. q̄ insimul cōiuncta faciunt septuagintaquinqꝫ. Haꝝ operationū quedā magis pfecte. quedaꝫ minus pfecte. quedā affirmatiue. q̄dā negatiue. quasi quidam filij sexus masculini. ꝛ q̄dā filie sexus feminini. ¶ Uel melius. septuagintaquattuor filij Iacob. q2 ipse facit. ꝛ complet numeꝝ septuagintaquinqꝫ. vt dicit Lyra sup Gen. 46. septuagintaquattuor operationes sunt. quas rōnalis spūs de actiua ꝛ cōtēplatiua vita quasi de duabus vxoribus ꝛ eaꝝ ancillis producit ꝛ generat. Quarum duodecim sunt principales. ex quibus alie quasi familie generanī. ¶ Duodecim principales vt dicit Ricar. in lib. de duodecim Patriarchis sunt. Timor ordinatus p Ruben figuratus. Dolor ordinat⁹ p Symeon. Spes ordinata per Leui. Amor ordinatus p̄ Iudaꝫ. Consideratio futuroꝝ maloꝝ ordinata p Dan. Cōsideratio futuroꝝ bonoꝝ ordinata p Neptalim. Rigor abstinentie ordinatus p Gad. Uigor patientie ordinatus p Asser. Gaudium ordinatū p Ysachar. Odiū ordinatuꝫ per zabulon. Uirtus ordinate discretionis p Ioseph. Cōtemplatio dei ordinata p Beniamin figurata. Et istorū vnusquisqꝫ ꝓpriā domū ꝛ ꝓpriā familiā hꝫ. q2 ex ordinato timore. ex ordinato dolore. ꝛ ex ordinato amore. multa opa bona ꝑcedūt. originantur. ꝛ pullulāt. ¶ Post ista septē corporalia pietatis opa cōsequūtur. q̄ in hoc versu ꝯtinenī. Uisito. poto. cibo. redimo. tego. colligo. cōdo. Que septenario numero merito distinguunt. ꝗꝫ septē ꝓrimoꝝ defect⁹ ad corp⁹ ꝑtinētes. put aperte d̄clarat. s. Tho. ſ⁰. ſᵉ. q. 32. ar. 2. vide eum ibi. si placuerit. ¶ Ad ista septē spūalia pietatis opa cōcomitantur. que in hoc carmine cōcludunī. Cōsule. coge. doce. solare. remitte. fer. ora. Que tali numero merito distinguunī. q2 septē sunt ꝓrimorū defectus ad aīam pertinentes. quibus p septem spūalis pietatis opera subuenit. put ꝓbat ꝛ distinguit. S. Th. ſ⁰. ſᵉ. q. 32. ar. 2. ¶ Cōsequūtur ad hec septē morales virtutes. septē capitalib⁹ vitijs opposite. vꝫ Humilitas. Castitas. Liberalitas. Charitas fraterna. Patiētia. Abstinētia. Solicitudo. que Supbie. Luxurie. Auaricie. Inuidie. Iracundie. Gule ꝛ Accidie. opponunī. De quaꝝ oppositione disputat Sco. i. 2. di. 6. q. 2. ꝛ di. 42. q. 5. ¶ Ulterius septem principales virtutes supersunt. tres theologice ꝛ quattuor cardinales. vꝫ Fides. Spes. Charitas. Prudētia. Iusticia. Fortitudo. Tēperantia. De quaꝝ natura ꝛ qualitate habunde loquitur ꝛ disputat Sco. in. 3. di. 34. vide eum. ꝛ diligenter considera. ¶ Ad hec septem Spiritus sancti dona consequuntur. Que Ysa. xi. sic enumeranī. vꝫ Spiritus sapientie ꝛ intellectus. Spiritus cōsilij ꝛ fortitudinis. Spiritus sciētie ꝛ pietatis. ꝛ spiritus timoris dn̄i. Quorum distinctionem. naturā ꝯpositionem ꝛ efficaciā elucidat Sco. in. 3. dist. 35. ¶ Post hec sunt anime operationes septem. videlicet. Sensatio. Ratiocinatio. Cōsultatio. Recordatio. Discretio. Consensus. ꝛ Spiratio. De quibus in quinto capitulo tertij libri sigillatim digestum est. ¶ Ad hunc numerum ꝛ octo beatitudines adiungunī. que Math. 5. enumerantur vꝫ. Paupertas spiritus. Mitītas. Luctus. Esuries ꝛ sitis iusticie. Mi

sericordia. Cordis mundicia. Par. Patientia. De quibus egregie loquit doctor subtilis Sco. in. 3. di. 34.

¶ Ultimo duodecim Spiritus sancti fructus consequuntur. quos Paulus Apl's ad Gal. 5. enumerat dicens. Fructus aut spiritus sunt. Caritas. Gaudium. Par. Patientia. Benignitas. Bonitas. Loganimitas. Mansuetudo. Fides. Modestia. Cotinetia. Castitas. De quibus in. 3. dist. 34. multa disputat et declarat Scotus. Hec ergo sunt nomina filiorum Israel qui cum Jacob in Egiptum ingressi sunt. Singuli cum domibus suis introierunt.

¶ Et sunt spuales operationes septuaginta quattuor. quas rationalis spus quasi Jacob. qui septuaginta quinque numeru coplet. ex activa et cotemplativa vita quasi ex Lya et Rachel spualiter generat. ¶ Et sic p3 quis et qualis sit spiritus qui a malignis spiritibus impugnatur. qr rationalis spiritus et liberum hominis arbitriu. qui ordinatum timore. ordinatu dolorem. ordinata spem. ordinatu amore. ceterasque virtutes spiritualiter generat. nutrit et augumentat.

Quo ad. 2. dico. q locus in quo rationalis spiritus impugnatur est Egiptus. ¶ Unde scribit Exo. 1. Qui ingressi sunt in egiptum cu Jacob. ¶ Egiptus quippe tenebre. angustia vel tribulatio coangustans interpretatur. et humana carnem sive humanu corpus mystice prefigurat. in quo ronalis spiritus et phantasmatum et corporalium specierum tenebras patitur. Et sensitive partis stimulis angustiatur et tribulatur. sicut clare hec manifestat irrefragabil doctor Alex. de Alis in. 2. parte. q. 117. membro. 7. ar. 2. In hoc. n. nostre carnis Egipto. ronalis spus coangustat qr phantasmatib alligatur. Q3. n. f3 phm intelligente phantasmata speculari. ¶ Vere. n. corpus nostru et caro nostra egipt e. qr viciorum et passionu tenebras patit. Un dicit Paulus ad Ro. 7. Scio. n. q non habitat in me. hoc est in carne mea bonu s3. s. malu. Vere caro nostra egiptus est. qr tenebras diligit. tenebras querit qr eius sunt opa mala. Jo. 3. Uenit lux in mudu et dilexerut homines magis tenebras q luce. Erant. n. eorum mala opa.

¶ Egiptus. n. et humanu corpus tenebra dicitur quo ad intellectu. Coangustas tribulatio quo ad sensum. Angustia quo ad voluntatem.

¶ P° Corpus nostru quasi Egiptus dicit tenebre quo ad intellectu. qr humanu corpus tenebrosum est. intellectuale luce3 ppediens et obfuscans fm illud Sap. 9. Corpus qd corrupitur. agravat aiam et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. De cuius impedimeti rone vide Sco. in p°. di. 3. q. 3. circa finem.

¶ 2° Corpus nostru quasi egiptus dicit coangustas tribulatio quo ad sensum. Quia sensitiva et carnalis pars voluntate sive spum semp coagustat et tribulat. cotra eum bellu movens. et ad malum provocans fm illud ad Gal. 5. Caro ocupiscit adversus spu3 spus adversus carne. Hec. n. sibi invicem adversant. De quorum cotroversia et oppone vide Sco. in. 2. di. 14. q. 3.

¶ 3° Corpus nostru quasi egiptus dr angustia quo ad voluntate. Na humana volutas in nostre carnis ergastulo collocata. terribiliter angustiat. hinc carnis inde spus lege hns. quarum vtraque in suu eam nititur obsequiu3 incurvare. in tantu q aliqn pre angustia

stia mori desiderat. Hanc spūs τ voluntatis angustiā Pau. aplūs experiebatur. qñ dicebat ad Ro. 7. Uideo aliam legem in membris meis repugnantē legi mentis mee τ captiuantē me in lege peccati. que est in membris meis. Infelix ego. quis me liberabit carcere mortis huius? De hac angustia vide Scotum. in. 2. di. 43. q. 2. Et Dan. 14. in Rege qui ab vno latere a Daniele ab alio vo a babilonijs angustiabaī. Heu quot angustie. quot tribulationes. quot amaritudines. In istā ḡ nostre tenebrose carnis egiptū rōnalis spūs cū omni sua pgenie cū malignis spiritib⁹ pugnaturus ingredit. Et nō solū ingredi. sed descēdere dr̄ in egiptū ƀm illō Act. 7. Et descendit Jacob ī egiptū. Anima. n. rōnalis cū spūalis sit nature τ diuine quodā modo originis. qz ad dei imaginē τ similitudinē creata. Gen. i. cū ad informādū corpus ingredit. sub sua quodāmodo natura descendit τ inclinat. Et ideo Jacob in egiptū ingredi τ descendere dr̄. qz dū rōnalis spūs corp⁹ ingreditur. infra se vtcunq̄ humiliat τ descendit. ¶ Joseph aūt in egipto erat. Joseph qui augumentū vel dñi iustus interpretatur. prudentiā τ discretionē pfigurat τ sapientiā. que de sursū est. Que ē pudica τ modesta. bonis consentiens. τ plena fructibus bonis Jacob. 3. Hec prudentia in carne nostra quasi ī egipto erat. qz deus posuit in visceribus hominis sapientiam. Job. 38. Et naturale intellectus nostri lumen anime a sua indidit creatione. ƀz illō ps. 4. Signatū est sup nos lumen vultus tui dñe. ¶ Uiuēte igr̄ Joseph in egipto filij Israel creuerūt. qz vidit filios suos vsq̄ ad tertiā generationē. put scribit Gen. 50. qz dū in nobis viuit prudētia τ sapientia. que de sursum est. opa bona τ opera lucis in nobis multiplicanī. qz sapientia que de sursum est. plena est misericordia τ fructib⁹ bonis Jacob. 3. Et de sapiētia scribiī Sap. 7. Uenerunt aūt mihi oīa bona pariter cū illa. qm̄ oīuz bonoꝝ mater ē. O quot τ quanta opa bona multiplicat. quot spūales fructus germinat celestis τ diuina sapiētia. His igr̄ pz quis sit locus in quo rōnalis spūs impugnatur. qz est egiptus τ nostre carnis ergastulum.

Q Uo ad. 3m. dico q̄ impugnādi causa est diaboli inuidia τ bonoꝝ opuz multiplicatio. Cū. n. maligni spūs. quēpiā viderint. lucis opera multiplicare. inuidia cruciant. τ aduersus euz cōcitāt bella. ¶ Hoc declarat dñs Alex. de alis in. 2. parte. q. 117. membro. 4. dicēs: Cū inuidia sit respectu superioris vel respectu paris ne fiat superior. Diabolus inuidit homini tanq̄ superiori τ tanq̄ pari. Tanq̄ supiori. qz licet hō ƀm naturā suā fuisset inferior. respectu tñ status sui fuit supior. habuit. n. rectitudinē naturalē a qua cecidit diabolus. vnde quo ad hoc inuidit supiori. Tanq̄ pari qz hō par fuit. in hoc q̄ habuit dei imaginē naturalr̄ sicut diabolus. τ potuit ascēdere ad dignitatē a qua cecidit ipse diabolus. τ ita potuit fieri superior. Et sic diabolus potuit inuidere ei tanq̄ pari ne fieret superior. Et sic causa rōnalē spūm impugnādi diaboli fuit inuidia ex bonoꝝ operuz multiplicatione causata. Unde sequitur Exo. 1. Quo mortuo. s. Joseph. τ vniuersis fratribus eius. omniq̄ cognatione sua. filij Israel creuerunt. τ quasi germinātes multiplicati sunt.

ac roborati nimis repleuerunt terrã. Hic occurrunt quinq singulari inuestigatione notanda. et mystico sensu discutienda. ¶ Primo etenim loco Joseph moritur. cũ nostra sapientia et mundo et carni mortificatur: Joseph morit̃ quũ quis sapiẽs propter dei amorem stultus fit iuxta id apl'i. i. ad Cor. 3. Siquis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo. stultus fiat: vt sit sapiens. Joseph moritur. quando sapientiam nostram pp deũ mortificamus. et alieno sensui subijcim⁹. Et hec ẽ radix spũalis vite et bonorum operũ solidũ principiũ. ¶ 2° loco fratres Joseph moriuntur: qñ oẽs nostre voluntatis appetitus et mundo mortificant̃ et carni. et Christo solũmodo viuunt. iuxta illud Pauli ad Collo. 3. Mortui. n. estis: et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Fratres Joseph moriuntur. qñ dei voluntatẽ preponentes. voluntatẽ ppriam abnegamus. et hinc bonorum operum fortitudo ↄsurgit. ¶ 3° loco. Omnis cognatio Joseph moritur. qñ oẽs sensuales appetit⁹ mortificant̃. De qua mortificatione loquitur apl's ad Collo. 3. dicens. Mortificate membra vestra: que sunt super terram. Fornicationẽ. Immundiciã. Libidinẽ. Cõcupiscentiã malã. et auaritiam. O q̃ vtilis est ista sensualiũ appetituũ mortificatio. q̃ fructuosa. q̃ diuina. q̃ spũaliũ operũ mortificatiua. ¶ 4° loco Joseph mortuus cõditur aromatibus: et sepelitur in loculo in egipto. Gen. 50. qr rationalis spũs diuina repletus sapientia. dũ mundo et omnib⁹ exteriorib⁹ mortificat̃: in sepulcro contẽplationis absconditur. vbi celestium virtutum aromatibus delinitus et a vitiorum corruptione preseruat̃: et bonorum operũ spargit odorem. Hanc spũalem mortem et hoc contẽplationis sepulcrum viri sancti ardenti efflagitant desiderio: sicut de eisdẽ scribit̃ Job. 3. Qui expectant mortẽ: et nõ venit quasi effodientes thesaurum. gaudentq vehemẽter: cum inuenerint sepulcrum. O q̃ vtilis. O q̃ fructuosa ẽ ista Joseph mors. et fratrum eius ac cognationis sue. a paucissimis tamen cognita et desiderata. ¶ 5° loco. ŏ hui⁹ mortis fructu scribitur Exo. 1. Quo mortuo et vniuersis fratribus eius. omniq cognatione sua. filij Israel creuerunt. et quasi germinantes multiplicati sũt. ac roborati nimis repleuerunt terrã. Quã diu. n. rõnalis spũs cũ sua prudentia et sapientia mundo viuit et carni. quasi alter Joseph in egipto. licet multa bona opera in actiua vita perficiat. qr filios suos vsq in tertiã generationẽ vidit. q. r. f. et bonas cogitationes. et bona verba et bona germinat opera. nõ tñ põt multum fructificare vel robustos filios facere: qr diuisus est. i. Cor. 7. Qui cũ vxore est: sollicitus est. que sunt mundi: quõ placeat vxori: et diuisus est. Si aũt mundo pfecte moriatur. tũc et vigorosa et multiplicia ac robusta germinat opera. et anime ac corporis sui terrã bonorum operum fructibus replet. dicẽte Paulo. i. Cor. 7. Mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt. vt sit sancta corpore et spũ. Et ideo mortuo Joseph filij Israel. idest lucis opera creuerunt intensiue. Et quasi germinantes multiplicati sunt extensiue. Ac roborati nimis. i. fortissima et perfecta opera producentes. et anime et corporis nostri terram repleuerunt. Vñ et veritas clamat Jo. 12. Nisi granũ frumenti cadens in terrã mortuũ fuerit. ipsum

ipsum solū manet. si aūt mortuū fuerit: multum fructū affert. Qui ergo bona opera multiplicare. & operum multitudine terrā replere desiderat. totis mundo viribus moriatur. & in cōtemplationis sepulcro cū celestium desiderioꝝ odorib⁹ abscondat̄. Homines fugiat. consortia vitet. amicitias paruipēdat. honores abhorreat. & quasi arbor iuxta aquas plantata germinabit. Et hinc causa dignoscit̄. ob quā tam in religione q̄ extra bonoꝝ opeꝝ sterilitas angit. Nō. n. mundo perfecte moriunt̄. sed mundo viuunt. viuūt & carni lautos cibos querentes. cōuiuijs inhiātes. pecunias cumulant. litigant. cōtendunt. fiunt mercatores. aduocati. viroꝝ amicitias. & mulieꝝ consortia querunt. Et dicere possunt illud Pauli ad Gal. i. Si adhuc hominib⁹ placerem: Christi seruus non essem. ¶ Sed mortuo Joseph filii israel crescūt. multiplicant̄: & roborant̄ nimis. Surgit ex hoc malignoꝝ spirituū inuidia: & aduersus rōnalem aiam frementes insurgunt. querentes opprimere. & cunctā eius spūalē progeniē extinguere. ac delere. Et sic patere pōt: que sit impugnandi causa. q2 malignorū spirituū inuidia oriens ex spūalium opeꝝ habundantia. Uenite ergo ascendamus ad montem dñi: & docebit nos vias suas.

Amen

¶ Qui & quot sint rōnalis spūs impugnatores. Cap. 2.

Venite ascendamus ad montē dñi: & docebit nos vias suas. ¶ Scribunt̄ hec v̄ba Exo. i. Surrexit interea Rex nouus super Egiptū: qui ignorabat Joseph: & ait ad populum suum: Ecce populus filiorum israel multus & fortior nobis est. venite: sapienter opprimamus eū. ¶ Rationalis spiritus in sue carnis egipto conclusus. a malignis spiritibus multipliciter impugnatur. ¶ Et p̄ quidem per superbiam vite. rōne sue intrinsece & spiritualis nature: que honore & excellentia delectat̄. Unde & Pharao filios Israel in egipto existentes ad colligendas paleas constrinxit. sicut patet Exo. 5. Ubi p̄ paleas que a vento rapiuntur: & in altum eleuātur: vite superbia figurat̄. prout ibidem in suis moralibus Nicolaus de lyra declarat. ¶ 2° Per cōcupiscētiam carnis rōne corporalis & sensualis nature. que carnali delectatione fouetur. Unde & Pharao filios Israel in egipto exītes. in luti operibus opprimebat: sicut patet Exo. i. p̄ lutum aūt carnis concupiscentia s̄m Lyram in suis moralib⁹ sup Exo. 5. In qua concupiscentia rōnalis spūs ratione carnis adiuncte multipliciter fatigatur. ¶ 3. Per concupiscentiam oculorum. rōne extrinsece & terrene substātie. que rōnalis spūs concupiscentiā prouocat. Unde & Pharao filios Israel in egipto existētes in duris terre & laterum operibus fatigauit: sicut patet Exo. i. Hi aūt lateres qui in ardenti fornace coquūtur. oculorum concupiscentiā & auaritiā prefigurāt. prout dicit Lyra in suis moralibus super Exo. 5. Hec multiplex malignorum spirituum pugna in proposius verbis innuitur. que vestris humanitatib⁹ replicata sonant in hac forma. ¶ Surrexit interea Rex nouus sup egiptū &c̄. ¶ Optimi ciues filii Israel de egipti seruitute ad p̄missionis terrā properātes. septē obuios ac cōtrarios reges habuerūt vs Regē egiptioꝝ. Regē amalechitaꝝ.

respectu generatiue. quando cõcupiscibilis cõuertitur ad bonum apparens in generatiua. Et hoc modo circa vim concupiscibilẽ sumunt̃ quattuor vitia capitalia vz Auaricia. Accidia. Gula. ꝛ Luxuria. ¶ 3°. Irascibili similr̃. duo actus attribuunt̃. vz. Applaudere bonis. ꝛ detestari mala. Et a ꝑ quidẽ actu impeditur per inuidiã. que est tristitia de bonis alienis. a secũdo aũt impeditur per irã. Irascitur. n. cui irasci nõ deberet. siue detestatur. quod nõ esset detestãdũ. Et hoc modo septẽ capitalia vitia distinguntur ꝛ assignantur.

¶ 3°. In comparatione aĩe rõnalis ad corpus: ¶ Sicut. n. declarat Alex: de alis vbi supra. homo in tria quasi diuiditur. vz in spũm. animaꝫ ꝛ corpus ꝑ zillõ. 1. ad Thesal. vltimo: Ut iteger spũs vester ꝛ aĩa ꝛ corpus seruetur in die aduentus dñi. vñ omnis actus per se ꝛ principaliter fit in spũ. aut in anima aut in corpore. Spũs aũt accipitur in ipsa essentia anime: preter cõparationem ad corpus. in quantũ est substantia quedã habẽs cõuenientiã quandã cũ spiritibus separatis. Aĩa vero dr̃ ꝑm cõparationẽ quam hꝫ ad corpus. Sunt ergo quidã actus capitalium vitiorum in spũ. quidam in aĩa: quidam in corpore principalr̃. ¶ In spũ duplex est actus. ¶ P° ꝑm appetitũ boni quod spiritibꝰ cõuenire põt. sicut est excellentia ꝛ ꝑpria complacentia. ꝛ sic accipit̃ primũ vitiũ capitale. quod est superbia. cũ spũs siue aĩa inordinate excellẽtiam appetit. vel inordinate complacet sibi. ¶ 2. Actus est ꝑm detestationẽ mali. quod spiritibꝰ cõuenire põt. Et sic accipit̃ aliud vitiũ capitale. quod est inuidia. cũ aĩa vel spũs inordinate similẽ vel maiorem excellentiã in alio detestat̃. tanq̃ malũ ꝑprie excellentie contrariũ vel oppositũ. Nõ vult. n. inuidus. vt alius sibi vel equet̃. vel excellat. ¶ In anima vero vt respicit corpus tres sunt differentie. ¶ P°. n. aliquid corpori expediens esse põt. Et hinc accipitur vnũ vitiũ capitale. quod est auaricia. cũ aĩa bonũ corpori expediens. prout sunt diuitie inordinate concupiscit. ¶ 2: aliquid corpori nociuum esse põt. inferendo passionẽ. Et hinc accipitur aliud vitiuz capitale qđ est iracundia. cũ anima in nociuum siue in iniuriosum inordinate cõsurgit. ¶ 3. Aliquid corpori difficile aut laboriosum esse põt. Et hinc accipitur aliud vitiũ capitale. qđ est accidia. quũ aĩa bonũ laboriosum. aut difficile inordinate fastidit. ¶ In corpe aũt duplicẽ actũ esse cõtingit. ¶ ꝑ. inest actus conseruationis indiuidui per alimẽtum. Et sic accipitur vnũ vitiũ capitale. qđ est gula. cũ aĩa in alimẽto ꝑm gustũ delectationeꝫ inordinate ꝛ secundum excessum querit. ¶ 2. inest actus cõseruationis speciei ꝑ generationẽ. Et sic accipitur aliud capitale vitiũ. quod est luxuria. cũ aĩa libidinosam delectationẽ in generatione ꝑm tactum inordinate. ꝛ ꝑm excessum querit. Et hoc modo septẽ capitalia vitia distinguntur ꝛ numerantur.

¶ 4. In comparatione aĩe rationalis ad obiectũ. ¶ Sicut. n. declarat Alex. de alis vbi supra. ꝛ Bona. vbi supra. Septem sunt obiectorum differẽtie. ꝑm que septem capitalia vitia distinguntur. Quorum obiectorum quattuor bona ꝛ tria mala sunt. ¶ Pm. est bonũ interius. ꝑut est excellentia. Et sic sumitur superbia. que est inordinatus excellentie appetitus. ¶ 2m. est bonũ

exterius. put sunt diuitie. Et sic sumit auaritia. que est inordinatus temporalium diuitiarum appetitus. ¶ 3m. est bonum inferius ad proprie carnis pertinens conseruationem. Et sic sumitur gula. que est alimenti vel delectationis in alimento excessiuus et inordinatus appetitus. ¶ 4m. est bonum inferius ad speciei pertinens conseruationem. Et sic sumitur luxuria. que est delectationis in actu generationis excessiuus et inordinatus appetitus. ¶ 5. est malum apparens interius. Et sic sumitur inuidia. que bonum in alio odit. et inordinate detestatur. prout apparet malum. et contrarium seu diminutiuum proprie excellentie. ¶ 6. est malum apparens exterius. Et sic sumitur ira. que est inordinatus appetitus insurgendi in apparens nociuum siue offensiuum. ¶ 7. est malum apparens inferius. Et sic sumitur accidia. que est inordinatum tedium siue inordinata fuga mali apparentis circa carnem. siue inordinatus appetitus carnalis quietis. Et sic penes obiecta septem capitalia peccata distinguntur.

¶ 5. In comparatione anime rationalis ad pronitatem. ¶ Sicut. n. declarat. S. Bona. in. 2. di. 42. circa litteram. Cum peccatum siue vitium capitale sit corruptio. siue pronitas respectu eius. ad quod natura ex prima ria corruptione prona est. multiplicari habet. sicut et illa pronitas multiplicatur. ¶ Pronitas autem illa multiplicari potest ex obiecto duobus modis. Aut respectu boni. quod respicit spiritum secundum se. Aut respectu boni: quod respicit spiritum in carne. ¶ Si respectu boni. quod respicit spiritum secundum se. hoc potest esse quadrupliciter. secundum quattuor boni conditiones. ad quas noster appetitus pronus est. ¶ Primo. n. quis bonum appetit sub ratione dignitatis et hoc per superbiam. que est inordinatus appetitus excellentie. ad quam homo pronus est. ¶ 2. quis bonum appetit sub ratione proprietatis. Et sic est inuidia. que sola vellet excellere. et aliis singulariter preesse. et dolet. cum ceteri vel maiori vel equali dignitate sibi communicant. ¶ 3. quis bonum appetit sub ratione securitatis. Et sic est ira. que contra iniuriosum vel lesiuum aut proprie securitatis perturbatiuum insurgit. ¶ 4. quis bonum appetit sub ratione quietis. Et sic est accidia. que est carnalis quietis inordinatus amor. ¶ Si vero hec pronitas sit respectu boni. quod respicit spiritum in carne. hoc est tripliciter secundum triplicem conditionem. sub qua spiritus carnalis bonum appetit. Aut. n. bonum appetit sub ratione sufficientie. et sic est auaritia. Aut respicit bonum sub ratione refectionis. Et sic est gula. Aut sub ratione demulcentis siue delectantis. Et sic est luxuria. Et hoc modo claret. quomodo capitalia vitia sunt septem. Et sic rationalis spiritus ad promissionis terram properans. a septem spiritibus quasi a septem regibus principaliter impugnatur. de quibus omnibus in sequentibus sigillatim declarando patebit. Ascendente igitur rationali spiritu et ad superne promissionis terram properante. contra eum Pharao con filia congregat. Amalech fedare festinat. Edom retardat. Implicat Cananeus. Seon eum amaricat. Og aggrauare contendit. Contra eum furore fremit Balaac. et Balaam stimulat prophetare. secundum

Secundum considerãdum est. f Que sit cuiuslibet horum dispositio et resistentia. ¶ Unde in particulari talis mouetur questio. videlicet Qui sunt isti Reges qui rationalem spiritum impugnare videntur? Que horum nomina? Que Regna? Que est eorum cuiuslibet resistentia? Huic quesito respondeo. De Regum rationalem spiritum impugnantium.

¶ Primus est Pharao Rex egiptiorum. ¶ De quo Scribitur Exo.i. Surrexit interea Rex nouus super egiptum.qui ignorabat Joseph: et ait ad populum suum. Ecce popul' filiorum Israel multus et fortior nobis est. Uenite: sapiẽter opprimamus eũ. ne forte multiplicetur. et si ingruerit contra nos bellum: addatur inimicis nostris. expugnatisque nobis egrediatur de terra. Pharao iste rex nouus. qui super egiptum surgit. et Joseph ignorat. quo ad mysticũ sensum superbie spiritus Lucifer est. Nam Pharao nudauit virum. vel dissipauit eum. interpretatur. Et hic lucifer ex sua superbia. innumeris. et precipue duodecim singularissimis gratiis semetipsum denudauit. quibus quasi vestimentis a deo indutus vel induendus erat. si in humilitate stetisset. put declarat doctor illuminat' Franciscus de may. in.2.di.6.et.7.q.i. Uide eum ibi. si placuerit. Unde dr Ezech. 28. Omnis lapis preciosus operimẽtum tuum. Hic Lucifer semetipsum et omnes malignos spiritus superbie sue consentientes dissipauit. et interfecit iuxta illd Ysa.14. Tu.n. terrã tuã disperdidisti. tu populũ tuũ occidisti. ¶ Hic superbie princeps virum nudauit. qr parentẽ primũ Adam originali iusticia spoliauit. vt declarat Sco. in.2.di.21.q.2. et di.32.q. vnica. Dissipauit eum. qr Adam cum omni sua progenie morti subiecit. iuxta illud Sap.2. Inuidia diaboli mors intrauit in orbẽ terrarum. Et de hoc vide Sco. in.2.di.19. et di.21.q.2. ¶ Iste ẽ rex qr regiã dei dignitatẽ appetiuit. scd3 illud Ysa.14. In celũ cõscendã. super astra celi exaltabo soliũ meũ. sedebo in monte testamẽti. Ascendã super altitudinẽ nubiũ. similis ero altissimo. Sup egiptũ surgit. qr super omnes tenebrarum filios dominiũ h3. qr scribitur Job.41. Omnes sublime videt. et ipse est rex sup oẽs filios supbie. Joseph ignorat. qr et Christũ et eius vitã abhominatur. et verã dei sapientiam et prudentiam. que in Joseph figuratur. amisit. vñ de eo scriptũ est Ezech.28. Eleuatũ est cor tuũ in decore tuo. pdidisti sapientiam tuam in decore tuo. ¶ Hic ergo superbie spiritus Lucifer rationalem spiritum. primus omnium impugnat. qr vt dicit dñs Alex. de alis. in.2. parte.q.152. membro.3. et q.153. membro.3.7. et.9. Supbie spiritus. et honoris atque excellentie appetitus. qui respicit bonum interius. et spiritui conuenit scdm se. prius et magis rationalem spiritum prouocat. quam carnis concupiscentia. que bonũ inferius. et quam oculorũ concupiscentia. que bonum exterius respicit. Hec.n. duo spiritui per accidens conueniunt. adiuncte v3 carnis ratione. propter carnem.n. et corporis delectationes. et exteriorum bonorum copiam querit. Si aũt ab ipsa carne separetur. tunc et carnalium delectationum. et temporalium diuitiarum recedit appetitus. excellentie tamen et honoris appetitus non recedit. Et ideo superbie spi

ritus in Pharaone figuratus contra rõnalem spiritu3 ad promissionis terram festinantem. ante omnes alios perniciosu3 suscitat bellum. ¶ Hic si quidem superbie spiritus. sicut declarat Alex. de alis in.2 parte.q.153.ar.4 in vi irascibili subiectat. que i ardua difficilia. et magnifica semper intẽdit. Hic ergo superbie spiritus Lucifer quasi alter Pharao. rõnalem spiritũ in virtutibus crescere prospiciens. in spirituali prole multiplicari. ac roborari. inuidens eidẽ. ipsum in principalibus anime bonis impugnat. et multipliciter tẽtat de Superbia. Honore humana laude. Uanagloria. inducit ad Pompam. Jactantiã. Dei et sanctorum irreuerentiã. Curiosam scientiã et huiusmodi similia plurima. ¶ Hic est ille qui parentes primos impugnauit et vicit. tentando eos de sciẽtia et dei equalitate dicẽs. Gen.3. In quacũq3 die comederitis ex eo. aperient oculi vestri. et eritis sicut dij scientes bonũ et malu3. Heu quot impugnat. quot seducit. quot supplãtat spiritus iste. ¶ P° ergo rõnalẽ spũm impugnãs est rex egiptiorum Pharao.i. Lucifer. Et bene superbie spiritus ad tẽtandũ est prim°. q2 scribitur Eccle.10. Initiũ oĩs peccati est superbia.

¶ 2°. ẽ Amalechitarum Rex: siue populus Amalech. ¶ De quo scribitur Exo.17. Uenit aũt Amalech. et pugnabat 9 Israel in Raphidim. ¶ Quo ad mysticũ sensu3 Amalech qui gẽs bruta interpretat. Asmodeũ luxurie spũm. cõgrue prefigurat. Qui ad luxuriã que est brutorum et pecudũ vita fm phm in Ethi. homines multipliciter inclinat. ¶ Et iste luxurie spiritus oritur in anima ex coniunctione ei° cũ anima vegetatiua circa virtutẽ generatiua3. Et est in vi concupiscibili. sicut dclarat Bona. in.2. di.42. circa literã Et iste in Raphidim. qd remissio manuũ. vel remisse manus interpretatur. tentat. q2 luxurie spũs hominẽ [illegible] otio existẽtẽ et a bonis operibus vacũtem impugnat iuxta illud Ezech.16. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodome. superbia. saturitas panis habundantia. et ociũ ipsi° et filiarum eius. Hic luxurie spũs rõnalẽ spũ3 in virtutib° crescere pspiciẽs. et de virtute in virtutẽ pcedere attendens. inuidia stimulatus. eide3 durissima cõmouet bella. Et cũ cogitationib°. suggestionib°. ymaginationibus. et lasciuis ac luxuriosis motib° tentat. Hic de fornicatione. Adulterio. Incestu. Stupro. Sacrilegio. Bestialitate et reliquis inominabilib° modis. donec aia3 interficiat: tẽtare nõ cessat. ¶ Hic est ille luxurie spũs Asmode°. qui septẽ viros cũ aio luxuriãdi. ad Sarrã filia3 Raguelis ingressos interfecit. De quo scribit Thobie.3. Sarra tradita fuerat septẽ viris. et demoniũ nomine Asmode° eos mox vt ingressi fuissent ad eam. occiderat. Heu quot deijcit. quot iterficit. quot isanos facit iste lux° spũs Asmode° et populus Amalech. ¶ Et iste i bonis corporis. sicut supbie spiritus in bonis anime tẽtat. Et congrue post superbie spũ3. luxurie spũs insurgit. Quia qui supra se per superbiã iniuste erigitur: iuste sub se per carnis ignominiam cadit. Unde et parentes primi. quũ primũ supra semetipsos ad dei equalitatem per superbiã ascẽdere voluerũt. statim sub sue carnis ignominia ceciderunt. sentientes carnis contra spũ3 rebellionem. Unde et sibi perizomata fecerunt. Gen.3.

¶3ᵘˢ est Rex Edom cum Populo suo Ydumeo. ¶De quo Num.20. Misit interea nuncios Moises de cades ad Regem Edom qui dicerent. Hec man dat frater tuus Israel Obsecramus vt liceat transire per terram tuam. Cui re spondit Edom. Non transibitis per me. Alioquin armatus occurram tibi. Sta timque egressus est obuius cum infinita multitudine et manu forti. ¶Edom quo ad mysticum sensum: quia terrenus vel sanguineus interpretatur. Beemoth Accidie spirituum prefigurat. Qui diuina et spiritualia hominem abhorrere. et solummodo terrena et que carnis et sanguinis sunt diligere facit. Accidia.n.est quedam spiritualium rerum tristitia. et carnalium complacentia sicut declarat Alex.de Alis in.2.parte.q.157.membro.2. Et refugit malum carnis secundum Bona.vbi supra Et ideo recte terrena atque sanguinea dici pot. Qui.n.secundum carnem sunt. que carnis sunt sapiunt ad Ro.8. ¶Iste ergo Accidie spiritus Beemoth videns rationalem spiritum: ad promissionis terram et ad contemplationis montem proficisci: et de virtute in virtutem proficere: eundem quasi vir armatus inuadit. virtutes et spiritualia bona dura et aspera et quasi im possibilia demonstrando. Ob hoc ocium et carnalem quietem persuadet: donec animam interficiat: vel ab incepto itinere diuer tat vel retardet Hic est ille Accidie spiritus Beemoth. de quo scribitur Iob.40. Ecce Beemoth quem feci tecum. fenum quasi bos comedet: Sub vmbra dormit in secreto calami in lo cis humentibus: protegunt vmbre vmbram eius. Heu quot retardat. quot iugulat iste Edom armatus. Heu quot ie iunia. vigilias. orationem et castitatem ab horrent. fugiunt et odio habent. ¶Et non incongrue post luxurie spiritum. ac cidie spiritus infestat: quia cum carnalia pla cent spiritualia displicere incipiunt.1.Cor.2. Animalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. Stultitia.n.est illi. ¶4ᵘˢ Est Arad Rex Cananeus. ¶De quo Num.21. Quod cum audisset Cana neus Rex Arad: qui habitabat ad me ridiem. venisse.s. Israel per exploratorum viam: pugnauit contra illum et victor exi stens duxit ex eo predam. ¶Arad de scendens: Cananeus vero possidens: possessor. et negociator interpretatur. Et quo ad mysticum sensum Mamo nam Auaricie spiritum prefigurat. Que per inordinatum temporalium rerum amo rem hominem sub se descendere facit: negociari: et ista temporalia bona possi dere. Nam Auaricia respicit bonum exterius tanquam sufficiens: et est in vi con cupiscibili vt dicit Alex. de Alis in.2 parte.q.152.membro.3.et Bona.in 2.di.42.circa litteram. Hic Auaricie spiritus Mamona: rationalem spiritum de vir tute in virtutem procedere: et ad pro missionis terram properare conspiciens: contra illum acriter pugnat: temptans et ad inordinatum temporalium amorem in ducens: ad vsuram videlicet ad rapinam: ad furtum: et ad pauperum oppressionem: do nec animam interficiat: vel saltem inordi nati amoris vulnus infligat. ¶Hic est ille auaricie spiritus Mamona De quo Saluator loquitur Math.6.di cens. Non potestis deo seruire et Ma mone. Ideo dico vobis ne soliciti si tis anime vestre. quid manducetis: neque corpori vestro. quid induamini. Heu me. quot iugulat rex hic Cananeus Quot nedum seculares: sed clericos: et religiosos deijcit: retardat. et ad tem poralium rerum amorem inclinat. Hic fa cit aduocare. placitare. mercari et ne gociari. emere. vendere. et commutare

contra illud Apostoli.2.ad Timo.2. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. O sacerdotes. O serui dei. O seculares. cauete a Cananeo. ne ducat ex vobis predā. ¶ Hic in bonis exterioribus et fortune hominem tentat. Et congrue post accidie spiritum auaricie spiritus insurgit. quia cum anima spiritualia et celestia bona per accidiam fastidit. ad corporalia et terrena per auariciam se conuertit. vnde clamat Greg. Quāto quis a superno amore disiungitur. tanto inferius delectatur.

¶ 5ᵉ est Seon rex Amorreorum. de quo Num.21. Misit āt Israel nuncios ad Seon regē amorreorum dicēs. Obsecro vt transire mihi liceat p terram tuam. Qui cōcedere noluit. quin potius exercitu cōgregato egressus ē obuiam in desertum. et venit in Jasa. pugnauitq contra eum. ¶ Seon inutilis allocutio. vel tentationis germinatio. Amorrei vero amari vel loquētes interpretātur. et quo ad mysticū sensum. Beelzebub inuidie spūm prefigurat. Qui per inuidiam amarā animam facit. et ex dolore psperitatis aliene amaricatam. et de primorum suorum bonis peruerse et inutilter obloquētē. sicut et iudei christo inuidētes. de eius bonis opib⁹ semp murmurabāt et detrahebāt. ¶ Hec inuidia ē in irascibili. et ē respectu boni apparētis exterioris. et in cōparatiōe ad primū. et odio hz equiperātiā. vt dicit Alex. de alis in.2.parte.q.152.membro.3. et Bona.in.2.di.42.circa litterā.

¶ Hic inuidie spūs Beelzebub. rōnalē aiam ad pmissionis terrā et ad cōtēplationis montē ascēdere cōspiciens. obui⁹ occurrit. et ɔtra eam acriter insurgit. ad inuidiam et amaritudinem et dolorē de proximorum bonis. et ad gaudium et letitiam de ipsorum malis inducēs. ¶ Hic ē ille i uidie spūs Beelzebub. qui pharíseos Christo inuidentes ad detractionem inducebat. cū dicerent illud Math.12. Hic non eijcit demones nisi in Beelzebub principe demoniorū. Heu. heu. heu. quot vulnerat. quot iugulat. quot occidit. quot ad obloquendum et detrahendum inducit. quot a via salutis auertit hic inuidie spūs Beelzebub. ¶ Et iste tā in spūalib⁹ q̄ in tpalib⁹ bonis impugnat. Et cōgrue post auaricie spūm inuidie spiritus tentat. qr inuidia est dolor de aliena felicitate et psperitate. Et sola miseria caret inuidia.

¶ 6ᵉ est Og rex Bassan. d quo Num. 21. Uerteruntq se: et ascenderunt p viam bassan. et occurrit eis Og rex bassan. cū omni populo suo pugnaturus in Edrai. ¶ Quo ad mysticum sensum. Og qui congregans. aceruās siue aceruatio. Et Basan qui pinguedo vel cōfusio interptat. Beelphegor malignum gule spiritum designat. Qui et cibos in ventre congregare et coaceruare. et corp⁹ pinguescere. et tā dē ad confusionē deuenire fac. iuxta id Pau. ad phil.3. Quorum de⁹ vēter ē: et gloria in cōfusione eorum qui terrena sapiūt. ¶ Hoc gule vitiū est in vi ɔcupiscibili. put aia rōnalis cōiungit aie vegetatiue. Et est respectu boni inferioris ptinētis ad ppriā indiuidui cōseruationē. sicut declarat Alex. d alis. et S. Bona. vbi s imediate. ¶ Hic gule spiritus hominē ad pmissionis terrā properare. et de virtute in virtutē pficere et ad montē ɔtemplationis ascendere cernēs. cū exercitu suo eidē occurrit. et cōtra eundem acriter pugnat. ad crapulā. ebrietatem. ciborum et potuū

et potuum preciositatem stimulans: et dicens illud Ysa. 22. Ecce gaudium et leticia occidere vitulos et iugulare arietes: comedere carnes et bibere vinum. Comedamus et bibamus. Cras. n. moriemur. ¶ Hic est ille gule spiritus Beelphegor: de quo in psalmo. 105. Et initiati sunt Beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorum. Heu quot iugulat: quot occidit: quot a via salutis retardat iste gule pessimus spiritus. Unde. 1. Cor. 6. Esca ventri: et venter escis: deus hunc et hanc destruet. ¶ Hic tentat de bonis delectabilibus quo ad gustum. Et congrue post inuidie spiritum insatiabilis gule spiritus aggreditur: quia cum homo de proximorum bonis per inuidiam amaricatur: cum in diuinis et spiritualibus bonis delectari non possit: brutorum et animalium delectationem in cibis et potibus inquirit: dicens et clamans illud Prouerb. 23. Quando euigilabo: et rursus vina reperiam.

¶ 7us. est Balaac rex madianitarum. de quo Num. 22. Uidens autem Balaac filius Sephor omnia que fecerat filii Israel amorreo: et quod pertimuissent eum Moabite: et impetum eius ferre non possent: dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic populus omnes: qui in nostris finibus commorantur: quomodo solet bos herbas ad radices carpere. Ipse autem erat eo tempore rex in moab. Misit ergo nuncios ad Balaam filium Beor ariolum. etc. ¶ Balaac qui deuorans precipitans vel absorbens fratrem. Et Madian qui iniquitas contradictio vel respondens interpretatur: quo ad mysticum sensum: iracundie et impatientie spiritum Sathan effigiat. Qui iracundie furore rationem deuorat: consilium precipitat: proximum quasi fratrem nostrum absorbet: et est rixe et iniquitatis et contradictionis origo. iuxta illud Prouer. 15. Uir iracundus prouocat rixas. ¶ Hoc iracundie vitium. vt dicit Alex. de alis et Bona. vbi. s. est in vi irascibili: prout aia rationalis coniungitur sensitiue. Et est respectu boni exterioris in proximo: contra quod insurgit: inquantum reputatur malum: vel proprii boni lesiuum. ¶ Hic iracundie spiritus hominem ad perfectionis culmen et ad terram promissionis anhelare, prospiciens: contra ipsum dimicaturus occurrit: et grauissime tentat: ad impatientiam: iracundiam: rixas: discordias: et dei et sanctorum maledictionem stimulando: donec per mortalem culpam hominem interficiat. quia scribitur Job. 5. Uirum stultum interficit iracundia. ¶ Hic est ille iracundie spiritus Sathan: qui beatum Job tot tribulationibus agitauit: vt ad iracundiam et ad impatientiam prouocaret. De quo scribitur. Job. 1. Cui respondens Sathan ait. Nunquid frustra Job timet deum: Sed extende paululum manum tuam: et tange cuncta que possidet. nisi in faciem benedixerit tibi. Heu quot vulnerat: quot iugulat: quot occidit hic furibundus Sathan. Hic est ille qui inter fratres odium: inter propinquos rixas: inter socios contentiones: inter ciues discordiam: inter nobiles partialitatem: inter principes bella disseminat. Heu quantam stragem: heu quantam ruinam: non solum inter seculares: sed etiam inter religiosos et clerum: et in tota christianitate facit hic iracundie spiritus. ¶ Hic ex omnibus temporalibus bonis tentandi materiam sumit. Et congrue post gule spiritum iracundie spiritus prouocat: quia vinum et crapula faciunt sumere gladium. Unde. 3. Esdre. 3. Sed non multum post. s. vini potum: sumunt gladios

Et Prouer.23. Cui veh. cuius patri ueh: cui rixe: cui fouee: cui sine cā vulnera: cui suffosio oculoꝝ? Nōne his qui cōmorantur in vino: et studēt calicibus epotandis? ¶ Isti sunt igitur septē spūs nequā: cōtra quos rōnalē spiritū oportet viriliter preliari: si ad promissionis terrā finaliter applicare peroptat.

Tertium considerandū est huius cōcomitātis intētio ꝛ malicia. Circa qđ querit. Que sit Balaā arioli pdictos Reges cōcomitātis intētio ꝛ malitia? ¶ Pro huius questionis solutione est aduertendū. Q ad Regis Balaac suggestionem Balaā ariolus filius Beor venit ad maledicendū israeli. Uñ dixit ei Balaac. Nū.22. Ueni ergo ꝛ maledic populo huic: q fortior me ē. Et iste Balaā dedit cōsiliū ipsi regi Balaac: vt pulchras ꝛ ornatas ꝛ nobiles puellas ꝑpe filiorū israel exercitū mitteret: ꝛ ꝙ iuuenes ad se venientes verbis allicerent. Et cū eos ad actū carnis inflāmatos aspicerēt: nō se ab eis cognosci permitterent: nisi prius de ydolaticis comederent: ꝛ ydola que secū portauerāt adorarent: vt sic deus offenderetur: ꝛ populus israel a deo percuteretur: ꝛ in hostium manibus traderetur. Q aūt tale consilium dederit. patet Num.31. Ubi scribitur. Cur feminas reseruastis? Non ne iste sunt que deceperunt filios israel ad suggestionem Balaam? Et Apoc.2. Habes illic tenentes doctrinam Balaam: qui docebat Balaac mittere scādalum corā filijs Israel: edere ꝛ fornicari. Hoc etiā testatur Lyra super Num.25. ¶ Quo ad mysticum sensum. Balaā filius Beor mali exempli ꝛ malignum scandali spūm prefigurat: quod ad hominē subuertēdū est vltimū diaboli refugium. Nam Balaam precipitans fraternitatem: vel turbans gentē: aut deuorans populū. Beor vero impellens siue impulsio interpretat. Scandalū aūt et exemplū malū fratres precipitat: populum deuorat: ꝛ ad spūalem casum oēs impellit. Quia sicut dicit Alex. de alis in.2. parte.q.189. mēbro.1. Scandalum est dictū vel factum minus rectum: prebens alteri occasionem ruine. Nam vt dicit Satyricus Dedit hec contagio labem: Et dabit in plures: sicut grex totus in agris Unius scabie cadit ꝛ porrigine porci. Uuaqꝫ cōspecta liuorē ducit ab vua. Intentio ergo malignorū spirituū est per scandali venenū fideles īficere corrūpere ac venenare: a recta virtutum via diuertere: ꝛ a terre ꝓmissiōis introitu finaliter perturbare. Hic exēpli mali spūs iuuenes: Hic mulieres Hic seniores infectat. Hic cū pompis ꝛ vanitatibus: cū ludis ꝛ choreis: cum gula ꝛ luxuria: cum detractionibus ꝛ maledictionibus: cū odio ꝛ partialitate: cū rapina ꝛ vsura: cū cupiditate ꝛ auaritia: vniuersum mundū inficit ꝛ venenat. Et quos infernales demones predictis septē vicijs interficere non possunt: cū aliorū scandalo ꝛ malo exemplo oīo deuincunt. Sicut ꝛ filios israel quos in predictis prelijs non prostrauerunt: hoc exemplo malo deuicerunt: ꝛ peroptata promissionis terra perpetuo eos priuauerunt. O mortales: O anime rōnales: que ad supernam promissionis terrā aspiratis: cauete diligenter a spiritu superbie: a spiritu luxurie: a spiritu accidie. Estote prudentes ꝛ uigilate cōtra spiritū Auaritie: contra spiritum iracundie

iracundie:contra spiritum inuidie:cōtra spiritū gule. Sed precipue et cū omni diligentia a mali exempli et scandali spiritu precauete. hoc est.n. omniū virtutū ruina:omniū bonoꝝ vniuersale venenū: et desiderate et cōcupite salutis euidētissimū exterminiū. De istis ḡ malignis spiritib⁹ sub mystico sensu pri⁹ ingñali et demū in speciali plurima pertractemus. Uenite ergo ascendamus ad montē domini: et docebit nos vias suas. Amen.

¶ De Quiditate et prauitate et occasione peccati p Egiptum figurati. Cap. 3.

Venite:ascendamus ad montē dñi:et docebit nos vias suas.

¶ Scribunt̄ hec verba Exo.1. Oderāt filios Israel egiptij: et affligebāt:illudentes et inuidētes eis:atq ad amaritudinē perducebant vitam eorum:operibus duris luti et lateris omniq famulatu:quo in terre opib⁹ premebantur. ¶ Quāte malignitatis et quanti dispendij sit rōnali creature mortale peccatum dilectissimi: tria precipue nobis demonstrāt et manifestant. ¶ Primo.n. mortale peccatū hominē obtenebrat et excecat: et errare facit. Sap.2. Errauerunt: excecauit.n.eos malicia eoꝝ. Et hoc in filijs Israel figuratur: qui captiui tenebātur in egipto: que tenebre interpretat̄. Exo.1. Qui.n.odit fratrem suum in tenebris est: et in tenebris ambulat: et nescit quo eat:qꝛ tenebre obcecauerunt oculos eius. ¶ 2. mortale peccatū hominē a deo auertit. Et hoc in egiptijs figurat̄: qui nō permittebant filios Israel ire ad sacrificādum deo: nec ad terrā ꝓmissionis ascendere. Exo.8. Et istud secundū est causa primi. Quia.n. deus lux est: et in eo tenebre non sunt vlle.1.Io.1. quando quis peccat et a deo auertitur: elongatur a luce et sic cadit in tenebras. Uñ scribitur Iere.2. Uide ꝙ malū et amarū est:reliquisse te dñm deum tuū. ¶ 3. mortale peccatū hominē ad bona creata cōuertit. Et hoc in egiptijs figuratur:qui filios Israel in terre operib⁹ deprimebāt. Exo.1. Egiptij.n. habitatores tenebraꝝ demones sunt:qui ad amorē terrenoꝝ hominem inclinant. Et istud tertiū ē causa secūdi. Quia n. hoies inordinate terrena diligūt:a diuinis et celestibus elongant̄. Unde scribitur Io.3. Lux venit in mundū: et dilexerūt homines magis tenebras ꝙ lucē. Erāt.n.eoꝝ opera mala.

¶ De isto ergo peccato tria disputanda propono.

¶ Pᵐ. Quid non sit peccatum

¶ 2ᵐ. Quid sit peccatum

¶ 3ᵐ. Unde sit peccatum.

Primū disputandū est. Quid non sit peccatum. ¶ Quo ad istud primū declarandū: presupponendo ꝙ peccatum sit priuatio et corruptio boni: ꝫ illud dictū Aug. 12. de ciui. dei.c.6. Malū illud bonū corrumpit: cui nocet: ꝓcedemus per viam negatiuā: ponendo aliquas conclusiones ꝫm doctrinā Sco. in.2.di. 35. quaꝝ hec est.

¶ P᷑. Peccatū non est corruptio nec priuatio boni naturalis in quo ē.scilicet voluntatis vel anime rationalis. ¶ Quidā.n. dixerunt: ꝙ peccatū corrumpit bonū nature:in quo est. Et ꝓbant per dictum Aug. Malum illud bonū corrūpit:cui nocet:sed nocet illi:in quo ē.s. volūtati et homini.ergo. Et per illud Luc.10. Homo quidam descendebat ab Ierusalē in Hierico:et incidit in latrones: et plagis impo

sitis. Ubi Glo. peccatū vulnerat in naturalibus: ergo aufert aliquid de perfectione nature: & sic corrumpit bonum nature in quo est. ¶ Sed Sco. vbi supra pbat hoc esse falsum multipliciter. ¶ p q2 cū illud bonū in quo est peccatū. s. volūtas & aīa rōnalis sit finitū: si p vnū pctʒ aliq ei⁹ pars corrūperet, p multiplicationē pctoꝝ totalr̄ cōsumi posset: qd̄ ē manifeste falsum: q2 volūtas semp in eē pseuerat: quātūcūq3 pcta multiplicet. ¶ 2. quia natura itellectualis in q̄ est pctm: est a solo deo creabilis: & ex hoc simplr̄ incorruptibilis respectu creature: ita q̄ nulla creatura pōt eam destruere: ḡ peccās p actū suū nō pōt aliquid de natura sua dstruere: cū illd̄ sit eiusdē rōnis cū tota natura q̄tū ad incorruptibilitatē: q2 icoruptibile nō oponit̄ ex corruptibilib⁹. ¶ 3. q2 tunc peccata nō differrēt spē: sʒ eēnt vni⁹ rōnis: q2 eēnt priuationes vni⁹ boni. s. volūtatis vel aīe rōnalis: q̄ ē vni⁹ rōnis: priuationes. n. nō habent distinctionē specificā nisi ab habitibus positiuis quos priuāt: vt patet in cecitate & surditate: hoc autē est falsum: q2 peccata specifice distinguūt: ḡ nō corrūpūt aliquid boni nālis in quo sūt. ¶ Ad argumētū in cōtrariū. R̄ndet Sco. dicens. Qui vulnerat̄: nullā partē sui amittit: licet ɔtinuitas soluat̄: & p hoc reddat̄ minus habilis ad operationes suas: imo priuat̄ bono vsu sui. Nā. n. itegra manēs fʒ Diony. de di. no. vulnerat̄: qn̄ sit inhabilis ad vsuʒ rectū. qd̄ fit per crebrā carētiā rectitudinis actualis. i. p crebrā peccati multiplicationē. hec ille. ¶ Un̄ nota istd̄ singulare. Qd̄ quāto quis multiplicat peccata: tāto magis fit debilis & inhabilis ad bene operādū: sic quāto quis magis corporalr̄ vulnerat̄: tāto fit inhabilis & debilis ad opationē & motū. Et p oppositū: qn̄ tu vides aliquē inhabilē & debilē ad bn̄ opādū: signū efficax ē multiplicium peccatoꝝ. Et ideo dicit deus Jere. 13. Si potest ethiops mutare pellē suā: aut pardus varietates suas: ita vos poteritis bene facere: cū didiceritis malum.

¶ 2. Peccatū nō est corruptio: nec priuatio boni supnālis idest gratie supnaturaliter infuse. ¶ Quidā. n. dixerunt q̄ peccatū mortale ē corruptiuū gratie: & sic pbant. Quia per peccatū mortale destruitur gratia: q̄ non esset: nisi peccatum mortale esset formaliter gratie corruptiuū: alias posset stare cū eo: qd̄ est absurdū. ¶ Sʒ Sco. in 2 di. 35. pbat oppositū multipliciter. ¶ p. q2 si peccatū mortale est gratie corruptiuū: ḡ primū peccatū gratiā corrūperet: ḡ secundū peccatū simile non erit peccatū mortale: q2 gratiā non corrūperet: cū nō insit. ¶ 2. q2 gratia est a solo deo per creationē: & ab eo solo cōseruat̄: & qn̄ destruitur: anihilatur: q2 cuius pductio est creatio: eius destructio est anihilatio: creatura p actū suū nō potest gratiā creare: ḡ nec p peccatū suū eam destruere & anihilare. ¶ 3. q2 cū gratia diuina sit vni⁹ rōnis specifice: oīa peccata mortalia essent vni⁹ rōnis in formali rōne puationis. Sic̄ omnes cecitates sunt vni⁹ rationis & speciei: si omnes visiones sint vnius speciei: hoc aūt est falsum: q2 peccata sunt alterius rōnis & alterius grauitatis: vt probat Sco. ibidē. ¶ Ad argumētū in cōtrariū q̄ pctʒ est gr̄e corruptiuū. R̄ndet Sco. ibidem. Qz pctm̄ nō pōt effectiue corrūpere gr̄am: sed tm̄ demeritorie: ita q̄ prius volūtas auertit se naturaliter a deo peccādo: q̄ʒ deficeret

cessset naturaliter grām cōseruare. Et ideo pctm̄ nō est formaliter grē priuatio: quā nō ex incompossibilitate destruit: q2 p dei potētiā absolutā eēnt simul compossibilia: s3 destruit vt de meritū: q2 peccās meret vt de⁹ in eo gra3 nō oseruet: s3 ānibilet. ¶ Uñ de diuina misericordia nota istud singulare. Qd̄ de⁹ nunq̄ deserit hoīe3: nisi pri⁹ ipse ab hoīe deseratur. Nec vnq̄ f3 Sco. ab hoīe suā gra3 aufert: nisi pri⁹ hō in aīa3 suā pctm̄ itroduxerit.

¶ 3. Pctm̄ nō est corruptio nec priuatio boni habitualis naturalr̄ aquisiti: nec habituū aquisitor̄. ¶ Quidā.n. dicere voluerūt: q̄ pct3 corrūpit habit⁹ virtuosos aquisitos: q2 talib⁹ habitib⁹ repugnāt actus mali: qui sunt pct3: ḡ corrūpunt eos. Sic.n. habit⁹ auaricie formalr̄ repugnat habitui liberalitatis virtuoso: ita vr̄ q̄ actus vnic⁹ auaricie: qui ē pct3: virtualr̄ repugnet eidē hitui virtuoso: ⁊ sic corrūpat eūdē. ¶ S3 Sco. vbi s̄. hoc im pbat dicēs. Quāuis hitus iusticie ⁊ virtutis aq̄site: puta liberalitatis non semp maneat incorruptiblis: sic volūtas ⁊ nā aīe rōnalis: nec p vnicū peccatū mortale totalr̄ corrūpat sic gra: tn̄ pct3 mortale nō ē p se priuatio ei⁹: q2 hitus virtutis aquisite: puta castitatis aut liberalitatis pōt stare tam in isto peccāte mortalr̄: q̄ in illo nō peccāte. Quinimo hitus virtutis ⁊ iusticie aq̄site multotiēs sūt pfectiores ⁊ magis intēsi in hoīe peccatore: q̄ in hoīe iusto: qui est i gra dei. Exēplum in religioso hituato i abstinētia: in cōtinētia: in vigilijs: in orōne: i pietate: et in seculari hituato i m̄ltis vitijs: si ille rligiosus cadat in vnico pcto mortali: ⁊ ille secularis ouertat ad dn̄m: in isto seculari cū gra dei erunt multi hitus vitiosi: quos secū ↄpatit gra: ⁊ in illo religioso cū pctō mortali erunt multi hitus virtuosi vtute aquisita.

¶ S3 vnū est hic singulare notandū: q̄ licet pct3 nō sit corruptio boni naturalis in quo ē: nec boni supnālis infusi: nec boni naturalis aquisiti: tn̄ naturā vulnerat: ⁊ ad bene operādū debilitat: ⁊ infirmat: bonū supnāle demeret: ⁊ demeritorie diuinā gra3 expellit. bonū virtutis aquisite debilitat: vel remittit saltē suū oppositū: ⁊ vitiosos hitus generat: ⁊ augmentat: ⁊ vitiosas passiones multiplicat: dicente Pau. ad Ro. 7. Cū.n. eēm⁹ in carne: passiōes pctōr̄: q̄ p legē erāt: opabāt in mēbris nr̄is: vt fructificarēt morti: hec ille. Heu q̄t passiones gn̄at maledictū pct3: q̄t mortis fruct⁹ germinat: q̄t vitiosas affectiones eructat.

Secūdū principale videndū est.

f Quid sit ip3 pct3. ¶ Ad qd̄ ē clarādū: q2 hoīes cōtinue peccāt: ⁊ ignorāt qd agāt: vt facili⁹ intelligat: ⁊ cauti⁹ caueat: ordinate ponā aliq̄ pūcta f3 doctrinā Scoti. in. 2. di. 35. ⁊. 41. ex qb⁹ qd sit pct3: inotescet.

¶ Pm̄. Multi sūt act⁹ humani a libero arbitrio eliciti: indifferētes ad meritū ⁊ ad demeritū: nec meritorie boni: nec dmeritorie mali. ¶ Rō est: q2 nō hnt sufficiētē rōnē malicie: ptinentē ad peccatū veniale: q2 possibile est nullā ordinationē in eis eē: q̄ ad rōnē pcti sufficiat. Nō.n. tenet hō tētiōe necitatis: ↄ quā sit pct3 mōtale: nec tētiōe minori: ↄ quā sit pct3 veniale referre semp actū suū in deū actualr̄ vel virtualr̄: q2 de⁹ nos ad hoc nō obligauit. ¶ Nec ēt vr̄ in istis actib⁹ eē sufficiēs rō bonitatis: vt sint meritorij: q2 nec actualr̄ nec virtualr̄ p casū referunt in deū: ḡ multi sūt act⁹ humani ad meritū ⁊ demeritū indifferentes

¶ Exēplū. Quis ex libero arbitrio motus incidit τ secat fenū: vt cibet asinū suū. Uel secat lignū: vt vineam erigat. Huiusmodi actus: si nō actualiter vel virtualiter referantur in deū: qz tunc homo non cogitat de deo: nec in aliquo actu priori cogitauit: sunt indifferentes predicto modo: qz nec habēt maliciā sufficientē ad demeritū: nec bonitatē sufficientē ad meritum. Et hoc loquēdo de actibus humanis a libero arbitrio elicitis: non de actibus nō humanis: qui procedunt ex sola ymaginatione: non ex libero arbitrio impellēte: vt fricare barbam: leuare festucā τ huiusmodi: de quibus certū est: φ sunt indifferentes. Hec ex Sco. in. 2. di. 41. ¶ Ex quo pz: quāta sit dei pietas τ benignitas: qui noluit nos obligare ad dirigendū oēm actū τ operationē nostrā in deū.

¶ 2m. Deus rōnalē creaturam quo ad actus suos quadrupliciter obligauit. ¶ P obligatione affirmatiua τ necessaria: cōtra quā ē pctm mortale: vt ē illō preceptū Deutero. 6. Diliges dn̄m deū tuum ex toto corde tuo. ¶ 2. obligatione affirmatiua τ minori: cōtra quā est pctm veniale: puta forte illō Luce. 6. Omni petenti te tribue. ¶ 3. obligatiōe negatiua τ maiori τ necessaria: cōtra quā est peccatum mortale: vt est illud Exo. 20. Nō mechaberis. Nō furtum facies. ¶ 4. obligatiōe negatiua τ minori: cōtra quam est peccatū veniale: vt est illud Luce. 6. Qui aufert tibi vestimentum noli prohibere. Hec ex Sco. in. 2. dist. 35. τ. 41. τ in. 3. dist. 37. ¶ Ex hac quadruplici obligatione diuina bonitas manifestat: que omnia mala tā maiora φ minora per negatiua precepta phibet: nec vllū impune preterire sinit. Et oīa bona vel precipit p precepta affirmatiua maiora: vel persuadet p precepta siue consilia affirmatiua minora.

¶ 3. Punctū est Sco. in. 2. dist. 35. τ est tale. ¶ Uolūtas humana: q̄ est agēs: inferius τ liberū: tenetur in agendo cōformare se agēti superiori: in his que per leges eius statuta τ precepta sunt: tenetur etiā cōcordare τ cōformiter agere vel nō agere pceptis affirmatiuis τ negatiuis maiorib9 τ minoribus. Et si cōformiter agat legi superioris: tunc actus illi sunt cōformes legi τ pceptis dei: τ hn̄t quandā rectitudinē: in q̄tū cōformant ipsis preceptis: τ quandā iustitiā actualē: que est ipsa rectitudo actus. Si aūt difformiter agat cōtra legē τ otra precepta superioris: tunc illi actus nō sunt conformes τ ocordes preceptis diuinis: nec hn̄t rectitudinē: nec iustitiā actualē: sed priuant cōcordia: rectitudine: τ iustitia actuali: que in actib9 esse deberent. ¶ Et ex isto elice memoriale singularissimum tale. ¶ In hominis potestate est bonū vel malū: iustitia τ iniustitia: vita τ mors. Si. n. voluerit diuina pcepta adimplere: habebit bonū iustitiā τ vitā. Si noluerit: habebit opposita. Eccl. 15. Deus ab initio ↄstituit hominē: τ reliquit illū in manu cōsilij sui. Adiecit mādata τ precepta sua. Si volueris mandata conseruare: cōseruabūt te. Apposuit tibi aquā τ ignē: ad quod volueris: porrige manum tuā: ante hominem vita τ mors: bonū τ malū: quod placuerit: dabitur illi.

¶ 4. Est Sco. in eadē di. tale. ¶ Peccatū est carentia: corruptio: τ priuatio concordie: rectitudinis: τ iustitie actualis in actu: que ipsi actui inesse deberent. ¶ P peccatum est priuatio concordie

cōcordie. Nā actus voluntatis qui de beret cōcordari regule ꝛ legi diuine ad hoc vt esset iustus: si discordat ad ea: caret cōcordia: ꝛ illa carētia ē formalr̄ pctm̄. Vn̄ Aug. in lib. de duab⁹ aiab⁹ ꝯ Manicheū dicit. Pctm̄ est volūtas cōsequēdi vel retinēdi qd̄ iustitia ve tat. i. pctm̄ est velle vetitū ꝛ prohibitū: vetitū aūt est formale in pcto: ꝛ signi ficat discordiā a regula ꝛ pcepto supe rioris. Discordia aūt est carētia cōcor die iter actū volūtatis create ꝛ pceptū diuinū: ꝛ hoc est formalr̄ pctm̄. ℂ 2. pctm̄ est corruptio ꝛ puatio rectitudi nis in actu: q̄ deberet inesse. Nā volū tas creata d3 dare actui suo rectitudi nē: s3 qn̄ actus ei⁹ nō cōcordat cū pre cepto diuino: tūc caret rectitudine de bita: ꝛ ista carētia dbite rectitudinis est formalr̄ pctm̄: ꝛ ista carentia seu priuatio rectitudinis ē ex priuatione cōcordie: q2. n. actus nō cōcordat ideo nō est rectus. ℂ 3. pctm̄ est priuatio iu stitie actualis debite: q̄. s. deberet ineē actui volūtatis. Et ista sequit̄ ad pdi cta: q2. n. actus caret rectitudine: caret ꝯsequēter iustitia actuali: quā hr̄e de beret. Nā oē pctm̄ ē iniustitia forma liter. ꝛ p ꝯñs priuatio iustitie: ꝛ pctm̄ actuale ē formalr̄ iniustitia actualis: q̄ est priuatio iustitie actualis: q̄ eē de beret i actu. Exm̄. pctm̄ auaritie ē in iustitia formalr̄: ꝛ priuatio iustitie: q̄ est liberalitas. Hec ex Sco. vbi s̄. Ex isto pūcto nota istud mēoriale. Pec cator qui in actu suo a lege diuina di scordat: nullā verā pacē aut cōcordiā inuenire pōt: s3 iusto iudicio diuino in cidit in īfinitas discordias ꝛ rixas: cū mūdo: cū carne: cū diabolo: cū hoīb⁹. Et q2 nō h3 in actu suo rectitudinē: s3 obliquitatē: ideo oīa sibi oblique suc cedūt: ꝛ nl rectū agere pōt: stante illa rectitudinis priuatione. Quia ēt ca ret debita iustitia erga deū: ideo meri to multa iniusta sibi illata tollerat: ꝛ si. n. talia iuste ipe deo pmittēte patit̄: iniuste tn̄ pluries ab alijs irrogant̄.

ℂ 5. Est tale f3 Sco. ibidē. Cū in pctō cōcurrāt duo: auersio ab ipo deo: ꝛ cō uersio ad creaturā: auersio ipsa a deo est eēntialis rō pcti cuiuscūq3. Sic. n. formalis rō rectitudinis est ppria vir tus in actu: ita ꝛ carētia rectitudinis talis est carētia pprie virtutis: q2 p pria auersio formalis a fine: vel ab eo qd̄ est necm̄ ad finē. i. a pcepto diui no. Hec ex Sco. Et iō nota hō miser rime: qn̄ tu peccas: deo bn̄dicto terga vertis. Ipse dicit. Respice in me: ꝛ tu vertis caput. Ipse clamat. Ueni: ꝛ tu dscedis. Ipse inspirat: ꝛ dicit. Uade p hāc viā: ꝛ tu ad oppositū. Et iō nō mi rū: si frāgis tibi caput. si cadis in fo ueas diaboli: si pcipitaris in infernū: q2 recedis a ductore.

ℂ 6. Est tale fm Sco. ibidē. Auersio ab vltimo fine ꝛ a deo vno mō ē for malis ꝛ cōtraria: sic ꝙ volūtas nolit illū finē: ꝛ tale nolle ē odire: siue odiū dei: ꝛ speciale pctm̄: ꝛ ē auersio eiusdē rōnis: ꝛ dr̄ auersio foralis ꝛ ꝯria: q2 sicut volūtas dēret formalr̄ diligere vltimū finē: formalr̄ odit: qui ē actus cōtrarius. Hec ex Sco. Et hac auer sione plurimi ab vltimo fine se auer tūt: q2 cordialr̄ deū odiūt: ꝛ odio hn̄t: ꝛ si possent: ipm interficerēt ꝛ iugula rēt. Ille lusor sceleratus: qui postq̄ pdidit pecuniā: cū gladio pcutit cruci fixū: ita si posset: iugularet deū. Et il le blasfem⁹ clamat. Ah deus pditor: si hērem te p capillos. O scelerate. O lingua maledicta. Heu q̄t sunt tales. Sco. tn̄ in. 2. di. 6 q. 2. dubitat. Utrū odiū possit terminari ad deū: in quo nulla est rō mali odibilis: vel ad eius iustitiā: i qua similiter nulla est ratio

mali: an tm̄ terminetur ad effectū di- uine iustitie: in q̄ apparet rō mali. Ui de eum ibi: vt placuerit.

¶ 7. Est tale s3 Sco. ibidem. Auersio ab vltimo fine ⁊ ab ipso deo aliq̄n̄ est formalis ⁊ negatiua: ⁊ ē q̄n volū- tas nō vult: ⁊ nō amat finē: cū debe- ret velle: ⁊ amare. Et tale n̄ velle siue nō amare ē omittere illō p̄ceptū affir matiuū. Math. 22. Diliges dn̄m deū tuum ex toto corde tuo: ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ in tota mente tua: ⁊ vocat̄ pcīз omissionis: qō est spāle pcīm. Et ista auersio dr̄ formalis: quia est respectu ipsius dei imediate: qui deberet in se diligi: ⁊ dr̄ negatiua: q2 nō ponit actū dilectionis: quē ponere dēret. Et hac auersione q̄3 multi peccent: ⁊ ab vl- timo fine auertant̄: qs dicere possit' Multi.n. sunt: qui deū nō solū nō dili gūt toto corde: s3 nec minima cordis pte. Quinimo nec vnq̄3 diligūt. Pra tica. Plurimi ēt sunt: qui cū aīa sua nunq̄3 deū aspiciūt: nunq̄3 cōtēplant̄: nunq̄3 meditant̄: nunq̄3 de eo cogitāt. Innumeri etiā sunt: qui cum mente ⁊ memoria sua nunq̄3 de deo recor- dant̄: nisi q̄n eum blasfemāt: ⁊ male- dicūt. Heu q̄3 multi peccāt: ⁊ auertū tur ab vltimo fine ista auersione nega tiua p pcīm omissionis: nō diligendo actualiter deū: sicut tenent̄. He sunt due auersiones speciales ⁊ duo modi peccādi speciales. s. affirmatiue odiē do deū. Negatiue nō amādo eum.

¶ 8. Est tale s3 Sco. ibidē. Auersio a deo ⁊ ab vltimo fine aliq̄n est tm̄ vir tualis: ⁊ est: q̄n aliquid est necessariū ad cōsequendū vltimū finē: voluntas auersa ab illo: in hoc virtualiter a fine auertit̄. Sicut intellectus negās con clusionē virtualiter auertit a princi- pio. Et dr̄ virtualis auersio: q2 in vir- tute alteri⁹ ⁊ nō imediate a fine auer tit̄. Et hoc modo Auersio cōmunis est oī pcīo mortali: q2 in omni pecca- to mortali volūtas inordinate se hēt respectu alicuius p̄cepti necessarii ad salutē: ⁊ cū se auertit a p̄cepto: v̄tuali- ter se auertit a deo. Si aūt queres p̄- cepta diuina vtr̄ sunt necessaria ad fi- nem ⁊ ad salutē? R̄ndeo: q2 ex diui- na volūtate p̄cipiēte illud Math. 19. Si vis ad vitā ingredi: serua manda ta. Et hic nō o3 querere moralē do- ctrinā phor̄: sed p̄cepta dei in sacra scriptura. Et q2 dei p̄cepta sunt decē. Exo. 20. quotiēscūq3 volūtas se auer tit ab vno diuino p̄cepto: totiens vir tualiter auertit̄ a salute ⁊ ab vltimo fi ne. Exemplū. Infirm⁹: qui vult aqui rere sanitatē: necessario prius debet abstinere: sumere sirupos: minuere sanguinē: sumere medicinā. Si āt ab vno eor̄ se auerterit n̄ obēuādo: vir tual'r se auertit a sanitate: ⁊ nunq̄3 p- uenit ad ipsā. Sic hō viator: q̄ vult ad eternā salutē puenire: necessario prius se debet ad decē dei p̄cepta con uertere: ⁊ quotiēscūq3 ab vno p̄cepto recedit: tot ēs a salute recedit. Et iō ille ydolatra ⁊ supstiosus: qui nunq̄3 deū colit: s3 demones ⁊ ydola vana: auersus est a salute: ⁊ nunq̄3 acquiret eam. Ille blasfemus: qui deum den- tib⁹ lacerat: ⁊ vertit terga illi p̄cepto. Exo. 20. Nō assumes nomen dei tui in vanū: auersus ē a salute. Ille lusor: qui sabbatu3 violat. Ille proteruus: qui patrē inhonorat. Ille homicida: dic in oīb⁹: auersi sunt a salute: longe sunt a deo. O mortales. Cōuertimini ad deū vestrū in toto corde vestro.

Eritum principale cōsideran- dū est. Unde sit: ⁊ oriatur pec catū. Ad cuius declarationem sciendū

sciendū: q origo peccati fm Sco.in.2. di.35.est per cōuersionē volūtatis ad bonū creatū. Nā voluntas quiescens in bono creato p inordinatū amorē: auertitur et elongatur a bono increato: et ista ē auersio a deo: que est peccatū. Inordinatio.n.voluntatis circa aliquid ordinatū ad finē: circa quod deberet ordinari ex precepto diuino: nihil aliud est: q̄ auersio a fine: que ē peccatū. Hec ex Sco. Sed de origine et radice peccati nota tria singularia fm doctrinā doctoris subtilis Sco. in.2.sentētiarum.di.6.q.2.et di.21.q.2.et in p̄.di.p°.q.5.et sunt ista.

¶ Primū Peccatū angeli fuit p inordinatā cōuersionē voluntatis sue ad seipsum: qr ex inordinato amore amicitie dilexit seipsum nimis intēse. Nō n.dilexit deū nimis intēse amore amicitie: qr nō pōt nimis diligi. Nec aliquid aliud a se creatum nimis intense dilexit amore amicitie: qr inclinatio naturalis magis īclinauit ad se: q̄ ad aliud creatū sic amandū. Nec ēt vr: q aliquid aliud creatū a se sic itellexerit: sicut se: g̃ primus actus inordinatus ipsi⁹ angeli fuit act⁹ amicitie respectu suiipsius. Et sic prima radix ciuitatis diaboli fuit inordinatus amor amicitie suiipsius: que radix germinauit vsq ad contemptum dei. Hec Sco.in.2.di.6.q.2. Et hoc est primū notandum.

¶ Primū peccatū primi parētis Ade nō fuit ex inordinato amore amicitie sui ipsius: sicut fuit primū peccatum angeli. Cui⁹ rō ē: qr angelus p eēntiā suā intelligit se p̄: sed hō prius intelligit alia: q̄ se: et vtitur obiecto sensibili in sui cognitione: primū g̃ pcm̄ hois: nō potuit esse imoderatus amor sui. Sed fm Aug.12.sup Genesim.c.vltimo. fuit imoderatus amor amicitie vxoris. Vñ dicit. Adam noluit eam.s. vxorē cōtristare: quam credebat sine suo solacio contabescere: et a se alienatā oīo interire: nō carnali concupiā victus: quam nondū senserat: sz amicabili quadā cōpulsus beniuolentia: qua plerūq fit: vt offendat deus: ne offendat amicus: peccauit. hec ille. ergo primū peccatum Ade fuit inordinatus amor amicitie circa vxorem. Hec Sco.in.2.di.21.q.2. Et Magister in.2.di.22. Et hoc modo multi p inordinatū amorē virorum vel mulierum sue ruine et dānationis originem trahunt. Hoc est.2.

¶ Primū pcm̄ mortale hoīs viatoris coīter est amor amicitie inordinatus suiipsi⁹: sic declarat Sco.in p̄.di.p°. q.5. Cui⁹ rō est: qr peccās mortaliter: obm̄ sui act⁹.i.sui amoris: puta aurum vel delectationē: amat amore ɔcupiscētie: et p ɔñs aliq̄d aliō amat amore amicitie: qr oēm amorē cōcupie p̄cedit amor amicitie: illō aūt aliud ē ipsemet: cui vt amato amore amicitie appetit illud obm̄. Vñ nō fruit̄ obō sui actus: nec p ɔñs ipso actu. Hec ē snia Aug.de ci.dei.lib.14.c.28.et li.xi. sup Gene.c.22.dicētis. Duas ciuitates fecerūt duo amores: ciuitatē diaboli: amor sui vsq ad cōtēptū dei: et ciuitatē dei: amor dei vsq ad contēptū sui. Prima g̃ radix ē: q peccās fruit̄ se. Et sic peccatum in hoīe viatore coīter originat̄ ex inordinato amore sui: vel ex inordinato amore rei tēporalis et corruptibilis vel create: et sic p cōuersionē ad creaturā. Vñ de peccatorib⁹ clamat pp̄ha dicēs in ps.16. Oculos suos statuerūt declinare in terrā.

¶ Notate vba: signate misteria. Quilibet homo septē habet oculos: quinq exteriores et duos iteriores. Quīq sz n.sensus fm Sco.in.2.di.6.q.2.ar.1.

& in.3.di.15.q.vnica.habet suã apprehẽsiuã:qua discernit obiectũ conueniens a disconuenienti: & iste est oculus eius: & suam concupiscibilem:qua appetit obm̃ cõueniẽs: & suaʒ irascibilẽ:qua refugit discõueniẽs. Peccator ergo quilibet:qui hʒ cor lapideũ:septẽ hʒ oculos:quos statuit in terrã declinare: & figurat in lapide illo:de quo scribit zacha.3. Sup lapidẽ vnũ septẽ oculi sunt. Uiri peccatores & in malis indurati lapides sunt:iuxta illd Math.3: Potẽs est de⁹ de lapidib⁹ istis suscitare filios Abrae: & septẽ oculos habent:quos in terrã declinare statuerũt:ex quibus omnia actualia peccata originantur.

¶ Prim⁹ oculus est vis apprẽhẽsiua tactus:que inter dura & mollia:inter aspa & lenia discernit:& ei⁹ cõcupiscibilis:que mollia & lenia concupiscit. ¶ Sed peccatores hunc oculũ ĩ terrã declinare statuerunt : concupiscendo mollia:sensualia:lenia & carnalia p vitiũ luxurie:qḋ exercet in tactu. Hic pratica ꝯ luxuriosos q̇ oculũ sui tact⁹ statuerũt declinare ĩ terrã : querẽdo carnẽ mollẽ:ex qua oriunt pc̃ta.

¶2. Est vis apphẽsiua gustus:que inter insipida sapidaqꝫ discernit : inter dulcia & amara:& eius cõcupiscibilis: que sapida & dulcia cõcupiscit. Sed pc̃tores hunc oculũ in terrã declinare statuerũt:ꝯcupiscẽdo & querẽdo dulcia & deliciosa p vitiũ gule:qḋ exercetur p gustũ. Hic pratica ꝯtra eos:qui oculũ gustus in terraʒ declinare statuerunt:querendo delicata cibaria p mare & per terras.

¶3. Est vis apphẽsiua odoratus:que inter odores fetoresqꝫ discernit:& ei⁹ cõcupiscibilis:que suaues & delectabiles o[illegible]ores ꝯcupiscit. ¶ Sed pc̃tores hunc oculũ in terrã declinare statuerũt:querẽdo varios odoꝝ gñia: ad tediũ & fastidiũ declinandũ:qḋ ꝓuocat iracũdiã:que ẽ accẽsio sanguinis:qui effundit p nares. Hic pratica contra iracũdos:qui oculos sui odorat⁹ statuerũt declinare in terrã:odorãdo & querẽdo inimicoꝝ mortem:vindictã & sanguinem.

¶4. Est vis apphẽsiua auditus:que inter sonũ & sonũ:inter ꝯsonũ & dissonũ:iter verbũ & vbũqꝫ discernit:& ei⁹ cõcupiscibilis:que lenia & cõsona audire cõcupiscit. ¶ Sed pc̃tores hunc oculũ in terrã statuerũt declinare:libenter audiẽdo verba terrena:carnalia:detractoria:& ꝓximi infamatoria: per vitiũ inuidie:que mala libẽter de ꝓximis audit. Heu quot sũt:qui oculos tales in terrã declinare statuerũt.

¶5. Est vis apphensiua visus:que inter pulchrũ deformeqꝫ discernit : iter preciosum & vile:& ei⁹ cõcupiscibilis: q̃ pulchra p̃ciosaqꝫ desiderat. ¶ Sed pctores hunc oculũ in terrã declinare statuerũt:cõcupiscendo pulchritudinẽ:curiositatẽ: p̃ciositatẽ:in psonis: in palacijs:in vestib⁹: in possessionib⁹:in vasis:in auro:in argẽto:in gẽmis:p vitiũ auaricie: que oculos suos in terrã statuit declinare. O quot mala inde oriuntur.

¶6. Est vis apphensiua phãtasie:q̃ ẽt absentia & remota rimat:& ei⁹ cõcupiscibilis m̃lta ꝯcupiscit. ¶ Sʒ pctores hũc oculũ in terraʒ declinare statuerũt:qꝛ p suã phantasiã nunq̃ ymaginant:nisi terrena:carnalia:sensualia: & hoc p vitiũ accidie:q̃ spũalia abhominat:nec vnq̃ pmittit spũalia ymaginari:nõ mortẽ:nõ infernũ:non christi passionẽ:nõ gl'iaʒ paradisi: sʒ gulã:sʒ luxuriã:sed ludos:sed choreas. O mortales miseri:q̇ oculos vestros in terrã declinare statuistis.

¶7.

¶7. Est vis apphẽsiua rõnis: q̃ sciẽtifica: subtilia ⁊ alta inuestigat: ⁊ eius cõcupiscibilis: q̃ sublimia cõcupiscit ⁊ alta. ¶ Sed miserrimi pctõres hunc oculũ in terrã declinare statuerũt: per intellectũ inuestigãdo scias curiosas: seculares: inanes ⁊ supstitiosas: ⁊ p voluntatẽ appetẽdo honores: digni tates: dominia: imperia p vitiũ supbie: q̃ est initiũ oĩs pcti. Eccl.10. Peccatores ĝ oculos pdictos statuerũt in terrã declinare. Et hoc in filijs Israel figuratũ fuit: q̃ q̃diu fuerũt in egipto opprimebãtur: ⁊ erãt depressi i duris operib⁹ luti: lateris: ⁊ in oĩ famulatu terre. Exo.1. Sic miserrimi hoẽs q̃ diu in angustia ⁊ obscuritate peccati captiuant: oculos depssos hñt in luto luxurie: in latere supbie: in famulatu auaricie: ex quib⁹ oriunt oĩa peccata. ¶ Ex quib⁹ oĩb⁹ patet: q̃ůo pcts orit p cõuersionẽ ad creaturã: p declinationẽ sensuũ ad terrã: ⁊ ad oĩa bona terrena. Uñ clamat de⁹ Iere.9. Ascẽdit mors p fenestras vr̃as: igressa est domus vestras: dispdere paruulos deforis: iuuenes de plateis. Et p oppositũ clamat Iust⁹ dicẽs in ps.24. Oculi mei semper ad dñs: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Qui ĝ pctoꝝ laqueos euadere ocupiscit: oculos ad dñm eleuatos teneat. ¶ Uenite ĝ ascendamus ad mõtem dñi: ⁊ docebit nos vias suas.

¶ De diffinitione: diuisione: ac multimoda cõmissione pcti. Cap.4.

Venite: ascẽdamus ad montẽ domini: ⁊ docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec verba. Exo.1. Oderant filios Israel egiptij atq3 ad amaritudinẽ pducebant vitã eoꝝ operib⁹ duris luti ⁊ lateris: oĩq3 famulatu: q̃ in terre operib⁹ pmebantur. Quãte amaritudinis: quanteq3 malignitatis sit pctum mortale creature rõnali: auditores prestãtissimi: precipue claret ex trib⁹. ¶ Pͥ ex peccati cõditione: q̃ talis est: q2 naturã vulnerat: ⁊ infirmat. Uñ Aug.in.6.musice dicit. Aĩa p pcts facta est imbecillior. Concordat. S. Tho.in.q.disputatis.q.2.de pctis ar.11. ¶ 2. ex peccati multiplicatione. Quia enim peccatũ multiplex ẽ: ⁊ multipliciter variatũ ⁊ distinctũ: multipliciter rõnalẽ aĩam vulnerat: ⁊ affligit. Figura habet Luc.10. in illo hoĩe descẽdẽte ab hierusalẽ in hierico: qui incidit in latrones: qui plagis impositis abierũt. Ubi dicit Glo. Pctis humane nature integritas violat. Cõcordat. S. Tho. vbi.s. ¶ 3. ex pcti cõmissione. Nã peccatũ tot modis ppetrat: ⁊ cõmittit: q2 miserã aĩam ad duritiẽ desperationis ⁊ obstinationis iducit. Et hoc in Pharaone ⁊ egiptijs figurat: qui filios Israel opprimebãt i duris operib⁹ terre ⁊ luti ⁊ lateris: vt p3 Exo.1. put dicũt Assumpta verba: que iteꝝ replicata dicũt hac forma. ¶ Oderãt filios israel egiptij. ⁊c. Carissimi mei egiptij filioꝝ Israel vitã ad amaritudinẽ perducebãt: ⁊ pctã tenebrosa ad amaritudinẽ pducũt aĩam rõnalem. Egiptij opprimebãt in omni famulatu terre: ⁊ demones aĩam opprimunt in omni multiplicitate ⁊ seruitute peccati. Egiptij filios Israel i coquẽdis laterib⁹ occupabãt: ⁊ demones p peccatũ ad duritiẽ desperationis inducũt. De ipso ergo peccato tria singularia declarãda proponuntur.

¶ Pͫ Est peccati diffinitio.

¶ 2ͫ Est peccati diuisio.

¶ 3ͫ Est peccati cõmissio.

¶ Primũ cõsiderandũ est pcti diffinitio. Dicit ille curiosus ⁊ simul stimulatus frater: ego libenter audirẽ: ⁊ in

telligerē: quid sit pctū: vt cautiº euita rē: & faciliº declinarē. Et ego hoc ma ne cupio diffinitiue declarare. Et qz ſm phm in .2. phy. quattuor sūt gña cau sar. vz efficiēs: formalis: finalis & ma terialis: iō ſm doctrinā Alex. de alis in 2. pte. q. 108. & Aug. & Damascenū assi gno quattuor magistrales pcti diffini tiones: 4ºr pdictis causis corrñdētes.

¶ Prima diffō est ſm causā efficiētē: quā assignat Aug. in lib. de vera reli gione dicēs. Pctm est malū volunta riū. Volūtas .n. causa est efficiens oīs pcti. Vñ Ansel. in lib. de casu diaboli. Nullā hz volūtas aliā cām: q̄ ipellat: aut trahat: ſz ipa sibi efficiens cā est: sicā dici pōt ad effectū. Et si dicas: pctm originale in puulis nō videt vo lūtariū: cū puuli arbitrio volūtatis nō vtant. Rñdet Aug. i li. retractationū: & Alex. vbi s. mem. p. ar. 2. q pctm ori ginale i puulis nō absurde vocat vo lūtariū: qz ex pº hoīs mala voluntate ɔtractū: factū est q̄dāmō hereditariū. Si ēt dicas pctā ex ignorātia ɔmissa n̄ eē volūtaria. Rñdet Alex. vbi s. ſm Aug. q ille qui peccat ignorās: volun tate vtiq facit illō: qō cū faciēdū non sit: pu at eē faciendū. Si ēt dicas: q pctā q̄ ex coactione fiūt: nō sunt volū taria. Respondet idē Alex. vbi s. Qr coactus ex cōpatione dr velle: sic dicit phs. Qō simplr est nō volūtariū: ſz quid ē volūtariū. Verbiºgrā piicere merces i mari ē simplr nō volūtariū tn̄ ſm quid ē voluntariū. s. ne amittat vita. Similr blasfemare: est ab aliq̄ simplr nolitū: tn̄ est volitū ſm quid. s. ne iterficiat. Et iō in ɔpatione ad cāz efficiētē pctm ɔgrue diffinit: q est ma lū volūtariū: qz a volūtate pcedit. Vñ Aug. de ci. dei. li. 12. Voluntatis male cā efficiens si querat: nihil inuenief: ipa .n. volūtas cā est. Et idē Aug. in li. de libero arbitrio. ait. Quid opus est querere: vñ motº ille existat: quo vo lūtas auertit ab incōmutabili bono: cū eū nō nisi volūtariū esse dicamus. hec ille. Et hic aduerte diligēter: q si cut voluntas est efficiens: seu potius deficiēs cā pcti: ita si cū pcto moriat: speciali pena punietur: que erit eterna tristitia: & vermis intrinsecus cōscie: qui nō morief. Ysa. vltimo. Vermis eor non morietur.

¶ 2. Diffō est ſm cām formalē. Quam ponit Ansel. dicēs. Pcm est carētia debite iusticie. Quid .n. ē iusticia nisi rectitudo voluntatis a principio vsq in finē & Defectus aūt istius forme si ue carētia istius forme: nihil aliud est nisi pcm: restat g: q hec diffō sumat ex parte cause formalis: nō q pctm ha beat causam formalē: sed defectū for me. Et si dicas: q hec diffinitio nō cō uenit oī pcto qz nō veniali: qz veniale stat cū grā gratū faciente: que secū hz iusticiā. Rñdet Alex. de alis i. 2. pte. q. 108. mem. p. ar. 2. dicens: q duplex est iusticia: vna est naturalis: que est rectitudo naturalis: que fuit hoīs con diti a principio: put dr Ecce. 7. Solū mō hoc inueni: q fecerit deus hoiem rectū. Et in omni pcto est carentia hu ius iustitie. Si quis .n. originale pcm habet: caret hac iusticia & rectitudine naturali. Si hz actuale mortale: simi liter ea caret. Si ēt hz veniale: simili ter ea caret: saltem quo ad actum: & si nō quo ad personā: qz actus ipse na turali rectitudine caret. Alia est iusti cia gnālis: que puenit ex grā gratum faciēte. Et ista deest in pcto originali: deest in pcto mortali actuali: tā rōne actus q̄ rōne psone: qz nec acus pcti mortalis est rectus: aut deo gratus: nec psona peccans mortalr: est recta: aut deo grata. Deest ēt ista iusticia in

pcto

pctõ veniali rõne actus: qꝛ talis actus nec est iustus: nec deo gratus. Nõ ratione psone: qꝛ cũ pctõ veniali psona põt esse iusta: ꝛ deo grata. Et sic pꝫ: ꝙ pctm in cõparatione ad cãm formalẽ est carẽtia iusticie debite. Et hic nota diligenter: ꝙ sicut pctm priuat actũ sua rectitudine ꝛ forma: ꝛ aiam sua iusticia ꝛ pulcritudine: ita deducet hominẽ in pctõ morientẽ ad sũmã turpitudinẽ ꝛ deformitatẽ. Unã ait pħa Esaie.13. Unusquisqꝫ ad ꝓximũ suũ stupebit. Facies cõbuste vultus eoꝝ. ¶ 3. diffõ est ẜm cãm finalem. Quã ponit Aug. in lib de natura boni dicens. Pctm est priuatio boni. Ista diffõ data ex defectu finis siue eẽ finalis: bonũ.n. ꝛ finis idẽ sunt ẜꝫ pħꝫ.2. methaphisice: priuatio ğ boni: priuationẽ dicit finis. Sꝫ aduertendũ ẜm Alex. de alis vbi ŝ. Qꝛ triplex est bonũ. ¶ Pᵐ est bonũ nãle: ꝛ priuatio hui⁹ boni nõ est pctꝫ: ſꝫ poti⁹ est pena pcti. ¶ 2. est bonũ gratuitũ: q̃ est diuina grã: ꝛ multa sunt pctã: q̃ nõ sunt priuatio huius boni: vt sũt pctã venialia: q̃ nõ priuãt grãꝫ. ¶ 3. est bonũ finis. Et sic oẽ peccatũ ẽ priuatio finis: vel priuãdo actũ suo fine: ꝛ sic oẽ pctꝫ ꝛ mortale ꝛ veniale ẽ priuatio boni. s. finis ipi⁹ act⁹: vel priuãdo psonã fine: ꝛ sic solũ mortale est priuatio finis. s. sũmi boni. Et ideo pctꝫ q̃ ad cãm finalẽ est priuatio boni: qꝛ priuat actũ suo debito fine: ꝛ priuat psonã suo debito fine ꝛ sũmo bono: qui est de⁹. Et iõ aduerte: ꝙ decedentes in pctõ mortali: qꝛ priuant bono ꝛ fine suo: q̃ est visio ꝛ fruitio diuina hẽbũt cõtinuã ꝛ eternã amaritudinẽ ꝛ dolorem de amissione illius sũmi boni: dicẽtes illõ Sap.5. Ergo errauim⁹ a via veritatis: ꝛ iustitie lumen nõ luxit nobis: ꝛ sol intelligentie non est ortus nobis. O q̃ꝫ amarꝫ erit cogitare de amissione illius sũmi boni ꝛ optimi finis.

¶ 4. diffõ est ẜꝫ cãꝫ mãleꝫ: quã ponit Damasce. lib. 4. c. de circũcisione dicens. Pctꝫ est supfluitas cõcupie. Cã n. mãlis: in q̃ est pctꝫ: est ipsa cõcupia: ꝛ pp hoc dr: pctꝫ est supfluitas cõcupie. Cũ.n. ɔcupiscit hõ: qõ ɔcupiscẽdũ est: modus est cõcupie: dũ aũt cõcupiscit hõ: qõ nõ cõcupiscendũ est: supfluitas est cõcupie. Hec ãt cõcupia est appetitus gñalis: ꝛ radix oĩum maloꝝ: vt dicit Alex. de alis, vbi ŝ. Sꝫ aduertendũ: ꝙ cõcupia vno mõ accipiẽ pro quadã pena inflicta homini pp pctm: que nõ est cõis homini ꝛ angelo: alia est cõcupia: q̃ est cõis homini ꝛ angelo: ꝛ ista est materia pcti: qꝛ si excedit modũ est cõcupia supflua: ꝛ est pctꝫ. Et si quis diceret. Uellem scire: si hõ põt eẽ sine aliqua cõcupia. Rñdit Io. damasce. dicens. Impossibile est aliquẽ nequaqꝫ cõcupiscere: vel finaliter sine gustu voluptatis esse: sed inutilis ɔcupia ꝛ voluptas hoc ẽ pctꝫ. hec ille. Hec aũt concupia: q̃ est materia pcti: añ lapsũ primoꝝ parentũ non habuit pronitatẽ siue necessitatẽ ad pctꝫ: sed post eoꝝ pctꝫ quadã habuit ꝓnitateꝫ siue necessitatẽ: qꝛ caro ɔcupiscit aduersus spũꝫ: sicut hr̃ ad Gal.5. Qꝛ ista concupia sit mã pcti. Declarat Iaco. aplus dicens. Iaco.1. Unusquisqꝫ vero tentatur a cõcupia sua abstract⁹ ꝛ illectus. Deinde vero concupia cũ ɔceperit: parit pctꝫ: pctꝫ vero cũ cõsumatũ fuerit: generat mortem. Et hic aduerte ꝙ sic hõ p delectabiliũ ɔcupiaꝫ peccat: ita si in mortali pctõ decedat: ad carnis cruciatũ p eterni ignis incẽdiũ deducet: iuxta illud Ysa. vltimo. Ignis eoꝝ ñ extinguet. O q̃ꝫ terribili pena inordinata cõcupia puniet. Et non solũ deducet ad eternũ cruciatũ:

sed ad ppetuā famē: ꝛ sitim ꝛ rabidā ɔcupiaꝫ: quā dānati in iferno patiēt. Exēplū hr̄ Luc.16. In diuite epulone qui in iferno siti moriebatur: ꝛ aque guttā cōcupiuit: ꝛ hr̄e nō potuit. Dic me vto ad iuuenes lasciuos: cupidos ꝛ sensuales: qui tota die cōcupiscūt: ꝛ desiderāt: a demonibꝰ depssi in operibꝰ luxurie: auaritie: gule: supbie: q̄ ad amaritudinē aīaꝫ pducūt: sicut ꝛ egiptij filios Israel in opibꝰ luti: lateris: ꝛ in omni terre famulatu ad amaritudinē vite pducebāt.

Ecūdū pricipale ɔsiderādū ē pctī f diuisio. Et ƒꝫ Alex. ō alis i.2.pte. q.108.ꝛ.q.123. aliosq̄ doc. multiplex daẗ pctōꝝ diuisio. ¶ Pᵃ ē. aliud est pc̄tꝫ angeli: aliud hoīs. ¶ 2. Pctm̄ hoīs: aliō originale: aliō actuale. ¶ 3. pc̄tꝫ actuale: aliō mortale: aliō veniale ¶ 4. Mortale: aliud in pxᵐ: aliō in seipꝫ: aliō in deū. ¶ 5. mortale: aliud ɔ̄ bonū tpale: aliō ɔ̄ bonū corpale: aliō ɔ̄ bonū spūale. ¶ 6. mortale: aliō p superhabūdātiā: aliō p defectū. ¶ 7. Aliō cōmissuꝫ: aliud delictū. ¶ 8. Aliō cordis: aliud oris: aliud opis. ¶ 9. Aliud ex īfirmitate: aliud ex ignorātia: aliud ex malicia. ¶ x. Aliud ex timore humiliāte: aliō ex amore accēdēte. ¶ 11. aliō ex ɔcupīa oculoꝝ: aliō ex ɔcupīa carnis: aliō ex supbia vite. ¶ 12. Aliō circa delectabile ꝛ sūt 4ᵒʳ vitia capitalia: aut circa tristabile: ꝛ sic sr̄ tria alia vitia capitalia. Dis ḡ sic prelibatis de vno q̄q̄ sigillatim ē diserēdū.

¶ Pᵐ. ḡ est pc̄tꝫ angeli diuisuꝫ ɔ̄ pc̄tꝫ hoīs. Et ƒꝫ Alex ō alis i.2.pte.q.108. in fine: rō huiꝰ diuisionis ē: qꝛ creatura intellectualis vertibilis est, ƒꝫ electionē. Qō aūt vertibile ē ƒꝫ electionē: pōt verti in malū: qō aūt vertiẗ in malū peccat. Creatura ḡ itellectualis cū vertiẗ ƒꝫ electionē in malū peccat: cū ergo tā angelus q̄ hō fuerit creatura itellectualis: erat vtraq̄ vertibilis ƒꝫ electionē: ꝛ vtraq̄ peccabilis. Et qꝛ pc̄tꝫ hoīs ex diaboli suggestiōe pcessit: ꝛ pc̄tꝫ diaboli: pc̄tꝫ hoīs pcessit: iō cōueniēter diuidiẗ pc̄tꝫ: p pc̄tꝫ angeli ꝛ p pc̄tꝫ hoīs. Quāte āt malignitatis: quāteue ruine fuerit pc̄tꝫ āgeli: pꝫ ex ruina celestis patrie. Vn̄ dictū est diabolo peccāti. Ysa.14. Tu.n.terrā tuā disperdisti: tu populū tuū occidisti: non vocabiẗ i etername semē pessimoꝝ. Nō cōsurgēt: nec hr̄ditabūt terrā: pparate filios eiꝰ occisioni in iniq̄tate patrū eoꝝ. Quāte ruine fuiẗ pc̄tꝫ illud.

¶ 2. est pc̄tꝫ originale diuisum ɔ̄ actuale. ƒꝫ Alex. de alis in.2.pte.q.108.ꝛ.q.122. Originale pc̄tꝫ nō ē a nobis: actuale vero sic. ¶ 2. Originale est tm̄ vnicū in quolꝫ: actuale vero multiplex. ¶ 3. Originale deleẗ baptismo: actuale pnīa. ¶ 4. Originale priuat visiōe diuina tm̄: actuale ꝟo vltra hoc punit pena sensibili. Quāte āt malignitatis sit istō pc̄tꝫ: pꝫ p illō qō dictū ē primo parēti. Gen.3. Maledicta terra in ope tuo: in laboribꝰ comedes ex ea cūctis diebꝰ vite tue. Deu quot labores. ꝛc.

¶ 3. Mortale diuisuꝫ ɔ̄ veniale. Et ƒꝫ Alex ō alis in.2.pte.q.124. pc̄tꝫ mortale est libido siue voluptas in creatura supra deū vel eque deo. Et ē cōuersio idebita ad creaturā supra deū vel eque deo: declara vt vis. Quāte aūt sit malignitatis pꝫ: qꝛ cumulat sup hominē ꝛ sup oīa opa eiꝰ inumeras dei maledictiones: ƒꝫ illud Deut.28. Si audire nolueris vocē domini dei tui: maledictus eris in ciuitate. ꝛc.

¶ 4. Ueniale diuisum cōtra mortale. Et ƒꝫ Alex. de alis in.2.parte.q.124. Pc̄tꝫ veniale est libido siue voluptas in creatura citra deum. Et est conuersio indebita ad creaturā citra deum.

¶ Quanti

¶ Quanti aũt dispendij et periculi sit peccatũ veniale: ibidẽ declarat Alex. 3. membro dicens. Ex peccato veniali occasionaliter oriri põt pctm mortale: progrediendo in tali veniali. Unde dicit Aug. Nihil adeo veniale est: qd nõ possit fieri mortale: dũ placet: hec ille. Et sapiẽs dicit. Qui minima spernit: paulatim decidet. Ecci. 19. Heu quot ruunt ob peccata venialia.

¶ 5. Cõmissum cõtra delictũ. ¶ Et fz Alex. de alis in. 2. parte. q. 128. et. 129. Cõmissum est peccatũ in faciẽdo: qd tenetur nõ facere: et est cõtra precepta negatiua: et opponitur illi parti iusticie: que dicit. Declina a malo: vt sunt blasfemare: occidere: mentiri: fornicari: mechari: cõcupiscere: que sunt cõtra precepta negatiua. ¶ Istud peccatũ cõmissionis est arbor mala: que malũ fructũ facit: ideo excidetur: et in ignẽ mittetur. Math. 7.

¶ 6. delictum cõtra cõmissum. ¶ Et fm Alex. vbi. s. Delictũ est in nõ faciendo: quod debet fieri: et dicitur delictũ quasi derelictũ: qr derelinquitur illud: quod est faciendũ: et opponitur illi parti iusticie: q dicit: Fac bonũ: et est contra precepta affirmatiua. Deus affirmatiue precepit. Unũ cole Deũ: tu nõ facis: g delinquis. Deus precepit. Sabbatũ sanctifica. Honora parentes. Omni petenti te tribue: tu nõ facis: g delinquis: et deũ derelinquis: eius precepta affirmatiua relinquendo. g a deo derelinqueris. ¶ Hoc delictũ est arbor: que nõ facit fructũ bonũ: ideo excidetur: et in ignẽ mittetur. Math. 7. Peior tñ est arbor que facit fructuz malum: vt est cõmissio: q̃ que nõ facit fructũ bonũ: vt delictuz. Et hec duo diuidunt omne peccatuz mortale actuale: dicẽte Aug. in lib. de perfectione iusticie. Duobus. n. modis fieri cõstat omne peccatũ: si aut illa fiant: que prohibentur: aut illa nõ fiãt: que iubentur: et hec duo sunt delictum et omissuz: h ille. Hic pratica cõtra nõ obseruantes precepta affirmatiua: et declara in particulari.

¶ 7. Per superbabundantiã cõtra peccatũ p defectũ. ¶ Est aũt Prodigalitas peccatũ p superbabundantiã: qr nimiũ largitur pp finẽ aliquẽ temporalẽ: vt puta pp honorẽ: pp laudẽ et huiusmodi: et ẽ actus viciosus et peccatũ: vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 158. Ista pdigalitas nocet sibi: sed prodest alijs. ¶ De istis peccatis p superbabũdantiã multa exempla ponit Phs in. 4. Ethi. vide ibi. et dic.

¶ 8. Per defectũ cõtra peccatũ p superbabundãtiã. ¶ Est aũt auaritia peccatũ p defectum. Nam duo facit: rapit. n. aliena: et imoderate retinet sua: et est nociua sibi et alijs: et minus sanabilis q̃ pdigalitas. Et fm Alex. de alis in. 2. parte. q. 158. est inordinatus amor bonoꝝ: que subiacent fortune: et pecunie nomine designantur. Heu quot maloꝝ est causa. i. ad Thimo. 6. Radix. n. omnium malorum est cupiditas.

¶ 9. Ex timore male humiliãte. ¶ Sicut declarat Alex. de alis in. 2. parte q. 175. Timor male humilians aliqñ est peccatũ mortale: qñ vz bonũ commutabile preponitur bono incõmutabili: sicut est de illo: qui metu mortis vel tribulationis negat deũ: et agit cõtra precepta diuina. Aliqñ est peccatũ veniale: qñ vz tẽporalia mala timentur sub deo: salua obseruãtia diuinoꝝ preceptorum. vel si aliquis ex timore: nõ perficit illud: quod est consilij diuini. ¶ Quot aũt mala sequantur ex timore:

male humiliante quis enarret? Clamat Propheta in ps. Illic trepidaue runt timore: vbi nõ erat timor.

C10. Ex amore male accedēte cōtra timorē male humiliantē. C Sicut aūt declarat dñs Alex. de alis in. 2. parte. q. 176. Quotiensc̄uq; aliquod bonum apparens indebite nos allicit: et indebite a nobis amat: illud dicit esse peccatum ex amore male accedente. Et iste amor male accedēs: quantā stragē faciat in creatura rōnali: qs enarret?

C11. Peccatū cordis ɔtra peccatū oris et operis. C Et fm Alex. de alis in. 2. parte. q. 133. Pctm̄ cordis vel ē pctm̄ cogitationis: vel iudicij: vel consensus: p. n. rō cogitat. 2. iudicat: siue diffinit. 3. ɔsentit: et his trib⁹ modis multiplr peccat. Et p cogitādo peccat: aliqñ venialr: aliqñ mōtalr C 2. iudicādo peccat: aliqñ venialiter: aliqñ mortaliter. C 3. cōsētiēdo ēt peccat: aliqñ venialiter: aliqñ mortaliter. Hic pratica cōtra ista tria cordis peccata.

C12. Peccatū oris cōtra pctm̄ cordis et operis. C Et fm Alex. de alis in. 2. parte. q. 138. pctm̄ oris pōt esse pluribus modis. C p. tacēdo: qñ videlicet loquendū est. C 2. loquēdo cōtra veritatē: vt in mendatio. C 3. loquendo ɔtra bonitatē: vt i scurrulitate. C 4. loquēdo cōtra rectitudinē: vt in cōultio vel detractione. Et grauiora sunt peccata oris q̄ cordis. Quot aūt peccata venialia: quot mortalia: his quattuor modis fiant: quis dicere queat? Clamat pphēta in ps. Filij hominū: dentes eorum arma et sagitte: et lingua eorū gladius acutus.

C13. Peccatū operis diuisum contra peccatū cordis et oris. C Et fm Alex. de alis in. 2. parte. q. 133. peccatū operis maius est: q̄ peccatū cordis: posito. n. peccato operis ponitur peccatum cordis: et nō econuerso. Nam peccatum operis pp maliciā cordis quā includit: hz et maliciā sui generis. C Quātā aūt stragē in populo christiano faciāt opera mala p malū exēplū: quis enarret? Ysa. 1. clamat de⁹. Man⁹. n. vestre sanguine plene sunt: idest homicidio: adulterio: furto: rapina.

C14. Peccatū in proximū diuisum cōtra peccatū in se et in deū. C Et vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 123. in fine. Iustitia dicit ordinē hominis ad proximū suū: qua qui caret: iniuriat proximo suo: et peccat. C Hoc peccato in pximū peccāt homicide: mutilantes: percussores: verberātes: adulteri: fornicarij: fures: latrones. Heu quot sunt qui. et c.

C15. Peccatum in seipsum. C Et fm Alex. de alis vbi supra. Iusticia dicit ordinē ad seipsum. que qui caret: sibi ipsi iniuriat: et peccat. C Hoc modo peccat: qui carnē permittit dominari spūi: qui sensus nō castigat: qui carnē nō domat: qui non agit de peccatis penitentiam. Heu quot mala. et c.

C16. Peccatū in deum. Et fm Alex. de alis vbi supra. Iusticia dicit ordinē ad deum: qua qui caret: iniuriat deo: et peccat. Hec iustitia vult hominem deo subijci: per intellectū credendo in eum: per memoriā: sperando in eum: per voluntatem: amando eum: per linguam laudendo eum: per manus operando oīa pp deū. Qui g deū nō credit: iniuriatur deo. Qui in deū nō sperat: deo iniuriatur. Sic vt vis.

C17. Peccatū contra bonū temporale. C Proxim⁹ noster tria bona hz: bona tēporalia: bona corporalia: bona spūalia. Si dānificamus eum in bonis temporalibus: put sunt possessiones: pecunie: aīalia: et notabiliter: est

pctm mortale: et fit trib⁹ modis: aut occulte p furtū: aut apte p rapinā: aut callide p vsurā. Et hec tria quātā stragē in hūano gñe faciāt: qs enarret.

¶18. Pctm̄ contra bonum corporale. ¶ Si tenemur proximo tpalia sua nō auferre: nec in eis ipsum damnificare: q̄to magis circa bona corporalia? Cōtra hoc faciūt verberātes: mutilātes: vulnerātes: occidentes: venenātes: aut alia qualibet supstitione viciantes. Heu quot sunt: qui ad grauissimā restitutionē obligantur: vt in Sco. in. 4. di. 15. q. 3.

¶19. Pctm̄ cōtra bonū spūale. ¶ Bona spūalia ptinēt ad aīam: et tāto bonis corporalib⁹ et tpalib⁹ ppponderāt: quāto ea q̄ sunt aīe: corpori pferunt. ¶ Cōtra hec spūalia bona peccāt: qui prauis persuasionib⁹: verbis et operib⁹ proximū a via veritatis auertūt. Hoc modo peccāt philocapti allicientes puellas: hoc modo adulteri: hoc modo fornicarii: hoc modo lusores: hoc modo mulieres scollate: hoc modo venefici et supstitiosi: qui incantationibus hominū mētes alienant. Et ad quantā et q̄ graue restitutionē teneant: vide Sco. in. 4. di. 15. q. 3.

¶20. Pctm̄ ex infirmitate. ¶ Et sic dicit Alex. de alis in. 2. pte. q. 163. pctm ex infirmitate dr pctm cōmissum ex inclinatione carnis: siue ex inclinatione infirmitatis: q̄ e ex parte carnis. Corpus. n. qd corrūpitur: aggrauat aīam. Et sic omne pctm ex inclinatione carnis cōmissum dr pctm ex infirmitate. Quātā autē ruinā faciat in humano genere hoc pctm: nō pōt paucis explicari. Clamat Pau. ad Gal. 5. Manifesta sunt aūt opera carnis: que sunt fornicatio: īmundicia. Hoc dicitur pctm in patrē. Sic peccauit Pilatus.

¶21. Pctm ex ignorātia. ¶ Et sm Alex. de alis vbi supra. Pctm ex ignorantia accipit ex parte aīe quo ad cognitiuā: Nā cū pctm sit in voluntate: si accidit ex inclinatione ignorātie: que est in cognitiua siue in intellectu: tunc dr pctm ex ignorantia. ¶ Et istud pctm quot pertrahat ad baratrū: quis explicare sufficiat? Clamat de⁹ Ysa. 5. Propterea captiuus ductus est populus meus: qz nō habuit scientiam.

¶22. Peccatū ex malicia diuisum cōtra duo predicta. ¶ Et sm Alex. de alis vbi supra. Pctm ex malicia est: qn̄ e ex defectu: qui est in sola voluntate: cū. s. homo pōt potētia facili facere bonū: nec hz infirmitatē retrahentē: et scit ēt facere bonū: nec hz ignorātiā ppedientē: et tn̄ sola volūtate vult cōtrariū. O q̄ mala herba qn̄ nō peccatur ex infirmitate ex parte carnis: nec ex ignorātia ex parte intellectus: sz ex sola malicia ex pte volūtatis. ¶ Quātā aūt ruinā in humano gñe faciat hec diabolica cōtagio: quis explicabit?

¶23. Pctm ex cōcupia carnis. ¶ Sic n. declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 177. qz diuersa sūt obiecta: ex qb⁹ peccati cōcupia cōtrahit: iō pctm vno mō diuidit: q aliud est ex cōcupia carnis: aliō ex cōcupia oculoꝝ: aliō ex supbia vite. 1. Jo. 2. Et qz ex carnali delectabili ptrahit pcti cōcupia: iō vocat pctm ex cōcupia carnis. Et ista cōcupia e illa p quā hō auertit ab īmutabili bono ad bonū creatū et cōmutabile: vt innuit idē Alex. in. 2. pte. q. 123. in fi. ¶ Quātā āt labē in humano gñe faciat hoc pctm ex cōcupia carnis: qs explicabit? Omnis quippe caro corrupit viam suā. Gen. 6.

¶24. Peccatum ex cōcupiscentia oculoꝝ. ¶ Et sicut dicit Alex. de alis in 2. parte. q. 177. membro. 3. Cōcupiscētia oculoꝝ circa quatuor versatur.

¶ p in aquirendis magicis artibus. ¶ 2. in scietijs curiosis inuestigādis. ¶ 3. in dignoscēdis ⁊ carpēdis vitijs ꝓximoꝝ. ¶ 4. in aquirendis rebus tēporalib⁹. ¶ Et ista quadruplex cōcupiscētia quot generet peccata: quis enarrare sufficiat? A maiore. n. vsq ad minorem omnes studēt auaricie. Jere. 6.

¶ 25. Peccatum ex superbia vite diuisum contra duo predicta. ¶ Et fm Alex. de alis in. 2. parte. q. 177. in fine: hec cōcupiscētia siue superbia vite est in cōcupiscēdo humanā laudem vel rōne bonitatis: vel ratione sciētie: vel ratione potestatis ⁊ dignitatis. ¶ Et ista superbia vite: ⁊ humane laudis ꝯcupiscētia quātā peccati zizaniā gignat: declarat Jacobus apſus dicens Jaco. 1. Unusquisq tentatur a cōcupiscētia sua abstractus ⁊ illect⁹. Deīn concupiscētia cū cōceperit: parit peccatū: peccatū vo cū cōsumatū fuerit: generat mortem.

¶ 26. Peccatū ex inordinato appetitu respectu boni appartētis in spiritu. Et hec est supbia: sic declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 152. dicēs. Qr aīa vt est spiritus in feꝑter cōparationē: quā hꝫ ad corp⁹: inordinate appetere pōt excellentiā vltra debitū: sicut fecit Angelus: ⁊ hec est superbia: hec ille. ¶ Heu quante ruine est causa.

¶ 27. Peccatū ex inordinata detestatione respectu mali apparentis in spiritu. ¶ Et hec est inuidia fm Alex. vbi supra. que in alio detestatur excellentiā: tanq quid maluꝫ ⁊ diminutiuū ꝓprie excellentie. Et hec ēt cōuenit spūi: ꝓter cōparationem quam habet ad corpus. ¶ Et ista inuidia ē ruina humani generis. Sap. 2. Inuidia diaboli morʒ intrauit in orbem terrarum. Imitātur aūt illum: qui sunt ex parte eius.

¶ 28. Peccatū ex ꝯcupiscētia rei expedientis corpori. ¶ Et ista est auaricia: ꝑ quam aīa corpori vnita cōcupiscit tēporalia vt expedientia corpori: vt declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 152. ⁊ hāc inordinatā cōcupiscētiā hꝫ aīa vt aīa: idest vt vnita corpori: qr vt separata talia nō cōcupiscet. ¶ Et quot ducat ista crudelissima fera ad inferni lamenta: quis enarret? Paulus. 1. ad Thim. 6. Qui volūt diuites fieri: incidunt in tentationem ⁊ in laqueum diaboli ⁊ in desideria multa inutilia ⁊ nociua: que mergunt homines in interitum ⁊ perditionem.

¶ 29. Peccatū ex tedio boni difficilis ⁊ laboriosi ipsi corpori. ¶ Et ista est accidia: ꝑ quā aīa vt vnita corpi fastidit: ⁊ abhorret: ⁊ fugit bonū difficile ⁊ laboriosum ipsi corpori: vt dicit Alex. vbi supra. ¶ Et ista est pessima humani generis plaga. Eccl. 30. Multos. n. occidit tristitia. i. accidia: ⁊ nō est vtilitas in illa.

¶ 30. Peccatū ex inordinata repulsiōe rei nociue corpori. ¶ Et ista est ira. per quam aīa vt vnita corpori vi sua irascibili insurgit in illud: quod ē iniuriosum siue nociuū ipsi corpori: vt dicit Alex. ď alis vbi supra. ¶ Et ista radix diabolica est deo execrabilis. Eccl. 27. Ira ⁊ furor vtraq execrabilia: ⁊ vir peccator continēs erit illorum.

¶ 31. Peccatuꝫ ex inordinato appetitu alimēti fm gustuꝫ. ¶ Et ista est gula: per quam aīa peccat inordinate appetendo cibum: qui facit ad cōseruatione indiuidui: vt declarat Alex. de alis vbi supra. ¶ Et ista gula fuit origo mortis. Gen. 2. In quacūq die comederis

comederis ex eo: morte morieris.

¶ 32. Peccatū ex inordinato appetitu commixtionis carnalis fm tactum. Et ista ē luxuria: per quā aīa peccat: inordinate carnalē cōmixtionē appetēdo: que ad speciei cōsumationē ordinat: vt dicit Alex. de alis vbi supra. Et q̄ odiosa sit deo ista luxuria: q̄ tediosa: patet: q2 per eā totū diluuio submersit vniuersū: dicēs. Gen. 6. Penitet. n. me: fecisse eos. Hic practica vt volueris.

Tertiū principale considerandū est. Peccati commissio. Secūdū q̄ determinat Magister sententiarū cū schola theologorū in. 2. di. 22. Pctm̄ in nouē gradib9 successiue gñrat. 7 confirmatur.

¶ Primo Suggestione. Et ista est a diabolo: qui anime sensibiliū 7 intelligibiliū delectamēta suggerit contra diuina precepta. Et hoc in serpēte figurat: qui ad mulierē dixit. Gene. 3. Cur precepit vobis deus: vt nō comederitis d̄ omni ligno paradisi? Uide di. 9. c. testamētū.

¶ Secūdo. Cogitatione. Et ista est a ratione vel ab intellectu cōsiderāte 7 cogitante illud: quod a diabolo suggestū est. Et vt dixit Alex. de alis in. 2. parte q. 133. si sit speculatiua cogitatio nō p̄cedēs vsq3 ad cōsensum vel desideriū nō erit peccatū. Et ista in muliere figurat: que post diaboli suggestionē cogitauit: 7 suggestū pomū cōsiderauit. Unde dr̄ Gen. 3. Uidit ergo mulier: q̄ lignū esset bonum.

¶ 3. Delectatione. Et ista ē a sensualitate: que ī cogitatione rei delectabilis delectat. Et tunc cū delectatio praua animā pulsat: si mens reluctat: 7 renitit: adhuc non ē peccatū: vt dicit Alex. de alis vbi supra. Et ista dlectatio ī Eua figurat: que vt dr̄ Gen. 3. Uidit lignū quod esset bonū ad vescēdum aspectuq3 delectabile.

¶ 4. Consensu. Et ista est a liber oarbitrio: quod in tali delectatione oblata consentit: 7 tūc: siue sit cōsensus in solā cogitationē: siue in opus: est peccatum: ratione talis cōsensus: vt dicit Alex. de alis: vbi supra. Et iste cōsensus in Eua figurat: que post diaboli suggestionē: post illius pomi cogitationē 7 delectationē cōsensit in eius comestionē: 7 iuit hac voluntate 7 cōsensu ad arborē: vt sumeret: 7 comederet. Gen. 3.

¶ 5. Operatione. Et ista est a potentia executiua simul 7 imperatiua: 7 tunc tale peccatū operis maius est q̄ peccatū solius cogitatiōis: vt dicit Alex. de alis ibidē. Et ista operatio in Eua figuratur: que post cōsensū in pomi comestionem tulit de eo: 7 comedit. Gen. 3.

¶ 6. Cōsuetudine. Et ista ē a malo habitu peccādi. Sicut. n. frequenter cytharedās habitū acquirit: qui ad cytharizandum inclinat: vt dicit phs. 2. Ethycor: ita male operans habitū vitiosum acquirit: qui ad iterū peccādum inclinat. Et ista mala cōsuetudo fuit in humano genere a principio circa carnis vitiū: q2 intētum erat ad luxurie malū omni tēpore: ideo deus p diluuium illud exterminauit. Gen. 6. Heu me: ista mala herba: quātū veneni in humano generi concitat.

¶ 7. Defensione. Et ista ex timore vel ex defectu humiditatis oritur. Et tūc quodāmodo peccatū duplicat: quia peccatū quod dignū est accusatione excusatur 7 defendit. Et ista peccati defensio in Adam 7 Eua figuratur:

niunt ad vitam: fm illud. Jo. 14. Si quis diligit me: sermonem meum servabit: et illud Math. 19. Si vis ad vitam ingredi: serva mandata. Unde Eccl. 15. Si volueris mandata conservare: conservabunt te. ¶ 4. dicit: q qui voluerit malum operari: malum in retributione dabitur ei. Et hoc est proprium iniquorum: qui deum nō diligunt: nec mandata eius observāt: nec bonum operantur: sed malum: et ideo malum dabitur illis. Hec omnia patent in verbis assumptis: super quibus de humane nature peccabilitate difficillima qō exoritur: que vt clarius intelligat: presens oratio in tria misteria distinguetur.

¶ Primum Dubitatio.
¶ Secundū Declaratio.
¶ Tertium Confirmatio.

Quo ad primum quod est dubitatio: movetur questio difficillima talis. Cur ops deus qui optimus est: nō fecit hominē impeccabilem: sed magis peccabilem: et permisit eum cadere in vinculis et servitute peccatorum: sicut et filios Israel sub Pharaonis iugo incurvari permisit Exo. 1. Ratio qōnis est. Quia cū deus sūme odiat peccatū: cū ipsum abbominetur: detestetur: puniat: et cōtra ipsum irascatur: cum ex peccato etiā innumera mala orta sint: vz infirmitates: amaritudines: cruciatus: mortes: quare non fecit deus hominem impeccabilem? Hic varie opiniones occurrunt: que pro curiosis recitande sunt.

¶ Prima Opinio est phorum: qui dicere voluerunt: q hō potuit fieri impeccabilis per naturam: et hoc probare nituntur quattuor rōnibus. ¶ Prima sic. Peccare nō est de diffinitione hominis: nec posse peccare: ergo non est de essentia hominis: ergo vr q essentia hominis esse possit sine possibilitate ad peccandū. ergo pōt esse impeccabilis: vide Sco. in. 2. di. 23. ¶ 2. sic. Potentia ad peccandū vel posse peccare est accidēs separabile: qr non inseparabile: ergo per divinam potentiam pōt separari: sicut accīa in sacramentis separātur. ¶ 3. sic. Posse peccare dicit imperfectionē et defectum: ergo deus ab hoīe istum defectū auferre pōt: aliter non esset perfectus: ergo potuit facere impeccabilē per naturā. ¶ 4. sic Causa secunda pōt facere hominē impeccabilem: vt patet de gratia consumata sive de gloria: ergo magis hoc potuit deus: qui est causa prima: ergo potuit homo fieri impeccabilis per naturam.

¶ 2. Opinio ē hereticorum qui dicūt deū male fecisse hominem peccabilem faciendo. ¶ Primo. n. fecit cōtra suam liberalitatem. Nam summa liberalitas bona sua summe communicat. Licet ergo deus homini plurima bona communicasset: puta mundum: corpus: imaginem suam: iustitiam originalem: perfectam scientiam: societatem angelorum: tamen sue liberalitati congruere videbatur: vt homini summum bonum communicaret statim: ipsū beatificando: et nō permittendo peccare: ergo male. ¶ 2. Contra suam sapientiam. Nam licet sapientis sit: ex malis bona elicere: tamen maioris sapientie est: preservare et precavere ne mala committantur: ergo ad ostensionem sue summe sapientie debuit hominem impeccabilē facere: et a peccato preservare.

est peccabilis. Hec ratio non valet: q2 in deo τ in angelis beatis est liberum arbitriū: τ tñ peccare non pñt. Nā liberū arbitrium nō est potestas peccādi: vt quidam dicere voluerunt. Sed liberū arbitriuȝ est vis: qua quis libere eligit: que eligit. Unde Ansel. de libero arbitrio. Liberum arbitriū est potestas seruandi rectitudinē pp se: ergo ratio nō valet arguēdo. Est liberi arbitrij: ergo peccabilis.

❡7. Opinio est alioꝝ. Qui dicunt: creaturam rationaleȝ necessario esse peccabilē: ratione voluntatis. Nā voluntas creata habet pro obiecto adequato bonum in cōmuni: quod conuertitur cū ente: τ tale bonū est cōmune ad bonum veꝝ τ bonum apparens: sed nulla est potentia: que nō possit naturaliter tendere in suum obiectum: ergo omnis voluntas creata pōt naturaliter tendere in bonum apparens τ nō verum: τ per cōsequens: pōt deficere τ peccare. Sed hec ratio non valet ꝑȝ Sco. in. 2. di. 23. q2 voluntas diuina extendit se ad omne id: ad qd̄ extēdit se voluntas creata: sicut intellectus diuinus extendit ad omnia intelligibilia: ad que se extendit intellectus creatus: igitur extendit se voluntas diuina ad bonum apparens: sicut voluntas creata: τ tamen non pōt deuiare. Et similiter voluntas beati extendit se ad quodcūqȝ obiectum extendit se voluntas dānati: τ tamen non sequit̄ ꝙ possit peccare.

❡8. Opinio est Sco. in. 2. di. 23. dicentis. Nulla natura intellectualis τ nulla voluntas creata sue nature dimissa: pōt fieri impeccabilis: rōne sue regule. Et probat sic. Omnis volūtas: que non est sua regula: nec necessario est sue regule conformis: potest deficere in rectitudine: deuirdo. s. a sua regula: sed oīs voluntas creata est huiusmodi sue nature derelicta: minor ista patet: q2 nulla volūtas est sibi sua regula: nisi diuina: nulla ēt creata sue nature dimissa: est diuine volūtati necessario cōformis: q2 de⁹ statuit hoīeȝ in manu consilij sui. Eccl. 15. Et vero talis voluntas possit in rectitudine deficere: sic probatur. Omnis voluntas in qua non necessario coniungitur appetere cōmodū τ recte appetere: pōt appetere recte τ non recte: ista patet: q2 ex quo non necessario coniungunt̄: vnū pōt ab alio separari: sed in nulla voluntate creata possunt illa necessario coniungi: ergo pōt recte τ nō recte appetere: τ ita peccare: appetendo. s. cōmodum aliquod: alio modo quā sit a deo ordinatum: puta: beatitudinem sine meritis ergo pōt peccare a sua regula. s. a diuina volūtate vel a diuinis preceptis deuiando.

❡9. Opinio est Scoti vbi supra: sic dicentis. Nulla creata voluntas sue nature dimissa: pōt fieri impeccabilis: ratione sui obiecti. Et probat̄ sic. Omnis voluntas que in appetendo nō est satiata: nec quietata: nec pōt sibi dimissa quietari: nisi in obiecto infinito: quod non habet presens: τ per consequens: non tendit actualiter in illud: talis: inquā: voluntas pōt appetere aliquid non in ordine ad illud: vel tendere in bonū apparens: ex quo nō est immobilitata in isto infinito: sed oīs voluntas creata naturaliter sibi dimissa: est huiusmodi: ergo quelibet talis sue nature dimissa: pōt appetere aliquid non in ordine ad deum: τ aliquod bonū apparens non in ordine ad ipsum

deum:quod eſt bonum infinitum. Et
nota:ꝙ Sco. duas rōnes aſſignat:qr̄
quelibet volūtas creata ſue nature di
miſſa:eſt peccabilis. ¶ Prima eſt:qꝛ
nō hꝫ diuinā eēntiā ꝑntem:qua fru-
atur:⁊ in qua quietetur:⁊ in quā diri
gat oēs actus ſuos. ¶ 2. eſt:qꝛ in nul
lo obiecto finito ſatiari aut q̇etari pōt:
⁊ ideo modo vult hoc:modo illud:nō
in ordine ad deū:nec eo ordine vel mo
do quo ordinauit deus:ĝ quelibet eſt
peccabilis. Unū Hiero. ī tractatu de fi-
lio prodigo. Solus deus eſt:in quem
non pōt cadere peccatum.

q Uo ad ſecūdū principale:quod
eſt declaratio:mouet̄ alia non
minꝰ difficilis queſtio:que ta
lis eſt. Quāuis deus nō potuerit ho-
minē impeccabilē facere ꝑ naturā:tn̄
potuit per grām:ſicut patet in beatis:
qui per dei gratiam preſeruantē pec-
care non poſſunt:loquendo de poten
tia peccandi propinqua:vt dicit Sco.
in.4.di.49.q.6. Quare ergo non fe-
cit hominem impeccabilem per gra-
tiam:preſeruādo eum a tot peccatis:
ex quibus ſecuta ſunt innumera ma-
la? Reſpondeo ſm Magiſtrū ſenten
tiarum in.2.di.23.⁊ ſanctū Bona.ibidē.
⁊ Alex. de alis in.2.parte.q.100.mem
bro.4.ar.2.⁊.q.119.membro.9.⁊ Cō
pendium theologie lib.2.c.65. Alioſqꝫ
doctores:ꝙ deus benedictus fecit ho
minem peccabilem:⁊ non impecca-
bilem:multis rōnibus.

¶ Primo ad manifeſtationē ſue libe-
ralitatis. Hāc.n.maxime manifeſtat:
peccatoribus non ſemel ſed millies in
dulgendo:non tantum minima pec-
cata:ſed maxima remittendo:non tā
tum peccata dimittendo:ſed poſt pec
catorum remiſſionem maximas gra
tias condonando. Exempla patent:in
Magdalena:Matheo:Petro:Pau
lo:Auguſtino:Cipriano:Loginꝰ:Ta
lem liberalitatē nō habent erga ſubdi
tos domini temporales. Hanc libe-
ralitatem deus nō manifeſtaſſet:ſi ho
mo peccabilis non fuiſſet. Uide.c. Dia
coni ſūt.93.di.⁊.c. Serpēs.d̄ pen.d.1.
Hinc documētū accipere debēt par-
tiales ⁊ iniuriati:vt faciles ſint ⁊ libe
rales in iniurijs remittendis:qꝛ ſcribi
tur Luce.6. Dimittite ⁊ dimittemini.
Eadē quippe menſura qua menſi fu
eritis:remetietur vobis.

¶ 2. Ad oſtenſionem ſue patiētie. Deu
me:quante patientie ſit deus:quis co
gitare queat? Ecce quotidie ab infide
libus:a fidelibus:a clericis:⁊ a religi
oſis:non ſolum offenditur:ſed ⁊ ma
ledicitur:negatur:⁊ blaſſemat̄:⁊ ta-
men deus eſt index iuſtus:fortis:⁊
patiens:in tantum ꝙ expectat.x.xx.⁊
centum annos. Quis dominus tem-
poral'.quis vir:que mulier:quis reli
gioſus:tātam ⁊ tam longam in iniu-
rijs habēt patientiā? Uide.c. Diaco-
ni ſunt.93.di. Hinc tribulati ⁊ iniuria
ti exemplum patiētie ſumere debent:
qꝛ ſcribitur. Jaco.5. Patiētes eſtote:
⁊ confirmate corda veſtra. Nolite in-
gemiſcere fratres in alterutrū. Exē-
plum accipite fratres longanimitatis
⁊ laboris ⁊ patiētie prophetas:qui lo
quuti ſunt in nomine domini. Multi
tamen oppoſitum operantur.

¶ 3. Ad oſtenſionem ſue ſapientie.
Signum ſapientie eſt:ſcire ordinare
bona cum bonis:qꝛ ſapientis eſt ordi
nare.1. Methaphi. Sed maioris ſa-
pientie oſtenſiuum eſt:ſcire ordinare
bona

bona cū malis: et ex malis elicere bona. Hoc non ostendisset deus nisi homo fuisset peccabilis. O deus benedictus: quot bona venerunt propter primi parentis peccatum: quot ieiunia: vigilie: orationes: elemosine: castitates: paupertates: quot religiones: quot studia scripturarum: quot doctores: quot confessores: quot predicatores: quot misse: quot tentationes: quot victorie: quot fames: frigora et estus tolerata sunt propter deū: quot peregrinationes propter deum: quot discipline: quot verbera: quot vulnera: quot tormenta: quot mortes tolerate sunt propter amorem dei. Hinc debent omnes christi fideles sapientie exemplum sumere: vt de omnibus malis siue spiritualibus siue corporalibus que occurrunt: semper eliciāt aliquod bonum: recte iudicando: cōpatiendo: indulgendo: non malum pro malo reddēdo: nec maledictum pro maledicto: sed econtrario benedicendo. Quia in hoc vocati estis: vt benedictionem hereditate possideatis. i. Petri. 3.

¶ 4. Ad ostensionem sue potētie. Sicut declarat. S. Bona. Uoluit deus ostendere homini: quod sicut sine ipso factus non fuerat: ita nec sine ipso persistere poterat. Preterea: scimus: quod Romani per longum temporis spacium: totum vniuersum subiugauerunt: per prudentiam: sapientiam: et fortitudinem suam: per peccuniam: per amicitiam: per tot sudores: per labores: per bella: per mortem: expugnando primo Sannites: Albanos: et alios conuicaneos: postmodum Affros: Grecos: Orientales: demū Gallos: Sueuos: et alios Occidentales: et sic Roma mundi caput constituta est. Et tamen deus sua mirabili potentia per vnum virum pauperem vilem et inermem: Petrum: videlicet apostolum: Romam subiugauit: et fecit illā christiane relligionis caput. Quis ignorat: quot particulares potētatus erāt in vniuerso? et tamen deus per duodecim scalciatos pauperes piscatores et illiteratos: dulcissimo fidei iugo subdidit asperrimas gentes et siluestres: Affros: Britānos: Tartaros: Indos: et Persas. O magnā dei potentiam. Preterea: scimus: quod nihil est fortius leonibus: ferro: igni: et morte: et nihil debilius quam pueri et puelle in sua adolescentia: et tamen deus mirabili sua et occulta potentia fecit pueros et puellas vincere oīa supradicta: sicut patet in legendis sanctorum. O miram omnipotentis dei potentiam. Quid apud homines maius: quid difficilius: quam mortuos suscitare? et tamen deus fecit suscitare aliquando quadraginta in vna vice: sicut fecit beatus Andreas. O quam mira: o quam stupenda est dei potentia: que sic manifestata non fuisset: si homo peccabilis non esset. Hinc debemus exemplum potētie et fortitudinis sumere: in temptationibus: in laboribus: in angustijs: quia dei potentia protegit nos. Unde ait Propheta in psalmo: Nam et si ambulauero in medio vmbre mortis: non timebo mala: quoniā tu mecum es.

¶ 5. Ad ostensionem sue iustitie. Nam deus in omni opere suo et misericordiam suam et iustitiam simul manifestat: vt dicit Scotus et doctores in. 4.

di.46.ƒm illud ps. Universe vie domini misericordia et veritas: ergo congruum fuit: ut circa rationalem creaturā utrāque simul ondēderet: misericordiā: remittendo peccata cōuersis: et iustitiā: puniendo peccata in obstinatis. Hanc iustitiam demonstrauit: mūdū diluuio submergendo. Gen.7. Sodomam et Gomorram comburendo. Gen.19. Uiuos submergendo: Chore Dathan et Abiron. Numeri.16. Gentes in infidelitate per tā longum spatium temporis relinquendo. Judeos olim sibi charissimos abiiciendo. O dei iustitiam magnam. O dei iustitiam formidandam. Hinc peccatores timoris exemplū sumere debent: quia tāta est diuina iustitia: quod nec vnicum verbum ociosum dimittit impunitum.

¶6. Ad ostensionem sue pietatis. O quante pietatis est deus in remissione peccatorum. Hec autem pietas: et si multis modis nobis ostēsa sit: precipue tamē ī incarnatione et passione filij sui: dicente Paulo ad Titum.3. Apparuit benignitas et humanitas saluatoris nostri dei: nō ex operibus iustitie: que fecimus nos: sed ƒm misericordiam suam saluos nos fecit. ¶Unde Gregorius in prefatione canit. O vere necessariū Ade peccatum: quod Christi morte deletum est. O felix culpa: que talem ac tantū meruit habere redemptorem. Hoc non fuisset: si homo impeccabilis esset. Hinc possunt duri et crudeles exemplum pietatis et misericordie assumere: vt exequi valeant: quod Christus edocuit: dicēs Luce.6. Estote misericordes: sicut et pr̄ vr̄ misericors ē.

¶7. Ad maiorem vniuersi perfectionem. Ex hominis peccabilitate mundus extensiue perfectior est: quia longiori tempore durat. Nam si homo impeccabilis factus esset: iam forte electorum numerus completus esset: et presens vita terminata: et celi nō amplius mouerent: et plures modo sunt hoīes quā eēnt. Preterea: si hō fuisset impeccabilis: mūdus iste in quo sumus: ab hoib⁹ nō fuisset habitatus: sed ab animalibus tm̄. Non fuissent tot genera seminū: saltē in tanta quantitate: nō artes: nō negociatio: nō palatia: nō tot pulchre ciuitates: tot castra: tot vestes: tot bella: tot festa: tot triumphi: nō fuissent tot reges: tot imperatores: nō clerici: nō religiosi: non episcopi: non cardinales: non summi pontifices. O quāta varietas ex pctō cōsecuta est. Uarietas aūt est delectabilis super oīa: vt dicit phs.7. Ethi.

¶8. Ad maiorē celi empirei perfectionem. Celū enim empireū magis fulgidū et luminosum erit: ex maiori beatorū gloria: qr ƒm quod declarāt Theologi in.4.di.49. et Sco. ibidem.q.15. ex maiori merito: et ex maiori gloria anime: maior claritas resultat in corpore: ex maiori claritate in corpore: maior claritas et gloria in celo empireo: Cicatrices martyrum et vulnera Christi fulgebūt sicut sol. Hec omnia non fuissent: si homo peccabilis non esset. Hinc debet peccator quisque exēplum sumere: vt de malis que antea fecit: plurima bona semp eliciat: magis semetipsum humiliando: conterēdo: ieiunando: disciplinando: elemosinas faciēdo: orando: contemplando: quia si fulgebunt iusti sicut sol in regno

gis patris eorum Matth. 13. magis iusti: magis fulgebunt: maxime iusti: maxime fulgebunt.

¶ 9. Ad diaboli reprimendam querimoniam. Si enim deus hominem impeccabilem fecisset: tunc diabolus dixisset. Ab deus: contra me inique egisti. Tu me fecisti spiritualem et incorruptibilem: et tamen peccabilem: et hominem corporalem et corruptibilem: et tamen impeccabilem. Tu me fecisti prope te: et hominem longe a te. Tu me fecisti in loco nobili: et hominem in ignobili. Tu me fecisti potentem: et sapientem: et hominem debilem et ignorantem: et tamen me fecisti peccabilem: et ipsum impeccabilem. Inique egisti contra me. Et ideo factus est homo peccabilis: vt clauderetur os diaboli: ne materiam haberet iuste querele.

¶ 10. Ad hominis gloriam augmentandam. Quid enim meruisset homo: si deus eum impeccabilem fecisset per naturam: cum secundum philosophum. In naturalibus neque meremur: neque demeremur. Preterea: qua facie ingressus fuisset paradisum? Exemplum rustici: qui in die festo ingreditur domum domini sui: et ex verecundia totum se torquet: nec audet panem vel vinum petere: sed famulus vel amicus: qui pro aliquo domini magno negocio multum laborauit: totus madesfactus et fessus: quia meruit: audacter petit: et clamat. Cito preparetur ignis. Affer panem et vinum. Sic homo: qui nunc pro dei amore laborat in prelio: contra demones: contra mundum: contra carnem: contra superbiam: contra auaritiam: cum hec omnia bella consummauerit: totus letus cum magna confidentia intrabit in regnum celorum: quia pallium illud veraci et sanguinolenta victoria promeruit. O cum quanta fiducia. O cum quanta confidentia: cum quanto gaudio et tripudio: introibit anima in celum: quando recolet: quod pro dei amore: cum tanto labore: cum tot temptationibus.

¶ Primo obseruauit omnia diuina mandata. Exo. 20. descripta. c. Si is xj. q. 3.

¶ 2. quia obseruauit omnia ecclesie precepta. Vide. c. Siqui presbyteri. 81. di.

¶ 3. Quia deuote suscepit et adimpleuit omnia ecclesiastica sacramenta. c. Nec. 1. q. 1.

¶ 4. quia theologicis virtutibus fide spe et caritate ornata fuit. c. Quia passus. De cons. di. 2.

¶ 5. Quia quattuor cardinalibus virtutibus vestita fuit. De quibus abunde habetur. 3. et 4. Ethycorum.

¶ 6. Quia moralibus virtutibus coronata fuit. iuxta. c. Sapiens. De pen. di. 2.

¶ 7. Quia spiritus sancti donis dotata fuit: quia vere fidelis. c. Audiuimus. 24. q. 1.

¶ 8. Quia omnia misericordie opera fideliter adimpleuit. iuxta. c. In singulis. c. Non satis. 86. di.

¶ 9. Quia sensus omnes a vanitate custodiuit. iuxta illud psalmi. Auerte oculos meos ne videant. etc.

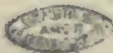
¶ 10. Quia milies propriam voluntatem abnegauit: doluit: penituit: iudicauit semetipsum. c. Actione. De pen. di. 1. Nauta post periculum et tempestatem: magis letatur. Agricola post labores: dulcius decerpit fructus. Aues post nubilum: iocundius decantant. Qui comedit ad expensas alterius: cum timore comedit et verecundia. Sed ille qui lucratus est cum suis laboribus: comedit cum fiducia et letitia magna. Nam

Gratior est fructus: post multa pericula partus. Propter hoc de electis clamat. Isa. c. 9. Letabuntur corã te sicut letantur in messe: sicut exultant victores capta pda: qñ diuidũt spolia. Hoc modo ille Troianus Eneas videns socios suos in multis periculis laborare: et quasi deficere: spe premij dulcorãs: hortabatur eos dicẽs. O socii: neqꝫ enim ignari fuimus ante malorum.
O passi grauiora: dabit deus his quoqꝫ finem.
Uos et scilleiã rabiẽ: et ciclopeia saxa
Experti: reuocate animũ: mestumqꝫ timorem
Mittite. Forsan et hec olim meminisse iuuabit:
Per varios casus: per tot discrimina rerum
Tendimus in latium: sedes vbi fata quietas
Ostendunt: illic pbas regna resurgere troie.

q Uo ad tertiũ principale considerandum: quod est confirmatio. ¶ Notandũ: qꝫ Origenes super Numeri. 22. omnia supradicta confirmare videtur: et adducit quattuor exempla singularissima. ¶ Primum est de Joseph. ¶ Secũdũ de Balaac. ¶ Tertium de Juda. ¶ Quartum de diabolo: sic dicens ad litteram. Maliciã deus non fecit: tamen cum ab alijs inuentam possit prohibere: non prohibet: sed cum ipsis a quibus habetur: vtitur ea ad necessarias causas. Per ipsos enim in quibus est malitia: claros et probatos efficit eos: qui ad virtutum gloriam tendunt. Nam si perimeretur malicia non esset vtiqꝫ qui contrairet virtutibus: virtus autem non habens aliquod cõtrarium: non claresceret: nec splendidior aut examinatior fieret. Non probata vero: nec examinata virtus: nec virtus esset. Ueniamus ad Joseph. Tolle maliciam fratrum eius: tolle inuidiã: tolle illud omne parricidiale commentum: qua seuierunt in fratrem: vsqꝫ quo venderent eum. Si hec auferas: vide quantam simul peremeris dispensationem dei. Simul enim abscides cũcta illa: que apud egyptũ per Joseph pro salute omnium gesta sunt. Non fuisset interpretatio somnii Pharaonis: si per inuidiã fratrũ non fuisset Joseph distractus: et venisset in egyptũ. Nemo intellexisset: que deus reuellauerat regi. Nemo frumenta congregasset in Egypto. Nemo necessitatem famis sapienti prouisione curasset. Perijsset egyptus perijssent et finitime regiones: fame interisset etiam ipse Israel et semen eius querens panem: Egyptum nõ fuisset ingressus: neqꝫ egressi fuissent ex ea filij Israel cum mirabilibus domini. Nusqꝫ plage i egyptios: neqꝫ virtutes ille quas fecit deus per Moysen et Aaron. Nemo rubrum mare siccis vestigijs incessisset. Cibum manne mortalis vita nescisset. Nulla de sequenti petra aquarum flucta prorupissent. Lex a deo hominibus data nõ fuisset. Que i Exodo: que in Leuitico: in Numeris etiam et Deuteronomio referuntur: ad humani generis notitiam non venissent. Hereditatem certe paternam et terram promissionis nullus intrasset.

Et vt

Et vt ad hec que habentur in mani⸗bus veniamus: tolle Balaac huius regis pessimi maliciam: qua maledi ci desiderat Israelē: aufer eius astu tiā: qua inuitabat Balaam ad deuo⸗tandū populum: pariter abstuleris erga filios Israel dispensationē dei: et prouidentie eius fauorem. Nusq̄ prophetie ille erunt: que per os Ba⸗laam et filijs Israel et gentibus pro⸗phetantur. Quod si etiam noui testa menti cupis de hoc testim onijs con⸗firmari. Si auferas maliciā Jude: proditionemq̄ eius perimas: abstu⸗leris pariter crucem Christi et passio nem eius: et si non sit crux: non exu⸗untur principatus et potestates: nec triumphantur in ligno crucis. Si nō fuisset mors Christi: vtiq̄ nec resur⸗rectio fuisset: nec extitisset aliq̄s pri⸗mogenitꝰ ex mortuis. Et si n̄ fuisset primogenitus ex mortuis: nec spes nobis resurrectionis fuisset. Simili modo: et de ipso diabolo ponamus: verbi gratia: necessitate aliqua con⸗strictum ne peccaret: vel post pecca⸗tum ablatam fuisse ab eo malicie vo luntatem: simul vtiq̄ ablatum fuis⸗set a nobis certamen aduersus insi⸗dias diaboli. Nec expectaretur coro⸗na victorie: ei qui legitime certasset: si non haberemus: qui aduersum nos obsisterent: agones non essent: nec victoribus munera ponerentur: nec regnum celorum vincentibus pa taretur: neq̄ momentarium et leue tribulationis nostre: supra modum pondus glorie operaretur nobis in fu turo: nec aliquis nostrum pro tribu lationum patientia speraret in men⸗sam gloriam futurorum: ex quibus omnibus colligitur: quia deus nō so lum bonis vtatur ad opus bonum: sed et malis. Et hoc vere mirabile ē: q̄ vasis malis vtitur deus ad opus bonum. Hec Origenes. Et sic patet quare deus fecit hominē peccabilē: quare permittit hominē descendere in egyptū: quare seruire Pharaoni: O dei iudicia magna. O dei iudicia inscrutabilia. Uenite ergo: ascenda⸗mus ad montem domini: et docebit nos vias suas: amen.

¶ De multiplici originalis peccati de⸗claratione: nomine: pariter et puni⸗tione. Cap. 6.

Venite: ascendamus ad mon tem domini: et docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec verba in ps. 31. Beati quo⸗rum remisse sunt iniquitates: et quo⸗rum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputauit dominus peccatū: nec est in spiritu eius dolus. Prophe ta diuino afflatus spiritu: hominem in hac mortali vita degentem quadri fariam pronunciat esse beatum.

¶ Primo ex originalis peccati remis sione: cum dicit. Beati quorum re⸗misse sunt iniquitates. i. originale pec catum: in quo homo concipitur: s̄m illud ps̄. 50. Ecce enim in iniquitati⸗bus conceptus sum. Et ista beatitu⸗do acquiritur mediante sacramento baptismi: in q̄ originale pctm̄ delet: put tz Sco. et theol. scbola i. 4. di. 2.

¶ 2. ex actualis et mortalis pcti mun datione: cū dicit. Beati quorum tecta sunt peccata: scilicet mortalia et actua lia. Et ista beatitudo acquiritur me⸗

diante sacramento penitentie: in quo mortalia peccata teguntur et remittuntur: sic declarat doctor subtilis Sco. in.4.di.14.et.15. cum tota theologorum schola. ¶ 3.ex venialis peccati purificatione: cum dicit. Beatus vir cui non imputauit dominus peccatum: scilicet veniale. Et ista beatitudo acquiritur mediante sacramento extreme unctionis: vt volunt aliqui: mediante aque benedicte aspersione: pectoris tunsione: et huiusmodi multis: quibus venialia peccata purgantur. ¶ 4.ex intentionis rectificatione: cum dicit. Nec est in spiritu eius dolus. Illi non habent in spiritu suo dolum: qui simpliciter ambulant: et tales sunt beati. Secundum illud Math.5. Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt. Hec omnia in verbis propositis designantur: super quibus: de originali peccato tria proponimus misteria declaranda.

¶ Primum dicitur Declaratio.
¶ Secundum dicitur Nominatio.
¶ Tertium dicitur Punitio.

Quo ad primum: quod est declaratio. Secundum doctrinam Alex. de alis in.2.parte.q.122. et Tho.in.q. disputatis.q.de originali peccato ar.1. et Sco.in.2.di.31.et.32.de originali peccato pono octo singularissima dicta.

¶ Primum Licet Pellagiani heretici negauerint aliquod peccatum per originem posse traduci: et ex hoc ex magna parte negauerint necessitatem redemptionis facte per Christum: et pueros baptizandi: contra ecclesie consuetudinem: vt dicit Tho. vbi supra tamen secundum Alex. vbi supra. peccatum originale est in humana natura. Et probatur multiplici via. ¶ Primo per bestiarum timorem. Nam ante hominis primum peccatum: animalia hominem timebant: et eius dominio subijciebantur. Gen.1. nunc vero econtrario est: et precipue timet homo serpentem: quem Eua ante peccatum non timuit. Gen.3. Et iste timor est pena: et est omnium hominum: ergo est pena naturalis: ergo tota natura est noxia: et peccato inuoluta: aliter deus esset iniustus: si puniret omnes sine peccato: hoc est falsum: ergo peccatum originale est: quod est peccatum nature. ¶ 2.per mulierum parturientium dolorem. Cum ergo omnium mulierum parturientium sit dolor et pena: erit dolor et pena naturalis: ergo est culpa originalis: ex qua procedit. Gen.3. ¶ 3. per puerorum afflictionem. Pueri qui nullum actuale peccatum commiserunt: plurima patiuntur: combustiones: febres: variasque egritudines: et hoc iniustum esset: si omnimode essent innocentes: ergo in eis precessit peccatum: non actuale: sed originale: ergo originale est. ¶ 4.per sanctorum pugnam. Sancti.n. habent pugnam contra concupiscentiam carnis: secundum Apostolum ad Gal.5. et ista pugna est bona: et etiam in sanctis gloriosa: ergo concupiscentia carnis contra quam est: est mala: et est generalis: ergo dat malum generale omnium: et originale peccatum. ¶ 5. Per Isaac circumcisionem. Isaac: qui fuit filius promissionis et non naturalis: qui sterili patri et sterili matri datus est: nisi circumcisus fuisset: perijsset: quia a domino dictum erat. Gen.17. Masculus cuius preputij caro circumcisa non fuerit: peribit anima illa de populo suo: sed non perijsset: nisi per peccatum: ergo peccatum originale habebat Isaac tam sancte natus: ergo multo fortius et nos omnes habemus: ergo originale peccatum est.

¶ 6.

¶6. per primorum parentum coopertionem. Nam fecerunt sibi perizomata. Gen.3. et propter hoc: quia quedam membra dicuntur pudibunda. Sed unde hoc? Certe: non nisi propter peccati corruptionem in porta sue originis operantem. ¶7. per sacre Scripture attestationem. Clamat enim veritas. Jo.3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto: non potest introire in regnum dei. Si ergo omnes oportet renasci: ergo omnes mortui sunt: per peccatum scilicet originale. Loquitur enim generaliter et neminem excludit. Et Paulus ad Ro.5. Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem: supple transivit originale peccatum: ergo peccatum mortale est. Hec ex Alex. de alis. Quod peccatum originale sit: quotidie experiuntur parvuli vagientes: mulieres parturientes: peccatores bestias formidantes: viri sancti contra carnis concupiscentiam preliantes.

¶2. Peccatum originale formaliter secundum Sco. in 2. di. 32. est carentia iustitie originalis debite: quia accepte in primo parente: et in ipso amisse. ¶Adam enim accepit a deo iustitiam originalem pro se et pro tota natura humana que tunc erat in eo: et ideo deus iuste exigit a tota natura: in quocunque sit: illam iustitiam quam dedit nature: et quilibet illius nature est debitor talis iustitie: et quia Adam suo peccato personali nudavit et spoliavit naturam iustitia originali debita: ideo nudata natura a tali iustitia debita: in quocunque facit naturam: facit illam tali iustitia nudam: et talis iustitie debitricem: et sic in peccato originali: quod est carentia iustitie originalis debite: quia accepte in primo parente: et in ipso amisse. Unde Ansel. de concept. virgi. lib. primo. c.27. ait. Per peccatum: quod originale dico: aliud intelligere nequeo in ipsis infantibus: nisi factam per inobedientiam Ade: iustitie debite nuditatem: per quam omnes sunt filii ire. hec ille. Et sic peccatum originale est formaliter privatio et carentia iustitie originalis debite in propagatis ab Adam.

¶3. Peccatum originale secundum Scotum ubi supra: materialiter loquendo: est concupiscentia in appetitu rationali: idest in voluntate. Ubi notandum secundum ipsum Sco. quod concupiscentia tribus modis accipitur ex parte appetitus sensitivi: primo ut est actus: secundo ut est habitus: tertio ut est pronitas in appetitu sensitivo: et nullum istorum est formaliter peccatum: quia non est peccatum in parte sensitiva: secundum Ansel. ubi supra. c.3. et 4. Tribus etiam modis accipitur ex parte appetitus rationalis idest voluntatis. Primo ut est actus concupiscendi: et sic concupiscentia non est peccatum originale. Secundo ut est habitus concupiscendi ex frequentatis actibus generatus: et sic concupiscentia non est peccatum originale: quia parvuli non habent concupiscentiam his duobus modis: et tamen habent peccatum originale. Tertio ut est pronitas in appetitu rationali. i. in voluntate ad concupiscendum delectabilia immoderate: que voluntas nata est condelectari appetitui sensitivo cui coniungitur. Et hoc modo concupiscentia est materiale peccati originalis: quia per carentiam iustitie originalis: que erat sicut frenum cohibens ipsam ab immoderata delectatione: ipsa non positive: sed per privationem fit prona ad concupiscendum immoderate delectabilia. Sicut equus fracto freno quo detinebatur: habet motum et cursum inordinatum: quem cohiberet illud fre-

num:si inesset. Concordat. S. Tho. in.q. disputatis: de peccato originali. arti.2. dicens. Peccatum originale in hoc homine vel illo: nil aliud est quam concupiscentia cum carentia originalis iustitie: ita tamen: quod carentia originalis iustitie est quasi formale in peccato originali: concupiscentia autem est quasi materiale. Sicut in pctō actuali auersio ab incommutabili bono est quasi formale: conuersio autem ad commutabile bonum: quasi materiale. Hec ille. Hanc pronitatem ad concupiscendum experiuntur quotidie tam viri quam mulieres: senes et iuuenes: peccatores et iusti.

¶ 4. Originale peccatum contractum est per primorum parentum inobedientiam: et principaliter per inobedientiam Ade: que in ligni scientie boni et mali fructu prohibito fuit. Ratio huius est: vt dicit Alex. de alis in 2. parte. q. 122. mēbro.3. ar.3. Quia prohibitio facta fuit ipsi Ade: inquantum erat habēs naturam totam in se: vel per quā alij descenderēt per propagationem: et ita prohibitio non tm̄ extendebatur ad ipsum: sed ad eos qui erāt in ipso seminaliter. Si.n. prohibitio facta fuit Eue in Adam: que non descendit ab ipso per propagationem: sed per quandam formationē: multo fortius descēdere debebat ad eos qui seminaliter erāt in eo. Et ideo licet Adam peccauerit peccato superbie: si appetijt esse sicut deus: et peccato auaritie: si habuit inordinatū appetitum scientie: et peccato gule: quia habuit inordinatam delectationē pomi: tamen peccatū originale cōtractū est per eius inobedientiā: dicente Paulo ad Ro.5. Per inobedientiā vnius hominis: peccatores cōstituti sunt multi.

¶ 5. Anima cōtrahit peccatū originale mediante carne ab Adam seminaliter propagata. Sic enim dicit Sco. in 2. di.32. Non est intelligendū: quod caro quasi per quādam qualitatem in ea causatam: causet istud peccatū originale in anima: sed ex hoc quod caro concupiscibiliter seminatur: et ex ipsa formatur corpus organicum: cui infunditur anima: cōstituens personā: que ē filius Ade. Ista ergo persona: quia naturalis filius Ade: ideo debitrix est iustitie originalis: date a deo ipsi Ade pro omnibus filiis: et caret ea: ergo habet peccatū originale. Contrahit igitur peccatū originale mediante carne: per quam est filius Ade: et debitor originalis iustitie: qua caret per Ade peccatū: vnde propheta in ps. Et in peccatis concepit me mater mea.

¶ 6. Originale peccatum vnicum est in vna persona. Cuius ratio est secundum Alex. de alis in.2. parte. q.122. membro.8. Quia iustitia originalis secundum quā homo poterat in bono stare: opponebatur originali peccato: et sicut iustitia originalis fuisset vna in vno homine: ita ē vnum peccatum originale in vno homine. Et si in sacra scriptura aliquando dicatur originale peccatum pluraliter: vt est illud ps. Beati quorum remisse sunt iniquitates: hoc dicitur ratione diuersarum inclinationum secundum concupiscentiam quātum ad diuersas potentias: et vires: vel quantum ad inclinationē ad diuersa actualia peccata: ad que inclinat: peccatum ergo originale in vno homine vnicum est: concupiscentie vero et inclinationes male plurime. Heu. Heu quot sunt concupiscentie: quot inclinationes

nes vitiose: quot effrenate volũtates.
¶ 7. Peccatum originale non est maius in vno q̃ in alio: licet ei⁹ effectus sit maior. Unde dicit Alex. de alis in 2. parte. q. 122. membro. 9. arti. 2. Quantum ad effectum alicuius pene in futuro: vnum peccatum originale non est maius alio: quia non plus in futuro punietur in vno q̃ in alio: similiter etiam videtur priuare iustitiã originalem: que est eiusdem rationis in omnibus: quo ad gradum specificum: ꝛ si nõ quo ad gradum indiuidualem. Sed quantum ad effectum alicuius pene presentis: potest vnum originale esse maius alio: hoc autem non est quia originale sit in se maius vel minus: sed q2 in q̃dã natura plus habet de effectu. Nam quidam est pronior ad incontinentiam: quidam ad auaritiam: quidam ad hebetudinem ꝛ ignorantiam: ꝛ ratio est: quia malicia complexionis que est in corpore: cum originali cõsonat: ꝛ inclinat ad vitia. Cõcordat Sco. i. 2. di. 32
¶ 8. Peccatũ originale per baptismũ deletur quo ad debitum originalis iustitie: ꝛ quo ad reatum: sed nõ quo ad actũ ꝛ concupiscẽtiam. Unde. S. Tho. in. q. disputatis: de originali peccato. ar. 2. in rñsione ad. x. arg. ꝛ. q. 6. i rñsione ad. 4. ar. dicit. Pcẽꝫ originale opponit̃ iustitie originali: per quã superior pars anime ꝛ deo coniungebatur: ꝛ inferioribus viribus imperabat: ꝛ etiam corpus absq3 corruptione poterat cõseruare: per baptismum ergo tollitur peccatum originale quantum ad hoc: ꝙ datur gratia: per quam superior pars anime deo coniungitur. Non autem datur anime virtus: per quam possit conseruare corpus absq3 corruptione: aut p quam possit superior pars conserue re inferiores absq3 omni rebellione. Unde mane ꝛ post baptismum ꝛ necessitas moriendi: ꝛ concupiscentia: que est materiale in originali peccato. Hec Thomas. De hac concupiscentia que remanet post baptismum: dicit Paulus ad Romanos. 7. Uideo aliam legem in membris meis: repugnantem legi mentis mee: ꝛ captiuantem me in lege peccati: que ẽ in membris meis. Infelix ego: quis me liberabit de carcere mortis huius? O q̃ terribilis est concupiscentia ista. ꝛc̃.

Quo ad secundum principale: quod est nominatio. Sciendum est ꝙ ſm doctrinã Alex. de alis in. 2. parte. q. 122. membro. 7. ar. 8. Et Tho. in. q. disputatis: de peccato originali. Et Sco. in. 2. dist. 32. aliorũq3 theologorũ in eadeꝫ distinctione: ꝛ Compendij theologie. lib. 3. capitulo nono. Peccatum originale multiplici nomine nominatur: sicut ꝛ multiplices respectus habet ad diuersa comparatum. Ex huiusmodi autem nominibus: quante malignitatis: quante corruptionis: quantiq3 dispendij fuerit patefiet.
¶ Primo Uocatur Peccatũ protoplausti: siue peccatuꝫ primi hominis: siue pctm̃ Ade: ꝛ hoc quo ad suum authorẽ. Uñ. s. Tho. in. q. disputatis de originali pctõ. ar. 2. dicit. Sicut. n. peccatum in manu vel in oculo nihil aliud est nisi id qđ peruenit ad manũ vel ad oculũ ex motione primi principij peccantis: quod est volũtas: ita peccatũ originale in isto homine vel illo: nihil aliud est q̃ id qđ ad ipsum peruenit per originẽ ex peccato primi pa

ter procedit ex Adam: vel ex his qui ab Adam processerunt: nullo modo contraheret originale pctm: nisi seminaliter propagaret ex eo: sicut nec et peccatum originale cotraheret si aliquis homo de nouo formaret de terra. Hec ille. Quia ergo originale peccatum per propagatione cotrahitur: merito preputium nominatur. Unde Paulus Ad Collo.2. Et vos cu mortui essetis in delictis et preputio carnis vestre.i.in peccato origninali fm Lyram ibidem.

¶ 7. Naturale. Et hoc quo ad natura inficientem. Na vt dicit Alex. de alis in.2.parte.q.122.membro.5. Ada per inobedictia peccans corrupit personam suam: et sua persona corrupta totam corrupit naturam ab eo propagaliter seminata. Natura vero corrupta de comuni lege corrumpit omnes persona: habente natura sic ab Adam seminatam: et quia filii a parentibus recipiunt natura infecta: et maculata: ideo et originale peccatu cotrahunt: et ideo vocatur peccatum naturale. Unde Paulus ad Ephe.2. Eramus natura filij ire. Ubi Lyra: idest nati in peccato originali: quod dicitur peccatum naturale inquantum contrahitur a parentibus ex corruptione nature. Hec Lyra.

¶ 8. Seruitus siue captiuitas. Et hoc quo ad demonem captiuantem. Nam per peccatum originale homo qui erat sub dei dominio constitutus: captiuatus est sub dominio diaboli: et factus est eius seruus fm illud.2. Petri.2. A quo enim quis superatus est: huius et seruus e. Factus e etia seruus alterius hominis: factus e et seruus corruptionis et peccati dicente Petro vbi supra: cu ipsi sint serui corruptionis. Un et mulieri dictu e Gen.3. Sub viri potestate eris et ipse dominabit tui. De hac seruitute dicit Paulus ad Ro.7. Lex spiritualis est: ego aut carnalis sum venundatus sub pctō.

¶ 9. Tenebre. Et hoc q ad intellectum Nam per originale peccatu obscuratus est intellectus humanus: et a lumine diuine conteplationis: et a claritate scientie naturalis: qua habuisset si ho in statu innocetie perstitisset. Un S. Tho.in.q.disputatis: de originali peccato.ar.2.circa fine dicit. Defectus intellectus etia materialiter continetur sub peccato originali: qui quidem defectus e caretia illius sciētie naturalis: qua ho in primo statu habuisset. Hec ille. De his tenebris scribit Luc. i. Illuminare his q in tenebris et vmbra mortis sedet. Et Paul. ad Ephe. 4. Tenebris obscuratu habetes intellectum: alienati a via dei.

¶ 10. Cocupiscibilitas. Et hoc quo ad vim cocupiscibile volutatis in potetia remota. Nam vt dicit Alex. de alis in 2.parte.q.122.mebro.7.ar.8. In paruulis ex originali peccato est quedam pronitas ad inordinate concupiscendu delectabilia: sed in potetia remota: et vocatur Concupiscibilitas: et est quedam corruptio in carne per peccatum Ade: ex qua oriuntur omnia fere peccata. Unde mistice scribit Gen. 6. Corrupta est autem terra.i.caro humana: coram domino: et repleta est iniquitate. Heu heu q maledicta est radix ista ex qua oriuntur diabolici fructus: et tot opera tenebrarum.

¶ xi. Concupiscentia. Et hoc quo ad vim concupiscibile volutatis in potetia propinqua. Sicut enim dicit Alex.

de alis in.2 parte.q.122.vbi supra. In adultis ex originali peccato est quedã inclinatio ad imoderate concupiscendum delectabilia: sed in potētia ꝓpinqua: ꝛ vocatur concupiscētia: per quã homo allicitur ad peccatū. Unde scribitur Jaco.1. Unusquisqꝫ vero temptatur a concupiscentia sua abstractus ꝛ illectus. Hic pratica de ꝓuocatione iuuenū: ꝛ senum.

¶12. Libido. Et hoc quo ad vim concupiscibilē volūtatis in actu. Sicut.n. dicit Alex. de alis vbi supra. In adultis est quedã corruptio in carne ex peccato originali: que actualiter inclinat ad actū cōcupiscendi imoderate delectabilia. Et vocatur libido: que sonat viciū cōcupiscētie in actu. De qua scribitur Jaco.1. Cōcupiscētia cū cōceperit parit peccatum: idest cōcupiscentia cum inualuerit: inducit ad cōsensum perfectū: vbi est peccatū ēt sine opere exteriori. Ista actualis cōcupiscentia est ruina vniuersi.

¶13. Corruptio. Et hoc q̄ ad bonū naturale. Sicut.n. declarat Alex. de alis vbi supra. Peccatū originale diminuit bonū naturale ꝛ ideo vocaṫ corruptio. Non est aūt intelligendum ꝙ per peccatū originale diminuatur aliqua pars nature: sed dicitur diminuere: q2 ipsam naturã reddit inhabilem ad bene operandū: ꝛ priuat bono vsu sui: vt declarat Sco. in.2.di.37. Diciṫ ēt peccatum originale corruptio: quia ducit ad nihil.i. ad peccatū. De ista corruptione: que est peccatuꝫ originale: ꝛ priuat naturaꝫ bono vsu ꝛ reddit inhabilē ad bonum ꝛ pronã ad malum: dicit Propħa in ps.13. Corrupti sunt ꝛ abhominabiles facti sunt in studijs suis: nō est qui faciat bonū. nō est vsqꝫ ad vnū.

¶14. Uicium. Et hoc quo ad bonum virtuosum ꝛ morale. Nã fꝫ Alex. de alis vbi supra. Peccatū originale hēt in se ꝛ causat in hoīe quandã oppositionē siue repugnãtiã ad virtutē. Unñ oēs in originali peccato concepti cum difficultate virtutes operanṫ ꝓp predictã repugnantiam. Unñ Juuenis ille cū audisset a christo. Dia quecūqꝫ habes vende ꝛ da pauperibus: contristatus est q2 diues erat valde. Luce.18. De ista difficultate operandi bonū dicit veritas Math.7. Quam angusta porta ꝛ arta via est que ducit ad vitã: ꝛ pauci sunt qui inueniunt eam. Hic pratica quantã faciãt hoīes resistētiã ad bonū. Heu quotiēs a deo inspirantur: a ꝑdicatoribꝰ exhortanṫ: a bonis exēplis incitanṫ: ꝛ tñ virtutibꝰ terga vertunt resistūt impugnant.

¶15. Languor nature. Et hoc quo ad perseueratiã. Nã vt dicit Alex. de alis vbi supra. Corruptio peccati originalis ꝑseuerat in hoīe. ꝛ vsqꝫ ad mortē corrūpit bonum naturale: ꝛ diminuit modo ꝑdicto ꝛ facit resistentiã bono morali vsqꝫ quo sumus in carne: ꝛ ideo vocatur languor nature: q2 perseuerat ꝛ inueterascit cū natura. Unñ ꝛ Paulus: vt ab isto languore sanareṫ cupiebat ab ista languida carne separari: dicens ad Ro.7. Infelix ego hō: quis me liberabit de corpore mortis huiꝰ? O q̄ longus est iste lãguor.

¶16. Infirmitas. Et hoc quo ad impotentiã. Nã vt dicit Alex. de alis vbi supra. Hō ꝑ originale peccatū hēt impotentiã quandã ꝛ infirmitatem ad resistēdū malis motibus: cū.n. tentationes ꝛ mali motus insurgunt: debilis est ꝛ infirmus ad resistendū. Et ideo peccatū originale vocatur infirmitas.

Hanc

Hanc infirmitatē quotidie experiuntur viri ꝛ mulieres: qui in prima diaboli carnis tentatione succūbūt. Hāc infirmitatē in se sentiebat Propheta: qn̄ dicebat in ps. Miserere mei dn̄e: qm̄ infirmus sum.

¶ 17. Feditas. Et hoc quo ad deformitatē ꝛ ipulchritudinē. Nā ſm Alex. de alis vbi supra. Hō ex originali peccato: cōtrahit ex necessitate sordes spirituales: quib⁹ aīa rōnalis maculat: nec eas cauere pōt: ꝛ ideo vocatur feditas: q꜡ cōtra anime pulchritudinē. Heu quot sordes aīa misera cōtrahit ex peccati originalis inclinatione. De hac macula loquitur deus dicēs. Jere. 2. Si laueris te nitro: ꝛ multiplicaueris tibi herbā borith: maculata es in iniquitate tua corā me dic̄ dn̄s de⁹.

¶ 18. Pronitas. Et hoc quo ad dispositionem. Nam vt dicit. s. Tho. in. q. disputatis de originali peccato ar. 2. in respōsione ad. 7. arg. Voluntas hoīs destituta originali iustitia per peccatū originale incurrit omnem pronitatem ad eligendum mala: ꝛ ista pronitas vocatur originale peccatū disponens ad malum. De ista pronitate ad malū scribitur Gen. 6. Cuncta cogitatio cordis intenta est ad malū omni tempore. Pratica.

¶ 19. Lex carnis. Et hoc quo ad diuinam iustitiam. Nam vt dicit Alex. de alis: vbi supra. Propter peccatū primi parentis diuina iustitia faciente: inflicta est humane carni concupiscentia quedā: que vocatur lex carnis: stimulans ad malū. Vn̄ Paulus ad Ro. 5. Scio q꜡ non habitat in me hoc est in carne mea bonum. Et ad Gal. 5. Caro cōcupiscit aduersus spūm. Et iō pcīꝫ originale cōgrue vocat̄ lex carnis.

¶ 20. Lex membrorū. Et hoc quo ad humana membra. Sicut. n. declarat Alex. de alis. vbi supra. Peccatū originale. siue cōcupiscētie ex ipso cōtracta: dat quādā aptitudinem ad mala: que fiūt per humana membra: ꝛ quia mouet organa ad opera cōcupiscētie: vt scribit̄ in Cōpēdio Theologie li. 3. c. 9. ideo cōgrue vocatur lex mēbrorum. De ista membrorum lege dicit Paulus ad Ro. 7. Uideo aliā legē in mēbris meis repugnātem legi mentis mee: ꝛ captiuantē me in lege peccati: que est in membris meis. Hec est illa lex mēbrorum: que mouet oculos ad lasciuos aspectus: linguā ad inhonesta verba.

¶ 21. Tirānus. Et hoc quo ad violentiā. Sicut. n. declarat Alex. de alis. vbi supra. Cōcupia ex originali pcīo contracta: habꝫ in hoīe dn̄ationē quasi violētā: imo violētiā in quibusdā mēbris: puta genitalib⁹: in quib⁹ cōcupia surgit volūtate ēt nolēte ꝛ cōtradicēte: ꝛ pp istā violētā dn̄ationē vocat̄ ꝯgrue tirānus: quasi iniuste dn̄ans. De hoc tirāno captiuāte loquit̄ Paulus dicens ad Ro. 7. Uideo aliam legem in mēbris meis: captiuantē me in lege peccati. Hic pratica de violētia.

¶ 22. Fomes. Et hoc quo ad ꝯseruationē. Nā vt dic̄ Alex. d̄ alis. vbi. s̄. ꝛ Cōpen. Theologie li. 3. c. 9. Pcīꝫ originale dr̄ fomes q꜡ pcīꝫ fouet. Dr̄. n. fomes in carne: q꜡ ex carne fouet pcīꝫ in aīa ſm actū nutritiue ꝛ gn̄atiue. Cib⁹ n. ꝛ gn̄ationis actus cōcupiaꝫ fouēt ꝛ augumētāt: q̄ ad pcīꝫ ipellit. Vn̄ scribit̄ Gen. 3. Spinas ꝛ tribulos germinabit tibi. Terra. n. corporis nr̄i ꝯcupiscētiā ex originali pcīo cōtractā intra se fouet: ex qua tentationuꝫ tribulos germinat ꝛ spinas.

¶ 23. Stimulus carnis. Et hoc quo ad temptationem. Originale peccatum secundum compendium Theologie: et Alex. vbi supra. vocatur stimulus carnis: quia ipsam carnem stimulat ad primos motus: et ad peccandum. Dicitur stimulus carnis: quia stimulat animum ad consensum. Hic stimulus carnis quantum sit acutus: quantum venenosus: quis preualeat effari? Hoc viri: hoc mulieres quotidie experientia certa nouerunt. Hoc non solum peccatores: sed et viri iusti indesinenter experiuntur. Unde clamat celestium contemplator Paulus apostolus dicens. 2. ad Cor. 12. Ne magnitudo reuellationum extollat me: datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane: qui me collaphizet.

¶ 24. Lex peccati. Et hoc quo ad consuetudinem. Originale peccatum et concupiscentia ex ipso contracta non solum ad peccatum stimulat: sed quasi consuetudinarie stimulat: vel non solum ad peccatum stimulat: sed et ad peccati consuetudinem: que consuetudo peccandi dici potest lex peccati: quia hominem tenet in peccato ligatum: sicut captiuum in carcere. Unde Paulus ad Ro. 7. Uideo aliam legem in membris meis: repugnantem legi mentis mee: et captiuantem me in lege peccati: que est in membris meis. Heu quot ligantur sub hac mala consuetudine: iurandi: mentiendi: furandi: adulterandi: blaffemandi.

¶ 25. Iniquitates. Et hoc quo ad multitudinem. Sicut enim declarat. S. Tho. in q. disputatis. q. de peccato originali ar. 8. in responsione ad primum argumentum. Licet peccatum originale in vno homine sit tantum vnum: dicitur tamen iniquitates in plurali propter tria. ¶ Primo. quia in peccato actuali primi parentis: ex quo peccatum originale causatur: fuit multiplex peccati deformitas: videlicet Superbia: Inobedientia: Gula et furtum. ¶ 2. quia peccatum originale est quodammodo causa sequentium peccatorum: et ita virtute continet in se multa peccata. Ex quo patet quod ab originali peccato originantur cogitationes male: fornicationes: adulteria: furta: falsa testimonia: et omnia alia peccata.

¶ 3. quia corruptio originalis peccati ad diuersas hominis partes pertinet. Nam viciauit vim rationalem: concupiscibilem: irascibilem: generatiuam: nutritiuam: visiuam: auditiuam: odoratiuam: gustatiuam et tactiuam: et omnes vires corporis et anime. Ideo peccatum originale congrue vocatur iniquitates in plurali. Unde ait Propheta in ps. 50. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea: et ideo alibi clamat. Beati quorum remisse sunt iniquitates. i. peccatum originale: et quorum tecta sunt peccata. s. actualia.

Quo ad tertium principale considerandum: quod est punitio. Notandum secundum Sco. in. 2. di. 31. et 33. Et Alex de alis in 2. parte. q. 122. membro decimo: multe sunt pene et punitiones a diuina iustitia inflicte et accumulate pro primi parentis peccato humane nature: et sunt principaliter sex: cuius ratio et sufficientia accipitur secundum deformitates: que fuerunt in primi parentis peccato. Sicut enim declarat. s. Tho. in. q. disputatis. q. de peccato originali ar. 8. in responsione ad. 1. arg. In peccato Ade fuit multiplex peccati deformitas. videlicet Inobedientia: Gula: Furtum: et Superbia: et sic accipiuntur principaliter peccati originalis punitiones et pene sex.

¶ Prima

¶ Prima. fuit Sẽsus: et carnis rebellio. Et ista fuit punitio inobedientie. Nam ut dicit Lira super epistolã ad Ro.c.5. et Tho.in.q.disputatis de peccato originali.ar.2. Quãdiu Adã fuit deo obediẽs: et sensus erat subditus rõni et corpus anime: sed postquã Adã fuit deo inobediẽs factus comedendo de ligno scie cõtra dei preceptũ: vires inferiores rebelles fuerunt rationi: et corpus aie. Et rebellio viriũ inferiorum siue sensus ad rõnem figurata fuit Gen.3. quãdo deus dixit serpẽti. inimicitias ponã inter te et mulierẽ. Serpens est sensualitas. Mulier est portio siue rõ inferior: inter que est cõtinua pugna: dicẽte Paulo ad Ro.7. Uideo aliã legem in membris meis .i. in sensibus repugnãtem legi mẽtis mee .i. legi rationis. Et rebellio carnis ad animam figurata fuit Gen.3. qñ dixit deus Ade. Spinas et tribulos germinabit tibi .s. terra corporis tui. O quã grauis et quã continua est ista rebellio: insupportabilis: intollerabilis: nunquã hõ inuenit quietem.

¶ 2. Corporis labor et fatigatio. Et ista fuit punitio gule. Quia .n. primus homo cõtra dei preceptũ comedit de fructu ligni scie: ideo merito datus est sibi in penã labor corporis et fatigatio in querendo cibũ: et alia necessaria ad vite sustẽtationẽ. Et ista punitio exprimitur Gen.3. cũ dictũ est a deo. In laboribus comedes ex ea oibus diebus vite tue. Heu quis enumerare posset labores: quos miser hõ per totam vite sue tẽpus assumit? Hic numera labores in mari: in terris: in bellis: in ciuitatibus. Job.5. Homo nascitur ad laborẽ. O quã grauis pena: que tota in puluerem conuertitur. Eccle.2. Quid .n. proderit homini de vniuerso labore suo: quo sub sole cruciatus est?

¶ 3. Carnis dolor et afflictio. Et ista fuit punitio furti. Quia .n. Adam contrectauit rem alienã inuito dño ideo furtũ commisit: et quia fures secundum leges verberari et cruciari solẽt: ideo in penã sui furti: datus est sibi et posteris carnis dolor et multiplex afflictio: prout sunt: fames: sitis: frigus: calor: lassitudo: et infirmitas: vt dicit Alex. de alis vbi s. Et ista punitio expressa fuit. Gen.3. Qñ deus dixit mulieri. Multiplicabo erũnas tuas: et conceptus tuos: in dolore paries filios. Heu quot erũne: heu quot dolores: heu miserrimi peccatores: si pro comestione vnius pomi: tot a deo dantur cruciatus in hac vita: quid erit de adulteris: fornicatoribus: homicidis: sacrilegis et blasfemis?

¶ 4. Carnis et aie separatio siue mors. Et ista fuit punitio furti. Fures secundum leges suspendũtur et interficiunt: et ideo in penã furti primi parẽtis data est sibi et posteris carnis et aie separatio siue mors: vt dicit Alex. de alis vbi s. Et hec punitio notatur Gen.3. cũ dicitur ipsi Ade. Donec reuertaris in terram de qua sumptus es. O quã rigida punitio: o quã seuera iustitia: o mortales miseri: o excecati aperite oculos. Ecce pro vno pomo omnes morimur: et quasi aque dilabimur super terrã. Juuenes et virgines: senes et paruuli. Et non solũ morimur sed cito morimur: quia homo natus de muliere: breui viuens tempore: repletur multis miserijs: qui quasi flos egreditur et conterit: et fugit velut vmbra: et nunquã in eodẽ statu permanet. O miseri mortales: non solũ cito morimur: sed cũ mille cruciatibus et tormẽtis: laniati

iugulati:excoriati:cõbusti:submersi:
incisi:vulnerati.

¶5. Corporis incineratio. Et ista fuit punitio ĩgratitudinis. Deus.n. gloriosus ex sua liberalitate primis parentibus iustitie originalis ornamentuз dederat: per quã vt dicunt coĩter oẽs Theologi in.2.di.29. p̃seruatũ fuisset humanum corpus ab omni corruptione si grati de tanto bñficio: diuino mãdato paruissent nõ comedendo de ligno vetito: sed qꝛ mandatum fregerunt: ꝛ ingrati de tanto bñficio extiterũt: merito tali iustitia originali priuati sunt: ꝛ sic remãserũt in suo esse naturali: ꝛ qꝛ humanum corpus ex quatuor elemẽtis corruptibilibus ꝯstituit̃: iõ post aĩe separationẽ corrũpit̃ ꝛ incinerat̃. Et hec punitio ꝺ̃signata ẽ Gen.3. qñ deꝰ dixit ad Adã. Puluis es: ꝛ in puluerẽ reuerteris. O miseria magna. o p̃sumptio nequissima Quid superbis terra: ꝛ cinis? Ecce sumus puluis: sumꝰ ecce miserrima tellus. Et nostri fugiũt vt leuis aura dies. Soluimur vt nebule: surgens vt in aera fumus. Et veluti soli sole pruina solet. Carpimur vt stipule: rapido carpuntur ab igni. Nec nisi viuẽdo somnus ꝛ vmbra sumus Unde igit̃ fastus venit: vnde superbia nobis? Quos fatum pp: tot mala triste rapit.

¶6. Aĩe a diuina visione separatio. Et ista fuit punitio Superbie. Quia.n. primi parẽtes diuinã equalitatẽ siue scientiã appetierunt: siue vt alij volũt angelicã scientiã: qᷓ a diabolo dictũ est eis. Gen.3. Eritis sicut dij: idest sicut diuine persone. vel sicut angeli: scientes bonũ ꝛ malũ: iõ cõgruẽtissime tã ipsi q̃ȝ posteri ꝺ̃ cõi lege diuina visione priuati sunt: nisi ad eam restaurent̃ p dei ꝛ hominũ mediatorẽ chri stũ iesuȝ. Et ista punitio designat̃ qñ primi parẽtes ꝓhibiti sunt comedere de ligno vite: ꝛ de paradiso expulsi sunt: dicẽte deo Gen.3. Nunc ergo ne forte mittat manũ suã: ꝛ sumat ẽt de ligno vite: ꝛ viuat in eternum. Emisit eum dñs de paradiso voluptatis. De ista carentia visionis diuine: loquitur Alex. de alis in.2. parte.q.122. mẽbro x. ꝛ Tho. in.q. disputatis.q. de peccato originali. ar.i. in rñsione ad.14. arg. Ecce q̃ miseriã. Ecce ruinã: ecce incendium originalis peccati. Cõturbauit celum: spoliauit paradisum: destruxit mundũ: repleuit infernũ. Uenite ergo ascendamus ad montẽ dñi ꝛ docebit nos vias suas. Amen.

¶De originali Iustitia primis parentibus diuinitus infusa. Cap. .7.

V Enite ascendamus ad montẽ dñi: ꝛ docebit nos vias suas. ¶Scribũtur hec v̓ba Eccẽ. 7. Solũmodo hec inueni: ꝙ fecerit deus hominẽ rectũ: ꝛ ipse se infinitis imiscuerit questionibus. Quãte liberalitatis ꝛ munificẽtie fuerit diuina bonitas erga genus humanum in sue creationis primordio: ex beneficiorũ magnitudine declarat̃. ¶Et Primo ex imagine: qꝛ hoĩem creauit ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ diuinã: quod est bñficiũ altissimũ ꝛ incõparabile quo ad oĩa corporalia. Unñ scribit̃ Gen.i. Creauit deꝰ hoĩeȝ ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ suã: ad imaginẽ dei creauit illũ: masculũ ꝛ feminam creauit eos. ¶2. ex dñio: qꝛ hoĩ creato: super oĩa aĩantia irrõnabilia dñium dedit: qđ est magnũ valde. Unde scribit̃ Gen.i. Faciamꝰ hoĩeȝ ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ

tudinē nr̄a3: ꝛ p̄sit piscib⁹ maris: ꝛ volatilibus celi: ꝛ bestijs: vniuersecꝫ terre: oīqꝫ reptili: qḋ mouet̄ in terra. ¶ 3. ex loco. Nā creato hoīe: deus in amenissimo ꝛ opulētissimo loco col locauit: v3 in paradiso terrestri: quod est dignū valde. Vñ dr̄ Gen. 2. Plan tauerat aūt dn̄s deus paradisum vo luptatis a principio: in quo posuit ho minē quē formauerat. ¶ 4. ex scien tia. Homini creato gloriosus de⁹ om niū corporaliū ꝛ sensibiliū limpidissi mā sciam dedit: ex qua oīb⁹ aiantī bus noīa imposuit. Vñ dicit̄ Gen. 2. Appellauitqꝫ Adā noīb⁹ suis cuncta animantia: ꝛ vniuersa volatilia celi: ꝛ oēs bestias terre. ¶ 5. ex originali iu sticia. Deus. n. bn̄dictus homini crea to originalis iustitie donum infudit: per quā recte viuere: sensualitatem ꝛ carnē faciliter refrenare: ꝛ eternā feli citatē faciliter posset acquirere. Vn de scribitur Ecc̄s. 7. Solūmodo hoc inueni: qꝫ fecerit deus hominē rectū: idest originali iustitia decoratū. Que sunt verba assumpta pro presentis sermonis solido fundamento. Sup quibus: de originali iustitia tria de clarāda misteria proponunt̄.

¶ Primū Declaratio.
¶ Secūdū Operatio.
¶ Tertiū Comparatio.

Quo ad primum declarādum: vt originalis iustitie natura ꝛ essentia clarius inotescat: pre suppositā quedā: fm diuersoꝝ theo logoꝝ snias: presupponēda sunt.

¶ Primū. Quedā est rectitudo natu ralis: essentialiter eadē ipsi voluntati siue aie. Et ista rectitudo nālis est li bertas inata ipsi volūtati: in q̄ necessa riū ē volūtatē fieri a deo: sic declarat Sco. in. 2. di. 29. in rn̄sione ad. 2. arg⁹. Nā ipossibile ē volūtatē eē sine liber tate: cū voluntas sit appetitus liber. Stāte igr̄ ista rectitudine nāli siue li bertate in volūtate: magna eēt rebel lio īter potētias sensitiuas ꝛ rōnem: f3 Sco. ibidē: q2 appetit⁹ sensitiuus nāliter tēdit in ob3 sūme delectabile: ꝛ q2 n̄ ducit se: s3 ducit̄: f3 Damasce: sūme tēdit in suū obm delectabile: ꝛ iō īpediret actū rōnis: q2 mutuo se im pediūt f3 Auic. 6. nāliū. Et iō si fieret hō in puris nālib⁹ cū ista rectitudine nāli. i. cū ista libertate: magnā in se pa teret īferioꝝ viriū rebellionē ad rō nē: ꝛ magnā volūtatis difficultatē in inferioꝝ virium refrenatione: vt de clarat Sco. ibidē. Hec ḡ volūtatis li bertas q̄ est nālis rectitudo: nō est iu stitia originalis fm Sco. ꝓpter duo. Primo q2 ista libertas remanet ī ho mine post pcc̄m mortale: originalis ve ro iustitia post inobedictie pcc̄m cor rupta est. Secūdo q2 ista libertas pa titur secū inferioꝝ viriū rebellionē ꝛ difficultatē. Iustitia vero originalis inter sensus ꝛ rōne3: ꝛ inter carnē ꝛ aīa3 pacē faciebat: ꝛ pfectā trāquilli tatē. Prim⁹ ḡ hō cōstitut⁹ est a deo in ista rectitudine nāli: q̄ ē libertas volū tatis: ꝛ ista nō erat originalis iustitia.

¶ 2. Hoī sic cōstituto in suo esse nāli ꝛ ī sua libertate: de⁹ bn̄dictus f3 aliq̄s Theologos donū gr̄e gratū facientis infudit: ꝛ hoc ꝓ seipso tm̄ ꝛ nō ꝓ to ta sua posteritate. Hui⁹ opinionis vr̄ eē. s. Tho. i. q. disputatis. q. ḋ originali peccato. ar. 2. in responsione ad pri mum argumentū in cōtrariū: dicēs: Originalis iustitia includit gr̄am gra tū facietē: nec credo verum esse: qꝫ hō sit creatus in naturalibus puris.

Hec ille. Idde tenet ibide in.q.de pe na peccati originalis ar.1.in rn.ad.13. arg. et hec opinio vt communior verior et probabilior tenetur ab Alex.de alis in.2.parte.q.97.in prin. Et lz aliq in 2.di.29.teneat oppositu: tn ista opinio videtur conuenientior: quia dei perfecta sunt opera. Et si ista opinio vera sit: hec tn gratia no erat iustitia originalis: quia cum gratia stat rebellio carnis ad spiritu: non aute cu iustitia originali. Similiter gratia gratu faciens non vnit homine deo delectabiliter: originalis iustitia sic. Similiter gratia gratu facies per quodcuq peccatu mortale potuit amitti: etiaz ante esuz pomi prohibiti: et amissa fuit ab Adam per inordinatu amorem que habuit ad vxorem: et per mala volu tatem: qua habuit de comededo pomu: vt dicit Sco.in.2.di.21.q.2.anq actu comederet: originalis vero iusti tia amitti no poterat: nisi p actuale pomi vetiti comestione. Preterea gra ista erat principiu meriti: sic erat: originalis vero iustitia no: vt dicit Sco. in.2.di.29.in fine. Et sic primus homo a deo constitutus est in hac rectitudine spirituali: que est gratu facies et non iustitia originalis.

¶ 3. homini sic constituto in esse gratuito: deus ex sua liberalitate: vt dicit Tho.in.q.disputatis.q.de origina li pctō ar.1.in rn.ad.xj.arg. supinfundit aliud supernaturale donu: qd originalis iustitia vocat. Et vt dicit Lyra super epistolam ad Ro.c.5. Istud donu supnatura le erat qdā humane nature rectitudo diuinitus data: et qz iustitia e quedaz rectitudo: ideo talis rectitudo uocatur iustitia: et qz data est humane nature in sua prima origine: ideo vocatur originalis. Et istud donu originalis iustitie: qz fuit gratuitu: et a deo supernaturaliter datu: non potuit per naturale rone a philosophis inuestigari: nec pene que secute sunt ex perditione hui' originalis iustitie: a philosophis inuestigari potuerut: inquatum pene originalis peccati vt dicit S. Tho.in. q. disputatis de pena peccati originalis.ar.4.in rn.ad ad primu arg. Et sic primus ho constitutus e a deo in hac rectitudine originali: que est iustitia originalis. Unde scribit Ecclesiastes.7. Solu no hoc inueni: q fecerit deus homine rectuz Rectu rectitudine naturali que est libertas: Rectuz rectitudine spirituali que est gra gratu faciens: rectu rectitudine originali q e originalis iustitia.

¶ 4. Hec originalis iustitia: sicut declarat Sco.in.2.di.32.data fuit Ade pro se et pro sua tota posteritate a deo coditionaliter: si no poneret obicez.i. si no comederet d ligno sciētie boni et mali. Statuit eniz deus: per patre: si no peccasset: quasi naturaliter: iustitiam originale dari propagatis filiis: non quidem quia pater eam transfunderet: cum sit donum supernaturale: sed q deus ipse nature cooperaretur regulariter: dando iustitiam propagato: sicut mo anima intellectiua creat: corpore perfecte organizato. Sed qz Adam no seruauit codictionem: qz comedit de ligno vetito: ideo deus priuauit ipsum et totam suam pgenie tali iustitia originali. Et cosequēter priuati sunt visione diuina: sanitate: delectatione: immortalitate et plurimis donis et bonis excellētissimis: que ad ipsam originale iustitiaz consequebant: vt in secundo videbimus

mus misterio. Hoc figuratum fuit Luc. x. In illo homine qui descēdebat ab hierusalem in hierico: & incidit in latrones: qui etiam dispoliauerunt eū: & plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Hic hō est primus parēs Adam: qui descēdit ab hierusalem .i. a terrestri paradiso pacifico: in hierico .i. in hunc mūdū inquietum mutabilē & lunaticū: & incidit in demones q̄si in latrones: q̄ eū originali iustitia & mirabilib⁹ donis expoliauerūt: & plagas iposuerunt: q2 ad bñ operādū debilē & ifirmū reddiderūt.

¶ 5. Homo primus hac originali iustitia decoratus: a deo bñdicto in terrestri paradiso collocatus est. Q ue: vt dicunt Alex. de alis in .2. parte. q. 58. membro. 3. & Sco. & doctores i. 2. di. 17. q. 2. Est locus humane nature conuenientissimus: quē deus singulari diligētia cōstruxit: & mellifluo celoꝝ influxu irrigat: & felicissimis syderibus subiicit: & ē locus amenissimus in q̄ vt dicūt aliqui: aqua est omni vino suauior & delectabilior: in quo sūt saluberrimi & assidui fructus: in quo nunc adhuc viuunt Enoch & Helias: illuc a deo trāslati. Et sicut Adā per originalis iustitie donum erat in se totus quietus & pacificus: & spiritualibus delicijs deliciosus: ita & paradisus terrestris tota erat deliciosa & q̄eta: vt locus habitatori cōgrueret. Unde & voluptatis locus vocat. Gen. 2. Tulit igitur dñs deus hominem: & posuit eum in paradisum voluptatis: vt operaretur & custodiret illū.

¶ 6. Homo primus sic originali iustitia vestitus: sic in paradiso deliciarū collocatus: a deo benedicto preceptū accepit: de non comedendo de ligno scientie boni & mali. Unde scribitur Gen. 2. precepitq; ei dicens. Ex omni ligno paradisi comede: de ligno autē scientie boni & mali ne comedas.

¶ 2. a diabolo ē tentatus dicēte deo. Gen. 3. Quacūq; die comederitis ex eo: aperient oculi vestri: & eritis sicut dij: scientes bonū & malū. ¶ 3. ab vxore psuasus ē: & comedit: Gen. 3. tulitq; mulier de fructu illi⁹ & comedit dedit q; viro suo: q̄ comedit. Et tūc de⁹ ab ipso Adā & tota sua posteritate originalē iustitiā abstulit: expulit de paradiso voluptatis: & reliquit eū i suis naturalibus: in quibus subiectus doloribus: laboribus: infirmitatibus: tristitijs: miserijs: & morti: continue transmutat & inquietatur: q2 homo natus de muliere: breui viuens tpe: repletur multis miserijs. Heu: quot miserie &c.

¶ 7. Filij Adam nascētes originali iustitia spoliati: & dei visione priuati: plurimis miserijs & morti subiecti: de diuina iustitia nullo mō iuste conqueri possunt. Cuius ratio ē: q2 deus filios Ade sue nature ꝓprie & in suo ꝓprio esse naturali relinquit nec ꝑ Ade peccatū a filijs ipsius aliquid sibi proprium subtrahit. Quinimmo: propter illud peccatū noluit eos aliquo supplicio puniri: nec exteriori in cruciatu corporis: nec interiori in tristitia mētis: vt declarat Sco. in. 2. di. 33. Noluit ēt eos gaudere priuilegijs concessis & promissis cū cōditione: ex quo illa conditio de pomo nō comedendo per Adam seruata non fuit. Quicquid. n. sub conditione ꝓmittitur: cōditione non seruata iure & sine aliqua iniustitia subtrahit. Ponam⁹ per exemplū: q̄ deus creet hominem.

talē: qualis nūc nascit: educatur: enutrit: sensu τ intellectu paulatim imbuitur: τ tādē accipit mādata τ legē nullū donū supernāle sibi promittit in hac vita: si talis hō langueret: si egēs τ miser esset: si moreret: que iniusticia ē ista: nulla certe. Creauit. n. deus eū talē: q̄lis ē ex sui natura. Et talis languor miseria τ mors essent cōditiōes nāles: τ nō pene: vt dicit Sco. in. 2. di. 29. Sed nūc vocant pene peccati: q2 ex pacto dei cū Adā cōtracto: si primus hō nō peccasset: nō incurrisemus eas: neq3 in cōditionibus naturalibus relicti fuissemus. Aliud exemplum quidā dn̄s dat vnū castrū vni suo familiari in custodiā cum hac cōditione: si per totā vitā tuā hoc fortaliciū fideliter custodieris: nec in inimicorū manus tradideris: tuū3 erit τ tue generationis in sempiternū: si nō fideliter custodieris: ad me reuertet. Si talis traderet castrum in manus inimicorū dn̄s: dn̄s ille merito filios eius tali castro priuaret: τ nihil auferret de suo: sed priuilegiū sub conditione promissum reuocaret: cōditione nō extante. Nec possunt filii conqueri: q̄ de suo sibi fuerit aliqd ablatum: sed in suo esse priori derelicti sūt. Sic deuote possumus cōtemplari: q̄ creato Adā τ Eua: de⁹ dixit ad eos. Uos cognoscitis naturā vestrā: quia subiecti estis varijs morbis: doloribus: anxietatibus: τ morti corporali: Oīa corporalia possunt vobis obesse: tn̄ ex mea singulari beniuolētia: volo vos in paradiso delicioso collocare τ cibum saluberrimum ibi vobis ministrare: scientiā rerū creatarū3 eminentissimam vobis concedere: originalis iusticie donū vobis impēdere: ab omni labore τ sudore τ dolore τ morte p̄seruare: τ postmodū ad celestem patriā vos trāsferre. Et hoc ex mea liberalitate promitto vobis τ toti vr̄e posteritati cū hac conditione si obſuaueritis vnū preceptū quod vobis tradā: si nō obſuaueritis: omnia promissa a vobis τ a filijs vestris auferā. Uolo. n. vos ꝓbare: sicut meos angelos probaui. Ecce ante vos vidistis multa arborū genera. Uescemini de cūctis illis. Illā vero arborem ne tetigeritis: nec de fructu eius gustabitis. Quacunq3 hora gustaueritis: omnia hec priuilegia τ dona a vobis τ a posteris vestris auferam: τ restituam vos cōditioni vestre τ nature vestre: τ moriemini: τ ante mortem multa mala patiemini. Et q2 illi mandatum τ conditione3 appositam non custodierunt ideo merito τ sine vlla iniusticia concessis priuilegijs spoliati sunt: expulsi sunt a paradiso: elongati a visione dei: originali iusticia spoliati: tentationibus implicati: subiecti laboribus: doloribus cruciati: τ tandem morte consumpti. O miseriam magnam. O calamitatē flebilem.

q Uo ad secūdū principale declarandū: quod est operatio. ¶ Notandū est: q̄ originalis iusticia s̄m doctrina3. S. Tho. in. q. disputatis. q. de originali peccato ar. 1. τ ar. vj. in r̄nsione ad. 4. arg. Et Sco. in. 2. di. 29. τ Nic. de Lyra super epistolam ad Ro. c. 5. est donū supernaturale: per quod superior pars anime deo subdebatur: τ delectabiliter coniungebatur: τ inferioribus viribus pacifice τ delectabiliter imperabat: τ corpus absq3 corruptione poterat conseruare. Et ideo de operatione talis iusticie tria sunt puncta declaranda.

¶ Pᵐ. Quō deo delectabilit̄ vniebat.
¶ Secūdus. Quomodo inferioribus viribus imperabat.
¶ 3. Quō corpꝰ icorruptū p̄seruabat
¶ Quo ad primū: est cōsiderandū: vt dicit Sco. in. 2. di. 29. ꝙ volūtas coniuncta appetitui sensitiuo: nata est cō delectari sibi: sicut intellectus cōiunctus sensui: natus est intelligere sensibilia. Et si volūtas talis multis appetitibus sensitiuis cōiūgit̄: nata ē illis oībus cōdelectari. Exēplū de gustu ꝛ tactu: quibus volūtas condelectatur. Et talis volūtas: sicut nō pōt appetitum retrahere a suo obiecto delectabili: sine aliqua difficultate ꝛ cōtraria inclinatione ipsius appetitus: qꝛ non pōt oculū a pulchro visibili retrahe͞r sine aliq̄ difficultate ꝛ tristitia ipsius oculi: ita nec sine aliqua tristitia ꝛ difficultate vide͞r posse seipsam retrahere a condelectando illi appetitui: ꝛ hec omnia loquendo de voluntate ꝛ appetitu sensitiuo in suo esse naturali. Sed per donum originalis iustitie diuinitus infuse: voluntas primi hominis tm̄ vnieba͞r deo: ꝛ tāta delectatione fereba͞r in deuz: ꝙ facilius sibi erat: se disiungere a qualibet delectatione sensitiua: q̄ ab illa delectatione diuina. Et ista originalis iustitia: vt dicit Sco. vbi. s̄. fecit deū delectabiliorē voluntati: q̄ aliqd̄ appetibile sensibile: plusq̄ cibus: plusq̄ luxuria: plusq̄ carnis delectationes. Et per istā originalē iustitiā cuz maiori delectatione vnieba͞r ꝛ inherebat vltimo fini ꝛ deo: ꝛ his que ad deuz ordinata erāt: q̄ vnire͞r alicui sensibili delectabili a deo recedēdo. Et h̄ cōgrue: qꝛ vt scribitur Eccli. 30. Nō ē oblectamentū super cordis gaudiū. O q̄ gloriosum donū erat istud: qd̄ aīam deo cū tanta delectatione ꝛ suauitat̄ᵉ vniebat. Et in illo statu: vt dicit Scoᵗ vbi supra. Volūtas delectabilius separata fuisset a quacūq̧ delectatione sensibili: q̄ a deo bn̄dicto: in q̄ maxime delectaba͞t. Et grauiꝰ sibi fuisset: a diuina delectatiōe separari: q̄ a q̄cūq̧ sensibili delectatiōe. Tūc primꝰ parens dicere poterat illud ps. 4. In pace in id ipsuz: dormiā ꝛ requiescā.
¶ Quo ad secūdū: qūo, videlicet voluntas inferioribus potētijs imperabat. Est notandū: sm̄ Sco. in. 2. dist. 29. ꝙ primus hō per donū originalis iustitie circa delectationes sensitiuas tripli͞r se habuisset. ¶ Primo sua volūtate quasdā sensitiuas delectatiōes ipera∫set: puta delectatiōes carnis in cognoscēdo vxorē suā: ad obseruādū preceptū illud: Gen. 1. Crescite ꝛ multiplicamini: ꝛ replete terrā: ꝛ talibus delectationibus sensitiuis bene vsus fuisset homo: nō immoderate cōdelectādo appetitui sensitiuo: sed ad deū ꝛ ad debitū finē ordinādo: ad plē multiplicandā: ad honorē dei ꝛ diuinuz cultū ampliādū. ¶ 2. sua voluntate a quibusdā licitis delectationibus appetitū sensitiuū auertisset: puta ab aliqua delectatione que non erat licita nisi pro aliquo tēpore: licitum. n. erat cognoscere suā: sed nō omni tempore: licitū erat comedere: sed nō omni hora. Volūtas ergo sensum tactus ꝛ sensum gustus a suis delectationibꝰ auertisset: eo tpe q̄ nō erāt licite: lȝ aliquo tēpore essent licite ꝛ necessarie.
¶ 3. Sua voluntate quasdam delectationes sensitiuas preuenisset: ne vnq̄ sensibus inessent: puta preuenisset delectationē fornicatōis: adulterij ꝛ hmōi: ꝛ nūq̄ pmisisset in appetitu sensitiuo tales delectatiōes accidere.

Et hec omnia voluntas cum facilitate τ cũ delectatione imperasset: ꝑꝑ originalis iustitie donũ τ auxiliũ. ¶ Sed hic oritur dubium nõ paruũ: qꝛ dato ꝙ volũtas primi parentis hec omnia delectabiliter operata fuisset: tñ vr̃ ꝙ inferior potentia puta gustus vel tactus contristata fuisset ex remotione sue delectationis τ sui obiecti delectabilis. Preterea videtur: ꝙ in illo statu innocentie appetitus sensitiuus potuerit cõtristari. Potuit.n. visus tunc visibile turpe videre: puta humanum stercus: τ auditus audibile turpe audire: puta strepitũ horribilẽ a demone concitatũ: τ vtrũqꝫ potuit sensitiuum appetitũ offendere: sicut τ conueniẽs sensibile delectare. ¶ Huic dubitationi ꝺm Sco. in. 2. di. 29. põt dupliciter responderi. ¶ Primo concedendo in statu illo aliquã in sensibus fuisse tristitiã: abstinendo ab obiectis ꝓprijs delectabilibus. Et hoc modo: qꝛ volũtas delectabiliter abstinuisset a delectationibus sensitiuis: licet sensus cũ tristitia abstinuissent: tñ totus homo diceret a talibus delectationibus delectabiliter abstinere: qꝛ hoc conuenit homini simpliciter: quod ei conuenit ꝺm potentiã superiorẽ: que est voluntas: licet non cõueniat ei ꝺm potẽtiam inferiorẽ: que est sensus vel sensitiua: τ tunc istis tristitijs inferiorꝫ appetituũ nõ imoderate fuisset cõtristata: ſꝫ bene τ delectabiliter eis vsa fuisset: huiusmodi tristitias in deũ referẽdo. ¶ 2. cõcedendũ in illo statu inocentie nullã sensibus infuisse tristitiã: τ tunc videtur ꝙ oporteat aliquid ponere in potẽtia inferiori: quo sic delectabiliter feratur in delectabile voluntatis: non.n. vr̃ ꝙ ex sola natura potẽtie sensitiue posset delectabiliter auelli a suo obiecto sensibili τ delectabili: nec etiã inquãtũ est subiecta volũtati delectabiliter auelleret a suo obiecto delectabili. Et iõ vr̃ ꝙ in singulis potentijs sensitiuis sint ponẽda singula dona: ita ꝙ quelibet per suũ donũ delectabiliter moueret a voluntate: τ ipsa volũtas per donũ suũ delectabiliter moueret se ad potẽtias inferiores. Et si essent talia plura dona: potissimũ tamẽ fuit iustitia originalis: que fuit in volũtate. Hec Sco.

¶ Primo ĝ ꝺm istã viã: q̃ vr̃ dictis sancto ꝓ cõformior: in potentia visiua fuit quoddã singularẽ donũ a deo collatũ: per quod ipsa potẽtia visiua ad imperũ volũtatis sine rebellione: sine tristitia. sine difficultate: imo cũ delectatione auersa fuisset: τ remota ab omni visibili: q̃tũcũqꝫ pulchro τ delectabili: τ ꝙ plus est: delectabiliter cõuersa fuisset ad obiectũ delectabile voluntatis. s. ad deũ: vel ad aliquid ordinatum ad deũ: cõuersa dico fuisset: modo sibi possibili. Hoc modo non reperitur in sensibus nostris: sed totũ oppositum.

¶ 2. In potẽtia auditiua quoddã singulare donũ a deo collatũ fuit: per cuius adiutoriũ: ad voluntatis ipiũ: sine rebellione: sine difficultate: sine tristitia: imo cũ delectatione: auersa fuisset τ remota ab omni audibili q̃tũcũqꝫ delectabili: τ cõuersa ad obiectũ delectabile volũtatis. s. ad deũ: modo sibi possibili.

¶ 3. In potentia odoratiua quoddam singulare donum a deo collatum fuit: per cuius adiutoriũ: ad volũtatis iperiũ: sine rebellione: sine difficultate: sine tristitia: imo cũ delectatione: auersa ... fuisset

fuisset ab omni odorabili quātūcunq̧ delectabile: ꝛ conuersa ad obiectū delectabili volūtatis: modo sibi possibili. Hoc nō est in nostro odoratu: sed rebellio magna.

¶ 4. In potētia gustatiua quoddā singulare donū a deo collatum fuit. Per cuius adiutoriū: ad voluntatis imperiū sine rebellione: sine difficultate: sine tristitia: imo cū delectatione: auersa fuisset ab omni gustabili q̄tūcūq̧ saporoso ꝛ delectabili: ꝛ conuersa ad obiectū delectabile volūtatis: modo sibi possibili. Hoc non reperitur in nostro gustu: qui imperanti volūtati rebellat: ꝛ cum tristitia ieiunat ꝛ abstinet.

¶ 5. In potētia tactiua quoddā singulare donū a deo collatū fuit. Per cuius adiutoriū: ad voluntatis imperiū: sine rebellione: sine difficultate: sine tristitia: imo cum delectatione: auersa fuisset ab omni tangibili q̄tuncunq̧ suaui ꝛ delectabili: ꝛ cōuersa ad obiectū delectabile voluntatis: quodcūq̧ fuerit illud. Hoc non reperitur in nostro tactu: qui voluntati imperāti rebellat: ꝛ cū tristitia ꝛ difficultate a carnali cōcupiscentia cohibetur. Ex quibus patere pōt: quanta fuerit in statu innocentie tranquillitas inter sensum ꝛ rōnem: que mō sunt inimica: ꝛ sine intermissione adinuicē repugnantia. Ad Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spūm: spūs aduersus carnē. Hec.n. sibi inuicem aduersant. Posset forte tertio modo dici: q̧ per solā originalē iustitiā in volūtate: absq̧ particularibus donis in sensibus: potentie sensitiue delectabiliter erant subdite voluntati ꝛ rōni ex ordinatione diuina: que statuerat potētias inferiores esse subditas ꝛ nō rebellare superiori: q̄ diu superior esset delectabiliter subdita deo. Hoc innuit Lyra sup epl'am ad Ro. c. 5. O q̄ felix status: o q̄ quieta trāquillitas erat in illo paradiso inter rōnem ꝛ sensus: inter carnē ꝛ aīam: inter dn̄am ꝛ ancillā. Amicus ꝛ Sodalis in tēpore cōuenientes: sed super vtrosq̧ mulier cū viro. i. caro cū aīa: sensus cū rōne.

¶ Quo ad Tertiū: quō vȝ corpus incorruptū pseruabat. ¶ Est notandū ſm Alex. de alis in. 2. parte. q. 58. mēbro. 3. Et. S. Tho. in. q. disputatis de pena peccati originalis. ar. 4. ꝛ ar. 5. Et Sco. in. 2. dist. 19. ꝛ. 29. q̧ hoīes in statu inocentie: p auxiliū siue influxū diuinum: per protectionem angelicā ꝛ sollicitā custodiā: p bonum anime regimen intrinsecū: p adiutoriū originalis iustitie: ꝛ p comestionē ligni vite: ab omnibus penalibus preseruati fuissent.

¶ Primo pseruati fuissent ab omni infirmitate. Nō.n. fuisset infirmitas aliqua in humano corpore p humorum improportionem ꝛ rebellionē. Sicut enim aīa erat cū deo concors ꝛ pacifica: ꝛ corpus cū aīa pacatū: ita ꝛ humores adinuicem cōcordes fuissent.

¶ 2. preseruati fuissent ab omni indigentia. Omnia.n. ad victū necessaria in paradiso habuissent. Si.n. domini temporales sibi seruientibus de necessarijs prouident: ꝛ deus aues celi nutrit: ꝛ lilia campi sic vestit. Math. 6. quanto magis deus benedictus de necessarijs pvidisset hominibus innocentibus: bonitatem suam cōtinue cōmendantibus?

¶ 3. Preseruati fuissent ab omni dolore. Stante statu innocentie: nullus

fuisset in hominibus cruciatus: nullus dolor: nulla vulnera. Nam vt dicit. S. Tho. ar. 5. vbi supra in responsione ad. 14. arg. Per influxū diuinū anima humana potens erat in statu innocētie ad resistendū omni cōtrario agenti. O statū felicissimū. Non fuisset ibi dolor causatus ab igne: nec ab aqua: nec a frigore: nec a spinis.

¶ 4. Preseruati fuissent a morte: stante statu innocētie: nunq̄ morte incurrissent: nullus moreret: nec per defectū cibi vel potus: quia talia erant in terrestri paradiso: nec per submersionem in aqua: nec per combustionē ignis: q2 nō se exposuissent talibus periculis: nec per intemperiē aeris: quia in paradiso erat aer tēperatissimus: nec per violentiā illatā ab aliquo animali vel bestia: quia erāt homini amicabilia: vel saltem nō inimica: nec per violētiā illatam ab homine: q2 hoīes innocētes violētiā nō sibi inuicē fecissent: nec per violētiā illatā a diabolo: q2 deus eos a potētia & violentia demonū preseruasset: nec per corruptionem caloris naturalis. Quinimmo: vt dicit Scotus vbi s. cū per aliquod tēpus in paradiso terrestri stetissent & merita plīa cumulassent deus hūdict9 de terrestri paradiso viuos: sine morte: & sine dolore ad celestē paradisum transtulisset. O felicē patriam. O gloriosam habitationē. Sed homo cum in honore esset nō intellexit: comparatus est iumētis insipiētibus & similis factus ē illis: ideo quotidie trahitur ad mortem & ad macellū.

Quo ad tertiū principale considerādū: qd̄ est comparatio: ¶ Mouetur qō talis. Utrū si primus hō nō peccasset: homines fuissent perfectiores in statu innocētie: q̄ modo sint in statu nature lapse. ¶ Rndeo ƒm doctrinā Alex. de alis in. 2. par. q. 97. in fine. & q. 98. membro. 2. ar. 1. Sex cōclusiones ordinate ponendo.

¶ Prima. Cognitio in statu innocentie media est inter cognitiones status glorie & status miserie: sicut & locus paradisi medius est inter hanc miserie vallē & patriā celestem: & quēadmodū paradisus terrestris plus se tenet cū terra q̄ cum celo: sic & Ade cognitio plus se tenet & cōformis est cognitioni status presentis q̄ futuri. Et ideo homo in statu innocētie: quia nō habebat oculū intellectus obnubilatū habuit visionē & notitiā de deo clarā & sine enigmate: & luculentiorem: q̄ modo: & fidem maiorē & efficaciorē: q̄ modo: & p fidē purius & quietius adherebat prime veritati: q̄ nec adhereāt homines in statu nature lapse. Et ecce plusq̄ Salomon hic.

¶ 2. Si comparemus vnā personā ad aliā: probabiliter presumi pōt: q aliqui fuerūt post lapsum: qui maiorem gratiā habuerūt: & in meritis efficaciorem: q̄ aliqui: qui fuissent in statu innocētie: si status ille perseuerasset: aliqui vero minorē: sicut & aliqui existentes in lege euāgelica: maiorem & efficaciorē gratiā habuerūt: q̄ existētes in lege mosaica: aliqui vero minorem. Hec ex Alex.

¶ 3. Si consideremus meriti & virtutum efficaciam ex difficultate operis. Tūc dicēdū est: q virtutes in statu nature lapse: & numero sunt efficaciores: & maioris etiā meriti: q̄ fuerint in statu innocentie. Nunc enim magis impugnatur: & impugnando probatur: & examinat virtus: q̄ tunc: sicut patet in exercentibus se in operibus

bus supererrogationis: vt in ieiunio obedictia: castitate paupertate: et maxime in martyrib⁹. Difficultas.n.operis multum valet ad meritum.

¶ 4. Si consideremus virtutu͂ efficaciam ex parte suscipientis. Tu͂c dicendu͂ est: q͂ virtutes et gratie efficaciores erant in statu innocentie: q͂ in statu nature lapse. Na͂ co͂sensus et promptitudo et hilaritas voluntatis multu͂ conferunt ad meritu͂: q͂z hilarem datore͂ diligit deus. 2. Cor. 9. In illo au͂t innocentie statu volu͂tas fuisset magis prompta: magis hilaris: magis obedie͂s: magis virtutibus subiecta. Et gratia et virtutes efficacius mouebant ipsam voluntate͂ et potentia͂ operatiuam ad bonu͂: q͂ modo faciant. Tunc etia͂ voluntas continua fuisset in bonis operibus deo place͂tibus sine retardatione: nunc au͂t: siue ex fatigatione: siue ex surreptione: freque͂ter cessat a bonis operib⁹: et nociuis intendit et inutilibus: tum propter difficultate͂ ad bonu͂: tum propter pronitatem ad malum.

¶ 5. Si consideramus virtutu͂ efficaciam ex parte distribuentis. Tu͂c dice͂dum est q͂ ho͂ies fuissent perfectiores in illo statu: in quo dominus maiores efficaciores et pote͂tiores virtutes contulisset. Sed in quo maiores contulisset: cognitionem nostram latet.

¶ 6. Si au͂t loquamur probabiliter. Tu͂c pie supponendu͂ est: q͂ deus maiora munera gratie et virtutu͂ largitus est homini lapso: q͂ dedisset ho͂i recto: tu͂ q͂z maiori gratie auxilio indiget: tum etia͂ q͂z decet deu͂ de malo maius bonu͂ elicere: q͂ sit illud bonu͂ q͂d p͂ malu͂ adimit. Et in hoc relucet diuina misericordia et diuina sapia.

¶ 2. Mouet͂ alia q͂o talis. Utru͂ gratia que mo͂ confert͂ in sacrame͂tis: sit ipsa originali iustitia excellentior: vel eco͂tra. ¶ R͂ndet Sco. in. 2. dist. 29. in r͂nsione ad. 4. arg. et di. 32. dice͂s. Iustitia originalis se habet ad gratiam que est principiu͂ meriti: sicut excede͂s et excessum. Excedens quide͂: q͂z fini vltimo co͂iu͂xit firmius voluntate͂: q͂ gratia. Ita.n. coniunxit s͂m aliquos: q͂ no͂ patiebatur secu͂ aliquod peccatu͂ veniale: charitas au͂t compatitur: vel saltem ita coniunxit: q͂ facilius et delectabilius erat ei: pati ab aliqua tristitia inferiori: q͂ alicui delectationi inferiori acquiescere: recede͂do a delectatione finis. Istam felicitatem non facit gratia: cum qua stat pronitas ad malu͂: et difficultas ad bonum. Sed excedit gratia in hoc: quia ipsa coniu͂git fini vt bono supernaturali: et vt supernaturaliter per meritum attinge͂do: non sic iustitia originalis: sed t͂m coniungebat illi bono vt co͂uenienti et delectabili. Gr͂a e͂t perfectius et eminentius co͂iungit fini sub ratione finis: q͂ntu͂ ad illud s͂m quod disiungit a fine vltimo peccatu͂ originale: q͂ iustitia originalis: et ideo i͂ baptismo cu͂ redditur gratia: simpliciter dimittitur illud peccatum eminentius: q͂ remitteretur per iustitia͂ originalem. Unde gratia simpliciter est donum excellentius: q͂ talis iustitia. Ipsa.n. gratia inexistens: simpliciter restituit hominem in statu isto ad perfectionem supernaturalem sibi possibilem Hec Scotus. Hanc autem gratiam ille nobis largiri dignetur: qui sine fine viuit et regnat. Uenite ergo: ascendamus ad montem domini: et docebit nos vias suas. Amen.

¶ De Veniali peccato: et de eiusdē periculosa multiplicatione. Cap. 8.

V Enite: ascendamus ad montem dñi et docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec verba. Ecclesiastici. 19. Qui spernit modica: paulatim decidit. Quātum sit fragilis: et ad peccandum prona humana natura: fratres charissimi: declarat Sapiēs, puer. 24. dicēs. Septies i die cadit iustus. Ubi Glo. Per ignorātiā et obliuionē: vel p surreptionē: vel per necessitatē: vel p fragilitatē carnis: singulis diebus: vel inuite: vel nolentes: frequēter peccamus. Et ab hoc rationalis creatura oia pctā etiā minuta et venalia: toto corporis ac aīe conatu: strenue vigilāter deuitare debet precipue: propter tria. ¶ Primo quia venalia pctā sunt quasi aues immunde: nostrorū bonorū operū sacrificia maculātes. Uñ cū Abraam deo sacrificia immolaret: immunde volucres super cadauera descendebant: et abigebat eas Abraam. Gen. 15. sic a nostris bonis operibus venialiū peccatorū immūditia elōgāda est. ¶ Secūdo qr venialia peccata a dei districta iustitia ēt per ignē puniunt: vt declarat. s. Tho. 1ª. 2ᵉ. q. 89. ar. 2. vñ Paulus. 1. Cor. 5. Siquis edificat supra fūdamētū hoc: lignū: fenū: stipulā: vniuscuiusqꝫ opus quale sit: ignis pbabit. Si cuius opus arserit: detrimētum patietur: ipse aūt saluus erit: sic tamē quasi per ignē. Lignū. n. est peccatum veniale maius: fenū mediocre: stipula minimū: que omnia per ignem punientur. ¶ Tertio qr venialia peccata ad casum et mortale pctm̄ occasionaliter disponūt: vt dicit Alex. de ales in 2. parte. q. 124. mēbr. 3. et Tho. 1ª. 2ᵉ. q. 88. ar. 3. Sicut. n. forma accidentalis: puta caloris disponit ad formam substantialem ignis: et sicut iracūdia disponit ad febrē: ita peccatū veniale occasionaliter saltē: disponit ad mortale. Et hoc cōfirmat Sapiēs dicens Ecclesiastici. 19. Qui spernit modica: paulatim decidit. Et sunt vba assumpta pro nostri sermonis solido fundamēto: super quibus: de veniali peccato tres principales consideratiōnes occurrunt.

¶ Prima Multiplex questio.

¶ Secunda Multiplex operatio.

¶ Tertia Multiplex conclusio.

Q Uo ad primā cōsiderationem de veniali peccato: quod a venia dicit: mouent. 12. qōnes.

¶ Prima est. Quot modis dicit peccatum aliqd veniale. ¶ Rñdeo f'm. s. Tho. in. q. disputatis. q. ḋ pctō veniali ar. 1. pctm̄ veniale triplici mō denoiat a venia. ¶ Primo ab euentu. Pctm̄ enim dicit veniale vno modo: qr iam cōsecutū est veniam: sicut Ambro. dicit: q peccatū mortale per cōfessionē fit veniale: et hoc dicit f'm quosdam veniale ab euentu. Sed hoc veniale a mortali nō diuidit: vt patere potest: quinimmo: omnia peccata mortalia remissa: venialia dicunt. ¶ Secūdo a causa: peccatū dicit veniale alio modo a causa: qr in se habet aliā causam venie: nō q non puniatur: sed qr minus punitur: et hoc modo dicit veniale peccatū: quod est ex infirmitate vel ignorātia: qr infirmitas et ignorantia pctm̄ vel in toto vel in parte excusant: vel hoc dicitur veniale ex causa. Sed hoc veniale cōtra mortale nō diuiditur: quia cōtingit aliquē ex ignorātia

vel infirmitate peccantē peccare mortaliter: sicut patet de Petro et Paulo: quorum vnus ex infirmitate: alius ex ignorantia mortaliter peccauit. ¶ 3. ex Genere. Peccatū dr alio modo veniale: qz quantū est de se: veniam necp excludit a terminationē pene: imo positiue includit: quasi dignū venia: et pene terminatione. Et hoc modo veniale diuiditur cōtra mortale. Nā mortale: quantū est de se: eternā penā meretur: et sic excludit pene terminationē et veniā. Et hec diuisio est quantum ad peccati venialis nomē: quod a venia denominat.

¶ 2. Quot modis consideraī peccatū veniale. Rñdeo fm. s. Tho. vbi supra φ pluribus modis. ¶ Primo quo ad reatū: qz veniale tpalē penā meretur: mortale vero eternam: sed ista differētia nō est ōstitutiua venialis et mortalis: imo cōsecutiua: qz. n. veniale est tale peccatū: ideo mereē penā tēporalem: et quia mortale: ideo eternā. ¶ 2. quo ad effectū. Nā peccatum mortale priuat grām: veniale nō. Sz nec ista differētia est cōstitutiua venialis: imo sequitur ad eum: qz. n. est tale peccatū: ideo habet talē effectū. ¶ 3. quo ad subiectum. Sicut. n. fm Phm in li. ethicorū. Uirtus intellectualis est in ipsa rōne: et virtus moralis in appetitu rōnali participāte ratione: ita posset dici peccatū mortale esse in rōne: et veniale esse in sensualitate: sed hoc est falsum: qz veniale potest esse ēt in rōne: vt inferius declarabit. ¶ 4. quo ad actū diligēdi: siue quo ad modū diligendi: sed iste modus diligendi distinguit peccata tātū: quātū ad actū volūtatis interiorem: sed peccatū veniale nō solū cōsistit in actu interiori volūtatis. Sūt. n. quidam actus exteriores: qui ex genere sunt peccata venialia: vt dicere verbū ociosum: vel mendacium iocosum. ¶ 5. quo ad obiectū: et tunc peccatum veniale dicetur tale: ex eo φ cadit sup talē materiā non debitam: et mortale quod cadit sup talē materiā indebitā: et sic ex parte obiecti veniale distinguetur a mortali.

¶ 3. Quid est peccatū veniale. Rñdeo fm Alex. de ales in. 2. parte. q. 124. mēbro. 2. Peccatū veniale est libido siue voluptas in creatura citra deū: sicut peccatū mortale est libido siue voluptas in creatura supra deum: vel eque deo. Scdm vero. s. Tho. vbi sū. Peccatū veniale est quedā aie deordinatio: siue quidā morbus aie: p quē nō tollitur spūalis vite principiū: que est charitas: sz pōt talis morbus per tale principiū vite reparari: qz vniuersa delicta operit charitas. Prouer. x. Sicut. n. quidam sunt corporales morbi curabiles: qui nō tollunt aliqd principiū vite: sed tollūt solū aliquid cōsequēs ad principiū vite: puta: humorū equalitatē: que p principiū vite potest reparari: puta: febris tertiana: que cōsistit in superhabundātia colere: quā virtus nature superare pōt: ita veniale peccatū est rōnalis anime morbus curabilis: nō auferēs spūalis vite principiū: que est charitas: de corde puro. et consciētia bona et fide nō ficta. i. ad Thimo. i. Uel fm Tho. vbi supra. Peccatū veniale est quedā rōnalis aie deordinatio: q nō tollit debitā subiectionē et reuerentiā hominis ad deū: nec cōuictū societatis humane: sicut est mēdaciū nō i fide: neqз ad nocendū proximo: sz ad delectan=

dum: vel etiam ad iuuandum: vel aliquis excessus in cibo vel potu: que sunt aliquales inordinationes: sed nõ tollunt aliquod duorum predictorum. Hec ex Tho.

¶ 4. Unde oritur peccatum veniale nõ excludens charitatem? Rñdeo sꝫ Tho. vbi s. ꝙ ex tribus. ¶ Primo ex sensualitate: qꝛ sicut sensualitatis non est ordinare aliquid in finẽ: sꝫ solum pertinet ad rationẽ: ita nec actus sensualitatis est auerti a fine: & ideo motus sensualitatis nõ potest esse peccatũ mortale: sed veniale tantũ. ¶ 2. ex ratione: qꝛ ratio: cuius est ordinare in finem: potest aliquod obiectum indifferens ordinare: non in deũ: sed in alium finẽ: puta. Hoc verbũ: deo gratias: ad ꝓuocandũ risum & chachinnũ: talis actus ẽ peccatũ veniale: non ex sensualitate: nec ex obiecto: qꝛ obiectũ est indifferens: sed ex rõne sic ordinãte. ¶ 3. ex obiecto: Sicut .n. est aliquis cibus qui nõ est cõtrarius videlicet: licet inferat aliquod impedimentũ ad rectã habitudinẽ vite: puta cibus grossus: vel digestionis non bone: vel si sit bone digestionis: qꝛ nõ sumitur ꝼm debitã mensurã: ita in actibus humanis aliquid inuenit: quod licet aliquã inordinationẽ cõtineat: non tñ cõtrariatur vite: idest charitati dei & ꝓximi: que est spũalis rõnalis anime vita: vt dicere verbũ ociosum: excedere aliqualiter in cibo & potu.

¶ 5. Utrum peccatũ veniale sit in superiori rõne? Rñdeo ꝼm Alex. de alis in .2. parte .q. 124. mẽbro .6. & Tho. vbi supra .ar. 5. Cũ ratio superior respiciat obiectũ eternũ & regulas eternas .s. deũ & precepta diuina: que sunt regule eterne: cõtingit in superiori ratione esse peccatum veniale per surreptionem: vtputa: cum aliquis subito appbẽdit vel cogitat tanq̃ȝ impossibile: deum esse trinũ & vnum: non est hoc peccatum mortale: ante ꝙ ratio plene aduertat: sed veniale tantũ. Uel cum aliquis male cogitat de corpore christi ꝼm supremam partem rõnis ꝑ surreptionẽ: est peccatũ veniale tãtum: & non mortale.

¶ 6. Utrum peccatũ veniale sit in inferiori rõne? Rñdeo ꝼm Alex. de alis vbi supra. & Tho. vbi supra. Cũ rõ inferior respiciat obiectum tẽporale & regulas tẽporales: puta ꝙ aliquid sit vtile vel inutile: decens vel indecens ꝼm opinionẽ hominũ: in inferiori ratione contingit esse veniale peccatum. Exemplum. Aliquis existens in societate amicorum: iudicat ꝼm hominum opinionem condecens esse: dicere aliqua ridiculosa & trufatoria verba ad excitandũ risuꝫ & chachinnũ: si sic facit: est peccatũ veniale: in rõne inferiori. Similiter si quis ꝼm hominum opinionẽ iudicat vtile esse: dicere principibus aliqua adulatoria verba ad cõplacendũ: si talia dicit: peccatũ veniale cõmittit in inferiori rõne.

¶ 7. Utrum peccatum veniale sit in sensualitate? Respondeo ꝼm Alex. de alis vbi supra & Tho. vbi supra. articulo. 6. & 8. ꝙ motus in sensualitate dupliciter insurgere potest. ¶ Primo ex corporis dispositione: que non subiacet rõnis imperio: & qꝛ peccatũ est in aliquo sꝫ ꝙ potest obedire rõni: primus motus sensualitatis qui est ex dispositione corporali: non erit peccatum: cum taleꝫ motum ratio nullo modo vitare vel ꝓhibere potest: & aliqui vocant istũ sensualitatis

tis motum primo primus: vt cũ quis a sonino surgens reperit motum carnis in sensualitate: causatũ ñ ex nimio cibo vel potu: nec ex aliqua apprehẽsione imaginaria vel sensitiua: s3 ex sola corporis dispositione. Et hoc modo sensualitas nostra nõ peccat: qꝛ ꝓportionatur serpenti: qui minime peccauit: vt dicit ibi Alex. ¶ 2. mõ ex aliqua preuia apprehensione: que subiacet imperio volũtatis: puta ex aliqua visione: vel ex aliquo tactu: vel ex aliquo auditu mulieris: insurgit carnis motus i sensualitate: talis motus est peccatũ veniale: qꝛ ratio potuit ꝓhibere quãlibet particularẽ apphẽsionem: ꝛ per cõsequens talem motũ sensualitatis: ꝛ non fecit: ideo venialiter peccauit. Heu heu quot venialia peccata: quot motus insurgunt in nostra sensualitate ꝓpter preuias apphẽsiones.

¶ 8. Quale peccatum est motus sensualitatis illicit? ꝛc. Rñdeo s3 s. Tho. vbi supra. ar. 6. in rñsione ad. 6 arg. ꝙ ratio tripliciter se habere põt ad illicitum motũ sensualitatis. Primo mõ vt imperans: puta: cum ex ꝓposito motũ illicite cõcupiscẽtie excitat: ꝛ tunc si sit illicitum in genere peccati mortalis: puta: adulterij: tunc ille motus sensualitatis erit peccatũ mortale: si illicitum in genere peccati venialis: vt dicere verbũ iocosum causa delectandi vel aliqualiter cõtristandi: tunc erit peccatum veniale. ¶ 2. mõ vt resistens: ꝛ tunc est nullum peccatum: sed glorie corona. Vñ Paulus ad Ro. 7. Non. n. qd volo bonũ: hoc ago. s. Non concupiscere: vt Glo. exponit. ¶ 3. mõ vt neq3 ꝓhibens: neq3 imperãs: seu cõsentiens: ꝛ tunc ẽ peccatum veniale: ꝛ hoc propter negligentiam: qꝛ ꝓhibere ꝛ resistere ꝛ repellere deberet. Heu quotiens accidit ista negligentia: ex qua venialia peccata inumera oriuntur.

¶ 9. Utrum ratio deliberate consentiens in aliquod veniale: peccet ex malitia: ꝛ causet dei contemptum: ꝛ peccet mortaliter? Respondeo s3m Sãctum Thomam vbi supra ar. 5. in responsione ad. 8. ꝛ. x. arg. ꝙ licet ratio deliberate consentiat in aliquod malum: non tamen semper dicitꝰ ex certa malicia peccare: quando sic ex deliberatione consentit: sed solum quando acceptat aliquid contrarium virtuti: vt dicitur in. 7. Ethycoꝝ. Ueniale autem peccatum non contrariatur virtuti. Cum ergo quis ex deliberatione consentit in veniale peccatum: non propter hoc peccat ex malicia. Similiter cum quis ex deliberatione consentit in aliquid: talis consensus non causat dei contemptum: nisi illud in quod consentit acceptetur vt contrarium deo. Ueniale autẽ non contrariatur deo. Et ideo deliberate consentiens in aliquod veniale: nec ex malicia peccat: nec dei cõtemptum causat. nec mortaliter peccat.

¶ x. Utrum peccatum veniale maculet animam. Respondet Alexander de alis vbi supra. membro primo. ꝛ articulo primo dicens. Si accipiatur macula proprie: s3m quam deformatur imago dei: sic peccatum veniale non dicitur macula: si vero accipiatur cõmuniter: sic potest dici macula veniale pcꝫ: qꝛ p illd minuitꝰ rectitudo diuine imaginis: quo ad aliquẽ actũ.

Et datur exemplū tale. Aliquando.n. intantū denigratur aliqua imago depicta: vt videri non possit: aliqñ vero ita obscuratur: vt plene discerni non possit. Et ideo beat⁹ Greg. talē differentiā ponit inter veniale ꝛ mortale: ꝙ mortale obtenebrat: veniale obscurat. Hec ex Alex. de alis. Pratica vero vis. S. Tho. pª 2ᵉ. q. 89. ar. i. sic rñdit dicēs. Sicut in corpore est duplex nitor: vnus quidē ex intrinseca dispositione membroꝝ ꝛ coloris: alius ex exteriori claritate superueniēte: ita in aīa est duplex nitor: vnus quidē habitualis quasi intrinsecus: ꝓut sunt virtutum habitus: alius aūt actualis quasi exterior fulgor: ꝓut sunt actus virtuosi. Peccatū ḡ veniale nō impedit nitorē habitualē: q2 non excludit neqꝫ diminuit habitū charitatis ꝛ aliarum virtutū: ꝛ ideo nō ꝓprie maculat aīam: quia macula videtur importare aliquid manens in re maculata: sed solū maculat nitorē actualē: qui est ex actibus virtutū: ꝛ est quasi fulgor aīe exterior. Et quot actus venialis peccati cōmittimus: tot particulares nitores aīe maculamus. Unde Aug. in li. de penitētia. Peccata venialia: si multiplicentur: decorē nostrū ita extermināt: vt a celestis sponsi amplexibus nos separent. Hec ille.

¶ xi. Utrum veniale peccatum diminuat charitatem? Respondeo: ſm S. Thomam. in. q. disputatis de peccato veniali ar. 2. ꝙ q̄titas alicuius forme attēdit̄ tripliciter. Uno mō ex parte cause agentis. Quanto enim fuerit fortior virtus actiua: tanto inducit perfectiorē formā: perfectius reducens subiectū de potētia in actū: sicut magn⁹ calor magis calefacit: q̄ⱥ paruus. Alio modo ex parte subiecti: qd quidē tanto perfectius recipit formā ex ratione agentis: q̄to melius fuerit dispositū: sicut lignū siccū magis calefit: q̄ⱥ viride: ꝛ aer q̄ⱥ aqua ab eodem igne. Tertio modo cōsideratur quātitas alicuius forme: in q̄tum est virtus vel hitus ex parte obiecti. Uirtus n. oſ magna: que pōt in aliquid magnū. Omnis.n. habitus ex obiecto ꝛ spēm ꝛ quātitatē habet. Si ergo cōsideremus quātitatem charitatis ex parte obiecti: sic nullo pōt modo augeri vel minui. Ea.n. quoꝝ ratio consistit in indiuisibili aliquo: non intenduntur nec remittunt̄. Et hec est rō: quare quelibet species numeri caret intensione ꝛ remissione: q2 complet̄ per vnitatē: semꝑ.n. vnitas addita facit spēm: obiectuꝫ aūt charitatis hēt indiuisibilē rōnem: ꝛ cōsistit in termino. Est.n. obiectū charitatis deus: ꝓut est sūmū bonū ꝛ vltimus finis. Sed si ꝯsideretur quantitas charitatis ex parte agentis: sic pōt esse charitas maior vel minor: non ꝑꝑ maiorē vel minorē virtutē eius: sed ꝑꝑ sapiētiam ꝛ voluntatē ipsius: ſm quā diuersas mensuras gratie ꝛ charitatis distribuit hoībus: ſꝫ illud Ephe. 4. Unicuiqꝫ nostrū data est gratia ſm mensurā donationis christi. Si vero cōsideretur ex parte subiecti: sic potest esse charitas maior vel minor: in quātum homo se magis vel minus ad gratiam vel charitatem per bona opera disponit. Tamen sciendum est: ꝙ bona opera hominis: aliter se habent ad quantitatem charitatis: q̄ñ ad ipsuꝫ fieri charitatis: ꝛ aliter: quādo charitas est iaꝫ in ꝑfecto esse. Nā opera hominis ante charitatem comparantur

paratur ad ipsam: et ad quantitatem eius: non per modum meriti: cum charitas sit merendi principium: sed solum per modum materialis dispositionis: sed charitate iam habita: comparantur ad ipsam per modum meriti: quia ipsa per sua opera meretur augeri: vt aucta mereatur et perfici: sicut dicit Aug. Veniale autem peccatum non potest esse causa: vt charitas habita diminuatur: nec ex parte cause agentis. s. dei: nec ex parte recipientis. s. hominis. Ex parte quidem cause agentis: causa diminutionis esse non potest: quia veniale peccatum non potest mereri diminutionem charitatis: sicut actus ex charitate factus meretur eius augumentum. Qui. n. inordinate se habet circa id quod est ad finem: sicut ille qui peccat venialiter: non propter hoc minoratur eius affectus circa finem. Sicut si aliquis inordinate se habeat in sumendo medicinam: non propter hoc minoratur eius affectus circa sanitatem. Unde patet: quod veniale non meretur diminutionem charitatis: iam habite. Similiter dicendum est: quod nec etiam ex parte subiecti ipsam diminuere potest: quod ex duobus apparet. ¶ Primo quidem: quia peccatum veniale: non secundum idem est in anima: secundum quod inest ei charitas. Nam charitas inest secundum portionem superiorem, prout ordinatur in aliquid: sicut in summum bonum et vltimum finem: peccatum autem veniale habet aliquam inordinationem: non tamen attingentem ad ordinem vltimi finis. Unde etiam si esset contrarium: non diminueret charitatem: sicut nec nigredo in pede diminuit albedinem capitis. ¶ 2. quia forme in subiecto diminuitur per aliquam mixtionem contrarii: prout dicit Philosophus: illud esse albius: quod est nigro impermixtius. Ueniale autem peccatum non habet contrarietatem ad charitatem: quia non respiciunt idem obiectum secundum rationem. Non. n. veniale est inordinatio circa vltimum finem: qui est obiectum charitatis. Et ideo peccatum veniale nullo modo charitatem habitam diminuit. Potest tamen veniale peccatum esse aliqua causa: vt a principio minor charitas infundatur: inquantum. s. impedit vsum liberi arbitrii: quo homo ad gratiam suscipiendam disponitur. Et per hunc etiam modum potest impedire: ne charitas habita crescat: impediendo. s. actum meritorium: quo quis charitatis augumentum meretur. Hec Thomas in. q. disputatis de peccato veniali. ar. 2.

¶ 12. Utrum veniale charitati perfecte opponatur. Rndeo secundum Alex. de alis in 2. parte. q. 124. membro. 8. §. 3. dicentem. Charitas perfecta multipliciter dici potest. Cum. n. charitatis sit liberare vel ducere in libertatem. Primo quidem: secundum quod ordinat Aug. gradus liberationis: super illud. Jo. 8. Si filius vos liberauerit etc. liberat charitas a mortali: sed nondum plena est hec liberatio: quia liberatus iterum cadere potest in mortale. Si autem tantum perficiatur charitas vt iam non possit cadere in mortale: habens ipsam tunc perfectior est quam prius: sed adhuc imperfectio remanet: quia potest cadere in veniale. Et si adeo perficeretur: vt nec in veniale caderet: adhuc non esset plena liberatio: quia remaneret fomes. Sed adhuc extincto fomite: superest vnus gradus: scilicet amotio fomitis et omnis miserie: qui gradus erit in gloria: et tunc demum erit liberatio completa et plena libertas. Potest ergo dici perfecta charitas ad presens tripliciter. Uno modo prout est in sanctis iam glorifica-

tis: et cum ista non stat peccatum veniale. Unde dicit Dioni. ad Jo. euangeli. Si illi quos dicis sanctos: diligunt ea que sunt super terram: a diuino oio ceciderũt amore: et non noui quõ vocentur sancti. Hec ille. Constat enim quod neque sanctus iam glorificatus: neque ẽt in presenti vita confirmatus: vt nõ possit peccare nec venialiter nec mortaliter: põt nimis diligere ista terrena siue materialia et tẽporalia: et sic cum tali charitate non stat peccatum veniale. Alio mõ põt dici perfecta charitas: prout est in hominibus in terra positis ẽm habitũ: vt vz qñ mens et si non semper ẽm totum affectum suum actualem dirrigatur in deum: tamen vt frequenter facit: et apta est ad illud: et huic perfectioni ẽm habitum non repugnat quin liberum arbitrium aliqñ possit moueri motu veniali ẽm actũ: vnd: huiusmodi perfecta charitas non foras mittit veniale. Tertio mõ dici põt perfecta charitas in viatoribus in terra positis ẽz actũ: vt cũ totaliter delectatur charitas alicuius in amplexu sponsi: ita vt nihil aliud amplectetur: et huic perfectioni charitatis ẽm actum: bene vez est quod opponit veniale nec stat cũ ea. Si.n. aliquis inordinate diligit aliquid: licet venialiter: tñ cũ descẽdit ad illud sub deo: iam nõ totaliter adheret affectus eius deo: et ita cadit pfectio charitatis quãtũ ad actuz: remanere tñ põt quãtũ ad habitum. Et de ista perfecta chartiate tertia que est ẽm actũ: põt intelligi illud dictum Dionisij: quod sancti.i. habentes hanc perfectionem charitatis: nõ diligunt ea que sunt super terrã. Hec Alex.

Quo ad secũdã cõsiderationez principalem peccati venialis: notande sunt et diligenter aduertẽde plurime operationes: ex ipo veniali peccato pullulantes: que multiplicis ruine causam subministrant. Sicut.n. declarat Alex. de alis in.2. pte.q.124. et Tho. p.2e.q.88. et.89. et in.q. disput. de pcto veniali: et Sco. in prologo primi sentẽtiarum.q.2. in fine: peccatũ veniale siue peccãs venialiter pessimas operationes habet.

¶ Primo.n. peccatũ veniale est pter legẽ. Unde dicit.s. Tho. p.2e.q.88.ar.1. et in.q. disputatis de pcto veniali.ar.1. in rñ. ad primũ arg. Peccatũ veniale dicitur peccatũ ẽm rõnem imperfectã: et in ordine ad peccatũ mortale: sicut accidens dicitur ens in ordine ad substantiã: ẽm imperfectã rõnem entis. Nõ.n. est cõtra legẽ: quia venialiter peccans nõ facit quod lex vetat: nec pretermittit id ad quod lex per preceptũ obligat: nec corrumpit ordinẽ legis: quia nõ corrumpit dilectionẽ: que ẽ plenitudo legis: sicut scribitur. Ro.13. sz facit preter legẽ: quia non obseruat modũ rõnis: quẽ lex intendit: et sic in aliquo recedit ab ordine legis. Hec ex Tho. Peccans ergo venialiter preter legem operatur.

¶ 2. Non ordinatur in deũ. Sicut declarat.s. Tho. in.q. disputatis de peccato veniali ar.1. in respõsione ad.22. arg. Pctz veniale licet ñ excludat ordinẽ ad deũ: quia ñ excludit charitatẽ: que ordinat in deũ: tñ non ordinatur in deum: sed in aliud: puta in aliqualẽ proximi tristitiam: vel in aliquale dãnũ: aut in aliqualẽ sui vel proximi delectationẽ aut lucrũ: et sic venialiter pec

cās: faciē a deo aliqualiter auertit.
¶ 3. Nō reddit honorē debitum deo. Sicut declarat. s. Tho. vbi supra. in responsione ad. 8. & 9. argu. Peccans venialiter: q2 non subdit voluntatem suā volūtati diuine: vt tenet: s̄m Ansel. in lib. Cur deus homo: nec omnia opera sua in deum ordinat. Sicut p̄cipit Apostolus dicēs. 1. Cor. x. Siue māducatis siue bibitis: siue aliquid aliud facitis: omnia in gloriam dei facite: ideo venialiter peccando: nō reddidit honorē debitū deo: seruādo p̄ceptū affirmatiuū in actu: & ideo nec ipse peccans: ex eo honorem recipiet: sed confusionem & punitionem.
¶ 4. Caret ordine Amoris. Sicut. n. dicit. s. Tho. vbi supra. i rn̄sponsione ad. 21. arg. Licet venialiter peccās: nō careat ordine amoris simpliciter circa finē: q2 nō expellit gratiam ordinātem ad finem: tn̄ caret ordine amoris in aliquo actu circa ea que sunt ad finem: puta circa creaturas. Nā inordinate diligit aliquod bonū temporale: puta: sensualem delectationē: aliquod paruū lucrum: aliqualem ꝓximi tristitiam: & sic caret ordine amoris: quem in actu suo hr̄e deberet.
¶ 5. Cadit ab actu charitatis. Sic̄ declarat. s. Tho. vbi supra. ar. 2. in rn̄. ad 13. arg. peccans venialiter: nō cadit ab ipsa charitate que est habitus in mente: q2 per veniale non expellitur: nec cadit a perfecto gradu ipsius charitatis habitualis: q2 non diminuitur; sed ab aliq̄ charitatis actu. Et sic intelligitur illud Prouer. 24. Septies in die cadit iustus: ab actu. s. charitatis: qui deberet in esse: cadit dico in actū venialis peccati. O vtinam non caderet nisi septies. O vtinā nisi septuagies. O vtinā nisi centies. O vtinam septies in die resurgerent & a peccatis venialibus abstinerent.
¶ 6. Retrocedit. Sicut dicit. s. Tho. vbi supra in rn̄. ad. xi. arg. Peccās venialiter: licet nō perdat vel diminuat charitatē que est in aīa: tn̄ q2 venialiter peccando nō ꝓficit in via dei: īmo retardatur a ꝓficiēdo: ideo dicitur in via dei retrocedere. Un̄ Ber. i sermone de purificatione dicit. Non procedere in via dei: ē retrocedere. Heu: quot passibus: quot peccatis venialibus: aīa misera quotidie retrocedit: quotidie ad vomitū reuertit.
¶ 7. Retardat augumentū charitatis: Sicut declarat. s. Tho. vbi supra. in rn̄. ad. 14. arg. Pcc̄m veniale retardat actū charitatis & augumentū eiusdē charitatis: lz nihil diminuat de essentia charitatis. Si quis. n. dū venialiter peccat: ali[illegible] actū charitatis eliceret: augumentū aliquod ipsius charitatis mereretur: & ideo venialiter peccando: & actū charitatis & augumentū simul retardat.
¶ 8. Diminuit amorē in actu. Sic̄ declarat. s. Tho. vbi s̄. in rn̄. ad. 12. arg. Per pcc̄m veniale diffunditur amor hoīs ad creaturas: nō s̄z rōnes finis: ꝑut amat̄ de⁹: & iō n̄ diminuit̄ amor ad deū in hitu: forte tn̄ & ꝓbabiliter diminuit̄ amor ad deū in actu. Un̄ dicit Phs in. 8. ethicoꝝ q̄ īpossibile est plures intēte diligere. Exēplū. Sicut colūna q̄ retinet lapidē ne cadat deorsu: nō diminuit grauitatē lapidis: sz casuz actualē tm̄: & sic ligās hoīez nō diminuit virtutē ꝓgressiuā hoīs: sed actualē ꝓgressuz tm̄: ita pcc̄z veniale non diminuit formā charitatis in anima quiescētem; sed tantum diminuit

charitatis actū: siue amorem in actu: vt dicit ibi. S. Tho. in rñ. ad. 16. arg.

¶ 9. Diminuit feruorē charitatis. Sicut. n. dicit. s. Tho. vbi. s. in rñ. ad. 17. arg. Feruor' charitatis dupliciter sumitur. Uno mō fm q̄ importat intētionē inclinationis amātis in amatū: et talis feruor est essentialis charitati: et non diminuitur per veniale peccatum. Alio mō dr̄ feruor charitatis: fz q̄ redundat in motus dilectionis: etiā in inferiores vires: vt quodāmō non solū cor: sed etiam caro exultet in deū: et talis feruor per pctm̄ veniale diminuit: absq̄ tñ diminutione charitatis. Et pctō℞ venialiū multiplicatio est vna causa: ob quā rari sunt charitate' feruētes: sed tepidi: negligētes: et pigri: cōtra illud Pauli ad Ro. 12. Sollicitudine nō pigri: spiritu feruentes: dño seruientes.

¶ 10. Diminuit charitatē quo ad suā radicationē. Nā vt dicit. S. Tho. vbi supra in rñ. ad. 5. arg. cū per cupiditatem venialia pctā multiplicantur: ipsa sic multiplicata disponūt ad amissionē charitatis: et per cōsequēs aliq̄ mō ipsam charitatē eradicāt dispositiue: et in sua radice et firmitate perturbāt.

¶ xi. Causat malū habitū. Sicut. n. fz phm̄ in. 2. ethi. ex frequētatis actib' cytharizādi generat̄ talis habit': ita fm. s. Tho. vbi. s. in rñ. ad. 9. arg. ex multis peccatis venialib' causari potest aliquis habitus: qui. s. est vitiosus: sicut et actus ex quibus generat̄: et in similes actus inclinat: q̄ Adolescens iuxta viā suā: etiā cū senuerit: nō recedet ab ea. Heu quot sunt hoc mō male habituati in pctis venialib' mētiēdo: ridēdo: irridēdo: comedēdo: bibendo: cogitando et c.

¶ 12. Causat delectationē in pctō. Sicut. n. dicit. S. Tho. in. q. disputatis d̄ veniali pctō ar. 3. Ex multiplicatione pctō℞ venialiū augmentat̄ et crescit delectatio i pctō: delectatio āt cū creuerit: ptrahit i ruinā. Heu quot strauit.

¶ 13. Causat auiditatē. Sicut. n. dicit S. Tho. vbi. s. Ex multiplicatiōe venialiū crescit auiditas. s. delectationis vel etiā iterandi peccata venialia. Ille lusor: ille verbosus: ille mendax: cum tale exercitiū frequētauerit: ardet desiderio talia replicādi: et ista auiditas pertrahit ad ruinam.

¶ 14. Disponit ad casum: et inducit ad mortale. Sicut enim dicit Alex. in. 2. parte. q. 124. mēbro. 8. § iii. in fine. et S. Tho. vbi s̄. Quando multa peccata venialia aggregant̄ in aīa: et latent ibi simul: si perfecta charitas nō statim inflāmat ad penitēdū de talibus venialibus: fit maior dispositio ad prostrationē: et maior inclinatio ad peccatum mortale. Uñ Aug. super. 1. Jo. 1. Si dixerimus q̄ pctm̄ nō habemus: ait. Multa leuia faciūt vnū graue. Multe gutte implent flumen. Multa grana vnā faciunt massam. et idē Aug. sup illō ps. 39. Multiplicate sunt super capillos capitis mei: dicit. Caue si vitasti grandia: ne obruaris arena mino℞ peccato℞. ille. Heu: Heu: venialia peccata quot pertrahunt ad ruinā. Sicut. n. labor aut iracūdia disponit ad febrē et ad mortem: ita veniale ad mortale.

¶ 15. Appropinquat ad mortale. Nam vt dicit Alex. d̄ alis in. 2. parte. q. 124. membro. 2. et Sco. in prolo. primi. q. 2. in fine. Aliq̄n veniale pctm̄ et mortale vicina sunt: et si sint in eodē genere materie: puta: superbie: vel auaritie

tie: difficile est dicere: vsq ad quid ex tendat veniale pctm: et qn incipit esse mortale: et vt dixit Scotus. Supposita sacra scriptura: et suppositis omnibus doctorum et expositorum doctrinis: multa sunt in actib⁹ humanis dubia an sint peccata venialia vel mortalia: puta: in quoto gradu superbia sit mortale peccatum: sic gula: sic inuidia. Et ideo a talibus peccatis etiã venialibus tanq̃ a periculosis debet homo sibi cauere: et custodire se: ne dũ se exponit periculo: incidat in pctm: q si noluerit querere salutẽ: sed non curãdo exponat se periculo: vbi forte de genere actus nõ est peccatũ mortale: tñ peccabit mortaliter: se periculo exponẽdo. Hec Sco. Heu quot obruunt in flumine peccatorũ venialiũ: quibus dr: q caueant sibi a talibus: q sunt dubia: et tñ nolunt cauere: vt mulieres a pictura faciei: ab ostẽsione carniũ: a curiositate vestium.

¶ 16. Transit in mortale. Sicut. n. declarat Alex. de alis vbi supra. mẽbro 3. et Tho. p⁹ 2ᵉ. q. 88. ar. 4. et 5. et in q. disputatis: de peccato veniali ar. 3. Licet. n. pctm veniale: inquãtũ est actus volũtatis: nunq̃ possit fieri mortale: q tunc fieret per mutationem voluntatis: et iam nõ esset vnicus actus: sed duo: tamen loquendo de aliquo actu in genere nature: dico ẽm predictos: q veniale pctm deriuatur in mortale pluribus modis. ¶ Primo per occasionẽ. Nam peccatũ veniale qñ insurgit: si non cohiberet: posset progredi vsq ad mortale: nõ q ipsum in substãtia fieret mortale: sed quia ex ipso occasionaliter fieret mortale progrediẽdo. ¶ 2. per volũtatẽ. Nã aliquid est peccatũ veniale ex gñe suo: vt dicere verbũ ociosum vel mẽdaciũ iocosum: trãsit tñ in mortale per voluntatẽ: qñ per illud intẽdit ad libidinem prouocare. ¶ 3. per volũtatis mutationẽ. Exemplum. Aliquis incipit ire ad ecclesiã: vt habeat aliquã leuem vanagloriã et humanã laudẽ: hoc ẽ peccatũ veniale: si aũt in progressu mutaretur volũtas: et intenderet ire: vt aliquẽ ad mortale odiũ vel ad luxuriã prouocaret: illud veniale trãsiret ĩ mortale. ¶ 4. per nouũ consensum: puta surgit motus cõcupiscẽtie adulterandi ĩ sensualitate sine deliberato consensu volũtatis illud est peccatũ veniale: si superueniat cõsensus voluntis nouus: de veniali trãsit in mortale. Heu: heu: quot precipitanẽ de veniali in mortale. ¶ 5. per inobediẽtiã. Nã si quis aliqđ veniale pctm cõmitteret: puta: si frãgeret silẽtiũ: si superioris obediẽtia hoc phiberet: et ille desistere nollet: posset illud veniale transire in mortale. ¶ 6. per contemptum: vt si quis aliquid: quod ex sui natura veniale est: in dei contemptum vel in contemptũ sui prelati cõmitteret: de veniali transiret in mortale. O quotiens hoc occurrit. ¶ 7. per scandalũ. Exemplũ. Quis leuiter irascitur fratri suo: est peccatũ veniale: superueniente scandalo ex tali ira: trãsiret in mortale: comedere carnes laute preparatas: est peccatũ veniale: superueniente scãdalo: trãsit in mortale. Unde Aplᵉs p Cor. 8. Si esca scandalizat fratrẽ meũ: nõ mãducabo carnem in eternũ. Hic practica per. 7. modos supradictos: contra lusores: ebrietantes: circũspiciẽtes mulieres: cõtra mulieres se fucãtes: collũ et mammillas discooperiẽtes: cõtra verbosos

Uo ad tertiā principalē pctī venialis cōsiderationē: cōclusiones plurime notāde sunt.

¶ Prima. Remissio peccati venialis per accidēs facit profectum spirituale. s. quātū ad remotionē impedimēti: vt dicit. s. Tho. in. q. dispu tatis de peccato originali ar. x. in rñ. ad. 5. arg. Et ideo quisq; sollicitus eē debet: ad pctōꝝ venialiū remissionē impetrandam ꝛ procurandam.

¶ 2. Uitare pctā venialia est vite eterne aliquādo meritoriū. Sicut. n. dicit s. Tho. vbi supra in rñ. ad. 8. arg. Si quis affirmatiue velit nō peccare venialiter ꝑꝑ deū: q: ista volūtas potest esse ex charitate: ideo vitare peccatū veniale pōt esse eterne vite meritoriū. Et ideo vnusquisq; frequēter elicere d; actū volēdi nō peccare venialiť.

¶ 3. Pctā venialia pluribꝰ modis remittunť sicut declarat. S. Tho. vbi supra ar. xj. ꝛ. 12. ꝛ Sco. in. 4. di. 17. ¶ Primo per sacramēta noue legis dato q nō sint ad h instituta. ¶ 2. per aque benedicte aspersionē: ꝛ pontificalē benedictionē. ¶ 3. per orationē dominicam: ꝛ pectoris tunsionem. ¶ 4. per actualē ꝛ generalē venialiū displicētiā. ¶ 5. per charitatis feruorē. ¶ 6. Uenialia aliqñ delenť totaliter q̄tū ad culpā ꝛ penā sine aliquo opere speciali. sicut per actū feruentem cōtemplationis in deum: vt dicit Sco. vbi supra. Et ideo hec remedia sunt frequētius requirenda.

¶ 4. Peccata venialia a finali grā delenť. Sicut. n. dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 124. membro. x. cum anima separat a carne in morte: si sit in gratia: illa grā: eo q finalis: preualet supra pctm̄ veniale: ꝛ delet illud in dissolutione aīe a corpore: Quis nōn sit ibi cōtritionis motus ad illud directus: ꝛ allegat mgr̄um sentētiarū in. 4. di. 21. ꝛ Aug. de ci. dei. Et idē Alex. in. 2. parte. q. 127. mēb. 3. ait. Ueniale peccatū: quātū est de se: nō h; reatū nisi pene tp̄alis: sed ex adiūctione mortalis pōt habere penā eternā. Cū enī eius deformitas est sine fine: deformitati sine fine respōdet pena sine fine. Hec ille. Sanctus vero Tho. in. q. disputatis de pctō veniali ar. xj. dicit: q in illo qui moritur sine venialiū cōtritione morte repētina vel huiusmodi venialia remittunť i purgatorio quo ad culpā: per actū charitatis in deum: licet ille motus dilectionis nō mereatur absolutionē vel diminutionē pene. Sed Sco. in. 4. di. 21. dicit: q ponere aliquē motū in aīa: per quē deleať veniale post hāc vitam: nō videť doctrine theologice cōsonū: que ponit statū illū ab istis immunē. s. a merito vel demerito.

¶ 5. Peccata venialia grauiori pena in purgatorio puniunť: q̄cūq; pena vite presentis. Hec dicit Sco. in. 4. di. 21. ꝛ Aug. de ci. dei lib. 21. c. 27. dicēs Grauior erit ille ignis: q̄ qu cq̄d homo pati poterit in hac vita.

¶ 6. Pctm̄ veniale per accidēs punit eterna pena: ꝺm multos. Nā vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 124. mēb. 1. Sicut pctm̄ mortale pōt fieri veniale ꝛ venia dignū per penitētiā cui coniungiť: ita pctm̄ veniale ex opposito fit dignū pena eterna ꝛ interminabili ꝑ impenitētiā finalē: qñ ē coniūctū mortali. Et hoc idē tenet. s. Tho. in. q. disputatis de pctō veniali ar. x. Quāuis Sco. dicat oppositū in. 4. di. 21. O q̄ miseri ꝛ stulti sunt illi: qui ita faciliter

venialia

venialia peccata committunt.

¶ 7. Quātitati pctī venialis in inferno correspondebit accerbitas pene: mi-nori minor: & maiori maior: vt dicit. s. Tho. vbi supra. Et sue indelebilitati eternitas pene. A qua nos liberet pa-ter filius & spirit⁹ sctūs. Venite ergo ascendamus ad montem dñi: & doce-bit nos vias suas. Amen.

¶ De actuali & mortali pctō: & eiusdē multiplici nomine. Cap. 9.

Venite: ascēdamus ad mon-tem dñi: & docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec v̄ba. Exo. 9. Vidēs aūt Pharao: q͡ cessasset pluuia & grādo & tonitrua auxit peccatū: & ingrauatū est cor eius & seruorū illius: & induratū nimis.

¶ Quātū sit labilis & ad peccādū pro-na rationalis creatura in hac miserie valle: charissimi fratres: diuina decla-rat scriptura: dicens: Gen. 6. Vidēs aūt deus: q͡ multa malicia hominum esset in terra: & cūcta cogitatio cordis intēta esset ad malū omni tēpore: pe-nituit eū: q͡ hominē fecisset in terra. Propter hāc ad malū pronitatē hō pctm̄ suum multipliciter augmentat.

¶ Primo nāq͡ est peccati temptatio in sensualitate: & ista temptatio nō est peccatū: & in serpēte figurat: qui pri-mo temptauit Euā matrē nostrā: & nō peccauit ipse serpēs: sicut declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 124. mem bro. 6. Vñ scribit Jaco. i. Vnusq͡sq͡ tentatur a cōcupiscentia sua: abstra-ctus & illectus. ¶ 2. loco peccat por-tio rōnis inferior: que carni siue sen-sualitati cōsentit: & hic incipit esse pec catum. Et ſm Alex. de alis. vbi su-pra. Nec inferior portio rationis in Eua: que serpenti cōsensit & peccauit: figuratur. Unde scribitur Jaco. i. Cō cupiscentia cum conceperit: parit pec catum. ¶ 3. loco peccat portio ratio-nis superior: consentiens in actum peccati: & ista ſm Alex. per Adam figuratur: qui mulieri consensit: & pomum gustauit: & peccauit. Et hic peccatum est consumatum & anime mortē generat: vnde scribitur Jaco. primo. Peccatum vero cum consu-matum fuerit generat mortem.

¶ Ultimo loco per malam peccādi cō suetudinem peccatum augetur: & cor induratur: sicut patet in Pharaone & seruis eius: quorum cor induratum fuit: ut dicūt assumpta verba pro no stri sermonis solido fundamēto. Su per quibus: de mortali & actuali pec-cato tria mysteria consideranda suc-currunt.

¶ Primum Diffinitio.

¶ Secūdum Nominatio.

¶ Tertium Occasio.

Primum est diffinitio. ¶ Cu3 diffinitio ſm Phm̄ indicet eē rei. Esse autē vniuscuiusq͡ rei tunc perfecte cognoscimus: cū causas illius distincte penetramus: vt dicit̄ ꝑ posterior. Cause āt cuiuslibet effect⁹ ad quattuor principaliter redducun-tur: ſm phm̄ in. 2. physicorū: & in. 2. metaphysice: v3 ad causa3 materialē: formalem: efficientem: & finalem: & ideo cum peccati sint cause plurime: plurime eiusdem diffinitiones assi-gnantur per comparationem ad di-ctas causas. Et vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 123. membro primo: pec cati actualis & mortalis diffinitiones nouem a doctoribus explicantur.

¶ Prima correspōdet materie ī qua. Et sic diffinit illō Aug. in li. de libero arbitrio dicens. Peccatū est affectio mala voluntaria. Affectio.n. voluntaria est id in quo fundatur primo peccatū actuale. Et vt dicit Alex. de alis vbi supra.§.5. per hoc qd̄ dicitur voluntaria: differt ab affectione penali: que est passio non voluntaria in genere qualitatis: per hoc q̄ dicitur mala: differt ab affectione volūtaria bona: que est in actu virtutis. Et ista affectio volūtaria ⁊ mala: duo ī se habet: vnū positiuū reale: ⁊ istud est materia in qua fundatur peccatū: ⁊ vnam priuationē debite rectitudinis: ⁊ ista priuatio est formaliter peccatum: qd̄ fundatur in illo positiuo tanq̄ in sua materia ⁊ in suo fundamēto: vt dicit Alex. vbi supra. ⁊ Sco. i. 2. di. 35. Ex ista prima peccati diffinitione elicitur conclusio talis. Qz quilibet sūma cū diligentia affectiones cordis custodire debet: nec eas euagare permittere: q2 peccati sunt fundamenta.

¶ 2. correspondet materie ex qua. Et sic diffinit peccatū Aug. dicēs. Peccatum est actus incidens ex defectu boni. Et f̄m Alex. de alis vbi s̄.§.6. Peccatū dicit̄ actus incidens: nō q2 casualiter incidat: sed q2 non est ex necessitate: sed contingenter prouenit ex voluntate. In voluntate eniꝫ est peccare vel nō peccare. Cū dicitur ex defectu boni: notatur defectus potētie: vel scientie: vel bonitatis. Uolūtas.n. aliqñ peccat per infirmitatem: ex defectu potentie ad resistēdū: aliqñ per ignorantiā: ex defectu scientie ad discernendū: aliqñ per maliciam: ex defectu bonitatis ad obuiandū. Concordat Sco. in. 2. di. 43. q. 2. Ex ista peccati diffinitione elicio h̄ c cōclusionē. Creatura rōnalis sollicite debet peccato resistere per potentiā: peccatū discernere per scientiā: peccatū abhominare per bonitateꝫ: ⁊ circa hec tria diligenter inuigilare: quia sunt materia ex qua peccatum originatur.

¶ 3. Materie circa quam. Et sic diffinit peccatū Magister sentētiarum in. 2. di. 35. dicens. Peccatū est omne dictū vel factum vel concupitum: quod fit cōtra legem dei. Et f̄m Alex. de alis vbi supra.§.4. diffinitur hic peccatum: vt est actus: siue vt actuale. Ois aūt peccati actus: aut ē actus cordis: ⁊ sic cōcupitū: aut oris ⁊ sic dictū: aut operis: ⁊ sic factuꝫ contra legem dei. Diffiniendo.n. vel diuidendo peccatū p materiā circa quam: erit quoddā peccatum dictum: quoddā factum: quoddā concupituꝫ: circa.n. hec tria versatur omne actuale peccatum. Ex ista peccati diffinitione hanc elicio cōclusionē. Ois chr̄istifidelis circa oia sua ꝯcupita ⁊ circa oia sua dicta: ⁊ circa oia sua facta: dꝫ indesinēter inuigilare: q2 circa hec tria versatur oē peccatū. Un̄ scribit̄ Prouer. 4. Omni custodia serua cor tuum: quo ad concupita. Remoue a te os prauuꝫ: quo ad dicta. Non declines ad dexteram neq3 ad sinistrā: q̄ ad facta siue opa.

¶ 4. forme. Et sic peccatū diffinit Anselm. dicēs. Pcc̄ꝫ est carētia debite iusticie. Et f3 Alex. d̄ alis vbi s̄.§.7. accipitur ibi iustitia nō proprie pro vna virtute: s3 coiter p rectitudine volūtatis: q̄ attēdit̄ f3 quācūq3 virtutē. Et ista diffō pcc̄i corrn̄det forme: ⁊ dat̄ p formā peccati. s. p priuationē ⁊ carētiā: peccatū.n. est formaliter priuatio ⁊ carentia debite rectitudinis: in actu:

in actu: sꝫ Sco. in .2. di. 35. Ex ista diffinitione hanc elicio cōclusionē. Quilibet christifidelis diligēter aduertere debet omnia illa: ad que obligatur: siue sint precepta diuina: siue vota: siue promissa: siue iuramēta: & sollicite omnia adimplere: quia pctm̄ nihil aliud est: nisi carentia & priuatio debite rectitudinis & iuste operationis. Unde scribit Isa. 48. Utinā attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumē pax tua: & iustitia tua sicut gurgites maris.

¶ 5. Cause efficiēti: a qua est. Et sic diffinit peccatū Ansel. dicēs. Peccatum est carētia debite iustitie: ex propria volūtate siue ex proprio libero arbitrio pcedēs. Et sm Alex. de alis vbi supra. §. 7. ista particula: procedēs ex ppria volūtate: distinguit pctm̄ actuale mortale a peccato originali: quod licet procedat ex propria volūtate primorum parentum: nō tamen ex propria volūtate paruulorum cōtrahentium originale: sed actuale procedit ex propria volūtate ipsius peccantis: que voluntas est causa peccati: siue effectiua siue defectiua: vt etiā tenet Sco. in .2. di. 34. Ex ista diffinitione hanc elicio cōclusionē. Quilibet sue cupidus salutis: debet volūtati sue diligēter attēdere: & eam abnegare: & a proprijs cupiditatibus auertere: ne sibi sit causa peccati. Uñ scribit Eccl. 18. Post concupiscētias tuas nō eas: & a volūtate tua auertere. Si prestes aīe tue concupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis.

¶ 6. Cause efficienti: a qua deficit. Et sic peccatum diffinit Ambro. dicens. Pctm̄ est preuaricatio legis diuine: & celestiū inobediētia mandatorum. Et sm Alex. de alis vbi. s. §. 2. Preuaricatio refertur ad precepta negatiua in declinatione a malo: inobediētia vero ad precepta affirmatiua in faciendo bonū. Et intelligitur cōmuniter sumpta ad legē nature & ad legem scriptam: vtraqꝫ enim est lex diuina: & sic capiendo legē: nullū est peccatum: qꝫ non aliqua lege prohibeatur. Et ista diffinitio dicitur correspondere cause efficienti a qua deficit: idest legi diuine: a qua voluntas deficiēdo peccat. Et lex diuina dicitur quodammodo causa effectiua peccati: quia vt dicitur Ro. 5. Lex subintrauit vt abūdaret delictum. Et vt dicitur Ro. 7. Cum venisset mādatū pctm̄ reuixit. Ex ista diffinitione hanc elicio cōclusionē. Quilibet salutis sue cupidus: tota mentis intentione inuigilare debet: & caute circūspicere tam legē naturalē qꝫ diuinam: ex quarū trāsgressione peccatū causatur: vt dicere possit cum propheta: in ps. 118. Legem pone mihi dñe viā iustificationū tuarū: & exquirā eam semper. Da mihi intellectum: & scrutabor legē tuā: & custodiam illā in toto corde meo. Et hoc ē cōtra multos: qui de diuina & naturali lege nunqꝫ meditantur: & ideo in peccatorum profundum deuoluuntur.

¶ 7. Cause exemplari. Et sic peccatum diffinit Aug. in lib. de vera reli. dicēs. Peccatū est appetere quod christus contempsit: vel fugere que Christus sustinuit. Et vt dicit Alex. de alis vbi supra. §. 3. Cū fuga sit tristiū: & appetitus delectabiliū: cū etiā delectabile & triste circueant motū in volūtatibus omnis volūtas erit in appetitu: aut in fuga: & qꝛ omne peccatū vel est voluntas: vel nō sine voluntate: ideo omne

peccatū cōprehēditur sub aliquo istorum membrorū: appetere que Christus contempsit: vel fugere que sustinuit. Omne.n. peccatum est: vel ex amore male accendente: quod ē appetere: vel ex timore male humiliante: quod est fugere. Ex ista diffinitione talē conclusionē elicio. Quilibet christifidelis ante sue mētis oculos proponere debet christi vitā: & ipsam pro viribus imitari: qr ē exemplaris nostre bonitatis causa: a qua deficiendo: peccamus: & Christi societatem & propriā animā perdimus. Unde clamat: Mat.x. Qui nō accipit crucem suā: & sequit me nō ē me dign⁹. Qui amat patrē aut matrē plusq̄ me: nō est me dignus. Et hoc ē ɔ multos qui de Christi vita nunq̄ meditantur: & ideo in peccatorū voraginē dilabunt.

C 8. Cause finali ipsius peccati. Et sic peccatū diffinit Aug. dicēs. Peccatū est conuersio voluntatis indebita ad cōmutabile bonū. Et nota: q̄ ista diffinitio correspōdet cause finali ipsius peccati. Causa autē finalis peccati est bonū cōmutabile: cui tanq̄ fini adheret peccatū vel peccator: quia pctm̄ est frui vtēdis. Et nota ſm Sco. in.2.di.35.&.37. q̄ voluntas est debitrix dandi rectitudinē actui suo: quē elicit: & hoc facit: qn̄ ipm̄ elicit ad deū: vel ad creaturā aliquā: in ordine tn̄ ad deū. Et ideo: qn̄ cōuertit amorē suum ad creaturas: puta ad diuitias: honores: delectationes: ponēdo in eis finē suū: & diligendo supra deū: tūc illa cōuersio ad bonū cōmutabile est indebita: idest contra debitū: & sic est peccatū: Ex ista diffinitione hāc cōclusionē elicio. Quicūq̄ inordinate cōuertūt ad bona huius mūdi cōmutabilia: inordinate diligendo: fit instabilis vilis: & despectus: sicut & talia instabilia & vilia & despecta sunt. Unde clamat deus. Osee.9. Abalienati sunt in cōfusione: & facti abbominabiles: sicut ea q̄ dilexerūt. Effraim q̄si auis auolauit.

C 9. Cause finali ipsius pecātis. Et sic pctm̄ diffinit Aug. in li. de li. ar. dicēs. Pctm̄ est: spreto incōmutabili bono adherere commutabili bono. Et aduertendum: q̄ peccatū dicit auersionem a deo: & recessū ab eodē: & istud videt esse formale in pctō: dicit etiam cōuersionē ad creaturā: & accessū ad eādē: ſm Alex. vbi s̄. Et istud vr̄ eē materiale in pctō: vt dicit. S. Tho. in q. disputatis d originali pctō. ar.2. Et ideo: mortaliter peccās terga vertit fini suo: & nūq̄ inueniet requiē: nec pacem nec bonū: & merito tali f.ne priuabitur: & nunq̄ possidebit: nūq̄ videbit: & nunq̄ fruet illo fine. Unde clamat deus ad ipsam animā peccantē: vt peccati sui damnū cōsideret: dicēs Hiere.2. Scito: & vide: qr malum & amarū est: reliquisse te dominū deū tuū: & nō eē timorē eius apud te: dicit dn̄s deus exercituū. A seculo confregisti iugum meum rupisti vincula mea: & dixisti. Nō seruiam. In omni colle sublimi: & sub omni ligno frondoso: tu consternebaris meretrix. Practica: & comple primam partē.

Secūdū principale ē nominatio.

f C Sicut peccatū plurimas hʒ diffinitiones: ita plurima sortitur noīa. Habet.n. varios respectus ad diuersa pp̄ quos & diuersos causat effectus: & diuersas denoiationes sortitur. Et vt declarat Alex. de alis in.2. parte. q.123. mēbro.1. §.7. & Cōpēdiū theologie. li.3. c.4. Pctm̄ mor

tale et actuale. 12. nolôlus notatur.

¶ P°. Uocatur offensa. Et hoc: inquantum est cōtra deū: et cōtra diuinā maiestatem facit. Et sic deū offendens fit dei inimicus: et in magnā incidit litē: et qz peccat in deū et in diuinā maiestatem: ideo: quantū ē de se diuino adiutorio priuari: et a diuina visione separi meretur. Unū. S. Tho. in. q. disputatis d̄ pctō originali. ar. x. dicit. Qui peccat in aliquid: ex hoc ipso eius meret̄ beneficio priuari: sicut qui in ciuitatem peccat: ciuitatis beneficio per exilium spoliat̄. Qui ergo per mortale pctm̄ dei maiestatē offendit: diuine maiestatis adiutorio merito spoliatur: et ideo sub diaboli dn̄io captiuat̄. De hoc nomine pcti scribit̄. Jaco. 2. Quicunqz aūt totā legē seruauerit: offendat aūt in vno: factus ē oīuz reus. Et Jac. 3. In ml'tis. n. offēdim⁹ oēs. i. peccam⁹.

¶ 2. Scelus. Et hoc: inquantū facit deo iniuriā siue offensam magnā. Sicut enim dicit Alex. de ales vbi. s. scelus dr̄: qd̄ specialiter ē in iniuriā dei: cū. s. deus maxime offendit̄: ita q scelus respicit deū: quē offendit offēsa et graui et enormi: prout est blasfemia: dei maledictio: idolatria: infidelitas: inobedientia tēplor profanatio. De hoc noie peccati: scribit̄ Amos. 2. Super tribus sceleribus iuda: et super quattuor: et nō cōuertā eā: eo q abiecerit legē dn̄i: et mādata eius nō custodierit. Et. 2. ad Timo. 3. Erūt hoīes cupidi: elati: superbi: blasfemi: scelesti: criminatores: proterui. et c.

¶ 3. Nephas. Et hoc inquantū ē maxime illicitū et cōtra iustitiā. Sicut. n. dicit Alex. de ales vbi. s. Phas idē est qd̄ licitū: et ideo pctm̄ dicit̄ nephas: cū maxime illicitū est persone operanti illud: qz phas respicit personā: qz ē maxime delinquit: et qz maxime illicitū: ideo est diuina acceptatione indignū. De hoc noie peccati: scribitur. 2. Macha. 4. Propter Jasonis nephariū et inauditū scelus. Nephas dicitur peccatū fornicationis: Ezech. 23 Ingrediebant̄ ad Ollā et ad oolibā meretrices nephariās. Et peccatum incestus: Ezech. 22. Socer nurū suā polluit nepharie: et frater sororē suā oppressit in te. Et pctm̄ adulterij siue sacrilegij: Judic. 20. Nunqz tantum nephas et tam grande piaculū factū est in Israel. Et peccatū sodomie: Leuit. 20. Qui dormierit cum masculo coitu femineo: vterqz operatus est nephas. O qz grande nephas.

¶ 4. Preuaricatio. Et hoc: inquantū respicit diuinā legē: et dei mādatum: transgrediēdo: preuaricatur. Pctm̄ enim dr̄ legis et mādati preuaricatio: fm̄ illud Pauli ad Ro. 4. Ubi non est lex: nec preuaricatio. De isto noie peccati: scribit̄. 2. Macha. 7. Parati sumus mori: magis qz patrias dei leges preuaricari. Et qui sic dei legem preuaricantur: a dei lege in suis tenebris relinquent̄: et p legē damnabūt̄: dicēte Paulo ad Ro. 2. Quicūqz in lege peccauerūt: per legē iudicabunt̄. Heu quot miseri iudicabunt̄ et condemnabunt̄. Quot aūt sint diuine legis preuaricationes: declarat deus dicēs: Jere. 5. Multe sunt p̄uaricationes eor: cōfortate sūt auersiōes eor.

¶ 5. Delictū. Et hoc inqūtū est recessus quidā a dignitate gratie prius habite: delictū. n. quasi derelictuz dr̄: et qz grā est vita anime: pctm̄ dr̄ delictuz: qz est quidam recessus a vita a qua se elongat: et quidam processus siue

appropinquatio ad mortē. Unū Paulus ad Ro.5. Sicut enim vnius delicto mortui sunt multi: multo magis gratia dei: et donū in gratia vnius hominis Jesu Christi: in plures abundauit. De hoc noie peccati: et de ipsius recessu a gratia: et de accessu ad mortem: scribitur ad Ro.5. Ubi abundauit delictum superabundauit et gratia: vt sicut peccatū regnauit i mortē: ita et gratia regnet per iustitiā in vitā eternam. Quot autē sint huiusmodi delicta: dicit Propheta in ps.18. Delicta quis intelligit? Qui delinquūt: deū dereliquūt: et creaturis deseruiūt. Hie.i. Dereliquerūt me: et libauerunt diis alienis: et adorauerūt opus manuum suarum.

¶ 6. Macula. Et hoc inquantū ponit defectū grē: et dicit deformitatē ptis superioris vel inferioris aie: vt dicit Alex. de alis vbi. s. Et sicut dicit. s. Tho. pª 2ᵉ. q.86. ar.2. Macula peccati importat quēdā defectū nitoris propter recessum a lumine gratie: et ideo q̄diu homo manet extra lumen diuine gratie: manet in eo macula peccati. Portio enim anime superior vel inferior: diuine gratie lumine et nitore priuata dr maculata: sicut et corpus aliquod suo nitore priuatū dicit maculatū. De hoc noie peccati scribitur Eccl.31. Beatus vir diues q̄ inuētus est sine macula: et qui post aurū non abiit: nec sperauit in pecunia et thesauris. Et quot sunt peccata: tot sunt et macule spirituales: vt dicit. S. Tho. vbi supra. ar.1. Unde Jaco.3. Lingua cōstituit in membris nostris: que maculat totū corpus. Practica.

¶ 7. Uitiū. Et hoc inquātū dicit defectum boni nature: nam peccatū et naturā vulnerat: et bonū nature diminuit. Unde. s. Tho. pª 2ᵉ. q.71. ar.2. dicit. Cū homo in sua specie cōstituatur per rationē siue p animam rationalē: quod est s'm rationē ē s'm hoie naturam: et quod est cōtra rationē: est contra hoie naturam: Et ideo virtus humane que facit hominē bonū: et opus eius bonū reddit: intātū est s'm hois naturā: inquātū cōuenit rationi. Sic et vitiū intantū est cōtra naturā hominis: inquātū cōtrariat rationi. Uitiū ergo bonū rationis diminuit: et naturam ipsam vulnerat: inquātum reddit ipsam debilē et infirmā ad bene operandū. Peccatū ergo vitiū nuncupat inquātū bonum rationis diminuit: et ad naturā irrationalem assimilat. De hoc nomine peccati scribitur Job.20 Ossa eius implebuntur vitiis adolescentie eius: et ad Gal.5. Qui autem sunt Christi: carnē suā crucifixerunt cum vitiis et cōcupiscentiis. Hoc vitium ad bestialē naturam deducit: et retrahit a ratione.

¶ 8. Peccatū. Et hoc inquātū dicit cōuersionē ad apparens bonū: quod nō est simpliciter bonū: vt dicit Alex. de alis vbi supra. Et hoc bene sequitur ad precedēs: nam per vitiū corrupto bono rationis: que semper s'm phm deprecatur ad optimū: homo quasi irrationalis efficitur: et consequenter ad sensibilia et corporalia: quasi irrationale animal conuertitur: s'm illud ps.48. Hō cū in honore esset. s. rationis: nō intellexit: comparatus est iumentis insipiētibus: et similis factus est illis. De isto pctō ad terrena deprimente scribitur prouer.14. Justitia eleuat gentem: miseros facit populos peccatum: bene quidē iustitia eleuat

quid

quia diuina et celestia semper deside- rat: peccatū vero miseros facit et de- primit: qꝛ ad mutabilia bona aīaꝫ cō- uertit. Unn̄ clamat deus Iere. 2. Duo mala fecit populus meus: me dereli- querunt fontē aque viue: et foderunt sibi cisternas dissipatas: que cōtinere nō valent aquas: dereliquerunt quo ad auersionē ab incōmutabili bono: et foderunt quo ad cōuersionē ad tē- porale et cōmutabile bonū.

¶ 9. Pollutio. Et hoc quantū ad cōta- gionē siue immunditiā cōtractā ex ter- rena delectatione. Sicut.n. corpus ali- quod mundū et purū: puta vestis al- ba: ex cōtactu alicuius immundi corpo- ris: puta luti: polluit̄ et fedatur: ita aīa munda inherēs p inordinatū amorē terrenis rebus et terrenis delectatio- nibus polluitur et fedatur: vt dicit. s. Tho. pᵃ 2ᵉ. q. 86. ar. i. Unn̄ clamat deꝰ Leui. xi. Ne polluatis aīas vestras in omni reptili: quod mouetur sup ter- rā. De hoc peccati nomine scribit̄ Iu- dith. 13. Sine pollutione peccati reuo- cauit me deus. Hec pollutio cōtrahit̄ precipue in delectatione peccati carna- lis: in quo polluitur visus p curiosuꝫ et libidinosum aspectū: auditus p la- sciuū sermonē: os: manus: pedes: lin- gua: fantasia.

¶ x. Crimen. Et hoc inquātū peccatuꝫ est dignū accusatione. Qui.n. in deuꝫ et in legem eius peccat: accusatione di- gnus est pro crimine perpetrato. Unn̄ scribit̄ Gen. 37. Accusauitqꝫ fratres suos crimine pessimo. De isto pecca- ti noīe scribitur Act. 25. Si quod est in viro crimen accusent eum. Pecca- tor.n. in die iudicij de oībus suis cri- minibus accusabitur: ab angelis: a de- monibus: a sanctis: a celis: a lumina- ribus: ab elemētis: et ēt a ppria con- scientia: fꝫ illud Pauli ad Ro. 2. In- ter se inuicē cogitationū accusantium aut ēt defendentiū.

¶ xi. Culpa. Et hoc inquantū respicit penā: et est dignū pena et supplicio. Si- cut.n. declarat. s. Tho. i. q. disputatis de peccato veniali. ar. x. Culpe debet̄ pena: qꝛ culpa ordinatur p penā: nam deformitas culpe reformat̄ per pul- chritudinē iustitie: et ideo qꝛ hō pec- cādo diuine iustitie ordinē ptermisit: ordo diuine iustitie reformatur: dum p culpa fm dei voluntatē iuste flagel- latur. Et ideo cōgrue peccatum voca- tur culpa: qꝛ ordinatur ad penā. Unn̄ scribitur Deutero. 25. Pro mensura peccati erit et plagarum modus. Heu quot flagella: q̄t vulnera miseri pec- catores sustinebūt: qui peccata multi- plicāt super capillorꝫ numerꝫ suorum. De hoc noīe peccati scribitur Thob. 3. Cū p culpa sua increparet puellā.

¶ 12. Reatꝰ. Et hoc inquātū ad eternā penā obligat. Sic.n. declarat. s. Tho. pᵃ 2ᵉ. q. 87. ar. 3. Cū per peccatū mor- tale corrūpatur ordinis principium il- lud: per quod voluntas hominis sub- ditur deo. s. charitas: talis inordina- tio quātū ē de se irreparabilis est: et ideo peccatū mortale q̄tū est de se in- ducit reatum eterne pene. Et vt dicit Sco. in. 4. di. 14. q. i. ar. i. q̄primū hō mortaliter peccauit: deus per volun- tatē suā ad penā obligat eternā: et ideo peccatū congrue vocatur reatus: qꝛ obligat ad penā eternā. O q̄ dura: o q̄ aspera: o q̄ terribilis sentētia: sed tñ infallibilis et vera: dicente ipsa ve- ritate Math. 25. Ibunt hi in suppli- cium eternum. De isto nomine pecca- ti scribitur Exo. 32. Percussit domi-

nus populum p̄ro reatu vituli: quem fecerat Aaron. Ex his oībus p3 q̄ō peccatū ab altitudine diuine maiestatis quā offendit descendit ad eternū cruciatū: quē incurrit. Pratica ergo per singula nomina: prout tibi videbitur expedire.

3 Tertium principale est occasio: Post predicta non incongruit: peccatoꝝ mortaliū occasiones cōsiderare: nec intendimus peccatoꝝ causas hic inuestigare: s3 occasiones tantū: vt eis cognitis: facilius ab eoꝝ laqueis euadere possimus. Continētur aūt peccatoꝝ principales occasiones in duobus subsequentibus carminibus: videlicet.

¶ Ocia: segnities: somnus: caro: femina: vinum.

¶ Prosperitas: ludus: carmina forma: puer.

¶ Prima peccati occasio est ociū. Tota.n.die hinc inde vagari: ꝛ nihil operari: spūalis ruine euidentissima occasio est. De hoc est notissima figura in populis Sodome ꝛ Gomorre: qui ob corporale ociū in peccatū abbominabile ceciderūt. Ezech.16. Ecce hec fuit iniquitas Sodome sororis tue: ociū ipsius ꝛ filioꝝ eius. Heu quot cadūt in peccata horribilia ꝑpter ociū. Unī scribitur Ecci.33. Multā.n.malicia3 docuit ociositas. Qui ergo in ocio viuit: ꝛ ex eo in peccata ruit. nec digne cōfiteri pōt: nec absolui: nec dei gratiā recip̄re: nisi ociū tale penitus derelinquat.

¶ 2. Segnities. Nimia enim corporis quies in mollibus lectis maxime ꝛ delicatis: vicijs nō minimū fomētū prestat. Exemplū habet.2. Re.xi. Ubi habetur ꝙ Dauid qui in meridie iacuerat in stratu suo: cūm surrexisset ꝛ deambulans per solariū domus regie: vidisset Bersabee se lauātem: in eius cōcupiscentiā exarsit. Sic multi: qui nedum per totā noctē: sed ꝛ vsq3 ad meridiē segniter ꝛ ignaue in suis lectis iacent resoluti: in peccatoꝝ profundū dilabuntur. Cōtra quos Paulus ad Ro.13. Nō in cubilibus ꝛ impudicitijs: sed induimini dominum Jesum christum.

¶ 3. Somnus. Qui corpus suum nimio pascit somno: maximū fomentū peccato subministrat. Sicut.n. vigilia luxuriā exterminat: sic nimius somnus eam suscitat. In huius figuram. Cū Isboseth filius Saul in meridie dormiret super stratū suū a latronibus in inguine pcussus interijt.2. Re. 4. Sic ꝑfecto somnolenti gladio carnalis delectationis a latronibus infernalibus vulnerātur ꝛ occidunt. Heu quot occiduntur. Ideo clamat Salomon Prouer.6. Usq3 quo piger dormies.

¶ 4. Caro. Qui carnē suam nimio cibo repleuerit: occasionē peccādi subministrat. Huius figuram habemus Judith.12. In Oloferne: qui cum fecisset cenā seruis suis: exarsit in carnis cōcupiscentiā erga Judith: ꝛ eam ad opera carnis inuitare fecit. Sic ꝑfecto qui cibis corpus replent: luxurie fomentum prestant. Unde dicitur Prouer.29. Qui delicate a pueritia sua nutrit seruum suum: idest corpus suum: postea sentiet eum contumacē per carnis videlicet rebellionē. Heu quot sunt tales: qui nunq̄ ieiunant: nunq̄ abstinēt: s3 diebus ac noctibus

ctibus cōuiuijs et epulis deseruiuit.

¶ 5. Femina. Feminarum familiaritas precipua et maxima est occasio delinquendi. Figura habet Num. 25. et 31. In filijs Israel: qui: propter familiaritatem quam habuerunt cum filiabus Moab: preuaricati sunt in peccato idolatrie. Unde scribitur Num. 31. Cur feminas reseruastis? Nōne iste sunt que deceperunt filios Israel: et preuaricari vos fecerunt in dominum? Heu quot pereunt: quot ruunt in peccata: propter mulierum familiaritatē: et omnino confiteri aut absolui non possunt: nisi a tali familiaritate oīo recedant. Unde scribitur Ecci. 42. In medio mulierum noli cōmorari. De vestimentis. n. procedit tinea: et a muliere iniquitas viri. Melior. n. est iniquitas viri quam mulier benefaciēs. Ubi dicit Lyra. Magis periculosum est habitare cū muliere extranea etiā bona: quam cum viro iniquo.

¶ 6. Uinum. Uinum imoderate potatum oibus vicijs et precipue luxurie euidentissimū prestat fomentum. Noe vino inebriatus nudauit femora. Gen. 9. Sic et vinum honestatem exterminat. Loth vino inebriatus filias proprias prophanauit. Gen. 19. Sic vino repleti: nec cōsanguineis: nec sacris respectum habent. Unde Paulus ad Ephe. 5. Nolite inebriari vino ī quo est luxuria.

¶ 7. Prosperitas. Fortuna secunda: in rebus: in corporis sanitate: in trāquillitate et pace: maximū prestat viciorum incētiuū. Exēplū ī Salomone: qui omnia habuit prospera prout voluit Ecce. 2. Sed ex ista prosperitate in viciorum profundum corruit: sicut patet. 3. Re. xi. Et ideo clamat Ueritas Luce. 6. Ue vobis qui habetis consolationem vestram. Ue vobis qui saturati estis: quia esurietis. Ue vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis et flebitis. Heu quot ruunt in infernū propter prosperitatem.

¶ 8. Ludus. Saltus. n. ludus: et choree in quibus membrorum muliebrium fit distensio: luxurie appetitum prouocant: vt dicit Lyra super Ecci. 9. Unde cum filia Herodiadis in choreis saltasset placuit regi et simul discumbentibus: et inde secuta est mors Jo. baptiste. Mar. 6. Ubi sm Lyram in moralibus per Herodiadē luxuria: per filiam saltatricem dissolutio libidinosa: per quas Joānis. i. hoīs gratiosi: frequēter procuratur mors spiritualis: et aliquando corporalis. Et ideo scribitur Ecci. 9. Cum saltatrice ne sis assiduus: nec audias illam: ne forte pereas in efficacia illius. Heu quot pereunt propter ludum et choreas: et si non se elongat a talibus peccati occasionibus confiteri non possunt.

¶ 9. Carmina. Cantilene enim suaues mouent cor ad sensualem amorem: prout dicit Lyra super illud Isa. 23. Erit tyro quasi canticum meretricis. Exemplum in Salomone: qui cantores et cantatrices plurimas ordinauit: et iō ruit ī peccata plurima. Ecce 2. et 3. Re. xi. Heu quot ruunt in peccatum: et quot ruere faciunt lasciua carmina: et dissolute cantilene. Ait. n. poeta.

¶ Eneruant animos cithare: cantusque lire:

¶ Et vox et numeris brachia mota suis.

¶ x. Forma. Pulchritudo corporalis per imaginem est occasio: et libidinis incitamentum. Unde filii Seth videntes filias Chaym esse pulchras et formosas luxuriosi facti sunt: et in diluvio submersi. Gen. 6. Domina Ioseph videns eius formam et pulchritudinem in eius concupiscentiam exarsit. Gen. 39. Heu heu quot propter pulchritudinem corporis illaqueant: propter quod scribitur Eccl. 9. Uirginem ne conspicias: ne forte scandalizeris in decore illius. Auerte faciem tuam a muliere compta: et ne circunspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit: et ideo homo tenetur a tali occasione cauere.

¶ xi. Puer. Pueri et iuuenes formosi maximam peccandi prestant occasionem: et ad inominabile vicium vehementer inflamant. Exemplum habetur Gen. 19. Ubi scribitur quod Uiri Sodome videntes duos iuuenes ingredientes domum Loth: exarserunt in eorum concupiscentiam de vicio contra naturam. Heu quantam ruinam facit istud inominabile vicium in toto populo christiano: et maxime in ciuitatibus: in curiis: in clero: in palatiis: de quibus Paulus ad Ro. 1. Similiter masculi relicto naturali vsu femine exarserunt in desideriis suis in inuicem: masculi in masculos turpitudinem operantes: et tradidit illos deus in reprobum sensum: vt faciant ea que non conueniunt repletos omni iniquitate: malicia: fornicatione: auaritia: nequitia: plenos inuidia: homicidiis: contentione: dolo: malignitate: susurrones detractores: deo odibiles: contumeliosos: superbos: elatos: inuentores malorum: parentibus non obedientes: insipientes: incompositos: sine affectione: absque federe: sine misericordia.

¶ xii. Bonum. Bonum enim apparens non minimam peccati occasionem prestat: quia est appetibile et voluntatis prouocatiuum. Cum bonum sit: quod omnia appetunt: vt dicitur primo Ethi. Et ratio est: quia omnes beatitudinem appetunt: que est finis humane vite. Beatitudinis autem tres sunt conditiones: secundum Philosophum primo Ethi. scilicet quod est bonum excellens et perfectum: quod est bonum per se sufficiens: et quod est bonum delectabile: propter hoc mundi honores: quia habent quandam excellentiam apparentem: et mundi diuitie: quia habent apparentem sufficientiam: et bona carnis: que habent quandam apparentem delectationem: et aliquo modo assimilantur beatitudini: ideo sunt appetibiles: et humane voluntatis prouocatiue: et ipsam in profundum pertrahunt peccatorum. Sed ipsa voluntas decipitur: quia nec sunt veri honores: nec vere diuitie: nec vere delectationes: sed sunt vanitas et mendacium. Unde clamat Propheta in ps. 4. Filii hominum: vsquequo graui corde: Ut quid diligitis vanitatem: et queritis mendatium? Uenite ergo. Amen.

¶ De culpabilitate: et multiplici mortalis peccati malignitate. Cap. x.

Uenite ascendamus ad montem domini: et docebit nos vias suas. Scribuntur hec verba Io. 8: Si non credideritis quia ego sum moriemini in peccato vestro. Et Exo. 9. Uidens autem Pharao quod cessasset pluuia et grando et tonitrua: auxit peccatum: et ingrauatum est cor eius. Quantum sit misera et infelix illa rationalis creatura dilectissimi in christo iesu: que veri-

tatis verbis nō aquiescit: et fidei christiane salutifere doctrine: ex tribus singulariter declaratur. ¶ Primo ex suo lacrimabili ingressu. Nam in hunc mundū ingreditur ut dei inimicus: et peccato originali maculatus: sicut declarat Sco. cū tota Theologorū schola in. 2. di. 30. Et ideo cum primum de ventre matris egredit̄ lacrimatur plorat. Sap. 7. Et ego natus primam vocē similem oībus emisi plorās. De hoc lacrimabili ingressu dic̄ Propheta in ps. 50. Ecce. n. in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis cōcepit me mater mea. ¶ 2. ex suo culpabili processu. Nā tales verbis veritatis increduli: de culpa in culpam: et de peccato in peccatum ruunt. Sicut et Pharao doctrine Moisi nō aquiescens auxit peccatū suū. Exo. 9. Et talib⁹ dici potest illud Act. 7. Dura ceruice et incircūcisi cordibus et auribus: vos semper spūi sancto restitistis.

¶ 3. Ex suo dānabili recessu. Qui. n. duro sunt corde ad credendū: atque ad verbū veritatis non cōuertuntur: dānabiliter de hac vita recedunt: quia scribitur Eccl. 3. Cor durū habebit male in nouissimo: et qui amat periculum: in illo peribit. Et hoc est qd veritas dixit Judeis obstinatis. Si non credideritis moriemini in peccato vestro: que sunt verba assumpta: et iterum replicata dicūt in hac forma. Si nō credideritis. etc. ¶ Carissimi mei: quia christus hodie locutus est de malo culpe et de malo pene: idest de peccato: qd est culpa: et de morte: que est pena culpe: vt eidem cōformer: intēdo et ego hodie de culpa et de pena corrñdente loqui: de qua culpa tria cōsiderāda succurrunt: videlicet Cōparatio: Multiplicatio: Operatio: et erūt presentis sermonis tria mysteria principalia.

¶ Primum Theologale.

¶ Secundū Legale:

¶ Tertium Diuinale.

Quo ad mysteriū Theologale: de cōparatione culpe et pene: tria singularia dubia pro animarum salute et virtutū profectu sunt seriose declaranda.

¶ Primū dubiū est. Utrū omne malum: quod est in rationali creatura: sit malū culpe vel pene: an sit in ea aliqd aliud malum. Rñdeo fm doctrinam Alex. de ales in. 2. parte. q. 100. membro. 6. et. 8. Tho. in. q. disputatis: de peccato. ar. 4. ponēdo tres veritates. ¶ Prima in creatura rationali: quia finita est: est aliquis defectus qui non habet rōnē mali: nec culpe nec pene: puta defectus et carētia alarum in hoīe nō hz rationē mali culpe: nec est malū culpabile: quia nō est cōtra legē diuinā siue eternā: que est diuina voluntas: quia nō obligat hominē ad habendum alas: nec cōtra legem naturalē. i. contra dictamē rōnis: quia similiter nō obligat: nec cōtra legem aliquā positiuam eadē rōne: nec est malū penale: quia homo per hoc non caret aliqua perfectione: quā sit aptus natus hēre: pena. n. est carentia alicuius boni: quod natū est haberi: sicut carentia sanitatis est homini pena: quia sanitas ab homine est nata haberi. Et ideo talis carentia alarum in homine nō est malum: quia nec culpa nec pena: sed defectus quidam. ¶ 2. In creatura rōnali et intellectuali que per intellectū apprehendit cōmunē rōnem boni: et in bonū cōmune: et mouetur per appetitum voluntatis: reperit̄ vnū malū in actu

voluntatis deficiente: siue in operatione a fine deficiēte: et istud est malū culpe et voluntariū. Nā sic constituta est rōnalis creatura a deo: vt si velit ab ipso deo volūtarie auertat. Actus aūt voluntatis siue operatio voluntatis inordinata et a fine auertens et deficiēs hēt culpe rōnem. Ex hoc .n. aliquis vituperatur et culpabilis redditur q inordinatā voluntatis actionē operatur. Istud ḡ est primum malū creature rationalis: vz malū culpe: qd est voluntariū: et cōsistit in operatione. De quo Aug. in lib. de fide ad Petrum dicit. Geminū est creature rōnalis malū vnū quo voluntarie deficit a sūmo bono. Et hoc notat veritas cū dicit Jo. 8. In peccato vestro. etc. ¶ 3. In creatura rōnali est aliud malum: non ꝑm operationē: sed ꝑm priuationē forme: vel habitus: vel cuiuscūq alterius: quod possit esse necessarius ad bene operandū: siue pertineat ad animā: puta quando priuatur habitu diuine grē: vel visione diuina: siue ad corpus: puta qn̄ priuatur sanitate vel delectatione: siue pertineat ad res exteriores: puta quando quis priuat possessionibus vel diuitijs: et tale malū ꝑ priuationē ꝑm fidei catholice doctrinā vocatur pena: quia nullū nocumentū rōnalis creatura incurrere potuisset: neq q̄tuz ad aiam: neq q̄tū ad corpus: neq q̄tū ad aliqua exteriora: nisi peccato precedēte vel in ipa persona priuata: vel saltē in natura: et sic istud malū ꝑm priuationē est malum pene ꝑcedens ex malo culpe. Et istud malū est inuoluntariū vel actuali: vel habituali: vel naturali volūtate. Nam creatura rōnalis a deo est sic cōstituta: vt si a deo voluntarie peccando auertatur: inuoluntarie pene subijciatur. Et sic in creatura rōnali est tātum duplex malum: vz malum culpe voluntariū: et notatur cū dicitur. In peccato vestro: et malum pene inuoluntarium: et notatur cum dicitur. Moriemini. Unde Aug. in lib. de fide ad Petrū. Geminum est creature rōnalis malum: vnum quo voluntarie deficit a sūmo bono: alterū quo in vita punitur.

¶ 2. Dubium est. Utrum deus possit esse causa mali culpe: siue peccati. Et videtur q sic: qz scribit Isa. 45. Ego dn̄s faciens pacem: et creans malum: ergo est causa mali. ¶ Respōdeo ꝑm doctrinā Sco. in. 2. di. 37. et s. Tho. in q. disputatis de malo. ar. 5. ponendo tres veritates. ¶ Prima. Deus in se peccare non potest: quod per hoc patere potest: qz cum necessario seipsum diligat: non potest a se auerti: nec formaliter: qz non pōt se non diligere sūme: et ordinate: et cum omnibus circūstantijs requisitis: quia dato casu: q in aliquo instāti: nō diligeret se: nūq posset amplius se diligere: vel saltem posset mutari: a non dilectione ad dilectionē: quorum vtrūq est impossibile. Nec pōt deus a se auerti virtualiter. s. diligendo supra se aliud ordinatū ad se: qz nihil aliud a se est necessariū sibi ad volendū se: quodcūq n. aliud a se est: qz ab eo volitū: et hoc modo volitum: et ꝓ nunc: et ꝓ tunc: et ex hoc est sic ordinate volendum: et sic deus nō potest esse causa mali culpe: siue peccati in seipso. Hec ex Sco. vbi supra. ¶ 2. Deus non potest esse causa mali culpe: siue peccati in hoīe: siue in creatura rationali creata: qz si deus esset prima causa nō agens rectitudinem

tudinem in actu voluntatis tunc talis actus non rectus non esset peccatum: qz non esset ibi carentia iustitie debite. Non.n.est iustitia debita a voluntate creata:nisi psupposita actione cause prioris agentis. Si.n.causa prima deficiat & non agat: causa secunda nullius est debitrix: cum sine prima agere nõ possit: & ideo prima deficiẽte & non causante rectitudinem in actu:secunda causa nõ peccaret. Et sic deus non potest esse causa peccati in voluntate creata:vt dicit Sco.S.vo Tho. vbi supra sic dicit. Deus aũt non est auctor mali culpe siue peccati: in creatura:& ratio hinc sumitur:nã malum culpe qđ est in voluntate siue in actu voluntatis opponit directe actui charitatis:q̃ est prima & principalis perfectio voluntatis:charitas aũt ordinat actũ voluntatis in deũ:fm quod bonũ diuinũ est in seipso.s.deo:quod ad amorẽ pertinet amicitie. Hoc aũt esse non põt a deo:quod bonum diuinum fm q in seipo est:quis nõ velit: cũ ecõtrario: deus oẽm voluntatem inclinet ad volendum quod ipse vult. Uult aũt sũmũ bonũ fm q in seipso est:vnde malũ culpe non potest esse a deo. Et ideo scribit.i.Petri.2. Christus passus est pro nobis:vobis relinquens exemplum:vt sequamini vestigia eius:qui peccz nõ fecit:nec inuẽtus est dolus in ore ei⁹. ¶ 3. Deus põt eẽ cã pene & mali penalis.cuius ratio est fm Tho.vbi.s. qz Deus põt velle q ipsuz bonũ diuinũ: vel aliud qđcũqz bonũ subtrahat alicui:qui ad hoc opportunitatẽ & idoneitatẽ nõ hz:qz hoc exigit bonũ ordinis & iustitie:vt nullus habeat illud:q̃ dign⁹ nõ est: & ipa subtractio boni icreati vel cuiuscũqz alterius boni ab eo qui indignus est rõnẽ pene hz:& sic deus põt eẽ auctor pene:sz nõ culpe. Et cũ dicit Isa.45. Ego dñs faciens pacẽ & creãs malũ: Rñdet.s.Tho.in.q.disputatis.q.de malo ar.1.in rñ.ad primuz arg.dicẽs; Q facere est cũ alio cooperãte agere: creare est aliquid facere nullo alio psupposito coagente: dicit ergo deus pacem facere:qz cũ pacem in aliquo facit:appetitus recipientis ipsam pacem cooperatur ei.Dicitur aũt creare malum.s.penale.prout sunt infirmitas:dolor:tristitia:qz cum facit talia appetitus peccantis non cooperat ei: sed repugnat: & ideo solus creat vel facit malũ:& intelligitur de malo pene:non de malo culpe. Et istud malũ pene est malum fm quid idest huic patiẽti licet sit bonum simpliciter:qz fm ordinem iustitie culpam per penam regulãtis. Sco.vero in.2.di.36. in fine sic distinguit. Pena vno modo dici potest aliquod ens positiuum: & tamen discõueniens tali nature: sicut calor excellens est aliquod positiuũ discõueniens carni: & isto mõ pena qz est aliquid positiuũ potest eẽ a deo effectiue. Et sic intelligitur illud Aug.i.retrac.c.25. In bonis operib⁹ dei:bona opera sunt ista punitiua:lz sint mala illis punitis: qz discõueniunt eis. Alio mõ aliqua pena põt dici.sol a priuatio vel carẽtia boni cõueniẽtis nature intellectuali:sicut est carẽtia rectitudinis in actu carẽtia grẽ carẽtia visionis vel fruitionis diuine: & talis pena nõ ẽ a deo effectiue:qz cũ sit priua⁹ nõ ẽ effectibil:sz ẽ a dõ nõ isingẽte:nec efficiẽte:nec deficiẽte p:sz solũmõ deserẽte.i. re inquẽte naturã:q̃ deficit i suo defectu:& i oĩb⁹ defectib⁹

cōsequētibus ad illū defectū: vbi includunt multe carētie perfectionū cōuenictiū tali nature: et sic pena que ē pctm̄ vel culpa non est a deo efficiente vel deficiēte primo: sed tm̄ est a deo deserente volūtatē rōne primi demeriti: quia deserta a deo cadit in secundum demeritū. Hec Sco.

¶ 3. dubium est. Utrū culpa siue pctm̄ plus habeat de ratione mali q̄ pena: vel ecōuerso: cū enim pena sit finis culpe: videt ee peior q̄ culpa. ¶ Rñdeo fm. s. Tho. in q. disputatis de malo ar. 5. q culpa peior est: et plus simpliciter habet de rōne mali: q̄ pena: quattuor rōnib'. ¶ P° qz omne qd̄ facit subiectū suū tale vel magis tale ē magis tale: q̄ illud qd̄ subiectū tale facere nō pōt vel minus facere pōt: sicut albedo vt decē: que facit subiectū magis albū: est intensior in ratione albedinis: q̄ albedo vt quattuor: que non facit subiectū ita albū: vel q̄ nigredo que nō pōt facere albū. Sed malū culpe. s. pctm̄ facit illū cui inest malū: sicut cui inest pctm̄ auaritie dicit auarus. Malū aūt pene non facit hoīem malū cui inest. Unde dicit Diony. 4. c. de diui. noib' q puniri nō est malū: sed fieri pena dignum: vñ cōsequēter malū culpe plus hz de rōne mali: q̄ malum pene.

¶ 2. quia sicut in bonis melior ē actus q̄ potētia: puta intelligere q̄ posse intelligere. Ita in malis deterior ē act' q̄ potētia vt blasfemarē q̄ posse blasfemare. Sed malū culpe consistit in operari: malum vero pene consistit pati: ergo illud magis habet rōnem mali q̄ istud. Sicut. n. peior ē claudicatio siue cecitas in actu: q̄ illa passio que ad claudicationē vl' cecitatē inducit. Sicut etiā operatio: que ē in actu: melior est q̄ motus ad talē actionem. Ita per oppositū: malū culpe: qd̄ est in operatione actuali: plus habet de ratione mali: q̄ malū passionis: qui enim habet operationē malā in actu: iam ostendit esse malus: qui aūt patitur aliquid mali: per hoc nō ostenditur esse malus: sed eē quasi in via ad malū: vnde culpa plus hz de ratione mali q̄ pena. ¶ 3. Quia cū deus sit ipsa essentia bonitatis: quāto aliquid magis est alienū a deo: tanto magis habet rationē mali. Magis aūt alienū est a deo culpa q̄ pena: nam deus est actor pene: nō autē actor culpe: vt probatū ē: ergo culpa ē magis malū q̄ pena. ¶ 4. Quia illud malum: qd̄ sapiēs artifex īducit ad vitādū aliud malum: minus habet de ratione mali: q̄ illud malū ad quod vitandū inducitur: sicut si medicus sapiēs preci dat manū ne pereat corpus: manifestū est q minus malum est precisio manus: q̄ destructio corporis. Sed dei sapientia penā inducit ad hoc q vitet culpa: vel ab eo qui punitur: vel saltem ab aliis fm illud Job. 19. Fugite ergo a facie gladii: qm̄ vltor iniquitatū gladius est: ergo maius malum est culpa ad cui' euitationē inducitur pena: q̄ ipsa pena. Heu quot flagella: quot pressure inducte sunt ad euitandam culpam. Et ex hoc colligi potest quāta sit hominum dementia: qui ad euitandā corporalē et spiritualem penā: toto mentis et corporis conatu laborant: sed de euitatione culpe minus' curant q̄ de tertio pede quem non habent. O miseriam magnā. O dementiā ineffabilem.

¶ Ex his dubiis declaratis aliquas cōclusiones

cõclusiones elicio: ꝼm doctrinã. S. Tho. in q. disputatis de malo. ar. 5. ꝛ aduerte diligenter.

¶ Prima Culpa maius malū est ꝙ̄ fomes in natura corrupta: q2 fomes est principiū culparū in potentia: culpa vero est malū in actu: malū autem in actu peius est ꝙ̄ malū in potẽtia: vt dicit phs in. 9. meth. ergo culpa est maius malū ꝙ̄ pena. Hec ex Tho.

¶ 2. Culpa maius malū est ꝙ̄ separari a visione diuina per damnationem. Cuius ratio est ꝼm Tho. vbi supra. Quia culpa separat a deo separatione que opponitur vnioni charitatis: ꝼm ꝙ quis vult bonū ipsius dei: secūdū ꝙ in se est: pena separat a deo separatione que opponit̃ fruitioni: qua homo fruitur bono diuino. Et sic separatio culpe est peior: quia separat a deo: vt est bonū in se: ꝙ̄ separatio pene: q2 separat a deo: vt est bonum ipsi fruenti. Dignius. n. est bonū diuinū vt in se: ꝙ̄ ad aliud comparatum: ꝛ ideo peius est qđ separat a bono diuino vt in se: ꝙ̄ qđ separat ab illo: vt est ad aliud comparatū: ꝛ sic peius culpa: ꝙ̄ pena.

¶ 3. Culpa siue peccatū maius malum est ꝙ̄ pena inferni: licet culpa sit temporalis ꝛ remissibilis in hac vita: pena vero inferni eterna ꝛ irremissibilis: cū in inferno nulla sit redemptio. Cuius ratio est ꝼm Tho. vbi. s. quia licet culpa sit temporalis ꝛ momẽtanea quo ad actū: tamẽ nisi per penitẽtiam deleat̃ est coeterna quãtum ad reatum ꝛ maculã: ꝛ eternitas culpe ẽ causa eternitatis pene: ꝛ pena eorum qui sunt in inferno ideo est irremissibilis: quia culpa eoꝝ est inexpiabilis: ꝛ ideo per eternitatẽ culpe cõtinuat̃ eternitas pene. Unđ sicut pmiū est melius ꝙ̄ meritū: ita culpa est peior ꝙ̄ pena. Nã sicut premiū est finis intẽtus a merito: ita culpa est finis intẽtus a pena: puniens. n. per penam intendit remouere culpã ꝛ precauere.

¶ 4. Culpa licet sit ĩ paucioribꝰ ꝙ̄ pena: q2 multi habuerũt penã sine propria culpa: vt Christus Jesus ꝛ virgo Maria: nõ tñ ẽ minus malū ꝙ̄ pena: inimo maius: sicut pctã mortalia sunt in paucioribus: ꝙ̄ peccata venialia: que sunt in pluribus: ꝛ tñ peccata mortalia sunt maius malum: ꝙ̄ venialia.

¶ 5. Culpa peior est ꝙ̄ pena ꝼm iudicium bonoꝝ: quia boni magis fugiũt periculū culpe: ꝙ̄ pene: ꝛ culpã: ꝙ̄ penam: sed ꝼm iudiciū malorū est econuerso: q2 mali magis fugiunt penam: ꝙ̄ culpã. Non est autẽ iudicãdū ꝼm existimationẽ malorū: sed bonorū: Sicut nõ est iudicandū de saporibus ꝼm extimationẽ egri: sed ꝼm extimationem sani: ꝛ ideo: culpa deterior est ꝙ̄ pena. Et ideo: veh illi: qui malorū imitatur iudiciū: ponens tenebras lucem: ꝛ lucem tenebras.

¶ 6. Boni ꝛ vitiosi culpam fugiunt propter se: ꝛ non propter penam: sed mali fugiunt culpam propter penam: pp penam dico vitandam. Heu quot sunt tales. Unde poeta.

Oderũt peccarẽ mali: formidine pene
Oderũt peccarẽ boni: virtutis amore:

Cum ergo culpa ꝛ peccatum sit maius malum ꝙ̄ pena: quelibet siue tẽporalis siue spiritualis: maiori cautella est declinanda: ꝙ̄ quodlibet dãnum temporale: magis ꝙ̄ corporalis infirmitas: magis ꝙ̄ exiliū: ꝙ̄ cruciatus vel martyrium: magis ꝙ̄ mors. Ecce

ergo mysterium theologale: et culpe ac pene comparationem: et caue ergo eam diligenter: ne in peccato vestro moriamini.

Quo ad secundum mysterium legale. De culpe multiplicatione est notandum quod secundum dicta ciuilium legum multiplex est culpa: et multipliciter refrenanda.

¶ Pº Culpa et opus tenebrarum est imperitia. l. siquis fundum. ff. locati. et ibi Bar. ¶ In hac culpa et peccato sunt omnes infideles: qui infidelitatis vitio excecati: ignari et imperiti sunt eorum que ad salutem propriam pertinent: vnde. s. Tho. 2ª. 2e. q. 10. ar. 3. Cum omne peccatum formaliter consistat in auersione a deo: tanto aliquod peccatum est grauius: quanto magis per ipsum homo a deo elongatur: sed per infidelitatem maxime a deo elongatur: quia nec veram dei cognitionem habet: per falsam autem cognitionem ipsius: non appropinquat ei: sed magis ab eo elongatur: vnde manifestum est quod peccatum infidelitatis: excepta desperatione: que opponitur spei: et odio dei: quod opponitur charitati: est maius omnibus peccatis: que contingunt in peruersitate morum. Unde ad Hebre. xi. Sine fide impossibile est placere deo. Et sicut dicit Alex. de ales in. 2. parte: q. 172. membro. 3. Ignorantia eorum: que quis adultus scire tenetur: semper est peccatum. Et ideo aduerte quod qui aliquod habet officium: tenetur ea scire: que ad illud officium pertinent: alias non excusatur a peccato: si per ignorantiam et imperitiam deum offendat: aut animam propriam: aut damnificet et scandalizet proximum suum. Unde si turba filiorum israel per ignorantiam et imperitiam quippiam fecisset contra domini mandatum: tenebatur pro illo peccato vitulum offerre. Leui. 4. Sic perfecto omnes infideles: si ignorauerint ea que ad suam salutem pertinent: si deum non cognouerint: si eius mandata ignorauerint: a deo ignorabuntur: quia scribitur. 1. Cor. 14. Siquis autem ignorat ignorabitur. Heu quot sunt huiusmodi: non solum infideles: sed et baptizati multi: qui obturant aures suas ne audiant legem: et nolunt audire veritatem: nec necessaria ad salutem. De quibus prouer. 15. Cor sapientis querit doctrinam: et os stultorum pascitur imperitia.

¶ 2. Culpa est docere vel adiscere prohibita. l. culpa. C. de maleficiis et mathematicis. Sunt quidam erronee scientie siue doctrine a diuinis scripturis prohibite et condemnate: cuiusmodi sunt doctrine magice et superstitiose: et diabolice diuinationis. Quidam enim docent vel adiscunt diuinare per demones: quidam per astra: quidam per somnia: quidam per auguria: quidam per sortes. Quidam docent vel adiscunt artem notoriam ad inueniendam scientiam: quidam ad immutanda humana corpora vel infirmitatem: quidam ad cognoscenda fortunia ventura: que omnia illicita et prohibita sunt. Et qui docet: et qui adiscit: et qui consentit: mortaliter peccat: secundum Tho. 2ª. 2e. q. 95. et. 96. Unde scribitur Deutero. 18. Cum ingressus fueris terram: quam dominus deus dabit tibi: caue ne imitari velis abhominationes illarum gentium: nec inueniatur in te qui lustret filium suum aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur: aut obseruet somnia aut auguria: nec sit maleficus aut incantator: neque phitones consulat aut diui

nos:⁊ querat a mortuis veritatem:
omnia.n.hec abbominatur deus.
¶3.Culpa est negligētia.l.quicq̄d.C.
arbitriū tutelle. Aia rationalis debet
esse diligēs in malis declinādis quo
ad precepta negatiua:⁊ in bonis ope
rādis quo ad p̄cepta affirmatiua.Et
dz esse diligens:vt bona bene faciat
cū debitis circūstantijs:⁊ diuina pre
cepta adimpleat cū charitate:s̄m illd̄
i.Cor.vlt.Uigilate:state ī fide:virili
ter agite:⁊ cōfortamini.Oia.n.vestra
in charitate fiant.Si aūt cura predi-
cta negligens fuerit:illa negligentia ē
culpa:⁊ culpa mortalis:vt dicit Alex
de alis in.2.parte.q.131.membro.2.
quia scribit̄ Iere.48.Maledictus
qui facit opus dei negligenter. Heu
quot sunt ista negligentia colligati:in
malis declinandis:in bonis operan-
dis:ī circūstātijs aduertēdis. Quot
sunt negligentes:in predicando:in do
cendo filios ⁊ filias:in corrigēdo sub
ditos:in fugiendo peccatoꝝ occasio-
nes: in declinando a tentationibus:
qui sepius culpabiliter ⁊ mortaliter
peccāt:quia scribit̄ Prouer.19.Qui
negligit vitam suā mortificabitur.
¶4.Culpa est cōtractus cautellosos
facere.l.fi.C.Mandati. Contractus
cautellosos faciūt mercatores auari:
qui in contrahēdo partē socij aggra-
uant:⁊ suam alleuiant:socium ponūt
in periculo:⁊ seipsos in tuto vt semꝑ
vel vt in pluribꝰ:⁊ sunt vsurarij ma-
ledicti: vt dicit Sco.in.4.di.15.q.2.
Cōtractꝰ cautellosos facit:qui ī emē
do vel vendēdo aut cōmutādo frau
dē cōmittit ī sba:vel q̄ntitate vl' q̄lita
te:aut saltē in vbis:⁊ nō solū morta
liter peccat:sed ad restitutionē obli-
gatur s̄m Sco.vbi.s̄.Cōtractus cau
tellosos faciūt astuti ⁊ maliciosi:qui
nitunt̄ suis fallacijs p̄rimū suū per-
trahere ad malū finē:vt puta ad lu-
dum:ad luxuriā:ad mortē:ad pro-
ditionē:vel si ad bonū finem pertra-
here nitunt̄:hoc attentant per illici-
tam viā:vt sunt periuria:sacramēta
falsa:mēdacia:luxuria ⁊ alia peccata
mortalia:⁊ isti dānabiliter sūt culpa
biles:⁊ peccāt:s̄z Tho.2ª 2ᵉ.q.55.ar.
3.⁊.4.Prouer.xj.Simulator ore de
cipit amicū suū.Heu quot sunt tales
astuti cautellosi:⁊ simulatores q̄ deū
ad iracūdiam prouocāt Iob.36.Si
mulatores ⁊ callidi prouocant iram
dei. Morietur in tempestate anima
eoꝝ ⁊ vita eorū inter effeminatos.
¶5.Culpa est retinere pecuniā credito
ribus soluēdā.l.debitor.ff.de nego.
gestis.⁊ ibi Glo.Quicunq; ex reten-
tione pecunie alicuius ipsuz damnifi
cat:ad restitutionem oīo de damno
dato tenet̄:vt dicit Sco.in.4.di.15.q.
2.Quicūq; diuitias a deo creditore
acceptas:pauperibus Christi non di-
stribuit tēpore debito:reus sangui-
nis est ⁊ culpabilis:q2 pecuniā credi
tori reddendā abscondit. Quicunq;
mercedē ⁊ sudorē mercenarij reti-
net:reus sanguinis est cum diuitie di
cantur secundus sanguis. Unde scri
bitur Ecci.34.Qui effundit sangui
nem ⁊ qui fraudez facit mercenario
fratres sunt.Heu heu quot sunt:qui
sudorem pauperuz deuorant:nunq̄
soluunt. Et ideo moriuntur in pec-
catis suis.
¶6.Culpa est vitiare ad aliū vsum q̄
destinatū.l.vtiq;.§.culpā.ff.de rei vē.
Exēplū. Quis mutuat Petro equū
ad eq̄tādū: si facit ipsuz trahere car-
rucā:culpā cōmittit: quia equo vtit̄

ad aliud q̄ ad sibi p̄fixū vsū. Sic qui visu vtit̄ ad p̄cādū ꝛ p̄uocādū culpā cōmittit: q2 nō est a deo ad hoc officium destinatus: qui auditu vtitur ad audiendas detractiones: qui gustu ad ebrietatē: qui lingua ad maledictionē: qui tactu ad luxuriā: qui pedibus ad choreas: qui manibus ad latrocinia: culpam cōmittunt: q2 non sunt a deo ad hec destinati. Heu quot sunt: qui docuerunt linguā suā loqui mendaciū: quoꝝ manus sanguine plene sunt: quoꝝ pedes ad malū currūt: ꝛ festinant vt effundant sanguinem: quoꝝ os maledictione ꝛ amaritudine plenū: venenū aspidum sub labijs eoꝝ. Et ideo in peccatis suis moriuntur.

¶ 7. Culpa est habere inimicitiam. L. Si merces. ff. locati. Discordia que opponitur cōcordie: ꝛ ex consequenti charitati ex qua cōcordia generatur: ex suo genere ē peccatū mortale ꝛ culpa mortalis: ꝫ Tho. 2ª 2ᵉ. q. 37. ar. 1. Et in hac culpa infectū est totum vniuersū. Et sunt carnales dicēte Paulo. 1. Cor. 3. Cum sit inter vos zelus ꝛ cōtentio: nōne carnales estis ꝛ ꝫ hominē ambulatis? Heu quot sunt habentes inimicitias: in ciuitatibus: in castris: in villis: in currijs: i pallacijs: in domibus priuatis: qui omnes culpā cōmittunt: ꝛ sepissime mortalem. Inimicitiā habet ille qui conscientie stimulanti recalcitrat: qui diuinis verbis operibus prauis resistit: qui spūi sancto recta inspiranti cū cordis duricia se opponit. Quib⁹ dici potest illud Act. 7. Dura ceruice ꝛ incircūcisi cordibus ꝛ auribus: vos semp spūi sancto restitistis. Et ideo sic hoc mane clamat Christus. In peccato suo morientur.

¶ 8. Culpa est deteriorare rem alienā. L. Creditor. C. de pigneraticia actione. Qui rem alienam deteriorat: in casu aliquo ad restitutionem obligatur. Mystice. Res aliena est aīa rationalis a deo nobis accōmodata: ꝛ est illud vnicū talentum seruo accōmodatū: vt scribitur Math. 25. Sꝫ multi hāc deteriorāt: q2 submergūt in luto luxurie: subleuāt in spūm superbie: p̄ijciunt in ignem iracundie: intingunt in felle inuidie: deprimunt in somno accidie ꝛ negligentie: opprimunt in voragine gule: sepeliūt in puluere auaritie. Sicut ille qui vnum talentū acceperat abiens fodit in terrā: ꝛ abscondit peccuniam domini sui. Math. 25. Et ideo sicut ille seruus inutilis in tenebras exteriores proiectus est Math. 25. ita tales si nō crediderint: in peccato suo morient̄.

¶ 9. Culpa est committere rem ꝛ multo magis animam in manu dolosi. L. 2. ff. Si mēsor falsum dixerit. Dolus vt dic̄. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 55. ar. 4. importat executionem actualem eorū: que astutia inique cogitauit. Et dolosi sunt illi qui ad malum vel bonū finem peruersa ꝛ iniqua media prosequuntur. Ille committit rem in manu dolosi: qui peccuniam accōmodat vsurario vel iudeo. Ille cōmittit rem in manu dolosi: qui causam cōmittit iniquo iudici: iniquo aduocato: ꝛ iniquo p̄curatori. Ille ꝯmittit rē in manu dolosi: qui corpus suū cōmittit in manu concubinarij: vel adulteri: aut concubine vel adultere. Ille cōmittit aīam suā in manu dolosi: qui animā suā ponit i arbitrio mali cōfessoris: Ille ꝯmittit aīaꝫ i māu dolosi: q̄ lupū

gregem

gregem dispergētē erigit in pastorez. Heu quot sunt qui τ corpus τ animā ponūt in manu diaboli: qui trabit eos ad interitū sempiternum. Et ideo clamat Christus iesus. Si non credideritis: in pctō vrō moriemini.

Uo ad tertiū mysteriū: quod q est diuinale. C Cōsiderāda est peccati mortalis operatio. Sicut.n. declarāt Sco. τ ois theologoꝝ schola in.2.di.19. cū mgr̄o sentētiaꝝ: τ Tho.in.q. disputatis de pena originalis peccati. arti.4. Omnes vite pñtis pene sunt nobis inflicte: vl' pp pctm̄ origi. vl' pp aliqd pctm̄ actuale. Culpa.n. respicit penā: τ pena ordinat culpā: tegēs ei⁹ deformitatē cū decore iustitie. Hec duo tāgit Christus cū dicit. In pctō vrō moriemini. Et sicut multe sūt culpe: ita τ multe secute sūt pene. De quibus aliqua referamus.

C Prima pena ex peccato causata est corporis deformitas. Propter pctm̄ pulchritudo humani corporis deformata est. O q̄ pulchra corpora habuissent hoies: si pctm̄ nō fuisset: vnde τ ante peccatū cuz nudi essent non erubescebāt: sed post peccatū: quesiuer unt operimenta Gen.3. Sicut.n. peccatū spiritualiter animā denigrat: ſm illud Tre.4. Denigrata ē super carbones facies eorūz: sic per peccatum deformatū est hominis corpus. O q̄ pulchra essent humana corpora si peccatū non fuisset: modo vero turpissima. Heu quot mō deformitates sunt in capillis: in oculis: in auribus: in naso: in ore: in dētibus: in collo: in pectore: in manib⁹: in pedibus: in coloribus: aliqui sunt surdi: aliqui ceci: aliq̄ claudi: aliq gibi: aliq̄ nigri. Sic pratica i seq̄ntib⁹. In pctō vrō mo

C 2. Corporis imbecillitas. Si pctm̄ non fuisset habuissent hoies corpora fortia: sed mō hñt corpora debilia τ imbecilla. Heu quot debilitates in humano corpore: aliqui sunt debiles in renibus: aliqui in genibus: aliqui in humeris: aliqui in manibus: aliqui in collo: aliqui in capite: aliqui in oculis: aliqui in auribus: aliqui in stomacho: aliqui in pedibus. Ecci.30. Melior est pauper τ sanus τ fortis viribus: q̄ diues imbecillis. In pctō vestro moriemini.

C 3. Miseria famis. Si peccatū non fuisset: hō nullā famē cruciantē passus fuisset: sed cibū necessariū semꝑ a deo preparatū fuisset: sed pp pctm̄ vniuersi fame cruciant̄: τ plurimi fame moriunt̄: immo innumeri fame moriuntur: τ maxime tempore caristie. Unde scribit̄ Gen.41. Consumptura est enim fames oēm terram. O miseriā magnā. dic. In peccato vestro moriemini.

C 4. Miseria sitis. Si pctm̄ nō fuisset pocula necessaria hoi non defuissent: nec sitis ardore cruciatus fuisset: sed modo quantum cruciatur humana natura pre siti: quis dicere preualet? Ob hāc murmurauit populus cōtra Moisem. Exo.17. Ob hoc clamauit Sampson Iudic.15. En siti morior. In peccato vestro moriemini.

C 5. Miseria frigoris. Si pctm̄ ñ fuisset: nullo indiguissemus vestimēto in illo aere tēperatissimo terrestris paradisi: sed pp peccatū frigori subiecti sumus: nec frigus expellere possum⁹ cuz tanto igne: cum tot vestimentis: cum plumis: sed velimus: nolimus: a frigore cruciamur: a frigore interfici mur. Uñ propheta in ps.147. Ante

faciē frigoris quis sustinebit?
¶ 6. Miseria caloris. Si peccatū non fuisset: nullus calor: nec ab igne: nec a sole hoiem cruciasset: sed ob peccatū: quot cruciant: quot a solis calore de-migrant: quot & Christi martyres: & alij tam fideles q̄ infideles cremati sunt: & cremant ab igne? O miseriā magnā. Uñ clamabat Jacob Gen. 31. Estu vrebar & gelu. In pctō vrō mo.
¶ 7. Corporis infirmitas. Si peccatū nō fuisset: semper sana habuissemus corpora: sed pp pctm̄ subiectū ē corpus nostrū tot infirmitatibus q̄ nu-merari nō possunt: declara vt placue-rit. Uñ pphēta in ps. 37. Nō est sani-tas in carne mea a facie ire tue. Nō ē pax ossibus meis a facie peccatorum meo℞. Ideo clamat Christus. In pec-cato vestro moriemini.
¶ 8. Uite breuitas. Si pctm̄ n̄ fuisset longissimā habuissemus vitā: sed pp peccatū abbreuiata fuit. O miseriam magnā. Nō ad plus viuit per tēpus centū & viginti annorū. Aliqui moriū-tur ante annū. 50. immo. 20. immo. x. Heu quot in pueritia: quot in infan-tia: quot in ventre matris: Job. 14. Nō natus de muliere breui viuēs tē-pore: replet multis miserijs. Et Ja-cobi. 4. Que est. n. vita vestra? vapor est ad modicū parēs. Ideo clamat veritas. In pctō vestro moriemini.
¶ 9. Mortalitas. Si pctm̄ nō fuisset mors in mundū nō venisset. Ad Ro. 5. Per vnū hominē peccatū in hunc mūdū intrauit: & per peccatū mors: sed post peccatū. O miseriā magnā: terribile iudiciū: omnes ad mortem: vnde clamauit mulier illa. 2. R. 14. Omnes morimur: & quasi aque dila-bimur sup terrā: que nō reuertunt. Gen. 2. In quacūq; die comederitis ex eo morte moriemini.
¶ 10. Corruptibilitas. Si peccatū non fuisset: humanū corpus nunq̄ resolu-tum aut incineratū fuisset: quia ante mortē in paradisum celestē transla-tum fuisset: vt dicit Scotus: sed post peccatū tota humani corporis resol-uitur armonia: corruūt capilli: corrū-punt dentes: cutis: ossa: nerui. O ter-ribile flagellū: o diabolicum semen. Post peccatū clamauit deus homini peccatori dicens Gen. 3. Puluis es & in puluerē reuerteris. O miserrime peccator: qui quotidie cumulas pec-catū super peccatū. Memento quia puluis es &c. O mortales attēdite vo-bis: ne in peccato vestro moriamini. Quod a vobis auertat Christus Je-sus filius dei benedictus. Uenite er-go ascēdamus ad montē dñi: & doce-bit nos vias suas.

¶ De peccati mortalis tremēda & hor-ribili grauitate. Cap. ii.

Uenite ascēdamus ad mon-tem dñi: & docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec verba Exo. 32. Peccauit populus iste pctm̄ maximū: feceruntq; sibi deos aureos. Et Exo. 9. Uidēs aūt Pha-rao: q̄ cessasset grādo: auxit peccatū. Quā grauiter delinquat & peccet hu-mana natura in hac miserie valle con-stituta declarat propheta: dicēs in ps 13. Omnes declinauerūt: simul inuti-les facti sunt. Corrupti sunt: & abho-minabiles facti sunt in studijs suis: nō est qui faciat bonū: nō est vsq; ad vnū. Nā. n. rōnalis p superiorē rōnis portionē cum diuine grē adiutorio in celestia subleuata: ordinato pgressu ad mala indesinēter declinat. ¶ Pri-mo

mo nanq3 a celestium amore cadit: et se inclinat in peccatū cogitationis: et tunc pctm̄ est in foribus.i.in ingressu rōnalis aīe:iuxta illud Gen.4.Si male egeris:statim in foribus peccatum tuū aderit. Hoc modo peccauerunt illi scribe: quib' dixit veritas Mat. 9.Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? ¶2.cadit et declinat in peccatū locutionis et oris: et tūc peccatū ē in platea: qz iam publicū et apertum. Et de hoc peccato dicit pphēta in eodem ps.13.Linguis suis dolose agebāt:venenū aspidū sub labijs eorū:quorū os maledictione et amaritudine plenū3 ē. ¶3.cadit et declinat in peccatū operationis: et tūc pctm̄ est in foro et ī platea publica: qz oībus notū et manifestū per operis euidētiā. Unde de talibus scribit̄ Isa.3. Peccatū suū sicut Sodoma predicauerūt: nec absconderūt. Ue aīe eorū: qm̄ reddita sunt eis mala. Et sic misera' aīa: paulatim ruēdo et declinādo: cadit in peccatū idolatrie et infidelitatis maximū prout dicūt assumpta verba: que iterum replicata dicunt in hac forma. Peccauit populus iste et cē. Sup his verbis de peccati mortalis grauitate tria principalia mysteria proponunt̄.

¶Primum Dubitatio.

¶Secundum Declaratio.

¶Tertium Conclusio.

D Ubitatio in p̄ mysterio considerāda: talis est. ¶Cū omnia peccata mortalia a deo animā separēt: querit̄. Utrū oīa pctā mortalia sint equalia: vl' vnū sit alio mai'? Et videt̄ qꝫ sint equalia: triplici ratione. ¶Primo qz dr̄ Jac.2. Quicūq3 totā legē seruauerit: offendat autem in vno: factus est oīum reus: ergo vr̄ qꝫ ita obligetur quis ad penā et ita puniat̄ pro vno pctō: sicut p oībus. Et Eccs.9. Qui in vno peccauerit: multa bona pdet: ergo ita priuat̄ qs eternis bonis pro vno pctō: sicut p omnibus: ergo oīa pctā sunt equalia. ¶2. qz in corpore humano vna mors nō est maior alia: qz oīs mortuus equaliter mortuus est: ergo in aīa rōnali vna mors nō est maior alia: sed peccatū est mors aīe: ergo vnū peccatu3 nō est maius alio. ¶Preterea.3.pena correspōdet pportionabiliter culpe: sed oīu3 pctōꝝ erit vna et equalis pena in inferno: qz scribit̄ Isa.24. Cōgregabunt̄ in cōgregatione vnius fascis in lacū: et claudent̄ ibi in carcere: ergo et oīum pctōꝝ erit eadē grauitas. ¶Pro huius questionis solutione: tria puncta enucleabunt̄ s̄m doctrinam dn̄i Alexā. de alis in.2. parte.q.127.membro.4.et.s.Tho.in q.disputatis: d̄ peccatis.ar.9. ¶Primū est opinio stoica. ¶2.est Distinctio theologica. ¶3.est Determinatio catholica.

¶Primū ē opinio stoica. ¶Sicut.n. recitat.s.Thomas: Opinio stoicorū fuit: oīa pctā esse paria. Ex quo deriuata est quorūdā modernoꝝ hereticoꝝ opinio: dicētiū: nullā inequalitatē esse: nec inter pctā: nec īter meritat et similiter nec inter premia: nec inter supplicia. Fuerūt aūt stoici moti ad hoc ponēdū: qz cōsiderabāt: qꝫ aliquid rōnē peccati h3 solūmodo ex h̄: qz ē preter rectitudinē rōnis: sicut p3 qꝫ adulteriū ē pctm̄: nō qz cōmisceri mulieri sit s̄m se malu3: sed qz preter rectitudinē rōnis sit. Idem aūt est: et si dicat̄: p̄ter legē diuinā: q̄tū ad ppositū ptinet: vtrūq3.n. priuationē quādam importat. Priuatio autem non videtur suscipere maius et minus,

Unde si aliquid sit malū ꝑ priuationem alicuius nō videt̄ differre: qualitercūq; se habeat: dūmodo priuet̄: sicut si iudex alicui certū limitem statuat: si illū preterierit: nō refert: vtrū multū vel parū. Et similiter dicebāt: ꝙ nō refert: dūmodo aliquis peccando rectitudinē rōnis pretereat: qualitercūq; vel ex quacūq; cā hoc faciat: ac si peccare: nihil esset aliud: ꝗ̄ quasdam positas lineas transire. Hec est opinio stoicoꝝ: quā prosequit̄ Tullius in paradoxis: vt recitat. S. Tho. p^a 2^e. q. 73. Et isti cōsiderabāt pctm̄ ex parte priuationis tm̄: prout est recessus a ratione: vn̄ simpliciter existimantes ꝙ nulla priuatio susciperet magis ꝛ minus: posuerunt oīa peccata esse paria.

¶ 2. Est distinctio theologica. Et consistit in tribus veritatibus: ꝛ habentur a. s. Tho. in. q. disputatis de peccatis: ar. 9. ¶ Prima: quedā est priuatio: sicut tenebra: que nihil lucis relinquit: ꝛ mors: que non relinquit aliquid vite: ꝛ ista priuatio est quasi incorruptum esse: ꝛ quia in tali priuatione totū priuatur: ꝛ quod positiue dr̄: nō est de ratione priuationis: sicut aer nō est de ratione tenebre: nec cadauer de ratione mortis. Ideo in talibus priuationib⁹ nō differt: quacūq; ex cā vel quocūq; mō aliquis priuetur: vt ꝑꝑ hoc dicat̄ magis ꝛ minus priuatus. Non. n. minus ē mortuus: qui vno vulnere percussus interijt: ꝗ̄ qui duobus vel tribus: nec minus est tenebrosa domus: si candella velet̄ vno velamine totū lumen intercludēte: ꝗ̄ si duob⁹ vel tribus. Quedā est priuatio nō pura: sed aliquid relinquēs: vn̄ nō solū est priuatio: sed etiā cōtrariū: Et iste priuatiōes significāt quasi in via corruptionis. Et in istis nō totū priuat̄: ꝛ qd̄ positiue dr̄: est de rōne eius: qd̄ dr̄ priuatiue. Et ideo tales priuationes recipiūt magis ꝛ minus: ꝯm differentiā eius qd̄ dr̄ positiue. Sicut egritudo ē qdā sanitatis priuatio: q̄ nō tollit totā cōmensurationē sanitatis: sed aliquid eius: ꝛ nō priuat totā humorū proportionē. Et proportio humorū positiua que remanet in egritudine: qꝛ aliq̄lis remanet: alias vita destrueret̄: est eiusdē rōnis cū proporne priuata: sicut albedo existēs ē eiusdem rōnis cū albedine corrupta. Et ideo egritudo dicitur maior aut minor: sicut cā tollēs sanitatē est maior aut minor. Et sic quedā priuationes nō suscipiūt magis nec min⁹: quedā vō magis ꝛ min⁹ suscipiūt: vt egritudo q̄ ē priuatio sanitatis: dissimilitudo que ē priuatio similitudinis: turpitudo que est priuatio pulchritudinis: inequalitas que est priuatio equalitatis. ¶ 2. Pctā omissionis: que sunt circa precepta affirmatiua: per se loquēdo cōsistūt in sola priuatione precepti qd̄ omittitur: vt si alicui precipiatur: vt vadat in die festo ad ecclesiam: si non vadit: est pctm̄ omissionis: ꝛ est pura priuatio actus: qui fieri deberet: ꝛ dato ꝙ ista priuatio non recipiat magis ꝛ minus per se loquēdo: nō tamen sequitur ꝙ oīa peccata omissionis sint paria: quia precepta ipsa sunt disparia: vel ꝑꝑ diuersaꝫ auctoritatē precipiētis: puta: vnus precipiēs est deus: alius ē summus pontifex eius vicarius: vel propter diuersam dignitateꝫ preceptoꝝ: puta quia vnum est circa deū: vt est illud. Diliges dn̄m.

ges dñm deum tuum: aliud circa pro ximum: vt est illud. Honora patrem tuum: vel pp diversam necessitatem preceptor: qr vnũ est magis ad salutem necessariũ: vt est illud. Dñm deũ tuum adorabis: aliud minus necessariũ: vt est illud. Omni petenti te tribue. Et ideo peccata omissionis licet sint pure privationes: tamen rõnibus iam dictis suscipiũt magis et minus: nec sunt paria: sz inequalia. ¶ 3. Peccata transgressionis que sunt circa precepta negativa: consistunt in deformitate alicuius actus: que quidẽ deformitas nõ tollit totũ ordinẽ rõnis: sed aliquid eius: nec põt rõnis ppor tio totaliter tolli: ipso actu remanẽte. Unde dicit Phus in. 4. Ethicor: q si malum sit integrũ: importabile fit: et seipsum destruit. Exemplum. Alicui datur preceptũ negativũ: ne comedat carnes in die veneris sancta: si in tali die comedat: iste actus est deformis in vno: qr cõtra negativũ preceptum: sed in illo actu deformi: remanet aliqua forma: qr comedit pp finẽ quem dct. s. ad corporis sustentationez: et in loco quo debet: vt in domo: et in mensura qua debet: puta: temperate. Si aũt alius comederet ea die: et ad luxuriã provocandã: et in platea: et imoderate: ille actus haberet plures deformitates: et esset gravius peccatũ. Et ideo peccata transgressionis que sũt circa precepta negativa: qr cõsistunt in deformitatate alicuius actus positivi: suscipiunt maiorem et minorem gravitatẽ: sicut actus suscipiunt maiorem et minorẽ deformitatẽ: nec sunt paria: sed disparia. ¶ Exemplũ. Sicut n. nõ ois deformitas humani corporis est equalis: sz alia minor: alia maior: s m q privatur et deficiunt plura ad decorẽ pertinẽtia: vel al. quid principalius pertinẽs ad decorem: sic nec oĩs deformitas vel inordinatio actus est equalis: sed quedã minor: et quedã maior: ita nec omnia peccata sunt equalia: sed quedã maiora: et quedaz minora.

¶ 3. c. Determinatio catholica. Sic m declarat Alex. de alis vbi s. r. s. Tho. vbi s. in rñ. ad arg. Cũ querit. Utrũ peccatũ mortale sit maius altero peccato mortali: qr qd duob modis põt intelligi. ¶ Primo sic. Utrũ vnũ peccatum sit magis mortale: et aliud minus mortale. ¶ 2. sic. Utrũ vnũ peccatũ mortale sit maius: et aliud minus: ideo distinguendũ est qdrupliciter: sicut magis et min referunt ad duo: et maius et minus ad alia duo: et proponende sunt quattuor ppõnes: que rñdebunt ad argumẽta in cõtrariũ facta. ¶ Prima. Si cõparet peccatũ mortale ad vitã: a qua separat. s. a visione divina: et a deo qui est vera vita: sic vnum peccatũ mortale nõ est magis mortale q̃ aliud: qr oĩa peccata mortalia eque separant a deo: et a visione divina. Et sic intelligit illud Ja. 2. Qui offendit in vno: factus ẽ oĩuz reus. Qui. n. vnũ pceptũ contemnit: et in vno offendit: deũ cõtemnit: et deuz offendit: et cõsequẽter oĩa quodãmõ cõtemnit: qr oĩa ex deo hñt auctoritatẽ: et hoc quo ad separationẽ ab ipso deo. Sic et intelligitur illud Ecc. 9. Qui in vno peccaverit: multa bona pdet: qr per vnũ peccatũ mortale ita separat aĩa rõnalis ab ipso deo: qui est vita: et a visione divina: et a bonis celestib: sicut p multa: vel p quodcũq: qr cõparando pctz mortale hoc mo

do ad vita m:nō suscipit magis ꝛ mi-nus. ¶ 2. Si cōpa retur peccatū mortale ad mortē gehenne:ad quā perducit:que mors est eterna : qꝛ pena eterna:iuxta illud Math.25. Ibunt ii in suppliciū eternū:sic vnū mortale peccatū non est magis mortale ꝙ aliud: qꝛ vnūquodqꝫ ita obligat ad illā penā eternā: sicut quodcūqꝫ aliud : ꝛ sicut oīa alia simul. Et sic intelligitur illud Jaco.2. Qui offendit in vno: factus est omniū reus. Nā qui vnū peccatū mortale omittit: ita reus est eterne pene: sicut qui oīa cōmittit. Et sic ēt intelligitur quod tertio obijcitur: quia omniū peccatoꝝ est vna ꝛ equalis pena in iferno: quod veꝝ est quo ad eternitatē: qꝛ cōparando peccatū mortale ad eternā mortē: nō suscipit magis ꝛ minus. ¶ 3. Si vero cōparetur peccatū mortale ad actū substratū: p quē quis diuina precepta transgreditur: puta: ad amorē inordinatū volūtatis: vel ad odiū inordinatū eiusdē volūtatis: certū ē: ꝙ sic vnū pctꝫ mortale est maius ꝙ aliud: qꝛ sicut actus est intēsior ꝛ remissior: sic pctꝫ maius ꝛ minus: grauius ꝛ minus graue. Exemplū. Quis dicet primo iniuriosum verbū cū leui odio: peccabit: alius dicet simile verbū cū odio intenso: grauius delinquet. Unus cū odio moderato vel mediocri deū blasfemabit: alius vero blasfemabit cū odio vehementissimo ꝛ furibundo: deterius sine cōparatione peccabit. Unus carnis peccatū consumabit cū amore inordinato sed mediocri: alius vō cū amore effrenatissimo: ꝛ cū vehementi cōcupiscētia eundē actum cōmittet: sine dubio grauius delinquet: qꝛ sicut dicit Sco. in. 4. q. vltima. Cū actus est intensior: sicut deberet habere maiorem ꝛ intensiorē rectitudinē: ita si caret ea: grauius est peccatū: ꝛ ideo cōparando peccatum ad actū substratū: vnū peccatū est maius altero. Et hoc est qđ dicit veritas Jo.19. Propterea qui tradidit me tibi: maiꝰ peccatū hꝫ. Et cū dicis. Mors oīum corporū ē equalis: ḡ peccatū: qđ ē mors aīe: est in oībus equale. Dico: ꝙ peccatū est formaliter priuatio rectitudinis in actu: ad quā sequit̃ mors aīe. i. separatio aīe a deo: ꝛ a diuina gratia. Uñ pcīm nō est mors aīe: sꝫ est causa mortis aīe rōnalis. ¶ 4. Si cōparet̃ peccatū ad acerbitatē ꝛ intensionē pene: quā meret̃: que corrñdet grauitati peccati: sic ꝓfecto vnū pctꝫ mortale maius est ꝙ aliud: qꝛ in inferno magis puniet̃: ꝛ magis cruciabit̃ vnꝰ ꝙ alius: ſm ꝙ plura vel grauiora peccata commiserit. Unde dixit veritas Math.13. Colligite primū zizania: ꝛ alligate ea fasciculos ad cōburēdum. Alio. n. cruciatu siue fasciculo cruciabuntur fures. Alio fornicarij. Alio adulteri. Alio homicide. Alio periuri. Alio blasfemi. Alio infideles: ſm ꝙ maiori vel minori malignitate peccauerint. Unde concludo sine aliqua dubitatione: ꝙ vnū peccatuꝫ est maius ꝙ aliđ: ꝛ quo ad reatū: ꝛ quo ad cruciatū: dicente Aquila volante Jo. euangelista Apoc.18. Quantū glorificauit se: ꝛ in delicijs fuit: tātū date ei tormentū ꝛ luctus. Et ideo: ꝙtū minus ditatus fueris: tm̄ pauperior fies. Quātū iniuste exaltatus: tantū in penis humiliaberis. Quantū iniuste delectatus: tātū in tormentis cruciaberis. Quantū crapulatus : tantū fame cruciaberis.

Eclaratio in. 2. misterio cōsiderāda: talis est. ¶ Si quis q̄reret

D

ret quot modis vnū peccatū sit alio grauius vel maius. ¶ R͞n° s͞z doctrinā Sco. in. 2. di. 21. Bona. in. 2. di. 21. q. vii°. Alex. d̄ alis in. 2. pte. q. 161. mē. 6. q. 174. mēb. 6. z Tho. 1° 2ᵉ. q. 73. 12. modis vnū pctm̄ dr̄ alio grauius z maius.

¶ Primo. Causalitate. Nam illud peccatū dr̄ grauius: qd̄ pluriū est cā peccatoꝝ. Et hoc mō pctm̄ diaboli siue luciferi fuit oīuz pctoꝝ maximū: qz vt dicit Alex. d̄ alis in. 2. pte. q. 109. z. 120. mēb. 7. Ipse demon fuit initiū maliciei: z est origo z principiū omniū peccatoꝝ: tā angeloꝝ q̄ hominū. Et dr̄ caput omniū maloꝝ: qz p influxum z suggestionē concurrit ad oīa peccata mediate vel imediate. Uñ dr̄ Sap. 2. Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terraꝝ. Et hinc elice hanc cōclusionē. Quāto plures quis ad peccādū inducit: p sua verba: p pmissa: p munera: p minas: vel terrores: q̄to pluriū maloꝝ est cā: tāto deterius z tāto grauius z dānabili⁹ peccat. Et tales sunt filij diaboli: qz sicut diabolus stimulat ad pctm: ita z isti. Uñ scribit Sap. 2. Imitant aūt illū. s. diabolū: qui sunt ex parte illius.

¶ 2. Generalitate. Sic declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 120. Pctm̄ dr̄ magnū: pp dāni vel pene cōsequentis magnitudinē: qz vz gnālius est: z ad plures se extēdit. Et hoc mō pctm Ade grauius fuit quocūq̧ alio pctō: qz ei⁹ pctm̄ gnāliter ad oēs de cōi lege derivatū est: z oēs maculauit: z penis innumeris subiecit. Et ex hoc elice hāc cōclusionē. Quotiēs quis ex suo malo exēplo vel ex suo pctō publico plures scādalizat quo ad aīaz: vel plures affligit quo ad corpus: vel plures dānificat quo ad tpalē subāz: tāto grauius z dānabilius peccat. Uñ dat sibi maledictio a christo: dicente math. 18. Ue homi illi p quem scādalū venit. Heu. Heu. quot sunt a christo maledicti: z nō aduertūt: vt sunt lusores: blasfemi: ptiales: mulieres scollate. zc.

¶ 3. Enormitate. Pctm̄ dr̄ alio maius ex sua enormitate z turpitudine: qz vz est enorme valde: quasi totaliter extra normā. Et hoc mō pctm̄ Jude proditoris dr̄ maxᵐ: qz fuit valde enorme. Enorme. n. fuit vēdere tā excellētē psonā p tā vili pcio: cū tali astutia: tali dolo: tali fraude z pditiōe: cū tot ab eadē recepisset bñficia: honores: grās: z familiaritatē. Uñ dr̄ i ps. Homo pacis mee in quo speraui: qui edebat panes meos: magnificauit sup me supplātationē. Ex hoc elice cōclusionē talē. Grauissimū ē z enorme pctm̄ illoꝝ: q minimo pcio vēdūt carnes filiaꝝ: vel vxoꝝ: aut aliaꝝ mulieꝝ. Et eoꝝ: q ↄtra amicos z bñficos dolose i corde suo machinant: dolose obsequunt: z fraudulēter opant. Grauissimū est z pctm̄ eoꝝ qui dñoꝝ suoꝝ: vel castroꝝ: vel ciuitatū sunt pditores: z tradunt eas in inimicoꝝ manus: z sunt cā tot homicidioꝝ z depopulationū. Q̄ graue: z horribile pctm̄. Tales clamāt illō Prouer. 1. Insidiemur sanguini. Abscōdamus tendiculas ↄ isontē frustra. Deglutiamus eū sicut infernus viuentē. Oēm pciosā subāz reperiem⁹. Implebim⁹ domos nr̄as spolijs.

¶ 4. Magnitudine. Pctm̄ dr̄ alio maius rōne magnitudinis psone. Et hoc mō sic d̄clarat Sco. in. 2. di. 21. Pctm̄ illi⁹ psone: q plura a deo recepit dona z bñficia: dr̄ mai⁹ pctō alteri⁹ psone: q tot a deo bñficia nō recepit: si pctā sint eiusdē rōis: vt puta: pctm̄ diuitis: q̄ paupis. Ex h̄ elice cōclusionē talē.

Sicqs a deo beneficia maiora recepit: siue temporalia: siue corporalia: siue spiritualia sint: tāto si peccat: ex ingratitudine: grauius et damnabilius est peccatū suum in conspectu diuine maiestatis. Unde de talibus cōqueritur deus: dicēs Deut. 32. Incrassatus ē dilectus: et recalcitrauit: incrassatus: impinguatus: dilatatus: dereliquit deum factorē suum: et recessit a deo salutari suo. Heu quot sunt tales diuites domini sapientes.

¶ 5. Periculositate. Peccatū dicitur alio mai⁹ qr periculosius magis precipitans hoiem ī alia peccata. Et isto modo vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 129. membro. 6. Ignorantia dr peccatū grauissimū: qr periculosissimum. Sicut. n. cecus qui nō videt cū magno precipitij periculo itinerat: sic qui ignorat et per ignorantiaʒ peccat: periculosissimū iter et peccatū habet: qr semper ī periculo ambulat. Unde Ambro. super illud Ro. 2. An ignoras et c. dicit. Peccas homo dū impunitatē tibi promittis. Grauius cū dei bonitatē contemnis. Grauissime cuʒ ignoras. Et ex hoc elice cōclusionem. Quilibet christifidelis et sue cupidus salutis: super oīa declinare debʒ et a se expellere matrē cunctoꝝ delictoꝝ ignorantiā: qr vniuersum mundum precipitat in infernū. Heu quot infideles: quot machumetani: quot heretici: quot rustici. quot iuuenes: qt senes: quot mulieres: pp hāc ignorātiam in pctōꝝ profundū precipitantur et corruunt.

¶ 6. Inseparabilitate. Quanto aliqđ pctʒ cū maiori difficultate ē ab aīa separabile: tāto pōt dici alio graui⁹: qr inseparabilius. Et vere vna de priori bus alicui⁹ peccati cōditionibus est: qñ est de difficili mobile ab ipsa anima. Et hoc modo auaritia dr peccatuʒ grauissimū: qr ab aīa de difficili separat. Quinimmo cū cetera vitiā omnia ab aīa per tēporis decursum paulatim recedāt: auaritia ipsa p oppositum magis adheret. Naʒ in senectute recedit vitium gule: luxurie: odij: blasfemie: ludi: iracūdie: et huiusmodi: sed auaritia in senectute cōualescit. Unde Hiero. Cū cetera vitia in hoīe senescant: sola auaritia iuuenescit. Uide. c. sunt hi. 47. dist. Et ex hoc elice conclusionem: qꝫ quilibet christifidelis: qui ad celestes diuitias aspirat: ex toto corde terrenas diuitias cōtemnere debet: qr sūt laqueus animarū: tenētes eas in manu diaboli: dicēte Paulo. j. ad Thimo. 6. Qui volunt diuites fieri: incidūt in tētationem et in laqueū diaboli: et in desideria multa inutilia et nociua: que mergunt hoīes in interitū et perditioneʒ. Radix. n. oīum malorū ē cupiditas.

¶ 7. Importunitate. Pctm̄ aliquod dicit maius alio: qr magis importunum. Hoc modo superbie pctm̄ dicitur maximū. Nam appetit⁹ excellentie maxime inheret spūi rationali: et iō importune tētat: et de difficili repellit. Similiter superbia occasionaliter etiā ex virtutibus oritur: et ideo maioris est importunitatis: et difficilioris expulsionis: vt dicit Alexan. de alis in. 2. parte. q. 153. memb. 7. Heu quot laborant hoc pessimo vitio. Ex hoc elicio cōclusionē: qꝫ quilibet sue sitibūdus salutis: super oīa maxime precauere debet a peccato superbie: qr est importunissimū vitiū. Uñ glo. super illud ps. Dñe deus meus si fe

cijst ud: ait. Superbia est primũ pec catũ recedentibus a deo: et vltimum redeuntibus ad ipsum.

¶ 8. Pronitate. Tanto aliquod peccatũ dicitur graue: quãto ad ipsum est maior inclinatio. Et hoc modo peccatũ luxurie maximum dici pot: qr ad ipm est maxima inclinatio. Un̄ scribitur Gen.6. Cuncta cogitatio cordis intenta est ad malũ.i.ad peccatũ carnis: omni tẽpore. Et rõ est: qr corpus quod corrũpitur aggrauat aiaz: et terrena inhabitatio deprimit sensũ multa cogitãtẽ. Figura huius pronitatis hetur in muliere meretrice: de q̃ scribitur Prouer.7. Ecce mulier occurrit illi in ornatu meretricio: preparata ad decipiẽdas aias: garula: vaga: quietis ipatiẽs: apphensum deosculatur iuuenẽ: et pcaci blanditur vultu: irretiuit eũ multis sermonibus: et blandicijs labiorũ pertraxit illũ. etc.

¶ Mystice hec meretrix ẽ caro nr̄a siue sensualitas: que suis blandicijs allicit aiam et rõnem ad carnalis peccati cõsensuz. Et qr rõ siue aia cõiũcta est carni multũ cõdelectatur cum ipsa carne: vt dicit Sco.in.2.di.29. Unde ad luxurie pctũ est maxima pnitas.

¶ 9. impugnatione. Peccatũ aliquod dicitur grauissimũ: qr gratiã magis impugnat: et gratie magis contrariatẽ. Et hoc modo peccatũ i spiritũ sanctũ est maximũ: qr ẽ peccatũ ex certa malicia cũ mentis pertinacia: p quod impugnat gratia spũs sancti: in qua fit remissio peccatorũ: et dicitur inuidentia fraterne gratie: vt declarat Alex.d alis in.parte.q.173.mem.1. O q̃ graue et terribile peccatũ. Hoc pctõ delinquũt despe rati presumentes: impugnantes fraternã gratiam: impugnantes veritatẽ cognitã: obstinati et impenitentes. De grauitate huius peccati dicit veritas Math.12. Quicũqz dixerit verbũ cõtra filiũ hominis remitteẽ ei: qui aũt dixerit cõtra spũm sanctũ: nõ remittetẽ ei: neqz in hoc seculo neqz in futuro. Elice si vis conclusionem vt supra.

¶ x. Offensione siue elõgatione. Peccatũ dicitur maius: quod diuinũ bonum magis offendit: et a diuino bono magis elongat. Et hoc modo peccatũ ydolatrie sicut declarat do. Alex. de alis.in.2.parte.q.178.memb.5. est peccatũ maximũ ex genere suo: eo q maxime opponiẽ rectitudini fidei: et destruit primũ fundamẽtũ: quod est infide.s.credulitatẽ dei oipotentis creatoris celi et terre. Et maxime a diuino bono elõgat: qr facit adherere ido lo qd nihil est.1.Cor.8. Nihil est ydolũ in mundo. Nihil aũt magis a deo distat q̃ quodcũqz bonũ 9mutabile: cui inherent alij peccatores. Hoc vicio maximo inuoluunẽ infideles: heretici: superstitiosi: diuini: incantatores: idolorũ cultores. Cõtra quos clamat Paulus.1.Cor.x. Carissimi mihi: fugite ab ydolorum cultura. Nolo vos socios fieri demoniorũ.

¶ xi. Libidine. Peccatũ aliquod dicitẽ maius: qr cũ maiori libidine: siue cũ maiori cõcupiscẽtia 9missum est. Et hoc modo: sicut declarat Alex. d alis in.2.parte.q.127.memb.4. et Tho.in q.disputatis d peccatis.ar.9. in rñ.ad 15.arg. Quodcũqz peccatũ cuiuscũqz generis existat est maius: quod maiori concupiscẽtia: vel maiori libidine: siue maiori volunta te conatu perpetratur. Heu quot sunt tales: qui sine rẽnis, freno: bestiarũ more toto men

tis conatu ad delicta nequissima disoluuntur. De quib⁹ Propheta inquit Facti sunt sicut equus et mulus: quibus non est intellectus. Ideo in chamo et freno maxillas eorum constringe: qui non approximant ad te. Heu quot sunt in hoc gradu philocapti: adulteri: homicide: partiales: qui toto mentis conatu nituntur in vicia.

¶ 12. Principalitate. Peccatum vno modo dicitur alio maius: quando obiectum quod offendit est principalius. Et hoc modo secundum Tho. 1ª 2ᵉ. q. 73. ar. penultimo. Peccata que sunt in deum sunt maxima et grauissima. Sic infidelitas est maximum peccatum: quia fidei opponitur: et diuine veritati. Desperatio: que opponitur spei et diuine misericordie. Odium dei: quod opponitur charitati et diuine bonitati. Blasfemia dei: que diuine opponitur maiestati. O quantum habundant huiusmodi peccata. Uere dicere possumus illud Exo. 32. Peccauit populus iste peccatum maximum feceruntque sibi deos alienos.

Conclusio in tertio mysterio describenda multiplex est. ¶ Secundum sacrorum Canonum et Theologorum doctrinam. Alex. Scot. Bon. et s. Tho. in 2. sententiarum. di. 21. Ex parte persone peccantis: multipliciter peccatum aggrauatur. Unde. xi. ordinate proponuntur conclusiones de maiori et minori grauitate peccati: et intellige semper ceteris omnibus paribus. Nam maiora: grauiora: et deo magis exosa et maiori supplicio condigna sunt peccata.

¶ Primo. Uoluntaria. Hoc habetur. 32. q. 5. in. c. Sicut. n. Cum. n. voluntas sit causa peccati siue effectiua siue defectiua: tanto maius est peccatum: quanto magis habet de voluntario: et tanto minus quanto minus. Et ideo illi qui peccant non per ignorantiam: nec per infirmitatem: nec per timorem aliquem: sed propria et spontanea voluntate: sine aliqua admixtione inuoluntarij grauissime peccant. Heu quot sunt tales: qui nec demonis: nec mundi: nec carnis temptationem expectant: sed ipsimet sponte se precipitant in peccatum.

¶ 2. Diuturniora. Hoc habetur. 24. q. 1. c. Scisma. Nam peccata quanto sunt magis diuturna: tanto magis ex consuetudine in anima radicantur: et quod deterius est ad grauiora peccata perducunt. In hoc numero sunt: vsurarij: qui per annos viginti perseuerant in peccato vsure. Sic adulteri in peccato adulterij: incantatores: partiales: odiosi: inuidi: qui toto tempore vite sue in suis fecibus requiescunt.

¶ 3. Uirorum. Peccatum virorum ceteris paribus grauius est peccato mulierum: quia vt dicit Sco. in. 2. d. 21. Uiri habent maiorem fortitudinem et possibilitatem resistendi quam mulieres. Et ideo si in eodem crimine delinquunt grauius peccant: quam mulieres. Heu. heu. quot sunt viri: qui sunt magis sensuales: magis lasciui: magis nugaces: quam mulieres.

¶ 4. Nobilium. Peccatum nobilium ceteris paribus grauius est peccato ignobilium et vilium personarum: et hoc habetur. 26. q. 5. c. Contra ydolorum. Nam vt dicit Sco. in. 2. di. 21. Grauius et damnabilius peccat: qui est in maiori dignitate constitut⁹. Et s. Tho. 1ª. 2ᵉ. q. 73. ar. x. ait. Omne bonum quo aliquis magnificatur: dei beneficium est: cui bonus fit ingratus peccando: et quantum ad hoc quelibet maioritas etiam in temporalibus bonis peccatum aggrauat

grauat fm illud Sap.6. Potētes po tenter tormenta patientur. Heu quot nobiles sunt: qui sunt magis luxuriosi: magis adulteri: magis blasfemi: et in omni scelere vitiosiores quam pauperes: et mendici: et sunt lucifero similes: quia quo nobilior tanto deterior.

¶ 5. Scientium. Sicut declarat Alex. de ales in.2.parte.q.163.memb.3. Sciētia multum aggrauat peccatum. Unde qui cognoscit peccatum et ex infirmitate vincitur et peccat: grauius peccat: quam ignorans. Et peccata scientium sunt grauiora: patet.6.q.1.c.Quero. Heu quam grauia et detestabilia sunt scientium peccata. Ecce carissimi multi sunt in grammatica doctissimi: que et recte scribere: et recte eloqui docet: et tamen pessime loquuntur: murmurando: detrahendo: infamando. Ecce quis in Logica doctissimus est: que inuenire edocet veritatem: et tamen mēdacia plura dicit: veritatem impugnat: falsitatem defendit: grauissime peccat. Quis in scientia naturali peritissimus est: et tamen turpius viuit quam Leno et Meretrix. Ille Astrologus in celorum scientia preeminet: et tamen ē pessimus ydolatra: incantator: superstitiosus. Alius est Orator maximus: aut Poeta: et multiplicat adulationes: mendacia: cōponitque lasciua carmina. Alius in Canonico iure precellit: et tamen simoniace vendit et emit: cōcubinas nutrit. Alius in arte procurādi preeminet: et nō tot capillos in capite habet: quot mendacia multiplicat: causas iniustas defendit: causas iustas impugnat: vociferat: clamat: et nigrum in cādida vertit. Tunc immensa caui spirant mendacia folles. De Legistis quid dicam: et de Iudicibus: qui ob dominorum timorem vel fauorem iustitiam peruertunt: qui ob deuotionem Sancti Joannis os aurei: reum absoluunt: et iustum condemnant. O quam grauia sunt peccata sapientium: et sciētia pollentium. De Theologis nihil dicā: qui de Theologia tota die disputant: et cōcubinas nutriunt: filios generant.

¶ 6. Sapientium. Hoc habetur in.c. Quero 6.q.1. Multi.n.sunt scietes et iuuenes: et tamen non sunt sapientes et prudentes. Alii vero sunt et prudentes: et sapientes per longū temporis experientiam. Et isti sunt Senes et cani: quia vt scribitur Job.12. In antiquis est sapientia: et in multo tempore prudentia. Sed isti senes sunt querulosi: murmuratores: inuidi: lasciui: auari. O quot mala committūt. Quibus dici potest illud Dan. 13. Inueterate dierum malorum.

¶ 7. Christianorum. Sicut.n. declarat.s.Tho.2ª.2ᵉ.q.x.ar.3.in fine. Dimisso peccato infidelitatis: ceteris paribus: in aliis peccatis: puta in adulterio: mendacio: furto: magis peccat: et grauius christianus quam infidelis: tum propter notitiam veritatis ex fide: tum etiam propter sacramenta fidei: quibus est imbutus: quibusque peccādo cōtumeliā facit. Heu quam grauiter peccant christiani in maledictionibus et in blasfemiis dei: in odiis: homicidiis: sodomiis.

¶ 8. Religiosorum. S. Tho.2ª.2ᵉ. q.186.ar.vltimo declarat quomodo Religiosus in eodem genere peccati grauius et damnabilius peccat quam secularis: in tribus casibus. ¶ Primo quando peccat contra votum suum.

¶ 2. quādo peccat ex cōtemptu: quia tūc est magis ingratus de receptis beneficiis. ¶ 3. quādo peccat cum aliorum scādalo. Heu quot peccā. et q̄ grauia cōmittunt relligiosi apostatādo: luxuriando: curias frequētando: cū secularibus conuersando.

¶ 9. Sacerdotum. Hoc habet. 22 q. 1. monet. et di. 40. c. Añ oia. Cū. n. sacerdotes sint pastores gregis tanto grauius delinquunt: quāto caput ceteris membris preeminet. Ipsi. n. sunt lucerna posita super candelabrū vt luceat oib⁹ qui in domo sunt Math. 5 Et si ad subditos sue male vite exēpla trāsmittūt: tot mortib⁹ digni sūt: quot suo malo perimūt exēplo. Heu quid dicā: de vestibus inhonestis: de cōcubinis: de ruina ecclesiarū: de ludis: de dissipatione bonorum ecclesie: de malis societatibus: de sodomia.

¶ 10. Prelatorum. Hoc habet in. c. Ante omnia. di. 40. Quāto. n. sunt in altiori statu: tanto ad maiorē perfectionē obligant: et ideo si delinquunt tanto damnabilius peccant. O quātā ruinam in dei ecclesia faciunt mali prelati: per suas ambitiones: pōpas: cōuiuia: luxuriā: cōcubinas: indeuotionē.

¶ xi. Dñorum. Hoc habet. 26. q. 5. c. Cōtra idolorum. et. 24. q. 1. Qui 3. Quā grauiter peccent dñi tēporales: imperatores: reges: duces: principes: marchiones et alii: quis dicere queat? Heu quot iuste querelle ad dei aures ascēdūt: opprimūt pauperes: corrūpunt puellas: aggrauāt iniuste: scandalizant: diuina abhorrēt: dant mala exempla: sed caueāt: q2 dr̄ Sapiētie 6. Potētes potēter tormēta patientur. O mortales. Uenite ascēdamus. etc. Amen.

¶ De mortalis peccati multiplici grauitate. Cap. 12.

Uenite ascēdamus ad montē dñi et docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec vba Isa. 1. Ueh gēti peccatrici: populo graui iniquitate: semini nequā: filiis sceleratis. Dereliquerūt dñm: blasfemauerunt sanctū: abalienati sunt retrorsum. Quā grauiter delinquant miserrimi peccatores: et quam longe fiant a bonitate diuina prestantissimi Auditores et dilectissimi in christo iesu: ꝓpter quattuor singulariter demonstrat. ¶ Primo ꝓpter malā cōsuetudinē: nā infelix peccator in mala peccādi cōsuetudine adeo depraua tur: qꝫ ab ea vix vllo potest remedio resilire. Uñ dicit propheta. Ueh genti peccatrici. i. in peccato assuete. Sicut. n. aliquis dicit artifex ex arte iā acquisita per consuetudinē et operis exercitium: ita dicit aliquis peccator vel aliqua gens peccatrix ex habitu peccandi per malam consuetudinem acquisito: vt dicit Lyra super Isa. 1. ¶ 2. propter malā declinationē. Nā qui mala peccādi cōsuetudine aggrauatur: propter peccati pōdus: ad alia peccata faciliter declinat. Peccatum enim quod per penitentiā non diluit mox suo pōdere ad aliud trahit. Unde dicit propheta. Ueh populo graui iniquitate: qui ꝓpter peccati grauedinē: ad maiora peccata declinat. ¶ 3. propter malam disseminationē. Nam male assueti: et declinantes ad peccata: malorum exemplorum semina diffundunt: et diabolicos fructus producunt. Unde et a propheta maledicuntur cum dicit. Ueh semini

nequā

nequā. Sicut.n. semen fructum producit fm qualitatē suam: sic in peccatis assueti per sua mala exempla: malorum operum fructus effundunt. ¶ 4. propter malam hereditatem. Nā qui peccatis assuescūt: et malorum exemplorū semina diffundūt: filij diaboli efficiuntur: et cum diabolo eternam maledictionē hereditabūt. Unde dicit propheta. Ueh filiis. s. diaboli: sceleratis. Dereliquerunt dnm et c. que sunt verba assumpta pro nostro fundamētō: et iterū replicata dicuntur in hac forma: Ueh genti peccatrici. In his verbis ő peccati horribili grauitate: tria principalia mysteria declaranda proponuntur,

¶ Primum Disputatio

¶ Secundū Declaratio.

¶ Tertium Conclusio.

E primo: que est disputatio: proponit̄ talis q̄stio. ¶ Utrū oīa pctā mortalia sint paria: an vnū sit grauiꝰ alio. Pro cuius elucidatione tria sunt puncta in hoc primo mysterio declaranda et vētilāda:

¶ Primum est subtilis obiectio.

¶ Secūdū ē Magistralis distictio.

¶ Tertium est theologalis solutio.

¶ Primū est subtilis obiectio. ¶ Uidetur q nullū peccatū mortale sit grauiꝰ alio: sed omnia sint equalia: et hoc multiplici medio persuaderi potest ¶ Primo sic: Quādo aliquid dicit̄ magis et minus: hoc dr̄ p cōparationē ad vnū primū: qđ ē simpliciter tale: sicut luna dicit̄ magis lucida q̄ stella per cōparationē ad solē: qui est lucidissimus. Sed nō datur vnū primū et simpliciter malū: quod. s. careat omni bono: ergo nō est aliquod magis vel minus malū ergo nec aliquod maius vel minus peccatū. ¶ 2. sic. Quāto maior est qui offenditur: tāto grauius est peccatū. et quāto minor: minus: et quā to equalis equale. Sed in omni peccato idē est et equalis ille qui cōteīnit̄ et offenditur. s. deus: ergo omnia peccata sunt equalia. ¶ 3. sic. Queculq3 essentialiter cōueniūt in aliquo eiusdē rōnis sunt eiusdē rōnis et eq̄litatis essentialis: sicut omnes homines qui cōueniūt in humanitate: sunt equales in humanitate. Sed oīa peccata mortalia cōueniūt in auersione a deo: cū peccatum sit auersio ab incōmutabili bono: q̄ auersio. ē eiusdē rōnis: qr eiusdē positiui: ergo oīa pctā sunt eiusdem rōnis et sic equalia. ¶ 4. sic. Omne peccatū mortale eque priuat totā gratiā nihil de ea in anima relinquēs: ergo omne peccatū mortale est equale: cū ex quocunq3 sequatur equalis priuatio. ¶ 5. sic. nullū infinitum est maius altero infinito. Sed qđlibet peccatū mortale est infinitum: quia contra bonum infinitum: quod. e. st deus: vnde et penam infinitam meretur: ergo vnū3 mortale non est maius altero. ¶ 6. Sic: idem remanet in anima post quodlibet peccatum mortale: ergo omne mortale est equale alteri. Antecedēs probatur: quia si homo blasfemat post blasfemie peccatu3 remanet natura anime et libertas arbitrij: p quā homo potest eligere bonū et malū. Si cōmittit homicidiū idē remanet. Si adulteriū: ide3. Si furtū: idē. Cū ergo vnū pctm̄ mortale nō magis adimat vel priuet ő anima q̄ aliud: ergo vnum nō est maius altero. ¶ 7. sic pctm̄ ē auersio ab incōmutabili bono et cōuersio ad cōmutabile bonum: sed ista auersio et conuersio nō recipit magis aut minus: nec ē maior: aut minor:

q2 cum aia sit simplex: ad quodcuq3 couertitur tota couertit: r a quocuq3 auertitur tota auertitur: ergo couersio non est maior: nec auersio maior: ergo nec pctm vnu altero maius: ergo vr q oia pctã sunt paria r equalia.
¶ 2. est mgralis distinctio. ¶ Ad ista oia supradicta fm doctrina s. Tho. in q. disputatis de peccatis. arti. 9. r Alex. de alis in 2. pte. q. 127. r Sco. in 2. di. 21. q. 2. sic respondetur.
¶ Ad primu dico: q in rebus positiuis aliquid dicit magis r minus per accessum ad vnu primu tale: sicut aliquid dicit albius in comparatione ad vnu albissimu: sed in priuatiuis: aliquid dicit magis r minus per recessum a positiuo: q2 ergo peccatum r malu sunt priuatiua ideo vnu3 pctm dicitur maius alio r vnu malus dicit maius altero per recessum a primo bono: qd est deus: no per accessu3 ad primu malu. Et io aduerte q quanto quis a deo se magis elongat: tanto deterius peccat: vnde clamat propheta Ysa. 1. Dereliquerut dnm: abalienati sunt retrorsum.
¶ Ad. 2. dico: q magnitudo pcti mortalis r magnitudo contemptus no solu attedit ex parte obiecti quod offenditur r contemnit: sed etia3 ex parte actus: quo quis cotemnit. Actus autem pot esse intensior r remissior: r ita peccatu pot esse grauius r leuius. Et ideo aduerte q quato actus pcti est intesior: tanto grauius est pctm.
¶ Ad. 3. dico: q peccatu no e tm auersio vel priuatio aliqua: sed includit aliqd positiuu3: qd e subiectu auersionis r priuationis: r p illd positiuu suscipit magis r minus: r ideo peccatu aliqd est maius r aliud minus.
¶ Ad. 4. dico: q peccatu no est essentialiter priuatio gratie: sed peccatum est causa priuationis gre. Essentialiter aute peccatu est actus deformis vel inordinatus. Et ideo sicut vnus act9 e magis deformis r magis inordinatus q alius: ita vnu peccatu potest esse maius r minus q aliud.
¶ Ad. 5. dico: q peccatum mortale licet habeat aliquam habitudine3 ad bonu infinitu: ipsum tamen est essentialiter finitum. Nam a bono infinito quis auertitur actu finito: r quia peccatu est finitu: ideo suscipit magis r minus: r vnu peccatum est maius vel minus alio: sicut vnum bonu finitum est maius vel minus alio.
¶ Ad. 6. dico. q post quodcuq3 peccatum remanet integra natura anime r libertas voluntatis: qua pot vel bonum vel malu eligere: sed tamen minuitur habilitas ad bonu: r per vnu3 peccatu plus minuit: r per aliud minus: r sic vnu3 pctm est maius: aliud minus.
¶ Ad. 7. dico: q quuis aia sit simplex in esse est tame multiplex in virtute: r hoc dupliciter. ¶ Primo quia fm vna r eande potentia ad multa se habet r multipliciter in illa ferri potest: puta maiori vel minori conatu: inte(n)siori vel remissiori actu: r sic grauiori vel leuiori peccato. ¶ 2. q2 h3 multas potentias: r fm vna potest auerti a deo: non fm aliam: puta fm voluntate deu odiendo: non fm intellectum ei discredendo. Et potest auerti fm intellectum non credendo: r non fm memoriam de ipso deo cogitando. Continet etiam ipsa anima rationalis multas potentias sensitiuas interiores r exteriores virtualiter: r fm vnam illarum a deo pot auerti: no fm aliam: puta fm interiorem

phantasia3

phantasiaȝ:carnalia phantasiãdo:nõ ƒm exteriorẽ visiuam lasciuã conspiciẽdo. Põt a deo auerti ƒm linguam blasfemãdo: ꝛ nõ ƒm manuȝ homicidiũ cõmittẽdo: ꝛ ecõuerso. Et ideo potest vna auersio esse maior ꝙ alia: vel minor ꝛ cõsequenter vnũ peccatũ maius ꝙ aliud ꝛ ecõuerso vnũ peccatum minus ꝙ aliud.

¶ 3. est Theologalis solutio. Sicut n. declarat. S. Tho. 1ª. 2ᵉ. q. 74. ar. 3. Grauitas peccatorum differt eo modo: quo vna corporalis egritudo est alia grauior. Et rõ est: qꝛ sicut bonuȝ sanitatis corporalis cõsistit in quadã cõmẽsuratione humorũ per conueniẽtiam ad naturã animalis: ita bonũ virtutis cõsistit in quadam cõmẽsuratione humani actus ƒm cõueniẽtiã ad regulã rõnis. Sȝ manifestũ ẽ: ꝙ corporalis egritudo tãto grauior est: quãto per eã tollitur debita humorũ cõmẽsuratio per cõmensurationẽ prioris principii. Sicut grauis est egritudo que prouenit in humano corpore ex brachio vel tibia. Grauior que prouenit ex epate: quia cordi magis appropinquat. Grauissima que prouenit ex corde: quod est principiũ vite. Sic ꝛ peccatum tanto grauius est: quãto de ordinatio cõtingit circa aliquid: qđ est prius ƒm ordinem rationis: prius aut em ƒm ordineȝ rationis est obiectũ dignius: siue finis altior: qꝛ ratio dictat ꝙ dignius obiectũ sit prius ꝛ principaliꝰ inquirẽdũ: ꝛ altior finis sit principalius diligendus. Unde aduerte tria notabilia.

¶ Primũ ẽ: Graue peccatũ ẽ deordinatio que contingit circa res exteriores ꝛ circa bona temporalia prout sunt furtum: rapina: vsura: fraus: dolus: ꝛ huiusmodi: sunt n. huiusmodi deordinatiões grauia peccata: qꝛ mortalia ꝛ eterna morte digna. dicẽte Paulo. 1. Cor. 6. Nolite errare. neqꝫ fures: neqꝫ auari: neqꝫ rapaces regnũ dei possidebũt. ¶ 2. est: Grauius est peccatũ deordinatio: que cõtingit circa humanũ corpus vel circa hominem prout sunt fornicationes: adulteria: vulneratio: mutilatio: homicidiũ: sodomia: qꝛ homo ꝛ humanum corpus finis est exteriorum rerum: nam bona exteriora ad humanũ corpus ꝛ ad hominẽ ordinantur. Unde dicit Paul. 1. Cor. 6. Nolite errare: neqꝫ fornicarij: neqꝫ adulteri: neqꝫ molles: neqꝫ masculorũ cõcubitores regnum dei possidebunt.

¶ 3. est. Grauissimũ peccatũ ẽ deordinatio: que cõtingit circa deũ immediate: quia deus est finis: ad ipsuȝ homo quippe ordinatᷣ sicut in propriuȝ fineȝ: ꝛ ideo grauissima est inordinatio ꝛ grauissimũ peccatũ: quod immediate circa deuȝ cõmittitur: prout sunt infidelitas: que a deo alienat: desperatio que de dei bonitate diffidit. Odiũ dei qđ diuinã bonitatẽ abhominatur: blasfemia que diuinã maiestatẽ vilipẽdit ꝛ vituperat. O ꝙ graue. O ꝙ horribile. O ꝙ maledictuȝ peccatũ ẽ illud qđ cõtra diuinã maiestatẽ immediate cõmittitᷣ. Unᷣ clamat propheta Isa. 1. Ue gẽti peccatrici: populo graui iniquitate: semini nequã: filijs sceleratis: Dereliquerunt dñm: blasfemauerũt sanctũ Israel: abalienati sunt retrorsum. Et ideo cõcludo ꝙ peccata mortalia nõ sunt paria: nec equalia: sed vnũ maius alio: vel minus: ƒm ꝙ inordinatio contingit circa maius vel minus objectum.

d Secundo principali: qd est declaratio: mouet talis questio. Que sunt illa per que vnum peccatum redditur alio grauius et maius. ¶ Rndeo sm Alex. de alis vbi s. et Sco. in 2. di. 21. q. 2. et Tho. 1a 2e. q. 73. articulis pluribus: qr pctm mortale redditur alio grauius et dānabilius ex plurimis rōnibus.

¶ Primo. Ex oppositione. Nā vt dicit s. Tho. 1a 2e. q. 73. ar. 4. Maius peccatū est: qd maiori opponit virtuti: et maximum: quod maxime virtuti cōtrariatur: quasi maxime ab ea distans in eodē genere. Et hec est ratio sm Phm in. 8. ethicorum dicentem: qr pessimū: optimo cōtrariū est. Optimū aūt in moralibus est maxima virtus: pessimū aūt est grauissimū peccatū: ergo maxie virtuti opponit grauissimum peccatū: Ubi aduerte: qr cū virtus et viciū siue peccatum sint cōtraria siue opposita: habēt fieri circa obiectū idē. Ut amor et odiū circa deū: vel circa Petrū: qui modo amatur et postmodū oditur: et tam virtus qz vicium speciē sortiuntur ex obiecto: et ideo si circa obiectū aliquod sit aliqua virtus magna: vicium oppositū eidē virtuti circa idē obiectū est magnū. Ut puta si amor quo diligo Petrum est virtus magna. Odium quo odio Petrū est viciū magnū. Si circa aliquod obiectū est virtus maxima: viciū eidē virtuti oppositū circa idē obiectū est maximū: vt puta. Si charitas q diligit deus est virtus maxima: odium quo odit deus est peccatum maximū: qr in eodem genere optimo opponit pessimum. Et quante grauitatis est virtus: tante malignitatis est oppositum peccatum. Et qr fides est virtus maxima: qr virtutū omniū fundamētū. Ideo infidelitas est peccatum maximū: qr tollit omnium virtutū fundamentū: vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 174. mem. 6. Quia et spes que est circa deū est virtus maxima: ita per oppositum desperatio est peccatū pessimū. Quia et charitas circa deū est prima virtutum. 1. Cor. 13. ita odiū dei charitati oppositum grauissimū est peccatorum. O qz graue peccatū est: a deo p infidelitatē alienari: in ydolatria: superstitione: incantatione. O qz graue peccatū est de diuina misericordia desperare: deum odire: maledicere: blasfemare. Maxima virtus est humilitas: quo ad seipsum: pessimū vicium opposita superbia. Maxima virtus est misericordia: quo ad proximum: grauissimum peccatum est opposita crudelitas.

¶ 2. Ex spiritualitate. Peccatū mortale vt dicit s. Tho. vbi supra. ar. 5. quanto spiritualius ceteris paribus tanto est grauius. Et huius pōt triplex ratio assignari. Prima ex parte subiecti. Nam peccata spiritualia pertinent ad spiritum: cuius est conuerti ad deū et ab eodē auerti. Peccata vero carnalia cōsumant in delectatione carnalis appetitus: ad quē principaliter prinet ad bonū corporale cōuerti. Et iō pctm carnale inqztū huiusmōi plus hz de cōuersione: pp qd et est maioris adhesionis. Sed peccatum spirituale plus hz de auersione ex qua procedit ratio culpe: et ideo peccatum spirituale inquatū huiusmodi est maioris culpe. ¶ 2. ex parte obiecti: siue eius in quē peccat. Nam pctz carnale inqztū huiusmōi: ē in corpus pprium: pctz āt spūale est i deū vel in pximū.

Minus

Minus aūt est diligēdū corpus nostrū ẜm ordinem charitatis ꝙ deus ꝛ proximus: ꝛ ideo peccata spiritualia que sunt in deū ꝛ in proximū maioris sunt culpe ꝙ pctā carnalia que sunt in corpus propriū. ℂ3.ex parte motiui. Quanto.n.grauius est impulsiuum ad peccandum tanto leuius ē pctm̄: ꝛ quāto leuius impulsiuū: tanto grauius est peccatū. Sed peccata carnalia habēt vehementius impulsiuū.s.ipsam cōcupiscentiā carnis nobis innatā: peccata vero spiritualia habēt minus impulsiuū: ideo peccata spiritualia sunt ceteris paribus maioris culpe. Et ideo grauius est pctm̄ inuidie: ꝛ odij cōtra proximū: detractio: discordia ꝛ huiusmodi ꝙ luxuria. Grauius est peccatū superbie: inobediētie. indeuotionis: blasfemie ꝛ maledictionis contra deum ꝙ pctm̄ luxurie in corpus propriū.

ℂ3.Ex voluntate. Sicut declarat. S. Tho.1ª2ᵉ.vbi.s̄.ar.6.pctm̄ tāto ē grauius quāto eius causa fuerit maior: qꝛ multiplicata causa multiplicat̄ effectus. Cā aūt propria ꝛ per se peccati ē ipsa volūtas peccādi: que comparat̄ ad actū peccati: sicut arbor ad fructū: vt dicitur in glo. super illud Math. 7. Non pōt arbor bona fructus malos facere: ꝛ ideo quanto huiusmodi causa fuerit maior: tanto peccatū erit grauius. Quanto.n. voluntas fuerit maior ad peccādū: tanto hō grauius peccat. Qui ergo effrenatā ꝛ magis intēsam volūtatē habēt peccādi ceteris paribus grauius peccant. Hac effrenata voluntate in Christi discipulos seuiebat Paulus Apostolus ante suam conuersionem de quo scribitur Act.8. Saulus vero deuastabat ecclesiam per domos intrans: ꝛ trahens viros ac mulieres tradebat in custodiam. ꝛ Act.9. Saulus autē adhuc spirās minarū ꝛ cedis in discipulos dn̄i: vsqꝫ in hierusalē. Hac effrenata ꝛ intensa voluntate peccandi efferebatur Rex Antiochus seuiens in iudeos de quo scribit̄.2. Macha. 9. Sup hoc autē Antiochus superbia repletus: ignem spirans animo in iudeos precepit accelerari negociuꝫ. Heu quot sunt tales ꝛ maxime partiales: qui effrenatissimā habent peccandi voluntatem: occidendi: vulnerandi: aut mutilandi inimicos suos. Heu quot sunt qui effrenatā habent voluntatē vituperādi: confundendi: deprimendi proximū suum: ꝛ quāto efficacior est malefaciendi voluntas: tanto grauius est peccatum.

ℂ4. Ex fine. Aduerte ẜ3.s.Tho.vbi supra: ꝙ quedam sunt cause peccati extrinsece ꝛ quasi remote: que non sunt ipsa voluntas: sed voluntatē ad peccandū inclinant: ꝛ harum causarum extrinsecarum: quedam inducunt voluntatem ad peccādū ẜm naturā ipsius voluntatis.s.ẜm naturā boni: voluntas enim respicit bonum quod amat: ꝛ sic finis: quod est proprium obiectum voluntatis inducit ipsam voluntatē ad peccandum. Ex tali ergo causa peccati.s.ex fine auget̄ ꝛ diminuitur peccatū. Nam si voluntas ad peccandum inclinatur ex aliquo malo fine: grauiter peccat: qꝛ cuius finis malus: ipsum quoqꝫ malū Si ex peiori fine ad peccandū inclinatur: grauius peccat: quia cuius finis peior ipsum quoqꝫ peius. Si ex pessimo fine peccat: grauissime ꝛ pessime peccat quia cuius finis pessi

mus: ipsum quoqꝫ pessimum. Ecce quis adulterium cõmittit: si hoc facit propter pecuniã: quã inde sperat grauiter peccat: qꝛ auarus est. Si ꝓpter carnis delectationẽ quam inde consequitur grauius peccat: qꝛ luxuriosus est. Si ꝓpter homicidiũ ꝑpetrandũ: qꝛ intẽdit maritũ adultere īterficere vel infamare: adhuc grauiꝰ peccat: qꝛ homicida ꝛ detractor est. Si pp aliquam superstitionẽ: vel in dei cõtemptum facit: grauissime peccat: qꝛ idolatra ꝛ proteruus est. Unde ex intentione vel ex fine peccati mẽsurat̃ grauitas eiusdẽ. Et ideo scribit̃ Math. 6. Si oculus tuus fuerit nequã: totum corpus tuũ tenebrosum erit. Si magis necꝫ magis: si maxime necꝫ: maxime.

C 5. Ex cõcupiscentia. Sanctus Tho. 1ª. 2ᵉ. q. 73. ar. 6. dicit ꝙ duplex ẽ concupiscẽtia. Una que ẽ quedã passio: que ẽ motus quidã vis concupiscibilis: ꝛ ista precedit iudiciũ rõnis ꝛ motũ volũtatis: ꝛ ista cõcupiscẽtia quãto est maior tãto diminuit peccatum: Qui. n. maiori concupiscẽtia stimulatus cadit: ex grauiori tentatione peccat: vñ minus ei imputat̃. Alia vero est cõcupiscẽtia que sequit̃ iudicium rõnis ꝛ motuꝫ voluntatis ꝛ includit ipsum motũ volũtatis: ita ꝙ ipsa cõcupiscentia est cognita ꝛ volita: ꝛ hoc mõ vbi ẽ maior cõcupiscẽtia: maius est peccatũ. Insurgit enim interdum maior concupiscentie motus ex hoc ꝙ voluntas effrenate tendit in suum obiectũ. Et hoc mõ plurimi grauissime peccãt: qui carnali cõcupiscentia inflãmati in vitiorũ ardore comburunt̃. Sic in luxurie peccato ꝛ cõcupiscẽtie ardore insaniuit Samaria. i. Dolla de qua scribit̃ Ezech. 23. Fornicata ẽ igit̃ super me Dolla ꝛ insaniuit in amatores suos in assyrios iuuenes cupidos: ꝛ dedit fornicationes suas super electos filios assyriorum vniuersos ꝛ in oĩbus in quos insaniuit: in immundicijs eoꝝ polluta est. Hec Samaria seculares figurat: qui cõcupiscẽtia inflãmati insaniũt in fornicationibus: adulterijs: stupris: incestibus. Sic cõcupiscẽtia inflammata fuit hierusalẽ siue Doliba: de qua scribit̃ ibidem: ꝙ cum vidisset soror eiꝰ Doliba: plusꝗ̃ illa insaniuit libidine ꝛ fornicationẽ suã super fornicationẽ sororis sue ad filios assyriorum prebuit impudẽter. Hec clerus prefigurat: qui cõcupiscẽtia inflãmatus nõ solũ fornicationes: sed stupra: sed sacrilegia: sed molliciẽ: sed sodomiã multiplicat ꝛ augmẽtat. O quãta concupiscentia. O quanta flãma.

C 6. Ex circũstãtia. Sicut dclarat phi losophus in. 2. Ethi. Ex quocũqꝫ aliquid natuꝫ ẽ causari: ex eodẽ natum est ꝛ augeri: sicut habitus qui ex actibus aptus est causari: ex eisdẽ natus est ꝛ augeri: sed pctm̃ causat̃ ex defectu alicuius circunstantie. Ex hoc. n. recedit quis ab ordine rõnis: quia in operãdo: nõ obseruat debitas circũstantias: ergo peccatuꝫ põt augeri per circũstãtiã. Et hoc quidẽ cõtingit tripliciter ꝑm S. Tho. 1ª. 2ᵉ. q. 73. ar. 7.

C Primo inquãtũ circũstãtia trãsfert in aliud genus peccati grauioris: sicut pctm̃ fornicationis consistit in hoc ꝙ homo accedit ad non suã. Si auteꝫ addat̃ hec circunstantia vt illa ad quam accedit sit alterius vxoris: trãsfert̃ iã in aliud genus peccati. s. in iniustitiã: inꝗ̃tũ hõ vsurpat rẽ alterius: ꝛ ꝑm hoc adulteriũ est grauius pctm̃ ꝗ̃ fornicatio: Similiter mẽdacium

cium aliquod e pctm veniale: si addat iuramentu fit periuriu et pctm mortale. ¶ 2. inquantu circustatia no trahit in aliud genus pcti: sed solum inquantu multiplicat rones peccati. Sicut si prodigus det qn no debet: aut lusor ludit qn no debet: peccat quidez. Si aut det cui no dz: aut ludat cu quo no debet: multiplicius peccat in eode genere pcti: et ex hoc ipso pctm fit grauius. Si aut det aut ludat in loco in quo non dz: adhuc multiplicius peccat in eode genere peccati. Sicut etia corporis egritudo e grauior: que plures ptes corporis inficit. ¶ 3. inquantu circustatia auget deformitate peccati: sicut accipere alienu ostituit peccatu furti. Si aut addatur hec circustantia: vt multuz accipiat de alieno: erit peccatu grauius. Similiter siqs vnu peccatu mortale proximi occultu ppalet: peccat detrahendo. Si vero duo reuelet: graui9 peccat. Si vero tria: adhuc grauius peccat in eodem genere peccati. Heu heu quatuz aggrauatur peccata per hanc triplice occurrentem circustantiam.

¶ 7. Ex nocumento. Peccatu plurib9 modis ex nocumento illato vel intento aggrauari potest: sicut declarat. S. Tho. 1a. 2e. q. 73. ar. 8. ¶ Primo ex nocumento preuiso et intento: sicut cu aliquis aliquid operat animo nocendi alteri vt homicida vel fur: et tunc qz nocumentu est per se obiectu pcti: quatitas nocumenti directe adauget quatitate peccati: ita q si nocumentum intentum est magnum: peccatuz est magnuz: si maius maius. ¶ 2. ex nocumento preuiso: sed non intento: sicut si aliquis vt compendiosius vadat ad fornicadu vel furadu: trasiens per agru proximi infert nocumentu hiis que sunt seminata in agro scienter: licet non animo nocendi: Et hoc modo quatitas nocumenti aggrauat peccatu sed indirrecte: inquantu. s. ex voluntate multu inclinata ad peccandu procedit: q aliquis non pretermittat facere damnum proximo suo: quod simpliciter no vellet: et sic quanto grauius et maius est illatuz damnu: licet no intentu: tanto grauius et maius e peccatu. ¶ 3. Ex nocumento nec preuiso nec intento sed per se cosequente ad pctm. Quecuq. n. per se cosequutur ad peccatuz: pertinent quodammodo ad ipsam peccati specie. Puta si aliquis publice fornicetur vel furetur: si per hoc sequat scadalu plurimoz licet ipse no intedat nec preuideat hoc scadalu: directe tn per hoc scandalu aggrauat peccatum: et quato maius exinde oritur scadalu: tanto grauius est peccatu. ¶ 4. Ex nocumento non preuiso nec intento: sed per accidens consequente ad ipsum peccatu: et tuc qz peccado dabat opera rei illicite ex tali nocumento peccatuz aggrauat: et hoc pp negligentia cosiderandi nocumeta: que seq potuissent: et io si grauius sequitur nocumentum: licet no preuisum nec intentum grauius est pctm: quia imputant homini ad pena mala: que eueniut preter eius intetionem si illicite rei opera dabat. Et aduerte q nocumentu scienter illatum tribus modis potest intendi: vt dicit. S. Tho. vbi supra. ¶ Primo in proximum: et quanto quis maius nocumentum proximo intendit inferre: tanto grauius peccat: si sit nocumentum in substantia temporali: siue in fama: siue in persona coniucta: siue in persona propria. Unde et in veteri lege pro maiori nocumento

proximo illato maior pena iniūgebatur: dicente dño. Exo.21. Reddet aiam pro aia: oculū p oculo: dentē p dente: manum p manu: pedē pro pede: adustionē p adustione: vulnus p vulnere: liuorē p liuore. ¶2. In ipsum. Sic aliquis quãq sibi scienter et voluntarie infert nocumētū: sicut patet i his qui se interimunt: licet finaliter hoc referant ad aliquod apparens bonum: puta ad hoc q liberent ab aliqua angustia: et istud peccatū est grauius q̃ inferre nocumentū in pximū: qz maior inordinatio inuenitur in peccatis: que sunt cōtra seipsum q̃ in peccatis que sunt cōtra pximū. ¶3. In deuz. Et licet deo nullus possit nocere q̃tū ad eius substantiā: pōt tñ quis nocumentū attentare in his que dei sunt: sicut qui tentant violare sacramenta: extirpare fidē catholicā: que sunt peccata grauissima: qz maior inordinatio inuenitur in his que sunt cōtra deū: q̃ in his que sunt cōtra pximū: et cōtra seipsuz. Heu quot sunt tales: qui tentant violare sacramenta ad luxuriandū: quot sunt qui tentant euertere fidē: Judei: Turchi: pessimi christiani inducēdo ad cultū demoniorum: ad ydolatriā: ad superstitiones: ad diuinationes.

¶8. Ex Scādalo. Peccatuz quod ex sui natura alteri esset equale ex scādalo sequente aggrauat: et ex maiori scādalo magis aggrauat. Et de hoc ponamus exemplū. Si sit vnus ydiota et simplex: qui deū blasfemet. Si episcopus eodē modo blasfemet pper malū exemplū siue scandalū: grauius erit episcopi peccatū: vt dicit s. Tho. 1a2e. q.37. ar.x. qz vt Greg. dicit i pastorali. In exemplū culpa vehemēter extenditur: qñ p reuerentia gradus peccator honorat. Ad plurium .n. notitiā perueniunt peccata maiorum: et magis homines ea indigne ferunt: et ex eis magis scandalizãtur. Unde grauiora sunt peccata maiorum ex maiori scandalo quod ex illis generatur. Unde clamat Poeta.

Oē animi viciū: tanto cōspectius in se
Crimen hz: q̃to maior q̃ peccat hētur.

Heu quot sūt tales: qui suo malo exēplo vniuersum corrūpunt. Parētes suis vsuris: et partialitatibus filios puertunt. Matres suis lasciuis ornamentis et suis pompis filias intoxicant. Senes sua loquacitate et inuidia iuuētutē destruūt. Sacerdotes et clerici suis simonijs et sodomijs: populos inficiunt. Religiosi suis dissensionibus: suis carnalitatib9: suis apostasijs secularium personarum brachia frangunt. Habētes curā aiarum ob suā ignauiā scandalizant cupidos salutis. Principes temporales cū sua tyrannide: cū suis oppressionibus: cū suis pompis: cū suis iniustis bellis: cū sua voracitate: et cū sua carnalitate totuz populū christianū ad interitū perducunt: et qz horum prelatorum peccata sunt rōne scandali grauiora: grauiori tormēto in inferno cruciabunt. Uñ scribitur Sap.6. Judiciū durissimū in his qui presunt fiet. Exiguo .n. conceditur misericordia: potentes aūt potenter tormenta patientur.

De tertio principali: qd est Conclusio. ¶Notādū q sicut dicit s. Tho. 1a2e. q.75. ar.9. fines principales humanorum actuū sūt tres. videlicet deus: ipē homo: et pximus. Quicquid .n. facimus propter aliqd horum facimus: quãuis et horum trium vnum

vnum sub altero ordinet. Et sic possumus dicere: q quicquid cogitamus: quicquid loquimur pp vnu bor triu loquimur: et cogitamus: pot g ex parte bor triu cosiderari maior vel minor grauitas in peccato: s3 coditione finis vel psone in qua peccatur. Cu.n. finis nobilior sit bis: que sunt ad fine: ea que fini ppinquiora sunt nobiliora et digniora erunt. Et ideo peccatu tanto erit grauius: quato res offensa dignior erit: et fini ppinquior. Uñ alique coclusiones ordinate ponentur ex parte bor triu finium. ¶ Primo Ex parte pximi nostri. ¶ 2. Ex parte suiipsius. ¶ 3. Ex parte dei.

¶ Prima. Quanto quis proximu suum damnificat vel offendit in re sibi magis coiuncta: tato et grauius: et dãnabilius peccat. Hoc patet experimento. Qui.n. proximi temporalem substantiam furatur aut rapit: grauiter peccat: qr fur est et latro. Qui proximi famam aufert grauius peccat: qr detractor est: et deo odibilis: et melius est nomen bonu3: q diuitie multe. Qui pximi filia in fornicatione cognoscit: aut nepte: grauius adbuc peccat: qr in re pximo ppinquiori: et est fornicator: aut stuprator. Qui proximi vxore violat: adbuc deterius peccat: qr in re pximo ppinquiori offendit: qr vir et vxor censentur vna caro: et est adulter: qui regnu dei no possidebit. Qui aut pximu in ppria persona vulnerat: mutilat et occidit: adbuc grauiori mo delinquit: qr in ipso fine: qui nobilior est peccat: et est bomicidij reus: quod est peccatum maximum erga proximum. Hic pratica vt vis.

¶ 2. Quanto peccatum plures proximos tangit: tanto grauius est peccatum. Uñ dicit. s. Tho. vbi supra. Peccatum: quod fit in personam publicam: puta in Rege vel principem: qui gerit persona3 totius multitudinis: est grauius q peccatum: quod comittitur cotra vna persona priuata. Uñ scribit Exo. 22. Principi populi tui no maledices. Hic exclama cotra eos: qui principibus: cardinalibus: et magistratibus assidue detrahunt: quor peccatu est grauissimu. Similiter iniuria: que fit alicui famose psone: videtur esse grauior ex boc: q in scandalum et turbatione multor redundat: et ideo caueant detractores maledici: caueat milites ne personis notabilibus iniurias irrogent.

¶ 3. Quanto quis peccauerit in personam sibi magis coiunctam: seu naturali necessitudine: seu beneficijs: seu quacuqs coiunctione: tanto grauius erit eius peccatum: qr videt in seipm magis peccare: et pro tanto grauius peccat. Exemplu. quis pcurat prostitutione filie vnius conciuis: grauiter peccat: deinde idem procurat de filia sui amici et familiaris: grauius peccat: deinde idem pcurat de filia fratris suis: adbuc grauius delinquit: deinde idem pcurat de filia sua: et demum de ppria vxore: semp grauius peccat: q to in persona sibi magis coniuncta delinquit: ide dic de alijs peccatis. Unde de tali scribitur Ecci. 14. Qui sibi nequam est: cui alii bonus erit? Et bec coclusio posita est ex parte suiipsius siue illius: qui peccat.

¶ 4. Quanto quis in re sibi magis pxima deordinat: tanto grauius: et dãnabilius peccat: boc sic declaratur. Si quis deordinatur in suis rebus

temporalibus et diuitijs: eas in ludis: choreis et alijs vanitatibus dissipando peccat: sicut et filius prodigus peccauit Luce.15. Si deordinatur circa famã suam eam contẽnendo: et per mala opera dissipando deterius peccat: si per crapulã vel luxuriam deordinatur circa corpus suum illud polluendo vel infirmando: adhuc grauius delinquit. Si circa aĩam vel vitam propriam deordinatur vel superbiendo aut seipsum occidẽdo: grauissime peccat: quia tanto grauius est culpa: quãto deordinatio est circa finẽ: vel circa ea que sunt propinquiora fini.

¶ 5. Quanto quis in personã deo magis coniunctã peccat: tãto grauius delinquit. Et vt dicit. s. Tho. vbi supra. Tanto magis aliquis homo deo coniungiẽ quanto est virtuosior: vel deo sacratior. Nã ista cũ deo coniunctio vel fit ratione virtutis: vel rõne alicuius officij: vnde peccatum est grauius ex hoc: quod in personã magis deo cõiunctam peccat: quia talis iniuria tali persone illata magis redundat in deum: secundum illud zach.2. Qui vos tetigerit tãgit pupillã oculi mei. Graue peccatũ sine causa maledicere vel iniuriam inferre saraceno: grauius inferre christiano: grauius inferre clerico vel diacono: grauius sacerdoti: grauius epo vel cardinali vel pape: grauissimũ inferre sanctis: et virgini. Unõ Exo.22. Dijs nõ detrahes. O quam grauia peccata cõmittuntur. Uenite ergo ascendamus ad montem domini. Amen.

¶ De peccati mortalitate: et horribili morientium dolore. Cap. 13.

Venite ascendamus ad mõtem domini: et docebit nos vias suas. ¶ Scribuntur hec verba Jo.8. In peccato vestro moriemini. Et Jaco.1. Peccatum: cũ consummatũ fuerit generat mortem. Quante infelicitatis et miserie sit rõnalis creatura in hac calamitatis valle collocata prestantissimi auditores: et dilectissimi in Christo Jesu: ob hoc precipue demõstratur: quia cõtinue labitur ad mortẽ. Et primo quidem labitur ad spũalẽ anime mortẽ: quod est peccatũ mortale: Et hoc in illo homine figuratur: qui descẽdebat ab hierusalem in hierico: et icidit in latrones: qui dispoliauerũt eum: et plagis impositis abierunt: semiuiuo relicto Luc.x. Relinquit semiuiuus: quia viuit quo ad corpus: sed moritur quo ad spiritum. Et de isto lapsu ad spũalem mortem scribitur Apoc.22. Qui nocet noceat adhuc: et qui i sordib⁹ ẽ sordescat adhuc. ¶ 2. loco labitur et defluit continue ad corporalem carnis mortem: que est pena prioris et spiritualis mortis. Unde scribiẽ.2.Reg.14. Omnes morimur: et quasi aque dilabimur super terram: que nõ reuertuntur. Et sicut aque fluminũ dulces ad amaras maris aquas terminãtur: secundum illud Eccle primo. Omnia flumina intrãt mare: sic omnes huius mundi sensuales illecebre in mortis amaritudinẽ terminantur: secundum illõ dictum Prouer.14. Risus dolore miscebitur: et extrema gaudij luctus occupat. ¶ 3. loco: defluit et labitur ad carnis et anime sempiternam mortẽ: et hoc propter peccatorum cõtinuationem. Unde dicit Paulus.1.ad Timo.6. Qui diuites volũt fieri: incidunt in tentationem: et in laqueum diaboli: et in desideria multa inutilia et nociua: que mergunt homines in interitum et perditionem. Ut ergo ab hoc triplici mortis lapsu diligentius precaueamus: clamat veritas

ritas nos admonens et dicens verba assumpta pro nostro fundamento: que iterum replicata: dicunt in hac forma. In peccato vestro moriemini. Super quibus tria de peccati mortalis mor temisteria declaranda proponunt.

¶ Primum Dubitatio.
¶ Secundum Declaratio.
¶ Tertium Conclusio.

Quo ad primum: quod est dubitatio. Quia clamat veritas. In peccato vestro moriemini: et Jacobus dicit. Peccatum: cum consumatum fuerit: generat mortem. Hoc peccatum in quo: qui non credunt in christo: moriuntur: et quod mortem generat est peccatum mortale. De quo in primo misterio huius sermonis tria occurrunt dubia declaranda.

¶ Primum dubium est. Quid sit peccatum mortale? ¶ Huic dubitationi respondetur secundum doctrinam Alex. de alis in .2. parte. q. 124. memb. 2. et 8. Tho. in questionibus de peccato veniali ar. 1. in corpore questionis: et ar. 5. in responsione ad. 2. et 5. arg. ponendo tres veritates.

¶ Prima est talis. Peccatum mortale est inordinatio circa finem. s. deum: qua mediante recedit homo a fine: et acceptat aliquid fini contrarium et repugnans. Exemplum: quis in mente sua cogitat: an christi et dei fides vera sit: que dicit animam esse immortalem: et resurrectionem non esse futuram: mortaliter peccat: quia eius voluntas habet quandam inordinationem circa deum: que est illa discredentia: per quam recedit ab ipso deo: et acceptat aliquid contrarium et repugnans ipsi deo: quod est illa opinio erronea cui adheret: que diuine fidei et diuine veritati repugnat: et eidem contrariatur. Uel peccatum mortale est actus inordinatus voluntatis: quo mediante: acceptat et vult aliquid contrarium: et repugnans regulis eternis. i. diuinis preceptis: que sunt regule eterne. Et ideo quando diuina precepta negatiua aliquid prohibent: si illud prohibitum a voluntate acceptetur: peccatum mortale est. Si etiam diuina precepta aliquid affirmatiue precipiunt: si a voluntate creata oppositum acceptetur: peccatum mortale est: quia est inordinatus actus voluntatis: quo aliquid acceptat contrarium et repugnans regulis eternis. ¶ 2. est talis. Peccatum mortale est quedam anime rationalis deordinatio per quam excluditur spiritualis vite principium. Principium autem in operationibus est finis: secundum Philosophum in. 6. Ethi. Unde principium spiritualis vite: que consistit in rectitudine actionis: est finis humanorum actuum: qui est charitas dei et proximi. Finis. n. precepti charitas est: vt dicitur. 1. ad Timo. 1. Per charitatem autem anima coniungitur deo: qui est vita anime: sicut anima est vita corporis. Et ideo si per aliquam anime inordinationem charitas excludatur est peccatum mortale: non. n. tunc remanet aliquod principium vite: per quod iste defectus: si sue ista inordinatio reparetur: sed reparari potest per spiritum sanctum: quia sicut dicitur ad Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum: qui datus est nobis. Et ideo peccatum mortale est anime inordinatio siue morbus: tollens siue excludens principium vite. i. charitatem. ¶ 3. talis est. Peccatum mortale est libido siue voluptas in creatura supra deum vel eque deo. Sicut. n. declarat Alxander de alis in. 2. parte. q. 124. mem. 2. Creatura potest quadrupliciter diligi.

¶ Primo. propter deū: eo modo quo diligi debet: & hoc modo diligere non est peccatum: sed virtus: virtus.n. est ordo amoris. ¶ 2. propter vtilitatem homini necessariā: & hec pōt dici naturalis dilectio: & hec ēt ordinatur ad deum saltē habitualiter: licet hō non referat actualiter: & hoc modo diligere nō est peccatū: sed est virtus: vel saltē actus indifferēs. ¶ 3. Propter delectationē: quam quis in creatura querit supra deū: & hoc est peccatum mortale: quia delectationem creature plus diligit q̄ deum: & propter conuersionē ad ipsam delectationē auertitur ad ipso deo. ¶ 4. Propter delectationē: quā quis querit in creatura eque ipsi deo: ita q̄ tātū diligat delectationē illā: quantū diligit deum: & hoc ēt est peccatum mortale: q2 deus sup omnia & plusq̄ omnia creata diligi debet. Peccatū ḡ mortale ē inordinata libido siue voluptas in creatura supra deum vel eque deo.

¶ 2. dubium est. Unde dicatur peccatum mortale? ¶ Huic quesito rñdetur fm Alex. de alis in. 2. parte. q. 121. mem. 4. a. 8. Tho. in. q. disputatis de pctō veniali. ar. x. & xi. ponēdo tres veritates. ¶ Prima est talis. Peccatū dicitur mortale: q2 est cā quadruplicis mortis. ¶ Primo mortis culpe: per quā aīa diuinam perdit gratiam: & a deo separat: qui est eius vita. ¶ 2. mortis nature: que est penalitas vite presentis: in qua q̄tidie morimur & affligimur: fm illud Pauli ad Ro. 8. Propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis. ¶ 3. Mortis anime: quā patitur qñ exit de corpore. ¶ 4. Mortis gehenne: quā patiet homo: cū post resurrectionem: & in anima & in corpore in gehēnā detrudetur. Ex peccato.n. primi parentis in degustatione vetiti pomi: sequuta ē ista quadruplex mors: que sibi fuerat ppalata: dicēte domino Gen. 2. In quacunq̄ die comederis ex eo morte morieris: idest mortis reus eris: mortis dico culpe: mortis nature: mortis anime & mortis gehenne. Unde nō incongrue tale peccatū mortale nominat. ¶ 2. Talis est. Peccatū dr mortale: q2 impedit a cōsequutione vltimi finis: qui est beatitudo eterna & vera vita: fm illō Jo. 12. Qui odit aīam suam in hoc mundo: in vitā eternā custodit eā. Impedit autem ab illa vera vita duplici rōne. ¶ Primo Rōne culpe: q2 cū beatitudo eterna sit perfectū bonū hoīs: non cōpatitur secū aliquā bonitatis minorationē: sed ex quo aliquis actū peccati cōmissit: incurrit quandā boni minorationē: inq̄tum. s. factus est vituperabilis: & indecentiam quandā habens ad tantū bonū. ¶ 2. Rōne reatus pene. Quia cū quis reus ē alicuius pene impeditur a vita & beatitudine perfecta: que omnē dolorem & penam excludet: dicente spū sancto Ysa. 35. Gaudiū & letitiā obtinebunt: & fugiet dolor & gemitus. Qui.n. aliqua culpa sunt maculati: repugnantiam habent ad eternā vitam: dicente Jo. Apoc. 21. Non intrabit in eam aliquid coinquinatū. Qui ēt alicui pene sunt obligati: ad eternā vitam repugnantiā habēt: q2 scribitur Apoc. 21. Et absterget deus omnē lacrimam ab oculis eoꝝ: & mors vltra non erit: neq̄ luctus: neq̄ clamor: neq̄ dolor erit vltra. Quia ḡ peccatum impedit a consecutione vere beatitudinis: & eterne

eterne vite: merito vocat̄ mortale. Ueniale aūt peccatū licet ad veram vitam duplicē prefatā habeat repugnantiā r culpe r pene: non tn̄ ab ea simpliciter impedit: licet ab ea aliqualiter retardet. ¶ 3. talis est. Peccatū dr̄ mortale: qz duplicē respectū hēt ad eternā mortē: siue ad eternā penam: que mors vocatur. ¶ Primo rōne culpe: siue ex specie peccati: culpa .n. ordinat̄ per penā. Et qz homo peccādo ꝓpria voluntate: diuine iustitie ordinē pretermisit: ideo idem ordo modo reparatur ꝑ hoc: ꝙ fit de hoīe iustitia: dū cōtra suā voluntatē punit̄ ſm dei voluntatē. Correspondet aūt pctō mortali ſm ordinē diuine iustitie perpetua pena ex specie peccati: qz peccatū mortale est directe cōtra charitatem dei r ꝓximi: per quā peccati pena remittitur. Qui aūt contra aliquid peccat: ex hoc ipso meretur eius bn̄ficio priuari. Sicut i rebus humanis: qui cōtra rem publicā peccat: hoc ipso im perpetuū societate reipublice priuat̄: vel perpetuo exilio vel morte. Un̄ r ille qui mortaliter peccat: inq̄tū contra charitatē peccat: hoc meretur: vt remissione priuetur: que ē effectus charitatis: r sic meretur vt eterne morti siue eterne pene semp remaneat obligatus. Et si dn̄s remittit: nō est ex merito hoīs: s3 ex misericordia sua. ¶ 2. rōne inherentie ad subiectū. Peccatū mortale penā ꝑpetuā habet: qz priuat hominem gratia: ꝑ quā pōt peccatum remitti: peccato aūt manente nō soluit̄ pena: qz in operib⁹ dei nihil potest eē inordinatū: r ideo peccatū mortale necessario hēt respectū ad eternā penā siue ad eternā mortez. Un̄ sicut qui se in ꝓfundissimū puteū proijceret: ex quo ex seipso non posset exire: q̄tū in ipso est: faceret vt in ꝑpetuum ibi esset: nisi ab alio iuuaret̄ r extraheretur: ita ēt qui mortaliter peccat: q̄tū in ipso est: se in penā eternā inducit. Quia ḡ pcc̄3 aliquod est cōtra charitatē: ideo nō meret̄ ab eterna pena liberari: sed necessario respicit illā: que est eterna mors. Quia ēt post mortē tale pcc̄m inheret aīe: ideo necessario h3 āne xā penā. Un̄ r vocat̄ pcc̄3 mortale: qz duplicē respectū h3 ad eternā mortē. De hoc mortali pctō scribit̄ .i. Jo. 5. Oīs iniquitas pcc̄m est: r ē peccatū ad mortē. O q̄̄ graue pcc̄m est pcc̄m mortale. Est illud qd̄ est cā quadruplicis mortis: qd̄ repugnat eterne vite: quod eterne morti semp annectitur: quod semp ordinat̄ ad penā.

¶ 3. Dubiū ē. Quib⁹ reb⁹ pcc̄3 mortale cōparetur. ¶ Huic questioni r̄ndetur ſ3 doctrinā Alex. de alis in. 2. parte. q. 123. memb 1. §. 5. r. 8. Et. s. Tho. in. q. disputatis. de pcc̄is ar. 2. r. 1⁹ 2ᶜ. q. 79. ar. 3. Qz peccatum mortale comparatur.

¶ Primo Mendacio. Mendaciū .n. vno mō dicitur defectus a veritate: vt dicit Alex. r hoc modo omne peccatū mortale est mendaciū: qz oīs peccans mortaliter sicut deficit a sūma bonitate: ita deficit r a sūma veritate. Un̄ Glo. sup illud ps. 91. Quia delectasti me dn̄e in factura tua: dicit. Oē peccatū mendaciū est: qz cōtra legē r veritatē est. Unde r de diabolo dicit veritas Jo. 8. In veritate nō stetit: quia non est veritas in eo: qz mendax est idest peccator r pater mendacij .i. peccati. Ubi dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 153. memb. 6. in fine. Mendaciū vno mō sumit̄ generaliter: r hoc mō

quodlibet peccatū dicitur mendaciū: ⁊ hoc illa rōne: q2 in mendacio pretenditur veritas: ⁊ non est ibi. Et sic est in omni peccato: q2 ibi pretēditur bonum apparens ⁊ verū: ⁊ tñ deest ibi vtrunqꝫ. s. bonum ⁊ verū: ⁊ hoc modo oē peccatū dicit̄ mēdaciū. Et ideo qui amat peccatū: amat mendacium: ⁊ qui peccat mēdaciū facit: ⁊ a dei veritate elongatur.

¶ 2. Cecitate. Peccator mortaliter peccans: ex quo ꝑ peccatū quod est mendaciū recedit a sūma veritate: q̄ deus est: cōsequenter elongat̄ a lumine veritatis ꝑ auersionem: ⁊ consequenter deus gr̄e sue lumen substrahit: vt dicit. s. Thom. 1ª 2ᵉ. q. 79. ar. 3. ⁊ ideo anima remanet lumine diuino priuata ⁊ ceca: ⁊ consequenter nescit quo vadat: dicēte Petro. 2. petri. 1. Cui. n. non presto sunt hec: cecus est ⁊ manu tētans. Heu quot sunt ista malitia excecati. 2. Cor. 4. Deus huius seculi excecauit mentes infidelium: vt non fulgeat illuminatio Euangelij glorie Christi.

¶ 3. Errori. Peccatū dr̄ error ꝑ quandā cōcomitantiā: vt dicit Alex. q2 ad peccatū: qd̄ est in volūtate: cōcomitat̄ error in rōne. Et error bene sequitur ad cecitatē: q2 sicut corporaliter cecus itinerādo errat: ita spiritualiter cecus ꝑ viā moꝝ ambulās ab itinere recto deuiat ⁊ errat. Un̄ clamat Salomon Prouer. 14. Errant: qui operant̄ malum. Heu quotiens errant miserrimi peccatores: in cogitationibus in locutionibus: in operibus. Unde clamat Propheta in ps. 106. Errauerunt in solitudine: viam ciuitatis habitaculi nō inuenerunt.

¶ 4. Claudicationi. Sic̄ dicit. s. Tho. in. q. disputatis d̄ peccatis ar. 2. Tibia curua licet sit mala tibia: non tamen dicit̄ esse peccatū: sꝫ potius pena peccati: sed ipsa claudicatio peccatū dicitur: ⁊ rō est q2 omnis actus inordinatus carens debito ordine: vel debita mensura: aut debita forma: potest dici peccatū: vel nature vt in ꝓposito vel artis vel moris. Sicut ergo corporaliter claudus gressus obliq̄s ⁊ ad terrā decliuos hēt: ita ⁊ peccatū mortale habēs spūales gressus obliquos ⁊ iniquos hēt: ẜm illud Prouer. 26. Claudus pedibus: ⁊ iniquitatem bibens: ⁊ bene ad errorē in rōne sequitur claudicatio ⁊ declinatio in voluntate. De ista claudicatione dr̄ in ps. 17. Claudicauerūt a semitis suis. Multi claudicant vno pede. s. mala voluntate: sed nō altero. s. rōne ⁊ intellectu: q2 sunt valde illuminati. Multi vero claudicāt vtroqꝫ pede: quia ⁊ erronei sunt intellectu ⁊ praui voluntate: ⁊ figurant̄ in Miphiboseth filio Saul: qui erat claudus vtroqꝫ pede. 2. Reg. 9. Quibus dici potest illud. 3. Regū 18. Usqꝫquo claudicatis in duas partes?

¶ 5. Morbo siue infirmitati. S. Tho. in. q. disputatis d̄ peccato veniali. ar. 1. ⁊. 5. dicit. Sicut morbus cōsistit in quadā deordinatione corporis ⁊ humorum: ita ⁊ peccatum consistit in quadam deordinatione anime ⁊ operationum. Morbus aūt aliquis est incurabilis ⁊ mortalis: quādo ꝑ eum tollitur aliquod principium vite: puta quādo immutat naturalem complexionem cordis: aut abijcit aliquid ab eo: hoc. n. si tollatur non remanet aliquid per quod possit sanitas reparari. Hoc modo peccatum mortale est

quidam

quidam spiritualis morbus ꝛ mortalis infirmitas: que tollit a superiori portione rationis principiū vite.i.charitatem: ꝛ deordinat ꝛ anime ꝛ corporis operationem ꝛ armoniam. Et bñ ad claudicationem voluntatis sequit̄ totius corporis ꝛ anime morbus: qꝛ ad deordinationē voluntatis: que est regina in domo anime: sequitur deordinatio omnū sensuum quasi ancillarum. De hoc morbo ꝛ infirmitate clamat Propħa in ps.15. dicēs. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ. Deu quot infirmitates: quot morbi: ire: inuidie: odia. Et Paulus.1.Cor.xi. Jdō inter vos multi infirmi ꝛ imbecilles ꝛ dormiunt multi.

¶6. Cibo venenoso. Peccatum mortale cibo comparat̄: qꝛ sicut aliquis cibus est ex se ꝛ ex natura sua contrarius vite: puta cibus venenosus: vel aliter incongruus: vt pꝫ Leui.xi. Ubi multa ciborum genera prohibentur. Sic aliquod peccatū est: ꝛ in actibus humanis aliquid inuenitur: quod de se contrariatur spirituali vite.i.charitati dei ꝛ ꝓximi: ꝛ illud est peccatum mortale: quod animā venenat ꝛ interficit. Et sicut cibus venenosus totam inficit ꝛ maculat membroꝝ congeriem: ita mortale peccatum totam creature rationalis conuersationem fedat ꝛ deturpat. Et ideo sicut venenosus cibus est abhominabilis ꝛ declinādus: ita ꝛ mortale peccatum est ab hominibus abhominandum. Unī in figura scribit̄.1.Macha.1. Et multi de populo Jsrael diffinierunt apud se: vt non manducarent imunda ꝛ elegerunt magis mori ꝙ̄ cibis inquinari imundis. Sic ꝓfecto quis potius corporalem mortem debet eligere: ꝙ̄ venenosos mortalis peccati cibos degustare.

¶7. Morti. Peccatum mortale morti comparatur: qꝛ sicut ꝑ mortē aīa a corpore. ita per peccatum mortale aīa a deo separatur. Peccatum mortale ꝛ morti assimilatur: pp multa. ¶ Primo: qꝛ sicut mors facit hominē difformē: horribilē ꝛ pallidū: tetrum: ita peccatū mortale denigrat aīam dicēte Jere. Tre.4. Denigrata est super carbones facies eoꝝ ꝛ nō sunt cogniti in plateis. ¶2. qꝛ sicut mors facit hominē abhominabilē ꝛ fetentē: ita mortale peccatū facit aīam deo abhominabilē ꝛ fetentē. Ezech.16. Abhominabilē fecisti decorē tuū. ¶3. qꝛ sicut mors facit hominem surdū: cecū: sine gustu: odoratu ꝛ tactu: ita peccatum mortale spūalibus sensibus priuat dicēte dño Jsa.6. Excecа cor populi huius ꝛ aures ei⁹ aggraua: ꝛ oculos ei⁹ claude: ne forte videat oculis suis ꝛ auribus suis audiat: ꝛ corde suo intelligat: ꝛ conuertatur ꝛ sanem eos. ¶4. Quia sicut mors priuat oībus temporalibus bonis: ita mortale peccatum oībus bonis spūalibus. Ecce 9. Qui in vno peccauerit multa bona perdet. ¶5. Quia sicut mors priuat filium hereditate paterna: ita peccatuꝫ mortale hr̄ditate eterna. Apoc. 21. Non intrabit aliquid conquinatū in ea. ¶6. Quia sicut mortui fasciantur ꝛ ligantur: ita mortale peccatum animā ligat: dicente Salomone Prouer.5. Jniquitates sue capiunt impiū ꝛ funib⁹ peccatorum suorum cōstringetur. O quot funib⁹ ligantur miserrimi peccatores Sampson septem funibus ligatus fuit. Judic.16. Sed infelix peccator ligatur innumeris.

¶ 7. q2 sicut mors facit hoiem in terra sepeliri: ita mortale peccatum facit hoies peccatore in inferno et in centro terre profundissime sepeliri: dicente propheta in ps. 9. Couertant peccatores in infernu: oes gentes que obliuiscuntur deu. Heu quot pertrahit ad infernu: quot sepelit in pfundo mortale peccatum.

Uo ad secudu principale: qd e declaratio. ¶ Mouetur talis questio: vz. Que et quot sunt cause: propter quas quis in pctō suo moritur. Clamat. n. veritas Jo. 8. Si nō credideritis q2 ego sum: moriemini in peccato vestro. Ut ergo precauere possimus ne in peccato nostro moriamur: fm omniū theologorū snias predicte qoni respōdeo. Et pp easdē causas spiritualiter quis in suo pctō morit: pter quas quis corporaliter moritur in sua infirmitate materiali. In carnali aūt infirmitate aliqs multiplici de causa moritur et succumbit.

¶ Primo. Quia infirmitas est mortalis. ¶ Sic spūaliter quis in pctō suo moritur q2 est peccatū mortale et infirmitas ad morte: d qua dicit. i. Jo. 5. Omnis iniquitas peccatu3 est et est peccatū ad morte. Est aūt peccatum mortale fm Alex. de alis in. 2. parte q. 174. primo membro in fine. et Tho. in. q. disp. de pctō veniali ar. 1. illud qd est cōtra diuina precepta prime tabule vel secunde: vel contra aliquod votum: vt infidelitas: idolatria: blasfemia: festi violatio: inhonoratio parē tum: homicidia: furta: adulteria: luxuria: mendacia perniciosa: falsa testimonia: periuria: inordinata concupiscentia: vsura: rapine: inique cogitationes: que omnia sūt mortales infirmitates et peccata ad morte fm illud. i. Jo. 5. est peccatū ad morte nō pro illo dico vt roget quis. In his p\>tis plurimi moriunt: ideo clamat Christus. In peccato vestro moriemini.

¶ 2. Quia non querit medicū. ¶ Sic spūaliter innumeri in pctō suo moriunt: q2 nō querūt medicū aiar christu3 suscipiēdo baptismi sacramētū. Sicut. n. declarat Sco. l. 4. di. 2. q. 2. et di. 4. q. 6. Impossibile ē de potētia ordinata ad eternā vitā quenq adultum pertingere nisi querat medicum aiarū christū: suscipiēdo baptismi sacramētū: vel in opere: vel in voto: vel in equiualenti. Et ideo oēs partuuli sine baptismo decedētes: oēs infideles oēs iudei: q2 nō querūt aiar medicū christū in pctō suo moriunt et damnātur: dicente ipsa veritate: Mat. vlt. Qui vero nō crediderit cōdemnabitur. Sine fide. n. impossibile est placere deo ad Hebreos. xj. His oib9 dic veritas. In pctō vestro moriemini.

¶ 3. Quia nō recipit cibū. ¶ Sic spiritualiter plurimi moriunt: q2 nō recipiūt cibū et diuini verbi pabulu3: in quo viuit hō: put dicit veritas Mat. 4. Non in solo pane viuit hō: sed in oī verbo: quod procedit de ore dei. Sicut enim declarat Sco. in prologo primi sentētiarū. q. 1. Sine pabulo verbi diuini: et sine sciētia diuinitus reuelata: impossibile ē hominē in hac vita cōstitutū: distincte cognoscere finem suū: et media necessaria ad finē cōsequēdū: et quot media sint necessaria et sufficientia ad finē cōsequēdum: et ideo qui vult mortē euadere et ad vitam peruenire: oportet diuini verbi pabulū assumere: aliter i mortē euanescunt: fm illud Sap. 13. Uani sunt oēs

oēs hoīes in quib⁹ nō subest scīa dei; Quinimo vt volūt aliq̄ si quis ignoraret ea que ad salutē pertinēt: magis tenet̄ in die festo audire verbū dei: ꝛ dimittere missam: q̄ȝ audire missā ꝛ dimittere verbum dei. Unde exemplum de offi.iud.oꝛ.in cap. Inter cetera: scribitur. Inter cetera que ad salutem spectant populi christiani: pabulū verbū dei sibi permaxime pernoscit̄ necessariū: qꝛ sicut corpus materiali: sic anima spirituali cibo nutritur: qꝛ non in solo pane viuit hō: sed in oī verbo quod procedit de ore dei. Et qꝛ infiniti hūc cibū abbominant̄; nō recipiūt: nō comedūt: sed nauseāt: sed euomūt: ideo clamat Christ⁹. In pctō vr̄o moꝛ. Heu quot moriunt̄.

¶ 4. Quia a nociuis cibis nō abstinēt ¶ Sic spūaliter plurimi in suo pctō moriunt̄: qꝛ nō hn̄t firmū ꝓpositum abstinēdi a peccatis: nec ꝓponūt vitā suā emēdare ꝛ corrigere: sed continue comedūt de cibis a medico prohibitis: qꝛ hn̄t ꝓpositū iterū peccādi: Sic.n. declarāt theo.i.4.di.14.q.4. ꝛ.q.2.ꝛ di.17.q.1. Firmū ꝓpositū nō ampli⁹ peccādi necessariū ē ad pctōꝝ remissionē: ꝛ qꝛ plurimi non hn̄t hoc ꝓpositū abstinēdi: ideo in pctō suo moriunt̄. Hoc modo in pctō suo moriunt̄ cōcubinarij: adulteri: luxuriosi qꝛ nunq̄ȝ abstinere ꝓponūt. Hoc mō iracundi ꝛ odiosi: hoc mō vsurarij: pirate: latrones: meretrices: incātatores: partiales: periuri ꝛ maledici: qui nunq̄ȝ abstinere ꝓponūt. Heu q̄t sunt tales. Ideo ꝛ veritas clamat dicens. In peccato vr̄o moriemini.

¶ 5. Quia syrupos nō sumūt. ¶ Spiritualiter loquēdo sirupi spirituales sūt pctōꝝ examinatiōes: que sūt ante sacramētalis cōfessionis susceptionē hn̄de. Sic dclarat Sco.in.4.di.17 q.1.ar.2. Qui dignā d̄ pctis suis vult facere pniam ꝛ cōfessionē: tātā debet adhibere diligētiā in recolēdo pctā sua: q̄ꝛtā apponeret in re tēpoꝛali que multū sibi esset cordi. Un̄ dicebat ille vere penitēs Isa.38. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudinē aīe mee. Et qꝛ plurimi pctā sua examinare: cogitare ꝛ recolere nolūt. Ideo in pctō suo moꝛ. Heu heu q̄t moriunt̄.

¶ 6. Qꝛ pillulas nō admittūt. ¶ Sic spūaliter plurimi ī suo pctō moriunt̄: qꝛ amaras ꝯtritionis pctōꝝ suoꝝ pillulas nō admittūt. Sicut.n. pillule ex plurib⁹ fiūt ꝛ sunt amare: sic peccatoꝝ cōtritio ꝛ pctōꝝ tritione ꝛ amaritudine cōglutinat̄. Hec aūt peccatoꝝ contritio: siue attritio: siue aliqualis displicētia ad pctōꝝ remissionē summe necessaria est f̄m Sco.in.4.dist. 14.q.2.ꝛ.4. Un̄ Ber. Sine cōtritione peccati: sine doloꝛe culpe: sine amaritudine vite p̄terite: nō acquiritur vita celestis: nec remissio pctōꝝ. Et qꝛ plurimi nolūt amaras cōtritionis pillulas admittere: sed volūt letari: gaudere: ꝛ exultare in reb⁹ pessimis. Idō in pctō suo moriunt̄. Heu quot moriuntur.

¶ 7. Quia medicinā nō suscipiūt. Plurimi coꝛpoꝛali infirmitate moriūtur: quia nō suscipiūt medicinā: vel si suscipiunt euomunt: vel partim sumūt: partiꝫ relinquūt vel alteratā ꝛ vitiatā recipiūt. ¶ Medicina spūalis moꝛbi est sacramētū cōfessionis: que quātū sit ad salutem necessaria declarāt Sco. ꝛ alij theologi in.4.di.17.q.vnica. Sed plurimi hāc spūalē cōfessionis medinā suscipere nolūt: immo stāt

per annos decē vel.20.q̄ non confi-tentur peccata sua. Alij alterant eam: quia in confessione lacerant proxi-mos aperiunt peccata aliena: aliqua peccata dicunt: aliqua abscondunt. Et ideo in peccato suo moriuntur di-cente Salomone Prouer.28. Qui abscondit scelera sua non dirigetur. Qui autem confessus fuerit et reli-querit ea: misericordiam conseque-tur.

¶ Octauo. Quia lauatiuum non hau-riunt. Lauatiuum spiritualis medi-cine est restitutio: que quāte sit neces-sitatis et quantum coniuncta cum cō-fessionis sacramento declarat Sco. in.4.di.15.q.2. dicens: q̄ sicut aufer-re alienum est peccatum mortale con-tra preceptum diuinum negatiuum. Non furtum facies: ita et tenere alie-num: et ideo sicut est necessarium ser-uare precepta negatiua: ita necessariū est non tenere alienum domino inui-to et per consequens vel actu statim reddere: vel saltem velle reddere cū fuerit opportunitas. Quia sicut qui medicinā carnalem recipiunt: si post eam lauatiuum non hauriunt: stoma-chus remanet amaricatus et altera-tus: ita qui sacramentum suscipit cō-fessionis: si post non hauriat aquam et lauatiuū restitutionis: remanet in pectore stimulus cōsciētie. q2 iniūgit a lege diuina et non a sacerdote. Heu quot hac de causa moriuntur in pec-cato suo: quia nō restituunt aliena: vt sunt fures: vsurarij: pirrate: milites: tyranni: principes et potentes: aduo-cati: iudices: tutores. Unde clamat Paulus ad Romanos.13. Reddite omnibus debita: cui tributum tri-butum: cui vectigal vectigal: cui hono-rem honorem.

¶ Nono. Quia post medicinam non seruant debitā custodiā. ¶ Sic plu-rimi in infirmitate moriuntur: quia post confessionis sumptam medici-nam: a peccati occasione non se custo-diunt: et peccandi occasiones non fu-giunt: sed magis querunt. Heu heu quot moriuntur hoc modo: quia ab occasione peccati non se custodiunt. Sicut sunt iuuenes qui cum mulie-ribus familiariter conuersantur: qui cum philocaptis: cū lusoribus: cum adulteris: cum blasfemis: cum per-iuris: cum partialibus consortium habent. Unde scribitur Eccl.3. Qui amat periculum in illo peribit.

¶ Decimo. Q2 post recidiuāt. ¶ Plu-rimi in infirmitate moriuntur quia post assumptam medicinam et recu-peratam sanitatem recidiuant et ite-rum cadunt in infirmitatem. Sic plu-rimi spiritualiter in peccato suo mo-riuntur: quia post confessionis rece-ptum sacramentum iterum in pecca-tum cadunt et recidiuāt et ad lutū re-uertuntur: s3 illud.2. Petri.2. car-nis reuersus ad suum vomitum et sus lota in volutabro luti: et more su prauenicē rapit eos: et in peccatis mo-riunt: et multiplicabo casum et reci-diuū semp fiūt deteriores iuxta illud 2. Petri.2. Si refugiētes coinquina-tiones mundi: ab his rursus impli-cati superantur: facta sunt eis poste-riora deteriora prioribus. Heu quot sunt tales: iuuenes et senes: viri et mu-lieres: milites: naute: nobiles: artifi-ces: mercatores: qui quotidie reci-diuant et deteriorant s̄m illud Apoc.

22. Qui nocet noceat adbuc ꝛ qui in sordibus est sordescat adbuc. Heu quot quotidie nocent: quotidie sor- descunt: quotidie recidiuant donec in peccato suo moriantur: ꝛ a deo ma ledicuntur sicut scribit: Isa. 65. Pec cator centū annorū maledictus erit. Ideo clamat veritas In peccato ve stro moriemini.

Quo ad tertium principale qd̄ est conclusio. ¶ Mouetur questio talis: vꝫ qua dispo- sitione moriuntur illi qui vt dicit Christus in pctō suo moriunt? ¶ Huic questioni respondetur: ꝙ illi qui in peccato suo moriunt duo- decim dolores habēt: qui sunt quasi duodecim sagitte: cor eius sagittan- tes ꝛ vulnerantes.

¶ Primus est dolor afflictionis. Nā in hora vel circa horam mortis om- nia membra doloribus cruciantur: viscera affliguntur: cor palpitat: cere brum titubat: epar: renes: genua: ꝛ omnia membra dolore premuntur. Unde Propheta in ps. Circūdede- runt me dolores mortis. Ab omni enim parte doloribus affligitur.

¶ Secūdus Cogitationis. Cū miser peccator morti appropinquat quat- tuor precipue cogitat ꝛ quattuor ha bet cogitationes. ¶ Primo cogitatio nem doloris propter afflictionem. ¶ 2. Cogitationem amoris propter ꝓpinquos ꝛ alia bona que dimittit. ¶ 3. Cogitationē timoris ꝓpter deū ꝛ mortem ꝛ infernum. ¶ 4. Cogita tionem spei: quia sperat euadere. Et isti sunt quattuor venti qui pugnant in mari magno .i. in anima peccatoris multipliciter amaricata: Dan. 7. Ui- debam in visione mea nocte: ꝛ ecce quattuor venti celi pugnabant in ma ri magno.

¶ 3. Priuationis. Cum miser pecca- tor morti appropinquat videt se pri- uari omnibus bonis temporalibus, ꝛ omni gloria quam tantū dilexit ꝛ proqua tantū laborauit: ꝛ hic est ma ximus cruciatus: ꝛ tunc infirmi di- cunt illud Ecc. 1. Quid habet am- plius hō de vniuerso labore suo: quo laborat sub sole? O ꝙ̄ grauis sagit ta priuari tot possessionibus: tot do- mibus: tot vestibus: ꝛ tot fortuitis bonis: que quodammodo hominem beatificant.

¶ 4. Separationis. Cum morti pec- cator appropinquat separationis do lor insurgit: quia anima a sensibus ꝛ a carne debet vel incipit separari: quā tm̄ dilexit: cum qua tm̄ delectabatur ꝛ a qua nollet vnquā separari. O ꝙ̄ grauis ꝛ ꝙ̄ terribilis dolor erit sepa ratio illa a carne qꝛ mediāte illa tāꝙ̄ causa instrumentali anima oēs suas operationes exercere valebat: prout dicit Philosophus in 2. libro de ani ma. T. c. 37. Et omnia physica cor- pora anime instrumēta sunt. Simili ter ꝛ in 3. T. c. 39. dicit ꝙ qui nihil sen tit nihil adiscit ꝛ intelligit. Cū omnis nostra cognitio ortum habeat a sen su ꝛ corpore.

¶ 5. Dubitationis. Cum miser pecca- tor morti appropinquat: tunc sagitta dubitationis insurgit ꝛ reddit cor pa uidum. O quantus pauor. Deute- ro. 28. Dabit tibi dominus cor paui dum ꝛ deficientes oculos ꝛ animam consumptam merore: ꝛ erit vita tua pendens ante te.

¶6. Offensionis. In pūcto mortis vel circa mortē aīa vt volunt aliqui videt omnia bona et oīa mala que fecit. Et quia bona pauca et minima sunt: mala vero plurima et maxima: ideo terribili dolore cruciatur. Heu q̄ dirus dolor est: qn̄ aīa misera in puncto mortis videt cōtra se stare innumeras cogitationes prauas: innumerabilia verba nedū ociosa: sed diabolica et perniciosa: et innumerabilia opera ex malignitate et nequitia ꝑpetrata. Tūc dicere potest illud ps. 50. Iniquitatē meam ego cognosco et peccatū meum contra me est semper.

¶7. Obligationis. In puncto mortis anima misera videt pp sua peccata: inferni tormenta sibi preparata vel ꝑparari. Et tūc infelix licet infructuose recolit illā christi sententiā Math. 25. Ibunt hi in suppliciū eternum. O q̄ acerba illa memoria.

¶8. Citationis. Tēpore mortis: quo aīa misera et peccatis inuoluta exire debet de carnis ergastulo: vt volunt aliqui diabolus comparet anime citans eam et dicens. Ueni veni corā iudice. O q̄do aīa videt se cū illo astutissimo aduocato litigaturā: intimis cordis medullis sauciatur et vulnerat̄.

¶9. Presentationis. Tempore mortis tam boni q̄ mali corā deo presentantur. Cogita modo persona deuota: quo dolore: quo cruciatu: qua cordis agitatione concutitur aīa peccatrix: que toto vite sue tempore Christi precepta cōtempsit: cōsilia derisit: verba audire noluit: opera misericordie non peregit: sed euanuit in cogitationibus suis: viuēdo luxuriose in ludis: in choreis: in fornicationibus: in crapulis et ebrietatibus: plena inuidia: iracundia: odio: partialitate: dolo: fraude: malignitate. O q̄tus dolor.

¶10. Examinationis. Presentata aīa corā iudice: tunc examinatio fieri incipit. Et tunc procedunt accusatores.

¶ Primo accusatur ab ipsis angelis bonis: quoꝝ monita audire cōtēpsit: deinde ab ipsis demonibus: qui eius cōdemnationē querunt: et accusabūt eam de omni malo cogitatu: de omni malo verbo: de omni malo opere perpetrato. Deinde accusabunt eam celi et omnia luminaria: oīa elemēta. Et quod omnibus predictis preponderat accusabit eam ꝑpria cōsciencia: secreti cordialis conscia. O q̄ acerbus o q̄ terribilis erit ille dolor: cū anima a tot veridicis et irrefragabilibus testibus accusabit̄ quibꝰ nullo modo vere poterit respondere.

¶11. Sententiationis. Peracta testiū examinatione: et diligenter causa discussa: ab ore terribilis et irati iudicis Christi illa horribilis sententia ꝑferet̄. Math. 22. Ligatis manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores. Heu q̄ grauis dolor. Heu q̄ dirus cruciatus. Heu q̄ intollerabilis meror: audire illam solidam: firmam: irreuocabilem et inflexibilem sententiam. Ligatis manibus et pedibus. etc.

¶12. Damnationis. Prolata illa sententia. Cogita si potes: quātus erit dolor: qn̄ misera aīa videbit se ad damnationē ꝑtrahi: priuari omni leticia: et īmergi in omni tristitia. Nā per illam horribilē sentētiā: sex principales penas incurret: q̄ oē cor ferreū deberēt dolore cōsumere. ¶ Prima est. Dānum celestis patrie irrecuperabile.

¶ 2. Pena infernalium tormentorum interminabilis. ¶ 3. Dolor desperabilis. ¶ 4. Confusio intollerabilis ¶ 5. Paupertas inexplicabilis. ¶ 6. Nature cōsumptio inconsumptibilis et miserabilis. O q̄ dura. O q̄ acerba est mors peccatorum: ideo clamat Propheta in ps̄. Mors peccatorum pessima. A qua morte nos liberet ille qui hoc mane peccatoribus clamat In peccato vestro moriemini. Venite ergo ascendamus etc. Amen.

¶ De horribili et crueta mortalis peccati vulneratione. Cap. 14.

Venite ascēdamus ad montē dn̄i et docebit nos vias suas. ¶ Scribunt̄ hec verba Lu. 10. Homo quidā descendebat ab Hierusalem in hierico et incidit in latrones: qui etiā dispoliauerūt eū et plagis impositis abierūt semiuiuo relicto. Et recitant̄ dominica. 12. post pentecostem: In quātas calamitates atq̧ miserias ruat rōnalis creatura a via iustitie deuiādo et precepta diuina transgrediēdo prestantissimi auditores et dilectissimi i Christo Iesu: per euidentissimos effectus clare demonstrat̄. ¶ Primo nāq̧ loco homo peccando de sublimi statu cadit: et hoc designatur cum dicit̄. Homo quidam descēdebat. Unde scribitur Prouer. 4. Via impiorum tenebrosa: nesciunt vbi corruunt. ¶ 2. A vera mentis pace recedit et hoc designat̄ cū dicitur. Ab hierusalē in hierico. Hierusalē visio pacis. Hierico luna interpretatur: nam homo peccando pacem deserit et in huius mundi inquietudinem decidit: iuxta illud Isa. 57. Impii autem quasi mare feruēs: quod quiescere non potest. Non est pax impiis dic̄ dn̄s. ¶ 3. A via salutis aberrat. Et hoc designatur cum dicit̄. Et incidit in latrones: peccātes enim iter rectum derelinquūt: et ideo in laqueum inimicorū vt ceci cadūt. Isa. 59. Palpauimus sicut ceci parietē: et quasi absq̧ oculis attrectauimus: impegimus in meridie quasi in tenebris. ¶ 4. Veris et celestibus indumētis spoliatur: et hoc designat̄ cum dicit̄. Qui etiā dispoliauerunt eum. Unde scribitur Apoc. 16. Beatus qui vigilat et custodit vestimēta sua ne nudus ambulet et videant turpitudinem eius. ¶ 5. Spiritualibus vulneribus vulneratur. Et hoc designatur cum dicitur. Et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Ubi Beda. Dicuntur autem plage peccata: quia his nature humane integritas violatur. De his ergo humane nature plagis tria mysteria declaranda in presenti sermone proponuntur.

¶ Primum Dubitatio.

¶ Secundum Declaratio.

¶ Tertium Conclusio.

In primo mysterio quod est Dubitatio: quia in parabola assumpta dicitur: q̧ latrones plagis impositis vulnerauerūt descēdentem ab hierusalem in hierico: de vulneratione quā facit mortale peccatū in rationali natura tria theologica dubia proponuntur.

¶ Primum dubium est. ¶ Utrum peccatum mortale bonum naturale diminuat vel corrumpat. Et videtur q̧ sic: quia contrarium est sui oppositi corruptiuum: sicut calidum est frigidi corruptiuū: sed peccatum

siue malum est contrarium cuicunq3 bono: ergo est cuiuscunq3 boni corruptiuū. ¶ Huic dubitationi respondeo ſm doctrinam domini Alex. de alis in .2. parte. q. c. membro. 8. ar. 4. ⁊ Sco. in. 2. di. 35. ⁊ S. Tho. 1ª. 2ᵉ. q. 85. ar. i. ponendo quattuor veritates. ¶ Prima. Quoddā ē bonū nature rationalis ex parte aīe: sicut est ipsius anime essentia ⁊ potentie: que idem sunt ipsi anime: prout sūt intellectus memoriā ⁊ voluntas: ⁊ isti bono nature non contrariatur peccatum: nec tollitur nec diminuitur per peccatu3: sed peccatu3 in ipso bono nature fundatur ⁊ substantificatur: nec enim potest esse malum culpe nisi presupposito bono nature rationalis: que deficere pōt ⁊ peccare. ¶ 2. Quoddam est bonum nature rationalis ex parte corporis prout ē vita: qua corpus naturaliter perficitur. Et isti bono naturali aduersatur peccatum: ⁊ per peccatum diminuitur ⁊ abreuiatur ſm illud ps. 54. Uiri sanguinu3 ⁊ dolosi non dimidiabunt dies suos. Per peccatū etiam totaliter tollit̄ vita ab ipso corpore: ex merito prime culpe primi parentis: ⁊ tollitur mediante morte: que est pena prime culpe. Unde Paulus ad Ro. 5. Per vnu3 hominē in hunc mundum intrauit peccatū: ⁊ per peccatu3 mors. ¶ 3. Quoddā ē bonū naturale: idest toti nature collatum ⁊ hoc modo originalis iustitia que primo homini in quo quasi in radice tota erat humana natura: collata fuit: bonū naturale dici potest. Huic bono aduersatur peccatum ⁊ per ipsum peccatū totaliter destruitur originalis iustitia: ⁊ totaliter ab homine ablata est ⁊ hoc notatur cum dicit̄ Luc. 10. Dispoliauerūt eū. Ubi Ugo. Indumēta virtutum ⁊ innocentie abstulerunt. ¶ 4. Quoddā est bonu3 nature: quod est inclinatio naturalis siue habitudo naturalis ad bonum virtutis ⁊ gratie. Nā creatura rationalis naturaliter ē inclinata ad bonum virtutis moralis prout sunt prudētia: iustitia: fortitudo: temperantia: ⁊ ad bonū virtutis gratuite, put sūt fides formata: spes: ⁊ charitas: ⁊ ad bonū diuinu3 prout sunt visio: fruitio ⁊ tētio diuina. Ratio. n. semper: vt dicit phūs: deprecat̄ ad optimū: Et vt dicit Boeti⁹. Inest enim mētibus nostris summi veriq3 boni naturaliter inserta cupido: ⁊ q2 ista inclinatio siue habitudo ē nālis: ideo dici pōt bonū nāle. Huic ḡ bono nāli. i. inclinationi ad bonū: cōtrariat̄ aliquomō pctm̄: ⁊ ipsam aliquomō diminuit. Cuius rō ē q2 per actus humanos fit quedā inclinatio ad similes actus vt in actu ridendi: iurandi: mentiēdi: sed inquātū aliquid inclinatur ad vnū cōtrariorū: diminuitur inclinatio eius ad aliud: sicut qui inclinatur ad gulam: diminuit inclinationē ad abstinentiā: ⁊ ideo cū pctm̄ sit cōtrariū virtuti: homo peccādo diminuit bonū nature. i. inclinationē nālē ad virtutes ⁊ ad bonū: post pctm̄. n. aīa ē minus habilis ⁊ inclinata ad bonum operādū. Et hoc mō cōcedo q̄ peccatū eo mō quo contrariat̄ bono: eo modo ipsum corrumpit. Unā ait pphēta in ps. 30. Infirmata ē in paupertate virtus mea: in paupertate. n. peccati infirmat̄: debilitat̄: ⁊ minuit̄ virtus: ⁊ habilitas ⁊ inclinatio ad bū operādū. Hoc p experientiā claret in multis: qui bona operari nō pñt nisi cū maxima difficultate: q2 pp pctōꝝ multitudinē debilitata est ⁊ diminuta nālis

ta nãlis inclinatio ad bonũ operãdũ. ¶ 2. dubiũ est. ¶ Utrũ per peccatũ naturalis inclinatio siue nãlis habitudo ad bonũ possit totaliter auferri: aut in infinitũ corrumpi. Uidet. n. q cũ sit bonũ finitũ q per cõtinuam diminutionem possit totaliter auferri. ¶ Huic q. rñdeo fm Alex. de alis vbi. s. ar. 5. et Sco. vbi. s. et Tho. vbi supra. ar. 2. ponẽdo aliquas ṽitates. ¶ Prima. Bonũ habitudinis siue inclinatiõis naturalis: vno mõ finitũ est. s. virtute et essentia: qz tante est potẽtie: et tante virtutis: nõ amplioris: qz magnitudo boni creati est determinata: et ascensus eius ad perfectionẽ determinatus est: qz licet possit p gradus augmẽtari et ad maiorẽ perfectionẽ ascendere: nõ tñ põt ad infinitam perfectionẽ ascẽdere: qz omniũ natura cõstãtiũ ẽ determinata quãtitas magnitudinis et perfectionis. Et ideo si quis per annoz millia bene operaret: inclinatio eius naturalis ad bonũ multũ augmẽtaret: nũq tñ ad infinitã perfectionẽ ascenderet: quia semper et essentia et virtute finita est. ¶ 2. Bonũ habitudinis siue inclinationis naturalis vno mõ infinitũ est. s. in diminutione. Nõ enim tantũ huiusmodi bonũ diminuitur quin amplius diminui possit. Descensus. n. eius est indeterminatus: qz lz tẽdat ad nihilũ diminuendo: nunq tñ fiet oĩno nihil. Et siquis p annoz millia peccaret et semper diminueret nãlẽ inclinationẽ et habitudinẽ ad bonum: nunq tñ totaliter auferret: nec totaliter corrumperet: natura ipsius anime manẽte: qz bonũ habitudinis et inclinationis naturalis ex illa parte qua minuit nõ hz finẽ. Uñ etiã in demonibus et damnatis manet natura lis inclinatio ad virtutem: alioquin nõ esset in eis remorsus conscientie. Et iõ pctm̃ lz semper diminuat naturalẽ inclinationẽ ad bonũ: nõ tñ totaliter eã aufert: manente aĩe rõnalis natura: sed semp aliquid remanet: qd substernit ipsi peccato. ¶ 3. Bonũ habitudinis siue inclinationis naturalis mediat inter duo: fundat. n. in natura rõnali sicut in radice: et tendit in virtutẽ sicut in terminũ et in finem. Si ergo cõsideret ex parte sue radicis in qua fundat sic per peccatũ nõ diminuit: eo q pctm̃ nõ diminuit ipsam naturã. Non. n. põt p pctm̃ ab hoĩe tolli totaliter q sit rõnalis: qz iã nõ esset pcti capax. si. n. vt sic diminueretur talis inclinatio: oporteret q qñq totaliter cõsumeret: nã rõnali totaliter cõsumpta: quoz vtrũq est impossibile: qz nec nã nec nãlis ad bonũ inclinatio põt totaliter destrui aut corrumpi. ¶ 4. Bonũ nãlis inclinationis si cõsideret ex parte termini. s. virtutis ad quã tẽdit: sic põt in infinitũ diminui: qz diminuit p appositionẽ impedimẽti prohibẽtis ne ad terminũ pertingat: sicut qui mechat impedimẽtũ ponit ne iclinatio nãlis tendat in virtutẽ castitatis. Et qz in infinitũ pñt impedimẽta apponi: sic hõ põt in infinitũ addere pctm̃ pctõ: ideo bonũ nãlis inclinationis continue p pctm̃ diminuit: et qui pluries peccat: plus diminuit: et qui maxime peccat maxime diminuit: et tãto difficilius bonũ operat. Uñ clamat dñs dicẽs Hiere. 13. Si mutar pt ethiops pellẽ suã aut pardus varietates suas et vos poteritis bñfacere cũ didiceritis malũ. O q difficile ẽ bonũ operari p⁹ prauã malũ operãdi cõsuetudinẽ. ¶ 3. Dubiũ est. Utrũ peccatũ mortale

tõnalẽ naturã vulnerare possit. Rõ qõnis est. q̃r scribitur Luc. x. Et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Huic quesito respõdetur ẽm doctrinã Alex. de alis in .2. parte. q. cij. per totũ. 7. e. Tho. vbi. s̃. ar. 3. ponendo quattuor veritates. ¶ Prima est ista. Per peccatũ primi parẽtis inflictũ est ignorãtie vulnus in ratione: que est prudẽtie susceptiua. Cũ.n. originalis iustitia in Adã esset: rõ inclinationẽ 7 ordinẽ quẽdã habebat ad verũ intelligẽdũ: sed p̃ Ade pctm̃ tali ordine destituta est 7 ista destitutio dicitur rationis vulneratio: quia minus habilis est ad verũ intelligẽdu3. Et nõ solũ Ade peccatũ: sed 7 quodcunq̃ peccatũ mortale: magis vulnerat ipsam rationẽ: q̃to magis iteratur etiã magis imprudentem: magis stultũ 7 magis hebetẽ reddit p̃cipue in agendis. Unñ scribitur Sapientie. 2. Excecauit. n. illos malicia eorum. ¶ 2. Per peccatũ primi parẽtis inflictũ ẽ malicie vulnus in volũtate: que est susceptiua iustitie. Nã ante pctm̃ ordinẽ 7 facilitatẽ habebat ad bonũ operãdũ 7 ad iustitiã: sed post peccatũ tali ordine: 7 facilitate destituta est 7 cũ difficultate bonũ operat̃: 7 ideo vulnere malicie percussa est. Et non solũ per Ade peccatũ: sed per quodcunq̃ peccatum mortale vulneratur 7 magis debilitatur ad bene operandum 7 magis induratur ad bonum. Unde scribitur Exo. 7. Induratum est cor Pharaonis. s. per peccatorum multiplicationẽ. ¶ 3. Per peccatũ primi parẽtis inflictũ est infirmitatis vulnus in irascibili que est fortitudinis susceptiua. Nam ante pctm̃ ordinẽ 7 facilitatẽ habebat ad bonũ arduũ exequẽdũ: sed post pctm̃ tali ordine 7 facilitate destituta est: 7 cũ difficultate bonũ arduũ aggredit̃ 7 operat̃. Et nõ solũ per Ade pctm̃: sed per quodcũq̃ peccatũ vis irascibilis infirmatur: 7 debilitat̃: 7 q̃to magis peccatum multiplicatur tanto vis irascibilis infirmat̃ 7 ad bene operandum difficultatur. Unde scribitur Matth. 7. Quam angusta porta 7 arta via est que ducit ad vitã 7 pauci sunt qui inueniunt eam. ¶ 4. Per peccatũ primi parẽtis inflictũ est concupiscẽtie vulnus in cõcupiscibili: que est tẽperãtie susceptiua. Nam ante peccatũ ista vis cõcupiscibilis ordinem habebat ad delectabile ratione moderatum: post peccatũ vero tali ordine destituta ad mundi delectabilia sine ratione 7 moderatione dilabitur. Et nõ solũ per peccatũ primi parẽtis: sed per quodcũq̃ peccatũ ipsa vis cõcupiscibilis magis vulneratur: magis debilitatur: magis fit prona: 7 magis exardescit in sensuales delectationes. Unde scribitur Dan. 13. Semen Chanaan 7 nõ Juda species decepit te: 7 cõcupiscẽtia subuertit cor tuu3. Et Jaco. 4. Unñ bella 7 lites in vobis? Nonne ex cõcupiscentijs vestris: que militãt in membris vestris? Cõcupiscitis 7 nõ habetis: occiditis 7 zelatis. O quãte cõcupiscentie. O quot desideria inordinata in vi cõcupiscibili continue oriuntur. Hec sunt quattuor vulnera humane nature inflicta: vulnus ignorãtie contra prudentiã 7 sapientiã: vulnus malitie contra iustitiam 7 bonitatem: vulnus infirmitatis contra potentiam 7 fortitudinem. Uulnus cõcupiscentie contra temperantiam.

In secundo

N.2.mysterio. Quod est de
i claratio. Quia in assumpta pa
rabola dicitur q plagis im
positis abierunt. ¶ Queritur quibus et
quot plagis et quomodo peccatum vulneret
humanam naturam. Homo.n.iste qui de
scendebat ab Jerusalem in hyerico my
stice humanum genus pfigurat: vt dicit
Hugo Luc.x. qui peccando descendit
a statu celestis felicitatis ad miserias
et defect' hui' mutabilis vite. ¶ Re
spondeo scdm doctrinam sacrorum Theo
logorum in.2.sententiarum. Q sicut Egi
ptus decem corporalib' plagis pcussa
fuit: ita humana natura decem spiritua
libus vulneribus p peccatum vulnera
tur. Peccatum.n.originale sive mor
tale vulnerat.

¶ Primo Intellectum errore. Sicut.n.
prima plaga egiptiorum couertit aquas
in sanguinem. Exo.7. sic per peccatum
mortale et originale: aqua sapientie sa
lutaris couersa fuit in errorem ydola
trie. Nam homo peccando a vera luce
que deus est elongat et ideo cadit in ydo
latrie errorem creaturas colendo et ve
nerando. Unde de talibus scribitur ad
Ro.1. Qui cum cognouissent deum: non
sicut deum glorificauerunt: aut gratias
egerunt: sed euanuerunt in cogitationi
bus suis: et obscuratum est insipiens
cor eorum: dicentes.n.se esse sapientes stul
ti facti sunt: et immutauerunt gloriam in
corruptibilis dei: in similitudinem ima
ginis corruptibilis hominis et volucrum: et
quadrupedum et serpentum. Heu quot
vulnerauit peccatum cum plaga ista: quot
ptraxit ad mortem: quot quotidie a ve
ra fide deuiare facit. Hec ex Rabano
super Exo.7.

¶ 2. Linguam loquacitate. Sicut.2.egi
ptiorum plaga fuit Ranarum loquacitas.
Exo.8. Sic p peccatum originale et morta
le humanum genus in lingua pcussum
vanitatem ptulit infructuose loquaci
tatis. Nam p peccatum primi hominis lingua
que erat instrumentum diuine laudis et
bndictionis: couersa est in instrumen
tum clamorose et fabulose vociferati
onis. Hoc patet in antiquis et modernis
poetis: quorum lingua nihil resonat
nisi fabulosa: lasciua: et inania. Unde
Orig. sup Exo.8. rane significant car
mina poetarum: que inani et inflata mo
dulatione velut ranarum sonis et canti
bus mundo deceptionis fabulas in
tulerunt. Ad nihil.n. aial illud vtile est:
nisi q sonum vocis: improbis et im
portunis clamorib' implet. Hec ille.
Heu. heu quot p peccatum mortale ha
bent vulneratam linguam: qui nunq vera: nunq iusta: nunquam vel raro de
vero loquuntur: sed de mundo: de car
ne: de vanitate loquuntur: iuxta illud
Ps.11. Uana locuti sunt vnusquisque ad
primum suum: labia dolosa in corde et
corde locuti sunt.

¶ 3. Fantasiam inquietudine. Sicut ter
tia egiptiorum plaga fuerunt Cynifes.
Exo.8. sic peccatum mortale et origi
nale fantasiam hominis inquietudine pcu
tit et vulnerat. Nam homo peccando et
a dei subiectione se subtrahendo: fan
tasie sensibili merito subiectus est: quia
scdm Phm necesse est intelligentem
phantasmata speculari. cinifex est aial
alatum volitans minutum et quasi inuisi
bile: acerbo stimulo: corpora pungens.
Sic et phantasmata terrenarum rerum per
fantasiam volitant: ipsam inquietant: sti
mulant et pungunt. Heu. heu quot in
quietudines fantasie humana patitur
natura. Unde Raba. sup Exo.8. Cyni
fes nati sunt in terra egypti de limo:

musce.s.minutissime: inquietissime: inordinate volantes: in oculos ruentes: et negātes bobus requiē: dū abiguntur redeunt: sic pbant asmata inquietorum. Hec ille.

¶ 4. Volutate impietate. Sicut quarta egyptiorum plaga fuit Cynomia.i. musca canina. Exo.8. Sic p originale et mortale peccatū humana voluntas impietatis vulnere percussa est. Nam añ originale peccatū hō erat in parentes et in primos plus et misericors: nō cōgregans: nec coacervās: nec abscondēs tēporalia bona. Sed per peccatū factus est avarus cōgregās: et abscōdens tēporalia bona: litigās et cōtendens p eis: sicut canes rixant p cibo. Factus est impius in pauperes: in domesticos: et qd plus est: in proprios parentes: quod vere est caninū. Unde Rabanus super Exo.8. dicit Cynomia est canina musca. Caninū est parentes nō agnoscere. Heu quot sunt: qui hac canina musca vulneratā hñt voluntatem: impii: duri: sine pietate: sine misericordia:

¶ 5. Vim cōcupiscibilē carnalitate. Sicut quinta egyptiorū plaga mors pecorum fuit. Exo.9. Sic per originale et mortale peccatū vis ɔcupiscibilis carnalitatis vulnere pcussa est. Nā anteq̄ primus parens peccasset: p originalis iustitie donū caro et sensualitas sub quodā ordine regebant: sed p peccatū originali iustitia destructa: caro et sensualitas et vnaqueq; vis in suū pprium tendit motū et obiectū: vt dicit. s. Tho.i.2e.q 82.ar.4. Et ideo cōcupiscibilis p peccatū tota carnalis et bestialis effecta est: querens carnis delicias: sicut et bestie. Coire.n. et generare pecudū est: rōcinari et itelligere hominū est: vt di it Raba Exo.9. Heu quot vulnerati: quot bestiales effecti: sensuales: adulteri: luxuriosi: qui q̄si pecudes egypti morte plectūtur. Vñ Raba. sup Exo.9. Ratio que presidet: motus iferiores tanq̄ regina frenare debet: nō imoderate laxare. Debes interiorē motū frenare: nō tanq̄ pecus in oīa laxare: qd̄ si contempseris: et imaginē dei: que in te est post habueris victus cupiditate tanq̄ dimisso homine pecus eris. Contra illud. Nolite fieri sicut equus et mulus in quib⁹ nō est intellectus. Sed forte exigis libera libidine vagari: nulla lege refrenari. Attende plagam: si pecus es: saltē mori time. ille.

¶ 6. Vim irascibilem crudelitate. Sicut sexta egyptiorū plaga fuit vesica pturgentiū. Exo.9. Sic per originale et per mortale peccatū humane nature irascibilis crudelitatis vulnere pcussa fuit. Nā ante peccatū nec furor: nec ira: nec homicidiū inveniebatur: peccato aūt ingresso: vis irascibilis vulnerata: iracundia fervet: furore precipitatur: ebullit indignatione: sanguinē sitit: homicidia ppetrat. Vñ et post Ade peccatū: Chaym furens fratrē occidit. Gen.4. Vesice.n. turgentes et vlcera tumescentia: tumorē superbie: et furoris et iracundie insaniā pfigurāt: vt dicit Orig. supra Exo.9. Heu q̄ terribilis est plaga ista. Quātū sanguinis effundit: quot perpetrat homicidia: quot venena: quot laqueos: quot cruciatus invenit.

¶ 7. Animā tētatione. Sicut septima egyptiorum plaga fuit grādo et tonitrua: et discurrētia fulgura in vniversa terra egypti. Exo.9. Sic per originale et p mortale peccatū: rōnalis aīa tentationis

tentationis vulnere cōcutitur ꝛ grandinatur. Ante primi parentis peccatū rōnalis aīa erat quasi terra fructuosa: pacata ꝛ quieta. Sed post peccatum: tentationū vulnere sagitata: inquieta: ꝛ pauida effecta est. Tentationū etenim tumultus quasi discurrētia fulgura pauorem ingerunt: quasi sonora tonitrua horrorē incutiunt: ꝛ quasi cadentes grandines bonorum operum fructus elidunt. Heu quot tentationes: quot stimuli: quot fulgura discurrunt in vniuersa terra egipti. i. in tota anima rōnali. Tentatur intellectus illicitis cogitationibus: memoria illicitis recordationibus: voluntas illicitis desideriis. Tētatione grādinatur fantasia: visus: auditus: odoratus: gustus: tactus: manus: pedes: ꝛ omnia membra.

¶ 8. Mentē istabilitate. Sic .8ª. egyptioꝝ plaga fuit locustaꝝ multitudo Exo. x. Sic ꝑ originale ꝛ mortale peccatū humana mens incōstantie ꝛ leuitatis vulnere sauciata fuit. Nā añ peccatū humana mens deo adherens stabilis erat ꝛ firma: ācborā spei in deo firmans: ꝛ cantās cū Propħa in ṗs Mihi aūt adherere deo bonū est: ponere in domino deo spem meā. Sed per peccatū ab ipso deo elongata: leuis ꝛ inconstans: ꝛ hinc inde saliens: quasi locusta effecta est. Vñ Glo. sup Exo. x. Locuste pro mobilitate leuitatis accipiuntur: tanq̄ vage ꝛ saliētes anime pro seculi voluptate. Heu me quis enarrare posset peccatoꝝ inconstantiā ꝛ leuitatē ꝛ mobilitatē? Ecce miser homo more instabilis locuste ꝑ deuorandis herbis secularium delectationū. Modo vult: modo non vult: q2 vult ꝛ nō vult piger. Nūc vult pecuniam: nunc luxuriam: nūc honorem: nunc amicitiā: vno tēpore ieiunat: alio crapulat̄: vno tēpore cōtinet alio luxuriat̄. Nunc tribuit sua: post furatur aliena. Nunc diligit ꝓximū: nunc odit. Modo laudat: modo vituperat. Mō vult penitere: mō ad vomitum redire. Modo orat deū: modo blasfemat. Locusta est dente mordax: sic humana natura: modo ꝓximū lingua cōmēdat: modo detrahit: infamat. O q̄ta instabilitas. Vñ scribitur Jaco. i. Uir duplex animo incōstans est in omnibus vijs suis.

¶ 9. Liberū arbitrium cecitate. Sicut nona egyptioꝝ plaga fuit tenebrarum multitudo Exo. x. Sic ꝑ originale ꝛ mortale pc̄ꝫ libeꝝ arbitriū cecitate ꝑcussuꝫ ꝛ vulneratū ē. Nā añ pc̄ꝫ: hō distinctā ꝛ dei ꝛ sui ꝛ oīuꝫ reꝝ corporaliū notitiā habuit. Sꝫ post pc̄m in ignorātie tenebras cecidit: ꝛ adeo in ipsis inuolut⁹ est: vt tribus tꝑib⁹: nature: legis ꝛ grē: q̄si trib⁹ dieb⁹ deuꝫ incarnatū q̄si frēꝫ suū n̄ videat. Heu quis narrare posset hoīs miserrimi ignorātiā? Ignorat. n. hō q̄ sūt añ se. Ecce. x. Ignorat hō q̄d añ se fuerit. Ignorat q̄ sūt post se. Ecce. x. Quid post se futuꝝ sit: q̄s poterit indicare? Ignorat que sunt iuxta se. Hiere. 17. Prauū ē cor hoīs: q̄s cognoscet illō. Ignorat q̄ sūt s̄ se. Sap. 9. Que in celis sūt q̄s inuestigabit? Ignorat q̄ sūt intra se. Job. 9. Etiā si simplex fuero hoc ip̄s ignorabit aīa mea. Ignorat q̄ sūt sub se. Sap. 9. Difficile extimamus q̄ i terra sūt. Ignorat oīa. Ecce 8. Intellexi: q̄ oīuꝫ opū dn̄i: nullā possit hō iuenire rōneꝫ: ꝛ q̄to pl⁹ laborauerit tāto min⁹ iueniet. Etiō clamat Job. 37. Nos q̄ppe iuoluimur tenebris.

C x. Memoriā cogitatione. Sicut. x. egiptiorum plaga fuit pgenitorum mors. Exo. xi. et. xii. Sic p originale et mortale peccatū memoria humana in sua cogitatione quasi in sua prima prole vulnerata fuit. Nā ante primi hominis peccatū humana natura cogitationes ordinatas et rectas hēbat: et in deū ordinatas: sed post peccatū vulnerata est memoria nostra in sua cogitatione: que est ei9 prima ples siue primogenitū. Prima. n. opatio rōnalis aīe vī esse cogitatio hec āt cogitatio p angelū exterminatorē occidit. Im mittit. n. Angelus malus suggestiōes malas et puocat ad cogitationes inutiles: lasciuas: luxuriosas: adulterinas: supbas: inuidas: iracundas. Im mittit cogitationes gule: ambitionis: homicidij: auaritie: vsure: rapine: que oēs mortue sunt et aīam occidunt: qr eam a deo separant: qui est aīe vita. Unī scribit Sap. i. Peruerse. n. cogitationes separāt a deo. Heu quot sūt a deo separati: quot diuisi: quot pgenita sunt mortua: quot cogitationes sunt mortales: quot occise. Ecce ergo quō peccatū humanā naturā pdictis decē modis pcutit et vulnerat. Et nō solū originale peccatū pdicta vulnera causat: sed et peccatū actuale q̄to magis multiplicatur: tāto magis ceteris paribus pdicta vulnera aggrauat: cumulat et augmētat formaliter: sed diabolus effectiue et persuasiue.

In tertio misterio: quod vocatur cōclusio. De humane nature p peccatū vulneratione: alique cōclusiones fm sacros Theologos proponuntur: que plagarum spūaliū naturā et infirmitatē p sacre pagine figuras apertissime declarabunt. Peccatū. n. mortale: siue originale fuerit siue actuale: cū cōsumatū fuerit et perpetratum vulnerat.

C Primo Oculum contemplationis: quo ad deum. Sicut declarat Hugo super angelica hierarchia: est quidam oculus carnis: quo homo videt ea q̄ sunt extra se. Est oculus rōnis: quo homo videt ea que sunt intra se. Est oculus cōtemplationis: quo homo videt ea que sunt supra se p peccatū originale primi parentis: oculus quidē carnis apertus est: oculus rōnis lippus factus est: sed oculus cōtemplationis est clausus. De huius oculi vulnere p peccatū inflicto loquit diffuse Alex. de alis in. 2. parte. q. 98. ar. i. Figura huius vulneris habetur in Sāpsone: cuius oculos eruerunt philistijm et clauserūt in carcere et molere eum fecerunt. Judic. 16. Philistum: qui cadentes interpretant demones figurant: a celestis patrie statu p peccatū ruentes: fm illud Isa. 14. Quo cecidisti de celo lucifer: qui mane oriebaris: corruisti in terrā: qui vulnerabas gentes? Hi per peccati suggestionē: christifideliū ambos oculos eruere nituntur: qr et cōtemplationis oculū dexterū circa diuinitatē: et oculū sinistrū circa Christi humanitatē vulnerare et eruere festinant. Extractis aūt his duobus diuine cōtēplationis oculis: faciunt hominē cecū molere: et molā circūcirca deducere: qr lumine cōtēplationis amisso: miserrimus hominē in cōsideratione huius volubilis mundi faciunt continue sine aliqua vtilitate desudar. Heu. heu quot sunt: qui oculū dextrū perdiderūt: qr Christi diuinitatē nullo vnq̄ tēpore cōtēplant. Quot oculū sinistrū erectū habens

habent: q: Christi humanitatē raro vel nunq̃ speculātur. Sed cōtemplationis sue molas in circuitu trahunt: cū magno labore: sudore: vigilijs: considerantes celū: solē: luminaria: influentias: elemēta: aialia: vegetabilia: virgulta: semina: iura ciuilia: canonica: medicinalia: vrinam: sputa: stercora: et omittunt diuina. De quibus scribitur ps. 16. Oculos suos statuerunt declinare in terrā.

¶ 20. Aurem obie et subiectionis: quo ad preceptū. Sicut declarat Lyra super Epl'am ad Ro. 5. et Tho. in q. disputatis de pctō originali ar. 2. Per peccatū originale: amissa iustitia originali: p quā Adā deo: et sensus rōni: et caro aie obediens et subdita erat: voluntas Ade facta est inobediēs deo: et sensus rebellis rōni: et caro inobediens aie. Et sic p peccatū vulnerata est humana natura in aure spūali. i. in obediētia: q: diuinis preceptis recalcitrat: diuinis inspirationib' resistit: spiritui sancto obstaculū ponit. Per peccatū: sensus pceptis rōnis nō obtēperat: similiter caro aie nō obedit: sed cōtra ipsam recalcitrat: monita cōtēnit. Heu quāta pp pctm inobia: q̃ta rebellio. ¶ Figura hui' vulneris habet Matth. 26. et Jo. 18. In Malco seruo: cui amputata fuit auricula eius dextera. Auricula dextera est obediētia ad deū obia ad rōnē. Auricula sinistra obia ad mundū et obia ad carnē vel ad sensum: multi habent sinistrā auriculā apertā et integrā: q: p̄ceptis principū ad nutū obediunt: precepta carnis ad vnguē exequunt: sed multi p pctē aurē dextrā abscissā vl' obtusam hnt: qui preceptis rōnis nō obediunt: stimulis cōsciētie nō obtēperāt: diuinis mādatis obsistunt. De quibus dici pōt illud Act. 7. Dura ceruice et incircūcisi cordib' et auribus: vos semper spiritui sancto restitistis. Exclamātes aūt voce magna cōtinuerunt aures suas: et impetum fecerunt vnanimiter in eum.

¶ 3. Cor receptaculū charitatis: quo ad grām. Pctm̄ siue originale siue mortale pcutit et vulnerat voluntatē siue cor: quod est charitatis receptaculū et ipsam charitatē excludit et diuinam grām procul pellit demeritorie: prout declarat Alex. d' alis in. 2. parte. q. 104. ar. 1. et Sco. in. 2. di. 35. Et nō solū gratiā expellit: sed cōcupiscētie male spiculo transfodit. Huius vulneris figura hr in Absalon filio Dauid: qui tribus lanceis in corde confossus fuit a Joab: vt scribitur. 2. Re. 18. Absalon qui patris amaricatio interpretat' peccatorē designat: qui deū peccādo amaricare et flere fecit. Joab qui inimicus interpretatur: demonē infernalē prefigurat: qui ē homini inimicus: iuxta illud Matth. 13. Uenit inimicus eius et sup seminauit zizania. Hic ergo inimicus p mortale pctm̄ vulnerās cor humanū nō solū grām expellit: sed tribus lanceis et tribus vulneribus confodit. ¶ Primū vulnus est concupiscētia carnis. ¶ 2. Concupia oculorum. ¶ 3. Cōcupia siue supbia vite De quib'. 1. Jo. 2. Oē qd ē in mūdo: cōcupia carnis est: et ɔcupia oculorum: et supbia vite. Heu q̃t vulnerati: q̃t lanceati: quot in corde perfossi. Qui concupierunt cōcupiscētias in deserto: et tentauerūt deū in inaquoso. ps. 105.

¶ 4. Caput libertatis: quo ad dñium. Sicut declarāt Sco. in. 2. di. 29. et 6. Tho. in q. disputatis de originali peccato ar. 1. et 6. et Lyra super Epl'a ad Ro. c. 5. Hō in libertate liberi arbitrij

cōstitutus dñium habuit super vires sensitiuas: et sup corpus suū et super oīa aīalia: iuxta illud Gen.1. Dñamini piscibus maris et volatilib⁹ celi et vniuersis aīantib⁹ q̄ mouentur sup terrā. Sed p pct̄z originale percussum est est hoīs caput.i.liberū arbitriū: et debilitatū est eius dñium: quo ab tria p̄dicta: quib⁹ plene et pacifice nō potest dñari. Huius vulneris figura in Sysara p̄cessit. Cuius caput Jabel vulnerauit īfigēs clauū vsq ad cerebrū. Judic.4. Sysara qui gaudij exclusio dr̄ est pctōr: qui a se peccando deū totius cōsolationis excludit. Jabel q̄ ascēsio dei interp̄tat̄: diabolū desigūat. Qui dixit Isa.14. Ascendā sup altitudinē nubiū: similis ero altissimo. Hic pctōri quasi Sysare: lac carnalis delectionis p̄pinat: sed postmodū clauo caput cōfodit: q̄ liberū hoīs arbitriū: qd̄ est caput hoīs spūale: de altitudine sui dñij deijcit: et ad seruitutē terrene carnis humiliat. Heu q̄t sunt in capite et in libero arbitrio vulnerati: qui seruiunt carni: gule: luxurie: qui mundo et eius vanitatibus famulantur et obtemperant.

¶ 5. Uentrē pietatis: q̄ ad p̄ximū. Hō in originali iustitia cōstitutus: vt dicit Sco.in.2.di.19.et.29. Nullā violētiā in hominē exercuisset: nec fuisset crudelis aut durus: erga p̄ximū suū: sed pij: misericordes: et benigni: q̄ misericordia est quoddā iuris naturalis preceptū. Juxta illd̄. Mollissima corda. Humano gn̄ri dare se natura fatetur. Que lachrymas dedit. Sz p originale et mortale pct̄z nr̄e pietatis viscera vulnerata sunt: vulnerata dico crudelitatis et impietatis aculeo. Heu quot impietates: quot vulnera: quot neces: quot impia et crudelia tormenta quotidie excogitant̄. Huius vulneris figura p̄cessit in Eglon rege Moab: qui erat crassus nimis: quē in vētre pcussit Aioth. Judic.3. Eglon interp̄tat̄ iuuēculus iniquitatis vel stultitias inutilis: et significat virū diuitē et epulonē: sed p̄ximo impiū et immisericordē: qui pietatis viscera non hz sic diues epulo. Luc.16. Aioth la⁹ interp̄tatur: vt dicit Glo. interlinealis et pōt nō incōgrue vel pct̄z inanis glie: vel glīa et laude cupidū diabolū figurare. Hic gladio īpietatis acutissimo misericordie nr̄e viscera cōfodit: et facit hoīez impiū: crudelē: sanguinolentū: homicidā. Heu qua fornace graues: qua nō incude carbenas. Maximus in vinclis ferri modus.

¶ 6. Pedes affectiōis q̄ ad desideriū. Per originale pct̄m expulsa ab hoīe originali iustitia: q̄ erat sic frenū refrenās humanoꝝ actuū inordinationē: vt dic̄ Sco.in.2.di.29. Uulnerati sūt pedes humane affectionis vulnerata sunt nr̄a desideria: q̄ prius quasi q̄dā gressus recti in deū cōtinue tendebāt: mō vulnerati et abscissi sꝫ: et i deū vix reptare pn̄t. De hoīe añ lapsum dr̄ in ps. Pes meus stetit in via recta. De hoīe lapso illd̄ Prouer.1. Pedes eoꝝ ad malū currūt. Heu q̄t habēt pedes abscissos: et desideria a deo truncata. Figura Judic.1. Ubi legit̄ q̄ Adonibezech.70.regib⁹ pedū sūmitates amputauit. Adonibezech īterp̄tat̄ dñs micans: et pōt diabolū qui se i angelū lucis trāsfigurat designat̄. Hic amputat pedes: q̄ bona desideria p pct̄z de corde exterminat et male dissseminat.

¶ 7. Manus opationis q̄ ad actū. Aiā rōnalis originali iustitia p̄dita bonū poterat faciliter operari: q̄ nullā vel minimā habuisset resistētiā. Sz iusti

tia

tia illa destituta: et pctō vulnerata: hz abscissas man⁹ et vix bonū pōt opari. Figura hr Iudic.i. in Adonibezecho: qui.70. regibus man⁹ amputauit: sic demon ifernalis: opa bona p pcti vulnus ab hoīe aufert. Heu qt viris: qt mulierib⁹ manus amputauit. Ecce ḡ qt vulnerat: et quō vulnerat originale et mortale pctm. Venite ḡ Amen.

¶ De pcti malignitate: et de eiusdē horribili vulneratione. Cap. 15.

Venite: ascēdam⁹ ad mōtē dn̄i: et docebit nos vias suas. Scribunt hec v̄ba Luc.x. Hō qdā descēdebat ab Hierl'm in hyerico: et incidit in latrones: qui et dispoliaue͂rūt eum: et plagis iposītis abierūt semiuiuo relicto: et legunt dn̄ica.12. post Pētecosten. Quāte malignitatis q̄ntiq₃ veneni sit pcti mortalis serpētina pgenies pstātissimi ciues et dilectissimi ichr̄isto iesu: p euidētissimos ipsi⁹ pcti effectus clarissime demōstratur. ¶ P nāq₃ loco pctm mortale corrūpit modū spēm et ordinē voluntatis siue potētie: quē hz ad ipsū₃ deū: ita q̄ facit voluntatē ipsam in cōpatione ad deū eē sine mō: sine spē et sine ordine. Vn̄ dr̄ de iniquis et pctōrib⁹ ps.13. Corrupti sunt: et abhoīabiles facti sūt in studijs suis: nō est qui faciat bonū: nō est vsq₃ ad vnum. ¶ 2. loco vulnerat habitus et inclinationes nāles: et diminuit eas. Vn̄ Glo. Luc.x. sic ait. Angeli noctis vulnera inferūt. i. pctā: quib⁹ humane nē itegritas violat. Et iō dr̄ Luc.x. Et plagis iposītis abierūt semiuiuo relicto. ¶ 3. loco pctm spoliat et aufert de volūtate virtutes et morales et diuinas: et infusas et acquisitas: et interiores et exteriores. Vn̄ scrib̄it Osee.7. Fur ingressus est spoliās: latrūculus foris. Et Luc.x. Qui et dispoliauerūt eū. Que sūt v̄ba assumpta p nr̄o fundamēto: et v̄ris charitatib⁹ replicata dicūt in hac forma. et c. Hō qdā dscēdebat. et c. Sup qb⁹ tria ō pcti malignitate mysteria pponūt.

¶ Primū Dubitatio.
¶ Secūdū Declaratio.
¶ Tertiū Conclusio.

Primū mysteriū dr̄ dubitatio. Quia in parabola siue historia euāgelica exprimit descendentis spoliatio et vulneratio: tria de pctō declarāda dubia occurrūt. ¶ Pm dubiū est. Quid corrūpit pctm mortale i hoīe peccatore? Huic q̄sito r̄ndeo: sz doctrinam Alex. de ales in 2. pte. q.103. p totā qōnē ponēdo aliquas ppōnes magistrales. ¶ Pa est ista. Voluntas creata est appetitus liber et finit⁹: et naturaliter appetēs bonū: iō habitudinē et ordinē hz ad finē et ad bonū diuinū: qr. n. finitus est: iō ad aliud ordinat tāq₃ ad infinitū: qr vō nāliter appetēe bonū: iō ad diuinū bonū nāliter inclinatur: qr vero est appetitus liber: iō pōt a bono diuino deuiare: vel nolēdo illud bonū: vel cōtraria opādo ad illō bonū. ¶ 2. est ista. Volūtas creata hz quēdā modū et quādā mēsurā. Est aūt modus et mēsura ipius volūtatis inq̄tū hz habitudinē et respectū ad sūmā bonitatem: et ad summam voluntatem: vt ad causam effectiuam boni. Modus n. dicit mensurā: mensura aūt dr̄ esse volūtatis in eo: q̄ cōformat volūtatē suā volūtati diuine. Hec aūt est mensura volūtatis: vt nō preferat volūtatē suā volūtati diuine: sz sequat eā.

¶3.est ista: Uolūtas creata hȝ quā-dam speciē siue formā. Est autē species ipsius volūtatis: rectitudo quedam naturalis: que sequit̄ ipsam voluntatē: τ voluntas istam speciez habet inquātū habitudinez debitam τ respectū habet ad diuinā voluntatē: vt ad causam formalē siue exemplarem cuiuslibet bonitatis τ rectitudinis. Rectitudo.n. diuine voluntatis exemplar est cuiuslibet rectitudinis: ideo τ fecit hoīem rectū. Eccs.7. Ad imaginē τ similitudinē suam Gen.1. ¶4.est ista. Uolūtas creata ordinez quēdā habet. Est aūt voluntatis ordo inquātū hēt debitā habitudinē τ debitū respectū ad diuinā volūtatē τ ad diuinā bonitatē inquātū est cā finalis oīuȝ bonitatū τ oīuȝ volūtatū. Uniuersa.n. propter semetipsuȝ operatus est deus Prouer.16. Et sic volūtas creata cū habet debitā habitudinem ad deū: habet modū speciem τ ordinē: sicut τ quelibet alia res creata ¶5.est ista. Uoluntas creata peccando per peccatū modū speciē τ ordinez in seipsa corrumpit. ¶Primo corrumpit modū τ mensurā qꝛ prefert seipsam volūtati diuine: nec seruat modū a diuina voluntate statutū sed eius mandata transgreditur: τ sic corrumpit modū. ¶2.corrumpit speciez.i.naturalē rectitudinē: quam peccando diminuit: τ dissimilis fit suo exēplari.s.rectitudini diuine volūtatis: τ ideo fit deformis τ turpis. ¶3.corrumpit ordinem: qꝛ peccādo auertitur a bono diuino τ incōmutabili: cum pctm̄ sit auersio ab incōmutabili bono: ad quē deberet tota intētione: totis viribus τ tota deuotione cōuerti. Et ideo pctm̄ mortale in humana volūtate corrūpit modū spēm τ ordinē: corrūpit mēsurā: corrumpit rectitudinē: corrumpit ordinē in debitū finē: τ facit a fine debito aberrare. Uñ Aug. in lib. de nā boni dicit Peccatū est priuatio modi speciei τ ordinis. Et ideo sicut infirmitas priuat modū spēm τ ordinē ipsius corporis: ita pctm̄ priuat modū spēm τ ordinē ipsius aīe τ ipsius volūtatis. ¶2.dubiū est. vtrum peccatū mortale equaliter τ totaliter modū speciē τ ordinē auferat: an solū vnū sine alio: aut aliquā partem tm̄: infirmitas.n. corporalis aliquādo corrumpit modū τ mensurā humorū: sed nō corrūpit speciem vel ordinem membrorum. Huic quesito ꝑm doctrinā dñi Alex. de alis in.2.parte.q.ciij.τ.s. Tho.1a. 2e.q.83.ar.4.rñdeo: ponēdo aliqua notabilia puncta. ¶Primum est: in vno quoqꝫ bono siue ente creato est modus quidā species τ ordo: cuius ratio est qꝛ omne bonū τ oē esse consideratur τ cōsistit per aliquā formam ꝑm quā sumitur spēs: forma autem vniuscuiusqꝫ rei q̄liscūqꝫ sit siue substātialis siue accidētalis ē ꝑm aliquā mēsurā: vñ τ in.8.metaphy.dr̄ ꝙ forme sunt sicut numeri: τ ex hoc vnaqueqꝫ forma habet modū quēdam qui mēsurā respicit. Ex forma vero propria vnūqōqꝫ ordinatū ad aliud vt ad finē puta ad operationē vel ad obiectū: sic igit̄ ꝑm diuersos gradus bonorum in entibus: diuersi sunt gradus modi speciei τ ordinis: vñ natura queqꝫ suū modū speciē τ ordinē habet: inclinatio siue habitudo naturalis: suū modū: spēm τ ordinē hȝ: virtutes τ habitꝰ acq̄siti suū modū spēȝ τ ordinē hñt virtutes τ habitꝰ infusi

infusi suũ modũ:speꝫ: ⁊ ordinẽ hñt: actus potentiarũ suũ modũ speciẽ ⁊ ordinẽ similiter habent. ¶2.cst. per peccatũ mortale nõ corrũpit̃ modus spẽs vel ordo nature: puta ipsius aĩe rõnalis: qꝛ sicut pctm̃ mortale nõ tollit nec diminuit eẽ aĩe rõnalis: ita nõ corrumpit nec diminuit modũ spẽm ⁊ ordinẽ ipsius. Aĩa.n.rõnalis cum peccat: nõ minus est rõnalis: nec minus hꝫ potẽtiã rõnalẽ vel cõcupiscibilẽ vel irascibilẽ: ita nec minus habet suã mẽsurã siue modũ: suã formam siue speciem ⁊ suum ordinem. ¶3.cst. Per pctm̃ mortale nõ corrumpitur totaliter modus: species ⁊ ordo inclinationis ⁊ habitudinis nãlis ad bonũ: sed bene diminuit̃: aĩa.n.rationalis inclinationẽ ⁊ habitudinem hꝫ ad deũ tanq̃ ad finẽ suũ: dũ autẽ peccat: ex quo auertitur a deo: diminuit ipsam habitudinẽ ⁊ inclinationem: ⁊ dũ ipsam diminuit: cõsequenter diminuit suũ modũ siue mẽsurã suã speciẽ siue formã ⁊ suũ ordinem ad deũ siue ad finẽ. ¶4. Per peccatũ mortale corrumpit̃ ⁊ totaliter tollitur modus: species ⁊ ordo moralis virtutis nõ oĩs sed opposite: puta per peccatuꝫ fornicationis tollit̃ habitus castitatis: ⁊ per cõsequẽs destruitur ⁊ corrumpit̃ modus: species: ⁊ ordo ipsi⁹: Et licet habitus moralis sit ex multis actibus acquisitus vnico tñ actu vitioso põt expelli: vt dicit Alex. de alis in.2.pte.q.cj.mẽb.2.qꝛ dispõ bona ⁊ dispõ mala nõ pñt simul esse in eodẽ respũ eiusdẽ: cũ ergo castitas sit dispositio bona respectu actus venerei: ⁊ fornicatio sit dispositio mala respũ eiusdẽ: ideo non possunt simul esse in eodẽ. Et ideo per vnicũ fornicationis peccatũ corrũpit̃ habitus castitatis: ⁊ p cõsequẽs modus ipsi⁹ ⁊ spẽs ⁊ ordo: ⁊ hoc inquãtum habitus castitatis est virtus: nõ inq̃tum est habitudo ad bonuꝫ. ¶5.cst. Per pctm̃ mortale tollit̃ totaliter ⁊ corrũpitur modus: spẽs: ⁊ ordo cuiuslibet grẽ gratũ faciẽtis cuiusmodi est charitas: gratia: ⁊ huiusmodi. Quia cuꝫ amatur creatura vt deus vel plusq̃ deus: tũc est defectus modi siue mensure: existente isto defectu: voluntas exit ab extremis: extrema dico deuꝫ vt est principiũ ⁊ vt est finis: ergo est defectus rectitudinis: ⁊ ita per cõsequens speciei: rectitudo.n.est forma siue spẽs ipsius extẽsionis medie: cũ ãt volũtas exit ab extremis nõ amat deũ pp se ⁊ sup oĩa pp qḋ ẽ defectus ordinis: ergo p malũ culpe mortalis fit priuatio ⁊ corruptio modi: speciei ⁊ ordinis cuiuslibet gratie gratũ facientis: ⁊ sic peccatum mortale aĩam peccãtẽ moralibus ⁊ gratuitis virtutibus expoliat. Uñ dr̃ Luc.10. Dispoliauerũt eũ. ¶6.cst. Per pctm̃ mortale rõnalis creatura tota deordinat̃ in comparatiõe ad beatissimã trinitatẽ. Nã in cõparatione ad psonã pr̃is cui attribuit̃ potẽtia: perdit modũ ⁊ mensurã trãsgrediẽdo diuina precepta: in cõparatione ad psonã filij cui attribuit̃ sapiẽtia ⁊ figura: perdit speciẽ ⁊ formã deuiãdo a rectitudine diuina: in cõparatione ad personã spiritus sancti cui attribuit̃ bonitas: perdit ordinẽ auertẽdo se a bonitate diuina: ⁊ cõuertendo se ad bonitatem creatã: De ista triplici deordinatione rationalis anime dicit dñs Isa.p. Ueh gẽti peccatrici: populo graui iniquitate: semini neq̃ filijs sceleratis:

Dereliquerunt dñm: ecce inordinatio q̄ ad pře: blasfemauerũt sanctũ israel ecce inordinatio quo ad filiũ: abalienati sunt retrorsu3: ecce inordinatio quo ad spiritũ sanctum: a cuius bonitate peccantes auertunt. Heu q̄ȝ terribile venenũ ẽ peccatũ mortale. Heu quot mala generat: quot bona corrumpit.

¶3. dubiũ est. qui ꝛ quot sint isti latrones: qui descẽdentẽ spoliant ꝛ vulnera infligunt. ¶Rñdeo ſm dicta dñi Hugonis cardinalis super Luc. 10. ꝙ sunt decem.

¶Primi latrones sũt demones. Qui rõnalem animã virtutibus spoliant: ꝛ vulneribus perfodiũt: ꝛ semiviuã relinquũt: de quibus dr̃ Job. 19. Simul venerũt latrones eius: ꝛ fecerũt sibi viam per me: ꝛ obsederũt in giro tabernaculum meum.

¶2. sunt primi motus. Qui latenter quasi fures subintrantes: animã virtutibus spoliãt: ꝛ vulneribus peccatorũ cruẽtant. Jere. 3. Oculus meus deprędatus est animã meã in cunctis filiabus vrbis mee.

¶3. prelati mali: qui per ostiũ nõ ascẽdunt sed per posticu3 quasi latrones Jo. 10. Qui nõ intrat per ostiũ in ouile ouium: sed ascendit aliunde ille fur est ꝛ latro. Hi subditos tẽporalibus bonis expoliant iuxta illud Hiere. 7. Nunquid spelunca latronũ facta est domus ista? Hi subditos mali exempli gladio vulnerant iuxta illud Mat. 23. Dicunt. n. ꝛ non faciunt.

¶4. Theologi mali: qui discipulos rebus expoliant ꝛ virtutibus: ꝛ mali exempli gladio percutiũt. Ad Ro. 2. Qui ergo alium doces: te ipsum non doces: qui predicas non furandum: furaris.

¶5. heretici: qui veris virtutibus simplices decipiendo occulte more latronũ expoliant: ꝛ false doctrine iaculos infigunt. Unde dicitur. 2. R. 4. Duo autem viri principes latronum erant filio Saul.

¶6. superbi: qui paruulos: ꝛ subditos rebus suis expoliãt: verberibus vulneribus cruentant. Unde scribitur 4. R. 5. De syria egressi fuerũt latrunculi ꝛ captiuam duxerant de terra Israel puellam paruulam. i. animam humilem. Heu quot sunt de istis latronibus: qui sua superbia ꝛ ambitione humiles animas occidunt.

¶7. detractores: qui proximum suũ fama expoliãt: quasi fur occulte detrahẽdo ꝛ auditores detractiõis dẽte venenato transfodiunt. Unde scribitur Osee. 7. Fur ingressus est spolians: latrunculus foris.

¶8. diuites: qui more latronum ꝛ predonũ pauperes spoliant opprimunt: verberant: ꝛ occidunt. Unde scribitur Eccl. 13. Uenatio leonis onager in heremo: sic ꝛ pascua sunt diuitum pauperes. Heu quot latrocinia: quot furta committunt diuites.

¶9. medici: qui infirmos pecunia spoliant: ꝛ nihil ad sanitatem proficiunt. Mar. 5. Mulier que erat in profluuio sanguinis annis duodecim: ꝛ fuerat multa perpessa a q̄ȝpluribus medicis ꝛ erogauerat omnia sua: nec quicq̄ȝ profecerat. Hi accipiunt salaria magna: ꝛ multotiens occidunt ꝛ Paralipo. 16. Egrotauit Asa dolore pedum nec in infirmitate sua quesiuit dominum: sed magis in medicorum arte confisus est dormiuitq3 cum patribus suis ꝛ mortuus est.

¶10. aduocati: qui quos possunt ꝛ diuites

uitos et pauperes bonis expoliant: et lingua sua acuta plurimos conuulnerant. Prouer. 21. Qui congregat thesauros lingua mendacii: vanus et excors est et impingetur ad laqueos mortis. Heu quot fures: quot latrones: in predictos enim omnes latrones homo peccando decidit: et hi omnes miserum peccatorem verberant: vulnerant: spoliant: opprimūt et occidunt. Isa. 3. Populum meū exactores sui spoliauerunt: et mulieres dominate sunt eis.

Secundum mysterium dicitur declaratio. ¶ Declaratis latronum conditionibus in quibus homo peccando et a iustitia discedēdo prolabit: restat cōsequenter videre: que et quot sunt vulnera: que predicti infernales latrones accumulant: et fm Aug. in libro de natura et gratia: Gregorium et Alex. de ales in. 2. parte. q. 22. dico q̄ p peccatum ab infernalibus latronibus et pessima vulnera humane nature inflicta sunt.

¶ Primū vulnus est hebetudo: hec tollit cognitionem finis. s. dei vt habet ratione veri et intelligibilis. Nā p pctm̄ originale vulnerata est humana nā in cognitione sui finis q̄ ē de⁹: sicut enim dicit Sco. in prologo primi sententiarum. q. 1. Impossibile est hominem distincte cognoscere finem suum. s. deum et personas diuinas generationem et spirationem: mundi creationem et alia credibilia: et media necessaria ad salutem: sine supernaturali reuelatione: et hec intellectus hebetudo homini inflicta ē propter peccatum: vt dicit Scotus in primo di. 3. q. 3. et Augu. 15. de trinit. c. vltimo.

¶ Hoc vulnere periit olim totus populus gentilis: de quibus dicitur in ps. 81. Nescierūt neq̄ intellexerūt: in tenebris ambulant. Heu quot vulnerati ceciderunt in foueam inferni. Hoc est contra intellectū qui est donum spiritus sancti.

¶ 2. est stultitia: Hec tollit cognitionē finis. s. dei: vt habet rationem boni et diligibilis. Nam per peccatum originale vulnerata est humana natura in dilectione sui finis qui est deus: qui cum sit summum bonum est super omnia diligibilis: cuius dilectio est vera et honorabilis sapientia: iuxta illud Eccl. primo. Dilectio dei honorabilis sapientia: cū enim deberet deū intelligere et super omnia amare: per pctm̄ originale vulnerata stulta facta amorem suum ad creaturas conuertit. Unde scribitur ad Romanos. p. Obscuratum est insipiens cor eorū: dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt: qui commutauerunt veritatem dei in mendaciū: et coluerunt et seruierunt creature potius q̄ creatori. O quot sunt hac stultitia vulnerati: qui veram sapientiam et dei amorem perdiderunt. Hec est contra sapientiam que est donū spūs sancti.

¶ 3. est precipitatio: hec est respectu eorum que sunt ad finē et sunt ardua: et est quidam defectus cognitionis arduorum que sunt ad finem: et opponitur consilio: quod est donum spiritus sancti: vt dicit Alex. de ales vbi supra. Si peccatum non fuisset: omnia ardua ad finem necessaria cognouisset hō: et solido cōsilio ea determinasset: sed post peccatū hec non cognoscit: sed indiget cōsilio magno: et multotiēs pcipitat et sin̄ cōsilio agit: et

cōsulēdo multotiēs cōsiliū ꝑcipitant: precipitāt sententias: iudicia: flagella. Job.18. Precipitabit eū ꝯsiliū suū:

¶ 4. est ignorantia. Hec est respectu eoꝝ: que sunt ad finē. Et ſm Alex de alis opponitur sciētie: que est donum spūs sancti. Ante pctm̄ homo distincte nouerat oīa media nō ardua ad finē necessaria: per pctm̄ vero vulneratus ignorat media ad salutē necessaria. Heu quot sunt tales. Vn̄ Paulus ad Ephe. 4. Hoc igitur dico ⁊ testificor in dn̄o: vt iam nō ambuletis: sicut ⁊ gētes ambulāt in vanitate sensus sui: tenebris obscuratū habentes intellectū: alienati a via dei: per ignorantiam: que est in illis ꝑꝑ cecitatem cordis ipsoꝝ: qui desperantes semet ipsos tradiderunt impudicitie: in operationē imundicie oīs: in auaritiā.

¶ 5. est duritia. Hec est in virtute cōcupiscibili: ⁊ est respectu proximi. Et vt dicit Alex de alis opponit̄ pietati: que est donū spūs sancti. Ante peccatum erant hoīes inuicē pij: benigni: ⁊ misericordes: sed ꝑ peccatū inflictū est in vi cōcupiscibili vulnus duritie ⁊ impietatis: que infinitos ducit ad perditionē. Heu quot sunt saxis duriores: qui erga ꝓximū pauperem nulla pietate mouentur: ⁊ ideo nec eis misere tur deus. Vn̄ Nabal carmeli: qui erat vir durus ⁊ pessimus ⁊ malicio sus: q2 fuit durus erga Dauid ⁊ pauperes pueros eius: a deo interfectus est 1. Re. 25. Roboam: q2 durus fuit populo suo: ⁊ dure respōdit: ⁊ contra pietatē: a populo derelictus est: ⁊ dominiū ꝑdidit. 3. Re. 12. Vn̄ ⁊ Prouer. 28. scribitur. Qui mentis est dure corruet in malum.

¶ 6. superbia siue excellentia. Hec est in virtute irascibili: ⁊ est quedā pena ⁊ vulnus peccati: ⁊ est secūdū excessum. vt quando homo ex quadā temeritate ꝓnus est supra id: quod potest: ⁊ opponitur timori: qui est donū spiritus sancti: vt dicit Alex. de alis: vbi supra. Si primus homo non peccasset: in operibus suis nō excessisset: nec modum trāsgressus esset: nec aliquid vltra vires ꝓsumpsisset: sed natura per peccatum vulnerata fuit vulnere appetitus excellentie: superbie: ⁊ ꝓsumptionis: quo supra id quod potest multotiens nititur. Sapientie. 17. Semper enim presumit seua perturbata conscientia. Heu: heu: quot vulnerati sunt hoc superbie ⁊ presumptionis stimulo. Unde clamat sapiens Eccli. 35. O presumptio nequissima: vnde creata es: cooperire aridam malicia ⁊ dolositate illius: sic̄ timor dei hominem exaltat: ita presumptio in profundū humiliat. Judith. 6. Presumentes de se ⁊ de sua virtute gloriantes humilias.

¶ 7. est timiditas. Hec est in virtute irascibili: ⁊ est secundum diminutionem defectus quidam: ⁊ opponitur fortitudini: que est spiritus sācti donum: vt dicit Alex. de alis vbi supra. Si non peccasset primus parens: homines fuissent ad virtutes animosi: sed per peccatum vulnerata est humana natura vulnere timiditatis. quia timet aggredi bona sibi possibilia ⁊ facilia: non audet ieiunare: vigilare: orare: castitatē seruare: laborare. Prouer. 29. Dicit piger leo est in via: ⁊ leena in itineribus: sicut ostiū vertit̄ in cardine suo: ita piger in lectulo suo. Abscōdit piger man⁹ sub ascella sua: ⁊ laborat si ad os suū eas cōuerterit.

Dic

Hic timor ꝛ pigricia praua desideria
generat: ſm illud Prouer.21. Deside
ria occidūt pigrū: noluerunt.n. quicꝗ̄
manus eius operari: tota die cōcupi-
ſcit ꝛ desiderat. Hic timor ad egesta
tē ducit. Prouer.21. Omnis piger in
egestate est. Hic timor hoīez in pecca
toꝝ lutū cōsternit. Prouer.18. Pigrū
deijcit timor. Hec sunt septē penalita
tes: ꝛ septē vulnera: in quibus aīa ra
tionalis vulneratur: ꝛ per septē spūs
sancti dona reparatur: nā intellectus
expellit hebetudinē: sapientia stultici
am: cōsiliū p̄cipitationē: scientia igno
rantiā: pietas duritiā: timor suꝑbiaz:
fortitudo timiditatem.

¶ 8. Est exiliū. Hoc dicit defectū con-
iūctionis cū sūma bonitate. Sicut.n.
homo exul dicitur: quando est extra
locū suū naturalē sibi conuenientē: ꝛ
priuatur bonis suis: ita spūale exiliuz
patitur: qui est extra locū spūalis bo-
nitatis: in qua ē quies: ꝛ gratuitis pri
uatur bonis. Ante primi parentis pec
catū deo vniebatur hō: eratqꝫ in loco
quieto: ꝛ bonis gratuitis vtebaṫ: sed
per peccatū eiectus est a loco sibi con
uenienti paradiso vꝫ terrestri. Gen.3.
Emisit eum dn̄s ď paradiso volupta
tis: spoliatus est ꝓprijs bonis. Gen.3.
Quis indicauit tibi ꝙ nudus esses?
Elongatus est a deo iuxta illud Pro
uer.15. Lōge ē dn̄s ab impijs. De hoc
exilio lacrimabaṫ Propħa dicens in
p̄s.119. Heu mihi q꞉ incolatus meus
ꝓlōgatus est: habitaui cū habitātibꝰ
cedar: multū incola fuit aīa mea.

¶ 9. Est tempestas seculi. Hec respicit
statū mundi volubilē: ꝛ istabilē: ꝛ tē
pestuosum: si peccatū nō fuisset: in ter
restri paradiso nullam huiꝰs mundi
tribulationez passus hō fuisset. Sed
post peccatū a seculi huius tēpestate
cōtinue verberaṫ: vulneraṫ: ꝛ occidi-
tur: hinc bella resonāt: inde discordie:
fames: pestilētie: infirmitas: labor: ini
micitie: depopulationes: grandines ꝛ
venti vrētes: negociationes: artificia ꝛ
que cōtinue aīam agitāt ꝛ cōturbant.
Sicut.n. nauicula in qua erat Jesus
magnū motū in mari passa est: ita vt
fluctibus operireṫ. Matth.8. sic aīa
in huius mundi amaritudine ꝑ pecca
tū posita inumeras patiṫ tēpestates ꝛ
agitationes. Vñ clamat veritas dicēs
Jo.16. In mūdo p̄ssurā hēbitis.

¶ x. Est tētatio hostiū. Hec respicit in
sidiātes inimicos. Per peccatū.n. pri
mi parentis humana natura passibi-
litati tētationū subiecta ē: q꞉ sublata
originali iustitia que erat frenum sen
sualitatis: quelibet vis sensitiua ferṫ
in suū delectabile obiectū: ꝛ aīam ten
tat: ꝛ demon insidians: per quālibet
sensitiuā potentiā aīaꝫ ꝓuocat ad pec
candū. De ista hostiū multiplici tenta
tione dicit Petrus.1.petri.5. Aduersa
rius vester diabolus: tāꝗ̄ leo rugiēs
circuit querēs quē deuoret. Heu q̄t
laqueos: quot insidias tendunt.

¶ xi. Est difficultas. Hec respicit vim
cōcupiscibilē: siue carnis delectatio-
nē. Sicut.n. declarant doctores theo
logi. Sco ꝛ alij in.2.di.19. Si primi
parētes n̄ peccassent: superata prima
diaboli tentatione: sine difficultate ꝛ
imo cū magna delectatione hoīes ab
inhonestis delectationibꝰ abstinuis-
sent: cū magna delectatione bonū ope
rati fuissent: q꞉ carnis rebellionē non
habuissent. Sed per peccatū vulne-
rata nostra sensualitate: tanta in car-
ne nostra insurgit cōcupiscentia: tan-
tus ardor: tanta delectatio: ꝙ vix cū

magna ꝛ ardenti difficultate potest quis a delectationibus abstinere. Heu quāta difficultas: non reddere maledictum pro maledicto: odium pro odio: non expetere vindictam. Heu quanta difficultas a cibis delectabilibus abstinere: a ludis: a choreis: a luxuria: a fornicatione: a vanis ꝛ curiosis aspectibus: a tactibus inhonestis. Hanc difficultatē euitādi peccata carnalis cōcupiscentie in se experiebatur ille celestiū cōtēplator Paulus apostolus: qn̄ dicebat ad Ro.7. Uideo aliā legem in membris meis: repugnantē legi mentis mee: ꝛ captiuantē me in lege peccati: que ē in mēbris meis: non enim quod volo bonū hoc ago: sed quod odio malū illud facio. O q̄ꜫ terribile vulnus est istud. difficultas.s. euitande concupiscentie: difficultas euitandi peccata.

¶ 2. tediū benefaciendi. Hoc respicit vim operatiuā ꝛ irascibilem quo ad bonū peragēdū. Sicut declarāt Scotus ꝛ doctores theologi in.2.di.29. Si peccatū primi parentis nō accidisset: bonū operatus fuisset homo cū gaudio: ꝛ delectatione. Sed per peccatū originale ꝛ p pctm̄ actuale mortale vulnerata est vis operatiua quo ad operationē bonā: vulnerata ē irascibilis quo ad operationē arduā: tedio afficitur qn̄ bonū debet operari: horret labore: abbominat̄ ieiuniū: vigilias execratur: orationē: cōtemplationē: ꝛ meditationē sustinere nō potest: castitatē: cōtinentiā: virginitatem cruciatū putat: pacem ꝛ cōcordiā tormentū reputat. Heu quantū benefaciēdi tediū incurrit hō. Nu.21. Et tedere cepit populū itineris ac laboris. Et Sap.2. Exiguū est ꝛ cū tedio tempus vite nostre. O quātū tedij: o quātus amaritudinis est in via que ducit ad vitam.

Tertiū mysteriū dr̄ Cōclusio.

t ¶ Uiso d̄ pcti corruptione: de latronibus ꝛ d̄ pcti vulnerib⁹ ad clariorē declaratione notādū ƒm totā theologorum scholā ꝛ diuinā scripturā: qꜫ mortale peccatū decēnetabilia vulnera humane infixit nature que si diligenter cōsiderent̄: luce clarius innotescet: quomodo humanā naturam semiuiuā derelinquūt. Pctm̄.n. mortale siue originale siue actuale vulnerat.

¶ P° intellectū quo ad verum. Ante pctm̄ primi parētis humanus intellectus verbū veritatis audire satagebat. Sed ob pctm̄ vulneratus: verba repellit ṽitatis: verū audire nō vult. Unde Sedechias filius Chanaan percussit Micheā prophetā dn̄i in maxillā.3.Re.vlt. Maxilla per quā cib⁹ masticat̄ intellectū nostrū represeńtat: quo diuini verbi refectio masticatur: sed ista maxilla ob pctm̄ adeo est vulnerata: qꜫ nullū veritatis cibum conterere pōt: nullū gustare: nullū deglutire. Heu quot sunt qui vulneratas habēt maxillas: qui dei verbum audire nō pn̄t: quinimmo ꝛ maxillas.i. predicatores diuini verbi cibū masticātes verberāt detrahēdo: inquietādo perturbādo. De his qui habēt intellectū vulneratū: qui verū audire nolūt. scribit̄ Prouer.1. Uocaui ꝛ renuistis: extēdi manū meā: ꝛ nō fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum: ego quoqꜫ in interitu vestro ridebo.

¶ 2. cōsciētiā quo ad stimulū. Si pctm̄ nō precessisset: nullus cōsciētie remorsus

sue fuisset. Sed p pctm̃ originale vulnerata cōsciētia: semp hoīem intrinseco aculeo trāsfodit ꝛ cōsumit. ¶ Figura Act. 12. Herodes percussus ab angelo dei: cōsumptus a vermib⁹ expirauit. Uermes ex veste oriunt̄ ꝛ veste: corrodūt: ex carne nascunt̄: ꝛ carnem pūgūt: ꝛ ideo cōsciētie stimulos qui ex aīa peccāte oriunt̄: ꝛ ipsa met stimulādo trāsfodiūt: non incongrue prefigurāt. Heu quot sunt a cōscientie vermib⁹ corrosi ꝛ lacerati: ad Titū. 1. Coinquinatis aūt ꝛ infidelibus nihil est mūdū sed inq̄nate sunt eorꝫ ꝛ mens ꝛ cōscientia: cōfitent̄ se nosce deū: factis aūt negāt: cū sint abhominati ꝛ incredibiles: ꝛ ad omne opus bonum reprobi.

¶ 3. volūtatē quo ad iugū. Uoluntas hoīs ante pctm̃ subdita erat deo per originalis iustitie donū: sed per pctm̃ vulnerata: diuinorꝫ p̄ceptorꝫ iugū ferre nō pōt: sed recalcitrat: refugit: contradicit. ¶ Figura Judith. 13. Holophernes gladio bis i ceruice pcussus fuit. Ceruix per quā iugū sustētatur: celestiū preceptorū obediētiā prefigurādo designat: iuxta illud: Tre. 3. Bonū erit viro: cū portauerit iugum ab adolescētia sua: sed istā ceruicē multi habēt bis percussam: q2 nec precepta prime tabule nec secunde portare volūt: nec adimplere. Heu quot sunt tales: de quibus scribit̄ Deutero. 21. Filius iste noster proteruus ꝛ cōtumax ē: monita nr̄a audire cōtemnit: lapidibus eū obruet omnis populus ciuitatis: ꝛ morietur.

¶ 4. volūtatē quo ad propositū. Uolūtas humana p originale pctm̃ sauciata instabilis facta est: ꝛ si enim bonū incipit: inceptū multotiēs deserit: ꝛ si ad deū se cōuertit: a deo etiā multiēs se peccādo auertit. ¶ Figura. 4. Re. 9. Joram rex Israel fugiēs inter scapulas percussus est: ꝛ sagitta ingressa est cor eius. Mystice inter scapulas vulnerat̄: qui retro aspicit: qui ad vo mitū redit: q̄ a religione ad seculū reuertit̄: qui ab aratro ad quem manū miserat resilit. O q̄ magni: o q̄ multi inter scapulas vulnerant̄: q̄ mō deo: mō carni seruire volunt: de quibus Prouer. 6. Hō apostata vir inutilis: gradit̄ ore puerso: ānuit oculis: terit pede: digito loquitur: prauo corde machinat̄ malū: ꝛ oī tpe iurgia seminat. Et Luc. 9. Nemo mittens manū suā ad aratrū: ꝛ aspiciens retro: aptus est regno dei.

¶ 5. volūtatē quo ad amicū. Uolūtas humana p originale pctm̃ sauciata ē: ꝛ ideo nec cū domesticis ꝛ cōsanguineis pacifice viuere pōt: sed immortales lites ꝛ odia eterna germinare nō cessat. ¶ Figura habet. 2. Re. 2. Ubi scribit̄ quō. 12. ex Beniamin ꝛ. 12. ex Juda inuicē preliātes interfecerunt se inuicem: defigētes gladios in latus cōtrarij. Per latus ō quo formata ē mulier: germanus quisq̄ ꝛ consanguineus siue affinis figurat̄. Uoluntas peccato originali sauciata ēt amicos percutit: cōsanguineos odit: venenat: occidit. Heu quot iniquitates in cōsanguineos propter peccatū committunt̄. Uñ dicit̄ Hiere. 9. Unusquisq̄ se a proximo suo custodiat: ꝛ in omni fratre suo nō habeat fiduciā q2 oīs frat̄ supplātās supplātabit: ꝛ oīs amic⁹ fraudulenter incedit: ꝛ vir fratrē suū deridebit: ꝛ veritatē nō loquent̄. Docuerūt. n. linguā suā loqui mēdaciū: vt iniq̄ agerēt laborauerūt.

¶6. voluntatem quo ad extraneum. Uoluntas humana originali peccato sauciata: nec ad extraneos modeste se habet: sed maligne gerens inimicitias et lites cordiales: iram: odium: indignationem. Heu quot mala in extraneos committit. ¶Figura. 3. Re. vlt. Rex Israel inter pulmonem et stomachum sagitta percussus interijt: Rex Israel est voluntas corpori regendo accommodata: que inter pulmonem et stomachum sauciatur: quia odij cordialis: et iracundie pectoralis iaculo vulnerata horrendas intentat mortes: homicidia ordinat: furit: excogitat penas. Heu quot crudelitates in extraneos exercet sauciata originalis peccati vulnere voluntas. Prouer. 21. Ira non habet misericordiam: nec erumpens furor: et impetum concitati spiritus ferre quis poterit?

¶7. voluntatem quo ad concupiscentiam. Uoluntas humana originali peccato sauciata quo ad vim concupiscibilem ad illicitas delectationes non solum inclinatur: sed et multotiens prolabitur. ¶Figura habetur. 2. Re. 4. Miphibosetb filius Saul dum in stratu suo in meridie dormiret a duobus viris latronum principibus in inguine vulneratus et occisus fuit: Miphibosetb in meridie dormiens: est vir peccator in quiete carnis requiem querens: sed in tali requie aculeis et spiculis concupiscentie confoditur. Heu quot vulnera. Heu quot concupiscentie stimulos anima peccatrix patitur: in inguine percutitur: quia concupiscentia: que in inguine regnat: sauciatur. Unde scribitur Eccli. 18. Post concupiscentias tuas non eas: et a voluntate tua auertere: si prestes anime tue concupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis.

¶8. voluntatem quo ad operationem. Uoluntas originali peccato sauciata debilis est ad bonam operationem: et infirma ad currendum per viam virtutum: que laboriosa et dura est. Matth. 7. ¶Figura huius debilitatis habetur Deutero. 28. Ubi dicitur. Percutiat te dominus vlcere pessimo in genibus. Ille percutitur in genibus: qui debilis est in bonis operibus: ille in genibus percutitur: qui per viam virtutum debiliter graditur: iuxta illud Isa. 35. Confortate manus dissolutas: et genua debilia roborate. O quantam miserrimus homo in bene operando patitur difficultatem: ideo Paulus ad Hebreos. 12. Propter quod remissas manus et soluta genua erigite: gressus rectos facite pedibus vestris: vt non claudicans quis erret.

¶9. voluntatem quo ad exemplum. Uoluntas peccato originali vulnere sauciata: mali exempli fetorem diffundit. ¶Figura huius habetur 2. parali. 21. Ubi scribitur quod Ioram pessimo languore vteri laborauit: adeo: vt et viscera sua egereret: et sic mortuus est. Mystice ille egerit viscera sua: qui mali exempli fetorem qui opera mala proximis effundit. Heu quot sunt tales: quorum damnatio est manifesta: dicente veritate. Ue autem vero homini illi per quem scandalum venit Mat. 18.

¶10. voluntatem siue vitam quo ad conuersationem. Uoluntas originalis peccati vulnere sauciata: totam suam conuersationem maculis obscurat. ¶Figura habetur in Iob qui a planta pedis vsque ad verticem vlcere pessimo percussus est. Iob. 2. A planta pedis vsque ad verticem percutitur: qui in omnibus operibus

suis

suis peccando infirmatur. Heu quot sunt tales &c. Ideo clamat Isa.1. Omne caput languidum & omne cor merens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Uulnus & livor & plaga tumens. Heu quot vulnera ex peccato. Venite ergo ascendamus. Amen

¶ De peccati malignitate: & de eiusdem horrendis fructibus & effectibus Cap. 16.

Venite ascendamus ad montem domini: & docebit nos vias suas. Scribuntur hec verba Hier.2. Scito & vide quia malum & amarum est reliquisse te dominum deum tuum: & non esse timorem eius apud te: dicit dominus deus exercituum. Humana voluntas peccando mortaliter: & a deo benedicto recedendo: in tria mala singulariter incurrit. ¶ Primo loco spiritualiter excecatur: quo ad intellectum: quia recedit a deo: qui est vera lux.1.Jo.1. Deus lux est: & tenebre in eo non sunt ulle: & ideo peccando & a deo avertendo excecatur. Sap.2. Excecavit enim illos malicia eorum: & hoc est malum creature rationalis privari debito lumine rationis. ¶ 2. loco spiritualiter amaricatur: quo ad voluntatem: quia avertitur a deo: in quo est vera suavitas & delectatio: dicente Propheta in ps.15. Delectationes in dextera tua usque in finem: & ideo peccando & a deo se avertendo amaricatur. Et ideo dicit Propheta. Uide quia amarum est reliquisse te dominum deum tuum. ¶ 3. loco spiritualiter & corporaliter inquietatur: quo ad memoriam & personam: quia avertitur a deo: qui est vera rationalis creature pax: dicente Paulo ad Ephe.2. Ipse est pax nostra: & ideo ab ipso deo recedendo mentis pacem amittit. Isa.57. Impij quasi mare fervens: quod quiescere non potest. Non est pax impijs dicit dominus. Perdit etiam & corporis quietem: dicente veritate Jo.16. In mundo pressuram habebitis: in me autem pacem. Et hoc est malum & amarum creature rationalis & mente & corpore inquietari. Et ideo clamat Propheta inducens rationalem creaturam ad peccati mortalis considerandam gravitatem dicens. Scito & vide: que sunt verba pro nostro fundamento assumpta: que iterum replicata dicunt in hac forma.

¶ Carissimi mei scribitur Prover.x. Quasi per risum stultus operatur scelus: & hoc facit: quia gravitatem peccati non considerat. Si enim peccati gravitatem: quis attente perpenderet: nullus est ita perversus quin libenti animo a peccato cessaret. Et ideo Propheta ad peccati gravitatem considerandam excitat dicens. Scito & vide quia malum & amarum est. &c. Et quia peccatum est formaliter privatio: quod ostenditur per talem rationem: quia agens inferius tenetur in agendo conformare se agenti superiori: quia si in potestate eius sit se conformare illi & non conformare: non conformare illi est peccatum: ideo loquendo de peccato sive contra legem divinam sive humanam: aliquid dicitur peccatum: quia peccans potuit concordari legi superioris agentis: & discordavit. Unde in illo actu precisa ratio peccati est privatio illius concordie: privatio vero magis ex suis effectibus & fructibus: quam ex sua propria natura cognoscitur. Ideo presentem sermonem in tria dividentes mysteria ipsius peccati considerabimus.

¶ In primo mysterio.21. effectus malos.

¶ In.2. mysterio.21. effectus peiores.

¶ In.3. mysterio.21. effectus pessimos.

In primo mysterio mali pecca ti effectus considerandi sunt.

¶ Sicut enim ex litteris sacris: ex tota theologorum schola colligitur ex originali et mortali peccato tam angelorum tum etiam hominum: mali effectus plurimi consecuti sunt: quorum.

¶ Primus est celestis ruina. Sicut declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 116 memb. 3. quia Lucifer et angeli eius peccauerunt in celo ideo de celo eiecti sunt: unde dicitur Isa. 14. Quomodo cecidisti de celo Lucifer: detracta est ad inferos superbia tua? et Luc. 10. Uidebam Sathanam sicut fulgur de celo cadentem: ubi dicit Lyra. Quod elatio siue superbia Sathane fuit causa sui casus: et Apoc. 12 Proiectus est draco ille magnus serpens antiquus: qui vocatur diabolus et Sathanas: et proiectus est in terram: et angeli eius cum illo missi sunt: neque locus inuentus est eorum amplius in celo: et sic per peccatum perditur locus optimus et perpetuus siue eternus.

¶ 2. est paradisi expulsio. Sicut enim declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 58 ar. siue membro. 2. et. 3. circa finem. Quam cito homo appetiit non esse sub dominio dei: tam cito meruit expelli a paradiso: et quia perdidit innocentiam: meruit perdere lignum vite: et sic expelli a paradiso terrestri. Unde scribitur Gen. 3. Emisit eum dominus de paradiso voluptatis. Et sic per peccatum perditur locus bonus et temporalis.

¶ 3. Maledicte terre incolatus: Secundum Alex. de alis in. 2. parte. q. 51. membro. 3. et sunt verba Aug. contra manicheos. Per peccatum hominis terra maledicta est: vt spinas pareret: non vt ipsa penas sentiret: que sine sensu est: sed vt peccati humani crimen semper hominibus ante oculos poneret. Herbe autem venenose ad penam vel ad exercitium mortalium create sunt: et hoc totum propter peccatum: et in istam terram sic maledictam per peccatum homo ad habitandum proiectus est Gen. 3. Maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue: et sic per peccatum acquiritur locus malus et temporalis.

¶ 4. Infernalis habitatio. Sicut declarat Alexan. de alis in. 2. parte. q. 16. Pena assignata angelis pro suo peccato est habitatio in igne infernali. Unde Isa. 14. Uerumtamen ad infernum detraheris in profundum laci: et pena assignata malis hominibus pro peccato suo est habitatio in igne infernali: dicente Veritate Mat. 25. Ite maledicti in ignem eternum: qui paratus est diabolo et angelis eius: et sic per peccatum acquiritur locus pessimus et eternus.

¶ 5. Perpetua inimicitia. Per peccatum inter diabolum et deum siue Christum: et inter filios diaboli et filios Christi constituta est perpetua: et implacabilis inimicitia. Unde post peccatum Ade dixit deus ad serpentem Gen. 3. Inimicitias ponam inter te. s. diabolum et mulierem. i. Mariam. et semen tuum. s. angelos malos: et semen illius. i. Christum et christianos. Et Mat. 13. Diabolus vocatur inimicus dei: qui in eius agro zizaniam seminauit. O quam terribilis est iste peccati effectus et pauendus: quam maledictus et abbominandus.

¶ 6. Consortium peccatorum. Per peccatum homo eiectus de paradiso in quo angelorum consortium habebat: adeptus est consortium peccatorum: qui vel spiritualiter vel corporaliter molestant. Unde scribitur Job. 30. Frater fui draconum: et socius strucionum: et Ber. Pro consortio angelorum

angelorum fortitus est bô cõsortiũ pec catorum. O quam difficile ẽ sine offensione & querella habitare ĩ medio nationis praue & puerse: ad Phil. 2. cũ scriptũ sit in ps. 17. Cũ puerso puerteris.

¶ 7. miseriarũ circundatio. Per pecca tũ homo miserijs infinitis vndiq3 cir cũcingitur: qui ĩsine peccato nullã mi seriã expertus fuisset. Uñ. s. Tho. in q. prima de malo ar. 4. dicit. Dẽt aũt hoc traditio fidei: q nullũ nocumẽtũ creatura rõnalis potuisset incurrere: neq3 quantũ ad animã: neq3 quantũ ad cor pus: neq3 quantũ ad aliqua exteriora: ni si peccato pcedente vel in persona vel saltẽ in natura. Et ideo mulieri post pc̃m dictũ est Gen. 3. Multiplicabo erũnas tuas: & Job. 14. Homo natus de muliere: breui viuens tẽpore: replet multis miserijs. Heu quot mis[er]ie.

¶ 8. paupertas. Per pc̃m orta est in ter hoẽs paupertas quo ad bona tẽ poralia: si. n. perseuerasset in inocẽtia: nihil ei defuisset. Nã vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 58. mem. 3. In para diso de⁹ tria lignorum gñra pduxerat: vnũ respiciebat sustentationẽ corpo ris Gen. 1. Produxit dñs deus de hu mo oẽ lignũ pulchrũ visu & ad vescẽ dũ suaue: aliud ĩmortalitatẽ cõiuncti Gen. 1. Lignum ẽt vite in medio para disi: tertiũ ad pbationẽ obedĩẽtie ex parte aĩe Gen. 1. Lignũ quoq3 sciẽtie boni & mali. Et sic permanens homo in ĩnocentia omnẽ defectũ & paupta tẽ ignorasset: sed p peccatũ incurrit tẽ poraliũ rerum penuriã. Uñ post peccatũ dictũ est homini Gen. 3. Quis indi cauit tibi: q nudus esses: nisi q ex li gno de quo preceperã tibi ne comede res comedisti? Ecce q̃ño post pc̃m nuditatẽ suã cognouit homo.

¶ 9. dedecus. Sicut declarat Aug. 12. d̃ trini. c. 4. Et Sco. in p di 3. q. 9. Cũ homo peccãdo inordinate ad creatu rã cõuertit: perdit vel deturpat ima ginẽ dei: & assumit imaginẽ iumento rũ. Unde clamat Propheta in ps. 48. Homo cũ in honore esset: nõ intelle xit: cõparatus est iumentis insipien tibus: & similis factus est illis. O quam horribilis peccati effectus ẽ iste: fieri sicut pecus bestialem.

¶ x. seruitus. Sicut declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 112. mem. 4. In ma lis hoibus rõne malicie cõcediĩ dia bolo potestas: a quo. n. quis supera tus est: eius & seruus est. 2. petri. 2. s3 hoc nõ est: q2 diabolus meruit hãc po testatẽ sibi dari: sed hoc est: q2 pecca tor meruit ei subijci tanq̃ tortori: hec Alex. Et sic p peccatũ incurrit homo seruitutẽ diaboli: seruitutẽ hoĩs alte rius: & seruitutẽ peccati. Jo. 8. Ois qui facit peccatum: seruus est peccati. Heu quam durus ẽ hic peccati effectus. Cogita modo quot sunt in mũdo ser uitutes: q̃t vincula: quot carceres.

¶ xi. vilitas. Homo p peccatũ nõ solũ cõparatus est iumentis irrõnalibus: sed vilior illis factus est: nõ quãtũ ad cõditionẽ nature: sed q2 illa seruaue runt statũ suũ: quod non fecit hõ vel diabolus: vt dicit Lyra super Gen. 3. vbi aĩantia terre preponunĩ diabolo: cũ ei dicitur. Maledictus es inter oĩa aĩantia & bestias terre. i. plus quam aĩantia terre: & hec est magna pena superbo: vt ei vilia & inferiora preponãtur. De hac hoĩs vilitate dr̃ Jere. 2. Quã vi lis facta es nimis iterans vias tuas: & cõfunderis ab egipto.

¶ 12. amissio dñij oĩu3. Sic dicit Alex de alis in. 2. parte. q. 99. memb. 2. & 3.

Primus homo ante peccatū dominiū habuit vniuerse creature: omniū videlicet animaliū: et et rex insensibiliū: sed p peccatū dominiū illud amisit. Uñ Glo. s illud Gen.1. Dominamini piscibus maris: ait: Postq̄ conditori subiectus esse noluit: iure dominiū pdidit. Et huius dñij amissio designatur cū dr Gen.3. Spinas et tribulos germinabit tibi .s. terra: cū operatus fueris eam. Et si hō aliqd dominium habet: hoc est cum violentia ex parte sua: et cum renitentia ex parte subiectorum.

¶13. pacifice societatis priuatio. Ante peccatum oia erant homini pacifica: aīalia videlicet bruta et oia insensibilia. Uñ dicit Sco. in.2.di.19. Qr homo a nullo aīali recepisset nocumētū stante statu inocentie: qz oia animalia fuissent hoi mitia et amicabilia: vel saltem nō inimica: et hoc iuste: qz vt scribitur in ps 118. Pax multa diligentibus legē tuā: sed per peccatum priuatus est pacifica societate: qz scribitur Isa.57. Non est pax impijs dicit dominus deus. Et sic miser hō p peccatū semp est in litigijs modo cū patre: modo cum matre: modo cum fratribus: modo cum amicis: modo cum domesticis: mō cū extraneis.

¶14. mutue inocentie violatio. Sicut declarat Sco. in. di.19. Stāte statu innocentie vniuersalis in omnibus hominibus: nullus alteri nocumentū intulisset: sed post peccatū ceperunt homines violētias et iniurias irrogare. Uñ et Chaym fratrem suū Abel interfecit. Gen.4. Heu me quis crederе posset quot iniurias: quot cōuicia: quot v̄bera: quot vulnera: quot mortes sibi inuicē hoies ingerūt p pctā.

¶15. infirmitas in carne. Sicut declarat Magister sententiarū in.2.di.25. Homo añ peccatū omni carebat miseria: et nulla tangebat molestia: nullā.n. in suo corpore ifirmitatē passus fuisset: sed p peccatū inumeras incurrit infirmitates. Unde Propheta in ps.37. ingemiscit dicens. Nō est sanitas in carne mea a facie ire tue: nō est pax ossibus meis a facie peccatorum meorū. Heu qnot infirmitates: quis enumeret.

¶16. imbecillitas in mente. Sicut declarat Magister sentētiarū l.2.d.26. circa finē. Ante peccatū nulla erat homini difficultas ad bonū: nullūq; impedimentū de lege membrorū ad bonum: nulla impulsio vel instigatio ad malum: sed post peccatum factus est hō infirmius siue imbecillis et debilis ad operandū bonū: et ad resistendum malo: cū difficultate.n. operatur bonū: et cū difficultate resistit malo. Uñ Paulus.1.Cor.xi. Ideo iter vos multi infirmi et inbecilles. Et Hieronimus. Nihil imbecillius eo: qui a carne vincitur. Quā multiplex et q̄ intensa sit ista imbecillitas in humana mente: experientia manifestat.

¶17. deformitas. Ante peccatū conditus fuit hō a deo in pulcherrima forma corporali. Gen.1. Sed per peccatū humana pulchritudo est plurimū de deformata. Sicut.n. declarat Alex. d alis in.2.parte.q.83. memb.3. circa finem. Propter peccatū: qd est anime deordinatio: homines deformes et in corpore mōstruosi nascunt: et hoc facit diuina iustitia: vt in penā deordinationis et deformationis culpe hō deordinationē et deformationē icurrat in corpore. Heu q̄ durus est hic pctī effectus

cogita modo q̄ penale sit esse cecū claudū: monstruosum: deformem & male formatum.

¶ 18. Ignobilitas. Ante petm̄ primus homo contemplator erat diuine maiestatis: clari⁹ cognoscēs deū q̄ modo cognoscat tota militans ecclesia: vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 98. mēb. 2. ar. 1. Sed post petm̄ factus ē agricola Gen. 3. Maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. O q̄ igno miniosus & laboriosus est iste pecca ti effectus. omni anno unno cōtinue arare & inuertere terram.

¶ 19. Uite breuitas. Sicut determinat tota theologoꝝ schola in. 2. sentē tiarū pp peccatū primi parentis abbreuiata est hominū vita: aliqui enī ante partū moriunt: aliqui ex infirmi tate: aliqui ex morte violenta: q2 scri bitur in ps. 54. Uiri sanguinū & dolosi non dimidiabūt dies suos: quod nō accidisset si peccatū non pcessisset: vt dicit Sco. in. 2. di. 19. Sed pp peccatū clamat Job. c. 14. Homo natus de muliere: breui viuens tēpore. Et Jacobus. 4. Que est. n. vita vestra? vapor est ad modicum parens. O q̄ amarus ē iste peccati effectus: in pue ris: in iuuenibus: in adolescentulis: qui tam cito moriuntur.

¶ 20. Mortalitas. Sicut determinat Mgr̄ in. 2. di. 19. & Alex. de alis in. 2. parte. q. 121. propter primi hoīs petm̄ inducta est moriēdi necessitas in oēs hoīes: ad Ro. 5. Sicut per vnū hominem in hunc mūdū intrauit peccatū: & per peccatū mors: ita in oēs hoīes mors pertransijt. Uñ dictū fuit primo homini Gen. 2. In quacunq̄ die comederis ex eo: morte morieris. i. moriendi necessitatē incurres. O q̄ acerbus & durus est hic peccati effectus: propter peccatū primi hominis: sicut scribitur. 2. Re. 14. Oēs morimur. & quasi aque dilabimur super terram: que non reuertuntur.

¶ 21. Corruptibilitas. Sic dicit Alex. de alis i. 2. pte. q. 121. mēb. x. §. v. Incineratio corpoꝝ mortuoꝝ primi pec cati pena est: & si aliqua sanctoꝝ corpora ab incineratione preseruantur: hoc specialis gratie est: Christus aūt ipse: licet ad nostram redemptionē mortē assumpserit: non tamen carnis corruptionē siue incinerationē: sm illud ps. 15. Non dabis sanctum tuum videre corruptionē: q2 hoc est ipsius speciale priuilegiū. Christo igi tur & virgine excepta ,pbabiliter credi potest: q̄ oēs alij in cinerē cōuertē tur: q2 dixit deus homini post peccatum. Gen. 3. Puluis es & in puluerē reuerteris. O q̄ horribilis ē hic pec ti effect⁹: q̄ horrēdus: q̄ miserādus

In secūdo mysterio. 21. peccati effectus adhuc deteriores cōsiderare occurrit. ¶ Sicut declarāt diuine littere cū tota theologoꝝ schola: petm̄ pmi parētis adhuc peiores parturiuit effectus. quoꝝ.

¶ Primus est miseria famis. Est aūt fames sm Philosophū lib. 2. de animalibus cō. 28. Concupiscentia siue appetitus calidi & sicci. Si peccatum nō precessisset nullus hoīꝫ fame cru ciatus aut mortuus fuisset: q2 produ xerat dñs deus omne lignū pulchrū visu: & ad vescēdū suaue. Gen. p. S3 ex culpa primi hoīs factū est vt esuriam⁹. di. 5. c. Ad eius. propter primi parentis peccatum: quot pauperes: quot incarcerati fame cruciant: quot

moriuntur. Clamat filius prodigus. Luc. 15. Ego aût hic fame pereo.
¶ 2. miseria sitis. Est autem sitis fm Philosophû in. 2. lib. de animalibus co. 28. côcupiscentia frigidi & humidi Si peccatum nô precessisset sitis nul lo mô hoiem cruciasset: sed ob pecca tû siti plurimi cruciâtur: aut moriû tur. Judic. 15. En siti morior.
¶ 3. miseria frigoris. Causa qua sem per est frigus apud nos est ex propin quitate duorum elemêtorû frigido rum: terre vz & aque: vt dicit Philo sophus in lib. de proprietatibus ele mentorû capitulo. 3. Et sicut motus generat caliditatem: ita quies frigidi tatem: vt dicit ibidem. Si peccatum non fuisset: nullam frigoris miseriaz homo sensisset: quia fuissent in terre stri paradiso: vbi est aer temperatissi mus: vt dicit Sco. in. 2. di. 19. Sed p peccatuz quot frigore affligantur: quot crucientur: quot moriâtur: quis enar ret: ps. 147. Ante faciem frigoris e ius quis sustinebit?
¶ 4. miseria estus. Causa caliditatis intense est habitatio primi climatis fm Philosophum in libro de pro prietatibus elementorum. cap. 4. Et velox & satis propinqua solis latio: vt dicit idem Philosophus in lib. 1. Metheor. circa prin. Si primus pa rens non peccasset: nullum intempe ratum estum homo passus fuisset: qz vt dicit Scotus in. 2. di. 19. In pa radiso terrestri erat aer temperatissi mus: sed propter peccatuz: quot in temperato cruciantur estu: vel labo rando: vel itinerando: vel a sole vel ab igne Gen. 31. Estu vrebar & gelu.
¶ 5. exilii peregrinatio. Propter pecca tum tota humana natura in hac ani malium irrationabilium habitatio ne quasi in terra aliena peregrinatur: & est extra terrestrez paradisum: que erat locus conueniens humane habi tationi: vt dicit Scotus in. 2. di. 17. q. 2. Unde Paulus. 2. ad Cor. 5. Dum sumus in hoc corpore: peregrina mur a dño: & ad Hebr. 13. Nô enim habemus hic manentem ciuitatem: sed futurâ inquirimus. Et ideo sicut peregrinus nunquam animo requiescit: sic nec in hac vita homo. Michee. 2. Surgite & ite: qz nô hêtis hic reqiez.
¶ 6. laboris perpessio. Sicut declarat Lyra super Gen. 2. & 3. Si homo pri mus in innocentia perstitisset: terra sponte sine humano cultu fructus cô uenictes in abûdâtia protulisset: & ho mo non laborasset opere laborioso: sed labore aliquo delectabili & recre atiuo ad sue virtutis exercitiû & ex perientiam: sed ob peccatû innume ris laboribus aggrauatur. Unde di cit Gen. 3. in laboribus comedes ex ea. Heu quot labores ob primi homi nis peccatum: quot sudores. Job. 5. Homo nascitur ad laborem.
¶ 7. animi perturbatio. Si peccatum non precessisset: nullam homo animi perturbationem passus fuisset: sed semper fuisset deliciosus: quia scribi tur prouer. 15. Secura mens quasi iu ge conuiuiû: sed per originale pecca tum secuta est animi perturbatio. Unde Adam post peccatuz erubuit: & vocem dei audiês timuit: & abscon dit se. Gen. 2. Et Propheta î ps. 47. Ipsi videntes sic admirati sunt: con turbati sunt: commoti sunt: tremor apprehendit eos. s. peccatores.
¶ 8. ignorantia. Sicut declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 98. Ante pecca tum primus homo omnium rerum perfectam notitiam habuit: sed pro

pter peccatum excecatus est eius intellectus et ignorantia circundatus est: que est defectus cognitionis debite: vt idem dicit ibidem.q.129.membro 2.ar.3.Vn Eccs.8.Intellexi q omnium operum dei nullam possit homo inuenire rationem eorum que fiunt sub sole:quanto plus laborauerit ad querendum:tanto minus inueniat.

¶ 9.error. Per originale peccatu humana natura incidit in errorem. Error aut vt dicit Alex.de alis in.2.parte.q.129.meb.3.est in assensu vel dissensu et opponit contrarie vel sciētie vel fidei cu vz vere fidei et sciētie dissentitur:et oppositis assentitur:quod est vitium:dicente Aug. Quis nisi errans malum neget: approbare falsa pro veris aut improbare vera pro falsis: aut habere certa pro incertis. Heu quot errores ob peccatum.

¶ 10. Rebellio carnis et mundi. Sicut declarat Lyra super Gen.2. Cuz anima Ade per peccatu deo inobediens et rebellis fuit caro ipsi aie rebellauit: vn statim sibi fecerut perizomata ad cooperiendam membrorum turpitudinem. Unde ad Romanos.7. Uideo aliam lege in membris meis repugnantem legi mentis mee et captiuantem me in lege peccati. O q terribilis est ista rebellio.

¶ 11. conflictus cum diabolo. Ob peccatum primi hominis ortuz est prelium inter homines et demones implacabile. Gen.3. Ponam inimicitias inter te.s.diabolum et muliere idest ecclesiam:et semen tuum et semen illius. De isto conflictu ait Paulus ad Ephe.6. Non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem: sed aduersus pncipes et potestates. Heu q durus est iste conflictus.

¶ 12. Duplicitas cordis: oris et operis. Si peccatum non precessisset homo et animo et vbo et opere simplex fuisset:sed ob peccatum duplicitatez incurrit. ¶ Primo cordis vel animi nunc deo:nunc mundo:nuc diabolo adherendo. Jaco.4. Purificate corda duplices animo. ¶ 2.oris pe. Loquuntur pacem cu proximo suo: mala aut in cordibus eorum. ¶ 3.operis Mat.23. Ueh vobis hypocrite qui mudatis:qd d foris e. Heu qta duplicitas i vniuersa: corde:i ore:i ope

¶ 13.met°. Sic declarat Alex.de alis in.2.parte.q.175.meb.4. Si ho stetisset i statu nature institute: no timeret aliqua secularis potestas timore naturali:sed post nam lapsam p pcez hn timedi sc seculares principes. Un Ecci.34. Qui timet dnz:nihil trepidabit. Et io A da p° pcz comissuz timere cepit dices Gn.3. Uoce tua dne audiui in paradiso:et timui. An vero pctm mulier vides serpente et cu eo loques nec timuit:nec fugit Gen.3. Propter pctm ho oia timet:deu demonem:ignem:homines:fulgura.

¶ 14.instabilitas. Sic declarat Alex. de alis in.2.parte.q.89.meb.4. Primus homo coditus fuit in quadam stabilitate nature oio sine necessitate vel dispositione vel inclinatioe ad defectu senectutis: et sic semper stabilis fuisset quo ad corpus: et quo ad mentem siue anima semp stabilis fuisset: qz deo obediedo adhesisset: sed per peccatuz instabilis e quo ad corpus: quia modo sanu:mo infirmu:mo forte mo debile corp° hz: et quo ad aiam qz mo gaudet:mo tristat:mo deo:mo mundo adheret. Jo dr Job.14. Homo natus de muliere nuq in eode statu permanet.

¶15.originalis peccati cōtractio. Sicut declarat Sco.in.2.di.31. Propter peccatū ipsius Ade: quilibet concupiscibiliter propagatus ab eo: q2 naturalis filius Ade: peccatū originale contrahit. Ad Ro.5. Per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: et ppha in ps.50. Ecce.n. in iniquitatibus conceptus sum: et in pctis cōcepit me mater mea. O terribile malum.

¶16.originalis iustitie carentia. Sicut declarat Sco.in.2.di.30. Quilibet seminaliter ppagatus ab Adā est originali iustitia priuatus: quā tñ tenet habere: q2 eam accepit in primo parēte. Uñ primi parentes post peccatum cognouerunt se esse nudos pp originalis iustitie amissionē: Gen.3. O q̄ terribile damnū amisisse frenū oīu3 malorū et radicē omniū bonorū.

¶17.cōcupiscentia. Sic declarat Alex. de alis in.2.parte.q.ciij.mem.3.ar.4. Est in nobis mala cōcupiscentia: que nō est in nobis permittenda regnare: sunt et eius desideria: que sunt actuales cōcupiscentie: que sunt arma diaboli: vt dic Glo. sup illō Ro.6. Neq3 exhibeatis mēbra vr̃a arma iniquitatis pctō: et hec cōcupiscētia est pena originalis peccati. Uñ Pau.ad Gal.5. Caro cōcupiscit aduersus spūm. O q̄ terribilis et periculosus est iste peccati effectus.

¶18.carnis feditas. Sicut.n.declarat s.Bona.in.2.di.31.ar.2.q.1.et.3. Caro filiorū p cōcupiscētiam parentū libidinosam generata cū cōcipitur: contrahit quandā feditatē: que est causa originalis peccati in filijs: q2.n.vis generatiua parētū est īfecta et corrupta: ideo et filij carnis feditatē inde contrahūt: et vocatur vitiū vel corruptio carnis: vnde Propheta in ps.37. Nō est sanitas in carne mea.

¶19.pronitas ad malum. Sicut dicit Alex. de alis in.2.parte.q.ciij.mem.3.ar.4. Ex peccato mortalis trāsgressionis puenit cōcupiscentia apparētis delectabilis: et pnitas ad aliud peccatū vel eiusdē generis vel alterius: qd est sequella precedētis peccati. De ista pronitate hr̃.22.q.1. Omnis etas ab adolescētia in malū prona est. Et.20.q.3. Proclinus aūt cursus est ad voluptatē et imitatrix natura vitiorū. Et Gen.8. Sensus.n.et cogitatio humani cordis in malū pna sunt ab adolescētia sua.

¶20.insufficientia boni. Natura nostra per peccatū corrupta insufficiens est ex se ad bonū peragendū: nisi dei gr̃a adiuuet: put declarat.s. Bona. in.2.di.28.ar.2.q.3. Uñ Paulus.2. Cor.3. Non q2 sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nr̃a ex deo est.

¶21.peccādi necessitas. Magister sententiarū in.2.di.25 dicit: q2 in statu nature lapse: post peccatū originale anq̄ homo p gratiā resurgat: necessitatem habet peccādi mortaliter: postq̄ vero per gratiā resurrexit: necessario peccat venialiter. Unde Jo.1. Si dixerimus: q2 peccatū nō hēmus: ipsi nos seducimus. O q̄ horridus ē iste peccati effectus: Christus vero et Uirgo Maria originale non contraxerunt: ideo peccandi necessitatem non habuerunt.

In tertio mysterio principali restat videre.21. peccati effectus pessimos. Quorum.

¶ Primus est auersio a creatore. Sicut

cut dicit Sco.in.2.di.35. In omni pec cato mortali est formalis vel virtualis auersio a creatore. Et sic p peccatū aīa a sūmo bono separaī. Unde dicit Iere.2. Arguet te malicia tua & auersio tua increpabit te.

¶ 2. cōuersio ad creaturā. Sicut dicit s. Bona.in.2.di.42.q.vltima. In oī peccato est cōuersio ad creaturā: que nō est culpa: nisi qr inordinata: nec est inordinata nisi qr auertitur hō a deo: cui tanquā vltimo fini inherere deberet. Uñ ps. Oculos suos statuerūt declinare in terram.

¶ 3. conscientie infestatio. Sicut dicit Sco.in.2.di.39. Cōscientia & synderesis remurmurāt cōtra malū: dum ostendunt bonū esse volendū. Isa.vltimo. Uermis eoꝝ nō morietur.

¶ 4. diuinarum imitationū priuatio. Aīa rōnalis p mortale peccatū perdit diuinas imitationes: & assumit diabolicas: qr a deo elongaī: & diabolo appinquat: & sic de spōsa Christi fit adultera diaboli. Uñ dicitur Isa.1. Quo modo facta est meretrix ciuitas fidelis: plena iudicij. Et Hier.3. Tu autem fornicata es.

¶ 5. diuinoꝝ radioꝝ repercussio. Sic declarat Sco.in.2.di.35. Peccatū de meritorie repellit radios & grē diuine lumen: & facit hominem tenebrosum Matth.6. Si oculus tuus neqȝ fuerit: ēt corpus tuū tenebrosum erit: & Io.3. Oīs qui male agit: odit lucē.

¶ 6. diuinoꝝ donoꝝ spoliatio. Secundū ꝙ declarat Alex de alis in.2.parte.q.101.mem.2. Peccatū mortale qd opponitur grē: auferendo gratiā: cōsequenter aufert oēm virtutē gratuitam vniuersaliter: qr omnes virtutes gratuite in ipsa gratia gratū faciēte cōnexe sunt. Uñ scribitur Luc.x. Homo quidā incidit in latrones: qui dispoliauerunt eum.

¶ 7. viliū figuraꝝ inductio. Secundū ꝙ aīa inordinate bona temporalia diligit: eisdē p amorē cōiungitur: & in eadē transformaī: qr dicit Aug. Si terrā diligis terra es: & ideo quot peccata cōmittit tot vilissimas in se figuras inducit: vel luxurie vel auaritie: vel superbie. Uñ scribit Tre.4. Denigrata ē sup carbones facies tua.

¶ 8. gratie gratū facientis subtractio. Sic declarat s. Tho.2ª2ᵉ.q.59.ar.4. Peccatū mortale est illud qd contrariatur charitati: p quā est aīe vita. Charitas aūt idē est quod gratia gratū faciens: vt dicit Sco.in.2.di.27. O ꝙ terribilis iste pcī effectus.

¶ 9. meriti precedentis mortificatio. Sic declarāt omnes theologi. Sco. Tho. Alex. p peccatū mortale merita nostra precedētia & in celo nobis asscripta mortificantur: ita ꝙ stante peccato: nunqȝ reuiuiscunt: nunqȝ nobis restituuntur. Iere.2. Uide qr malū & amaꝝ est reliquisse te dīm deū tuū. Ezech.18. Si auerterit se iust⁹ a iustitia sua: oēs iustitie eius quas fecerat: non recordabuntur.

¶ x. sanguinis redimentis frustratio. Propter peccatum sanguis Christi: qui nos redemit Apoc.1. nihil pficit ad salutē: si in peccato quis moriaī: vt habeī a Sco.in.4.di.21.q. prima. vñ in pctō moriētes dicere possunt illud Matth.27. Sanguis eius super nos & sup filios nostros.

¶ xi. dñi presidentis inimicatio. Sicut declarat Sco.in.4.di.2.q.1. Per peccatū mortale hō fit dei inimicus: & deus hoī peccatori irascitur: adeo ꝙ

hominē peccatorē odio hȝ. Sap.14. Odio sūt deo impius ⁊ ipietas eius. Unñ Pau.ad Ro.5. Cum inimici essemus: recōciliati sumus deo per mortē filij eius.

¶12. imaginis excellentis deformatio. Per peccatū quodāmodo delef: vel saltē deturpaf imago beatissime Trinitatis. Unñ de Lucifero dr Isa.14. Proiect⁹ es: quasi stirps inutilis: pollutus ⁊ devolutus ⁊ quasi cadauer putridū: ⁊ Ezech.28. In multitudine iniquitatū tuaꝝ polluisti sanctificationē tuā. Et de anima peccatrice scribitur Ezech.16. Abbominabilē fecisti decorē tuū.

¶13. liberi arbitrij debilitatio. Sic declarat Magister sentētiaꝝ l.2.di.25. Libeꝝ arbitriū p peccatū debilitatū ⁊ infirmatū est: adeo ꝙ nō pōt resistere peccato mortali ⁊ cōcupiscētie: nisi p diuinā gratiā reparef: ⁊ si p diuinā grām reparef: adhuc infirmitate tali premitur: vt peccatis venialibus resistere nō possit. Unde Pau.ad Ro.7. Nō.n. quod volo bonū hoc facio: sed quod nolo malū hoc ago.

¶14. eterni supplicij obligatio. Sicut dicit Magr sententiaꝝ in.2.di.42. Mortale peccatū est qȯ obligat eterne pene: ⁊ p quod homo mortē eternā meretur. Unde Ezech.18. Aia que peccauerit ipsa morietur. Et.1.Jo.5. Est peccatū ad mortē: non ꝓ illo dico vt roget quis.

¶15. filij dei crucifixio. Secundum ꝙ declarat Sco.in.4.dist.2.q.1. Propter peccatum abolendum Christus dei filius asperrimam crucis mortem sustinuit. Unde scribitur Isa.53. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras. O ꝙ̄ horrendū malū est peccatum propter quod deus crucifigitur.

¶16. marie matris dei cōtristatio. Secundū ꝙ coiter dicūt doctores: dolor virginis Marie ob mortem filij sui fuit imensus: cū dolor ex amore depēdeat. Unñ de ea dr Tre.2. Magna est velut mare cōtritio tua. Huius cōtristationis causa fuit peccatum.

¶17. bonoꝝ opeꝝ infructificatio. Sic declarat Sco.i quoli.q.17.ar.2. Per peccatū mortale: quod est in aīa: nihil valent ad vitā eternā opa bona: que in illo fiunt: qꝛ deus nihil acceptat: vt eterne vite meritoriū: nisi eliciatur a charitate in aīa existente. Unñ scribit Matth.7. Nō potest arbor mala bonos fructus facere.

¶18. ecclesiasticorum sacramētorum perditio. Propter peccatum mortale perditur fructus omnium sacramentorum ecclesie: siquis enim in peccato mortali existat: siue administret alijs ecclesie sacramenta: siue ab alijs ipse recipiat: semper mortaliter peccat: nisi forte in aliquo casu. De hoc vide Sco. in.4.di.4.q.5.⁊.di.9.q. vnica: ⁊ dist. 68.c.1.⁊.15.q.vltima.c.vltimo. De Consecra.di.2.c.quotidie. De tēporib⁹ ordi.c.fi. Unde.1.Cor.11. Qui manducat aut bibit indigne. ⁊c̄.

¶19. Christi ⁊ sanctoꝝ omniū excommunicatio. Propter peccatū mortale: quis ⁊ a Christo ⁊ ab oībus sanctis suis est excoīcatus. Ita ꝙ nō pōt indulgētias: que in ecclesia dantur recipere: aut participaf: qꝛ ille nō dātur nisi cōtritis ⁊ cōfessis: ⁊ sunt remissiones penaꝝ tm̄: nō culpaꝝ: vt dicūt s.Bona.⁊.s.Tho.in.4.di.20.

¶20. oīpotentis dei indignatio. Peccatum in tantū est horribile ⁊ pessimum:

mum: q͞ deum piissimū ad indignationem prouocat contra peccatores: nam intantum deus peccatoribus indignatur: q͞ eos terribiliter cruciat: et occidit: vt patet i sodomitis et alijs. Unde scribitur Tre.2. Effudit quasi ignē indignationem suam. O q͞ terribilis indignatio.

¶ 2i. demonum iurisditio. Sicut declarāt doctores per peccatum homo cadit sub diaboli iurisditione. Et vt dicit Nicolaus papa in.c. Miramur. 24.q.i. Sicut pastor potestatem habet in proprio pecore: sic et diabolus in peccatore: Unde ait veritas Jo.8. Uos ex patre diabolo estis. Et sic patet quante malignitatis sit peccatum mortale. Uenite ergo et ascendamus ad montem domini. Amen.

¶ De multiplici excusatione: duritia et maledictione peccantiū. Cap. 17

Uenite ascendamus ad montē domini: et docebit nos vias suas. Scribunt hec verba Isa. 65. Puer centum annorum morietur: et peccator centum annorum maledictus erit. Tota intentio et principalis voluntas diuine pietatis est: vt peccator a sua mala vita: ad bonum conuertatur: dicente domino. Ezech.18. Nunquid voluntatis mee est mors impij: dicit dominus deus: et nō magis vt cōuertat a vijs suis: et viuat? Sed miserrimi peccatores maliciam suam singulari modo tripliciter aggrauant. ¶ Primo. Excusatione. Multi nāq͞ friuolis excusationibus peccata sua cooperire et defendere moliūtur: et in hoc assimilātur Saul: qui pctm suū excusauit dicens. Necessitate compulsus obtuli holocaustum domino: et a regno deiectus est: vt patet. i. Reg.13. Ecōtra dicebat Propha in ps. 140. Nō declines cor meū in verba malicie: ad excusandas excusationes i peccatis. ¶ 2. Duritia et obstinatione. Plurimi etenim i peccatis suis adeo demergunt vt duri et obstinati reddantur: vt increpantium vocem non exaudiant. Et in hoc Pharaoni assimilantur: de quo scribitur Exo.8. Induratum est cor Pharaonis et nō audiuit eos sicut preceperat dominus: et ideo prodigiose in maris rubri medio necatus est: sicut patet Exo.14. ¶ 3. Consumatione: quia plurimi in peccatis vitam suam cōsumant et terminant: nunq͞ a peccatis recedentes. Et hi sodomitis similes sunt qui in peccatis suis mortui sunt. Gen.18. et 19. De quibus dicitur Johel.i. Cōputruerunt iumenta in stercore suo. Hi ergo tales: qui peccata sua sic excusant: qui in peccatis sic obdurantur: qui in peccatis sic perseuerant et consumantur pueri sunt et eterna morte moriuntur: et a deo maledicūtur: prout dicunt assumpta verba: que iterum replicata dicunt in hac forma. Puer centum annorum: maledicetur. Carissimi mei clamat deus Johel.2. Cōuertimini ad me in toto corde vestro: in ieiunio: et fletu et plāctu. Domine a mali se excusant: obdurāt cor suum: vitam in peccatis consumant: ideo a deo maledicuntur: prout dicunt verba Isaie. 65. Peccator cētum annorum maledicetur. Super quibus tria considerabimus mysteria declarāda.

¶ Primum peccatorum excusatio.
¶ Secundum peccatorum obduratio.
¶ Tertium peccatorum maledictio.

Primum considerandum est peccatorum excusatio. ¶ Quamuis miserrimi peccatores continuo ab interiori conscientie remorsu: et a lectionibus sacris: et a predicatoribus: et sanctorum virorum bonis exemplis: et ab abscondito sancti spiritus impulsu: ad bonum prouocentur: tamen in suis fecibus computrescunt: peccata sua excusationum palliolis cooperientes.

¶ Primo quidam peccata sua excusant propter diuinam predestinationem: dicentes. Hoc fuit a deo predestinatum: vt sic et sic facerem. Sed hoc est falsum: quia predestinatio dei proprie est prescientia et preparatio beneficiorum dei: quibus certissime liberantur: quicunque liberantur vt dicit Magister sententiarum in primo di. 40. ergo ipsa non est causa alicuius mali sed boni.

¶ 2. propter diuinam prescientiam. Dicunt enim quidam deus presciuit nos esse peccatores et damnandos: et voluit esse tales ideo non est nobis imputandum. Sed hoc est falsum quia vt dicit magister in primo di. 40. et Aug. ad simplicium Deus per suam prescientiam non hominem indurat quasi quemque peccare cogat: quia non impellit vt peccet.

¶ 3. propter diuinam voluntatem. Dicunt quidam diuinam voluntatem esse causam omnium peccatorum et per eam esse quicquid fit in celo et in terra adducentes illud Gen. 27. Voluntas dei fuit vt occurreret mihi cito quod volebam. Sed hoc est falsum quia vt dicit Sco. in primo di. 46. Deus quantum est ex parte sua vult omnes benefacere quia dat omnia adiutoria ad bene operandum. Unde Paulus. 1. ad Thimo. 2. Deus omnes homines vult saluos fieri. ergo.

¶ 4. propter stellas: Dicunt quidam stellas et planetas viciorum esse causas: quia qui sub vna constellatione nascuntur ad quoddam vitii genus inclinantur. Et in hoc peccant astrologi et mathematici sicut dicit Gregorius in Omel. Sed hoc est erroneum vt dicit Sco. l. 2. di. 14. q. 3. quia licet inclinent ad vitia non tamen necessitant quia homo ex sua libertate potest contraire. Sapiens. n. dominabitur astris. concordat. c. Nabucodonosor. §. vasis ire. 23. q. 4.

¶ 5. propter fatum. Aliqui dicunt fatum esse causam peccatorum suorum: affirmantes se fuisse male fatatos. Fatum autem dicitur esse quasi quoddam stellarum decretum sub quo qui nascitur: talis efficitur: malus vel aut bonus. Sed erroneum est credere aliquem hominem sub fato nasci vt dicit Aug. in sermone Epiphanie. Et Gregorius in Omel. Epiphanie ait. Absit hoc a fidelium cordibus vt esse aliquid fatum dicant. Uitam quippe hominum solus qui creauit conditor administrat. Neque enim propter stellas homo sed stelle propter hominem facte sunt. Ad hoc facit. c. Non obseruetis. 26. q. vltima.

¶ 6. propter fortunam vel casum. Dicunt alii peccata sua excusantes. Fortuna ad hoc me conduxit: vel a casu hoc accidit. Sed hoc est erroneum: quia secundum philosophum. 2. physicorum. Fortuna est aliquid extra rationem: quod accidit preter intentum operantis et est ignota homini. Peccata vero fiunt ab aliquo quod est intra hominem. s. a voluntate. Unde Philosophus. 3. Ethycorum. Dicendum hominem esse principium et generatorem suorum operum: quemadmodum et filiorum.

¶ 7. propter

¶ 7. propter necessitatē vel coactionē. Aliqui peccata sua excusant dicētes: necessitate se aliqua peccare: puta ob paupertatē: vel aliquā indigētiā: vel maiorū coactionē puta p̄ncipū patrū: maritorū & huiusmodi. Sz hoc ē erroneū q: causa peccati ē volūtas libera vt dicit Sco. in. 2. di. 34. Et ista ad peccādū nec cogi: nec necessitari pōt. cum sit per suā essentiā libera. Est. n. appetitus liber. Quia si necessitaret: & necessario eliceret actum suū non posset peccare: q: pctm̄ ideo est pctm̄ quia volūtariū est: & si voluntarium non sit peccatum non est.

¶ 8. propter demones. Dicūt aliq̄ demones me tentāt: decipiūt: infestāt & peccare cōpellūt. Sed hoc ē erroneū & falsum: q: licet diabolus persuadere ad peccādū queat: violētare tamen nō pōt. Un̄ mgr̄ l. 2. di. 21. dicit. Quia diabolus mulieri per violētiā nocere nō poterat ad fraudem se conuertit: vt dolo hominē supplātaret: quē virtute superare nequiret: ille ergo nō cōpellit ad pctm̄. Un̄ & philosophus. 3. ethy. dicit. Quorū principiū in nobis est: illa in nobis erūt voluntaria.

¶ 9. propter rerū pulchritudinē. Dicūt aliqui tāta est rerū pulchritudo & bonitas q̄ allicit nos ad peccādū ad cōcupiscētiā carnis: & ad concupiscētiā oculorū & ad superbiam vite: sicut pz in pulchritudine mulierū: vestiū: pecunie & honorū. Sed hoc est erroneū quia rerū pulchritudo & bonitas: & si voluntatē prouocat ad inordinatū amorē: non tamen necessitat: sed ipsa volūtas libere elicit inordinatū amorem siue inordinatum velle: vt dicit Sco. in. 2. di. 35. Un̄ Aug. lib. de dua bus alabus ait. Pctm̄ est volūtas cōsequndi vel retinēdi qd̄ iustitia vetat. & a quo liberū ē abstinere. hec ille.

¶ 10. propter vtilitatē. Dicūt aliqui peccamus pp aliquā vtilitatē que ex peccatis nostris sequitur. Nam propter peccata puta mēdacia: vel homicidia vel adulteria consequimur diuitias: amicitias: honores: vitamus incōmoda: quia tempore moderno:

Aude aliquid breuibus g iaris & carcere dignum.

Si vis esse aliquid: probitas laudatur & alget.

Criminibus debent hortos pretoria. mensas. Sed hoc est erroneū querere vtilitatem aliquam mediante peccato: quia vt dicit Scotus in. 2. dist. 7. q. vnica in fine. In actu malo malicia culpe peccatorem a deo auertente est priuatio maximi boni & potissima & maxima pena creature rationalis: ergo ex peccato non sequitur vtilitas sed maximum damnū. Unde peccatores in inferno dicent illud Sapientie. 5. Quid nobis profuit superbia: aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis?

¶ 11. propter malam societatem. Quidam peccata sua excusantes dicunt se peccasse propter malam societatem: sicut Adam se excusauit propter Euam & Eua propter serpentē. Gen. 3. Sed talis excusatio apud iudicem secularē nihil valet & apud deum auget crimen: & est erronea q: vt dicit philosophus. 3. ethycorū. Sicut nemo est felix inuitus: ita prauitas & malicia volūtaria res est. Si ergo malicia & peccatum est res volūtaria ergo est propter malā voluntatem nostram interiorē: non propter malam societatem exteriorem.

¶12. propter carnis fragilitatem. Dicunt aliqui se nō posse peccatis resistere propter carnis fragilitatē: que quotidie ad luxuriam et lasciviā stimulat: cui resistere humane fragilitati videtur impossibile. Sed hoc est erroneū quia volūtas est regina in regno anime et carnē pōt suo imperio refrenare vt dicit Sco. in. 2. di. 14. q. 3. Unū scribitū Gen. 4. Sub te erit appetitus tuus et tu dominaberis illius.

¶13. propter causam extrinsecam. Dicūt aliqui: tale quid vel tale fuit mihi causa peccandi: vel talis vir: aut talis mulier me prevaricare cōpulit. Sed hoc est erroneū: quia causa peccati nō est extrinseca sed intrinseca homini: nec est involuntaria sed volūtaria vt dicit Aug. in. c. Merito. 15. q. 1. Unde et Philosophus in. 3. Ethicorum. dicit sunt in nostra potestate virtutes et vitia: et in nobis ē probos et improbos esse. Et Ambr. in. c. Illa. 15. q. 1. sic inquit: Illa cavēda sunt: que ex nostra voluntate procedūt delicta iuventutis et irrationabiles corporis passiones: Quorum igitur nos sumus domini: eorum principia extrinsecus nō requiramus: nec derivemus in alios: sed agnoscamus ea que propria nra sunt. Quod. n. possumus non facere si volumus: huius electionem mali: nobis potius debemus ascribere quam aliis. ille.

¶14. propter naturam intrinsecam. Dicūt alii sua excusantes peccata quod peccāt: quia a naturali sua inclinatione et a sua intrinseca cōplexione coguntur: Sunt. n. quidā complexionis sanguinee et ad luxuriā iclinant: quidā cōplexionis colerice et ad iracūdiā et blasfemiam sunt declivi: quidā vero melāconici et ad accidiā et tristitiā et ocium proni redduntur. Sed hec pctōrum excusatio est inanis: quia licet complexio que est in carne vel caro ex tali vel tali complexione volūtatē ad peccandū provocet per tentationē prout declarat. s. Bona. in. 2. di. 21. ar. 2. q. 1. et licet voluntas prona sit ad sequendum huiusmodi complexionis inclinationem et appetitum sicut declarat Sco. in. 2. di. 14. q. 3. tn̄ per suā libertatem tali inclinationi et appetitui resistere pōt: vt ibidē dicit Sco. et ideo peccata nō sunt ad intrinsecā corporis naturā: nec ad malā carnis complexionē referenda: sed ad malā hominis volūtatem. Unde scribitū. 15. q. 1. c. 1. Ex voluntate itaque peccata procedunt: que libero mentis arbitrio et delinquētis proposito committunt. Ecce ergo quomō ē falsa peccātium excusatio. Et ideo Ambro. in lib. de beata vita: et ponunt. 15. q. 1. in. c. Non est. sic inquit. Nō est quod cuique nostram ascribamus erumnā nisi nostre volūtati: nemo nostrū tenetur ad culpam nisi volūtate propria deflexerit: voluntariū sibi militem eligit Christus: voluntariū servū sibi diabolus auctionatur. Hec ille. Et quia peccata sunt voluntaria: quia voluntas libere a deo se avertit et ad creaturas se cōvertit: ideo clamat deus dicens Johelis. 2. Convertimini ad me in toto corde vro: vt vz sicut per cor et voluntatem a me aversi lōge recessistis: ita per cor et voluntatē ad me cōversi propere redeatis.

Secundū principale mysterium est pctōrum obduratio. ¶ Pluri- mi nedū peccata sua excusant: sed in ipsis indurāt: sicut et Pharao de quo scribitū. Exo. 8. Induratumque est cor Pharaonis: quibus dnē clamat dicēs

dicēs Johel.2. Conuertimini ad me in toto corde vr̄o. ¶ Dicet aliqs. Ego vellē de peccato exire τ ad deum me cōuerter τ ad diuinā graꝫ preparare: nūqd ex meo libero arbitrio possum hoc facere: an ad hoc aliqua dei gratia indigeo? ¶ Huic quesito tres solennissimi doctores rñdent. ¶ Primus est.s. Bona.in.2.di.28.ar.2.q.1. dicēs. Impossibile est ꝙ liberū arbitrium omni gratia gratis data destitutū ad gratiā gratū facientē dispo nat seipsum. Ratio aūt huius ē hec: nō qꝛ gratia gratū faciens necessario preexigat dispositiones gratie gratis date: sed qꝛ ipsa est quid diuinū τ res existens supra liberū arbitriū τ etiaꝫ super naturale iudicatoriū ideo liberū arbitriū nunq̄ assurgit nec ad cognoscēdā gratiā nec ad petendā: nisi aliquomodo sursum excitet τ per aliquod donuꝫ gratie gratis date: qđ tenet quasi mediuꝫ inter donū gratie gratū faciētis τ naturalē libertatē voluntatis. Un̄ Ber. in libro de libero arbitrio.c.17. inquit. Conatus liberi arbitrij ad bonū cassi sunt: si a gratia nō adiuuant τ nulli si non excitant. Hec ille. ¶ 2.est.s: Tho.1ᵃ 2ᵉ.q.109. ar.6. qui sic dicit. Ad hoc ꝙ hō se preparet ad gratiā gratū facientē necessario indiget auxilio gratuito dei interius aīam mouentis siue inspirantis bonū propositū: cuius rō est. Quia cū omne agens agat pp finē τ agens τ finis sint pportionata qꝛ particulare agens agit pp finē particularem τ vniuersale pp vniuersalē: τ oīs causa cōuertit suos effectus ad suos fines. Necesse est ꝙ cā particularis cōuertat ad finē particularē: τ vniuersalis ad vniuersalē. Exemplū ex motione tribuni: mouet animus militis ad se quēdā uexillū: sed ex motione ducis ad querēdā victoriā. Cū aūt deus sit primū mouēs τ vniuersalissimū: necesse est ꝙ ex eius motione omnia in ipsum cōuertant ꝭm intētionē boni per quaꝫ vnūqđq; intēdit assimilari deo ꝭm suū modū. Un̄ Dio. in lib. de diui. nomi. dicit ꝙ Deus oīa cōuertit ad seipsum. Sed hoīes iustos cōuertit ad seipsum sicut ad specialem finē quem intendunt τ cui cupiunt adherere sicut bono proprio: ꝭm illud ps 72. Mihi aūt adherere deo bonū ē. Et ideo ꝙ hō cōuertatur ad deū non potest esse nisi deo ipsum cōuertente. Hoc aūt ad deū conuerti est ad gratiam se preparare. Sicut ille qui habet oculū auersum a lumine solis: p hoc se preparat ad recipiendū lumen solis: ꝙ oculos suos cōuertit versus solem. Un̄ patet ꝙ homo non pōt se preparare ad lumen gratie suscipiendū nisi per auxilium gratuitū dei interius mouentis. Jō scribitur Jo.6. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit illum. Et Tre. vlt. Cōuerte nos dn̄e ad te τ cōuertemur. ¶ 3. est Sco. in.4.di.14.q.2.ar. 2. dicēs. Peccator in peccatis existēs pōt ex naturalibus cū cōi influentia cōsiderare peccatū cōmissum: vt offensiuū dei: vt cōtra legē diuinā: vt auersiuū a deo: vt impeditiuū premij: vt inductiuū supplicij τ sub multis talibus rōnibus: τ potest voluntas ipsuꝫ peccatū sub aliqua illarū rōnum: vel sub multis sic consideratū detestari. Et iste motus detestationis pōt continuari τ intendi ante infusionē gratie. Et ista detestatio pōt esse totaliter circūstātionata circūstantijs moralibus

debitis. Et iste motus detestationis dicit attritio: et si est perfecte circumstantionata in genere moris: est dispositio siue meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis: que sequitur in vltimo instanti alicuius temporis in quo ista attritio durauit: et videtur dispositio omnino sufficiens ad iustitiam in termino illius attritionis acquirendam. Uel non oportet dicere quod iustificetur peccator sine omni dispositione sufficiente de congruo ex parte eius: et per consequens difficile est saluare quod apud deum non sit acceptatio personarum. Uel nulla pot esse sufficientior dispositio ad istam iustificationem quam ista attritio perfecte circumstantionata in genere moris: et tunc in vltimo instanti illius attritionis infunditur gratia et simpliciter deletur peccatum: hec Sco. Et sic ad conuersionem secundum Bona. requiritur gratia gratis data: secundum Tho. motio diuina: sed Sco. Communis influentia: que includit gratiam gratis datam. s. lumen fidei: notitiam peccati: pene et glorie. ¶ Dicet aliquis deus interius non me mouet: ideo non possum ad deum conuerti: et sto durus in peccatis. ¶ R°. Mentiris: quia deus vult te ad bonum mouere sed tu resistis: et in peccato obduraris: vnde clamat hoc mane Conuertimini ad me in toto corde vestro: propter quod clarissime patet quod homo ex propria preparatione cum gratiis gratis datis: prout sunt lumen fidei: predicatio: timor inferni: amor paradisi: remorsus conscientie: et cum auxilio diuino de peccato pot exire et ad diuinam gratiam se preparare. Sed his omnibus non obstantibus inter alios septem specialiter hominum genera in peccatis suis indurantur nec ad deum conuertuntur. Sicut et Pharao cuius cor induratum fuit Exo. 8.

¶ Primi sunt auari et pauperum oppressores. Hi sunt vsurarii: raptores principes fures: cognati et domestici: falsi mercatores: qui pauperum et innocentium bona vel occulte vel violenter occupant et surripiunt: et hi in peccatis suis vt plurimum indurant. 47. di. c. Sicut hi. Nec facietas vnquam nec finis aderit cupiditati. Hi nunquam restituunt et ideo nunquam vel raro ad deum conuertuntur et in peccatis suis indurantur. Uide 14. q. 4. c. Quid dicam et q. 6. c. Si res aliena. ¶ Figura huius indurationis: que procedit ex cupiditate habetur Amos. i. vbi scribitur. Super tribus sceleribus damasci et super quattuor non conuertam eum: eo quod triturauerit in plaustris ferreis Galaad. Sicut declarat Lyra in suis moralibus super Amos. i. Per Damascum qui interpretatur hibens sanguinem: significatur quilibet oppressor innocentium qui manducat et bibet sanguinem eorum. i. eorum diuitias et bona temporalia: que dicuntur secundus sanguis. l. Aduocati. C. de aduo. di. iudicum. ¶ Primum scelus auarorum et oppressorum est mala cogitatio de aliene rei occupatione. ¶ 2. est subdola locutio. ¶ 3. est iniusta operatio: siue iniusta occupatio. ¶ 4. est mala consuetudo. Et qui habet hec quattuor scelera deus non conuertit eos sed in peccatis suis indurare permittit: quia non sunt digni misericordia dei. Sicut nec ipsi pauperum et pupillorum miserentur: sed in plaustris ferreis triturant eos. i. nimis crudeliter tractant spoliant et cruciant: et ideo deus non conuertit eos: vnde in peccatis suis indurantur. Hi sunt similes Pharaoni et

egyptus: qui filios Israel opprimebant affligẽdo in laboribus: diuitijs spoliando: et ideo in peccatis suis obdurati sunt. Exo.8. Induratũ est cor Pharaonis: et nõ audiuit eos sicut p̃ceperat dñs: et iõ male mortui et pessime cõsumati sunt. Exo.14. Sic vsurarij: raptores: principes pauperum oppressores: pauperum mercedẽ retinẽtes: in pctis obdurant: nec ad deũ cõuertunt: sed mala morte moriunt: q2 scribitur Ecci.3. Cor durum male habebit in nouissimo.

¶ 2. Superbi et partiales. Hi sunt superbi: ambitiosi: põpas effeminate sectãtes et ptiales: ac discordes: quorum corda vt lapides idurant: et ad deũ raro cõuertunt. ¶ Figura hui⁹ induratiõis: que ex supbia et partialitate pcedit: habetur Amos.1. vbi scribit super tribus sceleribus Haze: et sup quattuor nõ cõuertã eam. Haza interpretat robusta: et fortitudo eius: et nõ incõgrue. Supbie et partialitatis figuratur vitiũ. Supbi.n. robustos se existimãt: et fortes in inferiorum cõparatione. Partiales ẽt et discordiã sectantes robur et fortitudinẽ suã in inimicos exercere festinãt. Unñ et fortitudo attribuitur illi: qui et superbie radicẽ fixit: et discordiã et litem in celo seminauit. Scribitur.n. Job.41. Non est super terrã potestas: que cõparet ei: qui factus est vt nullum timeret: ecce discordiã. Oẽ sublime videt: ipse est rex sup oẽs filios supbie. ¶ Primũ peccatũ Haze est supbia et partialitas in corde vel cogitatione. Secũdũ est in ore vel locutione. Tertiũ in opere vel exercitatione. Quartũ in consuetudine et assuefactione. ¶ Et qui his quattuor peccatis inuoluuntur deus nõ cõuertit eos: s3 in pctis indurãtur. Hoc p3 in ambitiosis: in mulieribus põposis: in partialibus: qui in sua superbia et discordia moriunt. Hi sunt similes diabolo et angelis ei⁹: qui fuit supbissimus: dicẽs illõ Isa.14. Exaltabo soliũ meũ: et posuit in celo bellũ sm illud Apoc.12. Factũ est preliu3 magnum in celo: et draco pugnabat et angeli eius: et iõ nũq̃ cõuersus est ad deũ: sed in sua duritia et obstinatione permansit vsq3 ad cõsumationẽ malicie sue: vt dicit Sco. in.2. di.6. q.2. et sic de celo precipitatus ẽ. Apoc.12. De cuius duritia dr̃ Job.41. Cor eius indurabitur quasi lapis. Heu quot superbi: quot ambitiosi: quot mulieres põpose: quot partiales in vniuerso: nõ cõuertunt ad deũ: sed in sua malitia indurati et obstinati moriunt.

¶ 3. Luxuriosi et carnales. Hi sunt illi qui luxurie vacant et in illa indurati cõfirmantur. 2. petri.2. In conuiuijs suis luxuriantes: oculos habẽtes plenos adulterij et icessabilis delicti. Nã vt dicit. s. Bona. in 2. di.21. ar.2. q.2. Difficilius est tentationi carnis q̃ demonis resistere: pp qd multi in carnis pctõ indurati moriunt: nec ad deũ cõuertuntur. ¶ Figura hr̃ Amos.1. vbi dr̃ Sup trib⁹ sceleribus Tyri: et sup quattuor nõ cõuertã eu3. Tyrus vno mõ interpretatur plasmatio: alio mõ fortitudo: alio modo angustia vel tribulatio. Per Tyrũ igit luctuosum luxurie vitiũ designatur. Formatus n. et plasmatus fuit primus hõ de limo terre. Gen.1. Et ideo p pctm̃ corruptus in luctuosis et limosis luxurie operibus delectatur. Hoc aũt luxurie vitiũ: iter oia vitia fortissimũ est: dicẽte Aug. Inter oia christianorum certamina duriora sunt prelia castitatis. Et spũs rõnalis maxime angustiati

uum. dicête Paulo ad Ro. 7. Infelix ego hõ: quis me liberabit de carcere mortis huius? Et. 2. ad Cor. 12. Datus ẽ mihi stimulus carnis mee: qui me collaphizet: & idõ p Tyr qui plasmatio: & fortitudo & angustia vel tribulatio interpretatur: luxurie vitiũ congrue designatur. ¶ Pᵐ ḡ scelus Tyri est luxuria in cogitatione. Scdm luxuria i locutione. Tertiũ luxuria i operatione. Quartũ luxuria i cõsuetudine: & in his quattuor pctis deᵒ nõ cõuertit eos: s3 i suis pctis idurantur & cõsumantur. Hoc p3 in meretricibᵒ: in rufianis: in adulteris: in cõcubinarijs: in mollibus: in sacrilegis. Hi sunt siles humano generi: qd in pctõ luxurie pseuerãs i diluuio cõsumatũ est. Gen. 6. & 7. Et sodomitis: qui in pctõ carnis indurati: igne celesti consumpti sunt. Gen. 19. Et maumethanis: qui in luxuriosa cõuersatione indurati: nunq̃ ad deũ reuertunt: nec cõuertũtur. De quibᵒ dici põt illd Judic. 2. Nõ dimiserũt adinuẽtiones suas: & viã durissimã: p quã ambulare cõsueuerãt.

¶ 4. Linguosi & detractores. Hi ad deũ raro cõuertũtur: s3 i suis pctis indurant. Et sũt homicide: vt dic. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 73. ar. 3. ¶ Figura Amos. 1. Sup tribᵒ scelerib Edom: & super quattuor nõ cõuertã eum: eo q psecutus sit in gladio fratrẽ suũ. Edom: vt dicit Lyra ibidẽ in suis moralibus. Sãguineᵒ iterptat: & detractorẽ significat: q aiaʒ pascit sãguine: quas gladio lingue necat. Hic fratrẽ suũ gladio psequitur: q scribit in ps. 56. Filij hominũ dẽtes eoʒ: arma & sagitte lingua eoʒ gladius acutus. ¶ Primũ & 2. & 3. & 4. pctm Edom est vitiũ detractionis & loquacitatis in cogitatione: in desiderio: in locutione: & in cõsuetudine. Sed i his pctis a deo nõ cõuertunt: sed in eis obstineti & indurati moriũtur. Hi sunt siles Amã: qui corã rege detrahebat oibᵒ iudeis Hester. 3. & in sua malitia obstinatus suspẽsus in patibulo finiuit vitã. Hester. 7. Sic viri loquaces: & detractores ad dñu3 nõ cõuertunt: s3 idurati in sua malicia moriũt: q primos isamãt: nec vnq̃ famã rñstituũt. Unñ & in pctis idurãtur. Prouer. 28. Qui mẽtis est dure corruet in malum.

¶ 5. Inuidi & malignantes. Inuidia & odium cordiale: que est mentis malignitas: quante sit grauitatis: vide. s. Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 34. & 36. Habet. n. inuidia aliqñ cãm suã in interioribus cordis medullis reconditã: & idõ pseuerat in hoie & cor indurat nec ad deũ conuertere finit. De pen. di. 2. c. 1. ¶ Figura huiᵒ idurationis hr Amos. 1. Ubi dr sup tribus scelerib Amon: & sup quattuor nõ cõuertã euʒ. Amon vno modo interptat populus dolens: aut populus iniquᵒ: & cõgrue figurat odiosos & inuidentes: qui de bonis alienis dolent. ¶ Primũ eius scelus est inuidia in cogitatione. Scdm inuidia in locutione. Tertiũ inuidia in opere. Quartũ inuidia i ɔsuetudine. In his pctis a deo nõ cõuertũtur: sed obstinati & idurati moriũtur: sic & Chaym inuidẽs frĩ suo: obstinatᵒ mortuᵒ est. Gen. 4. Hi sũt siles pplo iudaico: qui ex iuidia motᵒ ɔ Jesũ Chrm. i suo inuidie pctõ obstinatᵒ & durus nõ ɔuertit ad deũ: s3 i pctõ suo morit iduratᵒ Cui dixit Chrᵘ Jo. 8. Si ñ credideritis: q ego su3 moriemini in pctõ vrõ. Heu: heu quot indurati in inuidie & odij pctõ moriuntur.

¶ 6. Blasfemi & maledicẽtes. De hoc pctõ & sua grauitate multa dicit Alex. de alis in. 2. pte. q. 148. vide. c. Si igit c. Cũ ergo. 24. q. 3. In hoc pctõ plur i

mi indurant: nec ad deũ cõuertũtur. ¶ Figura Amos.i. vbi dr̃ sup trib⁹ scelerib⁹ Moab: ꝛ sup quattuoꝛ non cõuertã eum. Moab qui ex pr̃e inter ꝑtat̃ sꝫ Lyrã ĩ suis moꝛalib⁹ ibidẽ: quẽlibet blasfemũ ꝑfigurat. Unñ blasfemis dr̃ Jo.8. Uos ex patre diabolo estis. Jste Moab incẽdit ossa regis Ydumee: qꝛ Christi diuinitatẽ: q̃ dr̃ os Christi. blasfemi terribiliter impugnãt. ¶ Primũ scelus Moab est blasfemia in cogitatione. Secũdum blasfemia in volũtate. Tertiũ blasfemia in locutione. Quartũ blasfemia in cõsuetudine. Et in his pctĩs exñtes deus nõ cõuertit eos: sed indurare ꝑmittit: maxime eos q̃ ex malicia deũ blasfemãt. Unñ dr̃ Matth.12. Omne pctm̃ ꝛ blasfemia remittetur hoĩbus. Spũs aũt blasfemie non remittetur. Heu quot obstinati in hoc pctõ moriũtur. Hi sũt sicut Assirij: qui deũ Jsrael blasfemauerũt: ꝛ ĩ pctõ suo obdurati: ab ãgelo ĩ vna nocte occisi sũt 185. milia. 4. Re.19. Et iõ dr̃ Mar.3 Qui ãt blasfemauerit ĩ spũꝫ sanctũ: nõ hẽbit remissionẽ in eternũ: sꝫ reus erit eterni delicti.

¶ 7. Clerici ꝛ sacerdotes. Nã tales cũ semel a via veritatis dclinauerint vix postmodũ ad deũ cõuertũtur. vide. c. Quis aliqñ De pen. di.i. Unñ scribit̃ Amos.i. Sup trib⁹ scelerib⁹ Juda: ꝛ sup quattuoꝛ nõ cõuertã eum: eo q̃ abiecerit legẽ dei ꝛ mãdata ei⁹ nõ custodierit. Deceperũt.n. eũ ydola sua. Judas qui cõfidẽs intepretatur nõ incõgrue clerũ ꝛ sacerdotes: qui ad dei laudẽ ꝛ cõfessionem assumunt̃ pꝛefigurat. Hi tria ꝛ quattuoꝛ scelera habẽt: qꝛ ĩ coꝛde: in oꝛe: in opere ꝛ in cõsuetudine diuersis vitijs habundãt. Et q̃ peius est: dei legẽ abijciunt: mã data spernũt: a pꝛincipibus: a pecunijs: ꝛ a mulierib⁹ tã q̃ ab ydolis decipiunt̃. Nec ad deũ suũ cõuertuntur: sed in pctĩs suis obstinati ꝛ indurati moriũt̃. Hi sicut fr̃ Ophni ꝛ Finees sacerdotibus filijs Heli: qui ꝛ gulosi ꝛ luxuriosi ꝛ viri diabolici erãt: vt pꝫ i. Reg.2. ꝛ in suis sceleribus indurati moꝛtui sunt. i. Reg.4. O quãtum scandalũ in dei ecclesia gñãt sacerdotes mali: quot ẽt laqueos tẽdũt. vide c. Trãsferũt. 24. q.3. Et qꝛ nõ audierũt vocẽ patris sui coꝛripientis: ideo in pctõ suo indurati: repentina moꝛte consumpti sunt. i. Reg.2. ꝛ.4. Unde Prouer.29. Qui cõꝛripiẽtẽ dura ceruice cõtẽnit: repẽtin⁹ ei supueniet interitus: ꝛ cũ sanitas non sequetur.

¶ 8. Religiosi ꝛ sanctimoniales. Hi nanq̃ cũ ad puersam vitã ɔuertunt̃: nihil dãnabilius in ecc̃lia dei repit̃: vt dicit Aug. in. c. Nemo. 83. di. Et nulli deterioꝛes repiunt̃ q̃ religiosi ꝛ religiose in monasterijs deficiẽtes: vt ꝛ ait idẽ Aug. in. c. Quãtũlibet. 47. di. Tales ẽt in suis pctĩs indurant̃: nec ad deũ ɔuertunt̃. ¶ Figura Amos.i. vbi scribit̃. Super tribus sceleribus Jsrael: ꝛ sup quattuoꝛ non conuertã eum: ꝑ eo q̃ vẽdiderit ꝑ argento iustũ ꝛ pauperẽ ꝑ calciamentis. Jsrael qui vidẽs deũ interpꝛetat̃: religiosoꝝ oꝛdinẽ: qui ad ɔtẽplationis exercitiũ oꝛdinat̃: ꝑfigurat. Hi hñt tria ꝛ quattuoꝛ scelera: qꝛ ꝛ in cogitatione ꝛ locutione ꝛ in opatione: ꝛ cõsuetudine sceleribus habũdãt. Hi ꝑ argẽto iustũ vẽdũt: ꝛ ꝑ calciamẽtis paupẽ: qꝛ ꝑ inoꝛdinato amoꝛe pecunie: ꝛ ꝑ huius mũdi cõtẽptibilibus christũ pauperẽ a se alienãt. Heu q̃t sunt tales: q̃ in suis peccatis indurati moriunt̃. Jere.19. Jndurauerũt ceruices suas: vt

nō audirēt sermones meos. Hi sunt sitēs pharisceis ꝛ scribis: q̄ cū essent religiose cōuersationis ad malū conuersi: pessimi facti sunt: ꝛ a christo totiēs correcti: nūq̄ ad deū cōuersi sūt: sꝫ i suis pctis obstinati ꝛ idurati mortui sunt a christo multiplr̄ maledicti. Matth. 23. His hoībus clamat deus Johel. 2. Cōuertimini ad me in toto corde vr̄o. Et Jere. 3. Cōuertimini filij reuertētes: ꝛ sanabo auersiones vr̄as: sed plurimi indurati ad deū clamantē cōuerti nolūt. Quib⁹ dici pōt illud Act. 7. Dura ceruice ꝛ icircūcisi cordib⁹ ꝛ aurib⁹: vos semp spūi scō restitistis. Practica.

Tertiū mysteriuꝫ principale est pctōꝝ maledictio. Quia pluri mi pctōres more pharaōico in suis pctis indurātur: a deo bn̄dicto: ꝛ in pn̄ti ꝛ in futura vita multiplr̄ maledicūtur. Cuius signū est i principio sacre scripture. Nā diabolo iducēti ad peccādū maledixit deus: dicēs Gen. 3. Quia hoc fecisti maledictus es inter oīa aiantia ꝛ bestias terr̄. Et hoī qui peccauit dixit. Maledicta terra i ope tuo. Gen. 3. Et Chaim qui occidit fr̄eꝫ suum: maledict⁹ eris sup terrā. Gen. 4. Et i fine mūdi dicturus est oībus pctōribus illō Matth. 25. Ite maledicti in ignē eternū: qui parat⁹ est diabolo ꝛ angelis ei⁹. Certe hoc solum. s. diuine maledictionis timor: deberet oē cor obstinatū ad deū conuertere: ꝛ ab oī pctō reuocare. Et vt hoc mane vnusquisq̄ vr̄um deuotius ꝯuertat: volo ꝙ audiatis succinte: q̄t maledictiones inculcat deus pctōrib⁹ oībus: qui diuina mādata trāsgrediunt: nec ad ipsum p penitētiā cōuertunt. Nā Deut. 28. oēs iste maledictiones peccatorib⁹ accumulātur ex ore dei.

¶ P^a Maledictio i ciuitate. Deut. 18.
Maledictus eris inciuitate.
2. In agro ibi in agro.
3. Horrei
4. Reliquiarum.
5. Filiorum ꝛ filiarum.
6. Armentorum.
7. Gregum ꝛ Ouium.
8. Ingressionis.
9. Egressionis.
x. Famis.
xi. Esuriei.
12. Increpationis operum.
13. Pestilentie.
14. Egestatis.
15. Febris.
16. Frigoris.
17. Ardoris.
18. Estus.
19. Aeris corrupti.
20. Rubiginis.
21. Siccitatis aeris.
22. Sterilitatis terre.
23. Pluuie nociue.
24. Influentie male.
25. Casus ante hostes.
26. Fuge ab inimicis.
27. Dispersionis.
28. Priuationis sepulture.
29. Comestionis ab auibus.
30. Comestionis a bestijs.
31. Ulnerum egypti.
32. Scabiei.
33. Pruriginis incurabilis.
34. Amentie.
35. Cecitatis.
36. Furoris mentis.
37. Palpationis tenebraꝝ i meridie.
38. Erroris.
39. Calumnie.
40. Uiolentie.
41. Inliberationis.
42. Uiolationis vxoris.

43. Expulsionis a domo.
44. Privationis uxorum.
45. Ablationis bouum.
46. Ablationis asinorum.
47. Ablationis ouium.
48. Ablationis filiorum.
49. Ablationis filiarum.
50. Privationis adiutorii.
51. Privationis fortitudinis.
52. Privationis fructuum terre.
53. Privationis omnium laborum.
54. Oppressionis perpetue.
55. Terroris et stuporis.
56. Ulceris in genibus.
57. Ulceris in suris.
58. Ulceris in toto corpore.
59. Insanabilitatis.
60. Privationis Regis.
61. Servitutis diabolice.
62. Ydolatrie.
63. Infamationis in populis.
64. Locustarum.
65. Vermium.
66. Corruptionis fructuum.
67. Captiuationis filiorum.
68. Suppeditationis.
69. Humiliationis.
70. Generationis.
71. Ulisficationis.
72. Prodigiorum.
73. Nuditatis.
74. Penurie.
75. Jugi ferrei.
76. Crudelitatis.
77. Destructionis terre.
78. Obsidionis.
79. Comestionis filiorum.
80. Angustie.
81. Depopulationis.
82. Plagarum magnarum.
83. Infirmitatis perpetue.
84. Paucitatis.
85. Inquietudinis.
86. Pauoris cordialis.
87. Meroris.
88. Suspitionis.
89. Venditionis.
90. Servitutis humane.
91. Destructionis diuine.

Quia peccatores in ppetuū a deo in inferni tormentis relinquentur. O q̃ terribiles maledictiones dantur peccatorib⁹ obstinatis. Un̄ clamat Sapiens Ecci. 41. Ueh vobis viri impii: qui dereliquistis legē domini altissimi: et si nati fueritis: ī maledictione nascemini: et si mortui fueritis: in maledictione erit pars vestra. Oia que de terra sunt in terram convertētur: sic impii a maledicto in perditionem. Hec ibi. Propter hoc clamat hoc mane deus. Cōuertimini ad me. etc. Propter hoc clamat hoc mane. Memēto hō: q2 cinis es et in cinerē reuerteris: et si nō cōuersus fueris: a dei maledictione in presenti vita: ad perditionē in futura vita cōverteris. Quod avertat deus: qui est in secula benedictus. Amen. Et pōt iste sermo in die cinerū predicari. Venite ergo ascendamus ad montem dn̄i: et docebit nos vias suas.

De mortalis peccati miserabili atq; tyrānica servitute. Cap. 18.

Venite ascendamus ad montē dn̄i: et docebit nos vias suas. Scribunt hec verba Gen. 15. Scito prenoscens: q peregrinū futurum sit semen tuū in terra nō sua: et subiicient eos servituti: et affligent annis quadringentis. Verūtamen gētem cui servituri sunt: ego iudicabo. Quante miserie et calamitatis mortale peccatū inductiuū sit prestātissi-

mi audito: es in Christo Jesu predile cti ex tribus singulariter declaratur. ¶ Primo nanque loco mortale peccatum a deo qui est vera anime vita: hominem elongat. In cuius signum primi parentes a paradiso terrestri eiecti sunt: et a ligno vite elongati post peccatum: dicente deo Gen. 3. Nunc ergo ne forte mittat manum suam et sumat de ligno vite et comedat et viuat in eternum. Emisit eum dominus de paradiso voluptatis. Unde et Pharao captiuos tenens filios Israel: deo suo appropinquare vel sacrificare non permittebat. Exo. 5. ¶ 2. loco corporalibus laboribus hominem fatigat. In cuius signum primo parenti post peccatum dictum fuit a deo. Gen. 3. In laboribus comedes ex ea. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: donec reuertaris in terram: de qua sumptus es. i. toto tempore vite tue. Qui si peccatum non fuisset: nullum laboriosum opus expertus fuisset: sed tantum delectabile: vt dicit Lyra super Gen. 2. Unde et Pharao captiuos tenens filios Israel: in operibus luti et lateris: et in omni famulatu terre multipliciter affligebat et opprimebat Exo. 1. ¶ 3. loco sub diabolico iugo hominem captiuat. Cum. n. homo peccando a dei seruitio elongatur: sub diaboli iugo captiuatur: quia Nemo pot duobus dominis seruire. Matth. 6. Hinc est quod Pharao: qui diabolum prefigurat: filios Israel in egypto constitutos: per quos in peccatorum tenebris existentes designantur: sub seruitutis iugo captiuos retinebat: prout dicunt assumpta verba: que iterum replicata dicunt in hac forma. ¶ Scito prenoscens. etc. ¶ Primum designatur cum dicitur. Peregrinum futurum sit semen tuum: idest a deo elongatum. ¶ 2. cum dicitur. Affligent annis quadringentis. ¶ 3. cum dicit. Subijciet eos seruituti. Ut ergo seruitus que ex peccato nata est distincti agnoscatur: circa humanam naturam tria principalia mysteria considerabimus.

¶ Primum Nature institute dominium
¶ Secundum Nature lapse seruitium
¶ Tertium Nature subiecte supplicium

Primum mysterium dicitur. Nature institute dominium. ¶ Notandum quod in Euangelio Centurionis et sui serui: Matth. 8. quod legitur feria. 5. Cinerum in qua pot presens sermo predicari: tres humane nature status singulariter exprimuntur. ¶ Primus est nature institute in qua homo erat sub dei dominio constitutus: et ipse dominium habebat creaturarum inferiorum: et hoc inuenitur cum Centurio dicit. Ego homo sum sub potestate constitutus: scilicet: quo ad deum: habens sub me milites: quo ad creaturas homini subiectas. ¶ 2. est nature lapse per peccatum in seruitute: et hoc innuit cum dicit. Puer meus. idest seruus meus iacet. ¶ 3. est nature afflicte et cruciate per peccatum: et hoc notatur cum dicitur. Et male torquetur. Et ideo tria sunt ordinate videnda videlicet. Nature institute prelatio. Nature lapse subiectio: et Nature subiecte afflictio et cruciatio. ¶ Quantum ergo ad primum mysterium de nature instituto dominio pono aliqua theologica dicta secundum doctrinam domini Alex. de alis in. 2. parte. q. 99. mem. 1. et domini Bona. cardinalis in. 2. dist. 44. ar. 3. q. 1. Nico. de Lyra super Gen. 1.

¶ Primum est tale. Quamuis in creaturis irrationabilibus vniuersi inanimatis et aiatis: que ad maiorem vniuersi

uersi decore i hac mūdiali machina condite sunt in quadam distinctione potestatis et virtutis: vna alteri subiiciat: et vna alteri dominetur suo modo dominādi. Sicut corpora celestia dominantur inferioribus elemētorum corporibus: et elementū vnū alteri dominatur. Et elementa mixtis vz animalibus et plantis: et hoc bm̄ ordine nature: eo.n. q inequales sunt virtute et potestate: dominatur maior minori: et minor subiicitur maiori. Hec n.cōdita sunt in quadā distātia a deo suo conditore: et de natura sua actus suos non distingunt: sed ꝑm impetū agunt: et ideo que sunt maioris virtutis et potestatis: augendo et influendo cū quadā presidentia dominij: subiiciunt ea: que minoris sunt potestatis et virtutis: et ei⁹ dominanē. Tn̄ deus cōgruentissime voluit hominē in statu nature cōdite nullius dominio eē subiectū: q̄diu ipse vellet diuino dominio esse subiectum. Et hoc congruum fuit ex duplici causa. ¶ Prima ex parte principij. Sicut.n. nullū fuit medium inter deum et hominē q̄tū ad conformitatem et imaginem in natura in creatione hoīs: qz deus fecit hoīem ad imaginē et similitudinē suā: non ad imaginē alicuius medij inter deum et ipsum hominem: sic dispo suit diuina sapientia: vt nihil esset medium in debito obsequij vel persone: vt.s. homo nullius obligaret seruitio vel obsequio: nisi soli diuino. ¶ 2 ex parte finis. Quia hō factus fuerat vt assequeret finē suū: qui est deus: noluit de⁹ ipsuz alicuius creature obligari seruitio: sz cōdidit in libertate: vt libere et expedite assequeret bonū suū: sine finē ad quē obtinēdū fact⁹ fuerat. Et sic hō in statu innocētie in perfecta libertate conditus fuit. Hec o'a ex Alex. de alio vbi supra.

¶ 2. est tale. In statu innocentie fuisset quoddam dominium liberale: et quedam seruitus liberalis extenso nomine seruitutis et dominij. Est.n. quoddam dominium prelationis: siue precellentie siue dignitatis: quod est veneratione et obsequio dignum vel ratione originis: vt in patre respectu filiorum vel ratione prioritatis temporis vt in sene respectu iunioris: vel ratione scientie: vt in viro respectu mulieris: vel ratione virtutis: vt in virtuosiore respectu minus virtuosi: vn̄ et tales a minoribus domini appellantur. Sicut Sarra Abraam virū suū dominum vocabat. i. Petri. 3. Et hoc modo in statu innocentie filij parentibus: vxores maritis: iuuenes antiquioribus: minus perfecti doctioribus: et sanctioribus seruitio libertatis et dilectionis et reuerētie obsecuti fuissent: sed non seruitio coacto vel penali vel necessario. Et maiores predicti dominati fuissent dominio debite instructionis et debite prouisionis in necessarijs minoribus predictis: vt sunt filij et filie in etate puerili. Et sic in statu illo sub nullius dominio fuissent homines loquendo de dominio coactiuo: sed omnes in sua mera libertate instituti nascerentur et viuerent. O q̄ gloriosus fuit status ille. Hec ex Alex. de alio vbi supra.

¶ 3. Est tale. Hō in statu nature cōdite vt dic̄ seraphicus Bona. vbi s̄. Cōstitut⁹ fuit i triplici libtate. Fuit.n. liber a culpa: liber a miseria: liber a coactione. Est.n. quedā Fuitus culpe et pcc̄i de q̄ dr̄. Jo. 8. Qui facit pcc̄m seruus est pcc̄i: et hō primus ab hac imunis a deo cōditus fuit: dicente Salomone

Eccs.7. Solūmō hoc inueni q fecerit deus hoīem rectū.i.ab omni culpa immunē. Est τ alia seruitus miserie τ pene de qua scribitur. Ro.6. Mors illi vltra nō dominabit: τ primus hō ab hac seruitute penali immunis conditus fuit dicēte Sapiēte Ecci.15. Ante hoīem vita τ mors: bonū τ malū: fuit.n.collocatus in paradiso deliciarum dei Gen.2. Est τ alia seruitus coactionis τ coartationis q̄ dn̄s seruū suū cōtra eius voluntatem cogit aliqd opus exterius agere vel nō agere: de qua scribit.1.Cor.7. Seruus vocatus es: nō sit tibi cure: sed τ si potes fieri liber magis vtere: τ ab hac seruitute primus hō etiā immunis fuit: dicēte Sapiēte Ecci.15. Deus ab initio cōstituit hoīem τ reliquit illū in manu consilij sui: adiecit mandata τ precepta sua. Si volueris mādata cōseruare: cōseruabūt te. Apposuit tibi aquā τ ignē: ad qd volueris porrige manū tuā. Et sic patet q primus hō in perfecta fuit cōditus libertate: q: nullius dominio subiectus pterq̄ diuino. Hec ex Alex.de alis τ.s. Bona.vbi supra.

¶ 4. est tale. Sicut declarat Alexā.de alis vbi supra mēb.2.τ Nico.de Lyra super Gen.1. Primo hoī τ oīb⁹ posteris si stetissent datū fuerat dominiū super oīa animalia. Et istud dominiū cōgruebat τ erat hoī naturale propter tria. ¶ Primo ex pte hoīs. Cōgruebat.n.q ante pctm̄ hō potestatiuā dn̄ationē creaturaꝝ hui⁹ mūdi sensibilis haberet: q: ɓm eā partē qua factus est ad imaginē dei oībus ceteris precellebat. Et ideo iustū erat vt ɓm rōnē suo creatori pfecte obediens τ ab eius obediētia nusq̄ perturbato vel irrationabili motu diuertens: oīa rōne carētia sub suo cōtineret potestatiuo τ īpturbato atq̄ pacato impio. ¶ 2. ex parte ordinis. Nā imperfecta sunt pp pfectiora vt plante pp aīalia: τ aīalia pp hoīes: τ ideo sicut plāte vtunt terra τ aqua ad sui nutrimētū τ aīalia plantis τ herbis: ita homo vtit aīalibus τ iuste pīsidet eis: iuxta illud Gen.p. Presit piscibus maris τ volatilibus celi. ¶ 3. ex parte animalium: nam perfectiora gubernāt impfectiora sicut angeli homines: τ prudētiores ignorātes. Regimē vero est per prudētiā: que proprie est in homine in quo est prudētia generalis: in aīalibus vero ē tm̄ prudētia specialis vt in Aranea ad faciēdū telā: in Formica ad cōgregādum grana: τ ideo aīalia hominis imperio subiecta sunt vt illius prudētia regulentur. Vn̄ dicit Hugo. Que pp hominem creata erāt: ab illo regenda τ disponēda erāt. Curā etenim bonuꝫ τ prouidētiā ceterorūq̄ aīalū deus hoī reliquit: vt dn̄ationi illius subijcerent: τ ratione illius cogerent: vt a quibus debuerat obsequiū accipere: sciret etiā illis necessaria prouidere. hec ille. Hoc aūt dominiuꝫ hoīs sup animalia erat dominiū presidētie potestatiue τ prouidētie regitiue. Nam aīalia oīa quātūcūq̄ indomabilia in illo statu erāt in paradiso subiecta hominis imperio: τ cōcorditer adinuicem viuētia: τ obediēter ad hominē se habētia nā ministrassent τ paruissent homini leui τ mansueto obsequio τ seruitio: nihil tamen hoīes in statu illo animalibus irrationabilibus imperassent: quod esset cōtra eorū naturā: q: minus rationabile esset illud

illud īperiū. Et siquis obijciat. ❡ Ad quid erāt aīalia hoī vtilia in statu illo cū nullius eoꝝ indigeret obsequio vl' officio? ❡ R̄ndet Alex. de alis vbi s̄: ꝙ aīalia in statu illo forte erant alicui officio vel humane vtilitati deputata: quā nos ignoram⁹. Preterea erant materia hoī laudādi deū: ex tāta varietate naturarū: ꝛ materia hoī diligendi deū: declinādi ꝛ abhorrēdi peccata: cū audiret deū tot sibi aīaliū genera subiecisse. O quāta iocunditas fuisset hoībus circa singulas piscium species: circa singulas auiū naturas: ꝛ circa singula animaliū genera: que oīa sibi fuissent amicabilia ꝛ domestica vel saltem non inimica: vt dicit Scotus in. 2. di. 19.

❡ 5. est tale. Hoīes in statu innocentie sicut declarat Alex. d̄ alis vbi s̄ ꝛ Lyra super epistolā ad Ro. 5. ꝛ s. Tho. in. q. disputatis de pctō originali ar. 2. dominiū liberū habuissent sup quinqꝫ exteriores sensus vꝫ super visuꝫ: auditum: gustū: odoratū ꝛ tactū: ꝛ sup quinqꝫ interiores sensus q̇ sunt. Sensus cōis: imaginatiua: phantasia: extimatiua ꝛ memoratiua: quorū officia ꝛ ꝓprietates atqꝫ distinctiones vide in libro tertio. c. 6. Et hi oēs sensus sine aliqua rebellione humane paruissent voluntati: sicut ꝛ tunc humana volūtas diuino sine aliqua rebellione paruisset imperio.

❡ 6. est tale. Hoīes in statu innocētie dominium habuissent super corpus suum siue super carnē suā: ꝛ sup vires nāles ꝓut sunt nutritiua: digestiua ꝛ huiusmodi: Et lꝫ h⁹mōi vires nō sint nate moueri nisi ad vnā partē sicut eoꝝ īclinat nā: tū in statu illo nā ita obediebat volūtati: ꝛ volūtas ita fuit cōcors ꝛ cōformis nature ꝙ etiā vires nāles nō excessissent terminos volūtatis: qꝛ. n. nā in statu illo oīno fuit ordinata ꝛ volūtas similiter ordinata ꝓpea fuerūt penit⁹ cōcordes: Et iō si primus hō aliq̇d huiusmodi viribus imperasset qd̄ nō eēt ꝯ eoꝝ naturā: imperāti simpl'r obedissent: Si aūt cōtra eoꝝ naturā aliquid imperasset: qd̄ tñ nō est credendū: tunc precipiēti nō obedissent: qꝛ minus rationabile fuisset illius imperiū ꝛ preceptū. Hec ex Alex. de alis vbi s̄.

❡ 7. est tale. Hoīes in statu innocētie dominiū habuissent sup corpora celestia: super oīa sydera ꝛ sup oīa elemēta. Ubi notādū ꝑm Alex. de alis in. 2. parte. q. 99. memb. 3. ꝙ duplex ē dominandi modus. Uno. n. mō dicit̄ quis aliene creature dominari: cū super eam habet ius in possidendo ꝛ ea vti pōt pro voto in sua vtilitate ꝛ cōmodo: ita ꝙ nihil ipsius rei vtibilis aduerset̄ volūtati vtentis: ꝛ hoc mō homo in statu innocētie dominabat̄ creaturis insensibilib⁹ celis ꝛ elemētis que hoī deseruiebāt in suis actibus. Et hō sine repugnātia ꝛ difficultate poterat eis valde libere vti. Ali⁹ est modus dominādi: cū nō soluꝫ eo cui dominat̄ pōt libere vti: sed etiam potest ei indifferēter ꝓcipere modo vnū mō aliud ꝑm volūtatis sue nutū ꝛ imperiū. Hoc secūdo mō dominatus fuisset primus hō creaturis sensibilibus puta aīalibus: que aliquo mō essent disciplīne capaces: que. s. habēt auditū ꝛ memoriā ꝛ que nate sunt ad oppositas partes moueri: ꝛ huiusmodi sensibiles creature ꝓmo hoī in oībus obedirēt: que nature nō contrariarent̄: ꝛ hoc mō dn̄andi non

dñatus fuisset rebus insensibilib? vt sunt elemēta corpora celestia & huius modi: que fm nālē inclinationem ad vnā tm̄ partē mouent. Sed accipien do dñiū p mō dñatus fuisset & corpo ribus celestibus & elemētis qz illoz motibus & influentijs libere vteret ad suū cōmodū ad suā cōplacētiā & ad suā consolationē & vtilitatē: & illa in pdictis oībus hoi deseruirēt. Nec corpora celestia vel elementa in statu illo humanis corporibus dominaren tur sicut mō dominant abijciēdo ali quid de eoz substātia: alterādo infir mando: corrūpēdo: sed potius hu manis corporibus deseruirēt & obse quiuz prestitissent in oībus illis que sibi cōuenirēt: & que vtilitatē & com modū & cōsolationē prestitissent. O q̄ amplū. O q̄ gloriosum fuisset hu mane nāe dñiū: si in innocētia persti tisset. De hoc dominio dicit de? Gen. p. Faciamus hoiem ad imaginē & si militudinē nostrā. Et presit piscibus maris & volatilibus celi & bestijs vni uersiqz terre & oi reptili qd mouetur in terra. De hoc miro dñio stupebat Propheta dei opera cōtemplando in 8. psalmo dicens. Qm̄ videbo celos tuos: opera digitoz tuoz Lunam & stellas que tu fundasti. Quid est ho mo q memor es eius: aut filius hois qm̄ visitas eū? Minuisti eū paulo mi nus ab angelis: gloria & honore coro nasti eū: & cōstituisti eū sup opera ma nuū tuarū. Oīa subiecisti sub pedi bus eius. Oues & boues vniuersas: Insup & pecora campi. Uolucres ce li & pisces maris qui pambulant se mitas maris. Dñe dñs noster q̄ ad mirabile est nomē tuum in vniuersa terra. Applica si vis Centurioni qui sub se habebat milites & dicebat vni vade & ibat & alteri veni & veniebat & seruo suo: fac hoc & faciebat Mat. 8. Sic & primus hō i statu innocētie sub se habebat oīa sensibilia & oībus imperasset: & illa mō sibi possibili & cōuenienti pmptissime paruissent.

Secūdū principale mysteriū dr̄ nāe lapse seruitiuz. ❡ Sicut declarat Alex. de alis in. 2. par te. q. 99. ar. 1. siue mēb. 1. & q. 160. mē. 7. & Bona. in. 2. dist. 44. arti. 3. q. 1. & Aug. Gen. xi. & 19. de ciui. dei. c. 15. Et glo. super illud ad Ephe. vlt. Serui obedite dñis. Seruitus post peccatū in natura lapsa incepit esse & multipli citer cōualuit. ❡ Primo nāqz ex in obediētie pctō introducta est. Et hoc innuitur Gen. i. Cū dixit deus mulie ri sub viri potestate eris & ipse domi nabit tui. s. dñio cōtradictionis & coa ctionis siue seruilis conditionis fm Aug. super Gen. xi. ❡ 2. Seruitus i humana nā ex ebrietate occasionata est. Et hoc innuit Gen. 9. vbi scribit. Euigilās aūt Noe a vino: cū didicis set que fecerat ei filius suus minor: ait Maledictus Chanaan. Seruus seruoz erit fratribus suis. Uñ Am bro. 35. di. c. Sexto die dicit. Nō esset hodie seruitus: si ebrietas nō fuisset. ❡ 3. iure diuino cōfirmata ē. Et hoc innuit Exo. 21. vbi dixit dñs. Si eme ris seruū hebreū sex annis fuiet tibi. ❡ 4. iure gētiū approbata ē: & h in nuit di. i. c. ius gētiū. vbi scribit. Ius gentiū est: bella: captiuitates: serui tutes: vide ibi glosam. ❡ 5. iure cano nico roborata & solidata est. Et hoc innuit in. c. Id cōstituimus. 17. q. 4. ❡ Per pctm̄ aūt subiectus ē hō mul tiplici seruituti: per quā naturalis ho

minis libertas artatur:cogit̃ ꝛ quo ad opus exterius multipliciter violẽtatur. Nam per peccatum hõ seruus factus est ꝛ subditus.

¶ Primo diaboli. ¶ Hoc figuratur .4.Re.17. Ubi dr̃. Cõtra Osee ascẽdit Salmanasar rex Assyrioꝝ ꝛ factus est ei Osee seruus: reddebatq̃ illi tributa. Ubi Lyra in suis moralibus. Salmanasar interpretat̃ sentiens carcerẽ ꝛ cõuenit diabolo: qui certitudinaliter scit se ad inferni carcerẽ deputatuȝ. Assyrij interpretant̃ facture vigilantes: ꝛ signãt demones qui nunq̃ dormiunt. Per Osee võ intelligit̃ hõ malus: q̃ diabolo p̄ pctm̃ mortale subijcit̃ ꝛ efficit̃ ei⁹ seruus ꝛ eidẽ tributa reddit. Unde Alex. de alis in .2. parte. q. 112. memb. 4. dicit. In malis hominib⁹ ratione malitie concedit̃ diabolo potestas. A quo. n. quis superatus est: eius ꝛ seruus est .2. Petri. 2. Sed hoc nõ est q2 diabolus meruit hanc potestateȝ sibi dari: sed hoc ẽ q2 peccatoꝛ meruit ei subijci tanq̃ toꝛtoꝛi: non tanquã domino. hec ille. Et ideo de ipso diabolo scribitur Job. 41. Ipse est rex super oẽs filios superbie: ꝛ vt dicit̃ in. c. Miramur .24. q. 1. Diabolus potestatẽ habet in peccatoꝛibus ꝛ malis hominibus: sicut pastoꝛ in suis pecoꝛibus. Et ex hoc patet quãte malignitatis ꝛ vilitatis sit peccatũ: qd̃ tam pessimo ꝛ hoꝛribili dño subijcit.

¶ 2. Peccati. Hoc hr̃ Jo. 8. Amen dico vobis q2 oĩs qui facit peccatũ seruus est peccati. Ubi dicit Lyra. Qui facit peccatũ siue sit nobilis siue ignobilis: siue diues siue paup̃ cuiuscũq̃ conditionis existat: seruus est peccati. Cuius rõ est: q2. sicut ille dicit liber qui mouetur pꝛopꝛio motu: sic ille dicit̃ seruus: qui mouetur per imperiũ dñi sui. In opere aũt peccati hõ mouet̃ cõtra id qd̃ est sibi pꝛopꝛiuȝ: q2 viuere ſm rectã rationeȝ est pꝛopꝛius motus hoĩs: vt habet̃. 2. Ethi. In peccato aũt mouet̃ hõ cõtra rõnẽ ꝛ ideo licet peccatũ sit volũtariũ: tamen in ipso cõsistit maxima violentia. Hec Lyra. De isto dominio pctĩ dicit Paulus ad Ro. 6. Nõ ergo regnet peccatuȝ in vestro moꝛtali coꝛpoꝛe: vt obediatis cõcupiscentijs ei⁹. Peccatũ in nobis regnat: cũ nos ad aliud pctm̃ suo motu ptrahit: in nobis regnat: cũ quasi violẽter sub alio pctõ captiuat. Serui sũt pcti qui pctõ obediũt: dicẽte Paul. ad Ro. 6. Serui estis ei⁹ cui obedistis: siue pctĩ ad moꝛtẽ siue obeditionis ad iustitiã.

¶ 3. Parẽtũ. Hoc habet̃ ad Ephe. 6. vbi dicit̃ Filij obedite parẽtibus vestris. Ubi dicit Lyra q̄ filij tenentur nõ solũ parentibus exhibere reuerẽtiã: sed ꝛ necessaria ministrare tempoꝛe necessitatis: quia ab eis acceperunt esse: nutrimentũ ꝛ documentũ. Et pp̄ hãc subiectionẽ possunt ꝛ debent parẽtes filios verbis coꝛrigere ad Ephe. 6. ꝛ flagellis castigare. Eccĩ 30. Qui diligit filium suũ assiduat ei flagella. Et quod plus est: pater in casu põt vẽdere filiũ suũ. Uide textũ ꝛ glo. in. l. 1. ꝛ. 2. C. de patrib⁹ qui filios distraxerũt. Hãc subiectionẽ violẽtã nõ haberẽt filij ad parẽtes: nisi peccatum precessisset.

¶ 4. Maritoꝛuȝ. Hoc hr̃ Gen. 3. Ubi dictũ ẽ mulieri post pctm̃. Sub viri potestate eris: ꝛ ipse dñabit̃ tui. Ubi ſm Aug. sup Gen. xj. ad lr̃aȝ: ꝛ Alex. de alis .1.2. pte. q. 100. mẽb. 4. intelligit̃

ex parte viri dominium quoddam: et ex parte mulieris servitus quedam magis contradictionis et violentie quam dilectionis et reverentie. Et p^e Petri 3. Mulieres subdite sint viris suis. Et adeo sunt facte subdite et subiecte maritis: quod multi eas improperijs impetunt: verberibus affligunt: et de domibus expellunt: et in lege veteri expellebant cum libello repudij. Deut. 24. Hec servitus non esset si Adam non peccasset. In cuius signum: ut dicit Magister in 2. di. 18. Deus mulierem non de capite aut de pedibus hominis fecit: sed de latere ut ostenderet eam: non dominam viri sui nec ancillam: sed sociam esse.

¶ 5. Prelatorum: Hoc habetur ad hebreos. 13. ubi scribitur Obedite Prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim pervigilant: quasi rationem pro animabus vestris reddituri: ubi Lyra ait. Sicut corpora inferiora: que reguntur per superiora: subiecta sunt eis in duobus s. in situ et motu: quia elementa revolvuntur motu orbis: quantum ad illam partem: que excedit altitudinem montium: ut habetur 4. Metheo. eodem modo homines inferiores superioribus debent obedientiam: ut ad eorum imperium moveantur: et reverentiam eis exhibeant. hec ille. Et s. Bona. in 2. di. 44. q. ultima. Dicit quod subditi tenentur obedire prelatis suis spiritualibus in his: que ad eorum spectant officium: et in his: que domino per votum promiserunt. hec ille. Et quam gravis sit servitus ista patet: quia Prelati spirituales terribiliter puniunt dignitatibus privando. 16. q. 5. Si Epm. In monasterijs recludendo. c. Epo. Incarcerando et in exilium deportando. 17. q. 4. Attendendum. Excommunicando Extra de Sententia excommunicationis. Hec omnia non fuissent: si peccatum non precessisset.

¶ 6. Principum. Hoc habetur ad Ephe. 6. Servi obedite dominis carnalibus cum timore et tremore: cum bona voluntate sicut domino servientes. Et ad Titum. 3. Admone illos principibus et potestatibus subditos esse. Et p^e Petri. 2. Subiecti estote omni humane creature propter deum: sive regi tamquam precellenti: sive ducibus tamquam ab eo missis. Unde s. Bona. in 2. di. 44. q. penultima. dicit quod non solum secundum humanam institutionem: sed etiam secundum divinam dispensationem inter christianos sunt reges et principes: domini et servi: secundum distinctionem potestatis ei subijciuntur: et tenentur secundum plus et minus: non tamen in omnibus: sed in his que secundum rectam consuetudinem rationabiliter statuta sunt: sicut sunt tributa: vectigalia et consimilia. Ad Ro. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Reddite omnibus debita: cui tributum tributum: cui vectigal vectigal. Concordat. c. Si tributum. c. Magnum. 11. q. 1. Et quam gravis sit et penosa servitus ista prelatis subditis. Vide. 23. q. 5. c. Non frustra. c. Principes. c. Incestuosi. c. Regum.

¶ 7. Tyrannorum. Hoc habetur Osee. 8. Ubi scribitur. Ipsi regnaverunt et non ex me. Principes extiterunt et non cognovi. Unde. s. Bona. in. 2. di. 44. ar. 2. q. 1. dicit. Quando aliquis preest alijs per iustitiam: tunc illa potestas dominandi simpliciter loquendo a deo est: et respectu presidentis et respectu subiacentium. Quando autem preest alijs per astutiam vel per violentiam: ut sunt tyranni: si talis potestas comparetur ad voluntatem presidentis iniusta est: et a deo permissive non approbative: quia dicit. Regnaverunt et non ex me. Si ad meritum subiacentium sic est iusta

iusta quia aut est ad bonorũ proba-
tionem aut ad malorum punitionem
et sic est a deo faciente et ordināte. Unde
scribitur Job. 34. Facit regnare hy-
pocritā pp peccata populi. O quam gra-
uis ē seruitus ista: de qua Ezech. 23.
Cōgregabo aduersum te vniuersos
caldeos nobiles: tyrānosque et pricipes
duces et magistrat⁹ vsque ibi i furore.

C 8. Inimicorum. Hoc habet Deutero.
28. Ubi scribitur. Seruies inimico
tuo in fame et siti. Nā vt dicit Bona.
in. 2. di. 44. q. pe. Etiā christiani effe-
cti seruire tenent dominis suis si ser-
ui sint aliquorum: et ideo etiam si serui
sint infideliū dnōrum vt dicit Lyra sup
illud Pauli. i. ad Thimo. vlt. Qui-
cūque sunt sub iugo serui: dnōs suos
omni honore dignos arbitrentur: Et
capti ab inimicis in iusto bello fiunt
serui capientis. ff. de captiuis. l. postli
miniū. l. siquid bello. et. l. hostes. Con
cordat glo. in. c. iuuegentiū. di. i. Et tex.
23. q. 5. in. c. dicat. Et taliter capt⁹ pec
cat si fugit a dnō suo per glo. vbi s.
vt in. c. siquis seruum. 17. q. 4. O quam
grauis est seruitus ista: de qua dicit
Jere. 17. Seruire faciam te inimicis
tuis in terra quam ignoras.

C 9. ementiū. Hoc habet Exo. 21. Si
emeris seruū hebreum sex annis ser
uiet tibi. Et Leui. 25. Si paupertate
compulsus vendiderit se tibi frater
tuus: nō eum opprimes seruitute fa-
mulorū. Nam per venditionem quis
efficitur seruus ementis si ipse in vē
ditionē consentiat. l. i. ff. quibus ad li
bertatem proclamare nō licet. l. libe-
ris. ff. de liberali causa. Et pater fa-
me vrgente filiū vendere potest. l. i. et
2. C. de patribus qui filios distraxe-
runt. Heu quam grauis et onerosa ē ser-
uitus ista: de qua dicit Deutero. 28. Ue
deris inimicis tuis in seruos et ancil
las. Heu quot sunt sub hoc iugo em
ptorie seruitutis.

C 10. creaturarū insensibiliū Hoc ha-
bet ad Ro. i. vbi dr. Seruierūt crea
ture potius quam creatori qui est benedi
ctus in secula. Nam propter peccatum
hoies creaturarū isensibiliū serui fa
cti sunt et subiecti. Quidam. n. seruiūt
luminaribus celestibus ea adorādo
4. Re. 17. Adorauerūt vniuersam mi
litiā celi. Quidā vero cibis et potib⁹
et gule. Ad Titum. 2. Nō multo vino
seruientes. Ad Phil. 3. Quorū deus
venter est. Quidā pecunie et bonis tē
poralibus. Ad Ephes. 5. Auarus qd
est idolorū seruitus. Oēs vero ho-
mines sunt serui et subiecti dnō ele-
mentorum et stellarū et corporū celestiū
que preter peccatum vt dicit Alex. de
alis in. 2. parte. q. 99. memb. 3. habēt
dominiū et potestatē super humana
corpora alterādo: infirmādo: corrū-
pēdo: in dolorib⁹: cruciatibus et mor
te: quod ante peccatum non habuis-
sent. Et hec seruitus et subiectio est
in humano genere propter peccatum
primi parentis nō nostra volūtate cō
tractū: et facit gemere et plorare etiam
sanctos. Unde Paulus ad Ro. 8. Ua-
nitati creatura subiecta ē nō volēs. i.
propter pctm̄ nō nostra volūtate cō-
missum vt dicit Lyra. Sed et ipsa li
berabitur a seruitute corruptionis.
Scimus. n. quod ois creatura ingemi-
scit et parturit vsque adhuc. Nō solum
aūt illa: sed et nos ipsi primitias spiri
tus habētes intra nos gemim⁹ expe-
ctātes redemptionē corporis nostri.
hec ille. Et sic patet quam multiplex sit na-
ture lapse seruitium.

Ertiũ mysteriũ p̄ncipale d͛ nature subiecte suppliciũ. Nã. n. humana p primi parētis peccatũ multiplici seruituti subiecta a tyrannis sibi dominantibus multiplici supplicio fatigat͛. Un̄ dicit͛ in verbis assumptis: ꝛ affligent annis q̄drin gentis: Et de puero siue seruo Centurionis dicit͛ Mat. 8. Puer me⁹ iacet in domo paraliticus ꝛ male torquet͛. Sũt ãt inter alia humane nature per pctm̄ subiecte septē terribilia suppl⁹.

℄ Primũ suppliciũ est abnegationis: quo ad volita. Natura humana naturaliter appetit iocunda ꝛ gratiosa ꝛ quietem mentis ꝛ corporis: sed predicti dn̄i ꝛ tyrãni quibus subiecta ē: eam cruciant voluntatē eius frangentes ꝛ concupita ꝛ volita abnegantes. Nam diabolus ꝛ peccatũ nō permittit hoīem in anima requiescere. Parentes: mariti: prelati: principes: tyrãni: inimici: emptores: ꝛ creature irrationales: nō permittũt filios: vxores: ꝛ subditos: ac seruitores in corpore requiescere: nec consolationē aliquã possidere: sed faciunt millies ꝓpriã abnegare voluntatē: quod est supplicium maximũ. Hoc in Pharaone ꝛ egyptijs figuratur: qui filijs Israel requiem ꝛ ociũ denegabant dicentes Exo. 5. Quanto magis si dederitis eis requiē. Uacãt. n. ꝛ iccirco vociferant͛ sic diabolus ꝛ peccatũ: parentes mariti ꝛ oēs prelati q̄ alijs dominãt͛: nũq̄ p̄mittũt aīam rōnalē quiescere. Iere. 16. Seruietis dijs alienis die ac nocte qui non dabũt vobis requiem.

℄ 2. Coactionis quo ad nolitũ. Natura humana horret onerosa ꝛ laboriosa: sed per pctm̄ subiecta a tyrãnis cogit͛ opari laboriosa. Hoc in Pharaone ꝛ egyptijs figurat͛: qui filios israel in egypto captiuos nolētes ad laboriosa opera cōpellebãt dicētes. Exo. 5. Opprimant͛ operibus ꝛ expleãt ea Ite ad onera vr̄a. Sic humane nature tyrãni: demon: pcc̄s: parētes: mariti: prelati: principes tyrãni dn̄i misera hoīem in mille laboribus opprimũt: ꝛ hoc cōtra volũtatē suã. Heu ꝗ quot laboribus miseri hoīes a suis superioribus opprimunt͛ in terra: in mari: in ciuitatibus: in agris: in itinerib⁹: domi ꝛ foris.

℄ 3. Retractionis: quo ad bonũ. Humana natura sub p̄dictis dn̄is captiuata ꝛ si aliqñ bonũ operari desiderat: ab ipso tn̄ bono exeq̄ndo a tyrãnis p̄dictis quasi violēter retrahitur Hoc ꝗ Pharaone figurat͛: qui filios israel in egypto captiuos volētes ire ad sacrificãdũ deo in deserto retrahebat dicēs Exo. 5. Nescio dn̄z ꝛ israel nō dimittã. Sic demon: pctm̄: hoīem retrahunt a bono: sic parētes ꝛ mariti retrahũt filios ꝛ vxores a religione ꝛ elemosinis ꝛ oratione. Sic prelati spirituales: sic principes tēporales: sic tyranni: sic inimici: sic dn̄i seruos multotiēs retrahũt a bono a religione. Heu quotiēs peccãt hi tyrãni ꝛ dn̄i humane nãe a bono retrahēdo.

℄ 4. Inductionis quo ad malũ. Humana nã sub tot dn̄is captiuata: ad malũ perpetrãdũ ab eisdē dn̄is quotidie stimulat͛. Hoc in Pharaone ꝛ egyptijs figuratur: qui filios israel in egypto existētes quotidie compellebant colligere paleas ꝛ stipulã: miscere lutũ: coquere lapides: edificare vrbes tabernaculoꝝ. Exo. 1. ꝛ 5. Sic diabolus ꝛ pctm̄ quotidie hoīem impellũt ad colligendũ paleas superbie. Ad miscēdũ lutũ luxurie. Ad coquēdũ lapides auaritie. Sic parētes filios

lios ad malū iducūt ad vsurā ad par tialitēs: ad homicidia: sic mariti vxores suas ad malū impellūt: ad pompas: ad vanitates: sic prelati spūales: principes tēporales: sic tyranni: sic inimici: sic dñi: sic creature etiā irrationales semper miserrimū hoiem prouocāt ad malum: qz scribit Sap. 14. Creature dei facte sunt in tentationē aie hominū ꝛ in muscipulam pedibus insipientium.

¶ 5. Amaritudinis quo ad aīam. Humana nā sub tot tyrannis captiuata ab eisdē quotidie interiori amaritudine cruciaī. Et hoc in Pharaone ꝛ egyptiis figuraī: qui filios Israel in egypto existētes: illudēdo: inuidēdo: ꝛ opprimēdo ad amaritudinē pducebant sicut ps. Exo. 1. Sic pfecto demon ꝛ pctm̄ quasi dñi: miseri peccatoris quasi sui serui aīas ad interiorē amaritudinē pducunt: interius per cōsciētiā stimulādo. Nā cōsciētia est quasi gladius acutus cor interius percutiēs. Prouer. 12. Est q̄ q̄si gladio pūgiī cōsciētie. Uñ poeta. Euasisse putas: q̄s diri cōscia facti. Mēs hꝫ attonitos ꝛ surdo verbere cedit. Parētes ꝛ mariti ad quot amaritudines ducunt filios: filias ꝛ vxores. Principes ꝛ prelati: tyranni ꝛ inimici ad quātā amaritudinē perducunt subditos suos. O q̄ male torquenī.

¶ 6. Percussionis quo ad corpus. Humana nā tot tyrānis subiecta quotidie in corpore quasi seruus emptitius flagellaī. Hoc in Pharaone figuraī qui filios israel i egypto existētes flagellis ꝛ verberibus cruciabat Exo. 5. Flagellati sunt q̄ pērāt opibus filioꝝ Israel. Sic demones pctōꝝ corpora cruciant: aīam agitant. Uide Alex. de a lis in. 2. pte. q. 112. mēb. 3. ꝛ 4. Uide c. Apostolice. 24. q. 3. Sic patres: sic mariti: sic principes subditoꝝ corpora cruciāt: verberādo: pcutiēdo: vulnerādo: occidēdo. Heu quō male torquet in corpore misera natura.

¶ 7. Detētionis quo ad totū: Humana nā tot dñis p pctā subiecta: ab his quasi violēter in pctī carcere detineī. Et hoc in Pharaone figuraī: qui nitebaī filios israel in egypto captiuos detinere ꝛ formidabat ne egrederēī Exo. 1. Sic demonis: sic pctm̄: sic parētes: nitunī subditos in pctōꝝ tenebris detinere: ꝛ colligare qz scribitur Prouerb. 5. Iniquitates sue capiunt impiū ꝛ funibus pctōꝝ suoꝝ cōstringitur. O q̄ male torquet misera nā Et pp tā multiplicē seruitutē multotiens transferī in babylonicā ꝛ infernalē captiuitatē qz scribiī Tre. 1. Migrauit Judas pp afflictionē ꝛ multitudinē fuitutis vsqȝ ibi i angustias: a quibus nos liberet dñs.

¶ De multiplici trāsgressiōe atqȝ horrenda peccati mortalis maledictione Cap. 19.

Venite ascēdamus ad montē dñi: ꝛ docebit nos vias suas. ¶ Scribunī hec vba Eccl 41. Ueh vobis viri impii qui dereliquistis legē dñi altissimi: ꝛ si nati fueritis: in maledictione nascemini: ꝛ si mortui fueritis in maledictione erit pars vr̄a. Et Jo. 8. In pctō vr̄o moriemini. Quā horrēdū: atqȝ mortiferū sit mortale pctm̄ dilectissimi in christo Jesu: per tria singulariter demōstraī. ¶ Pº nāqȝ pctm̄ mortale diuinā legē trāsgredit: dicēte Ambro. in lib. de paradiso. Quid est peccatū nisi legis diuine preuaricatio: ꝛ celestiū inobediētia pceptoꝝ Cōcordat Mgr̄ sentētiaꝝ in. 2. di. 35.

¶ 2. pctm̄ mortale humanā vitā depravat: qꝛ modū spēciē ꝛ ordinē humane vite corrūpit dicēte Aug. in lib. de natura boni. Pctm̄ ē privatio modi speciei ꝛ ordinis. Cuius ratio ē vt dicit. S. Bona. in. 2. dist. 35. ar. 2. q. 1. Quia pctm̄ discontinuat a deo tanq̄ a principio mouente: ꝛ tanq̄ a regula dirigente: ꝛ tanq̄ a fine quietante.

¶ 3. pctm̄ mortale oīa humana opera cōtaminat ꝛ venenat: dicēte Paulo ad Gal. 5. Modicū fermentū totā massam corrumpit. Un̄ ꝛ Jaco. 2. dicitur. Quicunq; aūt totam legē seruauerit: offendat aūt i vno: factus est oīum reus. Hec tria in verbis assumptis declarant̄: que iterū replicata dicunt in hac forma. Ueh vobis impij qui dereliquistis legem dn̄i altissimi inquātū pctm̄ legem transgreditur: ꝛ si nati fueritis: in maledictione nascemini. s. ꝛ viuetis: inquātū humanā vitam depravat: ꝛ si mortui fueritis in maledictione erit pars vr̄a inquātum opera bona cōtaminat ꝛ mortificat. Super quibus v̄bis tria de peccati mortalis grauitate mysteria disponentur.

¶ Primum Oppositio.

¶ Secundum Subiectio.

¶ Tertium Maledictio.

Primū mysteriū dicit̄ oppositio. ¶ Quia s̄m sniam Phi in. 2. de celo ꝛ mundo textu cō. 40. ꝛ in. 2. Topicoꝝ cap. 16. Opposita iuxta se posita magis innotescunt: ideo ad peccati mortalis grauitatem clarius dilucidandā: videamus: cui pctm̄ ipsum opponit̄. Et s̄m sacrarū literarū seriem ꝛ doctoꝝ peritissimorum doctrinā dico: q̄ mortale pctm̄ plurimis ꝛ sanctissimis legib⁹ opponitur ꝛ contrariatur: ex quibus eius grauitas sole clarius innotescit.

¶ Primo. Pctm̄ mortale opponitur legi eterne. Est autē lex eterna: vt dicit A lex. de ales in. 3. parte. q. 26. mē. 3. ꝛ. 8. ar. 1. ꝛ Aug. in p̄ de libero arbi. Summa ratio: cui semper obtemperandū est: per quā mali miserā: boni bonā vitam merent̄: per quā illa que tēporalis est: recte fertur: recteq; mutatur: ꝛ hec lex eterna est volūtas diuina: que dicit̄ volūtas respū boni: inquātū acceptat quod bonū est: ꝛ dicitur lex: inquātū ordinat q̄d bonū est. Huic legi eterne que ē diuina voluntas ꝛ summa rō omnia ordinās: pctm̄ mortale opponit̄: ꝛ inimicatur qꝛ ei nō obtemperat: nec eius ordinē seruat: sed destruit ꝛ cōtrariat̄: ideo peccatū a diuina volūtate odio habetur. Sap. 14. Odio sunt deo impius ꝛ impietas eius. Et ideo qꝛ homo p̄ peccatū diuine volūtati opponit̄ ꝛ cōtrariat̄: merito diuina visione priuatur: quia scribitur Isa. 26. Impius in terra sanctoꝝ iniqua gessit: nō videbit gloriam domini.

¶ 2. Legi angelice. Est autē lex angelica notitia agendoꝝ intellectibus angelicis in sua creatione impressa siue concreata. Sicut. n. declarat Mgr̄ sententiarū in. 2. di. 3. in fine. Angelici spūs in sua creatione habuerūt aliquā boni ꝛ mali notitiam: intelligētes quid appetendū vel respuendū illis foret: Et vt dicit. S. Bona. in. 2. di. 3. ar. 3. q. 1. in eorū intellectu angeli habebāt legem siue dictamen dictantē: deum super oia esse diligēdū: ꝛ qui hāc legē impleuerūt saluati sunt: qui vero non: corruerunt de celo. Apoc. 12. Huic angelice legi qua boni angeli ad

deum cōuersi sunt: ipsum super omnia diligentes: cōtrariatur peccatum: q2 a deo auertit: & diligere facit creaturā plusq̄ creatorē: & q2 peccatū angelice legi cōtrariat: hō per peccatum merito priuatur cōsortio angelorū: sicut & Lucifer cū socijs peccādo angelorū bonorū consortio priuatus est. dicente dño Isa. 14. Quasi cadauer putridū non habebis consortiū: neq3 cū eis in sepultura.

¶ 3. Legi naturali. Est aūt lex naturalis triplex: sic declarat Alex. de alis in. 3. pte. q. 26. memb. 7. ar. 4. ¶ Prima que respicit ordinē rōnalis creature. De qua ad Romanos. 2. Cū gētes que legē nō habent: naturaliter ea que legis sunt: faciunt. ¶ 2. que respicit ordinē creature rōnalis sensibilis. de qua dicit Isido. Lex naturalis est: que docuit aīalia: vt masculus cū femina: vide. c. Ius naturale di. 5. ¶ 3. que respicit ordinem ois alterius creature. s. irrationalis & insensibilis: de qua Aug. in lib. Solilo. Deus cuius legibus rotantur poli: & cursus suos sidera peragunt. Huius legis ppriū est ordinare. Uñ Aug. sup Gen. 8. ait: Uoluntas diuina subijcit sibi primitus oīa: deinde creaturā corporalem spūali: deinde irrōnalē rōnali: terrestrē celesti: & sic ordo p oīa decurrit. Huic legi cōtrariatur & opponit peccatū: q2 corrumpit debitū ordinem & debitā subiectionē hoīs ad deū: quia supponit spūalia corporalibus: & celestis terrestrib9: & diuina sensibilib9. Et q2 peccatū naturali legi cōtrariat: ideo homo habens peccatū mortale ab cib9 creaturis persequi: & cruciari meretur. Uñ dicit Sap. 5. Armabit creaturam ad vltionē inimicorū: & pugnabit cum illo orbis terrarum cōtra insensatos.

¶ 4. Legi diuine. Est aūt lex diuina: que in decē preceptis continetur: que ponuntur. Exo. 20. Et reducitur radicaliter ad duo precepta dilectionis dei videlicet & pximi: put dicit veritas. Matth. 22. Et ista lex diuina: vt dicit Sco. in. 3. di. 37. est quedā explicatio legis naturalis: que dictat: deū esse amandū: vt deus est: & nihil aliud esse colendū tanq̄ deus: & nullā deo irreuerentiā faciendā: nec pximo malū irrogandū. &c. Huic legi diuine peccatū opponitur: q2 vel cōtrariatur p̄ceptis prime tabule vel secunde: cum peccatū f3 Aug. & Mgr3. in. 2. di. 35. sit dictū vel factū vel cōcupitū contra legē dei: & q2 peccatū opponit legi diuine: que ducit ab eternā vitā: iō moriens in pctō mortali priuat eterna vita: dicēte veritate. Matth. 19. Si vis ad vitā ingredi: serua mādata.

¶ 5. Legi mosaice. Est aūt lex mosaica: que continetur in Leuitico. Num. & Deutero. Et vt dicit Alex. de alis in 3. parte. q. 28. mem. 2. ar. 2. §. 3 In lege moisi p peccato hominis occidebantur aīalia quadruplici de cā. ¶ Prima vt hō peccās in hoc significaret se dignum eterna morte. ¶ 2. vt in hoīe peccāte imprimeretur districtio & rigor diuine iustitie. que ēt aīalibus nō peccantibus mortē inferret. ¶ 3. vt reuocarent ab ydolatria & idolorū cultura que sub figuris aīalium figurabant. ¶ 4. vt figuraretur hostia: quā Christus obtulit p peccatis omnium. Unde dicit quedā Glo. Leui. 1. Omnes legales hostie Christi hostiā figurabāt. Hec Alex. Huic legi mosaice: cōtrariatur: & opponit peccatū: q2 cō-

tra illā tot ablationes ꝛ imolationes
a̅ialiuꝫ instituūtur: vt patet Leui.i.p
totū. Et iō qui in peccato mortali mo
ritur: priuatur beneficio redemptio
nis humane facte p mortē Christi in
in ara crucis: que p oēs hostias mo
saice legis figurata fuit. Vn̄ scribitur
Num.15. Aīa que p superbiā aliquid
cōmiserit: siue ciuis sit ille siue pere
grinus: quoniā aduersus dominū re
bellis fuit: peribit de populo suo.
¶ 6. Legi ꝓphetice. Lex aūt ꝓphetica
lumine diuino ꝛ spūali: vt dic. s. Tho.
2ª 2ᵉ. q.71. ar.2. mentes ꝓphetaꝝ illū
strauit ad annunciandū Mesie aduē
tū: ſm illud Luc. vltimo. Necesse est
impleri ea q̄ scripta sūt in lege Moisi
ꝛ ꝓphetis ꝛ psalmis de me: ꝛ ad pre
parandas hominū mentes ad dignaꝫ
ipsius Mesie ꝛ Christi receptioneꝫ:
ſm illud Matth.3. Vox clamātis in
deserto: Parate viā dn̄i: rectas facite
semitas eius. Peccatuꝫ aūt mortale
huic ꝓphetice legi repugnat: q2 ponit
obstaculū ad diuine gratie illuminati
onē: vt dicunt Theologi in.4.di.14.
ꝛ ad spūale lumen: q2 tenebra est: vt
scribitur.1.Jo.1. Et ideo qui in pecca
to mortali sunt: veꝝ ꝛ supnaturale lu
men ꝛ solem iustitie extra videre vel
intelligere clare non possunt. Sicut ꝛ
iudaicus populus peccatis aggraua
tus eum cognoscere nō valuit: dicente
domino. Jsa.c.6. Excecа coꝛ ppl'i hu
ius: ꝛ aures eiꝰ aggraua: ꝛ oculos eiꝰ
claude: ne forte videat oculis suis: ꝛ
auribus suis audiat: ꝛ corde suo in
telligat: ꝛ conuertatur: ꝛ sanē eum.
¶ 7. Legi euangelice. Est aūt lex euan
gelica: vt dicit Sco.in.3.di.40. Lex
mititatis: lex humanitatis: lex amo
ris: in qua magis cōfertur de gratia:
q̄ in lege veteri. Et quāta sit differē
tia inter istā legē euangelicā: que dici
tur lex gratie ꝛ legē nature siue legem
mosaicā: vide Alex. de alis in.3. parte
q.60. memb.4. ꝛ.5. Huic legi euange
lice opponit peccatum mortale: quia
ista est lex gratie. Jo.1. De plenitudine
eius nos oēs accepimus: ꝛ grām pro
grā: q2 lex p Moisem data est; grā ꝛ
veritas p Jesum Christū facta est: ꝛ
ideo sup oēs alias leges repellit pecca
tū. Et q2 p istā legē euangelicam ꝛ pᵉ
gratiā in ipsa datā fideles efficiuntur
filij dei: ſm illud Jo.1. Dedit eis pote
statē filios dei fieri: ideo qui in pecca
to mortali sunt: nō pn̄t stante peccatō
effici filij dei: sed sunt filij diaboli: iux
ta illud Jo.8. Uos ex patre diabolo
estis: ꝛ desideria patris vestri vultis
facere.
¶ 8. Legi apostolice. Est aūt lex apo
stolica doctrina oīs: que in canonicis
epistolis Petri. Pauli Joānis. Jaco
bi. ꝛ Jude cōtinetur: hec lex quid aliō
clamat. nisi ↄtra pc̄m? Vn̄ scribitur
ad Ro.6. Nō regnet pc̄m in vestro
mortali corpore: vt obediatis cōcupi
scentijs eius. Sꝫ neqꝫ exhibeatis mē
bra vr̄a arma iniquitatis pc̄ō. Huic
legi opponitur directe mortale pecca
tū: vt patet. Et ideo qui in mortali pec
cato sunt vel moriuntur: nō pn̄t apo
stolice societatis ꝛ glorie esse partici
pes. Sicut ꝛ Judas pp peccatū suuꝫ
ab apostolico consortio separatus est.
Act.1. Preuaricatꝰ est Judas: vt abi
ret in locum suū. Et.1.Jo.1. Ex nobis
pdierunt: sed nō erant ex nobis: nam
si fuissent ex nobis: pmāsissent vtiqꝫ
nobiscum.
¶ 9. Legi canonice. Est aūt lex canoni
ca quecūqꝫ constitutio a sūmis pon
tificibus

tificibus vel a sacris concilijs determinata: de cuius authoritate vide di. x.c. Leges cũ alijs quattuor sequentibus: & 6.q.4.c. Si inter: hec in sacris decretis: decretalibus & clementina cõtinetur: hec aũt lex canonica tota precipue occupatur ad deletionem peccati mortalis: vel ad acquisitionẽ aut augmentationẽ diuine gratie per septẽ: que sunt in ecclesia sacramẽta: que sunt instrumenta ad expellendũ peccatũ: vel ad inducẽdã gratiã: huic aũt legi mortale peccatũ directe contrariatur & opponitur. Et iõ qui mortali peccato aggrauantur: non sunt ecclesie catholice membra: sed sunt extra ecclesiam: qz ecclesia catholica nõ habet maculam peccati mortalis: nec rugaz duplicitatis. 24.q.1.c. Oibus: in textu & glo. & 32.q.4.c. Recurrat. & 21.di.c. Quãuis. & sic stante peccato sacramentorum ecclesie fructibus priuatur.

¶ x. Legi theologice. Est aũt theologica lex: vniuersalis omnium theologorũ determinatio in quattuor sententiaz libris: qui communi cõcordia in suis disputationibus determinant: peccatum mortale oĩum maloz penaliũ causam fuisse & originẽ: & nullũ opus eterne vite meritorium a pctõ mortali posse pcedere: & de hoc vide Sco. in. p̃. di. 17. in. 2. di. 7. & 41. & in. 3. dist. 27. & in. 4. d. 14. & 16. & in quol. q. 18. huic theologice legi repugnat & opponitur peccatum: qz omnis theologice schole studium & conatus est ad destruendum opus peccati: & ad procurandum opus eterne vite meritoriũ. Et ideo qui in mortali peccato voluntarie perseuerant: opus aliquod eterne vite meritoriũ deo offerre nõ possunt. Unde in.c. In grauibus. 3.q.7. scribitur Dona inimicorum non probat altissimus: nec respicit in oblationibus eoz: nec in multitudine sacrificioz eoz ppiciabiẽ peccatis: scriptũ quippe est. Uictime impioz abbominabiles: vñ deus ad Chaym & ad munera eius nõ respexit. Gen. 4. qz malus erat: & in pctõ mortali.

¶ xi. Legi morali. Est aũt lex moralis regula quedã humano ingenio adinuenta: q̃ virtutes a vitijs: & vitia a virtutibus segregat: illa vituperãs: illas vero cõmẽdans: hec lex in libris ethicoz politicoz: & rethoricoz. Phy. plenius cõtinet̃: de qua & Sco. in. 3. d. 33. & 36. plurima cõfert: hec lex toto conamine virtutes extollit: dicẽs virtuosos honore dignos prauos minime virtuosũ hominẽ esse aĩaliũ dignissimũ: prauũ vero pessimũ: virtuosum dei amicissimũ: & felicissimũ: prauũ vero ecõuerso: huic legi maxime opponit̃ peccatũ: qz peccatũ est virtutũ formalis priuatio: vt dicit Sco in. 2. di. 35. Et ideo qui in mortali peccato sunt perseuerant & moriuntur: nullo honore digni sunt: non temporali: nõ spirituali: non humano: non angelico: non diuino: sed vituperio & confusione: iuxta illud ps. 70. Operiantur cõfusione & pudore qui querunt mala mihi.

¶ 12. Legi imperiali siue ciuili. Est aũt lex constitutio populi: qua maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt. di. 2. c. Lex est. De qua vide di. x. c. Lege. c. Non licet. c. Certuz est. c. Constitutiones. Hec lex ciuilis & imperialis ab eterna lege etiam deriuata est: vt dicit Alex. de alis in. 3. parte. q. 26. mem. 7. ar. 3. Cuius finis est

ciliatio pacis inter homines: vt dicit ibidē. Hec lex facta ē: vt ei⁹ metu hu mana coerceat audacia ⁊ malicia: vt dicitur in .c. Facte sunt. di. 4. Huic le gi imperiali ⁊ ciuili opponitur pecca tū: quod est priuatio iustitie: vt dicit Sco. in .2. di. 35. q: ipsa lex precipue ni titur iustitiā obseruare ⁊ defendere: vnde ⁊ in sui principio iustitiam diffi nit dicēs. Justitia est cōstans ⁊ perpe tua volūtas: ius suū vnicuiqȝ tribu ens. Et iustitie trāsgressores multi pliciter punit: priuatione dignitatis: aut spoliatione temporaliū: aut flagel latione: aut exilio: aut morte: aut car ceratione: aut cruciatu. Et ideo qui in mortali peccato moriunt tāq̄ impe rialis legis trāsgressores priuari me rent omni dignitate: oī tēporali sub stantia: paradisi exilio: infernali carce re: demonū flagellatione: ignis afflicti one: ⁊ morte sempiterna. Ūn̄ scribit. Ecci. 21. Stupa collecta synagoga peccantiū: ⁊ cōsumatio illoꝝ flamma ignis: via peccantiū complātata lapi dibus: ⁊ in finē illoꝝ inferi ⁊ tenebre ⁊ pene. Ex quibus patet grauitas pec cati ex sua oppositione.

Secundū misteriuȝ dicitur sub iectio. Uisa peccati grauitate ꝑpter suā oppositionē: videre superest: quā graue ⁊ pōderosum sit ex sua subiectione. Quia vero ex effe ctibus cognoscuntur sue cause: vt ha betur. 12. Metaphi. ⁊. 8. Phy. Et in nata ē nobis via cognoscēdi: ab his que nobis manifestiora sunt. 1. Phy. ꝓ tāto peccati mortalis aliquos effe ctus cōsiderabimus: vt ex eis eiusdē peccati grauitas clarius innotescat.

¶ Peccatū ergo mortale miseꝝ pec catorem sub principibus septē capti nat: ⁊ septem correspondentibus mo dis reddit iniquū: qui in septē filioꝝ Jsrael captiuitatibus in libro Judicū descriptis mystice designantur:

¶ Primo. Peccatū mortale facit ho minē seruū: quo ad vitā. Hoc in lib. Judicuȝ. 2. c. designatur: vbi dr̄. Fe ceruntqȝ filii Jsrael malū in cōspectu dñi: ⁊ seruierunt Baalim. Jratusqȝ deus tradidit eos in man⁹ diripiētiū: qui. s. vendiderūt eos: vt dicit Lyra ibidē. ¶ Mystice cū quis in dei cō spectu peccat: traditur a deo in serui tutē ⁊ in manus vendentiū ⁊ distra hentiū: q: tunc cadit a vera libertate: ⁊ cadit in multiplicē seruitutē: vt su pra dictū est. Qui. n. facit peccatū ser uus est peccati. Jo. 8. Sicut. n. fm Ca nones. Clericus Epo suo insidias vel iniurias faciens: vel conuicia aut con tumelias inferens: tradēdus est cu rie in perpetuā seruitutē: ꝓut scribit 3. q. 4. c. Clericus. maxime cum est in corrigibilis: vt extra de Judi. Cū nō ab hoie ⁊. 1. q. 1. c. Statuimus. Sicut ēt concubina diaconi vel sacerdotis a principe in seruitutem est redigenda. 32. di. Eos qui. Sicut etiam libertati donati: si grati non fuerint: in serui tutē sunt redigēdi. 12. q. 2. c. Epe: qui mācipiū. Siē ēt frequētius fugitiui vendi debēt: ⁊ in seruitutē dari. 12. q. 2. c. Fugitiui. Sic profecto hō pecca tor qui mortaliter peccādo iniurias ⁊ cōtumelias infert Christo: qui ē eps ⁊ pastor aīarū nostraꝝ. 1. Petri. 2. Et rōnalis creatura: que de sponsa Chri sti efficit cōcubina diaboli: ⁊ illi qui a peccato liberati per Christi grām: in grati ad vomituȝ redeunt: ⁊ illi qui a deo frequentius fugiunt ⁊ elongant: mortalia pctā plurics replicādo: con

gruentissime

gruentissime in miserabilē rediguntur servitutē: vñ de peccantibus mortaliter dr̄ Deutero.28. Quod si non audieris vocē dñi dei tui: vt custodias ꝛ facias oīa mandata eius: venient sup te oēs maledictiones iste: servies inimico tuo: quē emittet tibi dñs in fame ꝛ siti ꝛ nuditate: ꝛ omni penuria: ꝛ ponet iugū ferreū super ceruicē tuā: donec te conterat.

¶ 2. Cecū quo ad bona. Hoc in lib. Iudicū figuratur. c.3. vbi scribitur. Fecerūtꝗ malū filij Israel in cōspectu dñi: iratusꝗ contra Israel dñs tradidit eos ī manus Chusamrasathaim Regis Mesopotamie: servieruntꝗ eis octo annis. ¶ Chusamrasathim: vt dicit ibi Lyra in suis moralibus: interpretatur nigredo tenebrosa: ꝛ mentis cecitatem nō incōgrue p̄figurat. Peccāte igitur populo sub Chusam rasathaim captiuatur: qꝛ peccante creatura rōnali: sub mentis cecitate deprimitur: ꝛ rō est: qꝛ vt dic̄ Phs.1. de celo ꝛ mundo. Quanto aliquid magis elongatur ab aliquo tanto minus participat conditiones vel qualitates eius: sicut corpus celeste q̄to magis distat a terra: que est ignobilissimum inter corpora: tanto habet nobiliorē naturā: ꝛ terra tāto ignobiliorē: q̄to magis distat a celo ꝛ a nobilissimo corpore. Sed homo peccādo recedit a luce: quia r̄cedit a multiplici lege vt dictū: que lex est quedā spūalis lux dirigēs in agēdis: iuxta illud Prouer. 6. Mandatū lucerna est ꝛ lex lux: ergo merito homo peccādo ꝛ a tā multiplici lege ꝛ luce se elongando: sub cecitatis caligine captiuatur: sicut.n. dic̄ Ueritas Io.3. Ois qui male agit: odit lucē: ꝛ nō venit ad lucē: vt nō arguant opera eius. Uñ clamat Sap. 2. Excecauit eos malicia eoꝝ: ꝛ nescierunt sacramenta dei: neqꝫ mercedem sperauerunt iustitie: nec iudicauerunt honorē aiaꝝ sanctaꝝ. Heu quot sunt excecati: qui nec aīam: nec iustitiā: nec gloriā: nec penā credunt: vel cogitant: aut recognoscunt.

¶ 3. Oculatū quo ad mala. Et hoc in libro Iudicū figuratur. c.4. vbi scribitur. Addiderunt quoqꝫ filij Israel facere malū in cōspectu dñi: ꝛ tradidit illos dñs in manus Iabin regis Chanaan. ¶ Iabin interpretatur sapientia vel intelligentia: ꝛ nō incōgrue figurat astutiā: in quā cadūt mortaliter peccantes: cū ĝ filij Israel peccāt: sub Iabin a dño captiuantur: qꝛ peccantes mortaliter ꝛ a deo recedentes: sub falsa intelligētia deprimuntur: ꝛ sub astutia callida captiuātur: cuius ratio est: qꝛ a pctō captiuati vel ad sui peccati excusationes subtiles ꝛ callidas rōnes exquirūt: vel ad sui peccati cōmissionē ꝛ frequētationē callida argumenta requirunt: hoc modo in callidā astutiā ꝛ diabolicā sapientiā cecidit humanū genus a principio diabolice doctrine: ydolatrie: supstitionib⁹: incantationibus adherendo: de quibus Alex. d̄ alis in.2. parte. q.178. vñ Pau. ad Ro.1. Cū cognouissent deū: nō sicut deū glorificauerūt: sed euanuerunt in cogitationib⁹ suis. Et obscuratū est insipiens cor eoꝝ: ꝛ tradidit illos deus in reprobum sensuꝫ: hoc mō ꝛ Iudei tēpore Christi Iesu propter pctā sua ceciderunt ꝛ captiuati sūt sub erronea intelligētia ad excusandā maliciā suā. Uñ ꝛ circa annū.400. a passione Christi: vel a natiuitate ei⁹ duo Rabi iudeoꝝ vꝫ Ra

bina τ Kabalisse cõposuerunt contra euangeliũ Christi pessimã doctrinam Talmuth:in qua sunt innumerabilia mendacia:turpia: fatua τ abbominabilia:cõtra legẽ dei: cõtra legẽ nature τ contra legẽ scriptã: τ hec oĩa ad defensionẽ sui erroris τ malicie. Uñ ad Ro.1. Dicentes se esse sapientes:stulti facti sunt. Hoc mõ τ plurimi heretici τ philosophi in excusatione suoꝝ vitioꝝ nephãdissimas scientias: τ callidas argumentationes inuenerunt:vt veꝝ scripture τ sanctoꝝ doctoꝝ sensum inuerterẽt:õ quib⁹ dicere possumus illõ Jere.4. Stultus populus meus me nõ cognouit: filij insipiẽtes sunt τ vecordes. Sapiẽtes sunt vt faciant mala:bene aũt facere nescierũt. Heu quot sunt de istis callidis τ astutis ad malũ defendendũ τ ad malum operãdũ:τ tales ꝓuocãt irã dei. Job 36. Simulatores τ callidi prouocant iram dei.

¶ 4. Instabilẽ quo ad vota. Hoc in libro Judicũ figuratur.c.3. Ubi scribitur. Addiderũt aũt filij Jsrael facere malũ in cõspectu dñi: qui confortauit aduersus eos Eglon regẽ moab: seruieruntq; filij Jsrael Eglon regi moab decẽ τ octo annis. Eglon vt ibi dicit Lyra in suis moralibus interp̃tatur rota:τ vitiũ istabilitatis figurat. Per peccatũ ĝ populi subijciuntur Eglon regi: qꝛ cũ rõnalis creatura a deo peccando recedit:sub vitio instabilitatis captiuat̃. Et rõ est:qꝛ vt dicunt Phs in.8.phy. τ Sco.in.ꝑ.d.8.q.vltima.τ in.2.di.1.q.2.τ cõcorditer oẽs theologi in ꝑ.τ.2.sentẽtiaꝝ. Deus est oĩo immobilis τ imutabilis: nec subest tempori aut motui. Oĩa vero alia a deo: aut ex sui natura tendũt in nihilũ:aut cõtinue ꝑ tps τ motũ variant̃:vt sunt corporalia oĩa motui celoꝝ subiacentia. Quãdiu aũt hõ in dei grã permanet: deo firmissime adheret: τ cũ.12. predictis legib⁹ quasi cũ.12. vinculis vel cathenis deo alligat̃: τ ideo est firmus τ stabilis in voto. Uñ scribit̃ de hoĩe iusto: Ecci.27. Hõ sensatus in sapiẽtia ꝑmanet vt sol: qui in suo lumine nõ variat̃:sꝫ semp ẽ lumine plenus. Cũ vero peccat:ꝑdictas leges soluit:a deo separat̃ ꝑ auersionẽ: creaturis mobilib⁹ adheret ꝑ cõuersionẽ:vt dicit Sco.in.2.di.35.τ ideo τ ipse redditur instabilis τ mobilis. Uñ de peccatore scribit̃. Ecci.27. Stultus vt luna mutat̃. Luna mõ subleuat̃:mõ humiliat̃:mõ est plena:mõ vacua:mõ ꝓpe solẽ:mõ alõge. Sic τ pctõres a deo elõgati:mõ volũt vnũ:mõ aliõ: mõ ridẽt:mõ plorãt:mõ amicant̃: mõ inimicant̃:mõ aliquid sibi placet: mõ displicet:mõ deo adherere desiderant: mõ mũdo:mõ volunt cõuerti: modo nolunt. O q̃ta instabilitas. Prouer. 13. Uult τ non vult piger.

¶ 5. Amaricatũ quo ad aĩas. Hoc ĩ lib. Judicũ figurat̃.c.4. vbi scribit̃. Addideruntq; filij Jsrael facere malũ in cõspectu dñi: τ tradidit illos ĩ manus Jabin: qui habuit ducẽ exercitus sui nomine Sisarã. ¶ Sisara vt ibidẽ dicit Lyra in suis moralibus exclusio gaudij interp̃tat̃: filij Jsrael dominũ offendẽtes in manib⁹ Sisare tradũtur: qꝛ mortaliter peccãtes sub mentis amaritudine captiuant̃. Quot.n. leges quis mortaliter peccãdo trãsgreditur:tot cõsciẽtie gladijs in corde percutit̃. Nã vt dicit Sco.in.2.di.39.q.1. τ.2. Synderesis q̃ est habitus principij pratici:τ cõsciẽtia que est habitus

cõclusionis

cõclusionis practice: siue legis: remur murãt cõtra malũ: ⁊ istud murmu rare cõscientie est quidã gladius acu tissimus interius cor pcutens ⁊ scin dẽs. Unñ dr̃ Prouer. 12. Est q̃ pmit tit: ⁊ quasi gladio pungit̃ cõscientie. O q̃ graue vulnus. O q̃ acerba est peccãtiũ interior ⁊ secreta mẽtis ama ritudo. De qua Juuenalis in Satyra 13. exclamat dicens. Euasisse putas: quos diri conscia fati. Mens habet attonitos: ⁊ surdo verbere cedit. Oc culto quatiẽte aio tortore flagellum. Dic totũ vsq3 ibi. Primo q̃q3 mur mureceli. De hac amaritudine peccã tiũ clamat Propha ad aiam dicens. Hiere. 2. Scito ⁊ vide q̃ malum ⁊ amar est reliquisse te dñm deũ tuũ:

¶ 6. Lubricũ quo ad carnẽ. Hoc i lib. Judicũ designat̃. c. 6. vbi dr̃. Fecerũt filij Israel malũ in cõspectu dñi: qui tradidit illos i manu Madiã. Cũq3 seuisset Israel ascendebat Amalech ceterique orientalium nationum. ⁊c.

¶ Amalech gens bruta interp̃tatur: ⁊ luxurie: ac carnis vitiũ brutale p̃fi gurat: peccante Israel: sub Amalech captiuatur: q2 rõnalis creatura dñm deũ suũ peccãdo deserit: sub luxurie ⁊ carnis vitio subiugatur: cuius ra tio talis assignat̃: q2 vt dicit. s. Tho. in. q. de pctõ originali ar. 2. ⁊. 7. ⁊ d̃ pec cato veniali ar. 7. Quãdiu portio ra tionis superior deo p obedientiã sub iecta fuit: tãdiu ⁊ caro aĩe: ⁊ sensus ra tioni subiecti sine rebellione extite rũt. Sed cũ deo superior ratio rebel lauit: ⁊ sensus cõtra rõnem ⁊ caro cõ tra aiam rebellauerũt: sic ⁊ mõ iusto dei iudicio: qñ hõ mortal̃r peccãdo a dei obedia subtrahit̃: sub carnis dñio merito fatigat̃: vt rebellẽ seruũ sen tiat: qui dño suo rebellare nõ veret̃. Duodecim. n. p̃dicte leges: q̃si. 12. fre na sunt carnẽ nr̃a3 a luxurie vitio re frenãtia: qb⁹ p mortale pct̃3 diruptis: caro nr̃a qi equ⁹ effren⁹: i luxuriẽ cur sum tota resoluit̃. Unñ 3 aia3 peccatri cẽ clamat de⁹ dicẽs: Hiere. 2. A secu lo cõfregisti iugũ meũ: rupisti vincula mea: ⁊ dixisti: nõ seruiã. In oĩ. n. colle sublimi: ⁊ sub oĩ ligno frõdoso tu p sternabaris meretrix. Ecce quõ p fra ctionẽ p̃cepti: ⁊ p subtractionẽ ser uitij anima cadit in meretriciũ.

¶ 7. Maliciosu3 q̃ ad desideriũ. Hoc in lib. Jud. figurat̃. c. 6. vbi scribitur. Fecerũt filij Israel malũ in cõspectu dñi: q̃ tradidit illos i manu Madian septẽ annis: ⁊ oppssi sũt valde ab eis.

¶ Madian vt ibidẽ dic Lyra i suis moralib⁹ i interp̃tat̃ iniquitas: ⁊ põt nõ incõgrue figurare maliciã: siue pct̃m ex malicia cõmissum. Cũ Israel pec cat sub Madian captiuat̃: q2 cũ rõna lis creatura p pct̃3 a deo elõgatur: ad hoc deducit̃: vt sub ppria malicia ⁊ iniquitate captiuet̃. Est aũt malicia: vt dic Sco. in. 2. di. 43. q. 2. Cũ volun tas absq3 passione in appetitu sensiti uo: ⁊ absq3 errore in intellectu ex p pria libertate nullo alliciente tẽdit in malũ vel i apparẽs bonũ: hec aũt ma licia ⁊ iniquitas tanto in bonũ crescit: quãto p pct̃m a diuina bonitate elon gatur: ⁊ q̃to multiplicant̃ pctã: multi plicat̃ ⁊ malicia. Unñ scribit̃ Eccl. 34. Qui in multis fatu⁹ ẽ: multiplicabit maliciã. Heu q̃ta nunc viget in homi nib⁹ malicia: q̃tus diuine maiestatis cõtẽptus: q2 scribit̃ Eccõ. 9. Unñ ⁊ cor da filior̃ hoiu3 implent̃ malicia ⁊ cõ temptu in vita sua: ⁊ post hec ad infe ros deducẽtur. Practica.

Ertiū mysteriū dicit maledictio. ¶ Declarata mortalis peccati grauitate ex sua miserabili subiectione videre restat: q̄ graue & ponderosuꝫ & abbominabile sit ex sua: quā secuꝫ trahit: multiplici maledictione. Nā dicit in verbis assumptis. Ecci.41. Ueh vobis impij: qui dereliquistis legeꝫ dñi altissimi. Et si nati fueritis: in maledictione nascemini: & si mortui fueritis: in maledictione erit pars vestra. Peccatū autē mortale miserū peccatorē decē terribilibus maledictionibꝰ subijcit: que seriatim describunt. Deutero.28. & sunt tā horribiles: q̄ miserū pctōreꝫ a capite ad pedes horrore & tremore cōcutere deberēt. Nōis nāq̄ in pctō mortali exn̄tis a deo maledicta sūt.

¶ Primo. oīa opera actiue vite. Unde dr̄ Deuter.28. Qꝫ si audire nolueris vocē dñi dei tui: vt custodias & facias oīa mandata eius: venient super te oēs maledictiones iste: & apprehendent te. Maledictus eris i ciuitate. i. in operibus vite actiue: que pertinēt ad policiam: vt ibi dicit Lyra in suis moralibus. Sicut.n. declarat Sco. in prologo primi sentētiarū.q.4. & in primo di.3.q.vlt. & in.2.di.24. Anima rōnalis aliqñ cōuertit ad obiecta tpalia p portionē inferiorē rōnis: occupādo se in his que ad actiuā ptinēt vitā. Ad vitā āt actiuā pertinēt septē opera misericordie corporalis ſm septem corporales necessitates hominis mortalis: vt dicit Lyra: sup Mat 25. & in hoc versu continentur vꝫ. Uisito: poto: cibo: redimo: tego: colligo: condo. De quibus in di.86.c. Nō satis: & in pluribus alijs capitulis ibidem. Ad eādē etiā pertinent septem opera misericordie spūalis: que i hoc versu cōtinent. Cōsule: coge: doce: solare: remitte: fer: ora. De quibus plura vide.45.di.c. Disciplina.c. Et qui emendat.c. Tria. cū sequentibus. Si hō ergo est in peccato mortali: & i illo intendit permanere nec se emēdare. Si visitat infirmos: illa visitatio ē a deo maledicta: si dat alicui sitiēti potuꝫ: illa potatio est maledicta: si alicui esurienti cibū donat: illa elemosina ē a deo maledicta: si redimit captiuos: redemptio est maledicta: si peregrinos hospitat & colligit: illa recollectio est maledicta: si mortuos sepelit: illa sepelitio est maledicta. O horribile & tremēdū dei iudiciū. Similiter quo ad opa mie spūalis: si alicui consulit: Si quem ad bonum cogit. Si quem docet. Si quem cōsolat. Si iniurias offendēti remittit. Si tribulātes patienter supportat. Si p inimicis vel amicis orat. Dic omnia sigillatiꝫ. Dec oīa sunt maledicta: q2 clamat deus. Maledictus eris in ciuitate. i. in omnibus operibus actiue vite.

¶ 2. Omnia opera cōtemplatiue vite: Uñ dr̄ Deutero.28. Maledictus in agro. i. in operibus vite cōtemplatiue que exercet extra tumultuꝫ ciuilem. Sicut dicit Sco. in prologo primi.q.3. & in.2.di.24. Ala per superiorē rationis portionē intēdit regulis eternis. i. preceptis diuinis & superioribꝰ cōtemplādis. Qñ quis ergo ē in peccato mortali: & in eo intēdit permanere. Si deū vnicū cōtemplat: maledicta est illa cōtemplatio. Si diuinas personas. Si diuinā iustitiā. Si diuinum intellectū. Si diuinā volūtatē. Si diuina pcepta: maledicte sunt iste cōtemplationes: q2 clamat deus Deutero.28. Maledictꝰ in agro. i. in oībus operibus vite contemplatiue.

¶ 3.

¶3. Oia merita preterita. Uñ dr Deu tero.28. Maledictũ horreũ tuũ.i.fз Lyrã in moralib⁹ merita reposita a deo ꝛ cõseruata hoi i tẽpore futuro. Sicut.n.in horreo cõseruaꝶ granum pro tpe cõgruo: sic merita facta ab homine existẽte in gratia: a deo benedicto in paradisi horreo conseruantur: sed cũ postmoduз mortaliter peccat oia sunt maledicta: nec sufficiũt ad salutẽ vide Sco.in.4.di.22. Ideo dicit ille. Maledictũ horreũ tuum.

¶4. Oia bona exẽpla. Uñ dr Deute. 28. Maledicte reliquie tue. Reliquie dñr quasi alijs relicte: ꝛ bona exẽpla: que alijs prosunt ꝛ alijs relinquunꝶ: prefigurãt. Si ergo quis in pctõ mortali sit constitutus: si proximis bona exẽpla pbuerit: maledicta sũt exẽpla illa: qꝛ nõ sunt deo grata: cũ nõ sint ex charitate emanata. Uide Sco.in qli. q.17.ar.2. Uñ dic. Maledicte re. tue.

¶5. Omnes meditatiões mẽtis. Uñ dr Deuꝶ.28. Maledictus fruct⁹ vẽtris tui.i. meditationes mentis tue. Mens.n.est q̃si vẽter cõcipiẽs meditationes quasi filios: Sed si quis ĩ pctõ permanere desiderat: ꝛ aliquid meditaꝶ. Maledicta ẽ meditatio illa qꝛ deo ĩgrata. Uide Sco.in.2.di.42 Ideo Maledict⁹ fruct⁹ vẽtris tui.

¶6. Oẽs operatiões corporis. Uñ dr Deuꝶ.28. Maledictus fructus terre tue.s. opatiões oẽs corporis tui. Terra.n.est corpus nostrũ de terra formatũ. Geñ.1. Fructus eius sunt eius opera ꝛ labores: quibus fatigatur in opando circa terrã ꝛ alia corporalia: de quibus Geñ.3. In laboribus comedes ex ea. Sed si quis in pctõ existit: oẽs eius labores: ꝛ oia opera corporalia sunt maledicta: qꝛ nõ sũt deo accepta. Uide Sco.in.2. di.42.q.3.

Unde Cor.13. Si tradidero corpus meũ ita vt ardeã charitatẽ aũt nõ habuero: nihil mihi ꝑdest. Uñ clamat deus. Maledictus fruct⁹ terre tue.

¶7. Oẽs operationes sensuũ exteriorũ. Uñ dicit Deuꝶ.28. Maledicta armẽta bouũ tuoꝝ. Per boues intelligunꝶ sensus exteriores vt ibi dic Lyra in suis moralib⁹: qꝛ p sensus cõuenit hõ cũ brutis: ꝛ sicut bos ẽ aĩal fructuosum: ita exteriores sensus cũ sunt a charitate regulati: sunt spiritualiter fructuosi: sed cũ quis est in peccato mortali: quicquid extra operatur coꝝ visu: auditu: odoratu: gustu: ꝛ tactu: est a deo maledictũ. Uide Sco in.2.di.42.q.3. O q̃ horrẽdũ ẽ istõ.

¶8. Oẽs operationes sensuũ interiorum. Uñ dicit Deuꝶ.28. Maledicti greges ouiũ tuarũ.i. operationes sensuũ interiorũ: in quibus conuenit hõ cũ brutis: vt ibi dicit Lyra. Quinqз sunt aũt sensus interiores vз sensus cõis: imaginatiua: cogitatiua: extimatiua: ꝛ memoratiua: cũ quis ẽ in mortali pctõ: oĩum hoꝝ sensuũ operationes sunt maledicte. Uide Sco.in.2. di.42.q.1.

¶9. Omne principiũ cuiuscũqз operationis. Uñ dr Deuꝶ.28. Maledict⁹ eris ingrediẽs.i. bonũ opus incipiẽs: vt dicit ibi Lyra in moralibus. Cum quis ẽ in pctõ si aliqd opus incboat: illud operis principiũ est a deo maledictũ. Uñ Ecci.41. Ue vobis impij ꝛ si nati fueritis: ecce principiũ in maledictione nascemini.

¶10. Ois finis cuiuscũqз operationis Uñ dr Deuꝶ.28. Maledictus eris egrediẽs.i. bonũ op⁹ incboatũ perficiẽs: fm Lyrã ibidẽ. Cũ qs ẽ ĩ peccato mortali: si aliqd opus complet illud cõplemẽtũ est a deo maledictũ.

Uñ dr̃ Ecci.41.Ueb vob̃ impij:qui dereliq̃stis legẽ dñi altissimi:ꝛ si nati fueritis: in maledictionibus nascemini:ꝛ si mortui fueritis:in maledictione erit pars vestra.Ecce terminũ operũ pctõꝝ. A q̃ nos liberet de⁹ bñdictus Amẽ.Uenite ḡ ascẽdamus.ꝛc.

¶ De malicia ꝛ stultitia atq3 maledictione peccãtiũ. Cap. 20.

Uenite ascẽdamus ad mõtẽ dñi:ꝛ docebit nos vias suas. ¶ Scribunt̃ hec v̾ba Jo.3. Lux venit in mũdũ:ꝛ dilexerũt hoĩes magis tenebras q̃3 lucem. Erant.n.coꝝ mala opera.Oĩs.n.qui male agit odit lucẽ:ꝛ nõ venit ad lucẽ vt nõ arguant̃ opera eius. Quãta sit peccatoꝝ miseria:quãtã ꝑteruia p̄estantissimi auditores in Christo Jesu ex tribus singulariter demonstratur. ¶ Primo nanq3 loco miserrimi peccatores lucẽ fugiũt:ꝛ ab ea diuertũt.Uñ dr̃ Jo.3.Oĩs qui male agit: odit lucẽ:ꝛ in hoc oñdũt maliciã suã ꝛ ꝑnitatẽ ad malũ:De q̃ Gen.6.Uidit deus:q2 multa malitia hoĩu3 eẽt in terra:ꝛ cũcta cogitatio cordis intẽta esset ad malum oĩ tp̃e.Et Eccẽs.7. Impius multo viuit tp̃e in malicia sua.¶ 2.miserrimi peccatores tenebras querũt:ꝛ ad eas appropinquãt. Uñ dr̃ Jo.3.Dilexerunt hoĩes magis tenebras q̃3 lucẽ:ꝛ in hoc oñdũt stultitiã suã eligẽdo viã tenebrosa3: ꝛ relinquẽdo viã clarã.Uñ scribitur Eccẽs.2.Stultus in tenebris ambulat.¶ 3.loco miserrimi pctõres increpationes fugiũt:ꝛ ab eis diuertunt. Uñ dr̃ Jo.3.Nõ venit ad lucẽ:vt nõ arguant̃ opa eius.Et in hoc demonstrãt se dignos morte:q2 scribit̃ Prouer.15.Qui increpationes odit:moritur.Et dignos dei maledictione ꝛ eterna dãnatione.q2 scribit̃ Sap.12. Qui increpationibus nõ sunt correcti:dignũ dei iudiciũ expti sunt. ꝑp̄ h̄ clamat Ueritas dicẽs.Lux venit in mũdũ:ꝛ dilexerũt hoĩes magis tenebras q̃3 lucẽ.Erãt.n.coꝝ opa mala. Que sunt verba assumpta ꝑ fundamẽto:ꝛ iterũ replicata dicũt ĩ hac forma.Lux venit ĩ mũdũ ꝛc̃.Carissimi scribit̃ Eccẽs.11.Dulce ẽ lumẽ ꝛ delectabile ẽ oculis videre solẽ: dicit ille. Hoc ẽ veꝝ in illis:qui sanos hñt oculos:non aũt in habẽtibus egros:imo tales solẽ videre nõ pñt: Sic qui hñt oculos spũales sanos:in visione lucis ꝛ iustitie delectant̃:qui aũt infirmos hñt pctõꝝ tenebras querũt:ꝛ lucem iustitie videre nõ pñt. Tria ergo ĩ propositis v̾bis declarãda mysteria ꝑpo(nem⁹.

¶ Primũ peccãtiũ malicia.

¶ Secũdũ peccantiũ stultitia.

¶ Tertiũ peccãtium supplicia.

Primũ mysteriũ dr̃ peccãtiu3 malicia.Et istud notat̃:cũ dr̃: Qui male agit:odit lucẽ.Malicia aũt peccãtiũ cõsistit ĩ odiẽdo lucẽ:ꝛ fugiẽdo ipsam: Et q̃3 grauis sit peccãtiũ malicia:facile ꝑpendi põt:si diligẽter cõsideremus multiplicẽ lucẽ:quã miserrimi peccatores peccando fugiunt ꝛ odiunt. Peccantes.n. ¶ Primo odiũt lucẽ eternã. Hoc ẽ legẽ eternã. Nã vt scribit̃ Prouer.6. Mãdatũ lucerna ẽ:ꝛ lex lux:lex.n. est quedã lux dirigẽs ĩ agẽdis: vitãdis:sperãdis ꝛ timẽdis. Est ãt vt dicit Alex.de ales in.3.pte.q.26.mẽ.3. ꝛ Aug.ĩ lib.1.de lib.arbi.Lex eterna sũma rõ:cui semp obtẽperãdũ ẽ:per quã mali miserã:boni bonã vitã merent̃:per quã illa lex que tpalis ẽ:recte fert̃:recteq3 mutat̃: ꝛ qua iustũ ẽ vt oĩa sint ordinatissima. Et vt dicit Alex.

Alex.ibidē memb.8.est idē qđ volū tas diuina:q̄ et bonū acceptat: et qđ bonū et malū est:simul ordinat. Hec lucē eternā et legē eternā:que deus ē peccātes mortaliter odio hn̄t et fugiūt et elōgant ab ea: q: oppositū operant eius: qđ p̄cipit et docet. Sicut.n.dic Sco.in.2.di.6.q.1.et.2.et di.35. Peccātes mortaliter vident deū vel formaliter vł virtualiter saltē odire: formaliter in actu odij: virtualiter i actibus aliorum pctōrum mortaliū: q: nolunt aliquid ad qđ sequit nolle deū esse: et hoc ē deū odire: Et sic mortaliter peccans odit eternā lucē: odit et eternam legē: odit et deū. Et siquis in mortali peccato exn̄s dicat. Ego nō odio deū. Ipse mētit: q: scribit.1.Io.p. Deus lux est: et tenebre i eo nō sunt vlle. Si dixerimus qm̄ societatem habemus cū eo: et i tenebris ambulamus: mētimur: et v̄itatē n̄ facim⁹. Et iō clamat Ueritas Io.3. Qui male agit odit lucē: Ex q̄ pz: q̄ malū sit mortale pctm qđ a tāta luce difugit et separat.

¶ 2.lucē angelicā. Hoc ē angelicam legē: que ēt lux est. Nā creatis angelis triplex eorum mentibus cognitio indita est: cognouerūt.n.superiora: equalia: et inferiora: superiora vt sup oīa diligēda: equalia.s.ceteros spiritus vt se diligēda: inferiora vt a se dirigēda et disponēda. Uñ et angelica nā p hanc triplicē cognitionē illuminatiuam dr̄ lux: cū scribit Gen.p. Fiat lux et angelica nā tripliciter illuminata: de qua Alex.de alis in.2.parte.q.49.mēb.1. Cōcordat Sco.in.2.di.3.q.9. Hanc lucē et angelicā legē peccatores odio hn̄t et fugiūt: q: cōtrariū operant. nō diligētes deū sup oīa: nec pximū sicut semetipsos: nec inferiora hn̄ disponēdo. vñ et angelica illuminatione indigni sunt.

¶ 3.lucē nālē. Hoc est nālē legem: que etiā lux q̄dā ē: s̄m illđ ps.4. Signatū ē sup nos lumē vult⁹ tui dn̄e.i.lex nālis. Uñ sicut dic Alex.de alis in.3.parte.q.27.mēb.1.ar.1.et memb.2.ar.3. Lex nālis ē notio legis eterne impressa aīe: que quidē ē imago et similitudo ipsius diuine legis et diuine bonitatis in anima: sicut enim imago que est in sigillo: est imprimens. que autē in cera impressa ē et imago illi⁹ que est in sigillo: ita lex eterna ē imp̄mēs: lex nālis ē aīe impressa: et hec lex nālis p̄ et p se est regula facultatis et liberi arbitrij indicās quid faciēdū et quid nō. Mediāte aūt cōsciētia ē regula rōnis: q: cōscīa ex lege format: mediāte vero synderesi que ē scintilla cōscīe: est regula ipsius voluntatis. Hec ex Alex. Hāc lucē et nālē legem peccātes odio hn̄t et fugiūt: facientes totū oppositū eius qđ p̄cipit. Faciunt enim ꝯ synderesim stimulātē voluntatē. faciūt ꝯ cōsciētiā stimulātē intellectū siue rōnē: faciūt ꝯ dictamen legis nālis: que dicit illud Thob.4. Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne tu aliqn̄ alteri facias: et illud Mat.7. Oīa q̄cūq̧ vultis vt faciant vobis homines: et vos facite illis.

¶ 4.lucē diuinā. Hoc ē diuinā legē: q̄ est lux q̄dā dicēte Salo. Prouer.6. Mādatum lucerna: et lex lux. Uñ et cum igne lumine et fulgoribus data est. Exo.19. Hec aūt lex siue lux diuina cōsistit i decē p̄ceptis ptim affirmatiuis: partim negatiuis: vt pz Exo.20. s̄m decē que vel agēda vel vitāda sē circa deū et pximū nostrū: put dicit illumiat⁹ doctor Frāc. May.i tract. x.p̄ceptorum. et Bona.i.3.di.37.ar.2.q.1 et.8. Tho.1ª2ᵉ.q.c.ar.5.et in.3.scripto. di.37.q.1.ar.2. Hanc diuinam lucem

& diuinam legē pctōres odio hñt & fugiunt: ɔtra decē dñi pcepta operādo: furando: adulterando: falsa testimonia pferēdo: vide. c. Meretrices. 32. q. 4. Et magis principū: vel regū: q̄ dei pcepta reuerent & formidāt cōtra c. Que cōtra. di. 8. & c. Si is. xi. q. 3.

¶ 5. Lucē Mosaicā. Hoc ē Mosaicā legē: que ēt lux quedā est: fm illō ps. 18. Preceptū dñi lucidū illuminans oculos. Vñ & in luminare minus figurat: quod pereat nocti: idest iudeorū tenebrositati. Hec lex mosaica vt dicit Alex. de alis in. 3. parte. q. 28. pp triplicē vtilitatē data est. ¶ p. in adiutoriū & explicationem legis nature: & hoc quātū ad diuinā misericordiaz. ¶ 2. in correctionē & cohibitionē legis pcti vel fomitis: & hoc q̄tū ad diuinā iustitiā. ¶ 3. in signū & significationē legis gratie siue euāgelice: & hoc q̄tū ad diuinā sapientiā: que p legem mosaicā dirigebat in legē euangelicā. Et in hac lege erāt moralia ad dilucidādam legem nature & hoc ad instruendū: sapientes: & iudicialia ad coercendū legē cōcupisc & fomitis: & hoc erat duris in flagellū: & cerimonialia seu figuralia ad figurādā legē grē: & hoc erat iustis i signū. Hāc mosaicā legē pctōres odio hñt & fugiūt: qui cōtra moralia mosaice legis q̄tidie male opant: mentiēdo: furādo: ɔcupiscēdo: & cōtra iudicialia: vulnerādo: mutilādo: occidēdo. & cōtra cerimonialia in Christi fide deuiādo: ydolatrādo: demones inuocādo: supstitiones exquirendo.

¶ 6. Lucē pphēticā. Hoc est pphēticā legē: que ēt lux illuminās est: fz illō ps. 75. Illuminās tu mirabiliter a montib⁹ eternis. i. ab eminētib⁹ pphetis. Sicut. n. dicit. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 171. ar. 2. Cū pphetia pertineat ad cognitionē: que existit supra rōnem naturalē: cōsequēs ē: q ad pphetiā requirat q̄dda lumen intellectuale excedēs lumē naturalis rōnis. Vñ scribitur Michee. 7. Cū sedero in tenebris: dñs lux mea est. Hoc pphēticū lumen. ¶ p. cōtra vitia clamat iuxta illud Isa. i. Veh gēti peccatrici. ¶ 2. ad mundiciam inuitat Isa. i. Lauamini: mūdi estote. ¶ 3. ad Mesie pparationē inuitat dicēs Amos. 4. Preparare in occursuz dei tui Israel: & Matthei. 3. Parate viā dñi. Hanc pphēticā lucē: & hanc pphēticā legē peccatores odio hñt & fugiūt: vitia colētes: mūdiciā abhorrentes: viā ñ Christo: sz Antichristo & diabolo ppāratēs.

¶ 7. Lucē euangelicā. Hoc est euangelicā legē: que pcipue lux est: cū eius legislator sit lux vera: q̄ illuminat oēm hoiem. Io. i. Et in luminari maiori quod preest diei. i. populo christiano illuminato figurat Gen. i. De hac euāgelica lege multa dicit Alex. de alis in 3. pte. q. 28. memb. 3. & 4. Hec lex ad duo principaliter stimulat: vz ad obseruantiā decē pceptoꝝ: que sunt ad salutē necessaria: dicens Matth. 16. Si vis ad vitā ingredi serua mandata: & ad obseruātiā cōsilioꝝ: que sunt perfectionis & supererogationis dicens. Matth. 19. Si vis perfectus eē vade & vende oīa que hēs: & da pauperib⁹. Hanc euangelicā lucē pctōres odio hñt & fugiūt: dei pcepta transgrediendo: cōsilia pfectionis paruipendēdo: q2 lux venit in mundū: & dilexerūt hoies magis tenebras q̄ lucem. Erant. n. eoꝝ opera mala. Et qui male agit: odit lucem.

¶ 8.

¶8. Lucē apostolicā. Hoc est aposto licā legē et doctrinā: que lux est: iuxta illud Mat.5. Uos estis lux mundi. Nō pōt ciuitas abscōdi supra montē posita: neqꝫ accendunt lucernā: et po- nunt eā sub modio: sed super cande labrum: vt luceat oībus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra corā homi nibus. ¶ Hec apostolica lux quid cla mat nisi mūdi cōtemptū: iuxta illud 1.Cor.7. Reliquū est vt qui vtuntur hoc mūdo tanqꝫ non vtant: et illud.1. Jo.2. Nolite diligere mundū: neqꝫ ea que in mūdo sunt. Et eternoꝝ et cele stiū desideriū iuxta illud ad Collo.3. Si cōsurrexistis cū Christo: que sur sum sunt querite: vbi Christus ī dex tera dei sedens: que sursum sunt sa- pite: non que super terrā. Contra hāc apostolicā lucē operanē peccatores: et eam fugiūt et odio habēt: toto corde terrenis et tēporalibus per desideriū inherēdo celestia et diuina paruiden do: ānimo nec cogitādo: qꝛ pnihilo habuerūt terram desiderabilem.

¶9. Lucem canonicā. Hoc est canoni cam et ecclesiasticā legē: que etiā lux est: et in luna noctē illuminānte figura tur. Can.6. De hac lege et canonica et ecclesiastica luce scribitur.6.q.4. Si inter epos. Hec lux ecclesiastica fide les illumiat et exhortaē circa credēda et circa ecclesiastica sacramenta: sicut patet in decretis et decretalibus: et cir ca beneficia ecclesiastica: vt pꝫ ibideꝫ. Hāc canonicā lucē et ecclesiasticā le- gē peccatores odio habent et fugiūt: quia quotidie circa ea que sunt fidei multipliciter peccāt: sacramēta pro- phanāt: matrimoniū violant: pniam spernūt: ordines sacros vilipendunt: corpus et sanguinē Christi cōculcāt: bona ecclesie dilapidāt: furanē: occul tant: et qꝛ male agunt: ideo odiunt lu- cem et tenebras querunt.

¶10. Lucē theologicā. Hoc est theolo gicā legē: et theologicā doctrinā: que lux est. nam doctores alios illuminā tes lux mūdi sunt: iuxta illud Dan.12 Qui aūt docti fuerint fulgebūt qua- si splendor firmamēti: et qui ad iusti tiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Concordat.c. sacerdotes.9ꝫ.di. Hec theologica lux et doctrina: q̄d aliud facit nisi instruē do circa credenda: circa operanda: cir ca sacramēta: circa penaꝫ et gloriaꝫ: Hāc legē miserrimi peccatores odio habēt: fugiūt et declināt: nō curantes de fidei instructione: nec de virtutibꝰ nō timētes penam: nec gloriam desi- derantes.

¶11. Lucē moralē. Hoc est moralem legem: que etiam lux est: qꝛ dirigit in agendis. Unī et Phūs in.5. Ethi. Ju stitiam que est virtutū moraliū excel lentissima: stelle cōparat matutine.i. lucifero: et Prouer.4. dicit. Justoꝝ semita quasi lux splendens. Hec lux moralis: quid aliud clamat nisi con- demnando extrema que sunt vitiosa et cōmendādo media que sunt virtuo sa: sicut pꝫ in.2.3.et.4. Ethicoꝝ. Hāc moralē et virtuosaꝫ lucē peccatores odio habēt et fugiūt: qꝛ querūt extre ma que sunt vitiosa: quidam.n. aua- ritie studēt: quidā prodigalitati: qui dam in verbis sunt vani: quidā biro nici: quidā scurre: quidā rustici: qui dam adulatores: quidam cōtentiosi: sic in omnibus aliis plurimi currūt ad extrema que sunt vitiosa: sed ad mediū virtutis rari accedūt: qꝛ rara auis in terris. Quinimmo virtutum

lucē ⁊ splēdorē fugiūt ⁊ odio habēt: q: Qui mala agit odit lucem.

¶12. Lucem imperialē. Hoc ē ciuilem ⁊ imperialē legē: que etiā lux est dirigens in iudicijs decernendis: vt in.c. In istis temporalibus legibus di.4. Uñ Prouer.6. Mandatū lucerna ⁊ lex lux. Propriū aūt legis est ꝙ precipit viuere ſm omnē virtutē ⁊ vitiū vnūqdq; ꝓhibet: vt dicit Phs in.5. Ethi. Concordat.c. Ois aūt lex.di.3. ⁊.c. Facte sūt aūt di.4. Hec imperialis lux ⁊ lex vetat ⁊ prohibet vsuras: rapinas: furta: homicidia: falsa testimonia: iniustam occupationes aliene rei: venena: diuinationes: ⁊ innumera vitia: sicut patet per totū ciuilis iuris corpus. Hāc lucē ⁊ imperialē legem peccatores odio habent: fugiunt ⁊ declinant: furtū: rapinā: vsurā ⁊ homicidia perpetrādo: occupādo alienas res iniuste: false testificando: venena ꝓpinādo. O quot iniqua ⁊ iniusta quotidie in curijs in palacijs cōtra leges cōmittunt: per munera per preces: per humanos fauores: male iudicādo: sententias iniquas ꝓferendo ⁊ nigrū in candida cōuertēdo. Uñ clamat Ueritas Io.3. Uenit lux i mūdum: ⁊ dilexerūt magis tenebras ꝙ̄ lucē. Erāt.n. eoꝝ opera mala. Ois.n. qui male agit: odit lucem.

Secundū principale mysteriū dicit peccātiū stultitia. ¶Et istud designat cuꝫ dicit Io.3. Dilexerunt magis hoies tenebras ꝙ̄ lucem: erant.n. eoꝝ opera mala. Ubi aduertendum est ꝙ ſm diuinas lras magna ē inter stultos ⁊ sapiētes differētia. ¶Primo nanq; sapiēs lucē diligit ⁊ querit: stult⁹ vero tenebras amat. Eccs.2. Sapiētis oculi in capite eius: stultus in tenebris ambulat. ¶2. sapiens peccata declinat: stultus vero ea amplectitur. Eccl.3. Sapiēs cor ⁊ intelligibile abstinebit se a peccatis: ⁊ in operibus iustitie successus habebit. Stultus vero totū oppositum operat. ¶3 sapiēs periculū peccati formidat: stultus vero peccat ⁊ ridet ac confidit. Prouer.14. Sapiēs timet ⁊ declinat a malo: stultus trāsilit ⁊ cōfidit: ⁊ Prouer.10. Quasi per risum stultus operatur scelus. ¶4. sapiens in lumine ambulat: stultus i tenebris.1. Io.2. Qui diligit fratrem suū in lumine manet: qui āt odit fratrem suū in tenebris est ⁊ in tenebris ambulat ⁊ nescit quo vadat: q: tenebre obcecauerūt oculos eius: Et ideo bene dicit Ueritas de pctōrib⁹. Dilexerūt magis hoies tenebras ꝙ̄ lucē. Et vere hoc ē signū magne stultitie ⁊ magne demētie qrere tenebras ⁊ lucē declinare. Uñ ⁊ peccatores cōgruentissime vocantur stulti. Eccs.1. Stultorū infinitus est numerus. Licet aūt peccantiū plurimi sint stultitie gradus: duodecim tñ pro nunc sigillatim ⁊ ordinate describemus.

¶Primus stultitie gradus ē. Quia pctōr mortaliter peccādo ab oīuꝫ bonoꝝ auctore recedit. Nā vt dic Mgr in.2.di.35. Per pctm̄ priuat hō illo bono: cuius participatione cetera bona sunt: quo tāto magis priuat ꝙ̄to magis se ab eo elōgat: ab eo āt se elōgat hō per pctm̄ nō loci distantia: sed dissimilitudine: ⁊ tanto longius quāto fit dissimilior. Hec ille: huic sentētie cōcordat Sco.in.2.di.35. dicens. Peccatū est auersio formalis vel virtualis a deo ⁊ ab vltimo fine: ⁊ vere hec est magna stultitia ab oī boni fonte recedere

recedere & se elongare. Unde clamat dñs Osee.7. Ue eis quoniã recesserunt a me. Unde & Aug. Tale bonum est deus: vt nemini eum deserēti bene sit. O q̃ demens & insana peccātiū stulticia: ab eo in quo est omne bonū recedere. Hi sūt sicut & paruuli insensati: qui ꝑ pomo vel flore aurū & margaritas paruipēdūt & abijciūt.

¶ 2. Gradus est. Quia peccans mortaliter cōtra omnipotentē inimicitiā & guerram facere presumit. Nā per ipsum peccatū mortale inter deum & hoiem oritur inimicitia: sicut innuit Sco. in.4. dist.2.q.1. Et Paulus ad Ro.5. innuit dicens. Cū inimici essemus deo: reconciliati sumus p mortē filij eius. Et cū inimicis suis deus preliatur: sicut testatur in ps.93. dicens. Quis cōsurget mecū aduersus malignantes? Aut quis stabit mecū aduersus operantes iniquitates? Et Deutero.32. Si acuero vt fulgur gladium meum. Reddā vltionē hostibus meis: & his qui oderunt me retribuā. Et istos suos inimicos deus persequitur dicente ꝓpheta in ps.82 Persequeris illos in tempestate tua: & in ira tua turbabis eos. Et ideo cū deus sit omnipotēs: extrema dementia & stulticia est velle cum deo guerram facere: quia vt scribitur Act.9. Durum est cōtra stimulū calcitrare. Et ideo q peccatores a deo totaliter non cōsumentur & dissipentur: ex diuina ꝓcedit misericordia. Tre.3. Misericordie dñi q2 nō sumus cōsumpti: q2 nō defecerūt miserationes eius.

¶ 3. Gradus est. Quia peccās mortaliter seruit ei: cuius gratiā acquirere nequit. Sicut.n. superius est declaratum homo per mortale peccatū seruus diaboli efficitur s̃m illud.2. Petri.2. A quo.n. quis superatus ē: eius & seruus est. Unū & deuter.28. Quod si audire nolueris vocē dñi dei tui: vt custodias & facias oīa mādata eius: seruies dijs alienis ligno & lapidi. Hic aūt diabolus & si hō ei per annorū milia seruiret: nullo modo potest ei placari: aut amicus aut beniuolus fieri: quia semper mortalissime odit. Unū Grego. Stultū est obedire diabolo offenso: qui nullo placatur obsequio. O q̃ grauis stulticia est dicit Gregorius: diabolo velle seruire: qui nullo lenitur obsequio.

¶ 4. Gradus ē. Quia mortaliter peccās bona sua propria proijcit. Sicut enim declarat Sco. in.4. di.22. Hō mortaliter peccās: si in peccato mortali moritur: oīa sua merita in celo reposita perdit: q2 per peccatū supueniēs sunt mortificata. Et in eodē.4. di.16.q.2. dicit: q peccans mortaliter diuinā perdit gratiam: que est radix & fundamentū omniū meritorum: vt dicit in quolibet.q.17.ar.2. Et forma omniū virtutū: & ideo mortaliter peccans omnia bona sua proijcit. Et nō solū virtutes & opa meritoria ꝓijcit sed & intellectū: memoriā: & voluntatem & sensus proijcit oīa ad exteriora diffundēs. Unū dic dñs Osee.8. Proicit Israel bonū inimicus ꝑsequet eū. Unū de pctōre scribit. Eccl.10. Q̃m in vita sua proiecit animam suam.

¶ 5. Gradus ē. Quia mortaliter peccans: se charissime a deo emptū diabolo vilissime vendit. Quam care sit peccator emptus a deo: declarat Petrus.1. Petri.1. dicens. Non corruptibilibus auro vel argēto redēpti estis: sed pcioso sanguie q̃si agni imaculati.

Christi. Et .1. Cor. 6. Empti estis precio magno. Sed ipse diabolo se vendit vilissimo ptio. s. pro minimo peccato pro minima peccati delectatione. Un̄ Ambr. de beata vita: et in c. nō ē. 15. q. 1. Neminē diabolus iugo seruitutis astrictū possidet: nisi se ei prius peccatorum ere vendiderit. Ubi glo. Ipsum pctm̄ dat nobis diabolus p precio: vt ei nos tradamus. De ista vilissima peccatorum venditione dicit dn̄s Isa. 52. Gratis venūdati estis Et Prouer. 10. Cor impiorum p nihilo Heu quot sunt qui animam diabolo vendunt: pro minima carnis delectatione: pro minimo odio: pro minimo verbo: pro vno quadrante.

¶ 6. Gradus est. Quia mortaliter peccans: seipsum sub diaboli seruitute illaqueat. Nā quot mortalia peccata committit: tot diaboli cathenis et funibus alligatur. Un̄ et de filijs israel captiuatis sub Pharaone dr̄ Leui. 26. Ego dn̄s qui eduxi vos de terra egyptiorum ne seruiretis eis et qui confregi cathenas ceruicū vrarū vt incederetis erecti. Et. 4. Re. vlt. Uinxitque Nabucodonosor sedechiā cathenis et adduxit in Babilonē. De istis laqueis et cathenis quibus mortaliter peccās se illaqueat. scribitur Job. 18. Immisit in rhete pedes suos et i maculis eius ambulat: tenebitur planta illius laqueo. Abscondita est in terra pedica eius et decipula illius super semitam. De istis laqueis et vinculis cū quibus peccator sub diaboli seruitute se illaqueat: dicit Salomon Prouer. 5. Iniquitates sue capiunt impiū et funibus pctōrum suorum astrigēt.

¶ 7. Gradus. Quia mortaliter peccās seipsum excecat: sicut declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 129. mēb. 2. 4. et 5. Ignorantia et cecitas intellectus ex originali pctō traducta est: et p actuale peccatū sepe in ratione generatur: q2 mortaliter peccans in ratione excecatur. Un̄ scribitur Sap. 2. Hec cogitauerunt et errauerūt. Excecauit. n. eos malicia eorum. Heu quot sunt tales q̄ mortaliter peccando seipsos excecāt: et fiunt ignorātes et improuidi et incauti: et ideo cōtinue in peccatorum foueas dilabuntur: sed si fuerint in culpa ceci: in penis postmodū oculos aperient: dicēte Gregorio. Oculos quos culpa claudit: pena aperit. Quia sola vexatio intellectum dabit auditui. Isa. 28.

¶ 8. Gradus est. Quia mortaliter peccans: quasi insanus et furens seipsum mortaliter vulnerat: sicut enim dicit Alex. de alis in. 2. pte. q. 102. et. q. 103. et. 8. Tho. 1a. 2e. q. 85. ar. 4. et Sco. in 2. di. 35. Per pctm̄ mortale vulneratur rōnalis natura fm̄ illud Luce. 10. Et plagis impositis abierunt. Ubi glo. Pctm̄ vulnerat in naturalibus. Et ideo cū quis peccatū mortale cōmittit semetipsum mortaliter vulnerat. Un̄ dicitur Ecci. 21. Quasi rumphea bis acuta omnis iniquitas: plage illius non est sanitas: dentes leonis dētes eius: interficientes aīas hominū. O q̄ acutus est peccati mortalis gladius. Heu quot aīas interficit. Un̄ clamat Sapiēs. Sap. 16. Homo autem occidit quidē per maliciā aīam suam.

¶ 9. Gradus est. Quia mortaliter peccans ipse sibi in se locū tormentorum facit. Nā per peccatū mortale cōsciētia hoīs efficitur locus tormenti: quia sicut secura mens quasi iuge conuiuium: Prouer. 15. Ita mens mortali

peccato

peccato stimulata est iuge tormētum: Rubet auditor: cui frigida mens est Criminibus: tacita sudant precordia culpa. O q̄ graue tormentū: semp ha bet cōsciencie remorsus. Vñ Jere. 2. Scito & vide: q2 malū & amar est re liquisse te dominū deum tuū.

¶ x. Gradus est. Quia mortaliter pec cās paradisi portas obstruit: & regnū celor pcio vendit. Sicut. n. declarat Sco. in. 3. di. 19. & in. 4. di. 2. q. 1. Per pctm mortale siue originale paradisi celestis ianua clausa fuit ante Christi passionē. Et vt idē Sco. dic in. 4. di. 22. p quodlibet pctm mortale actuale ēt in lege euangelica cuilibet paradisi ianua claudit: nec cuiq̄ aperitur: nisi p grām gratū facientē. Et ideo maxi ma est peccantiū stultitia: portā para disi & ianuā celestis patrie p minima sibi delectatione cōcludere & obserra re. Hi sunt similes Esau: qui p modi co pane & p modico lentis edulio: sua pgenita vendidit. Gen. 25. Sic & pec catores p minima delectatione gau dia sempiterna proijciunt. Practica. Vñ Ber. Ueh Ueh vapor est ad mo dicum parens: quod eterne felicitatis aditū intercludit. hec ille.

¶ xi. Gradus est. Quia mortaliter pec cātes sibiipsis in inferno portā faciūt ad ingrediendum. Sicut. n. declarat Sco. in. 4. di. 14. q. 1. ar. 1. & di. 16. q. 2. Post pctm cōmissuz aīa a diuina vo luntate obligatur ad inferni penā cul pe pprie correspōdentē: & sic rema net tādiu obligata. q̄diu p grām gra tū facientē pctm ipsum delet. Ex quo pz: quod pctm porta quedā est ad in fernū ingrediēdū. Vñ dixit Christus Matth. 16. Et porte iferi n̄ pualebūt aduersus eam. Porte iferi sunt vitia & pctā: in quibus moriens ad inferna descendit. Vñ de impijs & pctōribus scribit Job. 21. Quare ergo impij vi uunt? Tenent tympanū & cytharam: & gaudent ad sonitū organi: ducūt in bonis dies suos: & i puncto ad iferna descendunt. O magna stultitia.

¶ 12. Gradus est. Quia mortaliter pec cās ad iferni suspēdiū sciēs & volens: qnimo & gaudens vadit. Nā mor taliter peccās omni die vnā dietā ad inferni suspēdiū facit. Prouer. 5. Pe des eius descendūt in mortē: & ad in feros gressus eius penetrant: p semi tam vite nō ambulāt. Et Prouer. 7. Quasi bos ductus ad victimā & qi agnus lasciuiēs & ignorās: & nescit q ad vincula stultus trahit. Heu quot miseri sunt: qui quotidie ludunt: for nicant: furantur: blasfemant: & tn̄ sic ridendo semp ad inferni suspendium pperāt. Vñ clamat Sapiēs. Ecce. 6. Quid hēt amplius sapiens a stulto: nisi vt pergat illuc vbi ē vita? Uidete & stulti & sapientes oēs currūt: sed hi ad vitā: & illi ad mortē. O magna pec catorz demētia. O magna stultitia: cū in hoīs potestate sit: poti' velle ire ad inferni suppliciū q̄ ad paradisi cōui uiū. Propter hoc clamat Salomon dicens Prouer. 4. Oculi tui recta vi deant & palpebre tue pcedant gressus tuos. Auerte pedē tuū a malo. Uias n. que a dextris sunt: nouit dominus: peruerse vero sunt: que sunt a sini stris. Ex his patent multiplices pec catorum stultitie.

Tertium mysterium dicit pec cantium supplicia. ¶ Et istud notat cū dicitur Jo. 3. Non ve nit ad lucem: vt non arguantur opera eius. Peccantes. n. correptionē & in

crepationes quasi suppliciũ fugiunt τ formidant. Sed eam euitare nõ preualẽt: qꝛ peccatoribꝰ τ in pñti τ in futura vita parata sunt τ anime τ corporis supplicia. Prouer.19. Parata sunt derisoribus iudicia τ mallei percutientes stultoꝝ corporibus. Qui ergo stulte peccãt: stulte in supplicia deducentur. In pñti aũt vita mortaliter peccantes τ diuina mãdata transgredientes a diuina iustitia duodecim crudelissimis supplicijs cruciañ: τ Deutero.28. figuratiue τ mystice τ ẽt litteraliter describunt. Nã super peccãtes diuina iustitia.

¶ Primo Mittit famem. Uñ dicitur Deutero. 28. Et si audire nolueris vocem dñi dei tui: vt custodias oia mãdata eius: venient sup te oẽs maledictiones iste. Mittet dominus super te famem. Hec est penuria verbi diuini siue diuine scientie: quo ad consilia τ ea que sunt supererogtionis. Nã qui nolunt implere minora precepta: iuste a deo maioꝝ scientia priuantur τ excecañ. De isto primo peccatorum supplicio dicit dñs Amos.8. Mittã famem in terram: nõ famem panis neqꝫ sitim aque: sed audiendi verbum dñi: τ cõmouebunt a mari vsqꝫ ad mare: τ ab aquilone vsqꝫ ad orientẽ circuibunt querentes verbũ domini: τ nõ inuenient. Heu quot hoc supplicio a deo percussi sunt τ percutiunt in tempore noue legis: qui religiosoꝝ vitã paruipendũt: nec cognoscunt. sed vilipendunt.

¶ 2. Esuries. Deutero.28. Mittet dominus super te esuriem. Hec est carentia τ penuria diuini verbi τ diuine scientie: quo ad pcepta necessaria ad salutẽ. Matth.19. Si vis ad vitã ingredi serua mandata. Sicut.n. naturalis esuries est fames intẽsa τ valida: ita spũalis esuries est intensa penuria spũalis doctrine necessarie ad salutem: sicut est doctrina decem preceptoꝝ: de cuius necessitate vid Scot. in ꝓlogo pmi sententiaꝝ. q.1. Nã sine hoꝝ doctrina explicita vel implicita in lege nature impossibile est ad salutem peruenire. Unde dixit Christus Mar.8. Si dimisero eos ieiunos in domũ suam: deficient in via. Heu qt ꝓpter peccata sua hoc supplicio a deo puniti sunt ante Christi aduentũ: qui suis exigẽtibus peccatis obtenebrati sunt: τ in cognitione vere fidei τ in cognitione pceptoꝝ dei τ in cognitione legis naturalis.

¶ 3. Increpationem in operibus. Deutero.28. Mittet dominus increpationem in oĩa opera tua: que tu facies. Hec est imperfectio in omnibus operibus. Qui.n. mortaliter peccat: dum in mortali peccato existit: omnia opera que facit: imperfecta sunt τ increpatione digna. Et si.n. aliquod opus de genere bonoꝝ facit: impfectũ ẽ illõ opus: τ in aliquo deficiens: τ increpatione dignũ: τ indignũ acceptatione diuina. Uñ clamat dominus Isa.1. Cũ extẽderitis manus vestras: auertam oculos meos a vobis. Et cũ multiplicaueritis orõnem non exaudiam: manus.n. vestre sanguine plene sũt. Heu quot hoc spirituali supplicio a deo pcussi sũt: qui pp peccata sua oĩa opera que faciunt: inique τ inquinate faciũt: ex quo diuina increpatione digna sũt. Et hoc bene sequitur ex duplici cecitate predicta: ex ignorantia consilioꝝ τ mandatoꝝ dei. Quicquid.n. agitur isti duplici doctrine nõ consonum: imperfectum

perfectum est et increpatione ferien-dũ et diuina acceptatione indignũ.

¶ 4. Pestilentiam. Deutero. 28. Adiungat tibi dominus pestilẽtiã: donec consumat te de terra ad quam ingredieris possidẽdã. Hec sunt mala exẽpla: q̃ multos quasi valida pestis sua infectione corrumpunt: sm q̄ scribit̃ in.c. Resecãde et in.c. Ecce aũt crimina. 24. q. 3. Qui ergo mortali peccato premit̃ hoc a deo supplicio punit̃: vt vel suo malo exemplo alios corrumpat: vel alioꝝ malis exemplis ipse inficiatur. O q̃ terribile supplicium.

¶ 5. Egestatem. Deute. 28. Percutiat te dominus egestate. Hec est bonorũ opeꝝ sterilitas. Nã qui in mortali peccato perseuerat: hoc a deo supplicio ꝑcutitur: vt bonoꝝ opeꝝ fecũditate priuetur: et ignaui ac desidioso ocio torpescat. Heu quot sunt huiusmodi: quibus Salomon clamat Prouer. 24. Usq̃ q̃ piger dormies: vsq̃ quo de sõno cõsurges? Paꝝ iq̃ dormies pauxillũ manus cõseres vt quiescas: et veniet tibi quasi cursor egestas tua: et mẽdicitas quasi vir armatus.

¶ 6. Febrẽ. Deut. 28. Percutiat te dominus febri. Hec est intẽperantia in moribus. Sicut. n. febris est humoꝝ improportio et discõueniẽtia: ita intẽperantia est spũalis appetitus disconuenientia et improportio. Et circa oĩa voluptuaria versat̃: vt dicit Phs in 3. ethy. Hoc g̃ supplicio peccator affligitur: vt qui circa diuinũ mandatũ intẽperatus fuit transgrediẽdo: in omnibus vitijs imoderatus et intemperatus fiat. Heu quot sunt tales: qui pp sua peccata facti sunt intemperati: lasciui: cupidi: gulosi: sensuales.

¶ 7. Frigus. Deute. 28. Percutiat te dominus frigore. Hec est accidia et torpor siue ignauia bñ operandi: qua percutitur peccans mortaliter: vt qui noluit bene operari duz potuit: postmodum cum velit: non possit. Sicut enim frigus ab operatione retrahit. Sic et accidia sp a spirituali et bono opere retardat. De cuius grauitate vide Tho. 2ª 2ᵉ. q. 35. Heu quot sũt miserrimi peccatores: qui ꝑpter peccata sua ceciderunt in accidiã: odientes et fastidientes omne bonũ spirituale: et iõ pauperrimi morientur eterna inedia cõsumendi. De quibus dr Prouer. 20. Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo estate. i. tempore iudicij: quo boni fructus colligẽtur: et nõ dabitur illi.

¶ 8. Ardorem. Deute. 28. Percutiat te dominus ardore. Hec est luxuria: que est ardor et calor intẽperatus carnalis delectationis. De qua vide multa a. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 153. De isto ardore dicit̃ Job 31. Ignis est vsq̃ ad consumationem deuorans et omnia eradicãs genimina. Peccãtes ergo mortaliter iuste a deo percutiũtur ardore luxurie. Ut sicut humana ratio peccãdo: suo rebellat auctori: ita caro ardore luxurie calefacta superiori recalcitret rationi. Heu quot sunt propter pctã sua hoc ardore luxurie a deo flagellati incõtinentes: molles: effeminati: et in reprobũ sensuz dati ad Ro. 1.

¶ 9. Estum. Deute. 28. Percutiat te dominus estu. Hec est auaritia et cupiditas: que omniũ maloꝝ radix est. prime ad Timo. 6. Hec auaritia congrue per estum et ignem figuratur: q2 sicut ignis nunq̃ dicit: sufficit. Prouer. 3. Sic et cupiditas et auaritia nunq̃ satiat̃. c. Sic hi. 47. distinctione.

Unde et anima cupida et auara dicitur calida quasi ignis. Ecci.23. Aia calida quasi ignis ardens non extinguetur: donec aliquid glutiat. ¶ Hō ergo mortaliter peccans estu a deo pcutitur: qz qui p inordinatum rez tēporaliū amorem deū deserit: iuste in tēporaliū rez inordinato amore captiuatur. Heu quot sunt tales qui exigentibus demeritis suis igne sunt a deo cupiditatis succēsi.

¶ x. Aerem corruptū. Deute.28. Percutiat te dñs aere corrupto. Hec ē supbia inanis gloria et ambitio: q̄ quasi aer a vento humane laudis agitatur. Aer ascendit: sic et supbia: ventis agitatur: sic et superbia humano fauore concutitur: aer corruptus interficit: sic et mala superbia animam occidit. De huius malicia vide Tho.2ª2e.q.162. Homo peccans mortaliter aere corrupto percutitur: qz iuste a deo in superbia sua obstinatur. Ut qui nocet noceat adhuc: et qui in sordibus est: sordescat adhuc. Apoc. vltimo.

¶ xi. Rubiginem. Deute.28. Percutiat te dñs rubigine. Hoc est inuidia que eum in quo est corrodit: sicut et rubigo illud in quo est consumit. De hac inuidia vid Tho.2ª2e.q.36. Hoc modo diabolus post peccati sui cōfirmationē in inuidiā hominis cecidit. Sap.2. Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terraz. sic. etc.

¶ 12. Diuinā persecutionē. Deute.28. Dñs te psequatur donec pereas. Hec est dei vindicta: que oēs pctōres vel in presenti vel in futuro cruciat: flagellat: et exterminat. Uñ Propha in ps. 144. Custodit dñs oēs diligentes se: et omnes peccatores disperdet. Et sic patet q̄ multiplici supplicio peccatores flagellentur a deo: qui est benedictus in secula. Uenite ergo ascendamus. Amen.

¶ De horrēda atq3 stupēdissima pcti mortalis aggrauatione. Cap. 2.

V Enite ascendamus ad montem dñi: et docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec verba Ecci. 21. Quasi a facie colubri fuge peccata. Dentes leonis dentes eius interficientes aias hominū. Quasi rōphea bis acuta oīs iniquitas: plage illius nō est sanitas. Quā grauis q̄ horrenda et q̄ mortifera sit diuinoz preceptoz transgressio: et pcti mortalis iniqua pestratio: dilectissimi in Christo Jesu ex trib9 pcipue declarat. ¶ Pri̇mo naq3 loco pcc̄m mortale tāq3 venenū mortifez oia opera nr̄a venenat et itoxicat: dicēte Aplo Jaco.2. Quicūq3 aūt totā legē seruauerit: offendat aūt ī vno: factus est oīuz reus: et Pau.1.Cor.5. Modicū fermentū totā massam corrūpit. Et iō dicit Sap. Quasi a facie colubri fuge pctā: qz coluber sibi appropinquantē venenat. ¶ 2. loco pcc̄m mortale rōnalem aīam interficit: grāz in pñti et gliaz in futuro subtrahēdo: in quibus duob9 aīe vita cōsistit. Uñ dixit Ueritas. Jo.8. In pctō vr̄o moriemini. Et iō Sap. pcc̄m cōparat dētib9 leonis dicēs. Dētes leonis dētes eius iterficiētes aīas hominū. ¶ 3. loco pcc̄m mortale et aīaz et corpus et in pñti et in futura vita cruciat et flagellat. Uñ scribit Prouer.19. Parata sunt derisorib9 iudicia et mallei pcutientes stultoz corporib9. Et iō Sap. pcc̄m et iniquitatē rompbee bis acute cōparat dicens. Quasi rompbea bis acuta oīs iniquitas viri: plage illi9 nō est

est sanitas. Que sunt vba assumpta pro nostro fundamento: et iterum replicata dicunt in hac forma. Quasi a facie colubri fuge pctm̄ etc. Uidete charissimi ad exprimendā pcti grauitatē Sapiens ipsum cōparat.

¶ Primo Colubro venenoso: quod ē pessimū inter serpentia super terram.

¶ 2. Leoni: qd̄ est ferocissimū et fortissimū inter gradientia sup terram.

¶ 3. Rōphee bis acute: que est mortalissima inter arma bellica inferentia mortē. Et ideo ad pcti explicandā grauitatē: vt diuinis litteris conformemur: pctm̄ ipm̄ mortale trib⁹ reb⁹ principaliter cōparabim⁹: q̄ erūt pn̄tis sermonis partes principales.

¶ P° Nature siue mundo corporali.

¶ 2. Nature siue mundo ītellectuali.

¶ 3. Natur̄ siue mundo supsubstāli.

Primo cōparabimus pctm̄ nature siue mūdo corporali. Ubi ponēde sunt alique regule morales p nostri pcessus fundamento.

¶ Prima est Phy. in 8. ethy. c. 7. dicentis. Illud est pessimum quod opponitur optimo: pessimum .n. optimo cōtrariū est. ¶ 2. est Phy. in p̄ rethor. c. 7. dicētis. Cuius contrarium est malus: illō est mal⁹. ¶ 3. est Sco. in 2. d. 6. q. 2. dicētis. Illō ē sūmū vitiū siue sūmū malū in morib⁹: qd̄ opponit̄ sūme virtuti: sicut odium dei: si tn̄ deus possit odiri: est maximū pctm̄: q2 opponit̄ sūme virtuti. s. charitati. ¶ 4. regula est Sco. in quoli. q. 18. ar. 1. dicentis. Tanto aliquis actus est deterior: q̄to plurib⁹ bonis opponit̄: vt puta si vni gradui bonitatis opponitur: malus est: si duobus peior: et q̄to pluribus tanto deterior. Facit ad hoc. c. Ex merito. 6. q. 1. et c. Sicut tribus. c. Sciendum. c. Super tribus. De pen.

di. 2. Nā vnū et idē pluribus pōt esse cōtrariū: vt dicit Phs. 8. phy. tex. cōmēti. 63. Istis presuppositis dico peccatū fore grauissimū et horrendum: si mundo vel nature corporali cōparet̄. Sūt aūt in mūdo corporali quattuordecim principalia corpora singulatibus pprietatibus insignita: quibus singulis si pctm̄ cōparet̄: luce clarius eius grauitas et horrenda malignitas innotescet.

¶ Primū Corpus est terra. Que est fructuosa: pctm̄ vero infructuosum. Nam terra a deo benedicto creata est fructuosa: vel saltem a deo fructuosa facta est: cū dixit Gen. 1. Germinet terra herbā virentē et facientē semen: et lignū pomiferū faciēs fructū iuxta genus suū. etc. Et vidit deus: q2 esset bonū. Uñ Alex. de ales in. 2. parte. q. 5. memb. 3. et q. 99. mem. 2. in rn̄. ad. 3. arg. ex sententia Aug. et Bede cōcludit: q2 si pctm̄ non fuisset: terra nihil noxiū ptulisset: nō spinas: nō herbas venenatā: nō arborē sterilē: q2 vidit deus cuncta que fecerat: et erāt valde bona. Terra ergo ē fructuosa bonos fructus pducens de sui natura et non malos. Pctm̄ vero est ad oppositum totaliter. Nā oēs malos fructus qui sunt in vniuerso: pduxit. Unde dicit s. Tho. in. 1. q. de malo ar. 4. Habet aūt traditio fidei hoc: q2 nullū nocumentū creatura rōnalis potuisset incurrere: neq3 q̄tū ad aīam: neq3 quātū ad corpus: neq3 quantū ad aliqua exteriora nisi pctō p̄cedēte vel in persona vel saltē in natura. Sed quo ad bonū pctm̄ est infructuosum: q2 nullū fructū bonum parit: dicēte Paulo ad Ro. 6. Quē g̃ fructum habuistis tunc in illis: in quibus nunc erubescitis? quasi dicat. Nullū fructum bo

num. Et sic pctm̄ habet oppositionē ꝛ cōtrarietatē ad terram.

¶2. Est aqua. Que est lauatiua siue purgatiua. Pctm̄ vero maculatiuū ꝛ inquinatiuū. Aqua est elemētū purgatiuū. Un̄ ꝛ ante hostiū tabernaculi erat labiū eneū aqua plenum: in quo lauabant sacerdotes. Exo. 30. ꝛ 40. Et ante tēplū Salomonis erat mare eneum aqua plenū ad lotionē sacerdotū: ꝛ decē luteres siue decē conche ad lotionē hostiaꝝ: ꝓut habet̄ 3. Re. 7. ꝛ 2. Paralip. 4. ꝛ in nouo testō in aqua cōstituit Christus baptismi sacramētum ad ablutiones pctōrum ꝛ aiaꝝ: dicens Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spū sancto: nō pōt introire in regnū dei. Quare aūt Christus magis instituerit pctōrum ablutionē fieri in aqua q̄ȝ in alio liquore. Sco. in. 4. di. 3. q. 3. multas cōgruentias assignat. Aqua ergo est elemētū lauatiuum ꝛ purgatiuū. Pctm̄ vero est inquinatiuū ꝛ maculatiuū. Nā vt dicit Alex. d̄ alis in. 2. parte. q. 123. mē. 1. §. 7. Pctm̄ dicitur macula inq̄ꝫtum ponit defectū grē: ꝛ dicit deformitatē partis superioris ꝛ inferioris aie. Et ideo peccatū ē inquinatiuū totius aie ꝛ totius corporis ꝛ omniū mēbroꝝ eius. Jaco. 3. Lingua cōstituit̄ in mēbris nostris: q̄ maculat totū corpus: scilicet ꝑ pctm̄. Et sic peccatū est aque contrarium.

¶3. Est aer. Qui ē viuificatiuus. Peccatū vero mortificatiuū. Aer. n. est viuificatiuus per inspirationē ꝛ respirationē. Nam vt dicit Phs in lib. de morte ꝛ vita circa finē. In inspirare ꝛ respirare cōsistit viuere. Nā in aiahbus hn̄tibus pulmonē: eius q̄d est viuere ꝛ nō viuere: finis est respirare ꝛ nō respirare. Sed pctm̄ est mortificatiuū: qꝛ vt dicit Alex. d̄ alis in. 2. parte. q. 121. mēb. 4. ꝛ. 8. Tho. in. q. d̄ peccato veniali ar. x. ꝛ. xi. est causa multiplicis mortis: iuxta illud Gen. 2. In quacunq̄ȝ die comederis ex eo: morte morieris. Peccatū est mortificatiuū: qꝛ oia opera bona p̄terita ꝛ in celo collocata mortificat: vt dicit Sco. in. 4. di. 22. Ezech. 18. Si auerterit se iustus a iustitia sua: ꝛ fecerit iniquitatē: oēs iustitie eius quas fecerat: non recordabunt̄. Et sic peccatum est aeri contrarium.

¶4. Est ignis. Qui ē ascēsiuus. Peccatū vero descēsiuū. Ignis ƒm naturā suā est maxime formalis. Et iō ignis simpliciter ascendit: ꝛ quanto fuerit maior ignis: tanto velocius ascēdit: vt dicit Phs in. 4. de celo ꝛ mūdo: qr̄ leuior est: ꝛ ascēdit simplr̄: qꝛ ascēdit sursuꝫ ꝛ ad extremū. Peccatū vero est descēsiuū: cuius ratio ē: qꝛ est q̄d grauissimū dicēte Propheta in ps. 17. Iniquitates mee supgresse sunt caput meū: ꝛ sicut onus graue grauate sunt super me. Et ideo descēdit simplr̄: ꝛ trahit hoiem ad terre centrū ꝛ ad inferni ꝓfundum: vt dicunt Theologi in. 4. di. 44. Un̄ dictū est diabolo post peccatum Isa. 14. Ueꝝtamen ad infernum detraheris in ꝓfundum laci. Et ideo peccatū est aeri contrarium.

¶5. Est Luna. Que est humefactiua. Pctm̄ vero desiccatiuū. Luna. n. ē humida: vnde qn̄ vult oriri: incipit aqua augeri: vt dicit Phs in lib. de ꝓprietatibus elementoꝝ. c. 6. Et pp suā refrigerationē ꝛ lucē: est principiū ꝛ cā generationis: vt dicit idē Phs in. 4. de gn̄atione aialium. c. x. Quō aūt habeat

beat virtutem super humida & super aquas. vide Sco. in.2.di.14.q.3. Et cursum suũ siue pmutationẽ suã cõplet in.28. diebus: vt dicit Phs in li. de pprietatib⁹ elementoꝝ.c.6. Peccatũ vo est desiccatiuũ: & spũalis gñationis impeditiuũ: qꝛ aufert humorẽ grẽ: vt dicit Sco. in.4.di.22. que est principiũ spũalis gñationis: & aufert ẽt humorẽ deuotionis. Uñ dicebant indeuoti in deserto. Num.xi. Aĩa nr̃a arida est. & in ps.142. Aĩa mea sicut terra sine aqua tibi. Peccatũ ergo est Lune contrarium.

¶ 6. Est Mercurius. Qui est facũdatiuus: pctm vero infacundũ. Mercurius fuit (vt fertur) vir eloquentissimus: & pp hãc excellẽtiam dicebat a gentilibus deus eloquentie: & q eam hoĩbus daret: vt dicit Lyra sup illud Act.14. Uocabant Barnabã Jouẽ: Paulũ vero Mercuriũ: qm ipe erat dux verbi. Et vt dicũt astrologi. Planeta Mercurij influit ad eloquentiã rethoricã & predicationẽ: & cõplet cursum suũ in.x. mensibus: vt dicit Phs in lib. de pprietatib⁹ elementoꝝ.c.6. Peccatũ vero mortale est infacundatiuũ: qꝛ nõ est speciosa laus in ore peccatoris: dũ in pctõ vult pmanere: vt diẽ Sco. in.4.di.14.q.4. in rñ. ad.2. arg. Nam pcĩm mortale demeritorie aufert grãz: vt dicit Sco. in.2.di.35. p quã hõ facunde laudat & magnificat deũ. Uñ scribiẽ in ps.49. Pctõri aũt dixit deus: quare tu enarras iustitias meas: & assumis testamentũ meũ per os tuum. Peccatum ergo est Mercurio contrarium.

¶ 7. Est Uenus. Que est letificatiua: peccatũ vero cõtristatiuũ. Nã vt videtur innuere astrologi: planeta Ueneris ad letitiã influit & inclinat: & ex etatibus significat iuuentutẽ: que tota est letabũda. Et cursuz suũ in.x. mẽsib⁹ cõplet: vt dicit Phs in lib. de pprietatib⁹ elementoꝝ.c.6. Peccatũ vero est cõtristatiuũ: qꝛ aufert grãz: in qua aĩa deo vnitur: & semp habet annexã mentis amaritudinẽ & cõscientie remorsuz: sꝫ illõ Jere.2. Uide: q amarũ sit: te reliquisse dñz deũ tuũ. Est ẽt cõtristatiuũ: qꝛ sꝫ Sco. in.4.d.14.q.2.& 4. Per tristitiã & penalẽ afflictionẽ cõmuniter aboletur. Et sic peccatũ est Ueneri contrarium.

¶ 8. Est Sol. Qui est illuminatiuus: peccatũ vo offuscatiuuz. Sol.n. fons est lucis: mundũ inferiorẽ illuminãs & suo splendore clarificans: eius tñ illuminatio non pertingit vsqꝫ ad celũ empireũ: vt dicit.s. Bona.in.2.di.21 ar.3.q.1. sed tm̃ vsqꝫ ad firmamentũ ad stellaꝝ fixaꝝ illuminationẽ: qꝛ Ciuitas illa supna non indiget sole neqꝫ luna: vt luceant in ea. Apoc.21. Peccatũ vero est offuscatiuũ & tenebrosum & excecat hominẽ: quo ad cognitionẽ reꝝ naturaliũ & creataꝝ. Nã peccatũ est quedã rõnis & intellectus spũalis tenebra: que veꝝ a falso: bonũ a malo plene discernere nõ pmittit. Uñ de pctõribus scribiẽ ad Ro.1. Euanuerunt in cogitationibus suis: & obscuratũ est insipiens cor eoꝝ: dicentes.n. se esse sapiẽtes stulti facti sunt. Et sic peccatum est Soli contrarium: quia ille maiorem mundũ illuminat: istud vero minorem mundum: scilicet hominem obtenebrat.

¶ 9. Est Mars. Qui ẽ fortificatiuus: pcĩz ṽo debilitatiuũ. Mars.n. est nature calide sicce & adustiue: & ifluit ad fortitudinẽ & audaciã: vñ & deus belloꝝ dictus est. Cursum suũ in.18. mẽsibus complet: vt dicit Philosophus

in lib. de proprietatib⁹ elemētoꝝ. c. 6.
¶ Peccatuꝫ vero mortale est debilitatiuū: nā cū fuerit in anima humanas vires debilitat: ꝛ humanā fortitudinem īfirmat. Unde sicut dicit. s. Bona. in. 2. dist. 28. ar. 1. q. 2. ꝛ ar. 2. ꝛ q. 2. Homo in pctō mortali exñs ꝛ si diabolo possit resistere: nō tñ pōt diabolū vincere: nec ð eo victoriā reportare: nec ēt diu pōt tentationibus resistere. Uñ super illud Tre. 3. Misericordie dñi: qꝛ nō sumus cōsumpti. dicit Glo. Non potest homo diu stare cōtra insultus diaboli: nisi misericordia dñi adiuuetur. Nā per pcīm instabilis efficitur homo: ꝛ non pōt omni tētationi resistere: qꝛ scribit Tre. 1. Peccatū peccauit Hierusalem: ꝓpterea instabilis facta est. Peccatum ergo Marti contrarium est.

¶ x. Est Jupiter. Qui est benignus: pcīm vero malignum. Nam Jupiter est nature calide ꝛ humide temperate: ꝛ influit ad magnanimitatē: bonestatē: largitatē: liberalitatē: benignitatē: ꝛ cursum suū in. 12. annis cōplet: vt dicit Phs in lib. de ꝓprietatibus elementoꝝ. c. 6. Pcīm vero malignū est: ꝛ malignificat habentē illō. Cui⁹ ratio est: qꝛ pcīm nihil aliud est nisi malus ignis ꝛ malus amor. Nam vt dicit Sco. in. 2. di. 6. q. 2. ꝛ di. 35. Peccatū nihil aliud est: nisi inordinata volitio siue inordinatus amor voluntatis circa entia: que sunt ad finē. i. circa creaturas. Et ideo sicē charitas benigna ē. 1. Cor 13. Et benignos facē. i. bono igne ignitos: ita pcīm per oppositū malignū ē: ꝛ malignos facit: qꝛ malo igne inordinati amoris ꝛ terrene concupiscētie accēdit. Unde dicēt impij in inferno illud Sap. 5. In malignitate aūt nostra cōsumpti sumus.

¶ xi. Est Saturnus. Qui est malencenicus: pcīm vero letabundum. Nam Saturnus est nature frigide ꝛ sicce: ꝛ influit ac disponit ad malenconiā ꝛ ad eius augumentū: ad silentium: ad solitudinē: inuidiā ꝛ huiusmodi. Et cursum suū in. xxx. annis complet: vt dicit Phs in lib. de ꝓprietatibus elementorum. c. 6. Pcīm vero est letificatiuū: qꝛ sensuales ꝛ temporales delectationes querit: vel circa honores: vel circa corp⁹: vel circa exteriora bona: vt innuit Sco. in. 2. d. 6. Uñ de bonoꝝ tristitia ꝛ de maloꝝ letitia dicit Ueritas Jo. 16. Mundus gaudebit: vos vero cōtristabimini. Et Jaco. 4. Risus vester in gaudiū cōuertetur: ꝛ gaudiū in merorem. Et sic peccatum Saturno est contrarium.

¶ 12. Est Firmamentū. Quod est medium: pcīm vero extremū. Nā sicut ðclarat Magister in. 2. d. 14. Firmamentum. i. celū sydereum in medio ē aquaꝝ: cui aque supposite ꝛ supposite sunt: ꝭm illud Gen. 1. Fiat firmamentum ī medio aquaꝝ: ꝛ diuidat aquas ab aquis. Et licet illud celū moueat: tamen dicitur firmamētū pp firmitatem vel terminū aquaꝝ intransgressibilē: vt dicit ibi Magister. Et cursuꝫ suū in xxxvi. milib⁹ annoꝝ cōplet: vt dicit Phs in lib. de ꝓprietatibus elemētoꝝ. c. 6. Peccatū vero ē extremū nesciens mediū. Uñ Phs in. 2. ethy. c. 5. dicit. Uitij est excessus ꝛ defectus virtutis aūt mediū. Et sic peccatū est firmamento contrarium.

¶ 13. Est Primū mobile siue Crystallinū. Quod est regularē: peccatū vero irregulare. Nā vt dicit Phs in. 2. celi textu cōmenti. 28. Motus primi mobilis: qꝛ est minim⁹ ꝛ velocissim⁹ ꝛ regularis: ideo est mēsura ꝛ regula

omnium motuum alioꝝ. Et vt dic. s. Bona. in .2. di. 14. ar. 4. q. 3. Istud celum vniformiter mouet ab oriēte i oriēte per occidens et illius virtute trahitur firmamentum et oēs orbes inferiores: vt vno die naturali .s. per spacium .24. horaꝝ ab oriente in oriens voluatur. Peccatum vero est irregulare: qr est transgressio regule superioris .s. diuine voluntatis: que est regula omnium volūtatū: vt dic. s. Tho. in .q. de causa peccati. ar. 1. Peccatū ē irregulare: qr est transgressio regule diuine .i. diuini precepti: qd est regula voluntatis humane: vt dicit Sco. in .2. di. 35. Unde Ambro. in lib. de paradiso ait. Quid est peccatū nisi legis diuine preuaricatio et celestiū inobedientia pceptoꝝ. Et sic peccatū est primo mobili contrarium.

¶ 14. Est Celum empireū. Quod est quietū et stabile. peccatū vero iquietū et instabile. Nā sicut declarat. s. Bona. in .2. di. 2. ar. 3. q. 1. Celū empireum est imobile et quietū: et rō vna est: qr ille locus est regio deputata his qui in omnimodo statu sunt et i omnimoda quiete: et idō vt habitatio suo cōgruat habitatori: celū illud imobile est atq3 quietum. Peccatū vero est mobile: instabile: et inquietū. ¶ Primo mobile: qr peccatorē mobile reddit et instabilem Jaco. 1. Qui hesitat: similis est fluctui maris: qui a vento mouetur et circūfertur. ¶ 2. instabile: qr peccatorem instabilē facit. Tre. 1. Peccatum peccauit Hierusalem: ppea instabilis facta est. ¶ 3. iquietū: qr peccatorē in quietum reddit: Isa. 57. Impij quasi mare feruens: qd quiescere non pōt et redundāt fluctus eius in cōculcatione et luctū. Nō pax impijs dic dn̄s. Practica optime. Ex his oib⁹ patet quō mortale pec̄m toti mundo corporeo et oib⁹ ei⁹ principalib⁹ partibus opponitur et cōtrariatur: quo ad suos effectus et fructus.

Secundo principaliter cōparabimus peccatū mundo intellectuali. ¶ Ubi notādum fm doctrinā3 Dioni. de celesti hierarchia c. 6. in fine: et Seraphicū Cardinale3 s. Bona. in .2. d. 9. in .q. circa litteram: et ar. 1. q. 4. Tres sūt hierarchie et nouē3 choꝝ beatoꝝ spirituū: in quibus intellectualis mundus ꝯsistit. Et hoc modo fm prefatos ordinanī ab infimis incipiēdo et sursu3 et ad pfectiora ascendēdo: et sicut in choris est ordo: ita et inter eoꝝ virtutes. Angeli sunt infimi: deinde archāgeli: principatus: virtutes: potestates: dn̄ationes: throni: cherubin: et seraphin. His oib⁹ angeloꝝ ordinibus mortale peccatū cōtrariatur et opponitur. Nō oppōne cōtraria sicut albū et nigrū: nec oppōne relatiua: sicut equale inequali: nec oppōne priuatiua: sicut visio cecitati: nec oppōne cōtradictoria sicut esse et non esse: sed quadā oppōne virtuali: q̄ est quasi inter effectus angeloru3 et inter effectus peccati mortalis. Et hec contrarietas et oppositio sic particulariter declaratur.

¶ Primo nāq3 Angeli sunt humiliatiui: peccatū vero ad oppositū. Nā vt. vt dicit Dioni. Angeli tante obediētie lege sunt astricti: q nunq̄ ad aliud deflectunī nisi ad illō solū: ad quod dei nutu et imperio ducunī. Un̄ in figura equoꝝ: qui freno ducunī sepius apparuerunt: et figuranī in scriptura: vt p3. 2. Macha. x. Isti ergo angeli: qr humiles sunt et deo obedientes: ho-

mines inducunt ad humilitatē & obedictiā quo ad aiam: & istud est primū necessariū ad salutē: iuxta illō Mat. 19. Si vis ad vitā ingredi serua mandata: humiliter deo obediēdo. Unde dixit Angelus Agar ancille Gen. 16. Reuertere ad dominā tuā: & humiliare sub manu eius. Peccatum vero est totaliter ad oppositum. Nam peccās nō vult subesse deo: vt dicit Sco. in. 2. di. 6. vñ & Lucifer qui primus peccauit: dixit Isa. 14. Ascendā sup altitudinē nubiū: silis ero altissimo. idest nulli subiectus. Silr p peccatū fit hō deo inobediēs: qz vt dicit Magister in. 2. di. 35. Peccatū est celestiū inobediētia preceptoꝝ. Practica. Et sic peccatū est angelis cōtrariū.

¶ 2. Archangeli sunt castificatiui: peccatū vero ad oppositū. Nā Archangeli: qui sup angelos sunt: sanctissime castitati & cōtinentie magnam habent conuenientiā: vt dicit. s. Bona. in lib. de ecclesiastica hierarchia. vñ & archāgelus Gabriel ad Uirginē missus est. Luc. 1. Et archangeli dicunt domino assistere tanq̄ ei familiares: vt patet Luc. 1. Ego sum angelus Gabriel: qui asto ante deū. Et Thob. 12. Ego sum Raphael angelus vnus ex septē: qui astamus ante dominū. Et hoc est proprium virginū: ꝑm illud Apoc. 14. Uirgines. n. sunt: hi sequūtur agnū: quocūq̄ ierit. Et ideo Jo. euangelista: qz virgo maiorem cū Christo habuit familiaritatē: qz incorruptio facit proximū deo. Sap. 6. Hi ergo archangeli homines inducunt ad castitatē & continentiā: quo ad carnē: & istud est adhuc maius q̄ simplex obedientia preceptoꝝ. Peccatū vero inducit ad oppositū: nā facit animā mecchā: fornicariam: & adulterā diaboli: sicut scribit in. c. Ydolatria. & c. Non solū. 28. q. 1. Et in. c. Non solū. 32. q. 7. Uñ clamat deus ad animam peccatricem: dicēs Jere. 3. Tu aūt fornicata es cū amatoribus multis. Nā anima peccans per superbiā fornicat̄ cū Lucifero: p auaritiam cuꝫ Mamona: per luxuriam cū Asmodeo: per gulam cū Beelfegor: per inuidiam cū Belzebub: per iracundiā cū Sathan: per accidiam cum Beemoth.

¶ 3. Principatus sūt paupertatiui: peccatum vero ad oppositū. Nam principibus conuenit: vt per eorum sentētiam res aliena restituatur: & ab iniusto possessore separetur. Unde dixit Dauid ad Nathan. 2. Regū. 12. Qui tulit pauperi ouem reddet in quadruplum. Aliena sunt & nō nostra huius mundi temporalia bona: quia nihil intulimus in hunc mundum: & haud dubium: quia nec auferre quid possumus. Prime Timo. 6. Principatus ergo vt hoīes in deū reducant: ad diuitiaꝝ contemptū & voluntariā paupertatē inducūt: quo ad tēporales diuitias: inspirātes illud Pau. 1. Timo. 6. Hñtes alimēta & quib⁹ tegamur: his cōtēti simus. Et illud. Matth. 5. Beati pauperes spiritu: qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Peccatū vero per oppositū est ditatiuū: qz vt dicit Sco. in. 2. di. 35. peccatū est inordinata voluntas: siue inordinatus amor entium ad finem: siue rerum temporalium. Nam peccatum est illud de quo Poeta

Prima fere vota & cunctis notissima templis. Diuitie crescant & opes. Et Pau. 1. ad Timo. 6. Radix omnium malorum cupiditas.

¶ 4. Uirtutes sunt mūdi abnegatiui: peccatū

peccatū vero mundi dilectiuum. Uirtutes ſm Dioni. motum deiformem nō derelinquūt:ſed imitanī. Et ideo ad Christi imitationem:qui mundū totaliter ſuppeditauit ꝛ deuicit cōtēnēdo non ſolum diuitias:ſed ꝛ honores ꝛ delectationes dicens Jo.16. Cōfidite ego vici mundū:ad totalē mundi victoriam ꝛ abnegationē inducūt: dicentes illud.1.Jo.2. Nolite diligere mundum:neqꝫ ea que in mundo ſūt: quoniā omne quod eſt in mundo: cōcupiſcētia carnis eſt ꝛ concupiſcētia oculoꝝ ꝛ ſuperbia vite: que nō eſt ex patre:ſed ex mundo eſt:ꝛ mūdus trāſit ꝛ concupiſcētia eius: qui aūt facit voluntatē dei manet in eternū. Et ſic inducunt ad mūdi victoriam ꝛ abnegationē. Peccatū vero ad mundi inducit dilectionē ꝛ ſubiectionē: qꝛ vt dicit Alex. de alis in.2.parte.q.123.ꝛ Aug. Peccatum eſt cōuerſio voluntatis indebita ad cōmutabile bonum. ſcilicet temporale. Si quis aūt diligit mundum: non eſt charitas patris in eo.1.Jo.2.

C5. Poteſtates ſunt demonum ſuperatiui. Peccatum vero demonis ſubiectiuū. Poteſtates.n.habent demonum ſuperbiam ꝛ audaciam ꝛ potentiam cōtra homines refrenare:ꝛ ideo homines inducunt ad demonū victoriam:ꝛ ad fortiter eoꝝ tentationibus reſiſtendum:dicentes illud ad Ephe.6.Confortamini in domino ꝛ in potētia virtutis eius. Induite vos armaturā dei: vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli. Peccatū vero facit hominē diabolo ſubiectū ꝛ ſeruū. Sicut p3.15.q.1.c. Nō e. ꝛ.24.q.1.c. Miramur. Uñ dicit.2. Petri.2. A quo.n. quis ſupatus eſt:eius ꝛ ſeruus eſt.

C6. Dominationes ſunt ſui dominatiuipeccatum vero ſui famulatiuum. Dominationes vt dicit Dioni.ſunt veram dominationem indeſinenter deſiderantes. Uerum autem dominiū eſt dominium ſuiipſius ꝛ proprie cōſcientie:iuxta illud Prouer.16. Melior eſt patiens viro forti: ꝛ qui dominatur animo ſuo expugnatore vrbiū. Et ideo dominationes homines inducunt ad victoriam ꝛ ad dominium ſuiipſius ꝛ propriarum paſſionum ꝛ appetituum:dicētes illud Gen.1. Dominamini piſcibus maris:ꝛ volatilibus celi ꝛ vniuerſis animātibus:que mouentur ſuper terram: id eſt paſſionibus carnis ſuperbie ꝛ auaritie. Peccatum vero facit hominem ſeruum ꝛ famulum ſuarum paſſionum ꝛ ſue carnis:quibus obedit. Nā peccatum eſt cum ratio ſeruit: ꝛ caro dominatur. Qꝛ peccatum faciat ſeruū: declarat Paulus ad Rom.6.dicens. An neſcitis quoniam cui exhibuiſtis vos ſeruos ad obediēdū: ſerui eſtis ei⁹ cui obediſtis:ſiue peccati ad mortē ꝛc. Qui ergo obedit appetitui gule:ſeruus eſt gule:qui appetitui oculorum:ſeruus eſt oculorū. Et ſic peccatū dominationib⁹ eſt cōtrariū.

C7. Throni ſunt ſperatiui:peccatū vo deſperatiuū. Throni ſūt i ſuprema hierarchia in diuina totaliter eleuata. Et ſm Dioni. dicuntur ſedes dei altiſſimi:nam in ipſis deus ſedet ꝛ requieſcit:iuxta illud Eccl.1. Unus eſt altiſſimus creator omniū:ſedens ſuper Thronum illius ꝛ dominans dominus. His corrīdet ſpes:q̄ eſt virtus theologica:p quā aīa ī deo requieſcit ꝛ firmaī:ſicut ꝛ nauis p anchorā firmaī:ſm illud Pauli ad Hebre 6.

Confugimus ad tenēdā propositam spem: quā sicut anchorā hēmus aie tutā ac firmā. Hi ergo throni hoies ad sperandū in deū viuū mediate vel immediate inducunt: quasi dicētes il lud ps.61. Sperate in eo oēs cōgrega tio populi. Effundite corā illo corda vr̄a: deus adiutor noster in eternum. Peccatū vero ad desperādus inducit vt ex magnitudine vel ex multitudine vel ex mala cōsuetudine. Sic Chaym ex pctō in desperationē cecidit. Gen.4. Sic Achitophel.2. Reg.17. Sic Judas. Matth.27. Heu quot desperati moriunt blasfemi: partiales: adulteri: sodomite: vsurarij.

¶ 8. Cherubin sunt illuminatiui quo ad diuina. Pctm̄ vo excecatiuū. Cherubin plenitudo sapiētie interptātur. Et fm Dio. dicuntur deiuidi pp diuini luminis: quod imediate suscipiunt siue primo & principaliter suscipiūt: irradiationē. His appriatur fides: q̄ est lumen diuinitus infusum: quo mediante deū in enigmate videmus: vt dicit Sco. in plogo primi. q.1. Hi ergo Cherubin lumen diuinitus infusum inferiores illuminādo transfundūt: vt dicit Dio. Et sic inducunt homines ad fidē illuminādo de diuinis & circa diuina: quasi dicētes illud Jo. 12. Dū lucem habetis: credite in lucē: vt filij lucis sitis. Et illud ad Hebre. 11. Sine fide īpossibile est placerē deo. Pctm̄ vero excecat q̄ ad diuina. Nam mortificat fidē dicente aplo Jaco.2. Sicut.n. corpus sine spū mortuū est: ita fides sine operibus mortua est. Et prime Cor.13. Et si habuero omnē fidē ita vt montes transferā: charitatē aūt non habuero: nihil sum.

¶ 9. Seraphin sunt calefactiui: peccatum vero frigefactiuū. Seraphin interpretātur ardor vel incendiū. Et fm Dioni. c.7. de celesti hierarchia ppriū eorū est esse calidum: superferuidū & mobile semper in deum. Et ideo inferiores in diuino amore calefaciunt: & ad diuinam charitatem & incendium inducunt: quasi dicētes illud. 1. Jo. 4. Deus charitas est: & qui manet ī charitate ī deo manet: & deus in eo. Nos ergo diligamus deum: quoniā deus prior dilexit nos. Sed peccatū per oppositum est frigefactiuum: qz vt dicit Sco. in.2. di.35. & i.4. di.21. demeritorie expellit gratiam siue charitatē: que est principiū diuini amoris & diuine dilectionis. Unde clamat Ueritas Matth.24. Habūdabit iniquitas: & refrigescet charitas multorū. O quāta est modo frigiditas ī vniuerso pter peccatorū & malicie habundantiam. De ista peccati frigiditate dicit Propha. Jere.6. Sicut frigidā facit cysterna aquam suam: sic frigidā fecit maliciam suam. Iniquitas & vastitas audietur in ea: infirmitas & plaga. Et sic patet: quō peccatū toti mundo intellectuali est contrarium.

Tertio principaliter comparabimus peccatum mundo supersubstantiali. ¶ Ubi notandum fm floridā Theologorū Scholam & singulariter doctrinam Scoti in primo. di.2. q.3. & di.39.40. & 41. & 42. Et in.3. di.6. q.1. & in.4. di.46. Q in mundo supersubstantiali: qui est deus benedictus: decem sunt mirabiles virtutes siue pprietates: quibus omnibus mortale peccatum directe repugnat: opponitur & contrariatur. Et hoc sic particulariter declaratur.

¶ Primo

¶ Primo In deo est veritas vnitiua: pctm̄ vero est diuisiuū. Nā vt probat Sco. in ꝑ di. 2. q. 3. In deo est vnitas essentie diuine: cui repugnat multiplicari ſm illud Deut. 6. Audi Israel deus deus tuus vnus est. Et in deo est tanta vnitas diuinarū personarū qꝺ excedit oēm aliā vnitatē: vt dicit Sco. in. 3. di. 6. q. 1. Vñ dr̄ in Symbolo. Pater filius ꝛ spūs sanctus ꝛ hi tres vnū sunt. Et ideo dr̄ deus vnitatis ꝛ pacis. 1. Cor. 14. Non. n. dissensionis est deus sed pacis. Et ideo ista dei vnitas ē vnitiua oēs inducēs ad vnitatē: dicens illud ad Ro. 15. Deus patiētie ꝛ solatij det vobis id ipsum sapere in alterutrū ſm Jesuȝ Christū: vt vnanimes vno ore honorificetis deū ꝛ patrē dñi nostri Jesu Christi. Et ad Phil. 2. Implete gaudium meū: vt idem sapiatis: eādē charitatem habētes vnanimes: ipsuȝ sentiētes. Sed pctm̄ ē diuisiuū: nā diuidit voluntatis actū a ratione: diuidit animā a corpore: diuidit hoīeȝ ab hoīe: diuidit aīam vel homineȝ a deo. Isa. 59. Iniquitates vr̄e diuiserunt inter vos ꝛ deū vestrū: ꝛ peccata vr̄a abscōderūt faciē eius a vobis. Et sic pctm̄ vnitati diuine est contrarium.

¶ 2. Veritas: que est verificatiua: pctȝ vero falsificatiuū. Nā in deo ē summa veritas ꝛ infalsificabilis: q̄ scribitur Jo. 14. Ego sum via veritas ꝛ vita: ꝛ ideo inducit ad veritatē: dicēs illud Pauli Ad Ephe. 4. Deponentes mendaciuȝ loquimini veritatem vnusquisq̧ cū ꝓximo suo. Sed peccatū est falsificatiuū: q̄ vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 123. memb. 1. §. 5. ꝛ 8. Mendaciū est defectus quidā a veritate: ꝛ per cōsequēs oē pctm̄ est mendacium: q̄ omnis peccās mortaliter sicut deficit a summa bonitate: ita deficit a summa veritate. Vñ glo. sup illud ps. 91. Quia delectasti me dñe in factura tua. dicit. Omne pctm̄ mēdaciū est: q̄ cōtra legē ꝛ veritatē est. Vñ ꝺ diabolo dicit Veritas Jo. 8. In veritate nō stetit: q̄ nō ē vitas in eo: q̄ mēdax ē. i. peccator ꝛ pater mēdacij. i. pctī peccatū ergo falsificatiuū est: ꝛ mēdacium quoddā est: ꝛ ideo diuine veritati contrarium.

¶ 3. Bonitas q̄ ē bonificatiua: pctm̄ vero malificatiuū. Nā bonitas diuina est illa ex qua est deriuatuȝ omne bonū: qꝺ est in creatura: vt dic̄ Alex. de alis in. 3. parte. q. 26. memb. 7. ar. 3. ideo est bonificatiua. Sed peccatuȝ mortale est malificatiuum: q̄ vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 100. memb. ꝑ. ꝛ 8. Tho. in. q. de malo ar. 1. peccatū nihil aliud ē q̄ꝫ priuatio bonitatis: sicut cecitas ꝛ infirmitas nihil aliud sunt q̄ꝫ priuatio visionis ꝛ sanitatis: sic peccatū est priuatio virtutis opposite: puta pctm̄ infidelitatis est priuatio fidei: peccatū desperationis priuatio spei: ꝛ sic peccatuȝ est priuatio boni cuiuscūq̧ ideo malificatiuum.

¶ 4. Potētia: que est timēda: peccatū vero paruipendit. Nā diuina potentia cū possit omnia possibilia: vt dicit Sco. in ꝑ. di. 42. ꝛ 43. merito ē tremenda ꝛ formidanda. Vñ dicitur Jere. x. Magnus es tu ꝛ magnū nomen tuū in fortitudine. Quis nō timebit te o rex gentiū? Sed peccatuȝ hanc potentiā paruipendit: ꝛ cōfidenter sine dei timore peccat: dicente Salomone Prouer. 14. Stultus transit: ꝛ confidit. Heu quot sunt tales.

¶ 5. Sapientia: que est eternoꝝ dile

ctiua: pctm̄ vero tpaliū dilectiuū. Nā vt dicit Sco. in. 3. di. 34. Sapiētia cū commendat in scriptura idē est qḋ charitas: qua diligitur deus in se: qui est eternus. Sapiētia. n. est eternorum: peccatū vero est dilectiuum temporaliū. Unde dicit Propheta in ps. 4. Filij hominū vsqꝫ quo graui corde: vt qd diligitis vanitatē. i. tpalia.

¶ 6. Prouidētia: que ē ordinatiua tēporaliū: peccatū vero deordinatiuū: Prouidentia diuina siue dispositio: vt dicit Mgr̄ in p dist. 35. ꝛ Alex. de alis in prima parte. q. 23. memb. 1. est ordinatiua faciēdoꝝ ꝛ gubernādoꝝ tpaliter. Pctm̄ vero ē deordinatiuū agēdoꝝ: qꝛ vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. 4. 103. ꝛ Aug. in lib. de natura boni. Peccatū ē priuatio modi: spēi: ꝛ ordinis: practica li ordinis. Ordo est vt primo queras diuina ꝙ tēporalia: peccatū destruit hunc ordinē.

¶ 7. Predestinatio: que est beatificabilium ꝛ bonoꝝ gratie ordinatiua: pctm̄ vero deordinatiuū. Sicut. n. dicunt Mgr̄ vbi. s. ꝛ Alex. de alis in. 1. parte. q. 23. memb. p: ꝛ Sco. in. 3. di. 7. q. 3. Predestinatio est ordinatiua bonoꝝ: que pertinent ad gloriam, ꝛ ꝛ gratiā. Pctm̄ vero est boꝝ deordinatiuū: qꝛ demeritorie expellit grāꝫ: mortificat merita: excludit a gloria: vt dicit Sco. in. 4. di. 22. q. vnica.

¶ 8. Prescietia: que ē ordinatiua malorum ꝛ damnabiliū: peccatū vero ē bonoꝝ deordinatiuū. Nam prescientia videtur esse ordinatio maloꝝ ad penam: vt innuit Sco. in p di. 41. ꝛ in 3. di. 7. q. 3. Et sic predestinatio ē ordinatiua maloꝝ ꝛ culpabiliū. Peccatū vero est deordinatiuū bonoꝝ. Nā vt dicit Aug. in lib. de ciuitate dei. Pctꝫ est male vti bono. Bonus ē oculus: sꝫ cū male vteris ꝛ ordinis ꝛ peccas.

¶ 9. Misericordia: que est dei inimicis benefactiua: peccatū vero sibiipsi ꝛ amicis malefactiuū. Nam misericordia dei tanta est ꝛ tā bona: ꝙ bñfacit inimicis dei ꝛ in p̄senti vita remittēdo culpas: ꝛ ī iferno mitigādo penas: vt dicit Scotus in. 4. dist. 6. Peccatū vero adeo est malignum: ꝙ malefacit auctori suo: sicut ꝛ tinea vestimēto: de q̄ nascit: ꝛ multotiēs nocet amicis: domesticis ꝛ extraneis.

¶ 10. Justitia: que est mēsure seruatiua: pctm̄ vero nō seruat mensuram: sed est mēsure trāsgressiuū. Justitia nanqꝫ diuina mēsurā seruat in retribuendo: fm illud Deutero. 25. Pro mensura pcti erit ꝛ plagaruꝫ modus ꝛ nunꝙ excedit in plus puniendo: vt dicit Bona. in. 4. di. 46. Sed pctm̄ est mēsure trāsgressiuū: qꝛ fm Aug. vbi. s. Pctm̄ est priuatio modi. i. mēsure. Et sic pꝫ malignitas peccati. Uenite ꝫ ascendamus ad montem. ꝛc.

¶ De multiplici peccati mortalis corruptione ꝛ eiusdē multiformi venenatione. Cap. 22.

Venite ascēdamus ad mōtē dñi: ꝛ docebit nos vias suas. Scribunē hec verba. 1. Cor. 5. Modicum fermētum totam massam corrumpit. Quanta sit mortalis peccati infectio: quanta ruina prestātissimi ꝛ dilectissimi ī Christo Jesu declarat Augu. in libro de natura boni: dicens. Peccatum est priuatio modi speciei ꝛ ordinis: corrumpit enim mensuram pulchritudinem, ꝛ ordinem omnium rerum: ꝛ hoc

et hoc tripliciter declaratur: ¶ Primo nanque corrumpit et contaminat et venenat mundum sensibilem et corporalem. Unde propter peccatum Ade dictum est a deo Gen. 3. Quia comedisti de ligno: de quo preceperam tibi ne comederes: maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. In quo innuitur: quod propter peccatum tota terra et celorum influentie venenate et contaminate sunt. ¶ Secundo corrumpit contaminat et venenat mundum angelicum et intellectualem. Unde diabolo sive Lucifero peccanti dictum est Isa. 14. Tu enim terram tuam disperdidisti: tu populum tuum occidisti. Preparate filios eius occisioni in iniquitate patrum eorum. Diabolus enim peccando terram suam disperdidit: et populum suum occidit: quia totum angelicum et intellectualem mundum conturbavit: commovit et contaminavit: superbiam: invidiam: iracundiam et odium quasi in frumento zizaniam in eo seminando. ¶ Tertio corrumpit contaminat et venenat mundum divinum et supersubstantialem: et si non in se: saltem in suis effectibus. Unde clamat deus contra peccatores Isa. 43. Veruntamen servire me fecisti in peccatis tuis: prebuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Et ideo mortale peccatum sua malitia et venenositate totam rerum universitatem corrumpit et contaminat: sicut et modicum fermentum totam massam corrumpit: prout dicunt assumpta verba: que iterum replicata dicunt in hac forma. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Carissimi mei dicit Sco. in. 3. di. 36. Et per peccatum mortale per quod charitas demeritorie perditur omnes virtutes que sunt in anima et morales et theologice: contaminantur et maculantur: in tali modo quod sunt inefficaces ad beatitudinem consequendam. Dicit Moises Exo. x. Et facte tenebre horribiles in universa terra egypti. Dicit Iacobus apostolus Iaco. 3. Lingua constituitur in membris nostris: que maculat totum corpus: et est inquietum malum plena veneno mortifero. Sic profecto mortale peccatum corrumpit: contaminat: maculat et venenat universum rerum ordinem: quod patet comparando peccatum.

¶ P°. Ad mundum sensibilem et corporalem.
¶ 2°. Ad mundum angelicum et intellectualem.
¶ Tertio Ad mundum divinum et supersubstantialem.

Primo peccatum comparandum est ad mundum sensibilem et corporalem. ¶ Ubi advertendum quod peccatum mortale si comparetur ad mundum corporalem corrumpit: venenat: maculat: et contaminat ipsum: non formaliter et corruptione vel maculatione naturali: sicut lutum maculat vestem: sed magis privative et demeritorie. Nam contaminat.

¶ Primo Terram. Per peccatum n. terra est facta locus tormentorum et cavernosa. Nam ut dicit Lyra super Isa. 30. Carcer infernalis ut tenetur communiter: est in centro terre: et factus fuit prima mundi die: sicut et locus beatorum ea die factus est: non tamen in principio illius dici factus est infernus: sed post peccatum angeli: ut dicit Pomerius ne deus prius videretur ultor quam aliquis esset peccator. Hic inferni carcer propter peccatum angeli factus est Mat. 25. 2.

¶2. per peccatū terra facta est steri- lis et infructuosa que prius sine bo- minis labore fructus produxisset in abundātia. Hec dicit Lyra sup Gen. 3. et Alex. de alis in. 2. pte. q. 51. mēb. 3. sm intentionē Aug. et q. 99. mēb. 2. sm intentionē Bede. ¶3. per pec catum terra facta est spinosa produ- cens spinas in flagellū humane natu re: quas prius non produxisset: vel si habuisset spinas: hoc fuisset inquātū spine habēt florum et fructuum iocū ditatem: nō aūt inquātū habēt pun- ctionē et cruciatum: vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 51. memb. 3. et q. 121. memb. 10. §. 5. ¶4. per peccatū terra facta ē venenosa pducēs herbas ve nenosas ad mortaliū penā et exerci- tium: vt dicit Alexā. et Augu. vbi. s. ¶5. propter pctm̄ animalia facta sūt crudelia: se ad inuicē comedentia: vt dicit Alexā. de alis in. 2. parte. q. 99. membro. 2. in responsione. ad. 3. arg. ¶6. propter peccatū hoies nascūtur monstruosi: vt in penam deforma- tionis et deordinationis culpe: deor- dinationē et deformationē incurrat in corpore: vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 83. in fine. ¶7. propter pctm̄ homo comedit herbas terre: qui fru ct9 comedisset vt dic̄ Lyra sup Gen. 3. et Alex. de alis in. 2. pte. q. 121. mēb. 10. §. 5. Et sic peccatū totā terrā et oīa animātia terrena corrupit maculauit et cōtaminauit. Unī scribitur Gen. 3. Quia audisti vocē vxoris tue: et co- medisti de ligno: ex quo preceperam tibi ne comederes: maledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue: spinas et tribulos germinabit tibi: et come des herbas terre.

¶2. Aquā. Licet. n. maledictio dei nō sit data aque: sed terre: propter hoc q mediāte fructu terre prohibito fa ctum est Ade peccatū: vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 121. memb. 10. §. 3. tamen per peccatū aque elemētum est multipliciter cōtaminatū. ¶Pri mo. n. est humani corporis lesiuum et infirmatiuū: aqua enim hausta cor pus affligit: aqua corpus humanum abluendo sepi9 infirmat. ¶2. est hu mani corporis suffocatiuū et necati- uum. Unī i generali diluuio aque ele mentū totū humanū genus paucis exceptis suffocauit Gen. 7. Et in egy pto aque fluuiorū in sanguinē cōuer- se sūt: et cruciauerūt egyptios: et pri9 plurimos filiorū israel necauerūt: si- cut p3. Exo. 1. et. 7. Et aque maris ru bri plurimos cū Pharaone necaue- rūt: sicut p3. Exo. 14. Et aqua maris et fluminū quot hoies submergant: quot merces disperdant: quot agros deuastent: quot semina et blada cor- rūpāt: quis enarrare sufficiat? Hec oīa si peccatū nō fuisset: nullo modo accidissent: quinimmo aqua potius hoī obediens fuisset: vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 99. memb. 3. Et sic peccatū totam aquā contaminat.

¶3. Aerem. Licet etiā aer nō sit a deo maledictus sicut terra: vt dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 121. mēb. 10. §. 3. Tamen propter peccatū est multipli citer cōtaminatū. ¶Primo aliquā- do est tenebrosus in afflictione ho- minū: vt fuit in egypto: cū tenebre fue runt tribus diebus per vniuersam egyptum. Exo. 10. Et per vniuersam terram in morte Christi. Mat. 27. ¶2. aliqñ est fulgorib9 horridus vt p3 Exo. 19. et. 20. ¶3. aliqñ tonitruis formidolosus

formidolosus: ps.103. A voce toni⸗trui tui formidabũt. ¶4. aliqñ gran dine tẽpestuosus ꝛ boies ꝛ iumenta occidens ꝛ blada deuastans: sicut p3 Exo.9. ꝛ Josue.x. Heu quot ibi oc⸗cisi sunt ꝛ boies ꝛ iumenta. ¶5. aliqñ pestilẽtia infectus ꝛ morbosus iterfi ciẽs boies. De quo dr Deut.28. Per cutiat te dñs aere corrupto. ¶6. ali⸗qñ nimio frigore vel calore: nimia hu miditate vel siccitate intẽperatus: ex quibꝰ boies gelu: estu: siccitate ꝛ hu miditate multipliciter cruciant: iuxta illud Deute.28. Percutiat te dñs fe⸗bri: frigore: ardore ꝛ estu. Heu quis enarret: quot damna: quot dolores: quot morbos: quot mortes: ab aere his sex de causis miser hõ patiatur? Que tñ si pctm nõ fuisset: hõi nõ ex aere accidissent: vt inuit Alex. de alis in.2. pte.q.99. mẽ.3. Et Sco. in.2. di. 19. Et sic p3: qualiter pctm mortale conta minat aerem.

¶4. Ignẽ. Licet ignis nõ fuerit a deo maledictus sicut terra: vt dicit Alex. de alis in.2. parte.q.121. memb.x.§.3. tñ p pctm ignis est multipliciter cõta minatus: ꝛ factus est contra hominẽ seuus. ¶Primo Ignis cõbussit So domã ꝛ vicinas ciuitates: vt p3 Gen. 19. ¶2. cõbussit extremã castroꝝ par tẽ pp murmur populi. Num.xi. ¶3. combussit duos quinquagenarios ꝛ ꝛ quinquaginta suos: qui venerãt ad capiendũ Heliam.4. Reg.1. ¶4. com bussit inumeros hoies pꝰ vniuersas mundi partes: vt p3 in martiribus ꝛ alijs plurimis ex industria vel a casu cruciatis. ¶5. comburet in die iudicij totũ vniuersũ: qꝛ scribit Johelis.2. Ante faciẽ eius ignis vorãs ꝛ post eũ exurens flãma. ¶7. cõburet in infer⸗no cũ demonibus oẽs reprobos: fm illud Abacbuch.2. Laborabunt po⸗puli in multo igni. ꝛ Matth.25. Ite maledicti in ignem eternum: qui pa⸗ratus est diabolo ꝛ angelis eius. Hec nõ accidissent: si pctm nõ fuisset: vt in nuit Sco. in.2. di.19. ꝛ alij coiter do⸗ctores. Et sic pctm cõtaminauit ignẽ.

¶5. Lunã. Nã p pctm Ade luna que est nocturna: feminea ꝛ puerilis: ꝛ ad p̃⸗sentiã maioris lucis.i. solis obscurat: ad eius elõgationẽ illuminat: influit ꝛ inclinat ad inuidiã: que de bono al⸗terius quasi de luce cõtristat: ꝛ de ma lo alterius quasi de proprio cõmodo consolatur ꝛ illuminatur. De cuius grauitate vide Tho.2ª2ᵉ.q.36. Hec tñ lune influẽtia ad inuidiã nõ necessi tat ad peccatũ: sed tantum inclinat: vt dicit Sco. in.2. di.14.q.3. Heu quãta inuidia pp istã influentiã in mundo re gnat maxime in effeminatis ꝛ pusil⸗lis ꝛ paruulis: qui ad modũ lune mõ illuminant p gaudium aduersitatis aliene: mõ obscurant p tristitiã psp ritatis aliene: qꝛ dr Job.5. Paruulũ occidit inuidia. Hec prouocatio lune ad inuidiã nõ eẽt: nisi pctm pcessisset vt inuit Alex. de alis in.2. parte.q.99. membro.3.

¶6. Mercuriũ. Per peccatum Ade Mercurius qui ẽ callidus: astutus: ingeniosus: ꝛ pfigurat negotiationẽ ꝛ mercationes: influit ad auaritiã ꝛ cupi ditatẽ reꝝ tẽporaliũ. De cuius graui tate vide Alex. de alis in.2. pte.q.158. Hec influentia Mercurij nõ necessi tat hoiem ad auaritiam: vt dicit Sco. vbi supra. tñ disponit ꝛ iclinat ad aua ritiã: cupiditatẽ: vsurã: fraudẽ: mer⸗cãtiã: cõtractus callidos: ꝛ palliatos. Heu quãta cupiditas regnat in mũ⸗

do diebus nostris. Uide.c.Quoniã.c.Omnes.c.De Petro.c.Bonorum auctori.c.Sicut hi.di.47.Et sic peccatũ contaminauit Mercuriũ.

¶ 7. Uenerem. Per peccatum Ade celum ꝛ planeta Ueneris: que est humida: nocturna feminea: ꝛ iuuentutem: ac mulieres significat: influit ꝛ inclinat ad luxuriam ꝛ carnalem delectationem. Que ꝙ graue: ꝛ ꝙ periculosum vitium sit: vide Alex. de alis in.2. parte.q.161. per totum. Huius Ueneris influentia ꝛ si non ad carnis peccata necessitet: tamen tam fortiter disponit: tam vehementer inclinat: ꝙ rari euadunt eius imperium.c.Quia sanctitas tua.l.di. Propter huius planete influentiam ꝛ inclinationem: sicut scribitur Gen.6. Omnis quippe caro corrupit viam suam super terrã. In fornicationibꝰ: adulterijs: incestibus: sacrilegijs: mollicie: sodomia ꝛ bestialitate. De quibus in.c.Quem admodum.c. Adulterij.c. Flagitia.c. Usus naturalis.c. Non solum.32.q.7.Et sic peccatum cõtaminauit Uenerem.

¶ 8. Solem. Per peccatum Ade Sol qui est calidus ꝛ siccus ꝛ significator regum: principum potentum: ac dominorum: influit ꝛ inclinat ad superbiam: ꝛ vanã gloriam: que tanꝙ sol sola lucere cupit ꝛ apparere ꝛ super alios resplendere. De cuius grauitate ꝛ malignitate vide.s.Thom.2ª2ᵉ.q.162. Hic planeta solaris ꝛ si non necessitet per suam influentiam ad superbiam ꝛ ambitionem: tamen adeo impellit: ꝙ totus mundus plenus est vana gloria: presumptione: superbia: ambitione: que sunt animarũ ruina. Uide capitulũ Miramur. 61. dist. ꝛ prima.q.1.capitulũ Principatus. ꝛ.1.q.6.c.Sicut is.Et sic peccatum contaminauit Solem.

¶ 9. Martem. Per peccatum Ade Mars qui est calide: sicce ꝛ adusti ue nature: ꝛ significat bellorꝫ duces: milites: macellatores: fabros: ꝛ carnifices homines occidentes: influit ꝛ inclinat ꝛ disponit homines mortales ad iracundiam: lites ꝛ iraꝫ. Que ꝙ graue vitium sit ꝛ ꝙti discriminis. Uide.s. Thomaꝫ.2ª2ᵉ.q.158. Hic Mars ꝙuis sua influentia non necessitet homines ad iram vel ad lites: vt dicit Scotus in.2.dist.14.q.3. tamen adeo vehementer inclinat: ꝙ omnis domus: omnis vicus: omnis ciuitas: ꝛ omne regnum: iracundia: furore: litibus: dissensionibus: partialitatibus: discordijs: ac bellis plenum est: que ꝛ animam ꝛ corpus ꝛ substantiam perdere compellunt: vt in.c.Ysmael.56.di.c. Oblationes.90. dist.c. Abijt.xi.q.3.

¶ x. Iouem. Per peccatum Ade Iupiter qui est nature calide ꝛ humide temperate ꝛ significat episcopos: prelatos: ꝛ viros diuites: influit ad gule iocunditatem: que est vitium capitale ꝛ plurium malorum radix: vt patet per Alex.d alis in.2.parte.q.159. Hic Iupiter ꝛ si non ad gule lasciuiam necessitet: tamen adeo ad gule iocunditatem impellit: ꝙ omnis abstinentia ablata est: ieiunia confusa: epule: cõuiuia: lauti cibi: lautioresꝙ potus ab omnibus ꝛ vbiꝙ requiruntur: vigilie ꝛ temporalia minime seruantur: sed gula vbiꝙ regnat. vide.35. dist.c. Luxuriosa.c.Uenter.c.Uinolentum

c. Luxuriam facit. c. Sexto die: vide de Conse. dist. 5. c. Quadragesima. c. Ieiunia. c. Non dico. cum omnibus sequentibus. O quantam ruinam facit in vniuerso.

¶ 11. Saturnum. Per peccatum Ade Saturnus qui est frigidus et siccus: et senum ac vilium hominum significatiuus: cum sit tristis et infelicis influentie: influit et inclinat homines ad accidiam et tristitiam spiritualis et diuini boni: que est periculosum et perniciosum peccatum et multorum vitiorum radix: vt dicit Alexander de alis in.2. parte. q. 157. per totam questionem: et licet non necessitet ad hoc peccatum: tamen adeo inclinat et disponit: quod omnes quasi homines abhorrent et abbominantur omnia spiritualia: ieiunia: confessiones: communionem: predicationem: missas: orationem: meditationem: contemplationem: et non delectantur: nec strenue operantur nisi circa temporalia et corporalia: prout habetur in. c. Omnes. 47. dist.

¶ 12. Firmamentum. Per peccatum Ade firmamentum quod est ignee nature: vt dicit Bona. in.2. dist. 14. ar. 1. q. 2. et propter multitudinem luminarium habet multiplicem influendi virtutem: vt dicit Bona. ea di. q. antepenultima et vltima. influit ad varias infirmitates: dolores et angustias corporales: vt etiam innuit Sco. in.2. di. 14. q. 3. Et tanta est hec influentia super humana corpora: quod quasi nihil aliud sentitur in hoc mundo: nisi dolores: febres: gutte: catarri: aposteme: pestilentie: dolores dentium: oculorum: mamillarum: pedum: renum. Unde vnusquisque dicere potest illud ps. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.

¶ 13. Primum mobile siue Crystallinum. Per peccatum Ade primum mobile siue Crystallinum: quod vt dicit Bona. in.2. di. 14. ar. 1. q. 1. et ar. 4. q. 3. est perfecte perspicuitatis et effectiue frigiditatis: et per motum suum confert plurimum ad conseruationem rerum corruptibilium: contaminatum est: quia modo per suum motum continue corrumpit et destruit hominis vitam: et ducit ad mortem: quod sine peccato precedente non accidisset: quia dominium corruptiuum super humana corpora non habuisset: vt dicit Alex. de alis in.2. parte. q. 99. mem. 3. Preterea si peccatum non fuisset: numerus electorum forte iam completus esset: et sic primum mobile a motu quiesceret: et ideo per peccatum inquietatur: et in motu perseuerat: et in motu continuando continue humanam vitam diminuit. Et sic peccatum contaminauit primum mobile.

¶ 14. Empireum. Per Ade peccatum etiam empireum celum contaminatum probabiliter. ¶ Primo quia cum prius quam homo peccaret haberet influentiam optimam corporibus nostris et animabus amicam: vt dicit probabiliter s. Bona. in.2. di. 2. ar. 3. q. 2. post peccatum factum est influentie male sicut alia celestia corpora: vt innuit Alex. de alis in. 2. parte. q. 99. membro. 3. ¶ 2. quia per peccatum Ade clausa est ianua illius celi empirei toti humane nature: vt dicit Sco. in.3. di. 19. et in. 4. d. 2. q. 1. et stetit clausa vsque ad Christi passionem: et quotidie clauditur peccatibus

mortaliter per actualia peccata: vt innuit Sco. in.4.di.22. Et sic p3: quõ pctm̃ cõtaminauit totũ mundũ sensibilẽ z corporalẽ: z que prius erãt homini amica z cõferẽtia: facta sũt ei inimica z ꝑsequentia: vñ z ab his oĩbus hõ flagellat. Terra.n.cum laboribus fatigat: aqua submergit: aer suffocat: ignis excruciat.zc. Uñ scribit Sap. 8. Pugnabit cũ illo orbis terraꝝ contra isensatos. Heu qualis pugna. heu quot verbera: q̃t flagella: q̃t mortes: a mũdo sensibili z corporeo: in sui pctĩ vindictã humana patit creatura.

¶ 15. Hec oĩa insimul. Nã p pcĩ3 Ade Sol sex luminis sui partes amisit: vt dicunt aliqui doctores z Glosa super illud Isa.30. Erit lux lune sic lux solis: z lux solis erit septẽpliciter sicut lux septem dieꝝ: que in die iudicij restaurabunt. Et q2 Sol z Lunã z ẽt stellas ꝓbabiliter illuminat: vt volũt aliqui: sic dicit Bona.in.2.d.14.circa literã ꝓpe fine: sic possumus dicere: ꝙ p pctm̃ oĩa celi luminaria sex sue lucis z claritatis partes perdiderunt: z sic oĩa p pctm̃ obscurata z obtenebrata sunt. Et sic p3 quõ modicũ fermẽtum peccati totã mundi massam corrupit: terram: aquam: aerem: ignem: z omnia supradicta.

Secundo pctm̃ cõparãdũ est ad mundũ angelicũ z intellectualẽ. ¶ Ubi aduertendũ ꝙ pctm̃ mortale corrupit: venenauit: maculauit z cõtaminauit totũ angelicũ z intellectualẽ mũdũ: qui in nouẽ angeloꝝ choris cõsistit: ꝑut recitat Dioni. de celesti hierarchia.c.6.in fine. Et.s. Bona.in.2.di.9.in.q.circa literam: z ar.1.q.4. z hoc sic distincte z particulariter declarari põt. Corrupit.n. z cõtaminauit.

¶ Primo Choꝝ angeloꝝ: qui in intellectuali z angelico mũdo infimi sunt. ¶ Primo q2 tertiã partẽ illius chori traxit de celo: z ꝑduxit ad dãnationẽ: ꝑut volunt aliqui sup illud Apoc.12. Ecce draco magnus: z cauda ei9 trahebat tertiã partẽ stellaꝝ celi: z misit eas in terrã. Cauda draconis est astutia diaboli. Stelle celi: sunt angeli dei. Et q2 vt scribit i Cõpẽdio theologie lib.2.in.c.de Casu locali angeli. Quilibet angeloꝝ chorus cõtinet in se siue in numero. 6666. legiones angeloꝝ. Et quelibet legio cõtinet. 6666. angeloꝝ: vñ iste chorus h3 trenta z noue millioni. z noue cento nonãta z sei milia angeli: z tertia eius pars est.13.millioni: trecenta z triginta duo milia angeloꝝ. Si ḡ traxit tertiã partem: vide quãtũ choꝝ illum cõtaminauit. Et si quis diceret: quis scit si tertiã parte3 traxerit vel ne: Ego rñdeo: ꝙ z forte plusꝗ̃ tertiã partẽ secũ traxit diaboli malicia. Satis est: ꝙ plurimũ inquinauit z ꝑturbauit choꝝ illũ. ¶ 2. q2 fecit angelos illius chori plurimũ laborare i adiutorio bonu3 singulariũ incitãdo ad bonũ: z roborãdo cõtra demonũ tentationes: retrahẽdo a malo: nõ aũt tãtũ laborassent: si pctm̃ nõ fuisset: q2 nã nõ sic fuisset ad malũ inclinata: nec a demonib9 tentata: z si a demonib9 tẽtata: solũ vna vice tẽtat9 fuisset q̃lib3 hõ: vt volũt aliq̃: z innuit Sco.in.2.di.20.q.1. ¶ 3. q2 pctm fecit angelos q̃ fuissent bonu3 custodes singulariũ si stetissent: singulariũ ꝑsonarũ ipugnatores z maloꝝ incẽsores: vt innuit Alex ð alis in.2.pte.q.117.

¶ 2. Choꝝ archãgeloꝝ. Nam z de isto choro similiter traxit tertiã vel saltẽ magnã partẽ: q2 vt dicit Alex de alis in.2.

in.2.parte.q.110.memb.3. ꝛ Bona.in 2.di.6.ar.1.q.2.de quolibet choro ali qui ceciderunt. Cũ.n.de supremo cho ro aliqui ceciderint vt Lucifer: credẽ dũ est ꝙ omnes chori senserint ali= quam ruinam. ¶ 2.qꝛ per peccatum archangeli plurimum occupantur in regimine multitudinis: puta ꝓuincie: ciuitatis: castri: vel alicuius cõgrega= tionis: vt dicͭ Bona.in.2.di.9. Quod non cõtigisset: vel saltẽ non tantum la borassent circa custodiam ꝛ regimen multitudinis: si peccatũ nõ fuisset: vi de Sco.vbi supra. ¶ 3.qꝛ per peccatũ archangeli qui si stetissent: rectores fuissẽt ꝛ custodes multitudinis: ꝑ op positũ tentatores ꝛ ĩpugnatores facti sunt cuiuslibet multitudinis. Hi sunt qui zizaniã seminant in domibus: in societatibus lites: in religionibus di scordias: in ciuitatibus partialitates: in prouintijs depopulationes ꝛ bella. Et sic peccatũ choꝝ archãgeloꝝ vene nauit ꝛ contaminauit.

¶ 3. Choꝝ principatuũ. ¶ Pͥ.pcc̃m de choro principatuũ filr traxit tertiam vel magnã partẽ. ¶ 2.peccatũ occupa uit angelos: qui dicuntur principatus ad custodiã principũ: regum ꝛ domi noꝝ atq̃ prelatoꝝ: ad quoꝝ custodiã deputantur: vt dicit Bona.in.2.di.9. circa lr̃am: quod non accidisset: si pec catũ non fuisset: qꝛ seruitus ꝛ domi= nium non fuisset: vt supra determina tũ est. ¶ 3.peccatũ fecit hos principa= tus: quibus cõpetebat principes cu= stodire: principũ ꝛ dominoꝝ impu= gnatores. Hi sunt spũs: qui principes ꝛ reges stimulãt ad gulã: ociũ luxu= riã: ad pauperũ oppssiones: ad sangui nis effusionẽ: ad iniusta bella.

¶ 4. Choꝝ virtutũ. Primo nãq̃ pec catũ choꝝ virtutũ contaminauit: vel tertiam vel saltẽ aliquã partẽ ad ter= rã detrahendo. ¶ 2.qꝛ occupauit illũ choꝝ in faciendo miracula multa pro peccatoꝝ cõuersione ꝛ fidei vtilitate: vt sistere Solem: vel facere retroce= dere. sicͭ fuit tẽpore Josue. Josue.x. ꝛ tẽpore regis Ezechie. Jsa.38. ꝛ mo uere celos: que cõpetũt choꝝ virtutũ: vt dicit Bona. in.2.di.9. circa lr̃am. Talia nõ fecissent si hõ non peccasset: qꝛ miracula non fuissent necessaria. ¶ 3.qꝛ peccatum virtutes qui de isto choro ceciderunt: operatores falsoꝝ miraculoꝝ fecit ad aiaꝝ ꝛ moꝝ sub= uersionem. Hi sunt demones illi: qui suis falsis ꝛ apparentibus miraculis totũ vniuersum ad ydolatriã deduxe runt: vt dicit Alex. de alis in.2.parte q.178.mem.2. Et quotidie mille mo dis seducunt infinitos illudẽdo ꝛ de cipiendo: vt innuit Alex.de alis in.2. parte.q.43. Et sic peccatũ cõtamina= uit choꝝ virtutum.

¶ 5. Choꝝ Potestatũ. Primo namq̃ peccatũ tertiã vel saltẽ aliquã partem istoꝝ potestatũ traxit de celo. ¶ 2.qꝛ peccatum eos qui in hoc choro remã serunt: per totũ decursũ pn̄tis vite in resistendo cõtra demones occupauit: his.n.ꝓprie demonibus impugnan= tibus vel male operantibus resistere cõpetit: vt dicit Bona.in.2.di.9.circa litterã. Hoc aũt nõ esset si peccatũ nõ prefuisset. ¶ 3.qꝛ peccatũ eos qui ab hoc choro ceciderunt: in bonoꝝ im= pugnatione subiugauit. Hi sũt demo nes: qui suis instigationibꝰ homines a confessionibus: a ieiunijs: a restitu tionibus ꝛ a religionibus retrahunt: hi sunt illi: qui volentibꝰ pacificari ꝛ odia remittere obsistũt: ꝛ volẽtibus

proficere: continere: contemplari: i mo dis oibus resistunt. Et sic peccatum cõtaminauit chorum potestatū.

¶ 6. Chorus dñationū. ¶ Primo nãq; peccatū tertiã vel saltē aliquã partē istius chori detraxit in terram: qr de omni choro aliqui ceciderūt. ¶ 2. qr peccatū angelos huius chori: qui remanserunt: occupauit in regimine spiritualiū prelatorum: qr istis dñationibus ꝓprie cōpetit ꝑsidere: vt dicit Bona. in. 2. di. 9. circa lrām: quod non accidisset: si peccatū nō fuisset. ¶ 3. qr peccatū angelos huius chori: qui ceciderunt: cū ex sui natura essent dñatiuis: fecit eos seruiles et subiectos ducens ad inferni carcerē cruciãdos. Hi sūt spūs illi: qui oibus viribus et oibus modis hominē in peccati seruitutem captiuare nitunt: vt seruiãt carni: pecunie: holbus: ocio: luxurie: gule: cōcubinis: et meretricibus: tyrãnis: et partialib⁹: et homicidis. De quib⁹ Deut. 28. Seruies inimico tuo iu fame: siti: nuditate: et ī omni penuria. Et sic peccatū cōtaminat chorum dñationū.

¶ 7. Chorus Thronorum. ¶ P° nãq; peccatū tertiã vel saltē aliquã huius chori partē detraxit in terrã. ¶ 2. qr peccatū Sedes oipotētis dei destruxit: nã throni dicunt sedes dei: in quibus residet dñs iustitiã suã exercet: vt dic Bona. in. 2. di. 9. et in lib. de celesti hierarchia. ¶ 3. qr peccatū fecit angelos: qui diuine iustitie sedes esse debebãt: sedes diabolice iniustitie et diabolice iniquitatis. Uñ possumus ex opposito contēplari: qꝫ in his: qui de hoc choro ceciderūt: diabolus residet modo suo: cū iniustitiã exercere desiderat. Hi sūt qui stimulãt ad iniustitiã: furtū: vsurã: rapinam: cōtractus iniquos: oppressiones pauperum: viduarum et pupillorum: ad iniusta vectigalia: ad iniusta tributa: ad occultanda testamenta: ad mendacia: periuria: et falsa testimonia. Docuerunt. n. linguã suã loqui mendaciū: vt iniq; agerēt: laborauerunt. Et sic peccatum contaminauit chorum thronorum.

¶ 8. Chorus cherubin. ¶ Primo nãq; peccatū tertiam vel saltē aliquã huius chori partē de celo ad terrã detraxit. ¶ 2. qr peccatū eorum splendorem et lumen offuscauit. Nã cherubin īterpretatur plenitudo scientie: et eis cōpetit perfecta dei cognitio: vt dicit Bona. in. 2. di. 9. Et s̄m Dioni. de celesti hierarchia: c. 7. dicunt̄ ꝓximi deo p̄ clarã et immediatã dei visionem: quã hñt: vñ sunt illuminatissimi. Sed peccatum tm̄ lumen offuscauit: qr diuina visione priuauit. ¶ 3. qr peccatū angelos huius chori qui ceciderunt: qui erant lucidissimi: fecit obscurissimos et tenebrosos: ducens ad tenebras infernales. Hi sunt spūs illi. qui sua astutia humanū intellectū offuscare nituntur subdolis et diabolicis scientijs: suspectis doctrinis: vanis persuasionibus: vanis exemplis inducendo ad amorē tēporaliū: retrahendo ab eternis. Ostētis astutijs humanū intellectū offuscare nitunt. Et sic peccatum contaminauit chorum cherubin.

¶ 9. Chorum seraphin. ¶ P° qr peccatū tertiã vel saltē aliquã huius chori partē exterminauit de celo ad terram detrahendo. De hoc. n. choro fuit Lucifer: vt coiter volunt doctores et seraphicus cardinalis Bona. in. 2. dist. 9. ar. 1. q. 1. et. 2. ¶ 2. qr pctm̄ fec hui⁹ chori spūs: qui erant oibus sublimiores: omnibus inferiores: deducendo sub omnibus

omnibus ad pfundū īferni. Isa.14. Uerūtā ad infernū detraheris in p-fundū laci. ¶3.q2 fecit spūs:qui sup pc̄s fuissent amorosi: super omnes odiosos: & de igne diuino deduxit ad ad ignē inferni. Ezech.28. Producā ergo ignē de medio tui:qui comedat te: & dabo te in cinerē sup terrā in cōspectu omniū videntiū te. Hi sunt spiritus nequam:qui stimulant ad sup-biā: pompā:inanē gl'iam:ambitionē: hi puocant ad odia ad malas voluntates:hi suscitāt ignē domestice dis-scensionis & ciuilis discordie: hi su-scitant hereses:scismata: partialita-tes & bella. O q̄tū ignis accendunt in tota ecclesia militante. Et sic p3: q̄lo peccatū contaminauit chorū seraphinorū: & totū mundū angelicū & intel-lectualem.

Tertio principaliter peccatū cōparandū est ad mundū diui-nū & supsubstantialē. ¶Ubi aduertēdum est: q mortale peccatu3 si ad diuinū & supsubālē3 mūdū: qui est ipse deus:cōparet: ipsum corrumpit: venenat: maculat & cōtaminat: nō in se formaliter: sed in suis pprietatibus siue in suis effectib9:qui in creaturis reperiunt. Et hoc sic particu-lariter declaratur.

¶Primo Peccatū corrumpit & cōtaminat diuinā vnitatē. Nā peccatū primi parentis in tantū corrupit naturā: & pronā fecit ad malū: q hoīes declinauerunt ad ydolatriā: & adorauerunt & crediderunt plures deos esse: vt dicit Alex. de alis in.2.parte.q.178. memb.6. ibi plures infidelium deos enumerās. Hec aūt deorum plurali-tas diuine vnitati repugnat: vt probat Sco. in p̄.di.2.q.3. Et hoc modo peccatū diuinā vnitatē cōtaminauit: inueniēdo deorū multitudinem: Jouem & Saturnū: Martē: Venerē: Mercuriū: Phebū: Mineruā: Cererē: Bachū: & innumeros alios. De quib9 Iuuenalis ait. Quis nesciat Volusi bitinice: qualia demēs Egyptus portēta colat: Cocodrilon adorat. Oppida tota canem venerātur: nemo Dianā. Porrū ac cepe nephas violare ac frangere morsu. O sanctas gētes: quib9 hec nascunt in hortis numina.

¶2. Diuinā veritatē. Nā p pcēm humana natura violata & tenebris obcecata verā lucē videre nō pualet: hinc est q diuinā veritatē i litteris sacris expressam multipliciter p varias hereses: & per varios errores corrupit: maculauit & cōtaminauit: diuinā scripturā male intelligendo: nequiter ex-ponēdo: nequissime deprauādo: vt fecerūt Judei i sui Talmuth neqssima compositione: & alij plurimi: qui a diuina veritate: que in scriptura sacra continet: exciderunt. De quibus vide Sco. in plogo.i. snīarū.q.4. Et.24. q.3.c. Heresis.c. Hereticus.c. Quid aūt.c. Qui in ecclesia.c. Qui aliorū.c. Quidā aūt heretici. Ubi circa.80.heresum genera describūtur. Et sic peccatū cōtaminauit diuinā veritatē.

¶3 Diuinā bonitatē. Nā bonitas diuina oib9 creatis i certis gradib9 se-ipsam coicauit: q2 sicut a primo ente est omne ens: & a p̄ vero oē verū: ita a p̄ bono est oē bonū: sicut dicit Alex de alis i.3.pte.q.26.mē.7.ar.3. Sed pc̄t3 hāc diuinā bonitatē coicatā cōtaminat. Nā vt dic Aug. in li. de Ci. dei. Peccatū est male vti bono. Bonus est itellect9: tu eo male vteris: peccas: & peccādo bonū illō cōtaminas: ho-

na est voluntas:bona memoria:fanta sia:auditus:visus:omnes sensus:ma nus:pedes:corpus:anima:diuitie:sci entiā:dn̄ia: vestes:filij:vxores:amici: oīa bona sunt:sed dū his quisq male vtitur peccat: et peccādo eoꝝ bonitatē cōtaminat. Practica.

¶4. Diuinā potentiā. Nam ante pec catū diuina potentia se tm̄ in bonis et gratiosis manifestauerat.s.in mundi creatione:in angelice nature ꝓducti one:de qua potētia multa dicūt Sco. et alii Theo. in ꝑ.di.42.et.43. Sed per peccatū ꝓuocata et in reb⁹ odio sis.i. in punitione maloꝝ ostensa est. Hec.n.diuina potentia ob pcīm Adā de paradiso deliciarum eiecit. Gen.3. Mundū diluuio submersit. Gen.7. Sodomam celesti igne consumpsit. Gen.19. Pharaonē cū suo exercitu in rubro mari submersit. Exo.14. Sic oēs alias punitiones:quas fec. Et sic ob peccatū si dicere liceat: diuina po tentia est facta quasi carnifex et crude lis saltē apparēter in suis effectibus. Et sic peccatum contaminauit diui nam potentiam.

¶5. Diuinā sapientiā. Nā diuina sapiē tia oīa bene ordinauit:tēporalia sub tus:celestia supra collocando:corpus anime: tēporalia spiritualibus suppo nēdo. Un̄ Propheta in ps.103. Quā magnificata sunt opera tua domine. Oīa in sapientia fecisti. De qua sapiē tia Sco.in ꝑ.di.32.et.35. Sed peccatū hanc sapientiā q̄tum in se est:conta minat et maculat:qꝛ preponit spūali bus tēporalia:et aie corpus et celesti b⁹.tēporalia. Quia est ƒꝫ Aug. Sum ma puersitas:frui vtēdis et vti fruen dis. Uide Sco.in.2 .di.35.

¶6. Diuinam ꝓuidentiā. Nā ob pec catum multi adeo excecati sunt: vt di uinā ꝓuidentiā in reꝝ gubernatione negauerint. De qua prouidentia vide multa per Sco.in ꝑ.di.44. Multi propter peccatū obtenebrati clamant illud Job.22. Quid.n.nouit deus? nubes latibulū eius:nec nostra consi derat:et circa cardines celi perambu lat. Heu quot sunt de quibꝰ dici pōt illud Juuenalis.

Sūt:qui fortune iā casibus oīa ponāt.
Et nullo credunt celū rectore moueri.
Natura voluente vices et lucis et anni.
Atq ideo itrepidi q̄cūq altaria tāgūt.

¶7. Diuinā predestinationē. Sicut di cunt aliqui:deus oēs hoies ab eterno ad gloriā predestinauit sub cōditione: videlicet si ꝯcordes fuerint diuine vo luntati: et diuina mandata obseruaue rint:iuxta illō Matth.19. Si vis ad vitam ingredi: serua mādata: et illud Ecci.15. Si volueris mandata con seruare:conseruabunt te. Nam diui ne ꝓmissiones sunt conditionales:vt dicit Lyra in pluribus scripture lo cis. De ista tamen predestinatione vi de Sco.in ꝑ.di.41. Sed peccatū sup ueniēs hanc diuinā ꝑdestinationē cō taminat:et ī nihilū redigit.vide.23.q. 4.c. Obtineri.c. Nabucodonosor.

¶8. Diuinam prescientiā. Diuina pre sciētia est respectu dānandoꝝ et pre parationis penaꝝ et tormentoꝝ. Sed peccatum est illud ꝓpter quod diui na pſciētia penas reprobis preparat: vt innuit Sco.in ꝑ.di.41.ergo pecca tum diuinā prescientiā concitat:com mouet et contaminat. De ista pſciētia que est tantum respectu mali: vide.c. Nabucodonosor.23.q.4.

¶9. Diuinā misericordiā. Diuina mi sericordia que et quāta sit:vide Sco. in.4.

in.4.di.46. Scribitur.n.in.c. Multiplex De pen.di.1. Misericordie dei nec mensuram possumus imponere: nec tempora diffinire: est infinita & incomprehensibilis. Peccatũ tñ mortale adeo est venenosum & maledictũ: qꝫ si dici liceat: ipsam diuinã misericordiam contaminat: indurat: rigidã facit: & quodãmodo cõculcat: quia vt scribitur in.c. Diaconi sunt.93.d. Assidue peccantiũ.i. peccare volentiũ non miseretꝰ deus. O quã maledictũ. O quã venenosum ẽ mortale peccatũ.

¶ x. Diuinã iustitiam. Diuina iustitia que & quanta sit: vide Sco.in.4.di.46.q.prima.est ĩfinita sicut & omnes perfectiones diuine & absolute. Sed peccatũ mortale istã dei iustitiam in suo effectu per modũ loquendi venenat: contaminat & acerbat. Nã ꝓpter peccatũ diuina iustitia eterno igni peccatores condemnat. O quã acerba erit sentẽtia illa cõtra pctõres lata. Mat.25. Ite maledicti in ignẽ eternuꝫ. Uñ Propheta in.ps.47. Justitia plena est dextera tua.

¶ xi. Personã patris. Peccatũ mortale adeo est venenosum: qꝫ cõturbat: si dici liceat: psonã eterni patris: & penitere facit. Uñ loquens de peccatoribꝰ ait. Gen.6. Penitet.n. me fecisse eos. Sic & facit arma sumere: & filios suos occidere. Uñ clamat Deut.32. Inebriabo sagittas meas sanguine: & gladius meus deuorabit carnes.

¶ 12. Personã filii. Peccatũ mortale filii dei personã multipliciter conturbauit: contãminauit & contriuit. Naꝫ ꝓpter peccatũ filius dei esuriuit: sitiuit: peregrinatus est: ligatus: flagellatus: crucifixus est: & mortuus: vt dicunt Theologi in.3.di.19. Uñ Isa.53. Uulneratus est ꝓpter iniquitates nostras: attritus ẽ ꝑ scelera nr̃a: ꝑ scelus.n. populi mei percussi eum.

¶ 13. Personã spũs sancti. Peccatum mortale contaminat per modũ loquẽdi spũꝫ sanctũ: qꝛ ipsum milies expellit de sede sua.s. de cordibus hominũ: nec requiescere euꝫ sinit. Sap.1. Spiritꝰ sanctꝰ discipline effugiet fictũ: & auferet se a cogitationibus: que sunt sine intellectu: & corripietur a superueniente iniquitate. Ex quibꝰ patet peccati malignitas. Uenite. &c.

¶ De peccatis in Spiritum Sanctũ Cap. 23.

Venite ascendamus ad monteꝫ dñi: & docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec ṽba Mat.12. Ideo dico vobis: Omne peccatuꝫ & blassemia remittetur hominibus: spũs aũt blassemie nõ remittetur. Et quicũqꝫ dixerit verbũ cõtra filiũ hominis remittetꝰ ei: qui aũt dixerit contra spũꝫ sanctũ: nõ remittetur ei neqꝫ ĩ hoc seculo neqꝫ ĩ futuro. Et pᵉ.J.5. Est peccatũ ad mortẽ: nõ ꝓ illo dico: vt roget quis. ¶ Secundũ oĩum sacrorꝫ theologorꝫ doctrinã & ecclesie catholice determinationem ꝑstãtissimi auditores & dilectissimi ĩ Christo Jesu tria sunt ciborum corporalium sicut & peccatorꝫ genera. Et sicut se hẽt cibus ad corpus: ita peccatũ ad aĩam rõnalẽ. ¶ Primo Aliquis est cibus: qui nõ ẽ ex se cõtrarius videlicet aliquod impedimentũ afferat ad rectaꝫ habitudinẽ vite: vt cibꝰ grossus: vel male digestionis: aut nõ ꝫm debitam mẽsurã sumptus: ita aliqua sunt peccata: q̃ nõ contrariãtur vite spũali: qꝛ non excludunt charitatẽ: licet aliquã

inordinationē in vita spūali ponāt: vt dicit. s. Tho. in. q. de pctō veniali. ar. i. ꝛ ista sunt pctā venialia: de quibus in c. Unū oratorium. di. 25. ꝛ pᵉ. Cor. 3. Si quis aūt superedificat supra fundamētū hoc ligna: fenū: stipulam. ¶ 2 Aliquis cibus est de sui natura contrarius vite prout est cibus venenosus: qui a corde pōt auferre principiū vite: nī sic celeriter remediū adhibeat: non interficit: ita aliqua sunt pctā: que de sui natura spūali vite sunt contraria: qꝛ principium spūalis vite auferūt. s. charitatē erga deum ꝛ ꝓximū: vt dicit. s. Tho. vbi supra: tamen si per penitētie remediū succurrat: non occidunt morte sempiterna: sed relaxant: sicut patet De pen. dist. i. c. Libenter. c. Multiplex. c. Medicina. c. Medicamentum. Uñ ꝛ Christus Matth. 12. Omne pcī in ꝛ blasfemia remittetur hoībus. ¶ 3. Aliquis cibus est de sui natura adeo vite cōtrarius: vt postꝙ sumptus fuerit: nullo possit remedio mitigari: sed sumentē necessario ducit ad mortē: sicut sunt aliqui cibi venenosissimi ꝛ artificiati: qui oīo si sumuntur comedentē interficiūt: ita sūt aliqua pctā: que adeo sunt vite spūali cōtraria: vt nullo possint remedio sanari: sed necessario hominē ducūt ad mortē: talia sunt peccata in spūm sanctū: de quibus Saluator Matth. 12. Qui aūt dixerit cōtra spiritū sanctū: non remittetur ei: neꝗ in hoc seculo: neꝗ in futuro. Et sunt verba nr̄i fundamenti: que iterū replicata dicunt in hac forma. Ideo dico vobis. Omne peccatū ꝛ blasfemia remittetur hominibus: spūs aūt blasfemie non remittet. Spūs blasfemie ē pcīuꝫ in spūm sanctū. De q̄ tria mysteria ꝓponunt.

¶ Pᵐ Declaratio.
¶ 2ᵐ Distinctio.
¶ 3ᵐ Comparatio.

Quo ad Primū mysterium qd dicitur Declaratio: ꝓ maiori declaratione huius grauissimi peccati: quod speciali denominatione in spūm sanctū dr̄: plures questiones ꝛ theologica dubia in mediū sunt adducēda. Quoꝝ talis ē ordo. ¶ Primo. n. querit. ¶ Utrum quis possit in vnā diuinam personā peccare: nō peccando in aliam: siue ab vna diuina persona auerti: nō auertendo ab alia. Ratio questionis est: qꝛ istud peccatū de quo loqui intendimus: ab ipsa Ueritate dicit in spūm sanctum Matth. 12. quasi sit cōtra personam spūs sancti: ꝛ nō cōtra personā patris vel filij. ¶ Huic questioni rñdet doctor subtilis Sco. in. 2. di. 43. q. i. ponēdo tres veritates siue cōclusiones. ¶ Prima ē talis. Cū peccatū sit auersio a deo ꝛ cōuersio ad creaturam: in omni mortali auersione ab ipso deo necesse est aliquā irreuerētiā fieri vel ipsi diuinitati: vel vni triū personaꝝ: sicut ꝑ oppositū: cū quis ordinate ad deū se cōuertit: necessario reuerētiā exhibet: vel persone patris: vel persone filij: vel ꝑsone spūs sancti: vel saltē ipsi diuinitati vel nature diuine. Auertendo. n. a deo ꝛ peccando tollitur debita subiectio ꝛ reuerentia hominis ad deum. vt dicit. s. Tho. in. q. de peccato veniali ar. i. ꝛ sic per oppositum: creatura rōnalis dū se debitē ad deū cōuertit: debitā subiectionē ꝛ reuerētiam exhibet vel ipsi deo vel vni triū personaꝝ. ¶ 2. est talis. Cū quis ab vna diuina persona peccādo mortaliter se auertit. vel vni persone irreuerentiam

rectiam facit: vel iniuriā irrogat: vt si quis nō crederet filiū esse in diuinis: vel spūm sanctū nō esse: vel si quis diceret: maledictus sit filius dei: vel maledictus sit eternus pater: vel si quis crederet aliquid erroneū circa personā vnā & nō circa aliā: talis sic irreuerentiā vni persone faciēs: virtualiter irreuerentiā facit oībus psonis: & sic peccando in vnā virtualiter peccat in oēs. Cuius ratio est: qz in oībus tribus est vna veritas: vna bonitas: vna sapientia: vna potentia. Et cū fit irreuerentia veritati vel bonitati: vt est in filio: fit ei irreuerētia: vt in tribus: qz vnica est in his tribus: & ideo qui in vnā diuinā psonā peccat & ab vna se auertit: dato qp nō cogitet de alijs: tamen virtualiter loquendo necessario peccat in oēs & se auertit ab omnibus. Hec Sco. vbi supra. Exemplū. Siquis filiū Petri vulneraret: dato qp de Petro nō cogitaret: virtualiter tñ Petrum offenderet. ¶ 3. est talis. Si loqui volumus de auersione actuali & de offensione actuali: sic pōt quis ab vna persona actualiter auerti & nō ab alia: & peccare in vnā personā non peccando in aliā: imo nec cogitādo de alia. Cuius pbatio est multiplex fm Sco. ¶ Primo qz cū sint tres articuli fidei respicientes distincte tres personas: possibile est aliquem errare in vno articulo & non in alio: & per consequēs peccare actualiter in vnā personā & non in aliam: qz non opz considerantem vnam personam considerare aliam. ¶ 2. qz in qualibet persona inuenitur ratio vltimi finis: qz ratio omnis boni: igit potest ei fieri reuerentia vel irreuerentia non habita consideratione ad alias personas: sicut facit ecclesia: cum dicit. Ueni creator spūs. &c. ¶ 3. quia possibile est aliquem stare in consideratione diuine essentie nihil cogitando de personis: vt patet in Phys: qui sic deum considerabant ignorādo psonas: & in essentia sic considerata inuenitur ratio finis & omnis boni: ergo essentie sic cōsiderate potest fieri reuerentia vel irreuerentia: non faciendo irreuerentiā alicui psone. Ergo multo magis pōt fieri irreuerentia vni psone & nō alijs: qz magis distinguitur persona a persona: quia distinctione relatiua: qз essentia a psona: q̄ non sic opponitur relatiue: ergo potest quis peccare in vnā personam actualiter non peccando in aliam: imo nec de alia cogitādo. Sed isto modo non accipitur peccatum in spūm sanctum: vt scilicet aliquis peccet in ipsum & non in aliam personā. Hec Sco.

¶ 2. Queritur. ¶ Unde & ex qua causa aliquod peccatū dicatur esse in spiritum sanctū. ¶ Rñdeo ad hoc quesitum: fm Magistrū in. 2. dist. 43. & Sco. in. 2. eadē di. q. 1. & Bona. in. 2. eadem dist. ar. 1. q. 1. in responsione ad secūdum argumentum per tres veritates: ¶ Prima est talis. Quedam proprietates cōmunes sunt omnibus diuinis personis: patri filio & spiritui sancto: quia sūt realiter in omnibus & in vna sicut in alia: vt potentia: sapientia: bonitas: pietas: clementia: mansuetudo: gratia: que omnibus personis cōmunes sunt: & omnibus eque insunt: tamen diuina scriptura frequenter Patri attribuit & appropriat potētiam: ad tollendū errorē ne. s. quasi senex putaret ipotēs & īfirm⁹. Filio attribuit sapientiā: ne quasi iu-

uenis putaretur insipiens: spui sancto attribuit bonitatē: ne. s. putaretur spiritus malignus vel spiritus malignitatis: ⁊ sic potētia: sapiētia ⁊ bonitas personis diuinis appropriata dicunt. ¶ 2. est talis. Peccare in aliquā diuinā personā nō dicitur proprie vel fm aliquid ꝓpriū ipsi psone: ita ꝙ offendatur ꝓprietas vel aliquid ꝓpriū ipsius persone: sed dicitur appropriate vel fm aliquid diuine persone appropriatum. Et ideo sicut peccatum commissum ex infirmitate dicitur peccatum in patrem: qꝛ patri appropriatᷣ potentia: ⁊ peccatum commissum ex ignorantia dicitur peccatū in filium: cui appropriatur sapientia: ita peccatum cōmissum ex malicia dicitur peccatū in spūm sanctum: cui appropriatᷣ bonitas: cui bonitati opponitur malicia. Et sic peccatū aliquod dicitᷣ peccatū in spūm sanctū: qꝛ ex malicia cōmissum. ¶ 3. est talis. Peccatū aliqđ ideo dicitᷣ esse in spūm sanctū: non qꝛ sit cōtra psonā spūs sancti: sed qꝛ est cōtra effectum spiritui sancto appropriatū: nec qꝛ cōtra oēm effectū appropriatū: qꝛ oē peccatū mortale opponitᷣ bonitati ⁊ gratie: que sunt appropriata spiritui sancto: nec tñ oē mortale est peccatū in spūm sanctū: sed dicitur peccatū in spūm sanctū: qꝛ contra effectū precipuū inter appropriata spiritui sancto. Hoc aūt est donum grē finalis: siue penitentialis ⁊ hoc ꝓprie q̄tum ad statū grē finalis: in qua consistit ois grē efficacia. Hec Bona. vbi supra. Peccatū ergo aliquod dicitur in spūm sanctū: qꝛ est ex malicia cōmissum: vt dicit Magister ⁊ Sco. Uel qꝛ est cōtra effectū precipuū spiritui sancto appropriatū. s. cōtra gratiam finalis penitentie: vt dicit seraphicus doctor. s. Bona.

¶ 3. Queritur. Utrum omne peccatū ex malicia cōmissum sit peccatū in spiritū sanctū. ¶ Huic quesito rñdet doctor subtilis Sco. in. 2. di. 43. q. 1. ponendo tres veritates. ¶ Prima est talis. Omne peccatū: quod est in voluntate non precedente aliqua perturbatione vel passione in sensibꝰ nec ignorantia in ratione: est peccatū ex certa malicia: ⁊ sic forte peccauit Adam: qꝛ in eo non fuit perturbatio ex passione precedente in sensibus nec ignorantiā rōne. ¶ 2. est talis. Non omne peccatū sic cōmissum ex malicia est peccatū in spūm sanctū: qꝛ hoc modo peccatū in spūm sanctū non esset grauissimū. Nā peccatū ex certa malicia pōt esse cōtra precepta secūde tabule: que nō sunt grauissima: qꝛ tm̄ virtualiter auertunt a fine. Uñ. s. Bona. in. 2. di. 43. ar. 1. q. 1. in fine sic dicit. Licet malicia concurrere possit ad oē peccatū: nō tamen semp facit peccatū in spūm sanctū. Uñ si aliquis senex: qui nō habet appetitū fornicandi: excitaret carnē suā vt fornicaretur: non diceretur in illa fornicatiōe peccare pctō in spūʒ sanctū: q̄uis peccatū illud cōmitteret ex industria ⁊ quadam malicia. Sed cū dicitᷣ: ꝙ peccatū ex malicia est peccatū in spūm sanctū: hoc solū intelligitur de illis generibus peccatoꝝ: que ꝓprie ex malicia hñt ortū sicut inuidentia fraterne grē ⁊ impugnatio veritatis agnite. Hec Bona. ¶ 3. est talis. Ad hoc vt peccatū aliqđ sit in spūʒ sanctū: opꝫ ꝙ sit cōtra preceptū prime tabule: qꝛ tunc actualiter ⁊ formaliter auertit ab obiecto illo perfectissimo ⁊ ab vltimo fine. Nec adhuc ois precepta

precepta prime tabule sunt in spiritũ sanctũ: q2 op3 ad hoc ꝙ sit pctm̃ grauissimũ ꝙ opponat̃ actui pfectissimo cõuersiuo ad deũ: ꝛ q2 dilectio dei est actus pfectissim⁹ cõuersiuus ad deũ: si haberet oppositũ: illõ esset grauissimũ peccatũ: scilicet odiũ dei. Sed q2 vt credo: deus nõ põt formal'r odiri: cũ post dei dilectionẽ perfectissimus actus quo voluntas tendit in deum sit actus spei: oppositũ eius erit pctm̃ grauissimũ. Et hoc est peccatũ desperationis: siue obstinationis i malo cũ desperatione ꝛ pposito nõ penitẽdi: ꝛ hoc est pctm̃ in spũ3 sanctũ. Et s3 hoc ad pct3 in spũ3 sanctũ tria requirũtur scilicet ꝙ sit ex certa malicia: ꝙ sit contra pceptũ prime tabule: ꝛ ꝙ sit actus oppositus actui conuersiuo pfectissimo: ꝛ hoc mõ est peccatũ in spũm sanctũ: ꝛ est finalis impenitẽtia: nõ q2 hõ decedit sine penitẽtia: sed q2 h3 pposítũ de nunꝗ penitẽdo: ꝛ oritur ex desperatione. Hec oĩa Sco. ad lrã3. Ex quibus põt patere: qñ pctm ex malicia cõmissum sit in spiritum sanctum ꝛ quando non.

¶4. Queritur. ¶ Utrũ pctm in spũ3 sanctũ sit pctm distinctũ ab alijs generib⁹ pctõꝝ. ¶ Ad hãc. q. rñdet. s. Bona. in. 2. di. 43. ar. 1. q. 1. sic dicens. Peccatũ in Spũm sanctũ dicit genus peccati distinctũ ab alijs gñribus pctõꝝ: quod p3 triplici rõne. ¶ Primo rõne principij: q2 pctm in Spũ3 sanctu3 dicitur esse illud: quod est ex certa malicia siue industria: ex qua non pcedit oẽ pctm: sed illud solũ quod facit hõ scienter. ¶2. rõne oppositi: q2 cũ triplex sit gr̃a: v3 gratia inocentie: gratia baptismalis gr̃a penitentialis: sicut pctm originale opponit̃ gr̃e inocentie ꝛ eam ĩpugnat: ꝛ pctã actualia opponunt̃ gr̃e baptismali ꝛ eam ĩpugnãt: ita pctm in Spũm sanctũ pprie hẽt opponi gr̃e penitẽtiali: ꝛ eam ĩpugnat quantũ ad sui initium ꝛ quãtũ ad sui terminũ: ꝛ ideo ẽ genus pcti ab alijs distinctũ. ¶3. rõne actus substrati: q2 cũ pctm in spũm sanctũ sit impugnatiuũ gr̃e: ꝛ malicia que est in isto pctõ sit in spũ subiectiue: nõ in carne: iõ peccatũ in spũm sanctũ pprie cõsistit circa actũ ipsius spũs: sicut p3 in desperatione ꝛ obstinatione: que cõsistunt circa actũ spũs: scilicet voluntatis: nõ circa actũ carnis sicut fornicatio ꝛ adulteriũ: que nullo mõ dici põt pctã in spiritum sanctu3: ꝛ sic rõne actus substrati pctm in spũm sanctũ est genus pcti ab alijs distinctũ. Et sic rõne sui principij. s. malitie opponit̃ bonitati: que spũi sancto attribuit̃: ratione oppositi opponit̃ gr̃e: que ẽt spũi sãcto attribuitur: rõne actus substrati opponit̃ actui spũali: qui ẽt attribuit̃ spiritui sctõ. Et sic his tribus rõnib⁹ pbatur: pctm in spũm sctm esse genus pcti ab alijs pctõꝝ gñib⁹ distinctũ.

¶5. Querit̃. ¶ Utrũ oẽ pct3 p additionẽ alicui⁹ circũstãtie possit fieri peccatũ i spũ3 sãctũ vel ne. ¶ Huic q̃sito rñdet Alex. de alis in. 2. parte. q. 173. memb. 1. ꝛ. 4. dicẽs. Si aliquis motus pcti: qui diu durat: ꝓ sit ex infirmitate: deinde pgrediẽdo sit ex industria ꝛ malicia: nõ pp hoc dicẽdũ est: ꝙ idẽ pctm sit simul in Patre3 ꝛ in spũm sanctũ: sed ex vna parte motus dr̃ pctm ex infirmitate ꝛ sic in patrẽ: ꝺm vero aliã partẽ dr̃ pctm ex malicia ꝛ in spũm sanctũ. Et silr̃ aliquis motus pcti põt ꝓ ex ignorantia esse: ꝛ postmodũ ex malicia: ꝛ sic ꝺm vnam

partē est peccatū in filium: fm aliam in spūm sanctū. Et idem pōt dici in diuersis peccatis numero eiusdē tñ rationis. Potest.n. quis ex infirmitate ꝛ tentatione ꝑ multas fornicationes cōmittere: sed postmodū ex malicia sine aliqua infirmitate similes perpetrare. Similiter quis ꝑ ludit ignorās ludum esse peccatū: postmodū vero scienter ꝛ ex malicia. Et sic vt dicunt aliqui: peccatū in spūm sanctū est qdcūqꝫ mortale peccatū ex certa malicia ꝛ cū mentis pertinacia cōmissum. Sicut.n. quedā lepra erat curabilis vt incboata: quedā vero incurabilis vt cōsumata: per quā quis eijciebat ex castris. Leui.13. ita quoddā est peccatū mortale ꝛ curabile: qꝛ remissibile: qddaꝫ vero incurabile: qꝛ irremissibile qꝛ factū est peccatum in spūm sanctū. Unde Ambro. Quod humana fragilitate cōmittitur: remissibile est: si cōgregatio nō deseratur. Cū vero diabolica obstinatione deseritur: nec ad cōgregationē reditur: insolubile peccatum est: ꝛ dicitur in spūm sanctuꝫ. Hec ille. Ergo videt: ꝙ omne peccatum mortale posset fieri peccatum in spūm sanctum per additionem alicuius circunstantie: puta malicie vel saltem obstinationis: desperationis: impenitentie vel huiusmodi.

¶ 6. Queritur. ¶ Utrum peccatū in spūꝫ sanctū sit grauissimū. ¶ Rñdet s. Bona. in. 2. di. 43. ar. 2. q. 1. ponendo aliquas cōclusiones. ¶ Prima ē. Peccatū in spūm sanctū est grauissimū: qꝛ naturā maxime ledit: ꝛ diuine maiestatis oculos maxime offendit. Naturā.n. maxime ledit: dū non solū aufert ei sanitatē: sed ēt precludit viā ad sanitatē. Unā sicut morbus periculosior est: qui nō tantū ledit naturā: sꝫ ēt precludit viā ad sumptionē cibi vel medicamēti: sic est de isto morbo spirituali. Oculos ēt dei maxime offendit: qꝛ nullū excusationis coloreꝫ hēt: ꝛ ideo peccans hoc gñe peccati seuerius iudicari meret. ¶ 2. est. Peccatū in spūm sanctū est ex malicia: ꝛ nō solū ex malicia: sed ex malicia ꝛ industria: peccat.n. tūc quis in spūꝫ sanctūꝫ qñ ad malū mouetur ex nequitia spiritus: sciēs se moueri ad malū. Unde pcēꝫ in spūꝫ sāctū ē ex malicia cōflata ex cōcursu malicie cōtracte ex originali pctō: ꝛ malicie actualis industrie cōiuncte: ꝛ ideo non tm̄ dr esse pcēm ex malicia: sed ex certa malitia ꝛ ex conflata malicia: ꝛ qꝛ est ex tali malicia: que nō excusat: sed aggrauat: ideo diuine maiestatis oculos maxime offendit. ¶ 3. est. Peccatum in spūm sanctū: qꝛ procedit ex certa malicia: ideo in hoc peccato voluntas scienter eligit malum: ꝛ magis respuit bonum: ꝛ se elongat a bono: ꝛ ideo in hoc pctō voluntas magis deprauatur ꝛ deordinatur: ꝛ qꝛ in deordinatione voluntatis maxime consistit lesio nature: hinc est: ꝙ peccatum in spūm sanctuꝫ maximè ledit naturam: ꝛ ideo est grauissimum peccatū. Unde Magister in. 2. dist. 43. ait. Est preterea quoddam peccati genus ceteris grauius ꝛ abbominabilius: quod dicitur peccatum in spūm sanctum: de quo in euāgelio Ueritas ait. Qui peccauerit in spūm sanctuꝫ non remittetur ei: neqꝫ hic neqꝫ in futuro. Practica.

Uo ad. 2ᵐ. mysterium: quod vocatur Distinctio: considerandum est quomodo peccatum in spūm sanctum in sex species distinguatur

gnatur: que sunt impugnatio verita-tis agnite: inuidentia fraterne gratie: presumptio: desperatio: obstinatio: et impenitentia. Uidetur .n. quod debeant esse plures. Cum .n. in deo sit bonitas: sicut et veritas: si accipitur vnum peccatum in spiritum sanctum per impugna-tionem veritatis: ita videtur quod debeat accipi aliud per impugnationem boni-tatis. ¶ Preterea cum septem sint peccata mortalia: inter que sunt aliqua ita grauia sicut inuidia: ergo si inuiden-tia fraterne gratie ponitur peccatum in spiritum sanctum: ita et superbia et ira et accidia poni deberent peccata in spiritum sanctum. ¶ Ad hec dubia respondetur secundum doctrinam domini Alex. de alis in .2. parte. q.173. memb.3. et s. Bona. in .2. di. 43. ar.3. q.1. qui sic dicunt. Peccatum .n. in spiritum sanctum directe opponitur gratie spiritus sancti: per quam est vnitas ec-clesie: in qua fit remissio peccatorum. Ad hoc autem quod ille effectus .s. remissio peccatorum sequatur ex illa gratia: multa sunt per se adiuuantia. Ex parte proximi duo sunt motiua ad remissionem peccati: duo alia ex parte dei: et duo ex parte sui .i. illius cui fit remissio. Contra ista sex motiua et adiutoria ad peccati remissionem: et ad gratie suscepti-onem sunt sex species peccati in spiritum sanctum: que directe opponuntur istis sex motiuis et adiutorijs ad gratie suscepti-onem: et ideo dicuntur peccata in spiritum sanctum: quia directe opponuntur gratie spiritus sancti: et maxime gratie peni-tentiali: que est effectus spiritus san-cti. Et sunt iste.

¶ Prima species peccati in spiritum sanctum est impugnatio veritatis agnite. Sicut .n. dicit Alex. de alis vbi supra. Motiuum ad remissionem peccatorum: et ad gratie receptionem est amor veritatis agnite. per quam ordinatur intellectus. Contra hanc veritatem agnitam est peccatum in spiritum sanctum: quod vocatur impugnatio veritatis agnite: que respicit et impugnat effectum spiritus sancti: qui est in intellectu .s. ve-ritatem: et per istam impugnationem deordinatur intellectus impugnan-tis. Et si quis impugnaret veritatem ex ignorantia tunc talis impugnatio non esset peccatum in spiritum sanctum: vt dicit Alex. de alis. Ubi aduertendum quod secundum Bona. in .2. di.43. ar.3. q.2. in responsione ad .4. arg. Ueritas agnita siue cognita potest tripliciter intelligi impugnari: aut propter ipsam verita-tem: aut propter ipsum dicentem: aut propter effectum consequentem.

¶ Primo modo nullus impugnat veritatem propter seipsam: cum omnes homines natura scire desiderent: et naturaliter ament veritatem. ¶ 2° modo .s. propter ipsum dicentem potest impugnari ex quadam infirmitate: puta ex aliquali leui odio vel displicentia ipsius dicentis: et si non pertinaciter impu-gnetur: talis impugnatio non est peccatum in spiritum sanctum. Siquis autem impugnet eam pertinaciter in confu-sionem dicentis: quasi semper habet adiunctam maliciam: maxime cum est veritas ad salutem pertinens: vt est veritas christiane religionis: et sic est peccatum in spiritum sanctum. Tunc autem dico aliquam veritatem pertinaciter impugnari: quando ex sua impugnatione propter odium dicentis facit vel vult fa-cere preiudicium veritati: ita quod quamuis non odiat veritatem: vt veritas est: tamen ratione odij dicentis adiuncti odio eam abhorret: et delectatur in eius confutatione: sic aliqua

veritas agnita potest tripliciter impugnari.

odit deum rõne iustitie: et rõne illius odij delectatur in cõtumelijs dei: sic ratione odij psone dicētis delectatur quis in cõfutatione veritatis ad cõfusionē ipsius dicētis: et tunc recte dr moueri ex malicia et ptinacia. Hoc modo iudei ex ptinacia et malicia pter odiū Christi pdicātis ipugnabāt veritatē agnitā: qñ dicebāt Christū eijcere demonia in Beelzebub principe demoniorum. Matth.12. cum tñ prius cognouissent Christū esse filiū dei: vt pbat ibi Lyra. Et Glo. sup illud Mat.21. Agricole aūt vidētes filiū dixerūt intra se. Hic est heres. Et ideo dixit eis Christus. Matth.12. Qui aūt dixerit cõtra spūm sanctū nō remittet ei: neqꝫ in hoc seculo neqꝫ i futuro. Heu quot sūt tales iudices: aduocati: pcuratores: curiales: qui ipsam veritatē agnoscunt: tñ pp odiū dicētis et ad cõfusionem ipsius: ipsam negant impugnant ex malicia atqꝫ ptinacia inuertūt et occultāt. ¶ 3. mō scilicet pp effectū cõsequentē: puta pp lucrū vel dānū tēporale: pp laudē vel vituperium: pp delectationē vel cruciatū: pp cõmodū vel incõmodum. Et hoc modo pōt duobus modis impugnari ad consequēdū aliquod pdictorum cõmodū vel ad vitandū aliqd incõmodū. ¶ Primo mō ex quadā infirmitate et nō ptinaciter: et tunc licet esset pctm nō tñ in spūm sanctū. Alio mō ex malicia et ptinacia: puta qñ ad euitandū aliquod incõmodū vel ad cõsequēdū aliquod cõmodū vult facere vel facit preiudiciū veritati. Hoc mō pontifices et pharisei ad euitādū exterminiū gētis sue ex malicia impugnabant veritatem a Christo pdicatam: qñ dicebāt. Jo.xi. Quid facimus: qꝛ hic hō multa signa facit? Si dimittimus eum sic veniēt Romani et tollēt nostrū locū et gētē. Heu quot sunt tales qui vel pp amorē carnalē vel pp timorē vel pp auaritiā veritatē impugnāt: vel negāt vel inuertunt: cõtra. c. Accusatores. 3. q. 5. cõtra. c. Epūs. 35. q. 6. cõtra. c. Nemo peritorum. c. Nolite timere. c. Abijt. xi. q. 3. Et vt dic Bona in. 2. di. 43. ar. 3. q. 1. in rñ. ad. 5. arg. q diuinā veritatē ipugnant: cõsequēter ēt ipugnāt diuinā bonitatē et maiestatē: quia veritas nō tm̄ seipsam declarat et predicat: sꝫ ēt diuinā bonitatē et maiestatē. Ista ergo impugnatio veritatis agnite est cõtra veritatē doctrine et cõtra effectū spūs sancti in intellectu: et hoc respectu proximi.

¶ 2. Est Inuidentia Fraterne grē. Sicut dicit Alex. d alis in. 2. parte. q. 173. memb. 3. motiuū ad pctōrum remissionē et grē acquisitionē est amor fraterne grē: p quā ordinatur affectus. Et contra hanc fraternā grām est pctm in spiritū sanctū: quod dr inuidentia fraterne grē: p quā deordinatur affectus inuidētis. Et vt dicit Bona. in. 2. di. 43. q. vltima. in rñ. ad. 5. arg. dupliciter pōt quis inuidere aliene grē. ¶ Primo qꝛ ex aliena grā minuitur bonū pprium: cuius pmotionē singulariter appetit: et ad hoc mouetur ex aliqua leuitate vel infirmitate: et tunc talis inuidia est pctm capitale vnū de septē mortalibus pctis: et nō est pctm in spiritū sanctū. ¶ 2. qꝛ visus aīe sic est depravatus: vt sicut nō videt bonū in se: sic ēt nolit videre bonū in alio: et tunc est pctm in spūm sanctū. Hoc aūt est in illis maxime qui vix pñt in aliquo homine videre bonū: et isto vltimo modo non procedit ista inuidentia nisi ex

magna

magna corruptione et malicia volūtatis: q̄ adeo gustū ei⁹ peruertit: vt bonū faciat apparere malū: et malum faciat apparere bonū. Hoc mō principes sacerdotū et scribe videntes miracula Christi et pueros acclamantes ei. Osāna filio Dauid: inuidebāt grē Christi: et indignati dixerunt ei. Audis quid isti dicunt? Matth.21. Heu quot sunt mō tales: qui vel ex infirmitate vel ex malicia his inuidēt: qui grām hñt vel sciētie: vel pdicationis: vel sanctitatis: vel fauoris: vel laudis: vel alterius p̄eminentie. Ista ergo inuidentia fraterne grē est cōtra bonitatē grē et contra effectū spūs sancti in voluntate: et hoc respectu primi.

¶ 3. Presumptio. Et ista ē cōtra diuinā iustitiā: vt dic̄ Alex. de alis vbi supra. Qui.n.cū suis malis meritis de dei bonitate p̄sumit: ponit p̄ cōñs deū esse iniustū. Ubi aduertēdū: q̄ vt dic̄ Bona.in.2.di.43.q.vltima: in R.ad 2.arg. duplex ē p̄sumptio. ¶ Una est presumptio de meritis: qua quis presumit de meritis suis siue de aliquo qd h₃ in se: et ista p̄sumptio est pctm siue spēs supbie: et talis erat p̄sumptio illius pharisei: qui dicebat Luc. 18. Gras tibi ago deus: q̄ nō sū sicut ceteri hoīes raptores: iniusti: adulteri: velut ēt hic publican⁹. Ieiuno bis in sabbato: decimas do oīu₃ que possideo. Heu q̄t sūt hui⁹ mōi: qui pp suā supbiā a dño repellunt̄ sic̄ et ille phariseus. ¶ Alia ē p̄sumptio de īpunitate: qua v₃ quis p̄sumit de īpunitate maloꝝ suoꝝ: dans totū diuine mīe: et auferēs ei oīo rigorē iustitie: et hoc ē pct̄3 in spūm sanctū: q̄z claudit viā ad grā₃: et viā āpliat ad pct̄3. In hoc pctō incidūt illi: qui toto tpe vite sue in peccatis pseuerāt sub spe diuine mīe dicentes. Dñs misericors ē. In fine vite pcutiā pectus: et deus miserebitur. In hoc incidunt illi: qui dicunt. Uolo gaudere du₃ vixero. Dñs misericors est. In hoc incidūt illi: qui retinēt aliena bona: et restituere nolunt dicentes. Magis volo mīe diuine q̄₃ boiu₃ me cōmittere: et miseri nesciūt: q̄ assidue peccantiū nō miseret̄ deus. 93.dist.c. Diaconi sunt. Et q̄ deus qui misericors et iustus ē: sic̄ cōseruat mīam in iustitia: ita et iustitiā in mīa. De pen. di.1.c. Quē penitet. Hec presumptio est contra diuinam iustitiam.

¶ 4. Desperatio. Et ista ē cōtra diuinā mīa₃. Qui.n. dsperat dū locus est penitētie: ponit deū eē īmisericordē: estimat.n. ipsu₃ deū nolle misereri: ēt si bō meueret̄ ad pnia₃: vt dic̄ Alex. vbi s. S₃ aduertēdū vt dic̄ Bona.in 2.dist.43.q.vltima.i R. ad pᵐ. arg. q̄ duplex ē desparatio. ¶ Una q̄ quis aliqñ desperat ex pusillanimitate: ita q̄ in ipsa desperatione nō inuenit cōplacentiā: sed dolet et renititur contra ipsam: et tunc talis despatio nō ē pct̄3 in spūm sanctu₃: q̄z ex tali despatione nō pijcit̄ hō in pfundū: et ē despatio ex īfirmitate et nō ex malicia. ¶ Alia est desperatio: qua quis despat diffinitiue abscōdēs se a facie diuine mīe: et hoc semp ē pct̄3 in spū₃ sanctū: q̄z ē in cōtumeliā diuine mīe: cui suā p̄fert iniquitatē. Sic̄ dixit Chaim Gen.4. Maior ē iniquitas mea: q̄₃ vt veniā merear. Et tale pct̄3 semp h₃ iunctā maliciā: p eo q̄ qui sic desperat: in tali culpa vult vitā finire. Uñ tales desparatissimi frequentissime sibiipsis inferūt mortē. Hec mō desperauit et laqueo se suspendit Achitophel consi

liarius Dauid.2.Re.17. Hoc modo et Judas laqueo se suspēdit ō dei misericordia desperatus. Matth.27. Heu quot sunt tales miseri: qui desperati varijs modis se interimunt: et nō recolunt: q misericordia dei est infinita et imensurabilis. De pen.di.i.c. Multiplex. c. Libenter. c. Magna pietas dei. Et in ista desperatione cōsistit malicie cōsumatio: vt dicit Alex. vbi sup. Uñ Ber. Queadmodū pfectionē sapiētie sibi vēdicat amor dei: ita desperatio oēm malicie cōsumationē. Hec desperatio ē cōtra diuinā miam.

¶ 5. Obstinatio. Et ista ē cōtra illā partē penitētie: q dr flenda nō cōmittere: qz obstinatio pponit flenda iterū committere: vt dicit Alex. de alio vbi sup. ¶ Ubi aduertendū fz Alex. ibidē et Bona. vbi sup. in rñ. ad. 3. arg. q cum obstinatio sit quedā adhesio ad pctm: sicut partialis qui nō vult recōciliari adheret odio: potest talis adhesio siue obstinatio dupl'r fieri. ¶ Aut. n. quis aliquādo iheret alicui pctō et obstinat in illo ex quadā ignorātia: puta qz credit eē licitū: aut ex quadā ifirmitate: puta qz a carne stimulatus nō vult cōcubinā dimittere: tunc talis obstinatio licet sit pctm: non tñ in spūm sanctū: qz non est ex malicia. ¶ Aut quis in aliquo pctō obstinat: qz voluntas cōplacet sibi in culpa ppetrata: et priorē culpā nō detestat: sed approbat: et in ea ptinaciter pseuerare intendit: et tunc talis obstinatio est pctm in spūm sanctū: qz pcedit ex malicia et animi malignitate: volēs pertinaciter malo adherere: et ipm iterū cōmittere. Heu quot sunt tales: adulteri: cōcubinarij: vsurarij: homicide: partiales: lusores: venefici: incātatores: mulieres yane: qui oēs in suis malis sunt obstinati: et in eis indurati intendunt perseuerare: et flēda iterū cōmittere. Quibus dicit Pau. ad Ro.2. Secundū aūt duritiā tuā. i. fm cor tuū in malo induratum: thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicij dei: Practica. Hec obstinatio respicit peccata futura ex parte sui ipsius.

¶ 6. Impenitētia. Et ista est cōtra illā partā penitētie: que dr cōmissa deflere: qz impenitētia ē illa qua quis pponit nō deflere cōmissa: vt dic Alex. de alio vbi sup. Ubi est aduertēdum fm Bona. in.2.di.43.q. vltima in fine. Q impenitētia dicitur dupliciter. Uno mō negatiue siue priuatiue: et sic nō est pctm in spūm sanctū: qz nō ponit nouū pctm: sed cōditionē dicit siue circūstantiā precedentis peccati: sicut cū quis morit in pctō mortali sine penitētia nō tñ intēdebat sic mori. Heu quot moriunt hac ipenitentia: que licet nō sit pctm in spūm sanctū: tamen innumeros ducit ad inferni pcipitiū. ¶ Alio mō dr cōtrarie siue positiue: et tunc dr impenitentia voluntas non penitendi et nō flendi pctā preterita: et talis ipenitentia pcedit ex malicia: et est pctm in spūm sanctū. Et ista ducit totū vniuersum ad domum diaboli. Heu quot sunt qui innumera cōmiserunt pctā: cordis: oris: et operis: et tñ nolunt pctā deflere: nolunt penitere: nolūt cōfiteri: et ideo nunq talia pctā remittētur. Uñ clamat Ueritas Matth.12. Oē pctm et blasfemia remittet hoibus: spūs aūt blasfemie nō remittet. Et quicūq dixerit verbum cōtra filiū hois: remittet ei: qui aūt dixerit cōtra spūm sanctū: nō remittetur ei: neq i hoc seculo neq i futuro.

Et hec

Et hec impenitentia respicit pctã pre terita: τ ẽ respectu suiipsius.

Uo ad.3m.pricipale mysteriũ: qd dr Copatio: cõsideranda τ notãda sũt aliq̃ pũcta singula ria: fm Alex. de alis in.2.pte.q.173. τ Bona.in.2.di.43.τ Sco.eadẽ di.

¶ Primum. Est tale. Queadmodũ in operibus meritorijs charitas dat formã: ita q̃ nihil ẽ meritoriũ nisi ex charitate pcedat: sic intelligẽdũ est in pctõ in spũ sanctũ: q̃ malicia dat formã huic pctõ. Unde nihil dicẽdũ ẽ esse pctm in spũm sanctũ: nisi qd ex certa malicia procedit. Et qm̃ fere omnes actus aie qui pcedunt ex certa malicia pñt pcedere ex certa ignorãtia vel infirmitate sicut ex certa malicia: τ nomina pctõꝝ imponuntur ex actibus: hinc ẽ q̃ sex spẽs pdicte si sint preter maliciã vtpote ex ignorãtia vel infirmitate: tunc nõ sunt pctã in spũm sanctũ: si aũt sunt ex certa malicia: sic sũt pctã in spũm sanctũ. Hec Bona.in.2. di.43.q.vltima.

¶ 2. Est tale. Peccatũ in spũm sanctũ dr singulariter peccatũ ad mortẽ: fm illõ.1.Jo.vltimo. Est peccatũ ad mortẽ: nõ p illo dico vt roget quis: q: licet quodlibet peccatũ mortale destruat vitã aie eam a deo auertendo: sicut τ mors corporalis destruit vitã corporalẽ aĩam a corpore separãdo: tñ peccatũ in spũm sanctũ singulariter dicit peccatũ ad mortẽ: q: tollit τ remouet dispõnem ad vite.i.grẽ susceptionẽ. Et hoc sic patere põt. ¶ Nã p ad susceptionẽ vite spũalis τ grẽ disponit amor veritatis agnite p quã ordinat intellectus: τ hanc tollit ĩpugnatio veritatis agnite. ¶ 2. Amor fr̃ne gratie: per quã ordinat affectus: τ hunc tollit inuidẽtia fraterne grẽ. ¶ 3. Timor diuine iustitie. Et hunc tollit presumptio. ¶ 4. spes diuine mie: τ hanc tollit desperatio. ¶ 5. ppositũ abstinẽdi a pctõ: τ hoc tollit obstinatio. ¶ 6. propositũ penitẽdi: τ hoc tollit impenitẽtia. Et ideo q: istud peccatum claudit viã ad vitã: τ tollit dispõnes ad vitã: ideo dr pcĩ ad mortẽ. Hec ex Alex. vbi s.mẽb.2.τ.3.τ Bona vbi s.ar.1. q.1. Et Sco. vbi s.q.1. Et i 4.di.14.

¶ 3. Est tale. ¶ Peccatũ in spũm sanctũ singul'r dr spũs blasfemie: fm illud Matth.12. Blasfemia remittet hoibus: spũs aũt blasfemie nõ remittetur. Sicut.n. dicit Alex. de alis in.2. parte.q.173.memb.3.§.2.τ Bona.in 2.di.43.circa lrãm: aliqui blasfemãt ex infirmitate τ coactione: τ hi peccãt in Patrẽ: alij ex ignorãtia τ deceptione τ hi peccãt in Filium: alij ex certa malicia τ hi peccãt in Spũm sanctũ: τ hoc est sceleratissimum genus peccati i vituperijs dei delectari. Unde dicit Ugo. Quid est spũs blasfemie nisi affectus τ desideriũ vituperationis diuine? Spũs.n. blasfemie sic spirat ad odiũ dei: sicut spũs sanctus ad amorem dei. Hec ille.

¶ 4. Est tale. Pcĩ in spũ scĩ dr irremissibile fm illõ Mat.12. Qui aũt dixerit 9 spũ scĩ: nõ remittet ei. Et hoc pluribꝰ mõis vt dic Alex. de alis i.2. pte.q.173.mẽ.vlti. Et Bona.in.2.di. 43.ar.2.q.2.τ Sco.in.2.di.43.q.1.

¶ p dr irremissibile: q: cõtrariat grẽ remissionis p se: τ hoc mõ impnia dr pcĩ irremissibile: q: non põt remitti.

¶ 2. q: inhabile ẽ remitti: q: tollit dispõnẽ ad remissionẽ: τ hoc mõ obstinatio i pctõ dr pcĩ irremissibile. ¶ 3. q: 9riat pncipio remissionis: idẽ diue

misericordie p quā remittunē pctā: ꝛ hoc mō desperatio dr pctꝫ irremissibile. ¶ 4. qꝛ indignū ē remitti: qꝛ tollit adminiculans: ꝛ hoc mō inuidentia fraterne grē q̄ tollit amorē: ꝛ impugnatio veritatis agnite: q̄ tollit veritatē: ꝛ p̄sumptio: que tollit dei timorē: pn̄t dici pctā irremissibilia. ¶ 5. qꝛ excusationis colorē nō hꝫ: sic̄ hꝫ pctꝫ qd̄ ē ex ignorātia vel ifirmitate: ꝛ hoc mō quodcūq̧ pctꝫ in spūm sanctū: qꝛ est ex certa malicia: dicitur irremissibile. Et primū istoꝝ. s. impenitētia dr̄ pctꝫ irremissibile: qꝛ non pōt remitti. Reliqua vero dn̄r irremissibilia: qꝛ de difficili remissibilia: qꝛ nō ē cōsuetū talia remitti: qꝛ vix aut raro remittunē. Qui. n. veritatē agnitā ipugnat: vix aut raro redit ad viā veritatis: sic̄ Judei qui Christi doctrinā impugnabāt. Qui iuidet fraterne grē: qui p̄sumit: qui desperat: qui ī malo obstinatur: vix aut raro redit ad grāꝫ: ꝛ ideo coꝝ pctā dn̄r irremissibilia: quia clamat Ueritas Matth. 12. Qui aūt dixerit cōtra spūꝫ sanctū: nō remittetur ei: neq̧ in hoc seculo: neq̧ in futuro: a qua snīa ꝛ a quo pctō liberet nos trinitas benedicta: Pr̄ Filius ꝛ Spūs sanctus: qui sit bn̄dictus in secula seculoꝝ amen. Uenite ḡ ascēdamus ad montē dn̄i: ꝛ docebit nos vias suas.

¶ De Multiplici mortalium peccatoꝝ abbominatione. Cap. 24.

Venite ascendamus ad montē domini: ꝛ docebit nos vias suas. ¶ Scribuntur hec verba Matth. 24. Cū videritis abbominationē desolationis: q̄ dicta ē a Daniele pph̄a: stantē in loco sancto qui legit: itelligat. Et Exo. 9. Auxit Pharao pctꝫ suū igrauatūq̧ ē cor eius ꝛ seruoꝝ illius ꝛ induratū nimis. Creatura rōnalis ad dei imaginem cōdita prestātissimi auditores i Christo Jesu: Cū sit ad malū pna ab adolescētia sua: vt scribitur Gen. 8. ꝛ. 12. q. 1. c. Ois etas: semp de malo in peius declinādo ruinat. Hāc snīaꝫ ponit Aquila volans Jo. euāgelista Apoc. c. vltimo dicēs. Qui nocet: noceat adhuc: ꝛ qui in sordibus ē: sordescat adhuc. Et ī hac sua declinatione multiplicat: ꝛ augumētat tripliciter mala: adeo ꝙ corā deo reddit̄ odiosa ꝛ totaliter abhoīabilis. ¶ Primo nāq̧ loco multiplicat pctā ꝛ auget scelera de vitio in vitiū corruēdo. Uñ de aīa peccatrice scribit̄ Ezech. 23. Auxit ꝛ multiplicauit fornicationes suas: ꝛ insaniuit libidine. Et Eccl. 11. Ab vna scintilla augeē ignis: ꝛ ab vno doloso augeē sanguis. i. pctꝫ. Et hoc mō Pharao auxit peccatū: ꝛ indurauit cor suū. Exo. 9. ¶ 2. auget ꝛ augumentat furorē ꝛ iracūdiā dei. Unde scribit̄ Num. 32. Ecce vos surrexistis p patrib⁹ vr̄is incremēta ꝛ alūni hoīuꝫ pctōꝝ: vt augeretis furorē cōtra Israel. Cū etiaꝫ pp̄tꝰ Israel in deserto cōtra Moisem murmurasset: irat⁹ ē dn̄s valde: vt scribit̄ Num. 11. Fac ad hoc ppositū. c. Si audieris. 23. q. 5. Et hoc mō Pharao auxit cōtra se furorem dn̄i. Exo. 8. ꝛ deinceps. ¶ 3. loco auget ꝛ augumētat flagella ꝛ verbera. Unde scribit̄ Deute. 28. Nisi custodieris ꝛ feceris oīa verba legis huius: q̄ scripta sunt in hoc volumine: augebit dominus plagas tuas: ꝛ plagas seminis tui: plagas magnas ꝛ pseuerātes: infirmitates pessimas ꝛ perpetuas. Cō

cordat.c. Sed illud.45.di.c. Reuer=timini.16.q.i. Et hoc modo deus au=gumentauit plagas sup Pharaonem & pplm eius: sicut p3 Exo.7. & dein=ceps. Et ideo cu videritis abhomatio=nē petoꝝ; qui legit: intelligat dei furo rē & dei flagella esse pñtia: sicut testat Veritas i verbis assumptis: quę iteꝝ replicata dicūt i hac forma. Cū vide=ritis abhoiationem desolationis: que dicta est a Daniele pphta: stātem in loco sancto: qui legit intelligat. Quia ista verba sicut p3: nos ad peccati ab=hoiabilis & futuri flagelli cōsiderati=onē puocāt: cū dicit. Cū videritis ab hoiationē stantē in loco sancto: quo ad primū: qui legit intelligat. s. suppli ciū futuꝝ: quo ad secundū. Ideo sup his tres nō inutiles nec inanes cōside rationes faciemus.

¶ P^a est Theologalis dubitatio.
¶ 2ª est Criminalis abbominatio.
¶ 3ª est Localis sanctificatio.

Prima cōsideratio dr Theolo galis dubitatio. ¶ Quia sacra scriptura diuersis nominibus exprimere solet peccatuz. Aliqñ.n. vo cat peccatū simplr: ut in ps.50. Pec=catū meū cōtra me est semp. Aliquan do iniquitatē: vt ibidē. Amplius la=ua me ab iniquitate mea. Aliqñ pecca tū ad mortē: vt.i.Jo.5. Est peccatum ad mortem: nō pro illo dico: vt roget quis. Aliqñ vero vocat abhoiationē vt Matth.24. Cū videritis abhoia tionē desolationis stantē in loco san=cto. i. peccatū ydolatrie in templo. Nā peccatū ydolatrie in veteri lege abho=minatio dicebatur: vt dicit Lyra sup Matth.24. & sup illud Dani.9. Et erit i templo abhoiatio desolationis. Pro tanto theologale dubiū propo=nitur tale videlicet. ¶ Utrū vnū pctz sit alio abhominabilius & grauius: & vñ sit hoc. ¶ Huic dubitationi rñdet fm doctrinam dñi Alex. de alis in.2. parte. & .8. Tho.i^a2^e. & i.q. de malo.q. de causa peccati: & .8. Bona. & Sco. in.2. sentētiaꝝ. Qr peccatum aliqđ est alio grauius & abhoiabilius: & hoc cō parando vnum peccatū ad aliud: quo ad multa.

¶ Primo. Quo ad genus. Si cōparē tur ad inuicem peccatū cordis: oris: & operis: grauius & abhoiabilius ē pec catuz oris ꝙ cordis: & operis ꝙ oris in eodem genere peccati. Uñ Alex. de alis in.2. parte.q.133. mem.3. & .q.163. memb.3. dicit. Si sit cōparatio gene ris actionis ad genus: peccatū operis maius est ꝙ peccatū oris vel cogita=tionis: cū ad illđ ordinenť. Posito.n. peccato operis ponit peccatuz cordis & nō ecōuerso. Nec huic cōtrariatur: ꝙ peccatū cogitationis est causa pec=cati in opere. Nō.n. sequiť: si est cau=sa: ꝙ tota malicia operis sit in cogita tione: sed ecōuerso. Causa.n. aliqñ su per causatū habūdat in malicia: sicut cū seruus precepto dñi sui adulterať: grauius delinquit dñs ꝙ seruus. Ali qñ vero ecōuerso effectus habundat in malicia sup causaz: cū videlicet cau satū habet aliquā maliciā preter illā: quā cōtrahit a causa: peccatum vero operis preter maliciā cordis habet & maliciam sui generis. Hec Alex. Et Sco. in quol.q.18.ar.3. probat actum operis habere aliā maliciā & maioreз ꝙ actus cogitationis. Et ideo peccatū operis grauius & abhoiabilius ē pec cato oris vel cogitationis. Uñ Aug. 13. de tri.c.14. ait. Mala volūtate vel sola quilibet miser efficitur: sed mi=

cat declarat d. Bona.in.2.di.43.ar.2.q.2.hoc modo peccatū ex certa malicia est grauissimū: q2 magis deordinat et deprauat et ledit voluntatem q̄ aliquod aliud peccatū:cuius ratio est: q2 in peccato malicie voluntas magis improbe se inclinat ad malū: et magis iprobe se elōgat a bono q̄ i aliis peccatis. Cōcordat Sco.i.2.di.43.q.1.et.2. Et iō pctz ex malicia ē grauissimū:q2 pessime ledit et deprauat volūtatē.

¶6. Quo ad modum. Si comparent peccata quo ad modum ppetrandi: illud ē grauius et abhoīabilius: quod magis indebito modo cōmittitur:vel magis deuiat a modo. Unde sicut dicit Alex.d alis in.2.parte.q.171.mē.1. In genere peccatoꝝ carnaliū licet grauie peccatum sit fornicatio vel adulteriū:tamen grauius est mollicies:cum quis per seipsum carnaliter peccat:q2 magis deuiat a mō: maius est adhuc peccatū sodomie: q2 magis deuiat a mō:cū illud quod nō est seminis receptiuū supponitur vt receptiuū. sed pessimū est peccatū bestialitatis.s.cū re alterius speciei:quia ibi magis deuiat a modo: et a sua specie: pro cuius cōseruatione exercetur actus carnis. Uñ sup illud Gen.37. Accusauit fratres suos crimine pessimo: dicit Glo. q2 cū pecoribus cōmiscebantur. Et hoc modo peccatū cōtra naturā circa bestias cōmissum est grauissimum et abbominabile: q2 contra modū.

¶7. Quo ad dānum. Si comparent peccata quo ad dānum primo illatū: tunc peccatum tāto est grauius: q̄to damnū fuerit maius. Uñ s3.s. Tho. 1ª2ᵉ.q.73.ar.8. Graue peccatū est. cū quis primū dānificat in subā tēporali p furtū: maius cū in fama per detractionē: maius cū in psona cōiūcta: puta in vxore vel filia aut sorore per adulteriū:stuprū: vel fornicationem: maximū aūt cū in psona ppria p homicidiū. Et ideo cōsiderando peccata quō ad damnū primo illatū: homicidiū videt esse grauissimū et abhoīabile:q2 maxime dānificatiuū.

¶8. Quo ad effectū. Si pctā ad effectus cōparent: illud ē grauius: ex quo sequit deterior effectus. Uñ s3 Alex. de alis in.2.pte.q.174.mēb.6. despe ratio q̄ ad hūc respectū vr pctm grauissimū et maius. ¶P.q2 pp hoc peccatū in reb9 laboriosis: q̄ ad pfectionē vite ptinēt: pdit hō cōstantiā: et ita tollit pseuerātia:cui principalr mer tes reddit. ¶2. q2 p hoc pctm hō descēdit in tantā pfunditatē pctī: vt olo nō putet esse futuꝝ iudiciū. ¶3. q2 p hoc pctm pdit homo cōfidētiā finis. ¶4. q2 hoc peccatū inducit hominē vt occidat seipsum. ¶5. q2 desperatio assimilat descēsui ad ifernū. Uñ Isido. Cōtēnere pnias: pmanere i culpa: despare ē in infernū descēdere. Hec ille. Et sic quo ad effectū desperatio est grauissimū et abhoīabile peccatū.

¶9. Quo ad fundamētū. Si pctā cōparent q̄ ad fundamētū bonoꝝ et maloꝝ: illō ē grauius et abhoīabili9: qd tollit fundamētū pluriū bonorū. Et hoc mō sic dic Alex.in.2.pte.q.174. mēb.6. et Bona.in.2.di.43.ar.2.q.ii in fine. Pctm infidelitatis puta heresis vel apostasie a fide extēsiue loquēdo: est grauissimum omnium peccatoꝝ: q2 tollit fundamentū oīum virtutū: et ita penitus edificiū spūale destruit: licet pctz in spūz sanctū puta ex malicia cōmissuz sit graui9 intēsiue: pro eo q2 magis ihabilē reddit ad bo

num; et amplius firmat i malo. Et sic quo ad fundamentū peccatū infidelitatis vr grauissimū: qr tollit fidem: que est fundamentū et substantia sperandarum rerum: ad Hebre. xi.

¶ x. Quo ad obstaculū. Si cōparetur pctā quo ad obstaculū grē: illud ē grauius: quod maius obstaculū ponit diuine grē: et remissioni pctōrum. Et hoc modo obstinatio videt grauissimum et abhoiabile peccatū: qr maximū ponit grē obstaculū. Cū. n. ad peccati remissionē et grē receptionē duo precipue requirant: vt dicit Sco. in. 2. di. 43. q. 1. et in. 4. di. 14. q. 4. vz auersio a pctō et 9uersio ad deū: obstinatio in pctō tollit vtrunqz: et ideo ponit obstaculū et obicez diuine gratie: et sic ē peccatū grauissimū et abhoiabile.

¶ xi. Quo ad cōtrariū. Si pctā cōparent ad sua cotraria: sic pctm tanto ē grauius q̄to perfectiori virtuti contrariat. Et hoc mō sic declarat Sco. in. 2. di. 43. q. 1. cū post dilectionē dei: que nō hēt contrariū: actus pfectissimus: quo voluntas tendit in deū: sit actus spei: oppositū eius erit peccatū grauissimū: et hoc est peccatū desperationis: que spei contrariat. Un̄ Jero. ad Rusticum de penitentia. Nihil ita offendit deum: q̄ desperatione maiorum scelerum peioribus.

¶ 12. Quo ad oppositū. Si peccata ad suū oppositū. s. ad grām cōparentur: illud ē grauissimum: quod gratie formalius repugnat. Et hoc modo sicut dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 174. memb. 6. inuidentia siue impugnatio fraterne charitatis seu gratie fraternitatis: quo ad hoc est grauissimū peccatū: qr p̄ ceteris formalius repugnat gratie et charitati: quam impugnat et cui inuidet: q̄ aliquod aliud peccatum.

¶ 13. Quo ad adiutoriū. Si pctā cōparent ad adiutoriū remissionis: illō est grauius: quod magis aufert tale adiutoriū. Et hoc mō sic declarat Scot in. 2. di. 43. q. 1. desperatio siue peccatū in spūm sanctū desperationi coniunctū ē grauissimū pctōrum: qr aufert a deo misericordiam: que est principium et adiutorium remittendi pctā. Desperans. n. de dei misericordia desperat et diffidit. Un̄ Prouerb. 24. Si desperaueris lapsus in die angustie iminuet fortitudo tua. Ubi Glo. Nihil execrabilius est desperatione.

¶ 14. Quo ad obiectū. Si peccata cōparentur ad obiectū. s. ad deū siue ad diuinā voluntatē: quam offendūt: sic illud est grauius: quod diuinā maiestatē vel voluntatem magis offendit. Et hoc mō sic declarat. s. Bona. in. 2. di. 43. ar. 2. q. 1. Peccatū in spūm sanctū. i. ex certa malicia perpetratum est grauissimū: qr ex certa malicia quis cū peccat: nullā excusationez habet: et ideo oculos diuine maiestatis maxime offendit: ergo est peccatuz omniū grauissimum.

¶ 15. Quo ad remedium siue quo ad terminum. Si peccata compararentur quo ad remedium siue quo ad terminum: illud est grauius: quod magis excludit sanitatis remedium. s. penitentiā: que est remedium spūalis sanitatis acquirende. Et hoc modo sicut dicit Alex. de alis in. 2. parte. q. 174. memb. 6. Et Bona. in. 2. di. 43. ar. 2. q. 2. Impenitentia que est peccatuz in spūm sanctū est peccatū grauissimuz: qr tollit remedium sanitatis. s. penitēntiam: cui opponitur: qr impenitentia vno modo est propositum non penitendi:

tendi: alio modo recessus sine penitētia. Practica omnia supra dicta. Et sic patet primum.

Secunda consideratio dicitur Criminalis abhominatio. Et ista designatur cū dicitur Matth. 24. Cū videritis abhominationē desolationis. Ubi advertendū: q sicut vir abhominatur uxorē suā cū alio fornicantem: et eam expellit: et separat a se: sic et Christus sponsam suā per mortale peccatū cū diabolo fornicantē abhominatur: et a se repellit. In cuius figuram David uxores suas: que cū Absalon filio eius fornicate fuerant a se expulit et separavit: sicut p3. 2. R. 16. et 20. Et sicut Rex Anthiocus collocavit abhominandū ydolum desolationis in dei templo super altare. 1. Machab. 1. Sic diabolus in humano corde sive in homine: qui est dei templū: sm illud 1. Cor. 3. Templū dei sanctū est: quod estis vos. peccatorū ydola collocat: que sunt deo abhominabilia: et hominem deo abhominabilē reddunt. In divinis aūt litteris plurima pctā reperiuntur: que ob suā enormitatē dicuntur abhominatio: et deo sunt abhominabilia. Et sunt ista.

Primo Cogitationes inique. Unde dicitur Prover. 15. Abhominatio dnī cogitationes male: q2. s. ex eis oriuntur mala verba et mala opera: vt dicit ibi Lyra. Et bene sunt abhominatio: q2 vt dicit Alex. de alis in. 2. pte. q. 133. mem. 2. et Sco. in. 2. di. 42. sunt pctā mortalia: cum sunt voluntarie et respectu peccatorū mortaliū: vt sunt cogitationes fornicationis: adulterij: furti: periurij: homicidij. Heu quot abhominationes in corde humano. Cum ergo videritis huiusmodi abhominationes in loco sancto: idest in mente hominis et que d3 eē sancta: qui legit: intelligat.

2. Desideria prava. Unde dr Prover. 11. Abhominabile dño cor pravum. idest malicie assuetū: vt ibidem dicit Lyra. Et bene dicuntur abhominatio: q2 vt dicit Sco. in. 2. di. 42. Desideria et cōcupiscētia d aliquo peccato mortali sunt peccatū mortale: vt desiderium et cōcupiscētia furandi: occidēdi: adulterādi: q2 scribit Matth. 5. Qui viderit mulierē ad cōcupiscēdum eam: iam mechatus est in corde suo. Et Jaco. 1. Concupiscentia cū cōceperit: parit peccatū. Heu quot sunt: qui quasi continue habēt in corde mala desideria et iniquas cōcupiscētias: qui deo sunt abhominabiles: q2 abhominabile domino cor pravū: malis. s. desiderijs et concupiscentijs assuetum.

3. Arrogantia. Unde scribit Prover. 16. Abhominatio domini est omnis arrogans: sicut per oppositū vere humilis est sibi amicabilis: vt ibi dicit Lyra. Est aūt arrogantia species superbie vel gradus ipsius: p quā quis et existimatione et sermone se alijs pfert: et opponitur illi gradui humilitatis: qua quis se existimat et pronunciat omnib9 viliorē: vt dicit s. Tho. 2a 2e. q. 162. ar. 4. Et q sit grave peccatum: vide ipsum Tho. ibidē ar. 5. et 6. Hac arrogātia tumebat Pharisëus ille qui se preferebat publicano et ceteris hominibus: dicēs: Luc. 18. Deus gratias tibi ago: q2 nō sum sicut ceteri homines: raptores: iniusti: adulteri: velut ēt hic publicanus: ideo ob suam arrogantiam tanq abhominabilis a deo expulsus est. Heu quot tales.

mulant: quod non habent: et malum cooperiunt: quod habent: prouocant iram dei. Job 36. Simulatores et callidi prouocant iram dei. Hoc modo Joab princeps Dauid simulauit se amicum Amase dicens ei. Salue mi frater: et occidit eum. 2. Re. 20. sed domino disponente et ipse violenta morte occisus est ad imperium Salomonis. 3. Re. 2. Heu quot sunt de istis simulatoribus: qui exterius aliud simulant: et interius aliud intendunt: et ideo deo sunt abbominabiles.

¶ 8. Mendaciū. Unde scribitur Prouer. 3. Abbominatio est dño labia mēdacia: et ratio est: vt ibi dicit Lyra: quia ipse deus ē veritatis regula. Hoc mēdacium iuste dicitur dei abbominatio: quia directe opponitur veritati: que deus est. Et si non semper diuine veritati opponatur: tamen sepius mortale peccatum est dei habitaculum cōtaminans et abbominabile reddens: vt dicit Alex. de ales in. 2. parte. q. 139. et Sco. in. 3. di. 38. Hoc mendacio inquinatus fuit puer siue iuuenis amalechites coram Dauid ānuncians mortem Saul: et ideo tanq̄ abbominabilis interfectus est propter suū mendacium. 2. Regum. 1. Heu quot huiusmodi abbominationes inundant in vniuerso.

¶ 9. Iniqua sententia. Unde dicitur Prouer. 17. Et qui iustificat impium: et qui condemnat iustum: vterq̄ abbominabilis est apud deum. Ratio est: quia vterq̄ facit contra iustitiam: vt ibi dicit Lyra. Et ob hoc deo abbominabiles redduntur iniqui et iniusti iudices: qui timore vel amore prece vel precio iniquas proferunt sententias: vel contra ius naturale: vel contra ius diuinum: vel contra ius positiuum iustū. De quibus vide. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 67. Hoc modo duo senes iniquas sententias proferebant iniuste iudicando: qui et falso Susannam accusauerunt: et ideo tanq̄ deo abbominabiles occisi sunt: sicut patet Dani. 13. Heu quot sunt huiusmodi iudices deo abbominabiles: qui condemnāt iustos: absoluunt impios.

¶ x. Iniustitia. Unde dr̄ Prouer. xi. Statera dolosa abbominatio ē apud deum: et pondus equū volūtas eius: Et dicitur Statera dolosa: qua vendentes decipiunt ementes: et quia cōmittunt furtum colore iustitie palliatum: ideo deo sunt abbominabiles: vt dicit ibi Lyra. Et de ista iustitia: que in mēsuris seruanda est: et de iniustitia opposita qualiter sit peccatum mortale: vide Sco. in. 4. d. 15. q. 2. ar. 2. Heu quot sunt ex ista iniustitia abbominabiles: mercatores: artifices: nobiles. Quibus dicit Salomon Prouer. 20. Pondus et pondus mensura et mensura vtrunq̄ abbominabile est apud deum.

¶ xi. Iniquitas. Unde dicitur in ps. 52. Corrupti sunt: et abbominabiles facti sunt in iniquitatibus. Est autem iniquitas transgressio diuinorum preceptorum: que equitatem iustitie continent: vt dicit Lyra super illud. 1. Jo. 5. Omnis iniquitas peccatum est: et est peccatum ad mortem. i. peccatum mortale. Et ista est abbominatio maxima: quia contra diuinam voluntatem: vt dicunt doctores in. 3. dist. 37. De ista abbominatione scribit Job. 15. Abbominabilis et inutilis homo: qui bibit quasi aquam iniquitatem. Ubi Lyra. Abbominabilis per pecca-

cata commissionis: et inutilis per peccata omissionis. Cum videritis abbominationem desolationis: qui legit intelligat.

¶12. Oblatio maculata. Unde dicitur Prouer.15. Uictime impiorum abbominabiles domino. Et ratio vt dicit Lyra ibi est: quia fiunt de alieno vel mala voluntate. Hoc modo sunt illi et sue oblationes abbominabiles: qui occupant bona pupillorum: viduarum: ecclesiarum: et de his volunt ecclesias fabricare: puellas nubere: et nesciunt quod scribitur Prouer.21. Hostie impiorum abbominabiles: que offeruntur ex scelere. Et Eccli.34. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum: quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.

¶13. Dominium carnis super rationem. Unde scribitur Deut.22. Non induetur mulier veste virili: nec vir vtetur veste feminea: abbominabilis enim apud deum est: qui facit hoc. Sicut ibi declarat Lyra in moralibus: per virum intelligitur ratio: et per mulierem sensualitas: mulier veste virili vtitur: quando rationi sensualitas incipit dominari: et veste feminea vir vtitur: quando ratio per sensualitatem ad mollia carnis et vilia inclinatur. Et hoc est deo valde abbominabile: quia peruertit ordinem a deo institutum. Cum ergo videritis abbominationem desolationis: qui legit: intelligat.

¶14. Luxuria. Unde Ezech.22. Unusquisque in vxorem proximi sui operatus est abbominationem. Et bene est abbominatio apud deum luxuria: quia templum dei prophanat, scilicet corpus humanum per fornicationem: stuprum: adulterium: incestum: sacrilegium: mollitiem: vt egregie declarat s. Tho. 2ª2ᵉ.q.153.et.154. Unde Ezech.8. Conuersus videbis abbominationes maiores: et ecce mulieres sedebant plangentes Adonidem, id est amasium Ueneris. Mulieres iste luxuriosos figurantes sedent per ocium: flent amasium Ueneris: quia tristantur cum sibi deficiunt carnales delectationes. Heu quanta est huiusmodi abbominatio in vniuerso.

¶15. Sodomia. Unde scribitur Leui.18. Cum masculo ne commiscearis coitu femineo: quia abbominatio est. Et quam horrendum et quam abbominabile sit apud deum huiusmodi vitium: vide s. Tho. 2ª2ᵉ.q.154.ar.12. Istud est vitium a deo abbominabile: quod non aqua sed igne a deo meruit non purgari: sed exterminari: vt patet in Sodoma et Homorra et finitimis ciuitatibus. Gen.19. O quantum regnat istud diabolicum et abbominabile vitium per totum vniuersum.

¶16. Homicidium. Unde scribitur ps.5. Uirum sanguinum, id est homicidam: et dolosum abbominabitur dominus. De isto homicidio quando liceat: quando non: vide Sco. in.4.dist.15.q.3. O quam graue: O quam abbominabile humanum sanguinem effundere. Unde et deus statuit. Exo.21. vt homicida occideretur. Heu quot modo abbominationes: quot homicidia: per iracundiam: per industriam: per suffocationem: per venena: per violentiam: per proditiones: per insidias. Sed isti abbominabiles homicide sicut humanum sanguinem effundunt: sic et ipsi communiter mala morte moriuntur. Sicut Iezabel vxor Achab: quia occidere fecit Naboth.3. Reg.21. ipsa deo disponente de fenestra precipitata mortua est: et carnes eius a canibus comeste sunt. 4. Re.9.

¶17

¶ 7. Ydolatria. Un̄ .3. R.21. Abboia-
bilis fact⁹ ē Achab in tm̄: vt sequeret̄
ydola: q̄ fecerāt amorrei. Et q̄ꝫ graue
q̄ꝫ diabolicū: ꝛ q̄ꝫ abboiabile sit huius
mōi pctī: vide .s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 92. 94
ꝛ ide. Heu q̄ꝫtū regnat ista abboiatio
in supstitionibus: in diuinationib⁹: in
incātatiōib⁹. Sꝫ tales coiter tā q̄ꝫ deo
abboiabiles mala morte moriuntur:
sic pꝫ de his qui vitulū adorauerunt:
qui occisi sunt. Exo. 32. Un̄ scribitur
Prouer. xi. Qui inuestigator maloꝝ
est: opprimet̄ ab eis: sic ꝛ hi qui que
runt a diuinis vel a demone veritatē:
sicut Saul querēs Phitonissam au
diuit ibi mortis sue sniā: de quo con
sternatus cecidit in terrā. 1. R. 28.

Tertia principalis consideratio dicitur Localis Sāctificatio.

¶ Et hec intelligit̄ cū dicitur
Matth. 24. Stātē in loco sācto: qui
legit: itelligat. Et quis ē hic locus san
ctus: in q̄ tot sunt abbominationes?
Rn̄deo q̄ multa sunt loca sancta ſm
diuinā scripturā ꝛ canones ꝛ leges: in
quibus cū quis viderit abboiationeꝫ
desolationis stātē: itelligat dei flagel
lū ꝛ exterminiū eē nō lōge: sꝫ vicinū.
¶ Primus locus sanctus est Mate-
rialis ecclesia. Exemplū de immuni
tate ecclesiaꝝ. c. Decet. Domū tuā do
mine decet sanctitudo. ꝛ. c. De sacro
san. eccle. Et in ps. x. Dn̄s in tēplo san
cto suo. Cū ḡ quis viderit in hoc loco
sctō abboiationē arrogātie: supbie:
ambitionis: crudelitatis: qui legit: in-
telligat dei īminere flagellū.
¶ 2. Ciuile Palaciū: in q̄ dant̄ snīe ꝛ
iudicia: agitant̄ leges ꝛ iustitia: in quo
cōsilia coitatis vētilant̄. Un̄ ꝛ milites
sacri palacij appellant̄. Et leges sunt
sacratissime. l. Leges. C. De legibus.
Et lex que ī palacio agitat̄: dr̄ sanctio
sancta. l. Nā ꝛ demostenes. ff. de legi-
bus. Cū ḡ quis in hoc loco sctō vide-
rit stātē abboiationē adulationis: ini
que snīe: iniqui iudicij: qui legit: intel
ligat dei īminere flagellum.
¶ 3. Approbata Religio. Un̄ Jaco. 1.
Religio mūda ꝛ imaculata ꝛ sancta.
Cū ḡ quis in hoc loco sctō viderit stā
tē abboiationē arrogātie: supbie: car
nalitatis: ydolatrie: supstitionis: am-
bitionis: qui legit: intelligat: dei iā imi
nere flagellū.
¶ 4. Quelibet cōgregatio. Collegium
Fraternitas vel Schola. Et bene dr̄
locus sanctus: q2 in medio eoꝝ ē san-
ctus sāctoꝝ. Matth. 18. Ubi sūt duo
vel tres cōgregati in noīe meo: in me
dio eoꝝ sum. Et in ps. 49. dr̄. Cōgre
gate illi sanctos ei⁹. Cū ḡ quis in hoc
loco sācto viderit stātē abboiationē
male voluntatis: inique cogitationis:
iniustitie: fraudis: qui legit: intelligat.
¶ 5. Rationalis aīa. Un̄. 1. Cor. 3. Tem
plū dn̄i sanctū est: quod estis vos. Et
ps. 21. Tu aūt in sctō habitas. i. in aīa
sancta laus Jsrael. Cū ḡ quis viderit
in hoc loco sancto: stātē abboiationē
malaꝝ cogitationū: prauoꝝ deside-
rioꝝ: arrogātie: simulationis: ypocri-
sis: qui legit: intelligat ruinā fore pre-
sentē. O quot abbominationes.
¶ 6. Humana corpora. Un̄. 1. Cor. 6.
Nescitis: qm̄ mēbra vr̄a tēpluꝫ sunt
spūs sancti: qui ī vobis ē? Et. 2. Cor.
6. Uos. n. estis tēplū dei viui: sic dicit
deus. Qm̄ inhabitabo in illis ꝛ inam
bulabo inter eos. Cū ḡ quis in huma
no corpore quasi in loco sancto vide-
rit stātē abbominationē: carnē. s. spi
ritui p̄dominantē luxuriā: fornicatio
tionē: incestū: sacrilegiū: stuprū: mol-

liciē:sodomiā: qui legit intelligat. ¶ 7. Uniuersalis ⁊ militãs Ecclia. De qua in ps. 149. Cātate dño canticum nouum: laus eius in ecclesia sanctoꝝ. Cū ergo quis in ecclesia militanti viderit statē abhoīationē.s. iniquitatis ⁊ trāsgressionis diuinoꝝ preceptoꝝ: oblationis inique: mēdacij adulationis: crudelitatis: iniustitie: ydolatrie: superstitionis: diuinationis: incantationis: cū in ea viderit humani sanguinis effusionem: homicidia: neces: crudelitates: qui legit itelligat: dei presentē ⁊ iminentē fore flagellū. Uñ clamat deus dicens. Ezech. 7. Fac cōclusionē: qm̄ terra plena ē iudicio sāguinū: ⁊ ciuitas plena ē iniquitate. adducā pessimos ḋ gētib⁹: vt possideāt domos eoꝝ: ⁊ quiescere faciā supbiā potētū: ⁊ possidebūt sāctuaria eoꝝ. Angustia supueniente requirent pacem: ⁊ nō erit. Cōturbatio sup cōturbationē veniet: ⁊ auditus sup auditum. Rex lugebit: ⁊ principes induent merore: ⁊ manus populi terre cōturbabuntur: ẜm viā eoꝝ faciam eis: ⁊ ẜm iudiciū eoꝝ iudicabo eos. Uenite ergo ascendamus. ⁊c̄.

¶ De nihilitate peccati: ⁊ multiplici peccatoꝝ ruina. Cap. 25.

v Enite: ascendamus ad mōtem dñi: ⁊ docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec verba Exo. 15. Electi principes eius submersi sūt in mari rubro: abyssi opuerunt eos: descenderunt in ꝓfundū quasi lapis. Et in ps 57. Alienati sunt peccatores a vulua errauerūt ab vtero locuti sūt falsa: ad nihilū deuenient tāquā aqua decurrēs. ¶ Sic nos efficax ⁊ viua edocet experientia prestantissimi auditores in Christo Jesu: aqua de aliquo fonte emanans: ⁊ ad mare decurrens: perdit virtutē suā: quā h3: pdit dulcedinē: perdit tādem ⁊ nomen: ⁊ in maris amaritudinē cōmutat: sic ⁊ miserrimi pctōres: recedentes a suo principio.s. deo p pctm mortale. ¶ Primo quidē virtutē suā pdunt: q2 virtutibus gratuitis ⁊ diuina gr̃a spoliant. Uñ dr̃ Luce. x. Homo quidā descendebat ab Hierusalē in hierico: ⁊ incidit in latrones: qui ⁊t dispoliauerunt eum. Concordat Sco. in. 2. di. 35. ⁊ in 4. di. 16. q. 2. ¶ 2. perdunt suā spūalē dulcedinē ⁊ internā cōsolationē: quā p diuinā gr̃am cor letificātē: hēbant. Uñ scribit Isa. 57. Non est pax impijs: dicit dñs. ¶ 3 loco perdunt ⁊ nomen suū: gloriā ⁊ famā. Uñ scribitur Prouer. x. Memoria iusti cū laudibus: ⁊ nomen impioru3 putrescet. Et in ps. 9. Increpasti gētes: ⁊ perijt impius: nomen eoꝝ delesti in eternū ⁊ in seculū seculi. ¶ 4. loco pdunt oē bonū tā spūale q̃3 tēporale: ⁊ incurrunt oēm amaritudinē ⁊ corporalē ⁊ spiritualē. Uñ scribit in ps. 75. Dormierunt somnū suu3: ⁊ nihil inuenerunt oēs viri diuitiaꝝ i manib⁹ suis: quo ad primu3. Et Isa. 57. scribit. Impij aūt quasi mare feruens: quod quiescere non potest: quo ad secundum. Et hoc modo miserrimi peccatores mortaliter peccādo: semper deteriorantur: semper descendunt in ꝓfundum: semper tendunt ad nihilu3 ⁊ ad omnimodam defectionem: sicut testatur Psalmista in verbis assumptis: que iterum replicata dicunt in

hac

hac forma. Ad nihilum deuenient tamquam aqua decurrens. etc. ¶ Carissimi mei cum creatura rationalis facta sit ex nihilo: sicut et omnes alie creature: habet quandam inclinationem et amorem ad nihilum: hoc est ad peccatum quod nihil est: quia omne simile diligit sibi simile: et omnis homo proximum sibi. Eccl.13. Hanc rationem tangit Alex. de alis in.2. parte q.100. memb.3. ar.3. et Sco. in.2. dist. 23. etiam ipsam tangit: sed reprobat. Hoc mane de peccato tria propono mysteria declaranda.

¶ Pm Peccatum est nihil.
¶ 2m Peccatum oritur ex nihil.
¶ 3m Peccatum ducit ad nihil.

Quo ad primum mysterium dico quod peccatum est nihil. ¶ Et ad hoc clarius intelligendum secundum doctrinam doctoris irrefragabil. Alex. de alis in.2. parte. q.100. memb.1. Et seraphicum doctorem Bona. in.2. dist.34. q. vltima. et s. Thom. in q. de malo ar.1. et doctorem subtilem Sco. in.2. di.32. et 35. et alios doctores facio vnum presuppositum: siue vnam distinctionem: deinde rationes efficacissimas adducam: que peccatum nihil esse: luce clarius indicabunt. ¶ Primum presuppositum siue distinctio est ista. Peccatum siue malum quod idem est: dupliciter accipi potest: vno modo concretiue: alio modo abstractiue. Secundum quod dicitur concretiue: sic concernit illud: quod deformat: et in quo est: vt aliquam actionem vel aliquam substantiam. Et sic peccatum vel malum dicitur res mala: vt pote actio mala: vel voluntas mala: vel anima mala. Et hoc modo malum et peccatum est aliquid: vt habet esse nature: quia voluntas in qua est: et actio in qua est peccatum: sunt aliquid: et habent esse nature. Secundum autem quod malum siue peccatum dicitur abstractiue: scilicet secundum seipsum: non in comparatione ad aliud: sic malum siue peccatum in recto siue predicatione formali: non est aliquid: quia non est ens: nec bonum: sed est nihil: et priuatio boni. Unde Isidorus lib. primo de summo bono. c.xi. Nihil est malum: quia sine deo factum est nihil: deus autem malum non fecit. ¶ Exemplum Album potest dupliciter intelligi: vno modo album dicitur illud: quod est albedini subiectum: puta lignum: et illud est substantia: alio modo album dicitur id: quod est album: in quantum est album. s. ipsa albedo: et hoc modo album non est substantia: sed accidens. Sic peccatum et malum potest accipi dupliciter: vno modo peccatum potest dici illud: quod est subiectum peccati: vt voluntas vel operatio: et hoc est aliquid: alio modo peccatum potest dici ipsum peccatum in se: non considerando subiectum: et hoc modo non est aliquid: sed nihil: quia est priuatio alicuius particularis boni. De peccato secundo modo capto loquitur Isidorus vbi supra dicens. Nullam esse naturam mali constat: quia natura omnis aut incommutabilis est: vt deus: aut commutabilis est: vt creatura: malum vero ideo nulla natura est: quia accedendo in bonam naturam efficit eam vitiosam: quod dum discedit: natura manet: et malum quod inerat: nusquam est: ex eo. n. quod vitium nocet nature: agnoscitur vitium non esse naturam: quia nihil: quod est naturale: nocet. Hec ille.

si malū siue peccatū esset aliqua res: nihil appeteret: nec ab aliq̄ appeteret: ⁊ p ɔ̄ns nō hēret aliquā actionē: nec aliquē motū: q2 nihil agit: vel mouet: nisi pp appetitū finis vel boni: qui appetitus nō pōt esse in malo vel petō: cū ei opponat: ḡ peccatū non est aliquid: s3 nihil ⁊ boni alicuius priuatio. Hec Tho. vbi supra.

¶ 5. Essentie. Sicut declarat. s. Tho. vbi supra. Esse siue essentia rei maxime h3 rōnem appetibilis. Unde videmus: q᷑ vnūquodq3 naturaliter appetit cōseruare suum esse: ⁊ refugit destructiua sui eē: ⁊ eis p posse resistit: si ḡ ipsu3 esse ē appetibile: ḡ est ēt bonū. Esse ḡ: ⁊ appetibile ⁊ bonū cōuertuntur: ⁊ se cōsequūtur. Cū ḡ peccatū siue malū opponatur bono: ɔ̄r̄ter opponit appetibili: ⁊ ɔ̄r̄ter opponit ipsi esse: quod aūt opponitur ei quod est esse: nō pōt esse aliquid. Unū peccatu3 nō est aliquid: sed nihil: licet illud cui inest peccatū: sit aliquid: vt voluntas vel actio voluntatis: sicut cecitas nihil est: licet illud cui inest: sit aliquid: puta oculus vel organū illud: ḡ peccatum non est aliquid: sed nihil: quia alicuius boni pticularis priuatio. Hec Tho. vbi supra.

¶ 6. Originatiōis. Ubi sic arguo. Oē pductū quod h3 eē: est pductum ab aliqua potētia. Sed peccatū nō est pductū ab aliqua potētia: s3 ab ipotentia: ḡ peccatū nō h3 eē: nec ē aliquid. Maior ē manifesta: minor pbatur. Nā sicut dicit. s. Bona. in. 2. di. 44. ar. 1. q. 1. Potētia peccādi si cōsideraī in cōparatione ad ipsam deformitatē actus. s. ad peccatū formalr: sic nō est in gn̄e potētie: sed potius ī gn̄e impotētie: sic. n. nō nominat potētiā sed defectū: vn̄ ⁊ potētia peccandi nō ē in deo: q2 dicit impotentiā ⁊ defectum. Cū ḡ peccatū pcedat ab impotentia: ⁊ impotentia nl aliud sit q̄ priuatio potentie: cū priuatio nihil sit: nō pōt alteri dare eē. Et iō cū peccatū sit a nihilo: quasi suo principio assimilatum: ⁊ ipsum nihil est. Cōcordat Hugo pancera tractatu. 6. De gradibus humilitatis.

¶ 7. Predicationis. Ubi sic arguitur: De quocūq3 pdicatur ens: predicaī ⁊ bonū: q2 bonū ē passio entis: que pdicaī de quocūq3 pdicaī suū subiectū. s. ens. Si ḡ de petō pdicaret ens: ita q᷑ peccatū esset ens ⁊ aliquid: de peccato pdicaretur ⁊ bonū: ⁊ sic peccatū esset bonū. Si ḡ p oppositū peccatū non est bonū: cōsequēter nō est ens: nec est aliquid: ⁊ si non h3 aliquid de bonitate: nō habet ēt aliquid de entitate: ḡ peccatum est nihil. Hec ex Bona. in. 2. di. 34. ar. vltimo. q. vltima.

¶ 8. Productiōis. Ubi sic arguo. Oē ens creatū siue limitatū ē pducibile a p̄ ente ⁊ a p̄ efficiente: qui est deus: vt pbat Sco. in p̄. di. 2. q. 1. Sed peccatū nō pōt esse a p̄ efficiēte. s. a deo: vt pbat Sco. in. 2. di. 37. q2 deus nō pōt peccare nec facere culpā aut peccatū: ḡ peccatū nō ē aliquod ens: ḡ est nihil ⁊ priuatio pura. Cōcordat Bona. in. 2. di. 34. q. vltima.

¶ 9. Priuationis. Ubi sic arguo. Oē quod est: aut h3 esse spūale aut corporale: aut ex spūali ⁊ corporali cōstitutū: hec p3: q2 nō daī alia species entis. S3 peccatū nō est ens spūale: nec corporale: nec mixtū: q2 est sola priuatio debite rectitudinis ī actu: vt dīc Scoī in. 2. di. 35. ḡ peccatū nō ē ens: ḡ nihil: ⁊ cōcordat Ugo pancera vbi supra.

¶ x. Pulchritudinis. Ubi sic arguo. Oē quod est ens: ꝛ hēt aliquod esse: habet aliquā formā: quia forma est: que dat esse ſm Phm. Oē aūt quod habet aliquā formā: hēt aliquā pulchritudinē: forma.n.format ꝛ pulcrificat ꝛ ornat materiā: que de se informis ꝛ feda est. Sed peccatū nō habet aliquā pulchritudinem: cū sit deformitas aīe: ergo non habet aliquā entitatē: ergo nihil est: ꝛ pura priuatio. Hec Bona.in.2.di.34.q.vltima.

¶ xi. Locationis. Sicut dicit Mgr in p.snia x.di.37. Deus incōmutabiliter semp in se existens: pñtialiter potētialiter ꝛ eēntialiter est in oī natura siue eēntia siñ sui diffinitione ī oī loco siñ circūscriptione: ꝛ in omni tēpore sine mutabilitate. Sed deus nō est in peccato. Quia si in maliuolā aīam nō introibit sapientia: nec habitabit in corpore subdito pctis: vt scribit̄ Sap.1. multo minus habitabit in ipso peccato. Nec pcт̄ȝ est in deo: qꝛ dr̄ Deu.32. Deus fidelis ꝛ absqꝫ vlla iniquitate: ğ peccatū nō est aliqua natura: nec aliqua essentia: qꝛ tunc esset in deo: ꝛ deus in eo: ergo peccatū nihil est. Concordat Hugo pancera vbi supra.

¶ 12. Glorificationis. Ubi sic arguo. Oīs creatura que a deo accepit aliqđ esse: sic est a diuina sapiētia disposita ꝛ ordinata: vt modo sibi conuenienti laudet ꝛ glorificet deū. Hoc est manifestū: qꝛ deus fecit oīa in laudē ꝛ gloriā maiestatis sue. Et sicut pȝ Dan.3. Oīa creata inuitant̄ ad laudē dei. Sȝ peccatū nō pōt laudare nec glorificare deū: imo si dici liceat: vituperat ꝛ contēnit: ergo peccatum non est ens: nec est aliquid: sȝ nihil. Qꝛ peccatum non possit laudare deū: ꝛ ꝙ oīa alia laudent deum: aperte declarat Augu. in sermone vnius martiris sic dicens. Audistis in benedictionib⁹: ꝛ audistis in omni solēnitate: qñ legunt̄: quoniā omnia laudāt deū: celestia: terrestria: angeli: hoīes: luminaria celi: arbores terre: flumina: maria. Quicquid de⁹ creauit siue in celo: siue ī terra: siue in mari laudāt deū. Nunquid aliqñ ibi audistis: quia laudat deum auaritia? Nunquid aliquando ibi audistis: qꝛ laudat deū ebriositas? Nunquid aliquādo ibi audistis: qꝛ laudet deū luxuria? Nunquid aliquādo ibi audistis: qꝛ laudat deum heresis? Omnia ista quare non laudant deum? Quia nō sunt creata a deo. Hec ille. Si ergo omnia que habent esse a deo: laudant deū: peccatū nō laudat: ğ peccatū non habet esse: ergo est nihil. Si ēt auaritia: ebriositas: luxuria ꝛ heresis non sunt creata a deo: vt dicit Aug. ergo non habent aliquod esse: qꝛ quicquid a deo creatum est: est aliquid: ꝛ habet aliquod esse. Uñ cōcludendum est: ꝙ peccatū his oībus rōnib⁹ nihil est: sed est priuatio alicuius entis ꝛ alicuius boni. ¶ Qꝛ aūt peccatū nihil sit: ꝓbatur per auctoritates. Nam super illđ Jo.1. Sine ipso factum est nihil: dicit Glo. Aug. nihil.i. peccatū: qꝛ peccatuȝ nihil est: ꝛ nihil fiunt homines: cum peccant. Et Augu.xi. de ciui. dei.c.22. Malū non est natura aliqua: sed defectus contra naturā mali nomen accepit cū omnino natura nulla sit malum: nomenqꝫ hoc non sit nisi priuationis boni. Hec ille. Et Ansel. đ cōceptu virginali.c.5. dic̄. Iniustitia oio nihil est: sicut cecitas: nō.n. aliud est cecitas ꝙ̄ absentia visus: vbi debet eē: que non magis est quid in oculo: vbi

debet

debet esse visus: q̄ in ligno: vbi nō debet esse. Ex his omnib⁹ cōcludit: q̄ peccatū nihil est: quod ē primū intentū in hoc ꝑ ꝛ principali mysterio.

Uo ad secundū mysteriū principale dico: q̄ peccatū oritur ex nihil: ꝛ cū hō peccat: peccat pp nihil. ¶ Ut aūt hoc clarius itelligat: presuppono vnū fundamentū doctoris Scoti in.2.di.35. ꝛ angelici doctoris.s. Tho.1.q. de peccato veniali ar.1. quod est tale. Cū peccatū sit auersio a creatore siue a summo bono ꝛ conuersio ad creaturā siue ad cōmutabile bonū: ratio formalis peccati precipue videtur cōsistere in amore inordinato circa creaturā siue circa ens ad finem: circa quem deberet ordinari.s. amando illud ordinate ꝛ in ordine ad finē: pp.n. istum inordinatū amorē: quo conuertit ad bonū apparens ꝛ cōmutabile: auertitur a vero ꝛ incōmutabili bono: qđ est deus. Si ergo peccatū formaliter cōsistit in amore inordinato circa bonū apparens ꝛ cōmutabile: pbo euidentissime q̄ peccatū oritur ex nihil. Multa.n. sunt que inordinate amando peccat homo: ꝛ oīa teste scriptura nihil sunt.

¶ Primum est Uita. Sicut declarat Scotus in.ꝑ.di.1.q.5. ꝛ.in.2.di.6.q.2. Primū omniū peccatoꝝ que cōmittuntur: est inordinatus amor vite proprie siue suiip sius coiter loquēdo: qꝛ iste est primus amor amicitie inordinatus: qui precedit amorē cōcupiscentie inordinatū. Unde Aug.14. de ciuitate dei.c.28. Duas ciuitates fecerunt duo amores: ciuitatem diaboli amor sui vsq̄ ad cōtemptum dei: ꝛ ciuitatē dei amor dei vsq̄ ad cōtemptū sui. ¶ Primū ergo pp cuius amorē homo peccat est vita: pp quā cōseruādam: homo mentitur: peierat: furat: feneratur: luxuriatur. Heu quot peccata pp inordinatū vite amorem committuntur. Et tñ quid est vita? Audi Prophā in.ps.38. dicentem. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: ꝛ substantia mea tanq̄ nihilum ante te. Ecce quomodo vita est nihil. Quid sunt dies vite hoīs? Job.7. Nihil.n. sunt dies mei. Quid sūt anni vite hominis? Respōdet Prophā in ps.89. dicens. Que ꝑ nihilo habentur anni eoꝝ erūt. Si ḡ humana vita nihil est: si dies humane vite nihil sūt: si anni humane vite pro nihilo habentur: cū hoꝝ inordinato amore peccet homo: claꝝ est q̄ peccatum oritur ex nihilo: ꝛ pro nihilo peccat homo.

¶ 2. est Sanitas. Post vitam maximū appetibile circa corpus est sanitas ꝛ mēbroꝝ integritas: qꝛ orandū est vt sit mens sana in corpore sano. Propter istam sanitatē ꝛ membroꝝ integritatem conseruandā vel recuperandam: homo innumera peccata cōmittit. Nā aliqui frangunt ieiunia: aliqui luxuriant: aliqui ociant: aliqui recurrūt ad magos: veneficos ꝛ incātatores: portāt ligaturas: vel alia supstitiosa sup se ꝯ sacros canones.26.q. plurib⁹ ꝑ totū. Hoc mō Occhozias Rex Israel misit nuncios ad cōsulendū Beelzebub: vt euadere posset de infirmitate.4. Re.1. Heu quot pctā amore sanitatis cōseruāde vel recuperāde cōmittunt. Et tñ sanitas ꝛ mēbroꝝ itegritas qđ ē? Job.17. Mēbra mea qi in nihilū redacta sunt. Cū ḡ ex amore sanitatis ꝛ mēbroꝝ itegritatis hō peccat: cū sanitas ꝛ mēbroꝝ integritas qi nihil sit: ex nihilo nascit pctm.

¶ 3. est Pulchritudo. Post corporis sanitatem et integritatem maxime est appetibile corporalis pulchritudo: que cõsistit in aggregatione oium cõuenientiũ corpori: et inter se: puta quãtitatis: coloris: figure: vt vult Sco. in.2.di.40.et Aug.2.de trini.c.4. Et pp istam siue virorum siue mulierum pulchritudinẽ: quot ruũt i peccatũ. Ecci 9. Propter spẽm mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscẽtia quasi ignis exardescit. Propter ẽt hanc pulchritudinẽ augumẽtandã: quot ne phanda: quot iniqua cõmittũt mulieres: et virgines et vidue et cõiugate: in vnctionibus: in capillis mortuis: in scolatura: in manicis: in vestibus: in ornamentis: q̃ oĩa sunt peccata grauissima et laquei aiarum. Et tñ ista pulchritudo pp quã tot pctã cõmittuntur: quid est? Isa.41. Ecce vos estis ex nihilo: et opus vestrũ ex eo quod nõ est. Loquitur ad babilonios et ydola eorum. Ydola sunt mulieres: que ab hoibus quasi dij venerantur: que sunt ex nihilo. Et opus earum. s. sua pulchritudo quã faciunt: ex eo qd nõ ẽ: id est nihil ẽ qz ficta et simulata: fictio aũt nihil est. Si ergo pulchritudo ficta ẽ: nihil est. Si g ex amore pulchritudinis orit pctm: ex amore nihili nascit peccatũ. Fallax. n. grã et vana pulchritudo. Prouer.31.

¶ 4. est Cibus. Post pulchritudinem valde desiderabile est homini cibus. Et pp hũc hõ multipliciter peccat frãgendo ieiunia: inebriando: crapulãdo: luxuriãdo: p cibi repletionem. Hoc mõ p gulã et cibum peccauit Adam. Gen.3. Filij Israel i deserto. Num.xi. Propter cibũ et habundãtiam panis Sodoma est infecta luxuria. Ezech. 16. Et tñ quid est cibus: nisi terra conglutinata? Terra aũt quid est? Hier. 4. Aspexi terram: et ecce vacua erat et nihil. Si pp cibũ hoies peccant: et cibus est terra: et terra nihil est: ex nihilo oritur peccatũ. O q̃tũ laborat homo: quot pctã cõmittit p acquirẽdo cibo: et tñ cibus quasi ille nihilus eua nescit. Eccs.6. Ois labor hois in ore ei: sz aĩa eius nõ implebitur bonis.

¶ 5. est Sermo. Post cibũ valde ẽ homini desiderabilis sermo ad cõceptũ mentis exprimendũ. Et pp amorem sermonis et eloquutionis multipliciter peccat hõ: qz scribitur Prouer.x. In multiloquio nõ deerit peccatũ. Et vt dicit Sco.in.2.di.42.q.2. In sermone põt multipliciter eẽ pcĩm ex defectu alicuius bone circũstantie licet materialiter. Et tñ verba et loquella cuius amore homo peccat: nihil sunt: et nihil dicuntur.1.Cor.13. Si linguis hominũ loquar et angelorum charitatẽ aũt nõ habuero: nihil sum. Et Prouer.19. Qui tantũ verba sectat: nihil habebit. Si g verba quasi nihil reputantur: cũ peccatũ nascatur ex verbis: peccatũ oritur ex nihilo.

¶ 6. est Ociũ. Post sermonẽ delectabile ẽ humane nature ociũ et requies a laboribus. Et pp amorẽ huius ocij et quietis pctã plurima cõmittunt: qz scribit Ecci.33. Multã maliciam docuit ociositas. Cõcordat.c. Nunq̃ De conse.di.5. Et tñ ociũ quid est? Nihil est: et operationis priuatio.2.ad The. 3. Audiuimus.n. inter vos quosdam ambulãtes in quiete: nihil operãtes: sed curiose agẽtes. Heu quot sunt tales: qui amore ocij: quod nihil est: peccant: et in mille desideria et cõcupiscentias dilabunt. Prouer.21. Desideria occidunt pigrum: noluerunt.n. quicq̃ manus

manus eius operari. Si ergo peccatum ex ocio oritur: peccatum nascitur ex nihilo.

¶ 7. est Delectatio. Post ocium humane nature delectatio pre omnibus aliis appetibilibus placet. Et propter istam delectationem quot peccata committantur: quis enumeret? in ludis: in iocis: in choreis: in aspectibus: in tactibus: in operibus carnis et luxurie. O quam horrenda committuntur. Et tamen delectationes nihil sunt. Eccl. 40. Modicum autem tanquam nihil in requie. Requies et suauitas delectationis modicum est: et tanquam nihil. Et dominus clamat Amos. 6. Conuertistis in amaritudinem iudicium et fructum iustitie in absynthium: qui letamini in nihili. Hic clama contra fornicarios concubinarios: adulteros: sacrilegos et incestuosos: qui letantur in nihili. Si ergo peccatum oritur ex delectationibus: et delectationes nihil sunt: peccatum oritur ex nihilo.

¶ 8. est Scientia. Post carnalem delectationem scientia que est bonum anime maxime est appetibilis et desiderabilis secundum Philosophum. 1. methaphy. Et eius amor inordinatus multorum causa est delictorum in contentionibus: in disputationibus: in curiositate: in temporis amissione: vt in. c. Nonne. c. Legant. c. Omnem vim. c. Legimus. 37. di. In magicis: in superstitionibus: diuinationibus: arte notoria: et scientiis diabolicis vt in. 26. causa per omnes questiones: quia sciencia inflat. 1. Cor. 8. Et tamen scie seculares quid sint: declarat Paulus dicens. 1. Cor. 13. Et si habuero omnem sciam: nihil sum. Et. 1. ad Timo. 6. Si quis non acquiescit sanis sermonibus domini nostri Jesu Christi: superbus est nihil sciens. Si ergo homines peccant propter sciam: cum scia nihil sit: peccant propter nihil.

¶ 9. est Gloria: fama et laus humana. Post sciam maximum appetibile est gloria et fama et humana laus. Et propter ista innumera delicta committuntur: vt quotidiana experientia docet. Et tamen mundana gloria quid est? dicit Ueritas Jo. 8. Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Hoc dicere potest mundus. Gloria mea nihil est. Similiter laudatores et adulatores qui suis laudibus homines tanquam ydola colunt et venerantur nihil sunt. Unde Isa. 44. Omnes plastes ydoli nihil sunt. Plasmatores ydoli sunt laudatores principis vel magnatis: et tales nihil sunt. Si ergo humana laus nihil est: si humana gloria nihil est: ex nihilo oritur peccatum: et propter nihil homo peccat.

¶ x. est Dominium siue prelatio. Post gloriam humana natura naturaliter appetit dominia et officia magna secularia siue ecclesiastica: quia deo in hoc aliqualiter assimilatur. Et propter istam dominandi ambitionem innumera mala perpetrantur: mendacia: simulationes: proditiones: homicidia: depopulationes: precipitia spiritualia: animarum ruine. Uide. c. Sicut. 48. di. et. 1. q. 1. c. Principatus. et. q. 6. c. Sicut ie. Et tamen ista dominia et iste dignitates nihil sunt. Unde scribitur Isa. 40. Qui extendit velut nihil celos. Celi eminentes sunt reges: principes: domini: cardinales: episcopi: et huiusmodi magnati eminentes: qui a deo per dignitatem eleuati: et per famam extensi sunt: sed sunt velut nihil. Unde et ad tales clamat Paulus ad Gal. 6. dicens. Si quis existimat se aliquid esse: cum nihil sit: ipse se seducit. Heu quot seducuntur. Si ergo dominia nihil sunt: ex nihilo nascitur peccatum.

¶ xi. sunt Diuitie. Post dominia maxime sunt diuitie appetibiles: quia sunt

secundus sanguis: vt dicunt Leg.ste in.l. Aduocati. C. de aduoca. diuersoꝝ iudi. Et pp amorē istaꝝ inumera cōmittūtur delicta: furta: rapina: vsura: falsi cōtractus: falsa testimonia: periuria: homicidia. Uide. 47. di. c. Sicut hi. c. Omnes. 2. 14. q. 4. c. Quid dicā. Et tñ diuitie quid sunt? Clamat Sapiens. Sap. 7. Diuitias nihil esse dixi in comparatione illius. Et Job. 27. Diues cū dormierit: nihil secum afferet. Aperiet oculos suos: ⁊ nihil inueniet. O q̄ȝ decepti sunt miseri peccatores: qui credunt cumulare pecuniam: ⁊ cumulant nihil. Et in ps. 75. Dormierunt somniū suū: ⁊ nihil inuenerunt oēs viri diuitiaꝝ in manibus suis. Si ergo diuitie nihil sunt: ex nihilo nascitur peccatum.

¶ 12. sunt Hoēs. Post diuitias hō naturaliter desiderat amicos ⁊ odit inimicos. ¶ Et propter amorē amicoꝝ ⁊ odium inimicoꝝ inumera cōmittit scelera. Heu quot mala cōmittuntur propter hominū ⁊ mulierū familiaritatem: pp amicos: pp inimicos. Et tamen homines quid sunt? Certe nihil. Uñ clamat Propha Jsa. 40. Oēs gentes quasi non sint: sic sunt corām eo: ⁊ quasi nihilum ⁊ inane reputate sunt ei. Ergo pccīȝ originat ex nihilo.

¶ 13. est Malicia. Aliquādo hō peccat non amore vel īclinatione sensuali ad aliquod bonū exterius: sed ex ꝓpria malicia: vt dicit Sco. in. 2. di. 43. q. 1. ⁊. 2. Et ista malicia quid est nisi carentia ⁊ priuatio rectitudinis ī actu⁹ que tñ deberet inesse: vt dicit idē Sco. in 2. di. 35. Cū ḡ peccat ex malicia: ex nihilo nascitur peccatum: qꝛ ex malicia que priuatio ⁊ nihil est: pullulat. Ex his oibus supradictis patet: φ peccatum ex nihilo nascitur: qꝛ ex apparēti bonitate exterioꝝ reꝝ: q̄ nihil sunt nasci. Unde miserrimus peccator ꝓ nihilo peccat: ꝓ nihilo deū offendit: ꝓ nihilo ꝑdit celū: ꝓ nihilo vēdit cor suū: qꝛ scribitur Prouer. x. Cor autē impioꝝ ꝓ nihilo.

Uo ad tertiū principale dico: φ pccm̄ ducit ad nihil. ¶ Ubi notandū: φ vnaqueqȝ res denominatur a sua operatione vel proprietate: vt lepus a leuitate pedū: vulpes a velocitate pedū: itellectus ab intelligendo: voluntas a volendo. Peccatū aūt nullū aliud habet officiū: nihil aliud facit: nisi annihilare: ⁊ hoc ē officiū suū ⁊ finis suus: ⁊ ideo dr̄ congrue nihil: sicut declarat Ugo pancera i tractatu. 6. De gradibus humilitatis. Quia ḡ peccatū nihil est: ⁊ ꝓpriū eius officiū est annihilare: iō ducit ad multiplex nihil. 4.

¶ Primo. Peccatū ducit ad nihil virtutis. Sicut n. dicit Bona. l. 2. di. 28. ar. 2. q. 2. Cū homo est ī peccato: illud peccatū trahit ad aliud peccatuȝ: quod nihil ē: nisi diuina ⁊ speciali grā adiuuetur. Uñ Grego. ī mora. Peccatū quod penitentia nō diluitur: ipso suo pōdere mox ad aliud trahit: ⁊ sic trahendo ad aliud peccatum: ānihilat virtutem oppositam illi peccato: ⁊ sic ducit ad nihil.

¶ 2. Ad nihil gratie. Sicut declarat Sco. in. 2. di. 35. Peccatum demeritorie annihilat dei gratiaȝ gratum facientē. Unde. 1. Cor. 13. Si linguis hominum loquar: si habuero prophetiā ⁊ omnem fidem: charitatem autem non habuero: nihil sum. Peccatum ergo ducit ad nihil gratie: qꝛ annihilat eam: ⁊ annihilat charitatem: sine qua homo nihil est. ¶ 3.

¶3. Ad nihil meriti. Sicut dicit Sco. in.4.di.22. Per peccatum mortale perdit homo omnia sua merita in celo reposita: si i illo peccato moriatur: iuxta illud Jaco.2. Qui aũt totam legem seruauerit: offendat aũt in vno: factus est omniũ reus. Unde ps.72. Ad nihilum redactus sum.

¶4. Ad nihil vite. Sicut declarant Scotus ꝛ reliqui theologi in.2.di.19. Propter peccatũ primi parentis oẽs homines moriuntur: ꝛ vita priuant: iuxta illud Pau. ad Ro.8. Corpus quidem mortuum est propter peccatum. Unde Job.16. In nihilum redacti sunt omnes artus mei.

¶5. Ad nihil glẽ. Sicut declarat Sco. in.4.di.22. Homo per peccatũ mortale excluditur a celesti gloria: ꝛ priuatur ea: iuxta illud Apoc.21. Non intrabit in eam aliquid coinquinatũ. Et ideo peccatum trahit ad infernũ: vbi est pfecta priuatio glie: ꝛ perfectũ nihil. Unde Jsa.34. dicitur. Extẽdit super ea mensuram: vt redigatur in nihilum.

¶6. Ad nihil letitie. Sicut declarant Sco. ꝛ alij theologi in.4.dist.44.ꝛ 50. Dãnati propter sua peccata omni consolatione priuabunt: ꝛ omni miseria replebunt: vnde ꝛ ifernus vocatur lacus miserie ꝛ tenebrarũ. Unde scribit Exo.x. Nihil omnino virens relictum est in lignis ĩ cuncta egypto. Sic ĩ tenebroso carcere ĩfernali nihil iocunditatis aut letitie relinquetur.

¶7. Ad nihil habundantie. Sicut volunt theologi in.4.di.vltima. Dãnati in inferno propter sua peccata habebunt penuriam omniũ rerũ: sicut pꝫ in diuite epulone dãnato: qui nec aque guttam habere potuit. Luc.16. Unde scribitur Luc.5. Preceptor: per totã noctẽ laborãtes nihil cepimus. Per totam noctem laborant: qui per totus presentis vite tempus in tenebris peccatorũ desudant: ꝛ hi nihil capiũt.

¶8. Ad nihil honoris. Sicut volunt theologi: peccatum ducit hominez ad cuiuslibet honoris priuationem. Unde dãnatis scribit Jsa.34. Oẽs principes eius erunt in nihilũ. O ꝙ horribile: ꝙ graue. Et Jsa.30. Spũs dñi velut torrens ad perdendas gentes in nihilum.

¶9. Ad nihil spei. Dãnati propter sua peccata oĩo ꝛ funditus perdent spem salutis: cũ data fuerit sentẽtia iudicis. Unde quilibet eorũ dicere poterit illud Job.7. Desperaui: nequaquã vltra iam viuam. Et illud Job.30. Redactus sum in nihilũ: abstulit quasi ventus desiderium meũ.i. spem meã: ꝛ velut nubes pertransijt salus mea. O ꝙ amarũ nihil est istud.

¶x. Ad nihil essentie. Licet enim dãnati propter sua peccata non amittãt esse suum: tamen desiderabunt se nõ esse: vt inuit Sco.in.4.di.50.q.1.ꝛ.2. ꝛ.8. Tho.in.3.parte.q.98.ar.3. Unde Apoc.9. In diebus illis: querent homines mortem: ꝛ non inuenient eam: ꝛ desiderabunt mori: ꝛ fugiet mors ab eis. Qr peccatum ducat ad nihil: patet in Lucifero: cui post peccatum dictum est. Ezech.28. Nihili factus es: ꝛ non eris in perpetuum. Unde ꝛ Glo. super illud Joan. primo. Sine ipso factum est nihil: sic dicit. Peccatum nihil est: ꝛ nihil fiunt homines: cũ peccant. Unde nota: ꝙ si quis haberet omnes eminentias humane nature possibiles in hac vita: si tantuz vnicũ mortale peccatũ in fine vite sue

habuerit:in nihilū computabitur: qꝛ scribitur Sap.9. Et si quis erit cōsu matus inter filios hominū: si absfue rit ab illo sapia tua:idest charitas ƒm Sco.in.3.di.34. in nihilū computabi tur. Et ideo concludamus: ꝙ pecca tum est nihil: oritur a nihil: ꝛ ducit ad nihil: qꝛ clamat deus de peccatoribus dicens in ps.57. Ad nihilū deuenient tāꝗ aqua decurrēs: a quo nihilo nos liberet pater filius ꝛ spūs sanctus in secula bn̄dictus. Amē. Uenite ꝫ ascē damus. ꝛc.

¶ De animi malignitate: ꝛ multiplici peccantiū malicia. Cap. 26.

Uenite ascēdamus ad montem dn̄i: ꝛ docebit nos vias suas. ¶ Scribunt hec verba Exo. 15. Electi principes eius submersi sūt in mari rubro: abissi operuerūt eos: descenderunt in ꝓfundū quasi lapis. ¶ Humana natura ad malū prona ab adolescētia sua: prout scribit Gen.8. Prestantissimi auditores in Christo Jesu: triplici gradu ꝛ ordinato pro cessu in malicie ꝛ peccatoꝝ baratrum profundatur. ¶ Primo nāqꝫ loco in sua pueritia ꝛ adolescētia i peccatum labitur per ignorantiā. Unde de iuue ne peccante scribitur Prouer.7. Sta tim eam sequitur quasi agnus lasci uiens ꝛ ignorans: ꝛ nescit: ꝙ ad vin cula stultus trahitur. Hoc modo pec cauit Paulus per ignorantiā: qui dic prime ad Timo.1. Blassemus fui ꝛ cōtumeliosus: sed miam dei cōsequu tus: quia ignorans feci in icredulitate mea. Et tunc quasi homo submergit in mari rubro. ¶ 2. loco. Humana na tura in sua iuuentute in peccatū ꝓfun dus cadit: peccādo ꝑ carnis ꝛ sensua litatis ifirmitatē: ꝛ non per ignoran tiā. De quibus Paulus.1.Cor.11. ait. Jdcirco iter vos multi ifirmi ꝛ ībecil les: ꝛ dormiunt multi. Et hoc modo peccauit Petrus negādo Christū ex timore mortis ꝛ ifirmitate. Matth. 26. Et i hoc graui⁹ peccauit: ꝗ Pau lus: vt dicit Alex. d alis in.2. parte.q. 163. mēb.3. Et qui hoc modo ꝑ ifir mitatē peccat: quasi operit totaliter ab aquis maris. ¶ 3. loco Humana natura deterius cadit i sua senectu te: peccando ꝑ maliciā. Unde scribit Sap.2. Excecauit eos malicia eorū. Et hoc mō peccauit Judas vendens ꝛ tradens sanguinem iustū: ꝛ despe rando laqueo se suspendēs. Matth. 27. Et qui hoc modo ꝑ maliciā pec cant: quasi i ꝓfundū maris descen dunt: ꝓut dicūt assumpta verba: que iteꝝ replicata dicunt i hac forma. Ele cti principes eius submersi sunt i ma ri rubro. ꝛc. Quia scribit in.c. Ois etas.12.q.1. Omnis etas ab adolescē tia sua i malum prona est. Et Gen.6. Uidēs aūt deus ꝙ multa malicia ho minū esset i terra: ꝛ cuncta cogitatio cordis itenta esset ad malum omni tē pore. De humana malicia ꝛ de animi malignitate tria declaranda mysteria propono: que erunt presentis sermo nis partes principales.

¶ Pᵐ Dubitatio.
¶ 2ᵐ Multiplicatio.
¶ 3ᵐ Deuoratio.

Uo ad primū mysterium de clarandū: qꝛ multa hominum malicia creuit i terra: iō mul tiplex debet eē inuestigatio ad huius modi malicie extirpationē: pp quod non icōgrue multa theologica dubia de humana malicia ventilantur.

¶ Primū

¶ Primū dubiū ē. ¶ Utrū malū siue malicia sit a causa bona. ¶ Huic q̄oni rn̄det seraphicus Cardinalis .s. Bona. in. 2. di. 34. ar. p̄. q. 2. ponendo aliquas cōclusiōes ordinatas. ¶ P° Cōclusio est ista. Triplex defectus cōtra humanā volūtatē reperit̄. Unus est naturalis: qui ē ipa defectibilitas: que inest voluntati ex hoc ipso: q̄ est ex nihilo. Alius est culpabilis: ꝛ istud est peccatū: tertius est penalis: ꝛ istud est dānum siue nocumētū: siue lesio: que consequitur ad peccatū. ¶ 2. Cōclusio. Defectus naturalis preambulus est ad peccatū: ita q̄ nunq̄ voluntas ī volendo deficere posset aut peccare: nisi vanitatē ꝛ similiter defectibilitatem ī se haberet: idest nisi esset ex nihilo. Sicut. n. lucere preambulū est ad illuminare: ita eē ex nihilo ī voluntate p̄ambulū est ad peccare. Un̄ diuina voluntas que non est ex nihilo peccare nō pōt. ¶ 3. Conclusio. Defectus penalis ānexus ꝛ consequens est ad defectū culpabilem siue ad peccatū. Nā defectus penalis īseparabiliter sequit̄ defectū culpabilē siue peccatū: ipossibile. n. est esse dedecus peccati sine decore iustitie: vt dicit Aug. Sicut. n. ad illuminationē sequit̄ calefactio: ita ad peccatū sequitur punitio. ¶ 4. Cōclusio. Defectus culpabilis siue peccatū nō necessario sequitur ad defectum naturalē: vn̄ non necessario sequitur: q̄ si alicui insit defectus naturalis .s. q̄ sit ex nihilo: q̄ sit ibi culpa vel peccatū. Un̄ in volūtate creata duo sunt cōsideranda. Unū est: q̄ est ex nihilo: ꝛ h3 defectibilitatē: ꝛ ex hoc potest deserere iustitiam ꝛ rectitudinem: ꝛ sic peccare: licet nō necessario deserat: ꝛ peccet: q2 multe sunt voluntates ex nihilo create: que nunq̄ peccauerunt: vt patet in angelis sanctis. Aliud est: q̄ est voluntas ꝛ libera: ꝛ ex hoc potest seruare rectitudinem iustitie: ꝛ non peccare. ¶ 5. Conclusio. Uoluntas que est domina sui actus: ꝛ libere potest seipsam cōuertere ad illud: ad qd̄ vult: ꝛ sicut vult: sine aliqua noua dispositione a parte voluntatis: que sit p̄ambula ad ipsa3 culpam: ꝛ īmediata respectu culpe: ex seipsa exit in actum peccati. Exēplū. Sicut ille qui stat rectus: posset statim (si vellet) sine noua dispositione adueniēte: dimittere se cadere: sic voluntas que recta consistens est: ꝛ ī ordine ad vltimum finem: potest extra illum ordinem exire: ꝛ exitus ille peccatum est. ¶ 6. Conclusio. Malum siue malicia q̄ ē priuatio ꝛ defectus: est a causa bona .s. a voluntate: sed deficiente defectu naturali: q2 ex nihilo: deficiente defectu culpabili: q2 actus eius est defectuosus: carens rectitudine actuali: que deberet inesse: deficiente defectu penali: qui omnino consequitur ad culpā. Et sic patet: q̄ malicia ꝛ peccatum est a causa bona: sed deficiente triplici defectu naturali culpabili ꝛ penali.

¶ 2. Dubium est. ¶ Utrum voluntas creata possit appetere non esse: ꝛ odire suum esse. ¶ Huic questioni rn̄detur s̄m doctrinam .s. Tho. in. 3. parte q. 98. ar. 3. ꝛ Sco. in. 4. di. 50. q. 1. ꝛ. 2. tripl'r distinguendo. ¶ Primo Si consideretur esse ī se segregata quacunq̄ miseria: illud nō videtur posse odiri a voluntate: q2 ibi nullum videt̄ esse obiectum odij: idest nullum mali. Unde esse ꝛ viuere naturaliter ab omnibus appetitur. ¶ 2. Si conside

retur non esse in se: sic nullo modo est appetibile: cum non habeat rationem boni: sz sit boni pura priuatio: ꝛ ideo non esse non est per se eligibile: cū nō esse maxime sit malum. ¶ 3. Si consideretur esse inquantū est coniunctū miserie vel pene: ꝛ non esse inquantū est ablatiuum penalis vite seu alicuius miserie: sic eē potest odiri per accidens rōne odibilis adiuncti .s. rōne miserie. Et non esse potest appeti: qꝛ sic habet rōnem boni. Carere.n. malo est quoddam bonum: vt dicit Philosophus in .5. ethycoꝝ. Et ideo scribitur Ecci. 41. O mors bonū est iudicium tuum homini indigenti: ꝛ qui minoratur in rebus: defecto etate: ꝛ cui de omnibus cura est ꝛ incredibili: qui perdit sapiētiā. Ex quo patet: ꝙ voluntas nec purū bonū pōt odire: nec puꝝ malum amare vel diligere: sed si vult malū: ideo vult propter aliquod bonū annexum: vel ad vitandū maius malum: ꝛ si odit bonū per accidēs odit rōne alicuius mali annexi. ¶ 3. Dubiū est. ¶ Utrū voluntas aliqua possit odire veritatē: vel beatitudinem: vel deum. Ratio questionis est: qr dr in ps. 73. Superbia illoꝛuȝ qui te oderūt: ascēdit semp. ¶ Huic questioni Rñdeo fm doctrinā Scoti in .2. di. 43. q. 1. ꝛ in .4. di. 49. q. 9. ꝛ s. Bona. i. 2. di. 43. q. vlt. ꝛ s. Tho. in 3. parte. q. 98. ar. 5. p quattuoꝛ veritates. ¶ Pª est ista. Uolūtas licet libera sit: ꝛ nullū obiectū necessario diligat: nullūqꝫ necessario odio hēat: tñ ipsa ñ pōt velle miseriā pcipue sūmā: puta dānationem: qꝛ miseria non est volibilis: nec est apta esse obiectū volitionis: sicut nec sonus esse potest obiectum visionis. Unde Aug. in Enchiridion. c. 204. Sic beati esse volumus: vt nec miseri nequaqꝫ velle possimus. ¶ 2. est ista. Uoluntas licet libera sit: beatitudinem tamen nō potest odire: cuius ratio est: qꝛ cum in beatitudine nullum sit malum: ipsa non potest esse obiectum odij: sicut nec nigredo potest esse obiectū respectu visionis disgregatē. ¶ 3. est ista. Ueritas sm se considerata nō videt posse odiri: vel impugnari: qꝛ vt dr primo methaphy. Omnes hoies naturā sciꝛe desiderāt: rōne tamē dicētis: puta qꝛ est inimicus: ꝛ rōne effectus cōsequentis: puta lucri vel damni: laudis vel confusionis: potest odiri: vel impugnari ¶ 4. est ista. Deus qui est sūma veritas ꝛ sūma bonitas: si consideretur in se: sicut cōsideratur a beatis: qui eum per essentiam suam vident: cum in seipso sit bonitas sūma: non potest alicui voluntati displicere. Unde quicunqꝫ eum per essentiā vident: eum odio habere non possunt. Cum.n. in ipso deo in se nulla sit ratio mali: nullomodo potest esse obiectuȝ odij vel odiri. Si autem consideretur deus in suis effectibus: sicut consideraī a viatoꝛibus ꝛ dānatis: cum aliqui effectus dei sint contrarij ꝛ repugnantes alicui voluntati: sicut effectus iustitie ꝛ punitionis repugnant damnatoꝛum ꝛ punitoꝛum voluntati: sic in suis effectibus deus odiri potest. Unde dānati ꝛ alij a deo punitī percipientes ꝛ considerātes deum in effectu iustitie quā exercet circa illos: sicut odiunt illā penā: quā sustinent: ita odiunt deū inferentē illā: ꝛ sic itelligitur illud ps. Supbia illoꝝ qui te oderunt: ascendit semp. Ex quo colligitur: ꝙ voluntas nec purum malū

pōt

pōt diligere: nec pur bonum odire. ¶ 4. Dubium est. 4. Utrum humana voluntas vel homo ipse possit intendere malum: vel quod idem est: velle malum: & operari malum per intentionem: ita q̄ malum sit ab homine intentum. Ratio est: q2 Dioni. i. 4. de diui. nominib⁹ dicit. Malum est preter intentionem & naturam. ¶ Huic q̄oni Rn̄det. s. Bona. in. 2. dist. 34. ar. 1. q. 3. multipliciter distinguendo. ¶ Primo. Si compararetur intentio ad illud: quod est malum bono tamē apparenti coniunctum: sic potest humana voluntas intendere malū tanq̄ finem suum: puta potest quis intendere finaliter luxuriari: vt delectetur in hac vita: ponēs ibi finē suū: nō credens vel non sperans aliam vitā. Similiter aliquis intendit in hac vita finaliter gloriari: ibi ponēs finem suū. Et plurimi hoc modo malum finaliter intendunt propter bonum apparens adiunctum. ¶ 2. Si comparet̄ intentio ad malum predictum cū bono apparenti cōiunctum: sic potest humana voluntas intendere malū tanq̄ ens ad finem: ordinando illud ad aliud malum: sicut quis potest intēdere facere furtū: vt ex eo possit voluptuose viuere & luxuriari. Et aliquis potest itendere mentiri. vt exinde possit false laudari: vel ditari. Et hoc modo plurimi malum intendunt: tanq̄ ens ad finem: ordinando vnum malū ad aliud malum: q2 Abissus abissum inuocat. ¶ 3. Si compararetur intentio ad malū sub rōne mali. i. ad malū ab omni bono separatū: hoc modo nullus potest intendere malum simpliciter & malum sibi: idest non potest humana voluntas intendere aliquid quod sit simpliciter malū: & quod sit malū sibi: & ratio est: q2 nihil appetit a volūtate nisi sub rōne boni simpl'r: vel boni sibi: & hoc modo potest itelligi illud Dioni. Nemo operat̄ ad malum aspiciens. ¶ 4. Si compararetur intentio ad malū simpliciter mō predicto. Sic pōt aliquis itendere malū simpliciter: sed tn̄ vt bonum sibi. Et sic malū fieri pōt per itentionē: & aliquādo fit: licet non ab omnibus: sed a maliciosis: quibus pp corruptionē palati iterioris mala sapiunt vt bona. Hoc mō auari dant ad vsurā ex itentione: quod est malū simpl'r: vt diuitias acquirant tanq̄ bonum sibi: hoc modo partiales occidunt inimicos: & eoꝝ mortē itendūt: quod est malum simpl'r: sed tanq̄ bonum sibi vt securius viuant: hoc mō luxuriosi intendunt luxuriari: quod est malum simpliciter: vt delectationes acquirāt tanq̄ bonum sibi. Contra istos clamat Propheta in ps. 51. dicens. Quid gloriaris in malicia: qui potens es in iniquitate: tota die iniustitiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolū. Dilexisti maliciā super benignitatē: iniquitatem magis q̄ loqui equitatem. Dilexisti oīa verba precipitationis lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem: euellet te: & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicē tuā de terra viuētiū. Et sic patet q̄uo voluntas humana pōt itēdere & ex itentione operari malū: & q̄uo nō.

¶ 5. Dubium est. ¶ Utrum humana voluntas possit ex malicia peccare. i. ex propria malignitate: non impulsa aliunde ad peccandum. ¶ Huic q̄oi Rn̄deo s̄m doctrinam Sco. in. 2. di. 43. q. 2. & s. Tho. in. q. de cā pcti. ar. 12. & 13. sic distinguēdo: & declarā do. ¶ P. not^m: q̄ cū aliq̄s dr̄ ex aliq̄ pcc...

re: datur intelligi: q illud sit primum principium peccati. Unde qr voluntas est coniuncta appetitui sensitiuo et carni: et nata est condelectari sibi: ideo cum occasionaliter peccat ex inclinatione appetitus sensitiui ad suum delectabile: dr peccare ex passione: et ex impotentia: et dr peccatum ex īfirmitate: qr eius principium primū est caro: que īfirma est. Matth.26. ¶ 2. Ipsa voluntas agit et operatur per cognitionem itellectualem: et ideo rōne vel itellectu errāte: ipsa recte nō vult: et peccat: et eius peccatū ex errore rationis dr peccatum ex ignorantia: qr huius peccati principium primum est ignorantia. ¶ 3. Ipsa voluntas aliqñ agit et operatur ex sua libertate: non ex condelectatione cū appetitu sensitiuo: neq ex errore ī rōne: et istud peccatum dr ex malicia: qr ibi est plenissima ratio peccati et plenissima rō libertatis. Nā ī peccato ex ignorantia principium peccati est extra voluntatem: qr ī itellectu: et ideo diminuit de rōne voluntarii et de rōne peccati: ī peccato etiā ex infirmitate primum principiū est extra voluntatē: qr ī sensibus et in carne: et ideo diminuit de rōne voluntarii et de rōne peccati. Sed ī peccato malicie primum principiū peccati est in ipsa voluntate: qr peccat ex habitu malo: qui est ī ipa volūtate: vel ex mera libertate voluntatis: nullo alio exteriori alliciente ad malum: sed ex sua malignitate eligit sibi malum velle et malum desiderium. Unde de talibus scribitur Ecci.19. Qui iocundatur in malicia: deuetabitur: et qui peccat in animam suam: penitebit. Heu quot sunt tales: qui non ex ignorantia: non ex tētatione carnis: sed ex propria malicia peccant: qui letantur cum male fecerint: et exultant ī rebus pessimis: de quibus Iere.xi. Nunquid carnes sancte auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es? Hi ergo ex malicia peccātes: siue malum ītendentes: non solum submerguntur ī mari: nō solum operiunt aquis: sed cū Pharaone descendunt in profundum peccatoz quasi lapis.

Uo ad 2m. mysterium principale quod vocatur multiplicatio. ¶ Considerandū est quomodo malicia in humano genere vehementer multiplicata sit et augumētata. Uñ dr Gen.6. Uidens aūt deus: q multa malicia hominū esset in terra. Et de Pharaone dr Exo.9. Pharao auxit peccatū: et ingrauatū est cor eius et seruoz illius: et induratum nimis. et Exo.15. Descenderunt in profundum quasi lapis. Et Eccs.9. Corda filioz hominū replētur malicia et cōtemptu in vita sua: et post hec ad inferos deducentur. Hec aūt malicie et calliditatis et astutie in peccādo multiplicatio figuratur p multiplicē immissionē ignis a deo: que describitur Amos.1. et 2. Per ignē.n.a deo in vindictā missum nō incongrue intelligit ignis peruerse cōcupiscētie: iuxta illō prime Jo.5. Totus mundus in maligno.i. in malo igne cōcupiscētie positus est: et ignis siue desiderium maliciose voluntatis in adimplendo concupiscētias: iuxta illud Ro.1. Repleti dolo malignitate.i. igne maliciose voluntatis. Hunc aūt et cōcupiscentie et malicie ignem in multa personaz genera iusto dei iudicio permissiue saltem diffundit et accendit omnipotēs. Mittit ḡ ignem deus omnipotēs.

¶ Primo. In domum Azabel. Unde dr Amos.1. Et mittã ignẽ in domum Azabel. Azabel videns deũ interpretaf: et designat sapientes et litteratos: qui p doctrinã deũ agnoscũt et vidẽt: vel saltẽ videre et agnoscere deberẽt. Sed in istos deus pmissiue imittit ignẽ malicie in mente: et ignẽ luxurie in carne. Exẽplum habef in Salomone sapiẽtissimo in quẽ deus pmissiue misit ignem luxurie: et malignitatis ydolatrie: sicut p3.3. Re.xi.c. Heu qt sapientes: quot litteratos consumit ignis luxurie: et ignis malicie: in explẽdo luxurie delectationes. De isto igne scribif Job.31. Si deceptũ est cor meum sup muliere. Hoc.n. nephas est et iniquitas maxima. Ignis vsq3 ad pditionẽ deuorãs: et oĩa eradicãs genimina. Hic practica de sapiẽtũ et lrãtoꝝ luxuria: et de coꝝ multiplici malicia et astutia: in adimplendo luxurie desideria.

¶ 2. In Muꝝ Gaze. Uñ dr Amos.1. Et mittã ignẽ i muꝝ Gaze. Gaza robusta vel fortitudo interpretatur: et potẽtes: ambitiosos: ac partiales: et pauperuʒ oppressores nõ incõgrue pfigurat. Et in istos deus mittit ignem ambitionis: sanguinis: crudelitatis: inuidie: quo querũt cũ multiplici malicia et calliditate: ad plationes ascendere: pauperes opprimere: inimicos extinguere. ¶ Exẽplũ in Saul: qui igne ambitionis et inuidie accensus: inimicũ suũ Dauid occidere: et cũ malicia pdere cogitabat: sic p3.1. Re.18. Hoc figuratũ fuit Exo.9. Ubi scribitur: q dñs imissit sup regnũ Pharaonis ignẽ imixtũ grandini: qui Pharao potens p dñium et ambitiosus: cũ multa nequitia et malicia extermi-nare et opprimere q̃rebat filios Israel. Heu quot sunt tales i mundo: qui semp ad effusionem sanguinis anhelãt: cũ malicia: dolo: simulatione. De quib⁹ dici põt illud Ecci.23. Aia callida quasi ignis ardens: nõ extinguet donec aliquid glutiat.

¶ 3. In Muꝝ Tyri. Uñ dr Amos.1. Et mittã ignem in muꝝ tyri. Tyrus angustia vel tribulatio interptat. Et tribulatos et in angustia positos pfigurat. Et in istos dñs imittit ignẽ impatientie: murmurationis: et maledictionis. ¶ Exemplum habef in filijs Israel: qui labore itineris fatigati: impatiẽtia moti: contra deũ et Moisen murmurare ceperunt. Uñ et dñs imisit ignẽ in eos de celo: et plurimos interfecit: sicut p3 Num.xi. Heu quãto igne impatiẽtie et murmurationis cõburunt tribulati et angustiati: quãto igne malignitatis et astutie cõflantur ad euadendas vel carnis vel mentis angustias.

¶ 4. In Theman. Unde dr Amos.1. Mittã ignẽ in theman. Theman auster vel aphricus interpretaf: qui sũt venti ameni et cõsolatorij: et ideo non incõgrue viros cõsolatos pfigurant. Et in tales imittit dñs ignẽ malicie et carnalitatis. Ubi.n. est maior cõsolatio: ibi coiter est maius carnis incendiũ: et maior mentis malicia: q2 multã maliciã docuit ociositas. Ecci.33. ¶ In huius figurã sup Sodomam: que in panis habundantia et in saturitate et in ocio consolabaf. Ezech.16. Dñs de celo pluit ignẽ: sicut p3 Gen.19. Heu quãtus ignis luxurie: quantus ignis malicie: in fornicationib⁹ cõmittendis: in stupris: in sacrilegijs: in sodomia: in peccatis bestialib⁹ perpe-

trandie: regnat in viris ꝛ mulieribus diuitibus: ociosis ꝛ consolatis. Unde scribitur Sap. 16. In aqua plus ignis valebat: ignis est luxuria: ignis est malicia. Et isti ignes plus valēt in aquis idest in delicijs ꝛ consolationibus tēporalibus.

¶5. In Mur Rabath. Unde dicitur Amos. 1. Et succēdā ignē in muro rabath. Rabath multū tpis vel grande peccatū interpretat. Et non incōgrue prefigurat senes: quoꝝ tēpus est multū: ꝛ grauiora sunt pctā: ꝫ illud Isa. 65. Peccator centū ānoꝝ maledictus erit. Et i hos senes imittit deus ignē insatiabilē auaritie: que vitioꝝ sola in sene iuuenescit ſm Hiero. O quanta auaritia: quātus ardor bn̄di in hominibus ꝛ maxime in senib⁹ regnat: qui nunq̄ replenī: nunq̄ satianī: qꝛ scribiī Prouer. 30. Ignis vero nūq̄ dicit sufficit. Et quantus ignis malicie sit in istis senibus ꝛ auaris: patet in contractibus palliatis: in fraudib⁹: in mensuris: in vsuris: in furtis: rapinis. ꝛc.

¶6. In Moab. Unde diciī Amos. 2. Et mittā ignē in moab. Moab de patre vel ex patre interpretaī: ꝛ blasfemos non incongrue designat: qui ex diabolo patre nati sunt per blasfemie imitationē: iuxta illud Salua. Jo. 8. Uos ex patre diabolo estis. Et i istos deus imittit ignē malicie diabolice: infernalis furoris: ꝛ sathanice blasfemie ꝛ maledictionis. Heu quantus ignis ꝛ quantus ardor est in linguis pessimoꝝ: q̄ sunt vt gladij acuti: scindentes corpus ꝛ carnes vnigeniti filij dei: ꝛ gloriosissime virginis marie: ꝛ omniū sanctoꝝ. De quibus dici pōt illud Prouer. 16. Uir insipiēs fodit malū: ꝛ in labijs eius ignis ardescit.

¶7. In Judā. Unde dr̄ Amos. 2. Et mittā ignē in iudā. Judas confitens vel glorificans dicitur. Et non incongrue clerū qui ad deum glorificanduꝫ electus est prefigurat. Et in istū clerū mittit dominus ignem simonie: ambitionis: luxurie: carnalitatis: a quo totaliter comburuntur. In cuius figuram Cū Nadab ꝛ Abiu filij Aron coram dn̄o offerrent ignē alienū: dn̄s de celo misit ignē: ꝛ cōsumpsit eos ꝛ interfecit: sicut scribiī Leui. x. Ignis alienus a deo: est ignis luxurie: ignis ascendens ambitionis: ignis simonie: ignis malicie: quē multi i ecclesia deo offerre conantur. Sed deus desuper immittit ignem: qꝛ iusto dei iudicio: qui maligne accedit ad deū: in sua malignitate ꝛ in sua malicia computrescere ꝛ augumētari permittitur: vt sicut scribiī Apoc. 22. Qui nocet: noceat adhuc: ꝛ qui in sordibus est: sordescat adhuc.

¶8. In Taphnis. Unde dr̄ Ezech. 30. Et dabo ignē in taphnis. Taphnas insanum os serpentū interpretaī. Et non incongrue detractores prefigurat: quoꝝ os ꝛ insanū ꝛ serpentinum est pp detractionis venenū: ſm illud ps. 13. Linguis suis dolose agebāt: venenū aspidū sub labijs eoꝝ. In istos detractores mittit dn̄s ignē: idest ardens desideriū detrahendi: ꝛ cū lingua multipliciter malignandi. De isto igne detractionis scribiī Jaco. 3. Et lingua ignis est vniuersitas iniquitatis. Ecce quantus ignis q̄ magnā siluā incēdit. O q̄tū ignē accēdit.

¶9. In Egyptū. Unde scribiī Ezech. 30. Et dabo ignē in egypto. Egyptus tenebra dicitur. Et demonstrat infideles

deles vero fidei lumine priuatos: vel peccatores vitiorum tenebris inuolutos: qui veram lucē videre non pñt: iuxta illud Jo.i. Lux in tenebris lucet: et tenebre eam nō cōprehenderūt. In istos tenebrosos infideles: et obscuros peccatores deus ignē malicie et estuantis cōcupiscentie imittit. Sicut in egyptios pluit ignē. Exo.9. in signū quod ardenti malicia opprimere querebant filios Israel: vt pz Exo.i. et inflammata auaritie cōcupiscentia eos spoliarī: vt pz Exo.15. De isto igne scribitur Sap.19. Ignis in aqua valebat supra suā virtutē. O q̄tū ignis immittit dñs in tenebrosos infideles et obcecatos peccatores. Unde dicit Ecci.16. In sinagoga peccantiū exardebit ignis: et i gente incredibili exardescet ira.

¶ x. In Magog. Uñ scribitur Ezech. 39. Et imittā ignē i magog. Magog tectū interpretatur: et pōt domesticos et simul habitantes in aliqua cōgregatione figurare. Et in istos domesticos et cōgregatos mittit dñs ignē diuisionis et discordie mutue: qua finaliter disperguntur et exterminantur. Unde in huius figurā super ducentos quinquaginta proceres sinagoge iudeorū: qui cū Dathan et Abiron cōtra Moisem discordias excitabant: pluit dñs de celo ignem: et combussit eos: sicut patet Num.16. Heu q̄tum ignis quotidie accenditur i familijs: in scholis: in cōgregationibus: in societatib⁹: in religionib⁹. Ubi discordie: lites: dissensiones: cōtētiones: de quib⁹ dici pōt illō ps.105. Exarsit ignis in sinagoga eorū: flāma cōbussit peccatores.

¶ xi. In habitantibus insulas. Unde Ezech.39. Et mittam ignē in his qui habitant in insulis confidenter. Per habitantes confidēter in insulis: que a mari vndiq3 circūdanī: nō imerito intelligi possunt huius mundi dilectores: et in bonis huius mundi cōfidentes et solliciti: qui nō vidēt huius mūdi bona vndiq3 amaritudinibus circundari: et in eis p̄ nimia sollicitudine cōburuntur. Hoc modo misit deus ignē i illū diuitem: cuius ager vberes fructus pduxerat: qui dicebat Luc. 12. Quid faciam: q2 nō habeo quo cōgregē fructus meos? Destruā horrea mea: et maiora faciam: et in nocte sequēti mortuus est. Heu q̄t sunt hoc igne mūdane sollicitudinis iflāmati.

¶ 12. In Syon. Uñ scribitur Tre.4 Et succendit dñs ignē in Syon: et deuorauit fundamenta eius. Syon speculū vel speculatio interpretatī: et vitā monachalē pfitentes prefigurat: qui et mundo speculū esse debent: et diuine speculationi et contemplationi vacare. Sed in istos dominus triplicem ignem mittit. Primo. Ignem ascendentem superbie et ambitionis. Secūdo. Ignem comburentem et inflammātem luxurie et gulositatis. Tertio Ignem insatiabilē auaritie et cupiditatis. Et cū isto triplici igne deuorat oia fundamēta religionis et vite contemplatiue. Per ignē supbie obediētiā: p ignē luxu^e castitatē: p ignē auaritie paupertatē: q̄ sunt tria sollida fundamēta conuersationis monachalis et vite cōtemplatiue. Ex his omnibus patet: quātus sit ignis in humana natura: quāta concupiscētia: quāta malicia: quātaq3 diuina flagella. Unde scribitur Johelis. 3. Exuberant torcularia: q2 multiplicata est malicia eorum. O quanta. etc.

¶ De abundantia huius humane malicie loquitur Innocētius papa.iij.in epistola ad Episcopū portuēsem. De miseria cōditionis humane: in.2.parte sic dicens.

Proro supabūdauit iniquitas z refriguit charitas multoꝝ. Oēs declinauerūt:simul inutiles facti sunt. Nō est qui faciat bonū: nō est vsqȝ ad vnum. Tota pene vita mortaliū mortalibus est plena peccatis:vt vix valeat inueniri:qui nō deuiet ad sinistrā:qui nō reuertatur ad vomitū:qui nō coputrescat ī stercore. Vix ēt inueniri pñt:qui nō potiꝰ gloriensꝰ:cū malefecerint: z exultēt ī rebus pessimis. Repleti.n.iniquitate: malicia:fornicatione:auaricia:nequitia:pleni inuidia:homicidijs:contentione:dolo:malignitate:susurrones: detractores deo odibiles contumeliosi:supbi:elati:inuētores maloꝝ:parētibꝰ inobediētes:īsipiētes: incōpositi:sine affectione:sīn federe:sīn mīa: talibꝰ z peioribꝰ mūdꝰ iste repletꝰ ē. Abundat hereticis: z scismaticis:psfidisqȝ tyrānis: simoniacis z ypocritis:ambitiosis z cupidis:raptoribus z predonibus: violentis z exactoribus:vsurarijs z falsarijs:impijs z sacrilegis: pditoribus z mendacibus: adulatoribus z fallacibus :garulis z versutis:gulosis z ebriosis : adulteris z incestuosis:pigris z negligentibus:vanis z prodigis:impetuosis z iracundis:impatiētibꝰ z incōstātibꝰ: veneficis z auguribꝰ:periuris z execratis: presumptuosis z arrogētibꝰ: incredulis z desperatis : demum vniuersis vitijs irretitis. Pcero sicut defecit fumus:deficient: z sicut fluit cera a facie ignis:ita pctōres peribunt. Hec ille. Et si tibi placuerit: z predicaueris:sit hec auctoritas ꝑ sermonis tertia parte.

Quo ad tertiū principale mysteriū quod dicitꝰ Deuoratio: est aduertendū. Qr sicut ignis humane malicie interius incendit: z cōburit voluntatem p iniqua desideria: ita ignis cōcupīe carnalis exterius incendit: z deuorat corpus: z carnē per iniqua opera. Vn̄ cōcupīe ignis pluriмоꝝ corpora deuorat:sicut Amos.i. z.2.mystice figuratꝰ.

¶ Pº. Ignis a deo missus deuorat domos Benadab:Vn̄ dicitur Amos.i. Mittā ignē in domū Azabel: z deuorabit domos Benadab. Per domos corpa ī qbꝰ hitamꝰ itelligi pñt: iuxta illud Pau.2.Cor.5. Si terrestris domus nr̄a huius habitationis dissoluatꝰ. Per Benadab: qui filius votiuus vel filius spontaneus interpꝛtatur: religiosi:monachi z clerici:qui vel suscipiēdo ordines sacros: vel vouendo sponte deo suā offerunt castitatē:merito figurantꝰ. Sed hoꝝ corpora ignis gulositatis: ignis luxurie: ignis carnalitatis cōsumit:deuorat: z comburit:pp gulā:pp ociū:p mulieꝝ familiaritatē. Ex quaꝝ specie cōcupiscentia quasi ignis exardescit.Ecci.9.

¶ In huiꝰ figurā ad imperiū Helie ignis de celo descēdens deuorauit primum quinquegenariū cum quinquaginta suis.4.Re.i. Per quinquagenariū humanum corpus in quinque sensibus definitū intelligi pōt: per primū intelligi pñt illi:qui in ecclesia dei primū obtinent locū:cuiusmodi sunt clerici:monachi z religiosi. Ignis de celo ē opus luxurie:gule : a deo pmittēte elapsus z pmissus: qȝ pnoiatoꝝ corpora

corpora deuorat: q luxuria ignis est vsq ad consumationem deuorans. Job.31.

C 2. Domos Gaze. Amos.1. Et deuorabit domos gaze. Domos Gaze que dr robusta sunt corpora potentum: bellatorum: et partialium: q deuorantur ab igne discordie et partialitatis. C Hoc figuratum fuit. 4. Re.1. Jn.2. Igne qui de celo descendens deuorauit secundum quinquagenarium cum quinquaginta suis. Nam ignis partalitatis deuorat partium capita, cum sequacibus. Heu quot consumuntur: quot deuorantur ab hoc igne.

C 3. Domos tyri. Un Amos.1. Et deuorabit ignis edes tyrij. Tyri tribulati vel angustiati interpretantur: et figurare pnt laboratores: mercatores: nautas: mercenarios: et operarios mechanicos: qui i cotinuis operationibus angustiantur: et tribulantur. Et horum corpora ab igne auaritie et cotinue et incessabilis operationis deuorantur.

C 4. Domos Bosre. Amos.1. Et deuorabit ignis edes Bosre. Bosra interpretatur in angustia vel in tribulatione: et significat corpora carnalium et sensualium: quorum aie sunt i continua angustia et tribulatione p carnis tentationes et sensualitatem. Hi sunt iuuenes et robusti a carnis prurigine molestati: quorum corpora igne luxurie deuorantur. Un dr in ps.77. Juuenes eorum comedit ignis. Heu qt sunt tales.

C 5. Domos Rabath. Amos.1. Et deuorauit edes Rabath. Rabath multum tpris dr. Hec sunt corpora seniorum: que ab igne inuidie: ocij: luxurie et auaritie deuorantur.

C 6. Domos Carioth. Amos.2. Et deuorabit edes Carioth. Carioth dr occursus igneus. Et ista sunt corpa mulierum ornatarum: cuius occursus e igneus et vitadus. Et harum corpora ignis luxurie accedit: intm q ct incedut aliena. Ecci.c.9. Heu quot coburunt.

C 7. Domos Hierusale. Amos.2. Et deuorabit edes Hierusale. Hierosolima dr pacifica: et figurat ecclesia: vel aiam quieta: sed horum corpora deuorat ignis luxurie: gule: mali exempli. Un dr Job.1. Ignis dei cecidit de celo: et tactas oues puerosq consumpsit. A quo nos liberet deus. Uenite et ergo ascendamus. etc.

C De multiplici bellorum distinctione origine pariter et dissipatione.
Cap. 27

Venite: ascedamus ad monte dni: et docebit nos vias suas.

C Scribunt hec verba Exo. 14. Nuntiatum est regi egyptiorum: q fugisset populus: iunxit g curru: et oem populu suu assumpsit secum: tulitq sexcetos currus electos: et quicquid in egypto curruu fuit: et duces totius exercitus: et psecutus e filios Israel.

C Uidimus de peccatorum tenebris: quibus inoluunt egyptij et peccatores. Superest vt aliqua dicamus de bellis: quibus iustos iniuste opprimunt: et inuadunt. Quata aut mala ex corporalibus bellis oriunt: ex tribus singulariter declaratur. C Primo naq corporalia bella fuerut causa primarum calamitatum humani gnris: sicut egregie declarat Bal. in. l.1. prima col. C. de seruis fugitiuis. Cocordat text. egregius in. l.1. C. de caducis tol. C 2. corporalia bella non permittunt homine bellicosum et sanguinolentu deo virtutu mysticu teplu edificare. Un dns dixit Dauid bellicoso figuratiue lo-

quēs.i.Paral.22.Multū sanguinē effudisti: et plurima bella bellasti: non poteris edificare domū nomini meo: tāto effuso sanguine coram me. ¶ 3. corporalia bella sunt et aīe et corporis perditio: sicut egregie declarat Bal. in.l.i.in prin. C. de caducis tollen. Et hoc claruit in Pharaone et egyptijs: qui et aīam et corpus pdiderunt submersi in mari rubro: sicut patet. Exo. 15. Et hoc quia iniuste 9 filios Israel mouerunt bella: put dicūt assumpta verba: que iterum replicata dicunt i hac forma. Nū.iatū ē regi Pharaoni. etc. ¶ Carissimi mei fratres legistis doctrinā bonū est argumētū de re ad tempus.l. Unum. ff. Si certum petat. Et fm doctrinā Sapientis. Eccs.3. Aliud est tēpus belli: aliud tēpus pacis. Cū simus in hac lombardie planicie: que est bellorum et armorum locus: cū et tēporibus nostris. Undiqz bella sonent cūctos furor excitet armis. Iāqz nocens ferrum: ferroqz nocentius aurum. Prodiderit: prodit bellū: qd pugnat vtroqz. Sanguineaqz manu crepitantia cōcutit arma. Nō incōgrue de bellis sermonē faciemus in tria mysteria diuisum.

¶ Pm est Bellorum distinctio.
¶ 2m est Bellorum origo.
¶ 3m est Bellorum destructio.

Primum mysterium dicitur bellorum distinctio. ¶ Quo ad bellorum distinctionem et hic queri posset: videlicet. Quotuplex est bellum. Unde dicatur bellū. Quid sit bellum. Que sit differētia inter bellum: duellum: prelium: pugnam: certamen: contentionem: conflictum: litem: luctam. Ad ppositum nostrum restringendo dico: qz fm sacrarum litterarum et sacrorum canonum sententiam doctorumqz theologorum doctrinam. s. Alex. de alis. et Thome. Bona. Sco. et aliorum: tria sunt bellorum genera.

¶ Pm bellum est Uirtuosum.
¶ 2m bellū est Periculosum.
¶ 3m bellum est Criminosum.

Et vnūquodqz istorum diuidit in quatuor: et sic erunt.12.bellorum genera.
¶ Primum ergo bellum virtuosum est quadruplex.
¶ Primum est Inter angelū et angelum: inter angelos bonos et malos. Hoc prelium cōmissum fuit in campo magno: videlicet in celo empireo: in prima mundi die: in die dominica: in conspectu totius trinitatis: in hoc bello interfecti sunt milia miliū: et mali angeli perdiderunt regnū celorum. O qz terribile et asperum bellum. De quo Ioānes Apoc.12. Factū est prelium magnum in celo. Michael et angeli eius preliabantur cum dracone: et draco pugnabat et angeli eius: et non preualuerunt: neqz inuētus est locus eorum amplius in celo. De hoc bello plurima scribit Mathias d Sueuia super Apoc.12. ostendens quomō angeli boni et mali insimul pugnauerunt. Rōne cōtra rōnem: qz aliud iudicabant angeli mali: aliud boni. Uolun tate contra voluntatē: qz aliud volebant mali: aliud boni. Facultate contra facultatē: qz ad aliud nitebantur mali: ad aliud boni. De hoc bello an fuerit reale vel non: vide Franciscum may. in.2.di.6. et.7.q.2. qz optime et diffuse.

diffuse.

¶ 2. est Inter hominem et angelum. Aliquando .n. viri sancti cum bonis angelis luctam habent: et est virtuosum bellum. Hoc modo bellum habuit Jacob cum angelo: vt legitur Gen. 32. Hoc bellum de nocte cōmissum fuit: et vsque ad aurorā durauit. In hoc vulneratus fuit Jacob in neruo femoris: ex quo semper postmodum claudicauit: sed salua facta est anima eius. Unde scribit Osee. 12. Jacob in fortitudine sua directus ē cū angelo: et inualuit ad angelum: et confortatus est. De hoc bello plurima scribunt hebrei et Nico. de Lyra super. Gen. 32. quomodo fuit partim spirituale et partim corporale.

¶ 3. est Inter sanctum et sanctum. Aliquando viri sancti adinuicē pugnant: de aliqua re adinuicem contendentes et diuersimode sentientes: vt veritas agitata magis splendescat. Et hoc faciunt sine peccato. Uerbi grā. s. Aug. in lib. 5. questionū supra Genesi lib. 1. et habent di. 14. c. Quod ait. Reprehēdit Loth: qui voluit filias suas tradere sodomitis: ne peccarēt grauiori peccato. s. cōtra naturam. s. vero Ambro. in lib. de patriarchis cōmendat eum: et verba ponuntur. 32. q. 7. in. c. Offerebat. Et in hoc videntur adinuicem bellare et cōtendere. Et tamen vterque ecclesie doctor: vterque doctus: vterque sanctus. Sed Glo. in predicto c. Quod ait dicit. Qr Ambro. considerauit pietatem: quā habuit ad hospites: Aug. vero delictū filiarum. Eodē modo Aug. et Hieronymus bellātur adinuicem. 26. di. c. 1. et 2. Utrum habens vnam vxorem ante baptismum et aliam post possit ad sacros ordines promoueri. Uide ibi Glo. Hoc modo adinuicem pugnabant illi predicatores pacis Pau. et Barnabas: quia Barnabas volebat secū ducere Joānē cognomine Marcū: Paulus autē nolebat: et sic discordantes abierunt in diuersa: nec tamen peccauerunt: vt innuit Lyra Act. 15. Hoc modo pugnant et cōtēdunt adinuicē. s. Bona. in. 2. di. 26. q. 5. ponens gratiam prius inesse in potentiis anime q̄ in essentia et. s. Tho. qui in eadem di. tenet oppositum. Et tamen vterque sanctus et vterque iustus: et vterque beatus.

¶ 4. est Inter doctorem et doctorem. Sicut dicit Philosophus i. 3. methaphisice. Inuestigare volentibus veritatē preopere est bn̄ dubitare. Querentes .n. veritatē sine dubitatione et disputatione similes sūt quo ire ignorantibus. Quapropter doctores omnes veritatis inquisitores semper adinuicē contendunt. Hoc bellū fuit inter Epicuros ponentes felicitatē in voluptate: et alios ponentes eam in diuitiis: et inter Stoicos ponentes eam in virtutibus: et Peripateticos ponentes eam in speculationibus: inter Aristotelem et Platonem. ¶ Hec virtuosa pugna est inter Scotum et Henricū: inter Scotum et Ocham: inter Scotum et Ricardū: inter minores et predicatores de sanguine Christi: de nomine Jesu: de Conceptione virginis Marie. Hec pugna est virtuosa. Noli scandalizari: quia non disputamus amorem sed veritatem. Hoc bello pugnant boni aduocati: qui sine malicia disputant: contendunt: et allegant pro et contra pro inquirēda veritate. Hec sūt quattuor bella virtuosa: quia pro sua vel aliena salute geruntur. Cuius autē finis bonus: ipsum quoque bonū.

est nisi ad subuersionem audientiu₃.

¶2. In Rixa. Aliquādo alique priua te persone adinuicē pugnant cū factis ⁊ manibus ⁊ non tantū verbis: puta cū duo adinuicē trahunt se per capillos: dant verbera: vulnera: mutillāt: cōmittunt duellū. De quo bello vide Extra ð iniurijs. c. Si rixati. De hoc bello loquit. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 41. ar. 1. dicens. Et sicut cōtentio importat cō tradictionē ī verbis: ita rixa cōtradictionē ī factis: ⁊ est quasi quoddā priuatū bellū inter vnū ⁊ vnum vel inter paucos ⁊ paucos: quod nulla publica auctoritate gerit: s₃ ex inordinata voluntate rixantiū: ⁊ ideo rixa semp importat peccatū. Vñ īter opera carnis nominatur: dicente Paulo ad Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis: q̄ sunt ire: rixe: dissensiones.

¶3. In Sedicionibus. Aliqñ multitudo cū alia multitudine pugnat. Et tale bellū vocatur sedicio: que vt declarat. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 42. ar. 1. ⁊. 2. proprie est inter partes vnius multitudinis iter se dissidentes: puta cū vna pars ciuitatis excitatur ī tumultu cōtra aliam. Et q₂ talis sedicio opponit paci ⁊ vnitati multitudinis ⁊ vnitati iuris ⁊ cōmunis vtilitatis: ideo ex genere suo est peccatū mortale. Hec sedicio est inter ciues: inter nobiles: īter artifices: ⁊ mercatores: inter discordes ⁊ partiales. Heu quot ruunt: quot pereunt: quot cōsumuntur in hac sedicione.

¶4. In Bellis. Aliquādo pugnāt homines in bello manuali cū inimicis in multitudine. Et illud ꝓprie vocatur bellū: quod importat impugnatione₃ in actu cōtra hostes extraneos quasi multitudinis ad multitudinē: vt declarat. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 40. ar. 1. ⁊. q. 42 ar. 1. Hoc bellū fit īter ciuitatem ⁊ ciuitatē: īter castrum ⁊ castrū: īter villam ⁊ villā: īter regnum ⁊ regnū: inter dominium ⁊ dominiū: qualiter videmus his miserandis tēporibus: in quib⁹ vndiq₃ bella sonant: vndiq₃ opiniones bellorum: gens contra gentē: ⁊ regnum aduersus regnū. Ad ꝓpositum nostru₃ reuertendo: cū. 12. sint bellorum genera: ī nostra ciuitate: ī hac nostra Italia: rarum ē bellū virtuosu₃: q₂ rari ī talibus delectātur. Bellum periculosu₃ cū diabolo: cū mundo: cū carne: cū cōcupiscentia est valde crebrū: sed rari sunt victores. O quot ⁊ q̄ magni ad primū cōgressum ꝓsternuntur a carne: a mundo: a concupiscentia ⁊ a diaboli astutia. Sed bellū perniciosum: bellum diabolicū: bellū armorum: bellū sanguinis vndiq₃ fremit: vndiq₃ strepitus: vndiq₃ tube: vndiq₃ arma: vndiq₃ sanguis: vndiq₃ ferrū: vt cū poeta liceat exclamare. Iamq₃ nocens ferrum: ferroq₃ nocentius aurum. Prodierat: ꝓdit bellum: quod pugnat vtroq₃ Sanguineaq₃ manu crepitantia concutit arma. Uiuitur ex rapto. ⁊c̄.

Secundum mysterium dicitur Bellorum origo. ¶Cū tot tēporibus nostris inundent bella: non īmerito querūt aliqui: que sit origo: causa ⁊ radix tot preliorum. Huic quesito rñdetur ẜm varias hominū opiniones: que suo ordine hic īferius describuntur.

¶Primi dixerunt: causam ⁊ originē omniū bellorum esse deum. Cuius ratio est multiplex. ¶Prima. Quia

omnis actus positiuus pductus est a deo et a prima causa. Sicut.n.a primo bono est omne bonum et a primo vero omne verum: vt dicit Alex. de ales in.3.parte.q.26.memb.7.ar.3. Ita a primo ente est oe ens positiuum et reale. Sed bellum est actus positiuus realis et pductus.ergo. ¶2.qz ois actus punitiuus est a deo: vt inuit Alex.vbi supra ar.2. Nam ipse est qui punit: vindicat: et corrigit iniustitias. Sed bella gerunt pp punitionem et coercionem maloz: vt loquitur textus in.c. Apostolus ve ros.23.q.1.ergo. ¶3.qz ois operatio pacis inductiua est a deo: qui est pacis auctor et veritatis amator. Sz bella gerunt: vt pax acquiratur.23.q.1.c. Noli. ¶4.qz omnis operatio a deo imperata et persuasa a deo efficit: qz bona et sancta. Sed plurima bella sunt a deo imperata et psuasa: vt pz Num. 25.de bello cotra madianitas: et Josue.8.de bello otra Hay: et Judic.20. de bello cotra filios Beniamin: ergo ista erant a deo. Unde dns dicit. Isa. 45.Ego dns faciens pacem et creans malum: ergo videtur: qz causa bellorum sit deus.

¶2.Dixerunt: causam et originem belloz esse celum. Cuius ratio est: qz fm Philosophum i primo metheo.in principio. Mundus iste inferior superioribus et celestibus motionib9 gubernatur. Et qz varii sunt celoz planete: variaqz celi luminaria: ideo et varie sunt et influentie. Unde sicut quedam celi luminaria influunt ad siccitatem: humiditatem: pestilentiam: habundantiam: et luxuriam: ita quedam ad iracundiam et rixam et ad bella et arma. Unde et Phs dicit in lib.de pprietatib9 elementoz. Qr in coniunctione duoz astroz euacuata sunt hominib9 ppter horrida bella. Et vt dicunt aliqui astrologi in anno a Christi natiuitate.1500.qz facta fuit Saturni: Jouis: et Martis coniunctio: ideo incoata et sequuta sunt horrida bella: vt vidimus diebus nostris. De ista celoz influentia quantum possit: vide Sco.in.2.di.14.q.3. Dicentem qz stelle hnt actionem in elemta vt i aquam per fluxum et refluxum. Habent et actionem sup mixta ipfecta: vt sup ipressiones quasdam: hnt et actionem sup mixta pfecta inaiata vt sup metalla. Hnt et actionem sup mixta animata alterado.etc. Hnt et hre aliquam actionem sup itellectum et volutatem idirecte tn: vide eum optime ibi.

¶3.Dixerunt: causam et originem belloz esse naturam. Cuius ratio est: qz natura per peccatum primi hominis vulnerata: videt in se habere spum cotradictionis et rebellionis. In cui9 signum quum p9 primi parentes peccauerunt diuino mandato cotrafacientes: statim caro spui rebellauit: et bellum mouit contra eum: pp quod fecerunt sibi perizomata. Gen.3. Unde natura vulnerata p peccatum habet quandam inclinationem et pnitatem ad repugnandum: ad cotradicendum: ad inuidendum psperitati pximoz: ad rixandum: ad opprimendum pximum. Hoc modo factum est bellum int duos prios fres Abel et Chaim. Gen.4. Hoc mo Jacob et Esau i matris vtero existentes adinuicem pugnabant. Gen.25. Sic paruuli i cunis adinuicem rixantur. Hoc impulsu nature vitiate homines ad iracundiam incitantur: deinde ad rixam: tandem ad arma et publica bella. Et sic natura viciata est belloz causa. De hac inclinatione nature ad rebellionem vide Magi

stru in.2.di.25. Et Bona. in.2. di.21. ar.2.q.1.7.2.7 circa litteram.

¶ 4. Dixerunt. causam 7 originē bellorum esse diabolū. Cuius rōnem assignant talem. Quia sicut Christus est amator vnitatis: sic ipse diuisionis. Sic Christ⁹ ē princeps pacis. Isa.9. sic diabolus princeps discordie. Sicut Christus cōgregat: sic diabol⁹ dispgit. Sicut Christus pacificauit genus humanū cum deo. ad Collo.1. sic ipse posuit bellum inter deum 7 humanum genus. Gen.3. Sicut Christus posuit in terra pacem. Luc.2. sic 7 diabolus in celo bellum. Apoc.12. Unde videt̄ q̄ ipse diabolus sit ille: qui corda regum: principum dominorum 7 ducum inflāmat ad arma capescen la: ad bella: ad humani sanguinis effusionē: quatenus 7 corpora 7 animas rapiat ad iferna. Uñ.16.q.2. in.c. Uisis. scribit. Uersutus hostis conatur a principio ruine sue vnitatē ecclesie rescindere: charitatē vulnerare: 7 omnibus modis humanū genus euertere 7 perturbare. O q̄tum zizanie: q̄tum discordie: q̄tum seditionis seminat: 7 seminauit ab̄ mundi initio ista mala bestia. De cuius stimulo 7 tentatione vide Bona. in.2. di.21. ar.2.q.2.7.3.7 1.q. circa litterā. He varie de causa bellorum opiniones sunt aliqualiter vere saltim in parte 7 modificate.

¶ De hoc quid tibi vr̄ frater? Que ē precipua tot bellorum causa. ¶ Respondeo s̄m iudicium plurium sanctorum 7 sapientum: sacrarum litterarum 7 viue experientie: q̄ sex precipue sunt bellorum cause 7 origines imediate 7 efficaces.

¶ Prima causa est simonia 7 auaritia. Hec snia est Jeronymi sup Michee.3. 7 ponitur in.c. Judices.1.q.1. Quia.n. iudices ex auaritia in muneribus iudicabant: 7 sacerdotes eius in mercede docebant: 7 pphete eius in pecunia diuinabāt: ppterea deus permisit illam ciuitatem sanctam hierusalem a deo electam ad sacrificia offerenda: per Tytum 7 Uespasianum bello aggredi: funditus euerti: innumeros occidi: tot milia vendi 7 captiuari. Hec omnia cōfirmat Glo. in predicto.c. Judices. Et Micheas c.3. dicens. Principes eius in muneribus iudicabant: 7 sacerdotes eius in mercede docebant: 7 pphete in pecunia diuinabant: propter hoc Syon quasi ager arabit̄: 7 hierusalē quasi aceruus lapidum erit: 7 mons templi in excelsa siluarum.

¶ 2. Causa est peccatum luxurie: adulterij 7 maxime sodomie. Hoc habet̄ in decretis. di.56. in.c. Silgens anglorum. Ubi ad litteram dicitur: gentem anglorum ob hoc luxurie 7 sodomie peccatum deo permittēte per saracenos 7 infideles acriter fuisse punitā. Huius sententie testis est vxor Leuite per adulterium violata. Judic.19. propter cuius adulterium interfecti sunt plusq̄ sexaginta quinq̄ milia: prout patet Judic.20. Testis est 7 Helena greca: pp quā. Urbs antiqua ruit multos dominata per annos: illa ciuitas magna troiana. Testis est adulteriū Dauid: propter qd̄ deo permittente mouit Absalon bellum contra eum: vt patet.2. Re.12. 7 15. Heu quot bella: quot lites: quot discordie oriuntur propter luxuriam: propter adulteria: propter sodomiā.

baris ac duris. Scis que sit? Aduer te bñ. O frater tu vis dicere: q sunt peccata: et sic exigunt populi peccata: vt scribitur in.c. Post q̄ hostilis.16. q.1. Ita est. Sed volo dicere vnū singulare: pp quod deus iratus guerris ac bellis nos flagellat. Et quod est illud? Est infidelitas populi christiani: Qui non vere credit in Christū: qui nō credit aliā vitam: qui non seruat fidem pmissam in baptismo et in confessione: qui non agit opera populi fidelis: sed infidelis: non populi christiani: sed maumethani: ydolatrā do: adorando demones: mundi vanitates colendo: deū blasfemando: et sanctos eius maledicendo. Et quod hoc sit verū: audi: q̄ clare declarat Moyses in persona dei loquens. Deut.32. dicens. Generatio.n. peruersa est: et infideles filij. Ipsi me puocauerunt in eo: qui non erat deus: et irritauerūt in vanitatibus suis. Et ego prouocabo eos in eo: qui non est populus: et in gēte stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo: et ardebit vsq3 ad īferni nouissima. Deuorabitq3 terram cū germine suo: et montiū fundamenta comburet. Congregabo super eos mala: et sagittas meas complebo in eis. Cōsumentur fame. Foris vastabit eos gladius. Ecce bellū. Et intus pauor. Iuuenē simul ac virginē: lactentē cū homine sene.

Tertiū mysteriū dicitur Bellorū3 destructio. Declarata bellorū origine videre superest: que et quanta bona destruat: et tollat bellorū furor et seuicia. Sicut.n. dicit Bal.in.l.1.pri.col.C. de seruis fugit. et cōcordat textus in.l.1.C.d caducis tollendis. corporalia bella causa fuerūt prima calamitatū humani generis. Bellorū ergo furor.12. bona eminentissima dissipat: destruit: et ad nihilū deducit.

Primo Tollit et destruit diuitias. Bellorū furor et seuicia diuitias populorum destruit: et infinitos ad hospitale deducit: et fame mori cōpellit. Exemplū habetur in Alexandro magno: de quo scribit.1. Macha.1. Alexāder Philippi macedo. cōstituit prelia multa: et obtinuit omnium munitiones: et accepit spolia multitudinis gentium. Similiter Antiochus comprehendit ciuitates munitas in terra egypti: et accepit spolia terre egypti.1. Macha.1. De hoc testis ē mihi Rauenna: Brixia: Pratum: Ianua: Mediolanu3. Heu quot iuerunt ad hospitalia pp̄ter bella.

2. Libertatem. Bella auferunt ab homine impreciabilē libertatē: et ducunt in seruitutē. Exemplum habet in Nabuzardā principē milicie Nabuchodonosor regis: q captiuos in babilonē duxit filios Israel.4. Re.vlt. Unde plorat Hieremias Tre.1. Princeps prouinciarū facta est sub tributo. Quot captiuantur sub dominio turchorum: sub dominio maurorū: sub dominio et fidelium christianorum. Quot viri: quot mulieres in veteri testamento et in nouo pp̄ter bella serui facti sunt.

3. Iustitiam. Bella ab hominibus iustitia3 auferunt: et omnia per phas et nephas operant. Exemplū in Antiocho rege: et in principe ab eo misso hierosolimam: qui cu3 superbia magna venit in hierusalē: et cū fraude et

Heu quot ma[...] peruenit ex bel[...]

dolo cepit eam: effuderunt sanguinē innocentē: spoliauerunt templū: captiuas duxerunt mulieres & paruulos: prohibuerunt holocausta & sacrificia fieri in tēplo dei: & sabbatū celebrari: posuerūt ydolū abhoiandū i templo dei: posuerūt aras ydoloꝝ & templa: auerterunt populū a lege dei: & ptrahebāt ad obseruādū gentiū leges. Heu quot iniustitie: quot iniquitates ī bello cōmittunt ꝯ loca sacra: viduas: pupillos: inocētes.

¶4. Ciuitates. Propt bella ville: castra: oppida: & ciuitates plurime consupte atq destructe sunt. Exēplū. In Hierico cuius muri funditus corruerunt: & ipa cōbusta ē & īterfecti sunt oēs viri mulieres: boues: asine: oues: excepta Raab cū domo sua. Josue. 6. Silr factū ē de ciuitate Hay. Josue. 8. Hierusalē: Troia: Carthago: & alie innumere ciuitates & castra pp bella destructa sunt.

¶5. Dñia. Propt bella qt principes: qt reges: quot dñi pdidere dñia & regna sua. Sicut declarat Lyra sup Eccl. x. Regnū & monarchia trāslatū est: ab assirijs ad babilonios: inde ad persas & medos: postmodū ad grecos: inde ad romanos. Heu quot qui erāt dñi: pp bella serui facti sunt. Testes sunt Amalech: Edom Cannaneus: Seon: Og: & Balaac reges a filijs Israel capriuati: sicut p Exo. & Num. hystorias patet. Propter bella sic omnia vert Cernimus: atq alias assumere robora gētes. Concedere has: Sic humilis veteres. vsq auoꝝ.

¶6. Amicos & filios. Propter bella quot pdiderūt filios & amicos charissimos: pp bella Heli duos filios amisit. 1. Re. 4. Dauid Absalonē filiū. 2. Re. 18. Rex Priamus filioꝝ maximā multitudinē i bello troiano pdidit. Heu qt i bellis amiserūt patres & fratres & filios: cognatos: & amicos.

¶7. Sanitatē. Bella corporis humani sanitatē & ītegritatē destruūt & tollunt. Exēplū hr in Rege Sedechia: qui captus i bello excoculatus fuit. 4. Re. vlt. Heu quot ī bellis pdiderunt oculos: manus: pedes: aures: trūcati: mutilati & claudi: & lāguidi effecti.

¶8. Letitiā. Bella humane mētis destruūt letitiā: & eam amaritudinibus replēt. Exēplū i rege Antiocho: qui reb⁹ bellicis nō psperē succedētibus in tantā cecidit tristitiā & amaritudinē: qr mortuus est: dicēs. 1. Mach. 6. In quātā tribulationē deueni: & i qs fluctus tristitie: i qua nūc sum: qui iocūdus erā i potestate mea. Et ecce pereo tristitia magna i terra aliena. Heu quot desperātes p tristitia ī bellis semetipos occidunt. Heu quot lachrimas: qt amaritudines īducūt bella.

¶9. Castitatē. Bella sunt castitatis destructio & oīs luxurie fornax. ¶ Exēplū hr. 2. Re. 16. ī Absalon: qui prelia docōtra Dauid patrē suū īgressus ē ad oēs cōcubinas siue vxores patris sui Dauid. Heu me pp bella qt adulteria: quot incestus: quot fornicationes: quot sodomie: quot virgines abducunt: quot pueri asportant. Uide 2. Macha. 6. Quāta luxuria i dei tēplo exercebatur pp bella.

¶x. Uitā. Bella corporalia sunt humanoꝝ corporū macella: i quibus innumeri hoies interficiunt. Exēplum in Pharaone rege egypti: qui armatus cū omni populo suo i mari rubro vitā perdiderunt: vt patet Exo. 14. & 15. Heu quot moriuntur in bello mo

rt

re bestiarum ab armis: a sagittis: ab equis: ab igne: a bombardis ob lucrum trium ducatorum.

¶ xi. Gratiam. Bella destruunt i pluri mis diuinā gratiā gratū faciente: qz iniuste mouent bella: vel iniqua intē tione bellant: et fiūt filii diaboli. Exē plum in Absalone: qui iniuste mouit bellū cōtra patrē: et perdidit diuinā gratiam et vitā. 2. Re. 18 qz mortuus est in peccato mortali: vt dicit ibi Lyra. Heu quot perdunt i bellis diuinā gratiam.

¶ 12. Gloriā. Bella plurimos faciunt eternā gloriā amittere. Exemplū habemus in Lucifero et angelis sibi adherentibus: qui pp bellū i celo factū de celo deiecti sunt. Apoc. 12. et sic gloriā perdiderunt. Ad quā nos perducat Trinitas benedicta. Uenite ergo ascendamus etc.

¶ De multiplici iustorum bellorum modificatione pariter et figuratione. Cap. 28.

Venite: ascendamus ad montē domini: et docebit nos vias suas. ¶ Scribuntur hec verba Judic. 3. He sunt gentes: quas dominus dereliquit: vt erudiret in eis Israelē: et oēs qui nō nouerunt bella cananeorum: et postea discerent filij eorum certare cū hostibus: et habere cōsuetudinē preliandi. ¶ Secūdū qz nos edocēt sacri canones. 23. causa in questionib⁹ multis: multiplici intētione pnt milites ad carnalia et corporalia bella pcedere. ¶ Primo quidē solent aliqui ad bella pcedere itentione ferina et odiosa: vt videlicet humanū effundāt sanguinem: vt particulares iniurias vlciscant. Et hi dānabiliter et cū peccato preliant: vt scribit in. c. Si non. 23. q. 4. Unā Aug. in lib. cōtra Faustū. Nocēdi cupiditas: vlciscendi crudelitas: iplacatus et iplacabilis aius: hec sunt: que in bellis iure culpant. ¶ 2. alij solēt ad bella pcedere itentione humana et lucrosa: vt vz lucrent diuitias: regna: dominia: spolia et alia tēporalia bona. Et hi ēt dānabiliter et cū peccato preliantur: dicente Augustino in lib. de verbis domini tractatu 19. Militare non ē peccatū: sed pter predam militare: peccatum est: et registrantur in. c. Militare. 23. q. 1. His duob⁹ modis Pharao contra filios Israel mouit bellū: de quo scribitur Exo. 15. Dixit inimicus: persequar et comprehendam: diuidam spolia: implebit anima mea: euaginabo gladium meum: interficiet eos manus mea. Unde et in mari mortuus est: vt patet ibidem. ¶ 3. aliqui solent ad bella pcedere intentione diuina et virtuosa: puta pro defensione iustitie: pro correctione malorum: pro defensione ecclesie catholice: pro correptione et exterminatione vitiorum. Et hoc modo non solū licet: sed et meritorium est preliari: vt pz in. c. Sicut excellentiā. 23. q. 4. Et in. c. Omniū verū: cū duobus sequētib⁹. 23. q. 5. Hoc mō pugnauit Moises et filij Israel ꝯ ifideles et inimicos ppli dei: put dicūt assūpta vba: q̄ iterum replicata dicunt in hac forma. He sunt gētes. etc. ¶ Carissimi mei. Quamuis Ueritas clamet. Jo. 14. Pacem relinquo vobis: pacē meam do vobis. Quāuis ēt Paulus apostolus dicat ad Ro. 12. Si fieri potest cū omnibus pacē habentes. Nō vosmetipsos defendentes charissimi: sz date locū ire. Tamen carnalia bella

¶ 2. Dubiū est. Utrum licitū sit bellare. Et vr: q̄ nō licet: q2 scribit Mat. 26. Ois qui accipit gladium: gladio peribit: g̃ ꝑ p̄re gr̄e non licet arma sumere. ¶ Ad hoc rñdeo ḟm doctrinā Alex. de alis in.3.parte.q.47.mēb.3. ar.1. ponendo tres veritates. ¶ Prima Bellare iuste ꝛ p̄ncipibꝰ ꝛ subditis secularibus licitū est ḟm diuinā legē. Un̄ legimus viros sanctos ī testamēto veteri plurima bella bellasse vt Abraā deo amicissimus. Gen.14. Josue cōtra Amalech. Exo.17. Samson. Judic.15. Dauid.1. Re.23. ꝛ plurimi rēges ꝛ viri sancti. Un̄ cū milites dicerent Joāni Baptiste. Luce.3. Quid faciemus ꝛ nos? Nō dixit eis proiicite arma: sed ait. Neminē concutiatis: neq̄ calūniā faciatis: ꝛ cōtenti estote stipendiis vr̄is. Et ideo Ambro. in lib. de officiis ait. Fortitudo q̄ bello tuetur a barbaris patriā: vel domi defendit īfirmos: vel a latronibꝰ socios: plena iustitia est. ¶ 2. Bellare iuste regibus ꝛ principibus nō solū licitū ē: sed necessariū ꝛ p̄ceptū: ad maioꝝ que ꝯ deū sunt seuerā castigationē. Un̄ Aug. sup illud ps. Et nunc reges itelligite: erudimini: qui iudicatis terrā. Seruite domino in timore: ait. Quomō g̃ reges seruiūt ī timore: nisi ea q̄ contra deū sunt religiosa seueritate ꝓhibendo: atq̄ plectēdo? Aliter. n. seruit: q2 hō est. Aliter q2 rex ē: q2. n. hō est: seruit viuendo fideliter: q2 rex ē: ḟm legē iustitie pugnādo viriliter. ¶ 3. Bellare iniuste ꝛ principibus ꝛ subditis illicitū ꝛ ꝓhibitū est: qn̄ iniustitia cōstat. Et hoc ondit Baruch.3. Ubi de gigātibꝰ scribit. Qui ab initio fuerunt statura magna sciētes bellū. Nō hos elegit dn̄s: neq̄ viā discipline inuenerunt: ppea perierunt: ꝛ qm̄ nō habuerūt sapientiā: interierūt pp suā īsipientiā. s. iniuste pugnādo. Cōcordat. c. Noli existimare.23. q.1.c. Quid culpatur. c. Militare. c. Apud veros. ¶ Ad arg. in cōtrariū: qui accipit gladiū gladio peribit. R̄n. Aug.2. lib. ꝯ manicheos dicens. Ille accipit gladiū: qui nulla superiori ac legittima potestate vel iubente vel cōcedente ī sanguinē alterius armatur. Hec ille. Et iō qui ex auctoritate principis vel iudicis si sit p̄sona priuata: vel ex zelo iustitie q̄ ex auctoritate dei si sit p̄sona publica: gladio vtit̄: nō ip̄e accipit gladiū: sed ab alio sibi cōmisso gladio vtit̄. Un̄ ei pena nō debet̄. Nec tn̄ illi ēt qui cū pctō gladio vtunt̄: semper gladio occidunt̄: sed ipsi suo gladio semꝑ pereūt: q2 ꝓ pctō gladii eternaliter puniunt̄: nisi peniteāt. Hec ex Alex. de alis ꝛ Tho. vbi supra.

¶ 3. Dubiū est. ¶ Que ꝛ quot requiruntur ad hoc q̄ aliquod bellū sit licitū. Nā bellare vr̄ esse ꝓhibitū: q2 contra p̄ceptū diuinū. Math.5. Ubi dr̄ Ego aūt dico vobis. Nolite resistere malo. ¶ Ad istud dubiū rñdeo ḟm Alex. ꝺ alis in.3. parte. q.47. mēb.3. ar.1. ꝛ Tho. 2ª 2e. q.40. ar.1. Q ad hoc q̄ aliquod bellū sit licitū: ad minus quinq̄ requirunt̄. ¶ Primo requirit̄ iusta auctoritas respectu principis bellū p̄cipientis. Nō. n. ptinet ad priuatā p̄sonam mouere bellū: q2 pōt ius suū ī iudicio supioris exequi. Similiter ēt cōuocare multitudinē: qd̄ in bellis ē necessariū: nō pertinet ad p̄sonā priuatā. Cū aūt cura reipu. principibꝰ sit ꝯmissa: ad eos ptinet rempublicā ciuitatis vel regni: seu prouintie: sibi subdite tueri. Et sicut licite defen

Vt belli sit licitum [illegible] seu [illegible]

moueĩ ad depressionē bonoꝝ vel ad subleuationē maloꝝ: vt faciunt heretici ꝛ infideles. Que pars est ꝑ peccatum est. ¶ 5. requiritur iusta intentio tam respectu precipientis ꝙ̄ exequentis belli. Nam intentio principū ꝛ militū non debet eē ambitiosa: non cupida: non sanguinolenta: aut vindicatiua: vt milites ꝓ imperio vel spoliis acquirendis: ꝓ vindicta ꝓpria faciē da: sed militare debent: ꝓ defensione iustitie: ꝓ pace ecclesie: ꝓ defensione fidei: ꝓ honore dei. Un̄ Aug. contra manicheos: ꝛ ponitur in. c. Quid culpatur. 23. q. 1. ait. Nocendi cupiditas: vlciscēdi crudelitas: implacatus atq̃ implacabilis animus: feritas rebellādi: libido dominandi: ꝛ si qua similia hec sunt: que in bellis iure culpātur. Hec ille. Et idem Aug. in lib. de verbis domini tractatu. 19. ꝛ in. c. Militare. 23. q. 1. dicit. Militare non est delictū: sed ꝓpter predā militare peccatum est. Nec rempub. gerere criminosū est: sed ideo agere rempub. vt diuitias augeas: videtur esse dānabile. Hec ille. Heu. heu. heu. quot principes bella mouent ꝓpter libidinem ꝛ ambitionē dominandi. Quot militant enimo vlciscendi. Quot milites sunt iplacabiles: qui nec senibus: nec infantibus: nec mulieribus: nec vulneratis miserentur. O canes rabidi. O lupi ꝛ vrsi insatiabiles. Heu quid dicam? Quod militant cū animo rebellādi: qui suis principibus subesse nō sunt. Quot militant propter luxuriā. Quot propter auaritiam vt possint depredari: nedum reos: sed ꝛ ciues: ꝛ mercatores: hospitalia ꝛ ecclesias. O milites: bene vocati estis milites. Miles enim vno modo dicĩ a malo: quia milites malum cogitant: malum desiderant. malum ordinant: malum pronunciant: malum operantur: ꝛ tandē malum inuenient.

Uo ad secūdū mysteriū: quod q est permissiuū: est aduertēdū: ꝙ bellum pluribus de causis permittitur: ꝛ conceditur: ꝛ de facto permissum ꝛ cōcessum fuit duodecim de causis. De quibus omnibus exēpla ĩ sacra pagina sunt expressa: vt hic inferius patebit.

¶ Primo namq̃ loco bellum licitum est atq̃ permissum: vt hostis repellatur. Cum. n. hostes contra nos insurgunt: permissum ꝛ concessum est nobis arma sumere: ꝛ ꝯtra eos bellare. Unde dicit Poeta. Armaq̃ in armatos sumere iura sinunt. Hoc mō Dauid pluries pugnauit cōtra inimicos populi sui: vꝫ contra philisteos: ꝛ tandē debellauit eos: ꝛ sibi subiugauit: prout patet. 2. Re. 8. vbi dicitur. Factum est aūt post hec percussit Dauid philistijm: ꝛ humiliauit eos: ꝛ tulit Dauid frenū tributi de manu philistijm. Nam philistijm prius subiugauerant populum israeliticū sub freno tributi. Sed Dauid tale frenū abstulit de eoꝝ manibus: ꝛ eosdem sub freno tributi supposuit.

¶ 2. Contra illos per quos hostis roborat̃. Cū aliqui nostros hostes roborant: cōtra illos sicut contra ipsos hostes bellare permissū est. Hoc modo Dauid pugnauit contra syriā damasci: eo ꝙ ferebat auxilium Adadezer regi soba: qui erat hostis Dauid: vt patet. 2. Re. 8. Ubi dicitur. Uenit quoq̃ syria damasci: vt presidiū ferret Adadezer regi soba: ꝛ pcussit Dauid de siria vigintiduo milia viroꝝ.

¶3. Cōtra illos p quos a bonis retardamur. Cum aliqui populi a dei nos servitio vel retardāt: vel ipediunt: cōtra eos licitū z pmissum est bellare. Hoc mō Moyses z filij Israel bella mouerūt ꝯ Seon regē amorreoꝝ: z cōtra Og regē basan: qꝛ eoꝝ transitū ad terrā pmissionis ipediebāt: cū innumerabili z armata militū multitudine occurrētes: sicut p3 Num. 21.

¶4. Ut amicus ab hostib⁹ eripiatur. Cū hostes nr̄i amicū nr̄m aliquē ceperint: licitū est cōtra eos bella mouere: vt amicus nr̄ de eoꝝ manibus eripiat. Hoc mō Abraā pugnauit cōtra Chodorlaomor regē elamitaꝝ: z cōtra alios quattuor reges: vt liberaret Loth fratrē suum de manibus eoꝝ: captus .n. fuerat ab eis: qḋ z fecit: sicͭ p3 Gen. 14. vbi dr̄. Reduxitq Abraam oēm subām: z Loth fratrē suū cū subā illius: z mulieres z populū.

¶5. Ut res ꝓpria repetat. Cū quis regnū vel terrā vel rem alterius iniuste detinet: pmissum est ei bellū mouere ad repetendū rem suā ꝓpriā ab alio iniuste detentā. Hoc mō Dauid bellū mouit ꝯ Ysboseth filiū Saul repetendo regnū: qḋ sibi a deo datū fuerat: vt p3 .2. Re. 3. vbi dr̄. Facta ē ꝑlonga certatio iter domum Dauid z iter domū Saulis. Et hoc est ꝯ illos: qui bella mouēt nō ad res ꝓprias repetēdas: sed ad occupādū alienas.

¶6. Si fidelitas tp̄alis dn̄i deserat. Cū aliquis populus īfidelis erga dominū suū efficit: nolēs cōgrua tributa soluere: pmissum ē z licitū ꝯ talem populū bella mouere. Hoc mō Jorā rex Israel z Josaphat rex Juda bellū mouerūt ꝯ regē Moab: qꝛ ꝑuaricatus fuerat pactū: z reddere nolebat solitū tributū: sicut p3 .4. Re. 3. Et idō illi qui tenenē alicui principi vel eccleſie tributa soluere: si nō faciunt: bello iuste vexari merenē.

¶7. Si rebellio moueat. Cū populus aliquis: vel aliqua persona singularis principi suo rebellat: ꝯ talē populum vel p̄sonā pmissum est bella mouere. Hoc modo Dauid bellū mouit ꝯ Sibam filiū Bochri: qui verbis suis populū ad rebellionē icitauit: sicut p3 .2. Re. 20. Uñ z mortuus fuit ipse Siba. Sic qui populos ad rebellionē ꝯ veros dn̄os vel p̄suasionibus vel premijs: vel proditionibus incitant: occidi merentur.

¶8. Si malefactor aliquis defendat. Cū quis ē malefactor: z mortē meretur: quicūq ipsum defendit: licite pōt bello vexari z ipugnari. Hoc mō filij Israel bellū mouerūt ꝯ filios Beniamin i Gabaa: qꝛ defendebant viꝛ vel viros: qui adulteriū cōmiserant cū vxore leuite: q̄ ex hoc mortua ē: vt p3 Judic. 20. Et hoc ē cōtra illos principes: qui ꝓtegūt: z i suis palacijs homicidas: z partiales: z dn̄oꝝ suoꝝ ꝓditores nutriunt: qui z merito bellis impugnari possunt.

¶9. Si publica iniuria principi irrogat. Si quis populus cōtra aliquem principē publicā irrogaret iniuriam: permissum ē principi illi: ꝯ talē iniuriā irrogantē bella mouere. Hoc mō Dauid mouit bellū ꝯ Amon regē filioꝝ Amon: qui i derisum z i opprobriū rasit dimidiā barbā nunciorū: quos ad eum miserat Dauid: z prescidit vestes eoꝝ medias vsq ad nates: vt patet .2. Re. x.

¶x. Si tyrannis a preside exerceatur. Quādo aliquis princeps tyrānizat: z est

ǫ est sacrilegus: violator mulierum: de predator bonorum reipublice: pauperum spoliator: iniuste aggrauans populum: precludens vias mercatorum: oppressor nobilium et huiusmodi: contra talem personam licitum est bella mouere. Hoc modo Machabei bella mouerunt contra Antiochum illustrem: qui cum sua tyrannide totam destruebat hierusalem: occidendo viros: abducendo mulieres: spoliando bona. comburendo domos et ciuitatem: et alia abhominabilia perpetrando: sicut patet .i. Macha. c. i. et .2. Et hoc modo bellare liceret contra principes multos in religione christiana: qui non sunt principes: sed lupi deuorantes omnem populi sui pinguedinem et sudorem angariantes: prohibentes ire vel stare: emere vel vendere nisi ad nutum eorum. O lupi insaciabiles.

¶ xi. Si a dei cultu recedatur. Si populus aliquis vel ciuitas per ydolatriam vel heresim a diuino recederet cultu: licitum et permissum est: quinimo preceptum est: bellum mouere: et eos exterminare. Hoc patet Deute. 13. Ubi scribitur. Si audieris in vna vrbium tuarum: dicentes aliquos: egressi sunt filii Belial de medio tui: et auerterunt habitatores vrbis tue: atque dixerunt. Eamus et seruiamus diis alienis: quos ignoramus: quere solicite: et diligenter rei veritate perspecta: si inueneris certum esse quod dicitur: et abhominationem hanc opere perpetratam: statim percuties habitatores vrbis illius in ore gladii: et delebis eam: omniaque que in illa sunt vsque ad pecora. Et hoc est contra principes catholicos et christianos: qui valdenses et lutherianos et alios hereticos a diuino cultu auertentes: bello expugnare deberent. Quod minime faciunt: sed more furentium vrsorum rabie estuantes: se inuicem armis euiscerant: populos destruunt: pacem perturbant: omnia confundunt.

Practica. vi vis.

¶ 12. Si in aliqua terra per ydolatriam deus blasfematur. Si in aliqua patria viget ydolatria et deorum cultura: et per eos in ea deus blasfemetur: licitum et iustum est contra patriam illam bella mouere.

¶ Et hoc habetur Deut. 12. vbi dicit deus. Subuertite omnia loca: in quibus coluerunt gentes: quas possessuri estis: deos sup montes excelsos: et colles et subter omne lignum frondosum. Dissipate aras eorum: et confringite statuas: lucos igne comburite: et ydola comminuite. Disperdite nomina eorum de locis illis. ¶ Ex hoc patet: quod contra infideles: saracenos: turchos: mauros licita sunt: immo meritoria bella: vt habetur in c. Omnium: et duobus sequentibus. 23. q. 5. quia ydolatre sunt: et deum verum blasfemant. Sed fit econuerso: quia infideles frequentissime contra christianos ferocissima bella mouent: diripientes et capientes modo vnam christianitatis partem: modo aliam: modo destruunt vnum fortalicium modo aliud. Et principes christiani de hoc minus curare videntur: quam de tertio pede: quem non habent. Sed totum studium eorum et industriam exercent ad mutuam destructionem. Quotidie adinuicem lites et prelia mouent: christianum sanguinem effundunt: terras depopulant: feminas violant: ecclesias depredant: villas et castra comburunt: et ad christianum sanguinem effundendum: quasi non fieri per italos possit: extraneos milites adducunt: gallos: hyspanos: anglicos: sueuos: exteros et barbaros. Et non recordantur miseri: quod in vna ecclesia sunt inuicem congregati: vno baptismate lauati: vno sanguine

redempti: et quod sunt adinvicem fratres. Unde exclamare possumus.

Bella per emathios plusquam civilia campos Iusque datum sceleri canimus: populumque potentem In sua victrici conversum viscera dextra Quis furor O cives: quae tanta licentia ferri? Gentibus invisis latium praebere cruorem. Cumque superba foret babilon spolianda tropheis Ausoniis: umbraque erraret Crassus inulta: Bella geri placuit: nullos bitura triumphos. Heu quantum terre potuit pelagique parari Hoc quem civiles hauserunt sanguine dextre: Unde venit titam: et nox ubi sidera condit: Quaque dies medius fragrantibus estuat horis Et qua bruma rigens: ac nescia vere remitti.

Uo ad tertium mysterium principale: quod dicitur Figurativum: est advertendum: quod ut scribitur in c. Nisi bella. 23. q. 1. et sunt verba Greg. Bella carnalia in veteri testamento perpetrata: spiritualium bellorum figuram portauerunt. Unde Pau. 1. Cor. x. Omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram: in quos fines seculorum devenerunt. Bella igitur illa carnalia spirituales temptationum conflictus: inimici hebreorum demones et vitia: milites hebrei Christi fideles in novo testamento mystice prefigurant.

¶ Ab egypto autem usque ad fluenta Iordanis: sive usque ad introitum terre promissionis iter alia filii Israel septem durissima bella consumauerunt. Que ab uno quoque fideli: qui ad terram superne promissionis aspirat: spiritualiter peragenda proponuntur.

¶ Primum Bellum fuit contra Pharaonem regem egypti. Hic Pharao prius cogitavit sapienter opprimere filios Israel: ut patet Exo. 1. Secundo armatus cum omni populo suo persecutus est filios Israel: ut patet Exo. 14. et 15. ¶ Mystice Pharao qui interpretatur: nudavit eum: vel dissipavit eum. Luciferum spiritum superbie designat: qui ex sua superbia semetipsum innumeris bonis: et primum hominem originali iustitia denudavit: et dissipavit eum. ¶ Primum igitur bellum est contra Luciferum: contra spiritum superbie: qui prius nobis occurrit: contra quem cum humilitate viriliter pugnare debemus nos omnes Christiani: sacerdotes: religiosi: cives: mercatores: artifices: et milites. Sed nostri temporis milites: non contra Pharaonem: sed pro Pharaone pugnant. Sunt enim milites illi: superbi: audaces: ambitiosi: presumptuosi: vanagloriosi: inverecundi: irreverentes: maledici: blasfemi: deum et sanctos contumeliantes.

¶ 2. Bellum fuit contra regem Amalech. De quo scribitur Exo. 17. Venit autem Amalech: et pugnabat contra filios Israel in rapbidim. Amalech gens bruta interpretatur: et Asmodeum et luxurie spiritum prefigurat. Hic luxurie spiritus ad terram promissionis properantibus armatus occurrit: et tam fortiter impugnat: quod rari sunt: qui ab hoc rege non prosternantur. c. Quia sanctitas tua di. 50. Hic rex luxurie: sapientes in fatuat: ut patet in Salomone: de quo. 32. q. 4. c. Salomon. Devincit fortes: sicut patet in Sampsone et David: de quo loquitur. c. Septies de pen. di. 3. Contra hunc regem non pugnant nostri temporis milites: sed pro eo pugnant: et sunt eius discipuli. Sunt enim luxuriosi: fornicatores: et adulteri: stupratores virginum: incestuosi: sacrilegi: non parcentes nec virginibus nec etiam monialibus: que sunt sponse Christi. De mollicie: de bestialitate: et de vitio sodomorum nihil dico. O soldati debetis bellare contra Amalech: si terram cupitis obtinere promissionis.

¶ 3. Bellum fuit contra regem Edom sive ydumeorum. De quo scribit Num. 20. Cui respondit Edom. Non transibis per me: alioquin armatus occurram tibi: statimque egressus est obvius cum infinita multitudine

ne ꝛ manu forti. Edom iterp̄taẗ ter-
renus vel sanguineus: ꝛ accidie spūm
prefigurat: q̄ spūalia ꝛ diuina facit ab
horrere: ꝛ solū q̄ carnis ꝛ sanguinis
sūt diligere. O q̄ꝫ terribilis ꝛ bellico-
sus est iste rex Edom. Oppugnat.n.
singulos ꝛ clericos ꝛ laicos: facit ab
horrere diuina: ecclesias ꝛ oratoria:
missas ꝛ p̄dicatiões: orōnes ꝛ diuina
officia cōfessionē: cōtritionē ꝛ penitē
tiā. Et solū facͭ carnalia saporosa: prā
dia: cene: cibi: pot⁹: ludus: gula: luxu-
ria: sunt arma regis Ydumei. Contra
hūc regē ydumeoꝝ ꝛ spūꝫ accidie pu
gnare nesciūt nostri tēporis milites:
magis ꝑ eo pugnant: ꝛ sunt eius sate
lites. Omne suum desideriū habent
ad ea: que sunt carnis ꝛ sanguinis: ad
cibum: ad potū: ad crapulā: ad luxu-
riam. Quot milites sunt: qui auferūt
puellas: ꝛ faciunt eas militū meretri
ces. O milites veh vobis. veh vobis.
Hi milites per istā accidiā nō audiūt
missas: nec predicationes: ꝛ per vigin
ti aut triginta annos non conterunt ꝛ
non confitentur: nec colcant.

¶ 4. Bellū fuit cōtra Arad regē cana
neoꝝ. De q̄ scribiẗ Num. 20. Q̄ ō cū
audisset cananeͤ rex Arad: qui habi
tabat ad meridiē: venisse.s. Israel ꝑ
exploratoꝝ viā: pugnauit ꝯ illū ꝛ vi-
ctor extis duxit ex eo p̄dā. ¶ Arad:
descēdēs: Cananeus vō possidens ꝛ
negociator iterpretaẗ: ꝛ nō incongrue
Mamonā auaritie spūm p̄figurat:
q̄ hoīeꝫ sub se descēdere ꝑ terrenoꝝ
amorē: ꝛ ꝑ negociationeꝫ: ista tp̄alia
bona facit possidere. Hic rex terribi-
lis bello ꝯ fideles ad ꝑmissionis ter
rā ꝑperātes cōmouet: sciēs ꝙ auari
tie cupiditas n̄ sineret aīaꝫ deo adhe
rere. 47. di. c. Bonoruꝫ. Et ꝑ breui
fructu in vita p̄nti ducit ad suppliciū
sempiternū. 1. q. 1. c. cū ordinantur. ꝛ. c.
Cito. ꝯ hūc Mamonā nō pugnāt nr̄i
tp̄is milites: sꝫ magis ꝑ eo p̄liant: ꝛ
sub eius militāt vexillo. Nā sunt cu-
pidi: auari: isatiabiles: fures: latrones
ꝛ p̄dones: nō parcētes ciuib⁹: nec ru-
sticis: nec paupib⁹: nec viduis: nec pu
pillis: nec ecclesijs aut mōasterijs: qꝛ
mens semꝑ auꝝ semꝑ argentū que-
rit: vt scribiẗ in. c. Sicut hi. 47. di. Et
ꝑ auaritia durant ꝑ integrū diē sub
armoꝝ ordine: ꝛ grauissimos labo-
res supportāt: vt scribitur in. c. Oēs.
47. di. Vn̄ clamant cum Pharaone.
Exo. 15. Persequar ꝛ cōprehendam:
diuidā spolia: iplebitur aīa mea. Sed
multotiēs euenit oppositū: qꝛ ipsi spo
liantur ꝛ occiduntur.

¶ 5. Bellū fuit ꝯ Seon regē amorreo
rū. De q̄ Num. 21. Misit aūt Israel
nūcios ad Seon regē amorreoꝝ di-
cēs Obsecro: vt trāsire mihi liceat ꝑ
terrā tuā. Qui cōcedere noluit: quin
poti⁹ exercitu cōgregato egressus est
obuiā in deserto: pugnauitqꝫ ꝯ eum.
¶ Seon allo cutio inutilis Amorrei
vō iterp̄tanẗ amari: ꝛ n̄ icōgrue. Be
elzebub ꝛ inuidie spūꝫ p̄figurat: q̄ de
bonis ꝑximi aīam amaricari: ꝛ lin-
guā inutilr̄ ꝛ ꝑuerse loqui facit. Hic
terribilr̄ fideles ipugnat: ad ꝑmissio
nis terrā ꝑperātes: qꝛ mortale cri-
men ē inuidia: vt scribiẗ i. c. Vnū ora
riū. di. 25. Sꝫ nr̄i tp̄is milites ꝯ hūc
inuidie spūꝫ nō p̄lianẗ: sꝫ potius sub
ei⁹ vexillo potētissime militāt. Sūt.n.
adinuicē inuidi: gaudētes de ꝑximi
deiectiōe: ꝛ ō illoꝝ ꝓsꝑitate dolētes.
Heu q̄ꝫtū inuidie stimuli i militibus
regnāt: ꝑꝑ hāc inuicē n̄ loquunẗ: n̄ se
pn̄t adinuicē respicere: ōtrahūt alteru
trū: obloquunẗ: rixanẗ: venīūt ad ar
ma: ꝛ mutuo se iterficiūt: sicͭ ꝛ chaym
ꝑ inuidia frēꝫ suū interfecit. Gen. 4.
ꝛ. c. Sexto die. di. 35.

¶ 6. Bellũ fuit cõtra Og regẽ basam. De quo scribit̃ Num. 21. Et occurrit eis Og rex basan cũ oĩ pp̃lo suo pugnaturus in Edrai. Og congregans: Basan pinguedo vel cõfusio iterpretat̃: ꝛ nõ icongrue spũm malignũ Belfegoꝛ ꝛ gule vitiũ p̃figurat: qui ꝛ cibos i ventre cõgregare: ꝛ corpus pinguescere: ꝛ aĩam ad cõfusionem facit peruenire: ꝑm illud Ad phil. 3. Quorũ deus venter est: ꝛ gloria in confusione. Cõtra hunc gule vitium nõ pugnãt nr̃i tempoꝛis milites: sed magis sub eo militant. Sunt. n. gulosi: ebriosi: crapulantes: ꝛ ideo hñt sensu3 ad spũalia obtusum: ꝛ faciunt contra .c. Quinq3 modis. c. Nihil. n. ꝛ .3. c. Ne taleo. De cõse. di. 5. Nõ ieiunant i sanctoꝛũ vigilijs: nec i tẽpoꝛalibus: nõ in aduentu: nec in quadragesima cõtra c. Quadragesima. c. Jeiunia. c. Non dico. c. Sint tibi. De cõse. di. 5. O milites p gulã Adam de terrestri paradiso expulsus ẽ. 35. dist. c. Sexto die. Et vos de celesti p gulã expellemini.

¶ 7. Bellum fuit contra Balaac regem madianitarũ de quo Num. 22. Uidẽs Balaac Sephoꝛ omnia que fecerat Jsrael Ammoꝛreo. Et Num. 31. Ulciscere prius filios Jsrael ꝺ madianitis. Balac deuoꝛans: precipitansq3. Madian vero iniquitas ꝛ cõtradictio interp̃tatur: ꝛ accõmodate Sathanan: ꝛ iracundie vitiũ p̃esfigurat. Jra. n. rõnem deuoꝛat: consiliũ precipitat: ꝛ est iniquitatis mater: ꝛ rixe ac contradictionis oꝛigo. ¶ Hic Sathanas iracundie princeps cõtra eos qui ad superne ꝓmissionis terrã properãt: terribilia commouet bella. Sed cõtra nõ mõ non pugnãt nostri tẽpoꝛis milites: sed ꝓ eo. Nam sunt iracundi: furiosi: p̃cipites: impij: crudeles: blasfemi: maledici: ꝛ ideo pñt demones appellari: qui ꝛ ira ꝛ furoꝛ nominant̃. 23. q. 5. Nõ solum. A quibus nos liberet Pater. filius. ꝛ sp̃us s. amen. Uenite ergo. ꝛc.

¶ De corpoꝛali militia ꝛ multifoꝛmi militũ dispositione. Cap. 29.

Uenite ascendamus ad montem dñi ꝛ docebit nos vias suas. ¶ Scribunt̃ hec verba Luc. 3. Jnterrogabãt aũt Joãne3 milites dicẽtes. Quid faciem⁹ ꝛ nos? Et ait illis. Neminẽ cõcutiatis: neq3 calumniã faciatis: ꝛ cõtenti estote stipendijs vr̃is. ¶ Jnter alia vitia: q̃ in arte militari cumulate occurrere solẽt p̃stãtissimi ciues: ꝛ dilectissimi in Chꝛisto Jesu: tria singulariter vitia ipsam militarẽ artẽ maculãt ꝛ ꝓphanãt. ¶ Primũ est cõcussio ꝛ opp̃ssio paupeꝝ. Solẽt nãq3 milites: pauperes ac rusticos opprimere: spoliare: cõuitiare ac vilipendere ꝛ ista nocẽdi cupiditas ꝛ animus iplacabilis in milite iure culpat̃: vt scribitur in. c. Quid culpatur. 23. q. 1. Unde cõtra hoc Jo. baptista militibus dixit Luc. 3. Neminẽ cõcuciatis: idest nemini pauperi violẽtiã vel opp̃ssionẽ faciatis. ¶ 2. est Calũniatio diuitũ ꝛ potentu3. Solent militares aliquod falsum crimẽ per calũniã diuitibus ꝛ potentib⁹ imponere: vt hoc mõ eos diuitiis suis valeãt spoliare: quãdo p aliã viã boña ipsoꝝ rapere non pñt. Et ꝯtra hoc vitiũ clamat Jo. baptista militibus dicẽs Luc. 3. Neq3 calũniã faciatis: falsum crimen alijs imponendo. ¶ 3. est Usurpatio stipendioꝝ. Militares vi ri coĩter suis ꝓprijs stipendijs nõ cõtentant̃: sed semp vltra sua stipendia aliena

aliena bona diripere querũt. Quod est dãnabile & criminosũ prout declarat Aug. in li. de vrbis dñi. tracta. 19. & habet in c. Militare. 23. q. i. Unde & Joannes baptista dixit militibus Luc. 3. Estote cõtenti stipẽdijs vestris Que sunt verba assumpta pro themate nostro & iterum replicata dicũt in hac forma. Neminẽ cõcutiatis: neqꝫ calũniã faciatis &c. Charissimi mei multiplex est Militia vꝫ Equestris: Legalis: Celestis. Glo. ordi. in l. pen. ff. de militari testamẽto. Itẽ multiplex est militia. C. de aduocatis diuer sorum iudicũ. l. aduocati. C. in quibus causis militãtes. l. i. glo. in l. diuus. ff. de ferijs. c. Quid ꝓderit. 61. di. c. Saluator. i. q. 3. c. Qui qualibet. i. q. 7. Et alia est vniuersalis omnibus gẽtibus de qua dicit Job. 7. Militia ẽ vita hoĩs super terrã. Hoc ergo mane ceteris oĩbus dimissis de laicali & corporali militia loqui volentes presentẽ sermonẽ in tria principalia misteria diuidemus. Quorum vocatur.

¶ Pm Concessio.

¶ 2m Dispositio.

¶ 3m. Deordinatio. ¶ In primo videbimus ea que militaribus cõcedunt ¶ In. 2. que sunt illa quibus milites disponunt. ¶ In. 3. que sũt illa quibus milites deordinant.

Quo ad primũ mysteriũ: de his: que militibus cõcedunt pluri ma essẽt inuestigãda. vꝫ. ¶ Pº. Si militibus licet militare sub principe nõ habẽte bellãdi authoritatem sicut sub habente: Si lꝫ ĩ bello iĩusto sicut iĩuste bellare. Si licet militi obedire principi mala etiã iniusta imperanti: Si in diebus festiuis ꝓliari lꝫ: Si lꝫ in duello ꝓliari: Si lꝫ vti mendacio in bello. Si lꝫ insidijs vti. Si bona in bello iniusto acquisita restituere teneant. Ut ḡ ex his oĩbus clariorem notitiã habeas: in hoc primo mysterio de his que militibus cõcedũtur vel prohibent ponã aliquas ordinatas cõclusiones ẜm doctrinã irrefragabilis doctoris Alex. de ales in. 3. parte sue sũme. q. 47. mẽbro. 3. & S. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 40. articulis plurimis & Sco. in. 3. di. 38. Legũ quoqꝫ ciuiliũ pariter & canonicarũ: quarum talis ordo.

¶ Pª Conclusio est. Duplex est bellum: propriũ & impropriũ: vel ꝓprie & improprie dictũ. Bellũ proprie dictũ est illud quod authoritate principis superiorẽ nõ recognoscẽtis indicit: prout sunt imperator & papa ẜm Hosti. 23. q. i. c. i. ff. de capti. l. Hostes. & ff. de verbo. signi. l. hostes. Bellum autẽ improprie dictũ est illud quod non ẽ indictũ per principẽ: sed per inferiores qui recognoscũt superiorem & de hoc vide Panor. de iureiur. c. sicut el tertio. Rex francie & rex hispanie: qꝛ de facto superiorẽ nõ recognoscunt habẽt iura principis vt volunt aliqui. Uide Innocẽtiũ in c. Olim el primo. de restit. spolia. & Bar. in d. l. hostes. ff. de captiuis & postli. reuer.

¶ 2ª est ista. In dubio bellum presumitur iustum si sit indictum a principe summo puta a papa vel ab imperatore: qꝛ iusta & legittima causa presumitur esse in principe iuxta ea que notãt legiste in l. prescriptione. & l. fi. C. si contra ius vel vtilitatem publicam: & Canoniste in c. que in ecclesiarum de constitu. Si autem bellũ sit indictum a recognoscente superiorẽ: in dubio presumitur iniustum. Et sit

hoc faciũt cognoscẽtes belli iniustitiã: tunc peccant: nec excusant timore amittendi feudum vel alia bona: q2 in malo fauent dño suo. c. Ne amisso 23.q.4. Hoc tenet Panor. fm opinionẽ Inno. in c. Sicut el tertio De Iureiuran.

¶ 8 est ista. Subditus qui in bello dubio multa acquisiuit: si postmodũ cognoscat bellũ fuisse iniustũ: oĩa q̃ hẽt restituere tenet. Et pbabilr ẽt tenet restituere cõsũpta: q2 ex q̃ fuit sẽp de bello dubi⁹: nunq̃ habuit bonã fidẽ. Uñ. d. Ant. d butrio i c. fi. De pscript. dicit q dubitãs non pscribit: q2 iura requirũt: nedũ q nõ sit i mala fide: sz q sit i bona fide: r iõ sic dubitãs lz nõ sit in mala fide: nõ est tñ in bona: r iõ cõsumpta ñ sũt facta sua: sz restituere tenet loq̃ndo i foro conscientie.

¶ 9. est ista. Oẽs exñtes i bello iniusto tenent ad rstitutionẽ i solidũ: d oi dãno: qd suo auxilio: ɔsilio: et fauore datũ est: qd aliter datũ ñ fuisset. 17.q.4. c. Oẽs. Si vero pbabiliter quis credit: q p suũ auxiliũ. cõsiliũ: vel fauorem: nõ plus fecerũt q̃ alias facturi erãt: tũc nõ tenet nisi de his q̃ ipse habuit: vel dãnũ dedit: vel aliquis d familia sua directe r occasionaliter. Cõcordat Monaldus in sũma arg. De sen. r re iudi. c. 1. Concordat Sco. in. 4. di. 15. q. 2. ar. 4.

¶ x. est ista. Habẽs iustum bellum nõ tenetur de illis damnis: que bona fide intulit: a quibus cõmode abstinere non poterat fm consuetudinẽ pugne. Si quis tamen animo crassandi: r maliciose intulit: cũ alias posset abstinere r sibi consulere: tunc tenetur cõpensare cũ dãno sibi dato: r si excedunt tenet eis satisfacere fz Monaldũ in sũma: r Angelica summa.

¶ xi. est ista. Habens iustum bellũ nõ tenet de dãno dato subditis sui aduersarij: quinimo licite bona capit nõ solũ aduersarij: sz ẽt fautoꝝ r subditoꝝ suoꝝ donec sibi sit satisfactũ: r h̃ intellige de subditis qui dño suo i bello iniusto auxiliũ vel ɔsiliũ pstant vel ex quib⁹ r ex quoꝝ reb⁹ dñs eoꝝ in bello iuuat: vt tenet Monaldus in sũma r summa Angelica.

¶ 12. est ista. Dñs iustũ bellũ nullomõ spoliare põt sui aduersarij subditos innocentes: qui deũ timentes nolunt dño suo i bello illicito auxiliũ vel cõsiliũ ipẽdere: q2 pena suos nõ dz excedere auctores ar. in c. Quesiuit. De his que fiunt a maiori parte capituli: 2.1.q.4.c.1. Quinimo qui talibus scienter inferunt dãnũ tenent ad restitutionẽ fz Ricar. in. 4. di. 15. Et multo magis tenet ad restitutionẽ: qui dãnificat nõ subditos aduersarij Inocentes: r hoc sciẽter put sunt Ecclesiastici r huiusmodi. Si aũt a casu dãnificaret hec nõ itendẽs: vt puta q2 bellãs ɔ aduersariũ nõ valẽs eum ipugnare incẽdit ciuitatẽ: r sic ɔburunt ecclie r bona ipsius r alioꝝ inocẽtiũ: tũc nõ tenet. Nã ecclie icastellate icendi pñt in hoc casu r similibus. Et bona ibi reposita ex quib⁹ sustẽtabat contra hostes in iniusto bello capi pñt: vt tenet Angelica summa.

¶ 13. ẽ ista. In bello iusto bellare nõ lz in q̃dragesima: nec i dieb⁹ festiuis nisi ineuitabilis necessitas vrgeat textus ẽ de hoc clarus cũ Glo. 23.q.8.c. Si nulla. Nec ẽt pugnare lz tpe treugbe. c. 1. De treugha r pace: r hoc itellige d pugnatore: q2 i defensore lz se defendere fz pdictã Glo. Uñ r Machabei in die sabbati pugnauerunt se defendẽtes: vt patet. 1. Macha. 2.

milites: et de vulgo eligi ut ad conse-quendam victoriam sint idonei.
¶ 2. quod non negocietur. Miles non de-bet esse mercator aut negociator. Nam ut dicit phus in .4. politicorum. Alia est pars civitatis que circa mercaturas alia que circa bella vacat. Et s. Tho. 2a 2e. q. 40. ar. 2. dicit quod per huma-nas leges militibus prohibetur negocia-tio: quia diversa officia a diversis me-lius exercentur. Et ideo illi milites qui intenti sunt ad emendum: vendendum et per mutandum sunt de exercitu expellendi.
¶ 3. quod sacramento astringantur. Nam mi-les ut dicit Monal. ubi supra. et glo. ubi supra. iurat et accipit sacramentum se mortem non recusaturum pro republi-ca. Et in hoc promittit se esse reipu-blice fidelem usque ad mortem: et hoc con-tra illos: qui tempore belli terga ver-tunt exercitum deserunt: et multotiens rempublicam vel suum principem produnt aut in manibus inimicorum tradunt. O.
¶ 4. quod ense accingatur quo ad prompti-tudinem. Nam milites debent esse expe-diti et prompti atque parati ad bellum: quando imminet tempus. Nam mora sepe periculosa est ut dicit Specu. de ad-uo. §. 6. vers. vel clerici: unde clamat poe-ta Tolle moras: semper nocuit differ-re paratis. Et ideo milites sunt in cul-pa: si ex sua non expeditione vel non promptitudine damnificatur civitas vel respublica vel exercitus.
¶ 5. quod in brachijs stigmatizetur quo ad habitum. Nam milites in brachijs publica stigmata habere debent: ut ha-bitu sicut et officio ab alijs distinguan-tur: sed hodiernis temporibus plurimi milites inhonestissimis vestibus in-duuntur: quinimmo vestimentis mere-tricalibus: quibus dici potest poeti-cum illud.
Vobis picta croco: ac fulgenti muri-ce vestis.
Et tunice manicas: et habent redimi-cula mitre.
Delicie cordi: iuvat indulgere choreis
¶ 6. quod in numero militum scribatur quo ad officium. Nam milites in numero mi-litum ascribi debent ut sciatur numerus eorum qui ad officium bellicum et ad reipu-blice defensionem deputantur. Unde et Joab ex precepto David tulit numerum descriptionis militum ac virorum for-tium qui educerent gladium ut p3. 2. Re. ule.
¶ 7. quod sit obediens: quo ad principem. Miles super omnia debet principibus suis obediens esse. l. omne delictum. §. contu-macia. ff. de re militari. Hec obedien-tia ostendi debet et exhiberi: non solum prin-cipi primo: sed et secundarijs, videlicet Cam-piductoribus: Centurionibus: Capi-taneis: decurionibus: tribunis: Et non solum verbis obediendum est sed et nu-tibus et alijs signis datis. Et si respu-blica aliquod damnum patitur pro mili-tum inobedientia ipsi milites ad resti-tutionem tenentur. Hoc modo Jonathas inobediens patri suo Saul totum exer-citum pugnatorum conturbavit. j. Re. 14.
¶ 8. quod sit vigilans quo ad hostes. Mi-lites debent contra inimicorum insidias et versutias esse vigilantes et cauti. l. qui excubias. ff. de re militari. l. i. ff. de officio prefecti vigilum. Nam vigilan-tibus et non dormientibus iura subue-niunt. Unde quia Abner princeps et mi-lites Saul dormiebant: David pote-rat ipsum interficere si voluisset: sed solum abstulit hastam eius prout pa-tet. j. Re. 26. sic profecto sic somnolen-tia multos solet ad confusionem adducere.

¶9. Q sit castus quo ad corpus. Milites existentes in prelio debēt esse casti in signis: in verbis: in factis: in conversatione. l. Qui cū vno. ff. eo titulo. Sed tēporibus nostris. Si luxuria esset ꝑdita in militibus reperiretur. Sūt.n. lasciui: molles: effeminati: carnales: sensuales. Ducunt secū meretrices per campū. Abducūt puellas virgines ⁊ faciunt eas meretrices: ⁊ sunt causa inumerabiliū peccatoꝝ. O milites veh vobis. O milites veh vobis: malis loquor ⁊ nō bonis. Quid dicā de mollicie? Quid de bestialitate? Quid de sodomia: quā cū pueris cōmittūt? Propter hoc deus irascitˀ ⁊ ꝑmittit eos a sagittis vel bombardis exterminari: vel more pecudum in frusta concidi. Unde qꝛ zambri hux: ⁊ Cozbi mulier luxuriati sunt deus 24. milia hominū occidi fecit: sicut patet Numeri. 25. Unde tales de exercitu exterminari deberēt. Sicut ⁊ phinees ambos predictos fornicātes occidit ⁊ cessauit plaga diuina. Numeri. 25.

¶x. Q sit cōstans quo ad aīam. Milites sicut in corpore castitatem ita in aīa debent habere cōstantiā: animositatē: ⁊ magnanimitatē: vt nō terrore retrocedant: aut terga vertant: qꝛ tunc principes suos cōturbant. Unde dixit Josue. Josue. 7. Mi dn̄e deus: quid dicā videns Israelē hostibus suis terga vertentē? Hanc constātiā habuit Judas Machabeus: qui potius mori voluit: ꝗ fugam arripere: ⁊ inimicis suis terga vertere. i. Machab. 9. Heu quot qui ꝓ sua incōstantia in primo belli congressu terga vertūt: ⁊ alioꝝ militū brachia frāgūt.

¶xi. Q sit patiēs quo ad mala. Quia in arte militari plurimi occurrunt labores: plurima dura: plurime aduersitates ⁊ penalitates: opꝫ milites esse patientes in laboribus: non derelinquere vexillū: qꝛ melior est patiēs viro forti. Prouer. 16. Hoc modo Caleb ⁊ Josue: qꝛ in bellis multiplicibus ⁊ in aduersis patientes fuerūt cū victoria ad ꝓmissionis terrā deuenerunt. Alij vero milites: qꝛ impotentes ⁊ murmurantes ꝑ desertū mortui sunt: sicut pꝫ Num. 14. ⁊ Josue ꝑ totū. Hoc modo impatientes milites ad victoriā sunt inepti. Et isti sunt innumerabiles iracundi: furiosi: impacientes: blasfemantes deū: virginem: sanctos ⁊ sanctas. Et cum dentibus suis maledictis magis effundūt Jesu Christi sanguinem benedictum: ꝗ inimicorum sanguinem cum armis suis. De maledictionibus eorū: quid dicam? Nisi ꝙ in ore eorum nihil resonat: nisi mendacia: mine: conuicia: improperia: luxuria: ⁊ centum milia demonia.

¶12. Q sit perseuerans quo ad victoriā. Inter oīa que in militibus refulgere debent: precipue in eis apparere debet perseuerantia: que est omniū virtutū regina: que sola coronat: que sola saluat: que sola victoriā tribuit: Qui.n. perseuerauerit vsꝗ in finem saluus erit. Unī nota ꝙ fugientes de publicis bellis sunt infames: vt in. c. Infames. 6. q. i. Et vt ibi dic̄ Glo. sūt rei lese maiestatis: vt. ff. ad. l. iul. ma. l. 3. Et capite puniunt̄: nisi dominū defendere nō potuerūt. ff. de re militari. l. Omne. §. Qui in acie: Si ꝰ sic est. quid dicemus de illis militibus: qui accipiunt donatiuū ⁊ stipendium: ⁊ quando est bellandi tēpus occultant̄: aufugiunt:

diffugiunt: vertunt terga: relinquunt duces: vexilla: ꝛ socios in periculis. O Milites estote perseuerantes: quia perseuerantia sola coronat: ꝛ gloriam donat.

Quo ad tertium mysterium principale: quod dicitur Deordinatio est aduertendum: quod milites in bello multipliciter deordinantur: quo ad mores ꝛ vitia: propter quod deus eos crudeliter occidi facit. Sicut enim per sacrarum litterarum decursum: potest esse manifestum in militibus plurima ꝛ enormia vitia conualescunt. Quorum aliqua describentur.

¶ Primo. In militaribus reperitur ydolatria ꝛ superstitio: contra primum dei preceptum. Nam plurimi militum sunt ydolatre: superstitiosi: obseruantes dies: signa: tempora: incantationes: ligaturas: ꝛ alia verba sacrilega: vel alia que secum per se portant. Et sunt in potestate diaboli sicut patet 26. q. plurimis. Et ideo deus permittit eos cum suis incantatoribus horribiliter occidi. Sicut patet de Balac rege madianitarum ꝛ Balaam ydolatra: qui miserabiliter post suas superstitiones occisi sunt in bello. Num. 22. ꝛ 31.

¶ 2. Blassemia contra secundum dei preceptum. Si perderetur blassemia ꝛ maledictio: in militaribus reperiretur: Sunt enim ad piuria: ad maledictiones ꝛ blassemias proni. Et tales debent debitis subijci penis. 23. q. 4. Non inuenitur: ꝛ in manu diaboli per excommunicationem tradi. 23. q. 4. Qui peccat ꝛ 24. q. 3. Apostolice. Hoc modo Senacherib rex deum Israel blassemauit ꝛ in vna nocte de exercitu suo ab angelo dei occisi sunt centum octogintaquinque milia: ꝛ ipse postmodum a filijs suis est interfectus. 4. Re. 19.

¶ 3. Festorum violatio contra tertium dei preceptum. Milites in diebus festiuis multotiens non audiunt missam ꝛ si non sunt legittime impediti peccant vt inuit Sco. in. 4. di. 9. Ludunt ad prohibitos ab ecclesia ludos: fornicantur ꝛ blassemant: ꝛ sic peccando mortaliter violant festum: magis quam si manibus laborarent: quia magis in die festo prohibetur opus seruile peccati: quam opus seruile corporis manualis: sicut declarat s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 122. ar. 4. Et ideo deus permittit eos miserabiliter occidi. Hoc modo occisus fuit ꝛ a populo lapidatus fuit ille miles: qui ligna in sabbato colligebat. Num. 15.

¶ 4. Parentum inhonoratio. contra quartum dei preceptum. Militum plurimi parentes proprios inhonorant: conuiciantur: maledicunt: fameque mori permittunt: verberant: ꝛ contra eorum voluntatem ad militiam proficiscuntur: ꝛ ideo iusto dei iudicio morte crudelissima sepe moriuntur. Hoc modo Absalon qui contra patrem suum impius fuit: in bello tribus lanceis in corde fixis occisus est. 2. Re. 18.

¶ 5. Hominum occisio: contra quintum dei preceptum. Milites vt plurimum sunt crudeles ꝛ homicide. Occidunt enim trucidant multos: in domibus: in locis priuatis. Senes: pueros: mulieres ꝛ multotiens sine causa. Et ideo deus iuste eos crudeliter mori permittit. Hoc modo Joab princeps exercitus Dauid interfecit Abner militem magnum. 2. Re. 3. ꝛ Amasam. 2. Re. c. 20. Sed ꝛ ipse postmodum violenta morte occisus est raptus ab altari diuino: vt habetur. 3. Re. 2.

¶ 6. Furtum contra septimum preceptum. Mi-

lites multotiens latrocinia et furta cõmittunt bona pauperũ: rusticorum: et ecclesiarũ et occulte et aperte rapiẽtes. vnde iusto dei iudicio: ipsi postmodũ miserabiliter occidunt. Hoc modo ille miles Achan filius Charmi de tribu iuda qz furatus est de anathemate hierico: ab omni populo lapidatus est et omnia que illius erãt igne cõsumpta sunt. Josue. 7.

¶ 7. Mechia cõtra. 7. dei preceptum. Milites infinitas et fornicationes et adulteria cõmittunt: abducũt puellas postmodũ faciũt eas meretricari fornicari. Heu q̃ graue ẽ hmõi peccatũ. Uide. 32. q. 4. c. nemo. c. sicut nõ sunt. c. meretrices. c. in eo. c. Salomon ob hoc deus permittit eos crudeliter occidi. ¶ Exẽplũ in zambri duce de tribu Simeonis quicũ fornicaret cum muliere Madianite gladio confossus est. Numeri. 25.

¶ 8. Falsum testimoniũ siue mendacium cõtra. 8. dei preceptũ. Milites plurimũ mentiunt: periurãt: proferunt testimonia falsa: dicũt innumerabilia verba duplicia et simulata: et quod peius est multi ordinant pditiones; et q̃ grauiter peccent. Uide. 22. q. 2. in. c. pluribꝰ. Hoc mõ Joab in dolo allocutus est Abner principẽ militie Jsrael et eum occidit. 2. R. 3. Sed et ipse postmodũ miserabiliter occisus est. 3. R. 2.

¶ 9. Alienarũ mulierũ cõcupiscentia cõtra. 9. dei preceptũ. Milites in alienarũ mulierũ concupiscentia ardere solent: et multotiens pro amore mulierũ adinuicẽ preliant: Sed ob istã cõcupiscentiã multi milites miserabiliter occidunt. Hoc mõ Holofernes Judith pulchram concupiscens miserabiliter est iugulatus sicut patet Judith. 10. et. 13.

¶ 10. Alienarũ rerũ cõcupiscẽtia cõtra. x. dei preceptũ. Milites maxime illarum rerum que proximi sunt cõcupiscẽtia ardent. Sũt. n. cupidissimi: et ad auaritiã proni: propter quã concupiscentiã multi in bello perimunt. Un de Judas machabeus dixit militibus suis. 1. Machs. 4. Non cõcupiscatis spolia: qz bellũ cõtra nos est; Hoc modo Pharao cũ suis cupiẽs spoliare filios israel persecutus est p mare rubrũ dicens. Persequar comprebẽdã: diuidã spolia: replebit aĩa mea. Exo. 15. sed miserabiliter submersus est. Exo. 14.

¶ 11. Superbia. Jn militibus viget Superbia et psumptio: se iactãt: laudant et alijs pponũt: q est vitiosum et superbie signũ. di. 22. c. de constantinopolitana. Et ob hanc superbiam deo permittente multipliciter cõfunduntur. Hoc mõ Goliath: alijs se preferens: aliosq villipendẽs: cõfusibiliter occisus est. 1. R. 17.

¶ 12. Auaritia. Milites cupiditate et auaritia adeo incarnati q nec pauperibus parcũt: nec pupillis: nec viduis: nec monialibus: nec religiosis: nec clericis: spoliant ecclesias: et altaris patenas: calices; et altaris paramenta furant. O deus. Sed ob hãc auaritiã multotiẽs miserabiliter moriunt: et se mutuo iterficiũt pp pecuniã vel pp aurũ vel argẽtũ et huiusmodi. Hoc mõ aliqui milites Jude Machabei: qz tulerant de donarijs idoloꝝ: q lege prohibebat: et posuerãt sub tunicis suis: ideo deo permittẽte i prelio oceissi sunt vt p3. 2. Macha. 12. Heu quot moriũt ob auaritiã

¶13. Luxuria. Milites pleni sunt car nali sensualitate: pp quā effeminant: Nā cōsortia mulieꝝ milites eneruāt. Unū Balaam pphā docebat Balaac regē madianitaꝝ: mittere puellas pul cherrimas ad exercitū filioꝝ Israel: pp quaꝝ pulcbritudinē ꝛ eoꝝ luxu riā multiplr scandalizati ꝛ interfecti sūt: sic pȝ Apoc. 2. ꝛ. Num. 22. 5. ꝛ. 31.

¶14. Inuidia. Milites adinuicē so lēt inuidia cōtabescere: vel tristando de bonis alienis: vel exultādo de ma lis. Qū milites vidēt alios consoda les hr̄e grām principū: hr̄e officia ꝛ di gnitates: victorias ꝛ predā: inuidia cō burunt. Sed tales i fine male cōsu munt. Hoc modo Saul bellator in uidebat Dauid pp honores ꝛ laudes magnificas ꝛ rectis oculis eum aspi cere nō poterat. 1. Re. 18. Sȝ ipse post modū i prelio corruit ꝛ pprio gladio se iterfecit. 1. Re. vltimo.

¶15. Iracūdia. In militibus: iracūdia plurimū preualet. Silr̄ Impetus ꝛ furor pp quē inumera sacrilegia com mittunt: destruūt: icendūt domos: oc cidunt: trucidāt. O quātā stragē fa ciunt pp iracundiā ꝛ furorē: sed iu stus deus: cōpetenter castigat. Nā sic ipsi cōtra hoīes: ita deus contra ipos irascit. Hoc mō rex Antiochꝰ ira: fu rore ꝛ rabie seuiēs in iudeos: cupiē totā hierosolimā exterminar: ꝛ sepul chri cōgeriē facere: diuino iudicio: do lore visceꝝ: ꝛ casu de curru grauissi me cruciatꝰ repletꝰ miserijs ꝛ amari tudine vitā finiuit. 2. Macha. 9.

¶16. Gula. In militibus gule vitiū do miniuȝ singulare sir manet. Raro vel nunq̄ ieiunāt: nec in vigilijs: nec i tē poralibus: nec i quadragesima: nec in aduentu. Et nō recordant q̄ p pcīm gule primi parētes de paradiso expul si sunt: ꝛ p ieiuniū ad celestē paradisū reducti. 35. di. c. Sexto die. Hoc mo do filij Israel: p gulā preuaricati sūt comedētes de sacrificijs Belphegoꝝ pp qḋ iratus dñs occidit plura mi lia eoꝝ. Num. 25.

¶17. Accidia. In militaribus hoībus Accidie vitiū nō modicū dominiū: sȝ magnū hȝ. est aūt accidia tediū quod dā spūaliū ꝛ diuinarū reruȝ: ꝛ amor carnaliū sensuiq̄ placentiū. Hec i mi litibꝰ vigent: qui raro ecclesias itrant: raro missas: raro pdicationes audi unt. Raro confitent: rarius cōmuni cāt. Uñ dicūt illḋ Num. 11. ꝛ. 21. Ala nr̄a nauseat super cibo isto leuissimo. Et iō ad terrā pmissionis nō pueni unt sicut nec illi. Ad quā nos pducat Pater. filius. ꝛ spūs. s. amen. Uenite ergo ascendamus. ꝛc.

¶De spūali militia ꝛ multiplici militū armatura. Cap. 30.

Venite ascendamus ad mōtē dñi ꝛ docebit nos vias suas. ¶Scribunt hec ꝟba Exo. 14. Iunxit ergo Pharao currū suū ꝛ oēm populū suū assumpsit secū: mi litesq̄ sexcentos currus electos ꝛ quic quid i egypto curruū fuit: ꝛ duces to tius exercitus: ꝛ persecutus est filios Israel. Et Luc. 21. Cū fortis arma tus custodit atriū suū. Et ad Ephe. 6. De cetero fratres cōfortamini i do mino ꝛ i potētia virtutis eius. Indu ite vos armaturā dei. Secūdū q̄ scri bit ille tribulatꝰ ꝛ patiētissimus Iob prestantissimi ciues ꝛ auditores dile ctissimi i Christo Iesu. Iob. c. 7. Mi litia est vita hominis sup terrā. Non militia corporalis: sȝ spūalis. De qua

in.c. Si officia.59.di.ꝛ in.c. Repꝛehensibile.23.q.8. In qua militia siquis victoriã reportare desiderat: tria obseruare debet: que Paulus docet in verbis assumptis. ¶ Primo nãq₃ loco spũalis miles in dño nõ in suis viribus confidere debet. Unde dicit Pau. De cetero fratres cõfoꝛtamini in dño ꝛ in potẽtia virtutis eius. Hoc modo Dauid pugnaturus cũ Goliath in domino cõfidit dicens .1. Re.17. Tu venis ad me cũ gladio ꝛ asta ꝛ clipeo: ego aũt venio ad te in nomine dñi exercituũ dei agminũ Israel: ꝛ sic victoriã reportauit. De quo Dauid habes in.c. Noli existimare.23.q.1. ¶ 2. loco spũalib⁹ armis oꝛnare se debet. Unde dicit Pau. Induite vos armaturam dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli. De quib⁹ armis loquunt̃ canones in.c. Nisi bella.23.q.1. Concoꝛdat Ambꝛo. in.c. Non pila.23.q.8. dicens. Nõ pila querũt ferrea: nõ arma Chꝛisti milites: Sed doloꝛ: fletus: lachꝛyme fuerũt mihi arma aduersus milites: talia.n. sunt munimẽta sacerdotis. ¶ 3. Loco spũales ꝛ feruidas oꝛõnes ad dominũ effundere debet. Unde dicit Pau. Per oẽm oꝛõnẽ ꝛ obsecrationẽ orantes omni tempoꝛe. Hoc modo Moise oꝛante Josue de Amalech victoriã reportauit: sicut p₃ Exo.17. Concoꝛdãt.c. Conuenioꝛ.ꝛ.c. Repꝛehensibile.23.q.8. Ubi scribit. Quid ad milites Chꝛisti nisi vt vacent oꝛõnib⁹. Hoc modo faciendo de inimicis victoriã repoꝛtabimus: put innuunt assumpta verba: que iteꝝ replicata dicunt in hac foꝛma. ¶ Charissimi mei. Mos est ducũ ꝛ principũ terrenos ac coꝛpoꝛales milites ad pꝛelium ꝛ verbis ꝛ tubis animare: vt per hoc victoꝛia facilius repoꝛtet̃. Cũ verbis. Josue.x. Nolite timere. Nec paueatis. Cõfoꝛtamini ꝛ estote robusti. Cũ tubis Num.x. Si exieritis ad bellũ cõtra hostes vestros: clangetis vlulantib⁹ tubis: vt eruamini de manibus inimicoꝝ vestroꝝ. Unde Poeta. Aere ciere viros: Martemq₃ accendere cantu Sic ꝛ spirituales duces: spirituales milites ꝛ verbis ꝛ pdicationibus ad spũale preliũ solẽt aiare put facit Pau. in verbis assumptis. Super quibus de spũali militia tria mysteria cõtẽplãda pponimus.

¶ P^m Demonis ipugnãtis pparatio
¶ 2^m Chꝛistiani resistẽtis armatio
¶ 3^m Inutiliter militãtis exclusio

Circa primũ quod est demonis impugnãtis pꝛeparatio: q₂ clamat Pau. ad Ephe.6. Non est nobis colluctatio aduersus carnem ꝛ sanguinem: sed aduersus principes ꝛ potestates: aduersus mũdi rectoꝛes tenebꝛarum harum: contra spũalia nequitie in celestib⁹: est sciendũ. Q₂ demones: sm q₂ determinat Magister sniaꝝ in.2.di.7. Scõ in.2.di.3. Bona in.2.dist.7. Alex. de alis in.2.parte.q.113.ꝛ.8. Tho. in.q. de demonibus.ar.6.ꝛ.7. hñt in se septẽ quasi vniuersales cõditiones: que reddũt ipsos robustissimos bellatoꝛes contra totũ exercitũ Chꝛistianũ. ¶ Primo demones sũt illuminatissimi siue pꝛudentissimi: q₂ ad intellectũ. Sicut.n. dicit Scotus vbi supꝛa.q.9. Quia non habemus certã regulã de intellectu angelico. Neq₃ enim possumus ei attribuere omnẽ perfectionẽ: que est in intellectu simpliciter: neq₃ tantam imperfectionẽ q̃tam experimur in intellectu nostro: q₂ rõnabile

illi

illi attribuere oēm pfectionē que cō uenit intellectui creato: et nulla repugnātia occurrit: q intellectus creatus habeat talē cognitionē per spēm distincte repñsentātē diuinā essentiā: et nō tñ intuitiue: ideo hoc videt̄ rōnabile cōcedere. Hec Scotus. Et Alex. de alis vbi supra. mēbro p̄ dicit. Demones dei cognitionē hñt et per effectus tēporales diuine virtutis: et per effectus diuine iustitie. Demones ḡ primo deū naturali cognitione cognoscūt: et si nō ita clare sicut ante peccatum: q2 naturalia in eis integra remāserūt fm Dio. in. 4. c. de diui. no.
¶ 2. Cognitionē habet de seipso vt probat Sco. vbi. s. q. 8. ¶ 3. per innatas siue concreatas spēs cognoscere pōt oēs quidditates entiū creatorum quarū cognitio nō excedit virtutem naturalē: vt dicit Sco. vbi supra. q. x. et Tho. vbi. supra. et Alex. vbi s. membro. 3. ¶ 4. Demones vt dicit Mgr̄ vbi supra et Bona. vbi supra ar. 3. q. 3. et Tho. vbi sup. q. 7. Licet nō habeāt de futuris cōtingentibus certā notitiā: tamē multa preuidendo et predicēdo cognoscūt. Aut sensus vel ingenii sui acrimonia: qñ vz diligēter cōsiderāt ad qd̄ inclinatur affectio nostra: vel que sint inducētia et que retrahētia. Aut ex multa temporū experiētia q2 ex talibus vident accidere talia. Aut dolosa cautella: vt qñ pponit aliquid facere: et predicit illud futurū. Aut aliena doctrina: qñ dei iudicio permittit̄ ab angelis adiscere. Cōcordat Mgr̄ snīaz in. 2. di. 7. Quinimmo vt dicit Sco. in. 4. di. 45. q. 4. Demones si nō a deo impediant pñt ēt bonum pñrū cordis secreta videre: sicut oculus corporalis corporalē colorē videre pōt: et ideo sūt prudētissimi siue illuminatissimi quo ad intellectū. Huius prudentie figura habetur in serpente: de quo dicitur Gen. 3. Sed serpens erat callidior cunctis animantibus terre: que fecerat domin' deus. O q̄ callidus est iste serpens.
¶ 2. Malignissimi quo ad volūtatē. Demones infernales sunt ad spūalē pugnā horribiles pp sue voluntatis malignitatē. Nā vt dicit Alex. ō alio in. 2. parte. q. 118. m. 2. et. 3. et. s. Bona. in. 2. di. 7. ar. 1. Demonū volūtas adeo est maligna: adeo depraua te: q nullo mō pōt rectificari nec bonificari de potētia dei ordinata loquēdo. Et dato q i motib' nālib' nō peccet vt dic̄ Alex. tñ i oī motu pcedēte a libo arbitrio semp peccat: semp demeret̄: siue h̄ faciat ad iperiū superioris: puta qñ dei nutu exit de corpore obsessos q2 cum murmure facit. siue ex proprio motu faciat: q2 semper ad malū finē facit. Et dato q diabolus faciat illud qd̄ deus vult ipsum facere: tamē semper peccat: q2 malo fine facit. Sicut deus volebat diabolū flagellare Job. Job. 1. Et cruciare Saul. 1. Reg 18. Sed et diabolus hoc volebat: sed intentione et voluntate mala. Et tanta est voluntatis diaboli malignitas: q semper in malicia continuatur: et augumētatur. Et sicut boni angeli in bono motu liberi arbitrii confirmati non agunt nisi bonum et non volūt nisi bonum. Ita demones in malo motu liberi arbitrij confirmati nō agunt nisi malū et non volunt nisi malū. Et iō sūt malignissimi: quo ad voluntatē. Et ad spūalia bella crudeles. Hec malignitas voluntatis demonū figurata fuit i populo ydumeo et i mōte seyr: qui fuit inimicus sēpiternus

populi Israel. Sicut et Esau fratris sui Jacob. Unde Ezech.35. Ecce ego ad te mons seyr: et extendā manum meā sup te: et dabo te desolatum atq desertū: eo q fueris inimicus sempiternus: et concluseris filios Israel in manu gladij i tēpore afflictionis eorum: i tēpore iniquitatis extreme.

¶ 3. Potentissimi quo ad facultatem. Sicut dicit Sco. in.2.di. 2.q. vltima. et Glo. sup illud Apoc.12. Factum est preliū magnū i celo: In angelis et bonis et malis ē quedā potētia executiua alia a voluntate p quā operant et mouent. Que vocat facultas a glosa quadā vbi supra. Quo ad istā facultatē demones sunt potentissimi. Unā vt dicit Franciscus d may. in.2.di.6. q.7. Tāta ē fortitudo et potētia Luciferi: q si pstitisset i dei grā potuisset p3 aliquos mouere celū empireū: q est maximū omniū corpoꝝ. Et Nico. de lyra super Job.41. in fine dicit. Habet.n. demon ex cōditione nature sue: que in eo integra remāsit q sit altior et fortior omni corpali creatura: et sic nō timet eas. Et idē Nico. Sup Job.40. circa finē dicit. Tāta est potestas demonis q nulla virtute hoīs aut carminibus: herbis: lapidibus et caracteribus vel consimilibus potest astringi seu artari ad aliquid agēdū. Licet tñ hoc fingat aliqñ vt hoīes talibus intentos i errore detineat. Hec demonis potestas figurat in Ceto siue Behemoth: qui i potestate et fortitudine oīa et maris et terre aīantia superat. De quo dr Job.40. et 41. Ecce Behemoth quē feci tecū. Non est potestas sup terrā que cōparet ei: qui factus est vt nullum timeret. Et ideo est ad preliandū terribilis valde.

¶ 4. Animosissimi quo ad bellū. Demones ex sua magna potētia sunt ad bellū spūale aīosissimi. Nam tanta est eorū aīositas: q cū nullo hoīe pliari formidant: quinīmo quēlibet aīose aggrediunt: puocant ad belli. Unī sicut declarat Alex. d alis in.2. parte. q. 117. mēb.3. Diabolus quēlibet hoīe3 cuiuscūq cōditionis existat aggredit et tentat. Na3 tē tauit Christū et alios. Bonos et malos. Dormientes et vigilantes: extītes in seculo et in religione: perfectos et ipfectos. Resistētes et nō resistentes. Credētes et nō credentes. Excoicatos ab ecclesia et nō excoicatos. Tentauit Adā eminentissimum: Sapsonē fortissimū: Dauit sanctissimū: Salomonē sapientissimū. Hec demonis aīositas in Nabuchodonosor rege assirioꝝ figurata fuit. Qui vt scribit Judith.2. Dixit cogitationē suē in eo eē vt oēm terrā suo subiugaret imperio. Et Holopherni militie sue principi dixit. Egredere aduersum oē regnū occidentis. Nō parcet oculus tuus illi regno: oē mq vrbē munitā subiugabis mihi. Nabuchodonosor ē demon principalis. Holophernes demon substitutus: quoꝝ aīus ē oēm hoīem aggredi et inuadere: et suo imperio subiugare.

¶ 5. Uniuersalissimi siue Expertissimi quo ad modū. Demones pp sue nature subtilitatē et longā tentandi experientiā: sunt vniuersalissimi: quo ad tentandi modū. Nā omnimōe tētare nouerunt. Sicut.n. declarat Alex. de alis in.2. parte. q.117. mēb.6. Quedā est tētatio humana: quedā diabolica. Quedā ab hoste: quedā a carne: quedā interior: quedā exterior: quedam occulta: quedā manifesta: quedā grauis

uis ꝛ occulta: quedam grauis ꝛ apert
ta. Quedā per vicia: quedā per flagel
la. Quedā oppressiua: quedā insidia
tiua. Quedā cōminatiua: quedā per
suasiua. Quedā desperatiua: quedā
promissiua. His omnibus modis no
uit tentare diabol⁹. Uniuersalissimā
n. habet artē atq; experientiā. Uñ de
vniuersalitate sue tentationis scribit
in c. Uisis. 16. q. 2. Habet. n. versutus
hostis mille nocēdi modos: nec igno
ramus astutiā eius. Conatur nāq; a
principio ruine sue vnitatē ecclesie re
scindere: charitatē vulnerare: sancto
rum operū dulcedinē inuidie felle in
ficere: ꝛ omnibus modis humanū ge
nus euertere ꝛ perturbare. ¶ Figu-
ra huius vniuersalis calliditatis fuit
in Pharaone rege egypti: qui cū su-
is satellitib⁹ call. de filios Israel op-
primere nitebatur in operibus terre
in luto: in latere: ꝛ paleis. Exo. 1.

¶ 6. Deliberatissimi quo ad ꝓpositū.
Demones libentissime homines ten
tāt: ꝛ habent ad hoc faciendū delibe
ratissimum ꝓpositum. Sicut. n. dicit
Alex. de ales in. 2. parte. q. 117. mēb. x.
Demonibus semper crescit appeti-
tus ad tentandū hominē. Et quanto
magis vident appropinquare finem
mundi: tanto magis ad tentandū cre
scit eius appetitus. Et dato ꝙ per fi-
nē mundi appropinquet tēpus pene
demonum: non tñ pp hoc retrahunt
a peccato vel a tentationibus: q2 pec-
cant ex ꝓsumptione: ꝛ ideo q̄to ma-
gis appropinquat tempus iudicij in
quo aufertur eius potestas: tāto ma
gis exercet tyrānidē. Et q̄to plures
saluantur tanto ꝛ feruētius reliquos
tentant. Uñ dicit Haymo. Tanto fer
uētius tentat q̄to videt multos in lo
cū suū substitui. Et q̄to plures tentā
do dānat tanto ꝛ crescit tentandi de-
siderium: q2 desiderio malicie nō est
positus terminus: sicut desiderio ci-
bi corporalis. Uñ de diabolo scribit
Abacuch. 2. Qui dilatauit quasi in-
fernus alam suā ꝛ ipse quasi mors ꝛ
non adimplebitur ꝛ cōgregauit ad se
oēs gētes ꝛ coaceruauit ad se omnes
populos. Et quanto diabolus plures
tentat: tāto crescit eius peccatū ꝛ ma
licia. Crescēte malicia: deterior fit vo
luntas nocendi: ꝛ quāto voluntas no
cendi est deterior: tanto crescit nocen
di ꝛ tentandi appetitus. Hoc volun-
tarium ꝛ deliberatū tentādi ꝓpositū
figuratū fuit in Goliath: qui sponte fi
lios Israel ad preliū ꝓuocabat: sicut
patet. 1. Re. 17. Et q2 diabolus est ita
ad tentādū deliberatus ꝛ promptus:
ideo clamat Joan. apostolus dicens.
Apoc. 12. Ue terre ꝛ mari: q2 descē
dit diabolus ad vos habens irā ma-
gnā sciens quod modicū tēpus h3.

¶ 7. Desperatissimi quo ad libeꝛ arbi
triū. Sicut per experientiā patere pōt
Demones quo ad libeꝛ arbitriū sunt
desperatissimi: ꝛ idō terribiliter cōtra
fideles pugnāt: non curantes vulnera
vel mortē: sicut ꝛ hoies desperati fa
cere solent. Et tā grauis ꝛ tā horrēda
est eorū desperatio: ꝙ sicut declarat
Alex. de ales in. 2. parte. q. 118. mēb. 1.
ꝛ mēb. 3. ar. 7. Demones lȝ sciāt p tē
tationes quas mouēt cōtra hoies: pe
nā suā fore augumentādā ꝛ q̄to ma
gis tentāt tāto magis augumētandā
tñ cōtinue semp crescit ꝛ tentādi ap-
petitus: ꝛ supbia rebellādi cōtra deū:
Et dato ꝙ hoies dānati magis appe
tant nō esse q̄ sic in pena esse. Demo
nes tñ adeo sunt desperati ꝙ magis

volunt esse damnati ꝛ in penis ꝙ non esse: ꝛ hoc vt cōtra deum pugnēt ꝛ re-sistāt quātū possunt. Et hoc forte est pp magnā p̄sumptionē quā habēt ꝛ pp appetitū dominandi super eos qui peccant. O quanti sunt isti miserrimi desperati: quātum duri: quātum hor-ribiles: quantum ad spirituale bellum dispositi: pp hanc sue desperationis ra-biem: seminant omnia mala: concitāt bella: tribulāt omnes. Unde Petrus Rauēnas tractās illud Mat. 4. Du-ctus est Jesus vt temptaret a diabo-lo sic inquit. Diabolus mali auctor: nequitie origo: rerum hostis: cōrrupto-ꝛ seculi: semper hoīs inimicus: la-queos tendit: lapsus parat: foueas fo-dit: aptat ruinas: stimulat corpus: pun-git aīas: cogitationes suggerit: immit-tit iras: dat virtutem odio: vitia addit amori: errores serit: discordias nutrit: pacē turbat: affectus dissipat: huma-na violat ꝛ diuina temptat. Hec ille. Et sic patet ꝙ terribilis sit iste prelia-tor: ꝙ horribilis ꝛ ꝙ maledictus.

Circa secūdū principale. Quod est Christiani resistentie arma-tio: est diligenter aduertēdum ꝙ cum demones qui cōtra nos militāt sint ita terribiles. oportet chri-stianū diligēter ad pugnā preparari ꝛ diligentius armari. Que sint autē cō-grua arma declarat Paulus hoc ma-nifeste dicens ad Ephe. 6. Accipite arma-turā dei. State succincti lumbos ve-stros in veritate. Induti loricam iusti-tie. In oībus sumētes scutū fidei ꝛc. Et vt clarius intelligas. Cū spiritua-lis ꝛ secularis militia comparent vt in c. Si officia. 59. di. ꝛ in c. Nisi bella. 23 q. 1. ꝛ c. Reprehēsibile. 23. q. 8. dico ꝙ sicut secularis miles corporaliter. Ita spiritualis spūaliter dꝫ armari. In mi-lite autē seculari qui ordinate dꝫ arma-ri. 15. armoꝝ genera requirunt: que spi-ritualiter in spūali milite cōcurrunt.

¶ Primo. n. miles cū armat ponit cal-caria. Hic ē timor: qui debet eē in mi-lite spūali. qui in pugna cōtra diabolū vult preualere. ¶ Nam timor vt dicit S. Tho. 22. q. 19. ar. 7. Est initiū sa-pientie nō ꝙtū ad ei⁹ essentiā: sed ꝙtū ad ei⁹ effectū qꝛ ibi sapīa incipit opa-ri. Aliter tñ timor seruilis: ꝛ aliter ti-mor initialis. Timor. n. seruilis ē sicut pricipiū extra disponēs ad sapiētiā: in ꝙtū aliquis timore pene discedit a pec-cato ꝛ abilitatur per hoc ad sapiētiā: ꝛ ad eius effectū. i. ad timorem filialē scḋm illud Eccī. 1. Timor dñi expellit peccatū. Timor. n. castus ꝛ filialis est initiū sapiētie sicut primus effect⁹ ei⁹. Et iste est timor dei q̄ cōparat ad totā vitā humanā per dei sapientiā regula-tam: sicut radix ad arborem. Uñ dr̄ Eccī. 1. Radix sapientie ē timere deū ꝛ rami illius longeui. Et ideo sicut ra-dix sua virtute dr̄ esse tota arbor. Ita timor dei dr̄ esse sapiētia Job. 28. Ec-ce timor dñi ipsa est sapiētia: ꝛ rece-dere a malo intelligentia. Et qꝛ rari hūc timorē habēt: ideo ꝛ rari sunt: qui cō-tra diabolū p̄ualere possint vt non eos prosternat in peccatū: qꝛ scribit Eccī. 1. Qui sine timore est nō poterit iustificari: Hic practica cōtra eos qui huiusmodi timoris calcaria non hñt ꝛ qui nec deū nec mortē nec iudiciū nec ignē inferni crudelissimū formidant. Sed sine vllo timore peccāt. Practi-ca sicut in oībus his que sequuntur.

¶ 2. miles ponit Ocreas. Hec est forti-tudo: que in spirituali milite fulgere dꝫ. Nā humana volūtas sicut dclarat S. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 123. ar. 1. ꝛ 2. aliquādo impedit ne rationis rectitudinem

sequat

sequat̃ ꝑ aliqḋ difficile qḋ icumbit: puta ꝑ timorē mortis: paupertatis: infamie vel huiusmodi: ⁊ ad hoc impedimētū tollēdū requirit̃ fortitudo mentis que. s. huiusmodi difficultatibus resistat: ⁊ repellat: sic̄ ⁊ hō ꝑ corporalē fortitudinē impedimēta corporalia sup̄erat ⁊ repellit. Unde Ambro. in ℓ de officijs ait. Nō mediocris animi est fortitudo: que sola defendit ornamēta virtutū: que inexpugnabili prelio aduersus oīa vitia decertat invicta ad labores: fortis ad pericula rigidior aduersus voluptates: hec ille. Cum hac fortitudine Susanna parui pendit infamiā: ⁊ mortis timorem vt euitaret peccatū Dan. 13. Et q̄ plurimi carent hac fortitudine. Ideo timore laboris: aut periculorū aut infamie aut mortis ante demones bellatores subsistere nō pñt sꝫ corruūt in pc̄tm.

C 3. Corallis. Hec est cōstātia. Constātia aūt ē quedā animi firmitas in opere virtuoso ⁊ est quasi quedā generalis fortitudo. Unde. S. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 123 ar. 2. dicit. Uno mō fortitudo accipit̃ ẜm ꝙ absolute importat quādā aī firmitatē: ⁊ ẜꝫ hoc est gn̄ralis virtus vel potius condicio cuiuslibet virtutis: q꞉ sicut phs dicit in. 2. Ethicoꝝ. Ad virtutē requirit̃ firmiter ⁊ imobilr̃ operari. Hec ḡ aī firmitas q̄ est cōstātia ⁊ spūalib⁹ militib⁹ est necessaria ne ab inchoata virtute deficiāt. Hanc cōstātiā habuit Io. euāgelista qui cū hortaret̃ vt Christū negaret ⁊ a sui noīs predicatione cessaret. Redit. Nec dn̄ꝫ meū denegabo: nec a p̄dicatiōne noīs ei⁹ quiescā donec cōsumē cursuꝫ ministerij qḋ suscepi. Heu q̄t in medio virtutū corruūt: q̄t a diabolo ꝓsternunt̃ ꝑ huius cōstantie defectū.

C 4. Pancerā. Hec est cōtinētia. Sicut declarat. S. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 155. ar. 2. ⁊. 3. ⁊. 4. Cōtinētia vno modo impoꝛtat cessationē ab oībus delectationib⁹ venereis. Alio mō ẜꝫ ꝙ importat resistentiā rōnis ad cōcupiscētias prauas que sunt in hoīe vehemētes: cuius oppositū est incōtinētia: que dicunt̃ circa cōcupiscentias delectationū tactus. Quoꝝ subiectū est volūtas. Sed continētia mouet̃ a rōne. Incōtinētia a cōcupiscibili. Hec q̄tū sit spūali militi necessaria declarat Paulus dicens ad Collo. 3. Mortificate mēbra vr̄a que sunt super terrā: fornicationem: immūdiciā: libidinē: cōcupiscētiā malam. O q̄tū est necessaria ⁊ Heu quot corruūt ꝑ defectū huius continētie. Hanc habuit Agnes: Agata: Cecilia: ideo cōtra diabolū preualuerūt.

C 5. Toracē. Hec est prudentia que in pectore ⁊ corde versat̃. Hec aūt prudētia christi militib⁹ tāto ē magis necessaria: quāto est illa que moralibus virtutibus finē prestituit ⁊ medium earū inuenit: ⁊ est regula oīum agendoꝝ vt dicit Tho. 2ª 2ᵉ. q. 47. Est. n. illa que applicat vniuersalia principia ad particulares cōclusiones operabiliū. Que dirigit virtutes in finē suū. Que dictat quid agēdū: quid vitandū. Un̄ Aug. in ℓ de lib. arb. Prudentia est appetēdarū ⁊ vitandarū reruꝫ scientia. Multi bona operant̃ sed non prudēter ⁊ ad debitū finē: ideo cū virginibus fatuis a diabolo ꝓsternūtur ⁊ a regno excluduntur Mat. 25.

C 6. Humeralia. Hec ē patiētia. Que vt dicit. S. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 136. Precipue versatur circa tristitias q̄ ab aliis inferunt̃ ⁊ ipsas refrenat ne ꝑ hm̄oi tristitias quantecunq꞉ sint homo recedat a bono virtutis ⁊ procedit ex amore supernaturali: ⁊ dicit̃ radix ⁊

custos omniũ virtutũ: non quasi eas causando & cõseruãdo: sȝ remouẽdo prohibẽs .i. tristitiã seculi: que mortẽ operat. 2. Cor. 7. O ꝙ̃ necessaria est virtus ista: & spũalis armatura. Hec est illa: que coronauit patientissimuȝ Job. & pcutit diabolũ vsq̧ ad mortẽ: & aĩam liberat de manu inimicoꝝ ẜm illud Luc. 21. In patientia vestra possidebitis aĩas vestras.

¶ 7. Brachialia. Hec est operatio vigorosa. Cũ diabolus hoiem ociosum inuenit statim cõtra eum dimicando psternit: qꝛ multã maliciã docuit ociositas. Eccl. 33. Unũ & Rechab & Banaa filii Remon miphibosetb super lectũ suum dormientem occiderunt. 2. Re. 4. Cũ vero hõ bñ opat: quot p dei amore bonoꝝ opeꝝ fructus pfert tot diabolũ vulneribus cruentat. Hoc mõ diabolũ vicit Thabita: que erat plena bonis operibus & elemosinis quas faciebat: vt scribitur Act. 9. Unũ scribit Jaco. 2. Ex operibus iustificatur homo.

¶ 8. Chyrotechas. Hec est discretio: p digitos significata. Multi multa bona de genere operant: sȝ qꝛ sine discretione a diabolo psternunt. Siquis ieiunaret adeo ꝙ infirmaret: nõ esset illud opus deo acceptũ: qꝛ sine discretione. Siquis vellet castitatẽ seruare in tm̃: vt nollet vxori vel viro suo debitũ reddere: deo nõ placeret. Siquis adeo vellet patiẽs esse: vt ẽt cõtra peccantes nõ irasceretur: deo nõ placeret talis patiẽtia. Siquis vellet adeo obediẽs esse: vt ẽt ĩ malis operibus obediret: deo nõ placeret talis obediẽtia: qꝛ sine discretione. Heu quot psternit diabolus: quot occidit: qꝛ chyrotechas discretionis nõ hñt. Hanc discretionis chyrotechã nõ habuit Heli sacerdos ĩ corripiẽdo filios suos fornicantes: idõ a diabolo pstratus est: & a deo dãnatus: vt dicunt doctores. 1. Re. 2. ppter hoc clamat Paulus ad Ro. 12. Rõnabile obsequiũ vestrũ.

¶ 9. Baltheũ. Hec est iustitia: que est duplex: vt dicit. s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 58. ar. 5. & 12. Una que ordinat hoieȝ ad aliũ hoiem in cõmuni: siue ad oẽs hoies & hec est iustitia legalis: que tanto est ceteris virtutibus moralib⁹ dignior: quãto bonũ cõmune dignius est bono particulari. Alia ordinat hoieȝ ad aliũ hoiem in particulari: & est tanto dignior inq̃tũ non solũ est bonũ ipsi virtuoso hñti eaȝ sȝ ẽt aliis: cui reddit qđ suũ ẽ. Qui ḡ cũ diabolo cupit cũ victoria pliari: accingat oĩo baltheo iustitie: qꝛ victor euadet: dicẽte Salomone. puer. xi. Nõ pderũt diuitie in die vltionis. Justitia autẽ liberabit a morte. Hoc baltheo accinctus Zaccheus diabolũ supauit p iustitiã reddens vnicuiq̧ qđ suũ est: dicẽs Luc. 19. Ecce dimidiũ bonoꝝ meoꝝ domine do pauperibus: & siquid aliquẽ defraudaui reddo quadruplũ.

¶ x. Ensem. Hoc ẽ verbũ dei ad Ephe. 6. Assumite gladiũ spũs qđ est verbũ dei. O ꝙ̃tũ est dei verbũ: his qui cũ diabolo militant necessariũ. Jn c. Inter cetera extra de officio. iu. ordi. scribit. Inter cetera: que ad salutem spectãt ppli christiani: pabulũ verbi dei sibi pmaxime noscit necessariũ: qꝛ sicut corp⁹ materiali: sic aĩa spũali cibo nutrit: qꝛ nõ ĩ solo pane viuit hõ sȝ in oĩ verbo: qđ pcedit de ore dei. O ꝙ̃ stultus eẽt miles: qui sine gladio vel ense iret in preliũ. Heu qt ingulãt a diabolo: ẽt occidunt: qꝛ non habent.

habēt ensem verbi dei: nunq̄ audiūt predicatores: cōtemnūt: et fugiunt. ideo a diabolo captiuant̄. Hoc mō in dei non suscipientes verbum dei a christo p̄dicatū sed respuentes illud facti sunt filij ⁊ serui diaboli: dicente christo. Jo.8. Quare loquellā meā nō cognoscitis? Quar̄ nō potestis audire sermonē meū? Uos ex patre diabolo estis: Qui ex deo est verba dei audit: propterea vos nō auditis quia ex deo non estis.

¶ 11. Ascēdit equū. Hec est humilitas que maxime necessaria est cōtra diabolū pugnaturis. Unī sicut dicit. S. Tho. 2ª 2ᵉ. q.161. ar.5. Sicut fundamētū ē principiū ī materiali edificio: ita in spirituali virtutū edificio primū fundamētum est humilitas: que remouet ꝓhibēs spūalē edificationē .i. superbiā: cui deus resistit: vt dr̄ Jaco.4. Deus supbis resistit. Et p̄bet hoiem deo subditū ⁊ supra patulū suscipiendū influxū diuine gratie. Unde subditur ibi. Humilibus aūt dat gratiā. Qui cū isto humilitatis equo cōtra diabolū dimicabit: oio victor euadet: quia scribitur Luc. 18. Qui se hūiliat exaltabit̄. Hoc mō Paulus apostolus de diabolo triūphauit: quia clamabat. j. Cor.15. Ego sum minimus apostolorū: qui nō sum dignus vocari apostolus. Heu heu heu: quot in bello corruūt: quia humilitatis equum nō ascendunt.

¶ 12. Pugionē. Hec est cōfessio peccatorū: que quasi pugio acutissimus demonē infernalē vulnerat ⁊ occidit. Et quātū sit in spirituali militia necessaria: declarat Sco. in 4. di.17. ⁊ 16. Hoc mō Judith pugione caput Holofernis amputauit ⁊ occidit eū: ⁊ patriā suā liberauit. Judith.13. Judith cōfitēs et Holofernes infirmitas dissensionis: interp̄tat̄. Illa confessionem: hic demonem qui a deo discedēdo īfirmatus est prefigurat. O q̄̄ terribilis est iste cōfessionis pugio contra demones: occidit: vulnerat: ⁊ prosternit eos. Unī dicit. Aug. in lib. de penitentia. Cōfessio est salus aīarū dissipatrix viciorū: oppugnatrix demonū: sine isto pugione frustra q̄s ꝯ diabolū preliat̄. ¶ Hoc mō Dauid cōfitendo pctā sua diabolū supauit dicēs. 2. R. 12. Peccaui dn̄e. Cui rn̄sū fuit. Dn̄s trāstulit a te pcm̄ tuū.

¶ 13. Galeā. Hec ē charitas: que omnibus armis supraponit̄. Ad Ephe.6. Et galeā salutis assumite: Hec galea caritatis oīno necessaria est victoriā ꝯ diabolo reportare volētibus: put declarat Sco. in primo di.17. Et in.3 di.27.29. ⁊ .30. Et in quoli. q.17. ar.2. Hec est illa armatura: que omnia diaboli arma cōminuit: qr̄ scribitur j. Cor.13. Charitas patiens est: benigna est: charitas nō emulat̄: non agit perperā: nō inflatur: nō est ambitiosa. Cum hac galea charitatis Christus superauit demonē: qn̄ animam suā posuit ꝓ amicis ⁊ pro ouibus suis. vt habet̄. Jo. x. ⁊ .15. Oia alia arma diabolus irridet: sed qn̄ charitatis galeā videt: contremiscit: aufugit: resistere non potest.

¶ 14. Scutū. Hec est fides. De quo Paulus ad Ephe.6. In oibus sumētes scutū fidei in quo possitis oia tella nequissimi ignea extinguere. Hoc fidei scutum quātū sit christiane militie necessariū: declarat Sco. in prologo primi. q.1. Et Aposto. ad Hebre. xi. Sine fide impossibile est placer̄ deo. Hoc ē fidei scutū: quo repellunt̄: extingunt̄: ⁊ confringuntur

oia arma: oia argumēta: oia sophis-
mata infernalis inimici. Hoc mira-
bili fidei scuto virtutē diaboli ꝯfre-
gerūt: ꝛ oia inimici tela repulerūt,
Abel, Enoch, Noe, Abraā, Sara, ꝛ
alij quos Paulus ad Heb. xi. enume
rat. Qui per fidem vicerunt regna:
opati sunt iustitiā: adepti sunt repro
missiones: obturauerunt ora leonū:
extinxerūt impetū ignis: effugaue-
runt aciem gladij: ꝯualuerūt de infir
mitate: fortes facti sunt in bello.
¶ 15°. Lanceā. Hec ē ꝑseuerantia lō
ga vsqȝ ad finē vite. Ista ꝑseuerātie
lācea est illa: q̄ diabolū transfodit: q̄
cor illi⁹ penetrat: scindit: ꝛ occidit.
Hec ē illa lancea: quā diabolus sup
oia alia tela formidat. Hec ē illa ꝑ-
seuerantie lācea: cū qua Josue ꝛ Ca
leb soli de oibus bellatorib⁹ q exie-
rant de egypto: diabolū ꝛ inimicos
ꝓsternētes: in terrā sunt ꝓmissionis
ingressi, vt pȝ. Nū. 14. ꝛ Josue. 14.
Qꝛ scribit̄. Math. 24. Qui aūt ꝑse
uerauerit vsqȝ i finē. hic saluus erit.
Ecce q̄ arma q̄b⁹ xp̄ianus miles ar-
mari dȝ: ꝓ quoꝝ defectu multi cor-
ruunt: capiunt̄: vulnerant̄: ꝓsternū
tur: ꝛ occiduntur.

Circa 3^m principale: qđ ē inu
tiliter militātis exclusio: ē cō
siderādū. Qđ paria sunt: ali
quid nō facer̄: ꝛ malefacere. Est mo
dus in reb⁹: sunt certi deniqȝ fines:
quos vltra citraqȝ neq̄t ꝯsister̄ vex.
Multi sunt militie xp̄i ascripti: sed
qꝛ male militāt: idem ē ac si nō mili
tarēt: ꝛ nō essent xp̄iani. Inter alios
quatuor sunt hoīuȝ gn̄a: qui in sp̄ua
li pugna inutiliter militant: ꝛ in figu
ra declarant̄. Deute. 20. Ubi sic scri
bitur. Si exieris ad bellū ꝯ hostes
tuos: ꝛ vidēs eq̄tatus ꝛ currus: ꝛ ma
iorem q̄ tu habeas aduersarij exer
citus multitudinē: nō timebis eos:
qꝛ dn̄s deus tuus tecū ē: qui eduxit
te de terra egypti. Appropinquante
aūt iam prelio: stabit sacerdos ante
aciem. ꝛ sic loquet̄ ad pplm. Audi
israel. Uos hodie ꝯ inimicos vr̄os
pugnā cōmittitis: nō ptimescat cor
vr̄m: nolite metuere: nolite credere:
nec formidetis eos. Dn̄s deus ve-
ster in medio vr̄i est: ꝛ ꝓ vobis con
tra aduersarios dimicabit: vt eruat
vos de periculo. Duces quoqȝ ꝑ sin
gulas turmas audiēte exercitu ꝓcla
mabūt. Quis ē hō q edificat domū
nouā: ꝛ nō edificauit eā? Uadat ꝛ re
uertat̄ in domū suā: ne forte moriat̄
in bello: ꝛ alius dedicet eā. Quis est
hō qui plantauit vineam: ꝛ necdū se
cit eā esse cōem: de qua vesci oibus
liceat? Uadat ꝛ reuertat̄ in domuȝ
suā: ne forte moriat̄ in bello: ꝛ alius
hō eius fungat̄ officio. Quis est hō
q despondit vxorē: ꝛ nō accepit eā?
Uadat ꝛ reuertat̄ in domū suā: ne
forte moriat̄ in bello: ꝛ alius hō ac-
cipiat eā. Quis ē hō formidolosus ꝛ
corde pauidus? Uadat ꝛ reuertat̄ i
domum suā: ne pauere faciat corda
frūm suoꝝ: sic ipse timore ꝑterritus
est. Hec ibi. ¶ Oēs xp̄i fideles quo
tidie ꝯ innumerabiles demonū acies
ad pugnā egrediunt̄. In hoc q̄ sp̄ua
li bello sacerdos ē rō: q̄ sacra docet:
sacra dictat: ꝛ semp dep̄cat̄ ad opti-
mū. Sm ph̄m. Hec dictat spem victo
rie in diuino auxilio fore collocādā.
Dux in hoc bello est volūtas: q̄ in re
gno aie regnat: ꝛ ei oia obediūt: vt di
cit Ansel. in de pctō originali. c. 4. ꝛ
Sco. in. 2. dist. 42. Hic q̄ dux q̄tuor
hoīum gn̄a tanq̄ ad bellandū inutti
lia: de sp̄uali bello repulit ꝛ ꝓpellit.

¶ Primi sunt illi: qui nonam do/ mũ edificant. ¶ Hi mistice sunt su perbi ⁊ vanagloriosi: q nomẽ suum exaltare ⁊ magnificare volũt: quasi apud hoies edificantes. Tales non sunt idonei ad pugnã: q deus ꝯ ip/ sos pugnat: dicẽte Petro. j. Petri. 5. Dñs supbis resistit. Et idõ a diabolo ꝓsternunt deo ꝑmittẽte. Ecci. x. Se des ducũ supboꝝ destruxit deus: ⁊ sedere fecit miles pro eis. Radices gentiũ supbarũ arefecit deus: ⁊ plã tauit humiles ex gentibus. Memo/ riaz supboꝝ ꝑdidit deus: ⁊ reliquit memoriã hũiliũ senlu. O supbe noli ire ad pugnã ꝯ diabolũ: q perdes. ¶ 2. Qui plantant vineã. ¶ Hi sũt illi: qui circa terrenã cupiditatẽ per auaritiã nimis occupant: vt ibi dic Ly ra ibidẽ in suis moralibus. Et tales nõ st ad spũale bellũ idonei: q scri bit. 2. ad Tim. 2. Nemo militãs deo iplicat se negocijs secularib⁹. ⁊ Mat. 6. Nõ potestis deo seruir ⁊ Mamo ne. Jõ tales sub diabolo captiuãt. i. ad Timo. 6. Qui volũt diuites fieri: icidũt i tẽtationẽ ⁊ i laqueũ diaboli. ¶ 3. Qui desponderãt vxorẽ. ¶ Hi sunt illi: qui sunt molles ⁊ effemina ti: qui inordinato ⁊ nimio amore car nem suã quasi vxorem diligũt: ⁊ in eius delitiis delectant: in lux⁹: gula: crapula: ⁊ hi nõ sũt ad bellũ idonei: q cadunt in ꝯfusionem. ad Phil. 3. Multi. n. ambulãt: inimicos crucis xpi: q̃ꝝ de⁹ vẽter ẽ: ⁊ glia i ꝯfusione. ¶ 4. Qui corde sunt pauidi. ¶ Hi sunt illi: qui vt ibi dicit Lyra i suis moralibus, tẽtationibus nõ resistũt: sed statim per cõsensum demonib⁹ se subiiciunt. Heu quot sunt tales: q nõ sunt ad bellũ idonei. Uñ clamat Jacobus. Jaco. 4. Resistite diabo/ lo: ⁊ fugiet a vobis. Et Petrus. i. Pe tri. 5. Sobrij estote ⁊ vigilate: q ad/ uersarius vester diabolus tanq̃ leo rugiẽs circuit: querẽs quẽ deuoret: cui resistite fortes i fide, Qd nob ꝑce dat de⁹ bñdict⁹. Amẽ. Uenite g̃ ⁊c.

¶ De diaboli malitia: ⁊ spũali xpi mi litum armatura. c. 31.

Enite ascẽdam⁹ ad mõ/ tẽ dñi: ⁊ docebit nos vias suas. ¶ Scribunt h ver ba. Exo. 14. Persequen/ tesq3 egyptii ingressi sũt post eos: ⁊ ois equitatus pharaonis currus eius: ⁊ egtes ꝑ mediũ maris. Et Mat. 4. Et acces tẽtator dixit ei ⁊c. Et ad Ephe. 6. Induite vos arma/ turã dei: vt possitis stare aduersus i sidias diaboli. Et. i. Petri. 5. Sobrii estote ⁊ vigilate: q aduersarius vr diabol⁹: tãq̃ leo rugiẽs circuit: q̃rẽs quẽ duoret: cui resistite forte in fide. Quãtũ sit horrida ⁊ terribilis mali/ gnoꝝ spũũ3 ipugnatio, ꝑstantissimi auditores ⁊ dilectissimi i xpo Jesu: declarat Petr⁹ apl's: dicẽs. i. Petri. 5. Aduersarius vr diabol⁹: tãq̃ leo ru giẽs circuit: q̃rẽs quẽ duoret. Et h ꝑ cipue ex trib⁹ isinuat. ¶ P. q tẽtat volũtarie. Magnũ. n. h3 tẽtãdi desi deriũ. qd ꝯtinue i eo augumẽtat: vt dic Alex. d alis i. 2. pte. q. ii 7. m. x. In cui⁹ figurã, pharao cũ egyptiis spõ/ te isecut⁹ẽ fugiẽtes filios israel. Exo. 14. Et d diabolo scribit. Mat. 4. Et accedẽs tẽtator: spõte. s. ad tentãdũ xpm. ¶ 2⁹. q tẽtat callide ⁊ malitio se: dicẽte Petro aplo. i. Petri. 5. Ad/ uersarius vr diabolus circuit: q̃rẽs quẽ duoret. Circuit q̃rẽdo cũ mali/ tia ⁊ astutia hoiẽ subuertẽ. Uñ dic i fig⁹ᵃ pharao egyptiis. Exo. i. Ueni te: sapiẽter. i. malitiose opprimam⁹ eũ.

¶ 3. qz temptat violēter ꝛ impetuo-se: nam cū impetu ꝛ furore ꝛ rabie hoīem temptat: more famelici leo-nis predā deuorare cupiētis. Unde dicit Petrus apostolus. j. Petri. 5. Fratres sobrij estote ꝛ vigilate: quia aduersarius vester diabolus: tanꝗ leo rugiens circuit: querēs quē de-uoret: cui resistite fortes i fide. Que sunt verba ꝓ fundamēto assumpta: ꝛ in forma sua vestris charitatibus recitata. ¶ Charissimi mei. Est vna legalis sniā que dicit. Uox patris est vox filij: ꝛ vox filij ē vox patris. In-stit. de inutil. stip. §. Si vero. Et alia que dicit. Uox serui ē vox domini. ff. de dam. infec. l. si seru⁹. Cū Petrus apostolus vł Paulus loquiť: cū sint dei viui serui: ꝛ filij adoptiui: ver ba Petri sunt vba dei: ꝛ vox Petri vox dei: Quid ait Petrus? Sobrij esto-te ꝛ vigilate: qz aduersarius vester diabolus circuit ꝛc̄. In quibus tria tāgit. s. Diaboli astutiā: cū dicit: dia-bolus circuit. Christiani fortitudinē: cum dicit: cui resistite fortes in fide: Preualētis industriā: cū dicit. So-brij estote ꝛ vigilate. Ideo ꝛ nos tria mysteria vētillanda ꝓponimus.

¶ Primum. Temptantis astutia.

¶ Secundū. Resistētis prudentia.

¶ Tertium. Preualentis industria.

E primo: quod est demonis temptantis astutia: plura oc-currunt dubia declaranda.

¶ Primū dubiū est. Utrum demones: per inuidiā hoīes tēptan-do: demereanť: ꝛ angeli boni eos cu-stodiendo ꝛ instruendo mereantur. Et vř ꝙ nō: qz f̄m Joannē damasce-num. Quod hominibus est mors: hoc est angelis casus: sed homines boni post mortem non merentur: nec mali dmerenť. ergo nec angeli bo-ni merenť: nec mali dmereť. ¶ Huic quesito respondeť f̄m doctrinā dñi Alex. de ales. 2. pte. q. 118. mē. 1. ꝛ. 6. Bona. in. 2. di. 7. ar. 1. q. 3. per aliquas veritates. quarum.

¶ Prima ē ista: Angeli boni possunt per hoīum custodiā aliquid mereri: ꝛ mali ꝑ suggestionē ꝛ tentationē ali quid demereri. Sȝ secus ē de hoib⁹ ꝛ demonibus: qz hoībus determina-tur ꝛ tempus ꝛ locus ad merēdum: Demonibus aūt solūmō tempus: Et hec est rō: qz hō corporalis creatura ē ꝛ spūalis: ꝛ iō locus determinať ei fȝ corpus: tp̄s vero fȝ spūȝ: angelo aūt qz spūalis creatura est. tātūmō tem-pus determinať. Uñ dicit Aug. De⁹ mouet spiritualē creaturā ꝑ tēpus: sed corporalē ꝑ tēpus ꝛ locū. Et iō angelis determinatū ē tēpus merē-di vel demerēdi vsꝙ ad diē iudicij: quousꝙ vȝ hoīes totaliter assumāť ad gloriā: nō aūt ē eis determinatus locus: puta ꝙ nō possint mereri vel demereri nisi in celo: hoī vero: qz spi-ritualis: determinatū est tp̄s mere-di ꝛ demerēdi vsꝙ ad finē vite sue: qz corporalis: determinatus est sibi merēdi ꝛ demerēdi locus: huius vi-delicet terrene habitationis vite mor-talis. Uñ angeli boni vsꝙ ad diē iu-dicij hoīes custodiendo mereri pñt: Demones vero tentando demereri: hoīes vero mortui nec merei i pñt: si sunt beati: nec demereri: si damnati.

¶ 2. est ista. Duplex est meritū pre-mij in nobis: quoddam est in visione dei: siue in vi cōtemplatiua: quod di-citur aurea. Aliud vero ē circa nos vel proximū: in fide: in moribus: in cōseruatione subditorꝫ siue in vi ad-ministratiua: qđ dř aureola. Angeli

aũt ante lapsum maloꝝ ꝛ cõfirma-
tionẽ bonoꝝ habuerũt tempus me-
rendi premiũ visionis dei: ꝛ illius cõ
tinuationis: vñ vltra illud tp̃s merẽ
di.s.post lapsũ maloꝝ ꝛ ꝯfirmationẽ
bonorũ nõ opꝫ ponere ꝙ mereant̃
illud premium: qꝛ amplius mereri
non pñt: sed de alio premio quod est
quasi aureole est tp̃s merẽdi vsqꝫ ad
iudiciũ: quãtũ.n. durabit meritũ in
hoibus: durabit ꝛ in angelis quo ad
custodiã hominũ laborãtib⁹. Simi
liter in malis angelis est e contrario
duplex demeritum. Unũ quo deme
ruerũt carẽtiã visiõis dei: ꝛ hoc fuit
ante lapsum: mõ aũt nõ possunt illaꝫ
amplius demereri: aliud est in sugge
stione facta hoibus: ꝛ in isto deme
rito cõtinue crescũt: ꝛ quãto magis
peccãt mala suggerendo: tãto crescit
coꝝ demeritum: ꝛ tãto crescet pena
post iudi iũ. ¶ 3. est ista: Demones
licet blasfement ꝛ odio deũ habeant:
in hoc tñ nõ demerent̃: qꝛ hoc perti-
tinet ad vim contẽplatiuam: ꝛ talis
motus inordinatus in deũ cõuersus
est illis in penã nõ in demeritũ. Si-
cut etiã in hoibus damnatis inordi-
natus motus volũtatis in deũ: puta
odiũ dei: conuersus ẽ eis in penam:
ꝛ imputat̃ i supplicium: nõ ĩ demeri
tuꝫ. Et similiter angeli boni in glo-
ria cõfirmati diligendo deũ amplius
nõ merent̃: qꝛ illa dilectio cõsumata
data est sibi in premium dilectionis
imperfecte habite in via: ꝛ ideo dile-
ctio illa imputat̃ in premiũ: nõ in me
ritũ. Et boni quidem angeli ꝑ amo-
rẽ ita sunt ad deũ cõuersi ꝛ cõsuma
ti: ꝙ circa ipsum nõ possunt amplius
mereri nec demeri: sed tñ circa ho-
mines custoditos mereri pñt. Mali
vero angeli ita sunt per odiuꝫ a deo
auersi: ꝙ circa ipsuꝫ deũ nec amãdo
mereri nec odiendo demereri pñt.
¶ 4. ẽ ista. In ãgelis bñis nõ ĩtẽdit̃
nec crescit bona volũtas: in ãgelis ve
ro damnatis semꝑ intẽdit̃ mala vo
lũtas: ꝛ crescit coꝝ malicia. Cui⁹ rõ
est ẜm Bona.vbi.s̃. in sol.q. Quia
voluntas in bonis angelis ꝑꝑ influẽ
tiã ꝑfectã: quã.s. habuit a diuina bo-
nitate: statim venit ad terminuꝫ sibi
possibilẽ: ꝛ ideo ꝗ̃uis plura bona fa
ciant: tñ volũtas bona ꝑꝑ hoc nõ in-
tendit̃: licet merita accidẽtalia cumu
lent̃: vt dictũ est. Sed in malis nõ est
ita: qꝛ corruptio ꝛ infectio volũtatis
venit ab ipsis: ꝛ ipsi nõ potuerũt se
ita primo totaliter inficere: quin ad-
huc magis infici possint: ꝗ̃diu tp̃us
durat: vnde ꝛ crescit in eis maliciaꝫ
ꝛ etiã appetitus nocẽdi: ꝛ dominan-
di hoibus. Quãto.n. quis plura bo-
na facit tãto est melior: ꝛ quãto plu
ra mala tãto fit cõtinue deterior: sed
diabolus continue plura mala facit:
ergo cõtinue auget̃ eius malitia. Et
ꝗ̃to ꝗs plura hõicidia corꝑalia ꝛ spi
ritualia facit: tãto quotidie fit peior:
sed ꝑ pctm̃ primi hoĩs diabolus dr̃
homicida: ꝛ sic quãto plures peccare
facit: tanto fit deterior: tanto peior: ꝛ
sic cõtinue intendit̃ eius mala volun
tas: ꝛ multiplicant̃ demerita.

¶ 2. Dubiũ est. ¶ Utrũ demones cũ
magna cautella ꝛ astutia hoies iu-
stos tentationibus suis inuadãt. Rõ
dubii est: qꝛ scribitur de serpẽte dia
bolũ figurãte Ge.3. Serpẽs erat cal
lidior cũctis aiantib⁹ terre. ¶ Rñ ẜꝫ
Alex. de alis in.2. parte.q.119. mem-
bro.5. Et bone. in.2. di.21. ar.1. q.2. ꝙ
demones diuina iustitia permittẽte

cũ maxima cautella ꝛ malitia huma num genus tẽtationibus suis vexãt qḋ pcipue ex tribus apparet. ¶ pͦ. qꝛ tentauit primos parẽtes sub spe cie aialis bruti ꝛ irrõnalis: vbi viget sensitiua. Et hoc fuit ꝯgruũ. ¶ pͦ. re spectu diuini iudicii: qm dñs iustus ꝛ fidelis nõ pmittit hoiem tẽtari vl tra ꝙ possit: ꝛ iõ sic patiť diabolum in tẽtatione latere: vt nihilominus possit: ꝛ iõ sic patiť diabolũ in tenta tiõe latere: vt nihilominus possit ab hoie dephendi: ꝛ iõ nõ est passus vt diabolus hoiẽ tẽtaret in spẽ huma na ꝛ cõsimili: sꝫ potius in brutali: vt diaboli brutalis ꝛ irrõnabilis psua sio facilius dephẽdi posset. ¶ 2ͦ. re spectu operis. Quia. n. hõ ex pte sen sibili ꝛ brutalis maxͤ aptus erat in clinari ad bonũ vt nũc. i. ad bonum fm quid: iõ cõgrue diabolus ipsuꝫ tẽtauit i effigie aialis sensibilis ꝛ bru ti. ¶ 3ͦ. respectu finis intenti. Qꝛ. n. diaboli tẽtatio ad hoc ordinabatur: vt hõ efficereť siȓis aiali bruto: cum contempto bono incõmutabili: bo no cõmutabili adhereret: ꝛ ibi quie sceret: iõ ad hoc insinuandũ in spẽ aialis bruti debuit tẽtari: ꝛ sic pꝫ ꝙ cautelosa fuerit diaboli tẽtatio ex p missione diuina. ¶ 2ͦ. qꝛ tẽtauit pri mos parẽtes nõ sub q̃libet spẽ aia lis bruti: sꝫ sub determinata: vꝫ sub spẽ serpẽtis hñtis faciẽ virgineã: vt dicit Beda. Et hoc fuit ꝯgruũ. ¶ pͦ. respectu diuini iudicii. Qꝛ. n. ex illa tẽtatione diuino iudicio iter hoiem tentatũ ꝛ diabolũ tentatorẽ inimici tia exoriri debebat: iõ tentatio illa aialis ꝛ brutalis in serpentis forma debuit fieri: quẽ serpentem hõ post lapsuꝫ maxͤ exhorret: ꝛ g serpẽs ma xime sua calliditate insidiať hoiem ledere. ¶ 2ͦ. respectu operis: Qꝛ. n. tẽtatio fiebat p suggestionis igressũ: q̃ ad cor itrat sub spẽ serpẽtis: ꝛ ibi venena pcti diffundit: ex q̃ hõ spũa liter moriť: iõ vt exterior effigies i te riori opi rñderet: ꝯgruũ fuit hoiem tẽtari a diabolo in effigie serpentis: cuius ppriũ ẽ serpere: ꝛ venena dif fundere: ꝛ diffundẽdo hoiẽ interfi cere. ¶ 3ͦ. respectu finis itẽti. Qꝛ. n. diabolus in tẽtatione illa intẽdebat faciẽ hois sursum eleuatã: ꝛ caput ꝛ superiorẽ mentẽ: deorsuꝫ ꝯuertere ꝛ totũ ad terrã psternere: ꝛ postmo dũ ad malũ finẽ pducere: iõ deo p mittẽte tẽtauit in effigie serpentis: q fm totũ suũ corpus i suo incessu ter re hꝫ adherere. Et sic pꝫ ꝙ cautello sa sit diabolica tentatio diuina pmit tẽte iustitia. ¶ 3ͦ. qꝛ tentauit pmos parentes in effigie serpẽtis hñtis fa ciẽ virgineã: hoi siȓẽ ꝛ amicã: ꝛ cor pus serpẽtinũ: hoi dissimile ꝛ inimi cũ: ꝛ h ad innuẽdũ ꝙ in oi sua tenta tione infernalis diabolus p pponit aliqḋ bonũ: sꝫ pparat malũ: ptendit amicitiam: sed latet inimicitia: ostẽ tat virgineã simplicitatẽ: sꝫ palliat serpẽtinã calliditatẽ: offert mel vgi neũ: sꝫ occultat fel serpentinũ: pmit tit dulcedinẽ: sꝫ inuoluit amaritudi nẽ: pmittit vitã: sꝫ ordinat mortem: spõdet altitudinẽ: ꝛ trahit ad pfun dũ. Uñ Paul. 2. ad Cor. xi. Ipse n. sathanas trãsfigurat se in angelũ lu cis: non est g̃ mirũ: si ministri eius trãsfigurenť veluti ministri iustitie quoꝝ finis erit fm opa ipsoꝝ. O ꝙ callidus: o ꝙ astutꝰ: o ꝙ malitiosus est iste serpẽs antiquus: cuius inten tio est: hoiẽ ad sensualẽ ꝛ brutalẽ

vitam

vitaz inclinare: ad terrã psternere: venenare: occidere. in perditionem deducere.

Cₒ 3ᵐ. Dubiũ est. C Quẽ modũ servet diabolus suis malignis tentationibus hoĩez vexãdo. Dz.n.mille nocẽdi modos iste versutus hostis: vt dicunt canones in .c. Uisis. 16.q.2. Rñº. secundũ dominũ Alexan. de alis. in 2. parte. q. iiij. 7.120. 7 sanctus Bonauẽ. in 2. distin. 22. arti. i. q. pma. 7 secundum eundem Bonauẽ. in. 3. parte breuiloquij. c. 2. Quod cum nemo operetur ad malum aspiciẽs: nec malum appetit nisi sub specie boni: ideo diabolus clare deprehẽdens: q non posset mulierem Euaz in peccatum precipitare: nisi proponeret aliquod appetibile: pro tanto illa in tentando fallaciter propo / suit: ad q ois homo ſm veritatẽ tẽdit nãliter. Nãliter. n. ois hõ btitudinẽ appetit: q est bonũ gliosũ 7 copiosũ 7 delitiosũ: iõ ois hõ nãliter appetit excellentiã. 7 sufficientiã: 7 letitiã. Et in ordinato appetitu eoz cõsistit iustitia: 7 in imoderato cõsistit culpa. Nã supbia nõ ẽ aliud: q̃ imoderatus appetitus excellentie. Auaritia nõ ẽ aliud: q̃ imoderatus appetitus sufficiẽtie. Gula ãt nõ est aliud: q̃ imoderatus appetitus cibi suauiter reficiẽtis. Cõsiderãs g diabolus hãc eẽ viã ad pcipitandã mulierẽ i culpã. C p. pmisit dignitatis excellẽtiã: dicẽs. Eritis sic dij. C 2º. subiũxit cognitionis abundãtiã: dicẽs. Sciẽtes bonũ 7 malũ. C 3º. ptẽdit suauitatis expientiã: cũ oñdit lignũ pulchrũ visu: 7 ad vescẽdũ suaue. Et qr mulier ɔsensit: iõ appetendo eẽ, sicut deus fuit supba: deinde appetẽdo scire bonũ 7 malũ: fuit auara: deinde experiendo suauitatẽ pomi fuit gulosa: 7 in hoc fuit trãsgressionis ira: 7 inobedientie culpa inuoluta. Et sic Eua fuit inordinata quo ad vim rationalem: dum appetiit scire occulta quo ad irascibilẽ: dũ appetiit alta: 7 quantum ad concupiscibilem: dum appetiit gustare suauia. Hoc modo: qr in vnaquaqz anima est triplex vis, videlicet rationalis: irascibilis 7 concupiscibilis: quasi tres heres in vna ciuitate: 7 tria sunt exteriora 7 temporalia bona: scientia: excellentia: 7 suauitas: diabolus infernalis cum satellitibus suis: cũ bono sciẽ humane: qsi cũ materiali bombarda percutit 7 impingit vim rõnalem. i. humanum intellectũ: quasi arcem fortissimã: 7 cũ hoc plio captiuat innumeros: theologos: canonistas: legistas: logicos: philosophos: astronomos: nigromantes 7 supstitiosos: dicẽs eis. Eritis sciẽtes bonũ 7 malũ. Heu quot decipit tales per superbiam: iniustitiam: vanamgloriam: inuidiam: impugnationem veritatis. Contra quos militant canones. 26. causa. per totum. Quot in hoc decipit: quot inuoluit per auaritiaz 7 inordinatum rerum temporaliuz appetitum. Contra quos militant. c. Sicut hi. c. Omnes. 47. distin. Et cum bono humane excellentie quasi cum materiali bombarda percutit 7 impingit vim irascibilez: quasi turrim fortissimam. Et cum hoc bello captiuat innumeros: reges: principes: duces: 7 militares: prelatos 7 ecclesie clericos: inducẽs per viã symõie 7 ãbitiõis: p mũera 7 pditiões

per violentiam: et minas: ad dominia: ad imperia: et ad dignitates et officia: et ad inferni precipitiū pariter et supplicium. 48.di. Sicut bi.1.q.1.c. Principatus. et c. Nullus itaq; 7.q.6.c. Sicut is. Et cū bono mundialis suauitatis: quasi cū terribili bombarda turrim percutit vis cōcupiscibilis. Et in hoc bello innumeros prosternit in ebrietis: in ludis: cantilenis: crapulis et epulis: luxuria et fornicatione. O quantam stragem in ista vi cōcupiscibili. Unde Leo papa in sermone sic ait. Nō cessat antiquus hostis tēptationis laqueos vbiq; pretendere: vt credentiū fidem quoquo modo valeat corrūpere: nouit quem gaudio fallat: quē merore conturbet: nouit cui infundat virus inuidie: cui apponat blandimenta luxurie: omnium discutit cōsuetudines: ventillat curas: scrutatur affectus: et ibi causas querit nocēdi: vbi quenq; viderit diligētius occupari. Hec ille. Ex his patet quanta sit diaboli tentātio malitia: quāta astutia: quāta peruia.

Secūdo principali: quod ē christiani resistētie prudentia: est notandū: q phūs in libris politicorū de arte militari dicit tria notabilia. ¶ Primo in 3.politicorum dicit: q in re militari ad peritiā magis quā ad probitatē respiciendū est. ¶ 2.in.6.poli.dicit: q ad bellū quattuor multitudinis partes sūt vtiles.vz.equites: pedites grauis armature: expediti leues: et turba naualis. ¶ 3.in.7.poli.dicit: q rei bellice studia bona sunt existimanda: sed nō vt finis supremus: sed gratia supremi finis. ¶ Hoc nō dico in militia spūali: q i ea et prudētia sine peritia et pbitas cōsiderāda sunt: et nō solū quattuor multitudinis ptes: sed oēs adulti viri et mulieres omnino concurrūt: et ipsa militia nō est humane vite finis: sed ordinatur ad supremū finē. fm illud. Estote fortes i bello: et pugnate cum antiquo serpēte: et accipietis regnū eternū. In ista ergo spūali militia debet christianus cum summa prudentia preparari: vt ab inimici nequitia possit liberari: et victor euadere. Hec aūt prudētia i hoc stat: vt spūalis miles ita spūaliter armet: sicut et tēporalis tēporaliter armat: In milite aūt tēporali.12. cōcurrūt: que et in spirituali spiritualiter requiruntur: ordine tali.

¶ Primo ergo spiritualis miles debet in numero militū ascribi: quo ad deū. Sicut miles tēporalis fm Monaldū in summa. littera Miles: et torneamētū: et Glo. in l. Milites. la.2.ff. ex quibus causis maiores: numero militū ascribitur. Sic spūalis miles si vult congrue cōtra diabolum militare: et de eo victoriam reportare: debet numero militum dei ascribi: per predestinationem in libro vite. Si.n. quis in libro vite per diuinam predestinationem non fuerit ascriptus: nō potest finaliter de diabolo victoriam reportare: quinimmo corā eo miserabiliter cadit. vt declarat Sco. in primo di.41. Unde scribitur Apoc.20. Et q nō est inuētus in libro vite scriptus missus ē in stagnū ignis. Et.21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum: nisi qui scripti sunt in libro vite agni. Hic et similiter in sequentibus practica et dilata: prout tibi expedire videbitur.

¶ 2. Sacramento astringi: quo ad votum: Sicut miles tēporalis iurat se mortem non recusaturū p republica: vt dicunt Monal. ꝛ Slo. vbi supra. Sic spiritualis Christi miles: si vult de diabolo victoriaȝ reportare: debet sacramento ꝛ voto astringi pꝫr baptismum: in quo vouet se renunciaturū carni: diabolo: mundo ꝛ pōpis eius: ꝛ hoc voto se obligat sub pena mortis eterne. Sine isto autem voto in sacramento baptismi facto impossibile est viꝫ adultū vel paruulum de diabolo victoriā reportarē: vt innuit Scotus in. 4. d. 4. q. 6. Vñ scribit Mar. vlt. Qui crediderit ꝛ baptizatus fuerit: saluus erit: qui vero nō crediderit: cōdēnabit. Et iō oēs qui nō sacro baptismi astringunt: a diabolo debellant, ꝛ incarcerantur.

¶ 3. Examinari: quo ad pctm. Sicut tēpalis miles examinādus ē: vt bonus eligat ꝛ malus repellat: qꝛ requirit peritia i milite: vt dicit Phs. 5. polit. Sic ꝛ spūalis miles dꝫ examinari: dꝫ p cōfessionis sacrm examinare cōsciētiā suā: dꝫ p sacerdotem diligenter examinari: vt omnia pctā sua in confessione denudet. Sine. n. ista examinatione p cōfessionis sacrm ipossibile ē quēq₃ esse bonū militem: aut de diabolo victoriā reportare. Sicut distincte insinuat Sco. in. 4. di. 16. Vñ ꝛ filij Israel pugnātes ꝯ filios Beniamin: bis occisi sunt ab eis: qꝛ erāt in pctō mortali ydolatrie: pp ydolum Miche: qđ in tribu Dan publice colebat: vt dicit Nico. de lyra i suis moralibus. Judic. 20. Et iō: qui nō examinat cōsciētiā suā: nec diligēter peccata sua confitetur: nō potest cum diabolo victoriose pugnare: qꝛ diabolus habet potestatem in peccatore: sicut pastor in pprio pecore. 24. q. i. Miramur.

¶ 4. Nō negociari: quo ad mundum. Sicut tēpalis miles nō dꝫ eē negociator vel mercator: sicut dicunt Monal. ꝛ Slo. vbi s. Et s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 40. ar. 2. assignat rōnem. Sic nec spiritualis miles Christi dꝫ i terrenis negocijs p occupationē: nec in terrenis diuitijs per affectionē nimis alligari: qꝛ ista nō bene cōueniunt viro spūali simul vt innuit s. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 40. ar. 2. Unde Pau. 2. ad Timo. 2. Nemo militans deo iplicat se negocijs secularib⁹: vt placeat ei cui se pbauit. Et ideo qui in talibus nimis occupatur: non potest esse bonus Christi miles: nec de diabolo triumphare: dicente Ueritate Mat. 6. Non potestis deo seruire ꝛ mamone. Et hec est potissima causa: pp quam diabolus psternit innumeros: ꝛ rari possunt contra diabolum preliari.

¶ 5. Ense accingi: quo ad verbum. Sicut tēpalis miles s₃ pfatos doctores ense accingitur: sic ꝛ spūalis Christi miles debet omnino diuini verbi ense muniri: sm illō Apost. ad Ephe. 6. Assumite gladium spiritus: quod est verbum dei. Sine isto auteȝ ense diuini verbi impossibile ē Christi militem de diabolo victoriam reportare: sicut declarat Sco. in prima. q. prologi primi sententiaruȝ: ꝛ ratio est: qꝛ non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo: quod pcedit de ore dei. Et ideo vniuscuiusq₃ ensis debet eē super femur suum propter timores nocturnos Can. 3. Propter huius ensis defectum innumeri corruunt ante diabolum.

¶ Stigmatizari: quo ad signum. Si-
cut temporalis miles sm̄ prenomina
tos debet publica stigmata i brachijs
habere: vt ab alijs discernatur. Sic et
spiritualis Christi miles debet domi
ni sui crucifixi Christi Jesu stigmata
et insignia in corde i ore et in brachijs
depicta gestare: vt insultantem demo
nē valeat irridere. Unde Paulus ad
Gal. 6. De cetero nemo mihi mole-
stus sit. Ego .n. stigmata dn̄i Jesu in
corpore meo porto. Sine istis Chri-
sti stigmatibus difficile est potentissi
mū diabolum superare: sed per ista
Christi stigmata: que hominē robo-
rāt: faciliter superatur. Unde clamat
Sponsus ad animam dicens Can. 8.
Pone me: vt signaculum super cor
tuum: et vt signaculū super brachium
tuū: q2 fortis est vt mors dilectio: et
dura sicut infernus emulatio.

¶ 7. Esse obediens: quo ad preceptum.
Sicut temporalis miles sz prefatos
debet suis principibus esse obediens
in his que non sunt expresse mala. 23.
q. i. c. Quid culpatur et l. Omne delic-
tum. ff. de re militari. Sic et spiritua
lis Christi miles debet deo et prelatis
suis in omnibus obedire: que domi-
no pmiserunt obseruare: vt in dicto
c. Quid culpatur. Et sine ista obediē
tia: quo ad diuina precepta: impossi-
bile est hominē de diabolo victoriam
reportare: quia scribitur Prouer. 21.
Uir obediens loquetur victoriā.

¶ 8. Esse vigilans: quo ad bellum siue
inimicū. Sicut .n. tēporalis miles con
tra inimicoꝝ insidias et versutias de
bet esse vigilans. l. Qui excubias. ff.
de re mili. et l. i. ff. de offi. prefecti vigi-
lum. Sic et spiritualis miles cōtra de
monum bella et temptationes peruigil
esse debet: dicente Petro .i. Petri. 5.
Sobrij estote et vigilate: q2 aduersa-
rius vester diabolus: tāq3 leo rugiēs
circuit: querēs quem deuoret. Sine
ista vigilantia vix a diaboli laqueis
euadet quis: q2 callidissime temptat: et
maliciose supplantat: vt dicit Bona.
in. 2. di. 21. ar. 2. q. 3.

¶ 9. Esse castus: quo ad corpus. Si-
cut .n. temporalis miles debet esse ca
stus. l. Qui cū vno. ff. eo tit. Sic et spi
ritualis Christi miles debet i signis:
in verbis: in factis: et in cōuersatione:
esse castus: purus et mundus: alias
deo nō pōt legitime militare: q2 for-
nicatio maximum est peccatū: et tem-
plum dei violat 32. q. 4. In eo et q. 7.
Non solū. Et non solū fornicatio: que
proprie est carnalis cōmixtio cum vi-
duis: meretricibus et concubinis: sed
stuprum: raptus: adulterium: bestia-
litas: mollicies et sodomia. De quib9
36. q. i. c. Lex illa: omnia diuertunt ho-
minē a militia Christi. Unde Pau-
lus .i. Cor. 6. Nescitis q2 corpora ve-
stra mēbra sunt Christi. Tollens er-
go membra Christi: faciam membra
meretricis? absit. Qui adheret mere
trici vnum corpus efficitur: qui adhe-
ret deo vnus spūs est. Fugite fornica-
tionem: nolite errare: neq3 fornicarij:
neq3 adulteri: neq3 molles: neq3 ma-
sculoꝝ concubitores regnū dei possi-
debunt. Hec ille.

¶ x. Esse constās: quo ad animam. Si
cut .n. tēporalis miles sm̄ pfatos do-
ctores debet esse constans: magnani-
mus et animosus: vt nō ex terrore ini
micis terga vertat et fugam arripiat:
q2 sic pauere faciunt corda pusilloꝝ:
vt dicitur Deut. 20. Sic et spiritualis
Christi miles debet esse in spirituali
certamine

certamine cū diabolo: mundo ꝛ carne constans: magnanimus: ꝛ animosus: non terga vertere: nec pauere: qꝛ vt dicit s. Bona. in. 2. di. 21. ar. 1. q. 3. Licet diabolus sit potentissime nature: tamen in impugnādo debilis est: tū primo qꝛ non ſm totū suum posse a deo tentare permittitur: tū. 2°. qꝛ nō vincit nisi volentem: ꝛ ideo cōstanter contra ipsum pugnandum est: qꝛ scribit Jaco. 4. Resistite diabolo: ꝛ fugiet a vobis.

¶ xi. Patiens esse: quo ad penam. Sicut temporalis miles in malis ꝛ in aduersis tollerandis patiens esse debet: qꝛ miles vno modo dicitur a malo: Sic ꝛ spiritualis Christi miles ꝺ diabolo cupiens victoriam reportare: debet esse in laboribus. in vigilijs ꝛ aduersitatibus: in iniurijs ꝛ contumelijs patiens: ꝛ mansuetus: qꝛ in talibus vera consistit patiētia. 23. q. 1. §. 1. ꝛ 23. q. 3. c. Sex differentie. ꝛ. q. 4. c. Quod Christus. Sine ista patientia in malis tollerandis non est possibile Christi militem de diaboli manibus euadere: qꝛ clamat Ueritas Luc. 21. In patientia vestra possidebitis animas vestras. O q̄ optimum scutum est istud contra omnia inimici tentamina: ꝓpter hoc clamabat ꝛ Paulus dicēs ad Romanos. 5. Gloriamur in tribulationibus: scientes ꝙ tribulatio patientiam operatur: patiētia autē probationem: probatio vero spem: spes autē non cōfundit.

¶ 12. Esse perseuerans: quo ad victoriam. Sicut temporalis miles inter omnia alia militum ornamenta precipue habere debet perseuerantie virtutem: vt videlicet vsq3 ad victorie finem in bello perseueret: qꝛ de bellis publicis fugientes sunt infames. 6. q. 1. c. Infames ꝛ ibi Glo. Et capite puniri merentur nisi dominum defendere non potuerint. l. Omne. §. Qui in acie. ff. de re militari. Sic ꝛ spiritualis Christi miles sup omnia que habere debet: precipue incumbere debet virtuti perseuerantie: que ex patientie virtute nascitur. 7. q. 1. Suggestum. Et hec perseuerantia debet esse in cauendo ne preterita mala redeāt. De pen. di. 2. §. Querendum. In bono proposito cōseruādo. 16. q. 1. Uos autē. In tribulationes vsq3 in finem sustinendo. 7. q. 1. Suggestum. O q̄ laudabilis ꝛ gloriosa est perseuerantie virtus: multis deus dedit dilectionem suam quibus tamen non dedit perseuerantiam. Et ideo perseuerantia in bonum est donum dei. De pen. di. 2. §. Euidenter. Qui in bono incepto non perseuerat retro aspicit. De peni. di. 2. c. Pennata. Incassum bonum agitur: si ante vite terminū deserat. De pen. di. 3. c. Incassum. Qui autē in bono ꝑseuerauerit saluus erit. 7. q. 1. Suggestum. ꝛ De pen. dist. 2. c. Non reuertebantur.

d E tertio principali: quod vocatur preualentis industria: est aduertendum notabile dictum legistarū. Dicūt. n. legiste. Insti. de rer. diui. § illud quesitū: ꝛ. ff. ad l. fal. l. in q̄titate. §. magna. Inspiciēdū est qꝺ euenire potest. Et iterum dicit in. l. continuus. ff. de ver. oblig. § cum ita in fine: Qꝛ in incertis ꝛ non certis locus est cōiecturis. Ad q̄d' hoc? Quia sumus in bello cum diabolo: quia militia est vita hominis super terrā. Job 7. Inspiciendū est ergo ꝛ diligenter q̄

siderandum: quid de hoc bello nobis euenire potest: quia vel eterna salus: vel eterna pena: Et quia victoria & belli euentus est incertus & varius. Ideo coniecturandū est quibus armis: quibus cautellis: quibus medijs: qua industria victoriā reportare possimus. ¶ Si autē queratur: que ē industria: qua mediāte victoriā reportare possimus: Respondeo q̄ est triplex.

¶ Prima. Quo ad modum.

¶ Secunda. Quo ad gladium.

¶ Tertia. Quo ad animum. ¶ Quo ad modum est aduertēdū: q̄ modus pugnandi: plurimū ad victoriam confert. Aliquando n. pugnandū ē q̄ viriliter. Aliquādo vero fuga est simulāda: prout fecit Josue cōtra oppidū Hay Josue. 8. Aliquādo apte pugnādū est: aliquādo vero cū insidijs: prout fecerūt filij Israel contra Beniamin Judic. 20. Est enim modus in rebus: sunt certi deniq̄ fines. Quos vltra citraq̄ nequit cōsistere verum: Quia caro mūdus & demonia diuersa mouēt prelia: notādum: q̄ in spūali bello: quod ex concupiscentia carnis oritur: fugiēdum est & tergiuertendū. In bello qđ ex cōcupiscētia oculorum que est auaritia nascitur: similiter fugiēdum est. In bello quod ex superbia vite oritur viriliter pugnādū est & fortiter resistēdū. ¶ Figura mirabilis de hoc habet̄ 2. Re. 2. Ubi scribit̄ q̄ Abner princeps exercitus Saul pugnauit cum tribus fratribus filijs Saruie videl; Joab Abisai & Asael: & euasit a Joab & Abisai fugiendo: sed interfecit Asael resistendo. Sicut enim declarat Alex. de alis in. 2. parte. q. 177. membro. 1. Concupiscentia dicit̄ peruersa volūtas alicuius boni cōmutabilis: & ista est cō-munis radix ex qua oriūntur concupiscentia carnis: & oculorū & superbia vite. Tres ergo filij Saruie sunt concupiscentia luxurie: quo ad carnem: cōcupiscentia pecunie: quo ad tēporalem substantiā: concupiscētia excellentie quo ad superbiā: & he tres concupiscentie ex mala voluntate: & ex malo amore & ex mala & generali cōcupiscētia quasi ex suo patre generant̄. Joab inimicitie interpretatur: & carnis cōcupiscētiā figurat: que cōcupiscit aduersus spiritū: & spiritus aduersus carnē & sibi inuicē aduersantur. Ad Gal. 5. Abisai vero pater meus superfluus interpretatur. Et concupiscentiā oculorum siue auaritiā designat: que semper superflue cumulare dͤsiderat: iuxta illud Eccl. 5. Auarus nō implebit̄ pecunia. Asael vero sustollēs deum dicitur: & figurare superbiā pōt: que hominem veluti deum sustollit in altū: sm illud Abdie. 1. Superbia cordis tui extulit te: exaltantē soliū tuū Abner qui cōtra istos tres preliat̄ ī̄terp̄tat̄ pr̄ lucidus: vel lucerna patris: & virū Christi fidelem prefigurat: qui & in se per bonam vitam est lucidus: & per bonum exemplū alijs prestitum est lucerna: sm illud Matth. 5. Uos estis lux mundi: nemo accendit lucernam: & ponit eam sub modio: sed super candelabrum: vt luceat omnibus: qui ī domo sunt. Cum ergo superbie spiritus nos ad bellum prouocat: non est fugiendum: nec terga vertendum: sed fortiter & ad oppositum resistendum: per humilitatis exercitia: eligendo officia viliora: q2 humilitas est penitentie fundamentum. De pen. dist. 2. c. 1. Unde scribitur Jaco. 4. Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam:

subditi estote deo .s. per humilitatem: resistite aut diabolo .s. tentanti de superbia: et sic fugiet a vobis victus et occisus: sicut et Abner interfecit Asael resistendo. Cum et spiritus avaritie nos impugnat: non sic est resistendum: sed fugiendum et declinandum: quia familiaritas pecunie et rerum temporalium sitim auget et cupiditatem: et non satiat appetitum: sed accendit. 47. dist. c. Sicut hi. Unde clamat Paulus .i. ad Cor. x. Fugite ab ydolorum cultura. Ydolorum cultura est avaritia: sicut ipse dicit ad Ephe. v. Et primus ad Tim. 6. Radix omnium malorum cupiditas: quam quidam appetentes erraverunt a fide. Tu vero o homo dei hec fuge. Sic Abner fugiendo ab ipso Joab evasit. Cum etiam nos carnis concupiscentia vocat ad prelium: non est contendendum sed fugiendum: recedendum: elongando se a mulieribus: a consortiis impudicis: a frequentia iuvenum et iuvencularum. Femine et sancte non sunt corporali frequentia visitande: sed sancta mente diligende. Nec est de feminarum formis disputandum. Non enim possunt deo coniungi pleno corde: qui feminarum accessibus frequentantur. Non debent femine cum clericis habitare: nec contrahere longa colloquia: nec sola cum solo loqui. 81. di. c. Interdixit. c. clericus. c. In omnibus. c. Non oportet. c. Feminas. Unde Paulus .i. Cor. 6. Fugite fornicationem. Et hoc modo Abner fugiendo evasit ab Abisai.

¶ 2º. Quo ad gladium. ¶ Qui victoriose cum diabolo vult preliari: semper habeat in manu sua sacre scripture gladium. Figura habetur Cant. 3. vbi dicitur. En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt omnes tenentes gladios: et ad bella doctissimi: uniuscuiusque ensis sup femur suum propter timores nocturnos. Lectulus Salomonis est cor. Custodes lectuli sunt sollicita industria et vigilantia. Femur carnalis delectatio. Gladius sup femur est sententia sacre scripture: carnis delectamenta perfodiens.

¶ 3º. Quo ad animum. ¶ Qui cum diabolo victoriose vult preliari oportet animum virilem induere. Figura habetur Num. i. Ubi in exercitu filiorum israel non numerantur pueri: nec senes: nec mulieres: neque servi: neque egyptii: sed solum viri israelite: qui possent ad bella procedere. Sic qui vult cum diabolo preliari: et cum victoria ad terram promissionis pertingere oportet animum virilem induere. Unde Gregorius hi. Cui inest puerilis vel lubricus sensus: vel feminea et resoluta segnities: vel egyptii et barbari mores: apud deum in sancto numero non habentur. In numeri aut dicuntur esse qui pereunt: numerati vero qui salvandi sunt. Ille. Ad quam salutem nos perducat pater, filius, et spiritus sanctus. Amen. Venite ergo ascendamus ad montem domini.

¶ De spirituali prelio: et multiplici demonum tentatione. c. 32.

Venite ascendamus ad montem domini: et docebit nos vias suas.

¶ Scribuntur hec verba. Exo. i. Et ait Pharao ad populum suum. Ecce populus israel multus et fortior nobis est: venite sapienter opprimamus eum: ne forte multiplicetur: et si ingruerit contra nos bellum: addatur inimicis nostris. ¶ Et Math. 4. Et accedens tentator: dixit ei. Si

filius dei es. ¶ Quātū sitiat hūanū
interitū infernalis inimicus: cū quā
toue labore humanā querat z solli
citet pditionē: pstātissimi ciues z au
ditores dilecti in xpo Jesu: ex trib9
pcipue declarat: vz ex modo: ex nu
mero: ex obiecto. ¶ p loco declarat
ex modo: quē in tentando obseruat.
Nā antiquus hostis in tētando hu
manū genus modū obseruat astutis
simū z cautellosum: sub specie boni
decipiēdo z psuadēdo. Uñ sub spē
serpētina cū facie virginea p9 hoiez
decepit: vt dicit Beda: z Bona. in. 2.
di. 21. ar. 1. q. 1. Et Saul sub spē Sa
muelis. 1. Reg. 28. Et xpm Jesuz q̄si
eidem pro sua fame cōpatiens: mali
tiose tētauit. Uñ Paulus. 2. ad Cor.
xi. Ipse. n. Sathanas trāsfigurat se
in angelū lucis. Cōcordant canones
in. c. Nec mirū. 26. q. 5. ¶ 2°. Ex nu
mero. Quantū sitiat humanā dāna
tionē spūs tenebrarū: ex numero tē
tationū declaratur: qz nō ei vna suf
ficit tētatio: nec vnus tētandi mod9:
sed mille vtit vijs: mille tentationi
bus: mille modis stimulat z instigat
ad ruinā. Uñ Joānes pp in. c. Uisis.
16. q. 2. sic inquit. Hz. n. versutus ho
stis mille nocēdi modos: nec ignora
mus eius astutiā: conatur nāqz a pn
cipio sue ruine vnitatem ecclesie re
scindere: z oibus modis humanū ge
nus euertere z pturbare. ¶ 3°. Ex
obiecto. Quantū sit dānationis hūa
ne sitibundus spūs tenebrarū: ex ob
iecto tētationis declarat. Nullū. n.
adultū hoiem relinquit: quē nō ten
tet. Oēs stimulat: oēs prouocat: oēs
ad malū inuitat. Uñ Leo pp in quo
dam sermone inquit. Antiquus ho
stis oium discutit ꝯsuetudines: ven

tilat curas: scrutat affectus. Tenta
uit. n. Adam eminētissimuz. Gen. 3.
Sansonē fortissimuz. Judic. 16. Da
uid sanctissimū. 2. Reg. xi. Salomo
nem sapientissimū. 3. Reg. xi. Et qd
maius est: sanctuz sanctorū xpm Je
sum: cū tribus vicibus aggrediēdo:
sicut patefacit euāgelica hystoria: e
verba assumpta pro themate nro: q̄
iterū replicata dicunt in hac forma.
Et accedēs tētator dixit ei. ¶ Cha
rissimi mei: qñ cōmittit aliqd duel
lum: oēs currūt ad videndum. Hoc
mane terribile duellū cōmissuz est
inter xpm z diabolū: in deserto: i pi
naculo tēpli: z in monte excelso. Et
qz humana natura quodāmodo la
bit ad delicta: in Auc. de monachis
§ si vero. l. i. z. 12. q. 1. c. Ois etas: Jō
abundans cautella nō nocet. C. de
testamentis. l. testamentum. Et solli
cita vigilantia proficua est. Qz vigi
lantibus z nō dormiētibus iura sub
ueniunt. l. pupillus. ff. que in fraudē
creditorū. Et Insti. in prohemio: ibi
Glo. Christus ergo dux noster con
tra demonis tentamina z caute z vi
gilanter egit: docens nos: z caute z
vigilanter contra demones prelia
ri. Bellum aūt hoc terribile est quo
ad tria: que erunt psentis sermonis
partes principales.

¶ p. Quo ad modum.
¶ 2°. Quo ad numerum.
¶ 3°. Quo ad obiectum.

P Rimo quo ad moduz: quo
diabolus hoiem tentat: mo
uēde sūt alique qōnes theo
logice: quarū prima est ista. ¶ Que
sit differentia inter tentationem sug
gestionem z consilium diaboli. Ali
quando. n. diabolus dr tentare: ali
quando

quando suggerere: aliquando vero cõsulere. ¶ Ad hoc quesitũ dico secundũ doctrinam Alex. de ales in .2. pte. q. 117. meb. 1. § .1. in fine. Qd consilium diaboli dr respectu rationis vel intelligentie: quando vz obscurare nititur intellectum: vt iudicet vel credat bonum esse malum vel e conuerso. Sicut. n. proprium est spiritus sancti illuminare intellectum & rõnem ad cognitionem veritatis, iuxta illud. Jo. 16. Cum venerit ille spiritus veritatis: docebit vos oẽm veritatem: sic proprium est maligni spiritus per suum consilium intellectum & rationẽ in cognitione veritatis offuscare. Suggestio autẽ est respectu voluntatis. Nã sicut spiritus sctũs voluntati suggerit bona: ƒm illud. Jo. 14. Spũs sctũs suggeret vobis oia quecunqz dixero vobis: sic malignus spũs volũtati suggerit: vt vel amet nõ amanda: vel odiat non odienda: sicut suggessit Eue vt amaret pomi dulcedinem. Tentatio vero ẽ respectu liberi arbitrii: qd comprehendit & voluntatem ratione libertatis: & intellectum siue rationez ratione arbitrij: quod pertinet ad cognitionem: vt innuit Sco. in .2. di. 38. Sicut enim deus tentat hominẽ vt sumat vel sumere faciat de eo experientiam ad bonum: sicut tentauit Abraam. Gen. 22. sic & diabolus hominem tentat: vt de eo experientiam sũmat ad malum: tentat liberũ arbitrium: vt experiatur an bõ velit malo consentire: vel a bono dissentire. Unde Hugo. Diabolus qñ decipere quenqȝ tentat: prius naturam vniuscuiusqz intendit: & inde se applicat: vnde aptum homi- nem ad peccandum aspicit.

¶ 2ª. Questio est. ¶ Quid sit tentatio? Rñdet Alexã. de ales in .2. pte. q. 117. membro .1. Quod tentatio secundum Cassiodorum est assimilatio boni ad fallendum. Ubi aduertendũ: qȝ cũ intentio & finis tentationis diaboli sit peccatum: quod ẽ in se malum: & oppositum virtuti: cuz nullus velit malum inquantũ malum: nullus vult peccare nisi ratione alicuius boni: & ideo cum diabolus ducit hominem ad peccatũ semper ducit proponendo sibi aliquod bonum: per quod hominem fallat. Cum etiam virtus & vitium siue peccatum sint duo extrema: & ab extremo ad extremum non fit transitus nisi per medium: nunquã diabolus tentando ducit hominem a virtute ad vitium nisi proponendo aliquod medium: vel aliquid habens speciem boni. Unde Greg. Hostis nostri malitia tanta arte se palliat: vt plerũqz ante decepte mẽtis oculos culpas virtutes fingat: vt inde quisqz quasi expectet premia: vnde eterna dignus est inuenire tormenta. Unde Eue proposuit dulcedinem pomi: quoad gustum: scientiam boni & mali: quo ad intellectum: excellentiam: quo ad personam. Genes. tertio. Unde in tentando semper proponit aliquod bonum exterius & temporale. prout sunt diuitie: vel bonũ corporis: vt delectatio & cibus: vel bonum voluntatis: vt libertas: vel bonum intellectus: vt scientia: veritas: vel bonum persone vt vita: fama: laus: honor: & gloria: & sic tentatio est assimilatio boni, scilicet

apparentis ad fallendū. Hugo autē de.s.Victore sic tentationē diffinit dicēs. Tētare ē callide expiri & q̄si quibusdā blandis conatibus an vio lentā pulsationē probare: vbi dicit Alex.de alis, vbi supra. Qđ ista dif finitio itelligit quo ad initiū motus in pctm:nā tentatio p̄ ē blanda: 2° ve ro violēta nō absolute sed respecti ue. Accidit.n.aliq̄n diabolo sicut ac cidit ceco:qui primo tentat baculo vtrum inueniat viam per quā pos sit incedere:postquam autem inue nit viam quasi incedit secure. Sic diabolus primo tentat hominem: & si inueniat eū forte ad resistendū blande conat & paulatine:si vo inue niat viā paratā quasi violētius pul sat:nō q simpliciter violenter:quia nu'lū est pctm nisi volūtariū. Et vt dicit Greg. Nō est timendus hostis: qui nō pōt vincere nisi volentē. Sz dr violenter pulsare respectiue: q2 quasi quadā necessitate ↄsuetudinis vel inclinationis vel alterius rei tra hit in pctm vel profundat in pctō. Rōne blāditie draconi assimilat:q occulte insidiat. Rōne violētie:leo ni:qui aperte irascit. Blāde & occul te tentauit a principio Euā mrē3 no strā:s3 nos pp malā peccādi consue tudinē: & pp malā ad peccandū icli nationē: & pp mala exēpla: q̄si vio lēter ptrahit ad pctm: vel pfundat in pctō. Et iō nobis necessaria ē cau tella:quo ad tētationis initiū: & for titudo:quo ad eius pcessu3. Vn̄ Pe trus apl's.j.Petri.5. Sobrij estote & vigilate.s.quo ad tētationis initiu3. Cui resistite fortes in fide: quo ad processum.

¶ 3°. Qđ est. ¶ Quot sint humane nature tentatores. Rn°. s̄m Alexā. de alis, vbi supra, mēb.2. Qđ quinq3 sunt humane nāe tentatores. ¶ p° est deus. Nā tentat hoiem ad bonū nō ad seductionē: nō vt inducat in tentationē:sed in meritū vel probā tionē:sicut tentauit Abrahā. Gen.22. Tentat deus nō tentatione interio ri in qua sepe accipit malū:sed tēta tione exteriori: in qua acquirit bo num:sicut tentauit Job in substātia & amicis: & in aia reseruauit. Job.1. Tentat deus qn̄ diabolus tentat:q2 cum diabolus actum tentationis p ducit:deus vt cā p° ēt producit eun dem actum:inquantu3 est ens posi tiuu3 & bonum: nō aūt inquantu3 ē pctm: & a mala voluntate pductu3. & ad malum finē ordinatum. Et iō cum dr. Jaco.i. Deus.n.nemine ten tat.s.cum tētatione interiori: nec cū mala voluntate: nec cu3 intentione seducēdi:nec ad malū finē.sed solu3 ad bonum: & tentationis vtilitatem & profectū. ¶ 2° est hō. Qui dupli ci modo tentat. ¶ p°. Jn sua gn̄ali tē tatione. Et ad hoc tentat:vt verum sciat: & vt experientiā sumat ad ve rū:sicut cū quis aliquē tentat: vt ab eo discat quid sit vel nō sit ō aliqua re. ¶ 2°. Jn particulari tentatione. Hec mō quidā hoies ad hoc tētāt: vt alium ad pctm inducant: & i hoc vt dicit Alex.de alis sunt diaboli mi nistri. Et hoc mō multi sunt tētato res:qui viros vl mulieres sollicitāt ad ludos:choreas:luxuriā & fornica tionē. Sicut senes tentauerunt Su sannā. Dan.13. ¶ 3° est ↄcupia car nis: s̄m il'ud.ad Gal.6. Caro concu piscit aduersus spm. Nam absente diabolo pctm pōt eē a libero arbi

trio

trio: vel a voluntate ppria: vel a trahente carnis ocupia: vt dicit Bona. in.2.di.21.ar.2,q.2. Un tentatio a carnis ocupia aliqn e sine tetatione diaboli: sicut tetatio interior distinguit ab exteriori et ecouerso. Cu aut diabolus mouet in nobis carnale ocupiscetia: tunc diabolus e pm mouens: ocupia vero carnis est px: et immediatu moues. ¶ 4 est ocupia gnaliter dicta: q inheret aie ex coiunctione sui ad carne: et est mr oium malorum sicut diabolus est oium malorum pr: sed ocupia est ca tentationis ppinqua: diabolus vero remota: et d hac scribit Ezech.16. Pr tuus amoreus .i. diabolus: et mr tua cethea .i. concupiscetia. Sine ista .n. ocupia gnalr dicta no gnat diabolus pctm vllu: sicut nec pr gnare pot filiu sine matre. Un Greg. sup Leui.19. Cocupia est mr ois pcti. et diabolus pr. Hec ex Bona. vbi supra. ¶ 5 e diabolus. Qui est auctor et origo nedu oium pctorum: sed et oium tentationu: vt innuit Bona. vbi supra. Et ista diaboli tetatio aliqn est sine aliqua tentatione carnis: et sine aliqua ocupia: sicut qn tentauit xm et Ada: nulla ibi fuit carnis tetatio: qr nec i xpo: nec in Ada fuit carnis corruptio: vel ad malu icuruatio: vt ibide dic Bona. Silr aliqn diabolus tetat: et tn nulla est ibi culpa: nulla ocupia: qr viriliter sibi resistit: sicut qn tetat de infidelitate: de desperatione: et alijs vitijs no carnalibus sz spualibus. Sic ergo: cu deus tetat intedit hoiem pbare: et pbare sine approbatu reddere: iuxta illud. Sap.3. Deus tentauit illos: et iuenit eos dignos se. Diabolus vero cu tentat intedit pbare et reprobare: fm illud. Act.5. Cur tetauit Sathanas cor nrm metiri spiritui sancto? Homo coiter cu tentat intedit pbare: et de eo qd est in hoie experimentu sumere. fm illud. Ecci 13. Ex multa loquela tetauit te: et subridens interrogabit de absconditis tuis. Concupia vero carnis et concupiscetia gnaliter dicta cu tentant: lz no intendat vel pbare vel reprobare: tn ad eius tentatione seqt approbatio vel reprobatio: approbatio si quis dissentiat: reprobatio vero: si quis consentiat.

Secundo quo ad numerum.

¶ Quo ad numerum tetationu. q humana na in hac vita patitur: considerandu3. fm q dicit Alex. de alis in.2. pte.q.117. mem.6. Qd tentationu3 multiplicitas vno modo pot fm quatuor cas considerari. Aut v3 ex parte cae efficietis: et illa est ex parte tetationis. Aut cae formalis: et illa est ex pte modi tetationis. Aut cae malis: et illa e ex pte tentati vel mae tentationis. Aut cae finalis: et illa e ex parte finis tetationis. Alio mo potest osiderari dupliciter. Aut ex pte tetantis: aut ex pte tentati. Si ex parte tetantis: aut est penes modos in ipsa tetatione: aut penes dispositiones ad tetandum: aut penes originem tetationis: aut penes instrumeta tetationu. Si ex parte tentati: aut est penes intellm: aut penes affectu: aut penes consensum: aut penes approximatione. Et fm has diuisioes sumunt.25. tentationum genera. De qb sub breuitate singulariter est disputandum. N.

¶ p. Tetatio dr dubia. Est aut tetatio dubia, fm Ber. super Apoc.12.

in ipsa tentatione fiunt.
¶ 8ª. Oppssiua. De qua dicit Grego. Diabolus aliqñ opprimēdo rapit. Et vt dicit Alex. de alis in .2. pte.q. ii7.memb.6.§ 4. Oppressiua tentatio est respectu pñtiuz: que quasi cogunt ad pctm̄. Sunt.n.qdā q̄ per se idducūt ad pctm̄: vt sunt familiaritas principū ꝛ magnatoꝝ: familiaritas mulieꝝ: ablatio reꝝ: interfectio vel vulneratio filioꝝ aut ꝓpinquoꝝ: ꝛ si ad peccandū cogunt: est oppressiua tētatio: q̄ opprimēdo rapit. Oppressio.n.est q̄si qdā coactio. Hac tētatione oppssiua deiecti sunt multi ex populo israel: qui ex crudelitate ꝛ preceptis regis Antiochi, ad ydolatriam declinauerunt. i. Macha. i.
¶ 9ª. Insidiatiua. De qua Greg. Diabolus aliqñ insidiando circūdat. Et vt dicit Alex. de alis, vbi supra, ista est respectu p̄sentiū: que nō ex se inducūt ad pctm̄: sed cū fraude. Et tūc diabolus insidiādo circūuolat. Aliqua.n. p̄sona erit iusta ꝛ sctā: qd facit diabolus: insidiat: circūuolat: tēdit laqueos: p̄curat: vt p auditū vel per visum: vel p malum exemplū vel p aliquā societatē frangat sibi caput. Hoc mō per societatē mulieris p̄cipitauit Adam. Geñ. 3.
¶ 10ª. Cōminatiua. De qua Grego. Diabolus aliqñ mināndo terret. Et vt dicit Alex. ibidē. Ista ē respectu maloꝝ futuroꝝ ꝛ iminentiū: ex quorum metu diabolus cōminando tētat. Aliquos.n. incitat ad mentiēdū: vel periurāndū: vel ad fornicandū: vel ad aliud pctm̄: timore mortis: vel pauptatis: vel ifamie: vel inimicitie: vel indignationis maioꝝ. O quot profundat in hoc pelago.

¶ 11ª. Suasiua. De qua Grego. Diabolus aliqñ suadēdo blandit. Et vt dicit Alex. vbi supª, ista ē respectu bonoꝝ futuroꝝ ꝛ iminentiū: ad q̄ suadēdo blandit: ꝛ ad pctm̄ rapit. Hoc modo inumeros p̄cipitat i inumera pctā: sub spē acquirēdi pecunias vel terrenam glīam: vel secularia dominia: aut ecclīasticas prelationes: aut officia: aut dignitates: aut delectationes: aut humanas laudes. Heu, Heu, quot suadendo precipitat.
¶ 12ª. Desperatiua. De qua Grego. Diabolus aliqñ desperando frāgit. Et vt dicit Alex. hec est respectu futuroꝝ remotoꝝ: que vere bona sūt. De quibus veris bonis diabolus p suadet hoīes desperare: tum pp difficultatē virtutū: tum pp pctā preterita: tum pp diuinā iustitiā: tum pp predestinationē: tum pp malā corporis cōplexionē: tum pp ad malū inclinationē. Hoc mō in desperationem inducit vsurarios: concubinarios: partiales: ꝛ retinentes alienuz: clericos ecclīe bona dissipantes: religiosos apostatātes. Sic tētauit exploratores terre pmissionis: qui dixerunt. Nūi. i3. Nequaq̄ ad huc populum valemus ascendere.
¶ 13ª. Promissiua. De qua Greg. Diabolus aliqñ pmittēdo decipit. Et vt dicit Alex. hec ē respectu futurorum remotorū: q̄ uera bona nō sūt: q̄ diabolꝰ pmittit: ac si uera bona essent. Et hoc modo pmittit nicromātibus ꝛ diuinis thesauroꝝ inuētionem: pphetiā: sciaꝝ: miracula: sanitates eloquentiam: grām dominoꝝ: ꝛ alia multa: que vera bona nō sunt. Et sic induxit p ydolatriā ꝛ falsam

appropinquat sensualitati. hec.n. fit per illa que imediate sine sensibus movent vim cognitivā ꝛ affectivā.i. intellectū ꝛ voluntatē: ꝛ q̄ multa sit ista quis explicet?

¶ 20ª. Ab hoste. ¶ Sicut dicit Alex. vbi supra.§.i. Tentatio ab hoste dr̄ illa q̄ est a diabolo tanq̄ a cā ꝓpinqua. Et ista pōt esse sine pctō cū est sola sine tentatione carnis adiūctas qꝛ viriliter sibi resistit: ꝛ hec tētatio est crebrior q̄ aquarum gutte.

¶ 21ª. A carne. ¶ Que s̄m Alex. ibidē est illa q̄ causat a carnis ꝯcupia tanq̄ a cā ꝓpinqua: pōt.n. cōtingere ꝙ caro vel carnalis ꝯcupia sit pn̄cipiū tentationis, ipsi rōni. Et ista tētatio a carne semp est cū aliq̄ pctō saltē veniali: ꝛ hoc accidit ex corruptione originalis pcti: ex qua secuta est corruptio in carne. O q̄ mortifera est hec tentatio.

¶ 22ª. Levis ꝛ occulta. ¶ Et ista designat in ps.96. Cū dr̄. Nō timebis a timore nocturno. Et vt dicit Alex. de alis in.2.pte.q.ii7.mē.6.§.iii. ista cōsiderat ex pte tētati q sustinet tētationē: ꝛ quo ad itellm̄ dr̄ occulta: quo ad effectū dr̄ levis: ꝛ vt dicit, hec tentatio levis ꝛ occulta ē tā in verbis q̄ in factis. Et cū ista tentatione levi ꝛ occulta plurimos diabolus d.sp̄nit ad casum.

¶ 23ª. Levis ꝛ manifesta. ¶ De q̄ in ps.90. dr̄. Non timebis a sagitta volāte i die. Et h̄ et respicit itellm̄ ꝛ dr̄ māifesta q̄ ad effectū: ꝛ dr̄ levis. Et pt ē ꝑ fctā ꝛ p vba: vt dicit Alex. vbi supra. Et ista fit in verbis ociosis: dissolutis in risu: in cantu: in iocu͂lationibus: in familiaritatib⁹ virorū ꝛ mulierū in ludis: deceptionib⁹: mendaciis iocosis: in qbus oib⁹ diabolus plurimos decipit ꝛ ad casuz dispōit: qꝛ scribit. Eccl.9. Qui spernit modica paulatim decidet.

¶ 24ª. Gravis ꝛ occulta. ¶ De qua in ps.90. A negocio perambulāte i tenebris. Et pꝫ Alex. dī occulta quo ad intellm̄: ꝛ gravis quo ad effectū. Et hec aliqñ est in factis: aliqñ i verbis. Diabolus.n. qui ē tenebrarꝫ pn̄ceps: aliqñ gravissime hoiem tētat ꝛ suasionibus ꝛ opibus: tñ ita occulte ꝙ hō nō advertit: sic ē cū per aliorꝫ verba vel facta: vel ꝑ aliorꝫ societatē hoiez fortissime ipellit ad maluz lꝫ hō hoc nō advertat. Deu q̄t pro fundat: q̄t interim: t hoc modo.

¶ 25ª. Gravis ꝛ apta. ¶ De qua in ps.90. Ab incursu ꝛ demonio meridiano. Et dr̄ apta q̄ ad intellectum: gravis quo ad effectū. Et hec ē tā in verbis q̄ in factis. Diabolus.n. multos stimulat ad vsurā, rapinā, latrocinia: ꝛ tñ advertūt h̄ eē pctm̄, ꝛ sic gravi ꝛ apta tētatione subvertit eos: plurimos stimulat ꝛ tētat ad mēdacio, piuria, ꝛ blassfemias: qd̄ ꝛ ipsi tētati advertunt. Alios ad luxuriā ad adulteria ad pctm̄ ꝯtra nām. Alios ad odia: ad lites: ad discordias ꝛ ad homicidia cōcitat: ꝛ h̄ ipi advertūt. Et hoc mō tētatiōes sūt gravissime ꝛ manifeste. Et dr̄ demoniuz meridianū. Demoniū ꝑꝑ tētationis gravitatē. Meridianū ꝑꝑ manifestationē. Ex his oībus pꝫ diabolice tentationis numerus.

Tertio q̄ ad oīm: est advertēdū ꝙ sic declarat Alexā. de alis i.2.pte.q.ii7.m̄.3. Diabolus infernalis tñ est avidus hūane dānationi s: ꝙ oē hoiuz gen⁹ tētare